

Л 2015
3416 к

Л.Н.ГУМИЛЕВ атындағы ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Білалова Г.Д., Ярыгин С.А.,
Минарди М., Бонора Ж.Л.

АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ТЕРМИНДЕРДІҢ МУЛЬТИЛИНГВИСТИКАЛЫҚ СӨЗДІГІ

(Қазақ – Орыс – Ағылшын – Италиян)

I-ТОМ

Астана 2014

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тарих факультеті
Археология және этнология кафедрасы
К.А. Ақышев атындағы археология ғылыми-зерттеу институты

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева
Исторический факультет
Кафедры археологии и этнологии
Научно-исследовательский институт археологии им. К.А. Акишева

*Білалова Г.Д., Ярыгин С.А.,
Минарди М., Бонора Ж.Л.
(редакциялық алқа Хабдулина М.К.,
Свиридов А.Н., Тлеугабдулов Д.Т.)*

**АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ТЕРМИНДЕРДІҢ
МУЛЬТИЛИНГВИСТИКАЛЫҚ СӨЗДІГІ
(Қазақ – Орыс –Ағылшын – Италиян)**

I-том

**МУЛЬТИЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ
АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ
(Казахский - Русский - Английский - Итальянский)**

Том I

Астана, 2014

УДК 902/904 (038)
ББК 63.4Я2
М 90

Жауапты редактор - Ответственный редактор
Тілеген С. Садықов, тарих ғылымдарының докторы - доктор исторических наук

Ғылыми редактор - Научный редактор
Улан Ү. Үмітқалиев, тарих ғылымдарының кандидаты - кандидат исторических наук

Пікір жазғандар - Рецензенты
Жамбыл О. Артықбаев, тарих ғылымдарының докторы - доктор исторических наук
Ақан Оңғар, тарих ғылымдарының кандидаты - кандидат исторических наук
Дархан Байтілеу, тарих ғылымдарының кандидаты - кандидат исторических наук

М90 Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі (Қазақ – Орыс – Ағылшын – Италиян). I-том / Біләлова Г.Д., Ярыгин С.А., Минарди М., Бонора Ж.Л. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2014. – 383 бет.

М90 Мультилингвистический словарь археологических терминов (Казахский - Русский - Английский – Италиянский). Том I / Г.Д. Белялова, С.А. Ярыгин, М. Минарди, Ж.Л. Бонора – Астана: ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, 2014. – 383 с.

ISBN 978-601-301-116-5

Ұсынылған сөздікте Еуразия даласында, Орталық және Орта Азия жерлерінде жүргізілетін археологиялық зерттеулерінде пайдаланылған 3000 астам терминдер мен анықтамалар енгізілген. Сөздікте терминдердің мағынасына қазақ – орыс тілдерінде қысқаша сипаттама берілген. Аталмыш сөздікті құрастыру барысында Еуразия жерін ежелгі тас кезеңінен бастап ортағасырлық дәуірге дейін мекен еткен халықтардың, олардың археологиялық мәдени мұрасының байлығын көрсететін терминдер ескерілген. Қолдарыңыздағы кітап алдымен студенттер мен оқытушыларға, ғылыми мамандар мен зерттеушілерге, Қазақстан және одаи тыс аймақтардың археологиясы, тарих және антропологиясына деген қызығушылығы мол барлық қауымға арналады.

Указатель содержит более 3000 терминов, применяющихся в археологических исследованиях Евразийских степей, Центральной и Средней Азии. В словаре дается краткое толкование значений терминов на казахском и русском языках. Каждое определение переведено на четыре языка: казахский, русский, английский, итальянский. При составлении данного словаря были учтены термины связанные с методологией исследований археологических памятников от каменного века до средневековья, а также хозяйство, быт, материальная культура первобытных и более поздних обществ. Данная книга рассчитана, в первую очередь, на студентов и преподавателей, научных работников и специалистов, и всех, кто интересуется и занимается археологией, историей и антропологией в Казахстане и за его пределами.

УДК 902/904 (038)
ББК 63.4Я2

ISBN 978-601-301-116-5

© Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2014

АЛҒЫ СӨЗ

Минарди М. және Бонора Ж.Л.

Кейінгі жылдары қазақ археологтар мен олардың шетелдік әріптестерлерінің арасындағы қызметтестік қарым-қатынас айтарлықтай кеңейтілген. Ұсынылған қазақша-орысша-ағылшын-итальян тілдеріндегі *Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігінің* шығуы, түрлі мемлекеттерден жиі ортақ дала жобалары мен ғылыми зерттеулерін жүргізетін мамандар мен ғалымдар арасындағы лингвистикалық алшақтықты жойдырады. Жыл сайын Қазақстан, Ресей, АҚШ, Италия, Ұлыбритания, Франция, Германия, Австрия, Жапония, Польша, Испания, Бельгия мемлекеттерінің көптеген университеттері мен институттардан халықаралық археологиялық экспедициялар құрылып, Орталық Азияда ортақ зерттеулер жүргізуде, осында этнос аралық және кенес археологиясының тілі болып табылатын орыс тілі әлі де пайдалануда.

Қазіргі уақытта Астана, Алматы, Павлодар, Семей, Көкшетау мен Қарағанды қалаларының қазақстандық мұражайлары өздерінің бай археологиялық және тарихи-мәдени құндылықтардың халықаралық көрмелерін ұйымдастыруда. Сондай көрмелердің соңғысы ГФР, Бохум қаласында өткен (*«Неизвестный Казахстан. Археология в сердце Азии, Каталог выставки Немецкого музея горного дела, г. Бохум, 26 января – 30 июня 2013 года»*, Т. Штольнер и З. Самашева, Бохум, 2013 г.). Қазақстандық ғалымдар Еуропа, Солтүстік Америка мен Жапонияның ғылыми-зерттеу орталықтары мен кітапханаларында жұмыс жасайды. Ғылыми конференцияларда қазақ тілді археологтардың саны өсуде, олар түрлі мемлекеттерден келген өздерінің әріптестерімен кездеседі және де қазақстандық студенттердің көп бөлігі шетелдік білім беру бағдарламаларына қатысып жүр. Қазақстан, Ресей, жалпы Орталық Азияда жарыққа шығатын ғылыми кітаптар, есептер мен мақалалар батыс ғалымдардың аса назарын қызықтырады. Сонымен қатар, батыстық мақалалар, Қазақстан мен көршілес елдерге де интернет пен мәліметтерді цифрлық сақтау жүйелері арқылы қол жетімді болды.

Қазіргі кезде археология және басқа ғылыми пәндерде тек ағылшын тілін халықаралық тілі деп айтуға болады. Ағылшын тілі ашық тілдесу, мысалы дебат, сайыс, конференциялар мен басқа ғалымдардың іс-шараларының тілі ғана болып табылмайды, сонымен бірге ол дала ғылыми жұмыстарындағы тілдесу мен ғылыми мәліметтерді басылымдар және мақалалар арқылы өрістету тілі.

Итальян тілі – бұл археологиядағы көп жылдық бай дәстүрін сақтаған тіл. Италия археологтар Еуропа мен жерортатеңіз мемлекеттерінде, Африка мен Америка, Орталық Азияда жұмыс жасайды, жыл сайын археологиялық экспедицияларын ұйымдастырады. Оларға демеушілікті түрлі университеттер мен зерттеу институттар, Сыртқы істер министрлігі, ISIAO Африка мен Шығыстың итальян институты (итал. L'Istituto Italiano per l'Africa e l'Oriente) (бұрында - ISMEO) Рим қ-сы, Неаполь қаласының Шығыстану университеті (итал. Università di Napoli "L'Orientale"), Ла Сapiенц Рим университеті (итал. Università di Roma "La Sapienza"), Болон университетінің Тарих, мәдениет және қоғам факультеті, Венециядағы Ка' Фоскари университеті (итал. Università di Venezia "Ca' Foscari"), Лигабуэ білім беру орталығы (итал. "Centro Studi e Ricerche Ligabue") көрсеткен. Және де итальян тілі ұсынылған жұмыстың екі авторларының, Орталық Азия археология мамандары және Өзбекістан, Түрікменистан мен Қазақстан жерлерінде халықаралық жобалардың қатысушыларының ана тілі болып табылады.

Орыс, ағылшын және италиян тілдеріндегі археологиялық зерттеулер барысында жинақталған мәліметтер, кешенді және бір қалыпты терминология дамуының нәтижесі болды. Халықаралық ғылыми алмасудың дамуына, зерттеушілер мен дала археологтарға түрлі тілдердегі археологиялық негізгі терминдері мен анықтамалардың баламасын тез түсіну үшін біркелкі құрал керек.

Ұсынылған *Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігінің* қазіргі кездегі динамикалық дамудағы археология ғылымындағы лингвистикалық мәселелерді шешуге көмектесе алады деген үміттеміз. Қазақстан Республикасының көптеген университеттері мен ғылыми институттарында оқын жүрген білім алушы студенттерге арналған сөздік, өсіп келе жатқан жас қазақ ғалымдар ұрпағының археологияға деген қызуғышылықты туғызады.

Осы басылымның жаңалығы келесі концепцияда көрсетілген: ұсынылған *Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігінің* қазақ тілін археологияның ғылыми тілі ретінде алғаш рет енгізуде. Сөздіктегі қазақ тілі көпжылдық археология терминдерінің дәстүрі бар ағылшын, италиян, орыс тілдерімен теңдеседі. Қазақстанда зерттеу жұмыстарын жүргізетін және орыс, ағылшын, италиян тілдерін жақсы білетін барлық археологтар алғаш рет өз қолдарына қазақ тілінде терминдер мен анықтамаларды түсіндіретін, жас республиканың мәдени және ғылыми өркендеуіне өз ықпалын тигізетін арнайы құралды алады.

Ұсынылған Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі дала жұмыстары мен зертханалық зерттеулер барысында пайдалануға бағытталған, яғни ғалымдар мен түрлі саладағы техникалық мамандардың арасындағы тікелей тілдесіп, қарым-қатынасына арналған. Сондықтан біздің басты мақсатымыз, сөздікке археологтардың практикалық және теориялық тілдеріндегі жиі қолданылатын терминдер мен анықтамаларды енгізу. Түсініктер логикалық тәртіптен көрсетілген. Еуразия даласы, Орталық және Орта Азия мәдени аймақтарына берілген жұмыстағы жеке терминдер мен анықтамалар қазақ және орыс тілдерінде кеңінен пайдаланады. Сөздіктің шектеулі кеңістігіне байланысты, тарих, архитектура, антропология, рухани мұра сақтау, нумизматика секілді гуманитарлық пәндер мен нақты ғылымдардың археологияда пайдаланылатын кейбір терминдері ғана енгізілген. Сонымен қатар оған археологиялық дала жұмыстары барысында қажетті терминдер қосылған. Мысалы, тас құралдары мен артефактілердің, адам сүйектерінің, қазба жұмыстарында пайдаланылатын түрлі аспаптардың атаулары берілген. Осы сөздіктің авторлары лингвистика немесе философия мамандары емес, олар археология мамандары болып табылады. Сондықтан, қарастырылған сөздердің фонетикалық транскрипциясы мен дыбысталуы қарастырылмаған.

Біріншіден сөздік Қазақстан Республикасының қазақ немесе орыс тілді студенттері мен ғалымдарына арналған, екіншіден суразия даласында, Орталық және Орта Азия жерлеріндегі тас ғасырдан ортағысырлық кезеңге дейінгі зерттеулермен айналасатын ұлтты басқа археологтарына бағытталған.

Берілген кітаптағы көптеген археологиялық терминдер мен анықтамаларды археологиялық басылымдар мен электронды сөздіктерде табу қиын. Ұсынылған сөздік тек профессионалды археологтар мен студенттерге ғана емес, сонымен Орталық және Орта Азияның, суразия даласының тарихымен қызығатын тарихшыларға, аудармашыларға пайдалы болады.

Бұл сөздіктің құрастыруы барысында белгілі методология қолданылған. Біріншіден, берілген сөздерге сөздер мен анықтамалар қазақ, орыс, ағылшын, италиян тілдеріндегі қазба жұмыстарының әдісі мен археологиялық материалдардың

топтамасына арналған төрт жүзден астам кітаптар мен ғылыми зерттеулерден сараптама арқылы алынған. Екіншіден, археологиямен байланысты салалардың, сондай-ақ биология, архитектура мен әскери ісі ескілді пәндердің мұқият талдауы жүргізілді. Үшіншіден, ағылшын, италиян, орыс тілдерінде шыққан археологиялық негізгі сөздіктер қарастырылған. Авторлар тіпті күнделікті қазақ және орыс тілдердегі лексемалардың анықтамасын «ой-талқы» әдісін пайдаланып талқылаған. Авторлар ұжымына сөздікті аудару барысында туылған аса қиын мәселелерді піспуге көмектескен Астана қаласындағы Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің, Болон университетіндегі және Падуа университетіндегі археология факультетінің (Италия), сонымен Сидней университетіндегі археология факультетінің (Австралия) мамандарына өз алғыстарын білдіреді. Сонымен сөздіктің құрастыру барысында белсенді көмек еткен Бақыт Жайсаңбаеваны, Әсел Нанкенованы, Сартқожаұлы Қаржаубайды, Массимо Видале, Виктор К. Мерцті, Николай С. Лапинды, Флавиа Амато, Симоне Мантеллини мен Ребекка Бердморды ескерту жөн.

Төрт бөлімнен (1 бөлім -- қазақ-орыс-ағылшын-итальян, 2 бөлім – орыс-қазақ-ағылшын-итальян, 3 бөлім – ағылшын-қазақ-орыс-итальян және 4 бөлім -- италиян-қазақ-орыс-ағылшын), әр қайсысы 3000 астам терминдерден тұратын сөздіктін алғашқы басылымынан кейін біздің негізгі мақсатымыз осы жұмыстың әрі қарай жетілдіру болып табылады. Ұсынылған сөздіктің сапасын арттыру үшін басқа терминдер мен анықтамалардың енгізілуі мүмкін, өйткені археология ғылымы әрдайым дамуда. Жаңа технологиялар мен компьютерлік бағдарламалар, цифрлы қосымшалар ерекше археологиялық тілін жаңа лексемалар мен анықтамалармен екпіндей өзгертуде, олар қазақ тілінде, сондай-ақ ағылшын, италия мен орыс тілдерінде де тиісті орын ала алады. Ұсынылған жұмыстың болашақта жетілдіру мақсатында, бұл сөздікті оқып пайдаланатын барша қауымға өздеріңіздің түсіндірмелеріңізді, түзетулеріңізді, анықтамаларыңызды, жаңа лексемалар мен олардың аудармаларын, сонымен түрлі қосымшамаларын (eclglbonora@gmail.com) электрондық мекенжайға жіберуіңізді өтінеміз.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Жан Лука Бонора и Микеле Минарди

За последние годы сотрудничество между казахстанскими археологами и их зарубежными коллегами значительно расширилось. Выпуск настоящего русско-казахско-англо-итальянского *Мультилингвистического словаря археологических терминов* был обусловлен необходимостью ликвидации лингвистического разрыва между учеными и специалистами различных стран, все чаще и чаще сотрудничающих по совместным полевым проектам и научным исследованиям. Каждое лето в Центральной Азии – там, где русский язык все еще является языком межнационального общения, который также является языком советской археологии, – наступает время совместных археологических экспедиций, в которых принимают участие специалисты по археологии из различных университетов и институтов Казахстана, России, США, Италии, Великобритании, Франции, Германии, Австралии, Японии, Польши, Испании, Бельгии и других стран.

В настоящее время казахстанские музеи городов Астана, Алматы, Павлодар, Семипалатинск, Кокшетау и Караганда организуют международные выставки своих богатых археологических и культурно-исторических ценностей. Последняя из них была проведена в городе Бохум, ФРГ, (*«Неизвестный Казахстан. Археология в сердце Азии. Каталог выставки Немецкого музея горного дела, г. Бохум, 26 января – 30 июня 2013 года»*, Т. Шгольнер и З. Самашева, Бохум, 2013 г.). Казахстанские ученые работают в исследовательских центрах и библиотеках Европы, Северной Америки и Японии. На научных конференциях все больше и больше казахоговорящих археологов встречаются со своими коллегами из разных стран мира, и большое количество казахстанских студентов участвуют в образовательных программах за рубежом. Научные книги, отчеты и статьи, публикуемые в Казахстане, России и, в целом, в Центральной Азии, привлекают огромное внимание со стороны западных ученых. В то же время, западные публикации стали доступными в Казахстане и в приграничных к нему странах, главным образом благодаря распространению интернета и цифровых систем хранения данных.

Стоит ли говорить, что в наше время английский язык является языком международного общения в археологии, а также в других научных дисциплинах. Английский язык является не только необходимой средой для прямого общения, например на дебатах, конференциях и других мероприятиях ученых, но также и необходимым средством общения на полевых работах. Он также является основным языком, необходимым для распространения научных данных посредством публикаций.

Итальянский язык – это язык с многолетней богатой традицией в археологии. Итальянские археологи работают в Европе и средиземноморских странах, Африке и Америке, а также в Центральной Азии, ежегодно организуя археологические экспедиции. Содействие и спонсорскую помощь им оказывают различные университеты, Министерство иностранных дел и исследовательские институты, такие как ISIAO Итальянский институт Африки и Востока (итал. I'Istituto Italiano per l'Africa e l'Oriente) (ранее - IsMEO) г. Рим, Университет Л'Ориентале г. Неаполь (University of Naples "L'Orientale"), Римский университет Ла Сapiенца ("La Sapienza" University of Rome), Факультет истории, культуры и общества Болонского университета, Университет Ка' Фоскари, Венеция (Athenaeum of Venice "Ca' Foscari") и Образовательный центр Лигабуэ ("Centro Studi e Ricerche Ligabue"), Венеция. Кроме того, итальянский язык является родным языком двух авторов данной работы,

являющихся специалистами по археологии Центральной Азии и участниками совместных международных проектов в Узбекистане, Туркменистане и Казахстане.

Знания, накопленные во время археологических исследований, проводимых на русском, английском и итальянском языках стали результатом развития комплексной и однозначной терминологии, все еще отсутствующей в других языках. Для оптимизации международного научного обмена, исследователям и полевым археологам требуется инструмент, предназначенный для быстрого понимания эквивалентов основных археологических терминов и понятий в разных языках.

Мы очень надеемся, что данный *Мультилингвистический словарь археологических терминов* поможет решить лингвистические проблемы, присутствующие в динамично развивающейся науке археология. Предназначенный для молодых студентов, обучающихся в многочисленных университетах и научных институтах молодой Республики Казахстан, настоящий словарь будет стимулировать интерес к археологии у подрастающего поколения казахстанских ученых.

Новизна настоящей публикации заложена в ее концепции: данный *Мультилингвистический словарь археологических терминов* впервые вводит казахский язык как научный язык археологии – словарь археологических терминов также написан на казахском языке. Он сравнивает казахский язык с английским, итальянским и русским языками и ставит его на тот же уровень, который занимают те языки, которые уже имеют долгую и твердо установившуюся традицию археологических исследований. Впервые все археологи, работающие в Казахстане и имеющие познания в русском, английском и итальянском языках, получают в свои руки специальный инструмент, который позволит им выражать понятия и слова на казахском языке – средство с большим потенциалом для культурного и научного прогресса молодой республики.

Данный *Мультилингвистический словарь археологических терминов* предназначен для практического использования во время проведения полевых работ и лабораторных исследований, т.е. во время прямого взаимодействия и общения между учеными и техническими специалистами различного происхождения. Соответственно, нашей целью являлись выбор и включение в словарь терминов и понятий, наиболее широко используемых в теоретическом и практическом языке археологов. Пояснения даны в логическом порядке. В настоящем словаре отдельные термины и понятия специализируются на применении к специфике евразийских степей, Центральной и Средней Азии – культурным регионам, в которых широко используется русский и казахский языки. По причине экономии пространства, словарь лишь частично содержит терминологию по гуманитарным дисциплинам и точным наукам, таким как история, архитектура, антропология, сохранение историко-культурного наследия, нумизматика и прочим дисциплинам, часто используемым археологами. Он также содержит термины, крайне необходимые для общения в полевых работах, т.е. при осуществлении археологической деятельности. Например, названия каменных инструментов и артефактов, человеческих костей, различных инструментов, используемых при раскопках и пр. Необходимо подчеркнуть, что авторы данного словаря являются археологами, а не специалистами по лингвистике или философии. Как следствие, фонетическая транскрипция и произношение рассматриваемых слов не были включены в работу.

В первую очередь, настоящий словарь адресован казахоговорящим и русскоговорящим студентам и ученым Республики Казахстан, а во-вторых, всем археологам других национальностей, активно участвующих или просто

заинтересованных в полевых работах, проводимых в евразийских степях, посреди пустынь и долин рек Центральной и Средней Азии с целью исследования истории региона от каменного века до средневекового периода. Многие слова и понятия, включенные в настоящую книгу, являются очень специфическими и относятся к советско-русским археологическим терминам, и поэтому их трудно найти в обычных печатных и электронных археологических словарях. Мы надеемся, что данный словарь станет полезным не только профессиональным археологам и студентам, но также и историкам, хранителям и переводчикам, которые интересуются культурой Центральной и Средней Азии и евразийской степи.

Что касается методологии, были предприняты определенные шаги при составлении настоящего словаря. Во-первых, большинство слов и понятий, содержащиеся в данной работе, отбиралось посредством анализа более четырехсот книг и научных трудов на русском, английском и итальянском языках, посвященных методике раскопок и классификации археологических материалов. Во-вторых, был проведен тщательный анализ объема дисциплин и предметов, связанных с археологией, в частности биологии, архитектуры и военной науки, а также соответствующих словарей. В-третьих, были изучены основные одноязычные словари по археологии, выпущенные на английском, итальянском и русском языках. Наконец, авторами ежедневно применялся метод «мозгового штурма» при написании определения лексем на русском и казахском языках, а также постоянная перекрестная проверка, направленная на поиск идеального взаимного однозначного семантического соответствия между лексемами во время переводческого процесса. Авторы хотели бы поблагодарить и отметить специалистов Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, г. Астана, Факультет археологии Болонского университета и Университета города Падуа (Италия), а также Факультет археологии Сиднейского университета (Австралия), которые принимали участие в решении особо затруднительных проблем с переводом. Среди прочих необходимо отметить Бахыт Жайсанбаеву, Асель Напкенову, Саргкожаулы Каржаубай, Массимо Видале, Виктора К. Мерца, Сағылдык Ишангали, Николай С. Лапин, Флавиа Амато, Симоне Мантеллини и Ребекка Бердмор. Были учтены различия между русской, английской и итальянской классификациями, а также присутствие в каждом языке терминов и понятий, которые отсутствуют в других языках, кроме того, была проведена тщательная перекрестная сверка с другими словарями и доступными интернет ресурсами.

После первой публикации данной книги, состоящей из четырех частей (1 часть - казахская-русская-английская-итальянская, 2 часть - русская-казахская-английская-итальянская, 3 часть - английская-казахская-русская-итальянская и 4 часть - итальянская-казахская-русская-английская), каждая включающая более 3000 записей, нашей первой целью станет последующее совершенствование данной работы. Мы знаем, что данный словарь может быть улучшен, и что могут быть добавлены другие термины и понятия, или даже корректировки, так как археология находится в постоянном развитии. Новые технологии и компьютерные программы, а также цифровые приложения стремительно пополняют специфический археологический язык новыми лексемами и понятиями, которые найдут соответствующее применение в казахском языке, равно как и в русском, английском и итальянском языках. В целях улучшения данной и последующей работ просим всех, кто будет читать и пользоваться данным словарем, отправлять нам (на электронный адрес: ec1glbonoga@gmail.com) свои комментарии, исправления, пояснения, новые лексемы и их переводы, а также различные примечания.

Foreword

by Gian Luca Bonora and Michele Minardi

Over recent years, the cooperation between Kazakh archaeologists and foreign colleagues has seen a considerable increase. This Russian-Kazakh-English-Italian *Multilingual Dictionary of Archaeological Terms* arises from the necessity to bridge the linguistic gap between scholars and specialists from different countries, more and more frequently collaborating on joint field projects, and academic research. Every summer in Central Asia - where Russian is still a *lingua franca*, and the language of Soviet Archaeology - the time comes for these joint archaeological expeditions to see the participation of specialists in archaeology from different universities and institutions from Kazakhstan, Russia, USA, Italy, Great Britain, France, Germany, Australia, Japan, Poland, Spain, Belgium, and other countries.

The Kazakh museums of Astana, Almaty, Pavlodar, Semipalatinsk, Kokshetau and Karaganda nowadays organise international exhibitions of their rich archaeological and cultural treasure. The last of these shows, was held last year in Bochum, Germany (*Unbekanntes Kasakhstan. Archäologie im Herzen Asiens, Katalog der Ausstellung des Deutschen Bergbau-Museums Bochum vom 26. Januar bis zum 30. Juni 2013*, Th. Stöllner und Z. Samašev Herausgeber, Bochum, 2013). Kazakh scholars work in research centres and libraries in Europe, north America and Japan. At scholarly conferences more and more Kazakh-speaking archaeologists meet colleagues from every country of the world, and a great number of Kazakh students participate in training programmes abroad. Scientific books, reports and articles published in Kazakhstan, Russia and more generally in Central Asia, attract a great deal of attention from Western scholars. At the same time Western publications have become easily available in Kazakhstan and surrounding countries, mainly due to the spread of the Internet and the proliferation of digital systems of data storage.

Needless to say, English is the international language of communication of our time for archaeology as well as all other academic disciplines. The English language is not only the necessary medium for direct communication, as in debates, conferences, and in other scholarly environments, but also a necessary mean of communication during fieldwork. It is also the main language necessary for the dissemination of scientific data through publication.

Italian is a language with a long and distinguished tradition in archaeology. Italian archaeologists have worked in Europe and the Mediterranean countries, Africa and America but also in Central Asia through yearly archaeological expeditions. They were promoted and sponsored by universities, the Ministry of Foreign Affairs and research institutes such as the ISIAO (ex-IsMEO) of Rome, the University of Naples "L'Orientale", "La Sapienza" University of Rome, the Department of History, Culture and Society of the University of Bologna, the Athenaeum of Venice "Ca' Foscari" and the "Centro Studi e Ricerche Ligabue" also in Venice. At the same time, Italian is the mother tongue of two authors of this work, both specialists in Central Asian archaeology, and members of international collaborative projects in Uzbekistan, Turkmenistan and Kazakhstan.

The scholarship of Russian, English and Italian archaeological research has developed over the years a complex and precise terminology that is still missing in other languages, such as Kazakh. In order to optimize international scientific exchange, researchers and field archaeologists require a tool devised to quickly understand the equivalency of the main archaeological terms and concepts between different languages.

We strongly hope that this *Multilingual Dictionary of Archaeological Terms* will help solve the linguistic issues existing in the dynamically developing science of archaeology. Aimed at the young students enrolled in the numerous universities and scientific institutions of the young Republic of Kazakhstan, this tool will foster the interest and curiosity in archaeology of the next generation of Kazakh scholars.

The novelty of this publication lies primarily in its concept: this *Multilingual Dictionary of Archaeological Terms* includes for the first time ever the Kazakh language as a scientific archaeological language: for the first time, a dictionary of archaeological terms is also written in Kazakh. It compares Kazakh with English, Italian and Russian and places it at the same level with these other languages that already have a long and well-established tradition of archaeological studies. For the first time, all the archaeologists who are working in Kazakhstan and who have knowledge of Russian, English or Italian have in their hands a specific work tool that allows them to express concepts and words in Kazakh, a tool of great potential for the cultural and scientific growth of this young Republic.

This *Multilingual Dictionary of Archaeological Terms* is intended for practical use during fieldwork and laboratory studies, i.e. during those times of direct interrelation and communication between scholars and technicians from different backgrounds. Accordingly, our aim has been to select and to include in the dictionary terms and concepts that are most widely used in the theoretical and practical language of archaeologists. A clarification is in order. In this work the selected terms and concepts treated in the present work exhibit a specific focus on the Eurasian steppes, and Central and Middle Asia, cultural regions where Russian and Kazakh are widely spoken. The dictionary only partially contains - for reasons of space - the terminology of humanistic and scientific disciplines such as history, architecture, anthropology, cultural heritage conservation, numismatics, and other subjects often adopted by archaeologists. It also contains terms that are absolutely necessary for communication in the field, i.e. during all the archaeological activities. For example, the names of lithic instruments and artefacts, human bones, of different tools used for excavation, etc. It is worth to underline that the authors of this dictionary are archaeologists and not specialists in linguistics or philology. Therefore, the phonetic transcription and the pronunciation of the words under consideration, have not been included.

This dictionary is chiefly addressed to Kazakh and Russian-speaking students and scholars of the Republic of Kazakhstan, and secondly to all the archaeologists of other nationality that are actively engaged or simply interested in archaeological fieldwork activities taking place across the Eurasian steppes, between the deserts and the river valleys of Central and Middle Asia from the Stone Age to the Mediaeval period. Many words and concepts included in this book are very specific and relative to the Soviet-Russian archaeological tradition, thus they can hardly be found in standard printed or electronic archaeological dictionaries. Hopefully, this dictionary will be useful not only to professional archaeologists and students, but also for historians, conservators, and interpreters interested in the culture of Central and Middle Asia and of the Eurasian Steppes.

Methodologically speaking, a series of steps have been taken in order to compile this dictionary. First of all, most of the words and concepts present in this work were selected analysing more than four hundreds books and scientific papers in Russian, English and Italian relative to excavation methods and the classification of archaeological materials. Second, a thorough analysis of volumes and dictionaries of disciplines and subjects related to archaeology, in particular biology, architecture and the science of warfare was carried out. Third, the main monolingual dictionaries of archaeology published in English, Italian, and Russian were examined. Finally, the authors applied a daily "brainstorming" method in

order to write the definition of the lexemes in Russian and Kazakh, as well as continually cross-checking in the endeavour to find the perfect biunivocal semantic correspondence between the lexemes during the translation process. The authors wish to thank and to mention the other specialists of the "L.N. Gumilyov" Eurasian National University of Astana, of the Department of Archaeology of the University of Bologna and Padua (Italy), and of the Department of Archaeology of the University of Sydney (Australia) who have been involved in some particularly difficult translation cases. Among others we must mention Bakhyt Zhaysanbaeva, Assel' Nashkenova, Sartkozhauly Karzhaubay, Massimo Vidale, Viktor K. Merz, Sagyndyk Ishangali, Nikolay S. Lapin, Flavia Amato, Simone Mantellini, and Rebecca Beardmore. The differences between the Russian, English and Italian archaeological classifications, as well as the presence of terms and concepts in every language that are lacking in the others, were taken into consideration and cross-checked carefully with other dictionaries and available on-line resources.

After the first publication of this book, consisting of four parts (1- Kazakh-Russian-English-Italian 2- Russian-Kazakh-English-Italian 3- English-Kazakh-Russian-Italian and 4- Italian-Kazakh-Russian-English) each consisting of more than 3.000 entries, our aim is to pursue further the enrichment of this work. We are aware that this dictionary can be improved, and that other terms and concepts can be added and others modified or even corrected, for archaeology is a science in constant development. New technologies and software as well as new digital applications quickly enrich the archaeological specific language with new lexemes and concepts that will find their appropriate use in the Kazakh language, as well as in English, Italian and Russian. We kindly invite all who read and use this dictionary to send us (ecglbonora@gmail.com) their comments, corrections, clarifications, new lexemes and their translations, as well as various notes in order to improve our current and future work.

Алғыс

Ұсынылған жоба бойынша бізге көмек пен қолдау көрсеткен баршаға шексіз алғысымызды білдіреміз. Сонымен қатар Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры профессор Сыдықов Ернал Бағтаұлы мен Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Тарих факультетінің деканы Садықов Тілеген Садықұлына, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Халықаралық ынғамақтамақтастық департаментінің бұрынғы және қазіргі жетекшілеріне Шілібекова Әйгерім Сембекқызы мен Түртұғылова Дина Мәлікқызына ризалығымызды көрсетеміз. Басты кезекте Астана қаласындағы К.А. Ақышев атындағы Археология ғылыми-зерттеу институтының директоры Марал Қалымжанқызы Хабдулинаның көрсеткен үздіксіз демеуі мен көмегіне рахметімізді білдірміз.

Ұсынылған сөздік бойынша тұжырымдамалық жұмыстың көп бөлігін 2013 жылы айтылған университетте жұмыс жасап жүрген авторлар С. Ярыгин мен Ж.Л. Бонора, және қазақ, орыс тілдерін жатық білетін қазақстандық жас археологтардың ішінен Г. Біләлова таңдалып, жұмыс өзінің күнделікті жүзеге асыруын бастаған. М. Минарди, өзінің Сидней мен Италияның арасындағы сапарларының бос уақыттарында орыс, ағылшын және италиян лексемалардың айқасқан тексеруін жүргізіп, маңызды және керек ұсыныстарын авторлармен қатынасып түзеткен.

Сонымен қатар, біз тез арада интернет байланысын орнатқан ЕҰҰ-дің техникалық мамандарына рахметімізді айтамыз: себебі 2012 жылдың қараша айында, осы жоба басталғанда, К.А. Ақышев атындағы археология ғылыми-зерттеу институтының тек бір ғана компьютері интернетке қосылып тұрған, ал бүгінгі күні институттың барлық компьютерлері әлемдік ғалам торына қосылып тұр.

Көптеген адамдардың, әріптестердің, достарымыздың алдында біз өзіміздің интеллектуалды міндетті қарызды екендігін сеземіз, оларсыз ұсынылған кітаптың жарыққа шығуы мүмкін емес.

Сондай-ақ, осы сөздікті алам дегендерге үлкен алғысымызды білдіреміз. К.А. Ақышев атындағы археология ҒЗИ кітапханасының қорларын толтыру мақсатында, біз сөздіктің даналарын Еуразия археологиясына байланысты кітаптар, журналдар мен басылымдарға айырбастаймыз.

Сөздік бойынша кезкелген сұрақтар, түсіндірмелер мен ұсыныстарды біздің электронды мекенжайымызға: ec1glbonora@gmail.com жіберуіңізді өтінеміз.

Благодарность

Нам хотелось бы выразить огромную благодарность всем людям, которые оказывали нам помощь и поддержку в данном проекте, без которых трудно было бы не то, чтобы реализовать работу, а даже представить ее. Кроме того, мы хотели бы выразить благодарность ректору Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, профессору Ерлану Батташевичу Сыдыкову и декану факультета истории Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, профессору Тлегену Садыковичу Садыкову, а также доктору наук Айгерим Сембековне Шилибековой и доктору наук Дине Маликовне Туртугуловой, бывшему и настоящему руководителям Департамента международного сотрудничества Евразийского национального университета, соответственно, за воплощение данной работы в жизнь. Не в последнюю очередь, мы выражаем благодарность Директору НИИ археологии имени К.А. Акишева, г. Астана, кандидату исторических наук Марал Калымжановне Хабдулиной за ее постоянную поддержку и содействие.

Реализация большей части концептуальной работы по настоящему словарю стала возможной в 2013 году, когда двое из авторов, С. Ярыгин и Ж.Л. Бонора, ученые, работающие в уже указанном университете, и третий автор, Г. Билялова, которая была выбрана среди других молодых казахстанских археологов за хорошее знание казахского и русского языков, начали свою ежедневную работу. М. Миннард, в перерывах между поездками между Австралией и Италией, проводил постоянную перекрестную проверку русских, английских и итальянских лексем, вносил важные и необходимые предложения и свой вклад в работу при постоянной связи с авторами настоящего словаря.

Также мы хотели бы выразить благодарность техническим специалистам Евразийского национального университета, предоставившим авторам в Астане быстрое интернет соединение: в ноябре 2012 года, когда начался данный проект, Институт археологии имени К.А. Акишева имел всего один компьютер, подключенный к интернету, а сегодня к всемирной сети подключены все компьютеры.

Мы осознаем наше интеллектуальное обязательство перед многими людьми, как коллегами, так и друзьями из разных слоев общества, без которых невозможно представить выход данной книги в том виде, в котором она есть.

Мы также заранее хотим поблагодарить всех тех, кто захочет приобрести один или более экземпляров данного словаря. Среди прочего, нами руководит желание пополнить и расширить фонд библиотеки НИИ археологии имени А.К. Акишева, и поэтому мы готовы предоставить экземпляры словаря в обмен на книги, журналы и публикации по археологии, в частности тех, которые посвящены Евразии.

Любые вопросы, комментарии и предложения просим отправлять на нашу электронную почту: ecglbonora@gmail.com

**Қазақ тілінің алфавиті
(Казахский алфавит – Kazakh Alphabet – I'alfabeto Kazakho)**

Аа	Ии	Рр	Чч
Әә	Йй	Сс	Шш
Бб	Кк	Тт	Щщ
Вв	Ққ	Уу	Ъъ
Гг	Лл	Ұұ	Ыы
Ғғ	Мм	Үү	Іі
Дд	Нн	Фф	Ьь
Ее	Ңң	Хх	Ээ
Ёё	Оо	Һһ	Юю
Жж	Өө	Цц	
Зз	Пп		

I Бөлім: Қазақша - Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі
Часть I: Казахский – Русский – Английский – Итальянский Словарь
Part I: Kazakh – Russian – English – Italian Dictionary
Prima parte: Dizionario kazakho – russo – inglese - italiano

A

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Абак	Арифметикалық есептеулер үшін қолданылатын есеп тақтасы. Абак тақтасы сызықтармен жолақтарға бөлінген, жолақтағы орналасқан тастар мен ұсақ бұйымдар арқылы есеп жүзеге асырылған	Абак	Abacus	Abaco
Абака	Абака – колонна, жартыбағана, тіреу капиталінің жоғары бөлігі, тік және қыйық бұрышты, төртбұрыш пішінді, қабырғалары ішкі жаққа қаратылған	Абака	Abacus (pl. Abaci or Abacuses)	Abaco
Абақты	Бостандықтан айырылған адамдар орналасқан жер, гауггвахта	Тюрьма	Prison	Prigione
Абразив	Тегістеу, үйкесу, қайрау үшін пайдаланылатын қатты ұсақ түйірлі түрінде немесе ұнтақталған зат (шақпақтас, қайрақ, корунд, карборунд, кеуктас)	Абразив	Abrasive	Abrasivo
Абразивты құрал	Тегістеу мен қайрауға арналған құрал	Абразивнос Орудие	Abrader, Abrading stone	Abrasivo, Strumento per abradere
Абрис	Заттың кескіні, жиек сызбасы; бөлек бояулардың немесе түсті бейенің ренжіткі шекарасын көрсететін белгілі объект пішінінің контурлық кескінделуі	Абрис	Contour, Outline	Contorno, Sagoma
Абсида	Жартылай күмбесбен немесе иілген тоғызпамен жабылған, жайғасымында жартышөпберлі, қырлы немесе тікбұрышты ғимараттың шығынқы жері	Абсида (или Алсида)	Apse	Abside
Абыз-патша	Саяси және діни билікті тұтас ұстаған билеуші	Царь-жрец	King-priest	Re-Sacerdotc
Абыз, Абыз әйел	Көне діндердегі құрбан шалу мен басқа тұрыптарды өткізетін құдайға қызмет етушілер	Жрец, Жрица	Priest, Priestess	Sacerdotc, Sacerdotessa
Аверс	Төңреңің, медальдың беткі жағы	Аверс	Obverse, Face Side of an Object (Coin, Anvil, and others)	Recto di un Manufatto, Testa di una Moneta
Автоматтандырылған жобалау жүйесі	Жабдықтардан, программа мен оған керек құжаттамалардан, компьютерге енгізілетін мәліметтер жинағынан, жүйені пайдалану туралы құжаттамадан және жұмыс атқаруға қажетті жабдықтар мен жұмыс орындарымен қамтамасыз етілген ұжымнан тұратын техникалық жүйе	Система автоматизированного проектирования (САП)	CAD (Computer-aided Design, Computer-aided Drafting)	CAD (Progettazione assistita dall'elaboratore, Disegno tecnico assistito dall'elaboratore)
Агат, Ақық	Зергерлік өнерінде қолданылған көпүсті, қатты жақпарланған минерал, халцедонның бір түрі	Агат	Agate	Agata
Агиасма	Ғибадатханада белгілі бір салтпен дәріптелген христиандық қасиетті судың атауы	Агиасма (источник святой воды)	Hagiasma, Holy water font, Sacred spring	Agiasma, Fonte sacra
Агломерат	Өңделмеген, тұрпайы ұнтақталған материал жиынтығы (көксетас, құммен араласқан қиыршық тастар, майда бөлшектерден) тұратын жиыптық	Агломерат	Agglomerate	Agglomerato

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Агора	Ежелгі грек қаласының алаңы, жалпы азаматтық жыйндар өткізілетін және саяси, дін мен сауда орталығы болып келетін орын	Агора	Agora	Agora
Аграф	Тілім, аенок, ілмектелген розеткелер; кейде асыл металдардан - алтын, дөкорлы бедерленген күміс, нақыпталған, беттері жылтырлатылған қондырғы түйме немесе айдалбас орнына қолданылады	Аграф	Clip, Brooch	Clip, Fernaglio, Fibula
Ағарту	«Ақтау, Әктеу» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: қандай болса да бетті ақ сырмен (бор, әктаспен) бояу	Побелка	Whitewashing	Imbiancatura
Ағаттық	Бүліну, зақымдану, ақау, кемшілік	Изьян	Flaw, Fault, Blemish	Difetto, Danno, Imperfezione, Vizio
Ағаш үй	Тұрғын үй түрі	Изба	Izba, Peasant's house, Peasant's log hut, Russian rural cottage	Izba, Isba, Casa di tronchi
Ағаш шарбақ, Тоқыма шарбақ	Сырғауыл, тал не бұтақтардан тоқылған қоршау	Плетень	Wattle Fence	Recinto di vimini
Ағыл-тегіл	Көп, молшылық деген мағынада	Обильный	Plentiful, Abundant, Copious	Abbondante, Dovizioso, Copioso
Ағымды	Толқынды, ағынды, түрі ағысқа ұхсас	Струйчатый	Undulate	Ondulato
Ағын су	Ойпаң жермен еніс бағытта тұрақты немесе уақытша ағып өтетін еріген қар, жаңбыр су	Водный поток	Running water, Flow	Canale, Via d'acqua, Corso d'acqua
Аланнан қалған сүйек қанқасы (2); Қалдықтар (1)	2-Марқұмның денесі, немесе қалған қалдықтар; мәйіт; 1-Бірдемеден қалған бөлік, қалдықтар	Останки	Remains	Resti, Spoglie
Адитон (Адитум)	Құдайлардың мүсін бейнесі қойылған ерекше қасиетті бөлме, ежелгі грек және римдік ғибадатханаларында негізгі бөлмелердің артқы жағында орналасқан	Адитон (Адитум)	Adytum	Adyton
Адоб, Саман, Кірпіш	Құрылыста қолданылатын күйдірілмеген шікі кірпіш. Органикалық қосылыстар қосылған саз балшық, ашық ауада келтірілген	Адоб, Саман	Adobe, Sun-dried mud brick, Unfired clay brick	Mattone crudo, Mattone Grezzo, Blocco di Argilla
Адыр, Кішкене Адыр, Кішкене Дөңес	Шағын төбе, дөң, кез келген беттегі көтерсеңкі жер	Бугорок	Small hill, Hillock, Knoll	Collinetta, Monticolo, Poggio
Адыр, Дөңес	Шағын төбе, дөң, бірдененің үстіндегі кез келген қырат	Бугор	Hillock, Mound, Knoll	Poggio, Collina, Altura
Адыр, Қыр, Қырат	Теңіз деңгейінен немесе басқада жақын орналасқан географиялық объектілерден жоғарырақ орналасқан дөңсе жер	Возвышенность	Hill, Plateau	Collina, Altopiano
Адыр-бұдыр, Бұдыр	Кедір-бұдырлы, тегіс емес бет	Неровный	Uneven, Rough, Irregular	Irregolare, Discontinuo, Non piano
Адырна	Садақтың керме бөлігі: мықты, тегіс, садақтың шеттерін байланыстыратын жіңішке жіп-кіріс	Тетива	Bow string	Corda

Ажар, Бейне, Жүз, Келбет, Көрініс, Өң, Әліпет	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Ажарлау, Тегістеу	Бұйымның беткі жағын тегістес, жылтыр ету мақсатында материалды өңдеу тәсілі; ойық пен бұдырды тегістеу үшін	Шлифовка, Шлифованис	Polishing, Smoothing, Burnishing	Levigatura, Lucidatura, Brunitura
Ажур	Жұқа қосқыштармен бөлінші, көптеген ұсақ тесік бөлімшелері күрделі бейнесі құрастырған ою-өрнек	Ажур	Openwork	Lavoro di traforo, "A giorno"
Ажур, Ойық (2); Кесік, Кертік (1)	2-Көркем оюның түрі; 1-Бірденеде кесілген, эдстте жіңішке тесіп өткен саңылау	Прорез	Openwork (2); Opening (1)	Traforato, Lavoro al traforo (2); Foro, Apertura (1)
Аз боршалдақты	Шам-топырақты жұмсақ жер	Мелкопористый	Fine porous, Finely porous	Finemente poroso
Азды араланған жер	Ара немесе егесуді қолданып жасалынған кішкене кесік	Надпил	Indentation, Notch	Intaccatura, Tacca
Азимут	Сыртүстікке бағытталған жазықтығы мен сол нүктені қиятын алпшақ заттың жазықтығы арасындағы қос қырлы бұрыш.	Азимут	Azimuth	Azimut
Азу тіс	Кейбір жануарлардың сыртқа шығып тұратын және қорғаныс пен тапқылтшылық жасағанда пайдаланатын азу тісі	Клык	Fang	Zanna, Dente
Азу, Ауыз	Аңның, балықтың, жыртқыштың ауызы	Пасть	Jaws, Fauces	Bocca, Fauci
Азық, Нар, Тамақ	Коректену мақсатында жейтін және ішетін нәрсе; тағамға жарайтын ас	Пицца	Food, Nourishment	Cibo, Nutrimento
Айва, Беже	Раушан гүлділер тұқымдасына жататын жеміс ағашы. Табиғатта Кавказ және Орталық Азия елдерінде таралған. Мәдени түрге айналдырған өсімдіктердің ең ежелгісі	Айва (лат. <i>Cydonia oblonga</i>)	Quince (Tree and Fruit)	Melo Cotogno (albero), Mela Cotogna (frutto)
Айван	1-Ортаазиялық үйірде, мешіттерде төбесі еңселі, көп бағаналы терраса; 2-Орта Азия архитектурасында - кең көлемдегі күмбез тәрізді, бір жағы ашық бөлме	Айван	Iwan	Iwān
Айқын емес	Анықтауға, түсінуге болмайтын	Неопределённый	Indeterminate	Indeterminato
Айқындау, Табу	«Көріп қалу» естілігінің әрекеті мен нәтижесі: көрсету, көрінетін қылу, ілдеу, ашу, сонымен жер бетіндегі қандай да бір кен орының ашылуы	Обнаружение	Disclosure, Discovery, Finding	Ritrovamento, Scoperta
Айқын орын	1-Қилысатын сызықтардан тұратын нәрсе; 2- Суық қарудың бөлігі, жүз бен саптың гард, эфеспен қосылатын орны	Перекрестье	Guard, Hilt-guard, Quillon	Guardia, Protezione, Parte dell'elsa
Айлақ	Өзен, су алқабының жағасындағы кеме, қайық тоқтайтын жер, және де ішкі су жолдарындағы кішігірім кемежай	Пристань	Quay, Wharf, Pier	Banchina, Molo, Pontile
Аймақ, Аудан	Географиялық, экономикалық нышандарымен белгіленетін жер	Район	Region, Area	Regione, Area
Аймақ, Төңірек, Өңір	Кеңістікті айнала орналасқан жер	Окрестность	Environ, Neighbourhood, Surroundings	Dintorni, Vicinanze, Adiacenze
Аумақ, Шег	Кез келген заттың бетін шектейтін шекті сызық, ернеу	Край	Edge, Border, Fringe	Bordo, Limite, Orlo, Margine
Айна	Беті тегіс, жарық сәулесін шағылдыратын және нәрсенің оптикалық кескінін беретін шыны, тас немесе металл дене	Зеркало	Mirror	Specchio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Айнаша, Орақша жалтырау	Жабайы және мәдени өсімдіктердің құрамындағы кремнеземнің әсерінен шақпақ тас құралдарындағы пайда болған жылтырауық	Блеск, Зеркальный Блеск или Серповый Блеск	Sickle gloss, Gloss, Sickle sheen, Silica gloss	Lustro, Patina
Айнала қоршау, Айналдыра салу (1); Қоршау (2)	1-«Қоршау» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: бірденені айналасын салу, қымтау, қаптау, бетіне бірденені қою; 2-Бірденені айналасына немесе бетіне салынған артефакт	Обкладка	Covering, Coating (1); Coating, Cover (2)	Rivestimento, Incamiciatura (1); Rivestimento, Manto Copertura (2)
Айналдыру	«Аудару, Айналдыру» етістіктерінің әрекеті мен нәтижесі: басқа түр беру, басқа күйге, санаға аудару, басқа бірденеге айналдыру	Преобразование	Change, Alteration, Transformation, Conversion, Transmutation	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Айналдыру	Айналдыру (қатты дененің тікелей бу денеге айналуы)	Возгонка	Sublimation	Sublimazione
Айуан, Жануар	Әзі жылжып, дайын органикалық қосылымдармен қоректені алатын тірі организм. Аң аулаудың, қолға үйретудің және ежелгі адамның табынатын нысаны	Животное	Animal	Animale
Айшық	Жартылай ай түріндегі металды әшекей, салпылшақ (қола, күміс, сирек ағылшпап жасалған)	Лунница	Lunna-shaped Pendant, Lunular Ornament, Crescent-shaped Pendant	Pendente a forma di falce di luna
Айыл (Тос айыл, Шап айыл)	Ат өзбелі. Ер тоқым ауыл кетпеу үшін көлік малының бауырын орай тартатын жалпақ тарта. Жылқының денесін төменнен және екі жағынан орайды да ер тоқымға тағылады. Қайыстан және басқа материалдардан жасалады	Подпруга	Saddle-girth, Belly-band	Sottopancia
Айылбас	Металдан жасалған бекітетін белдік (бетіне нөмір, сурет пен жазба басылған), әшекей, түймелік ретінде қолданылған	Бляха	Plaque, Metal plate	Placca, Placchetta, Brattea
Айылбас балта, Кельт	Төлкесі жүзіне перпендикуляр метал немесе жылтыратылған балтаның түрі	Кельт	Cell, Socketed Axe	Ascia, Celta
Айыр оркешті түйе	Түйе тұқымдасына жататын сүтқоректі. Қатаң континенталды құрғақ ауа райыға бейімді, Азияда, әсіресе Орталық және Орта Азияның далалы немесе жартылай шөлейтті жерлерде үй малы болып саналады	Двугорбый верблюд, или бактриан (лат. Camelus bactrianus)	Camel, Bactrian camel	Camello, Cammello battriano
Айырбас, Алмасу	Еңбек онімдерінің қозғалыс үдерісі, қоғамда өндірілетін құндылықтардың үлесігірім нысапы	Обмен	Exchange	Cambio, Scambio
Акант, Аханф	Антика өнерінде қолданылған акант (Жерорта теңізі мен Азиядағы тропикалық және субтропикалық аймақтарда өскен өсімдік) жапырақтарының мүсіндік бейнесі	Аканф (Ахант)	Acanthus	Acantho
Акведук	1-Су құбыры; 2-Тастан өрішен арқалы көпірдің түрі. А. Арқылы суды жыра, патшал, өзен ағарлары мен жол үстінен өткізген	Акведук	Aqueduct, Water supply system, Water pipe (1); Aqueduct (2)	Acquedotto, Condotta idrica (1); Acquedotto (2)
Акерамикалық (Керамикаға дейінгі)	Керамика өндірісінің жоқтығымен белгіленген мәдени-хронологиялық кезеңді анықтау. Таяу Шығыс ергенейлік ескерткіштеріне байланысты пайдаланады.	Акерамический (Докерамический)	Aceramic, Pre-Pottery, Pre-Ceramic	Aceramico, Preaceramico

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Акинақ	Б.з.д. бірінші мыңжылдықта скиф-сақ және Еуразияның басқа халықтарында қолданылған қола немесе темірден жасалған (40-60 см) қысқа қанжар	Акинақ	Akinakes, Acinaces, Akinaka	Akinakes, Acinace
Аккультурация	Мәдениеттің өзара ықпалдасуы, бір халықтың мәдениеті жоғары дамыған басқа бір халықтың мәдениетін толық немесе жартылай қабылдауы	Аккультурация	Acculturation	Acculturatione
Акролит	Мүсіннің жалаңашталған бөліктері мәрмәрден, ал киімі - боялған немесе алтыпмен жалатылған ағаштан тұратын антикалық мүсін жасалғанда қолданатын аралас техника,	Акролит	Acrolith	Acrolito
Акрополь	Антикалық қаланың биік төбе басына және жерге орналасқан рухани және зайырлы орталығы	Акрополь	Acropolis, Citadel	Acropoli, Cittadella
Акротерий	Ғибадатханалар фронтонының төбесіне немесе екі ұшына орнатылатын мүсін, мосы, бұралып өсетін өсімдік, пальметта түріндегі әшекей	Акротерий	Acroterion, Acroterium	Acroterion, Acroterio
Аксонометрия	Тікбұрышты координаталар жүйесімен байлағыстырылған бұйымның қағаздағы жазықтықтағы кескіні. Параллельді проекциялау арқылы өлшемдерді проекция естерінің бағытымен белгілі бір шамаға өзгерте отырып заттардың бейнесін сызып көрсету әдісі.	Аксонометрия	Axonometric Projection	Assonometria, Proiezione assonometrica
Ақ сортаң, Тақыршақ	Геоморфологиялық бедері төмендеген немесе қолдң балшық қыртысы мен тұз қабатын жамылған кепкен орны	Солончак	Solonchak, Salt marsh	Solonchak, Terreno salifero
Ақ сыр, Белила	Косметикалық мақсатта қолданылатын ақ түсті минерал бояуы	Белила	Cosmetic white emulsion	Maschera, Emulsione
Ақ таспа (1); Асық (2)	1-Бұршақ (<i>Fabaceae</i>) тұқымдас өсімдіктердің өкілі, 1600-ден аса түрлерді қамтиды; 2-Сүт көректі жануарлардың толарсақ сүйегі	Астрагал (лат. <i>Astragalus</i>)	Astragalus (1); Talus bone, Ankle bone (2)	Astragalo (1); Astragalo, Talo (2)
Ақау	Ақаулық, кемшілік, кемістік, мін	Дефект	Defect, Flaw	Difetto
Ақау	Дайындау барысында артефактінің бүлінуі	Брак	Discarded part, Waste, Reject, Defect	Scarto, Difetto
Ақбас құмай	Сұңқар тәрізділер отряды, қырғиар тұқымдасына жататын ірі жыртықш құс. Оңтүстік Еуропа, Азия (Орталық Азияның тауларының батысынан Бұтапта дейін және үнді птағы Ассамға дейін) мен Солтүстік Африканың құрғақ таулы және жазық ландшафттарда тараған	Белоголовый сип (лат. <i>Gyps fulvus</i>)	Griffon vulture	Grifone
Ақбөксн, Киік	Жүптүяқтылар отрядының бөксндер туысына жататын сүтқоректі жануар. Алғашқыда Еуразияның далалы және жартылай шөлейтті жерлерін мекендеген. Қазіргі таңда Қазақстан, Өзбекістан жерлерін мекендейді, кейде Түркмения, Рессей, батыс Моңғолия жерлеріне де кіреді	Сайга (самец – сайгак или маргач, самка – сайга) (лат. <i>Saiga tatarica</i> L.)	Saiga (antelope)	Saiga, Antilope saiga
Аққан сұйықтық ізі	Құйылған, аққан сұйықтықтың белгісі, қалдығы	Затәк	Traces of flowing water on the ground, Washout	Erosione prodotta dall'acqua

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Аққу	Қазтариділер отрядына жататын құстар. Аққулар әдетте ауа-райы қоңыржай аймақтарды мекендейді, ал тропикалық жерлерде сирек кездеседі. Бұл құстардың еті мен мамығы аңшылықтың негізгі мақсаты болып табылады	Лебедь (лат. <i>Syrnium sp.</i>)	Swan	Cigno
Ақпарат	Адам арасында ауызша, жазбаша немесе басқала тәсілдермен берілетін мәлімет, мәлімдеме, мағлұмат, хабарлама	Информация	Information	Informazione
Ақтас	Карбонат класына жататын минерал, әктас, мәрмәрдің құрамдас бөлігі; әк шпат. Жер қыртысында кеңінен тараған минерал. Таза күйінде ақ, түссіз немесе мөлдір; құрамына байланысты бар болуында әр түрлі түстерге боялады	Кальцит	Calcite	Calcite
Ақық	Сарғылт қызыл, қызыл, қою қызыл түсті халцедонның бір түрі; минерал. Зергерлік бұйымдарды дайындауында пайдаланады	Сердолик (Кирнесі)	Cornelian, Carnelian	Corniola
Ақық, Агат	Зергерлік өнерінде қолданылған көпүсті, қатты жақпарланған минерал, халцедонның бір түрі	Агат	Agate	Agata
Ақыр, Оттық	Жаңуарларға жем - шөп беруге арналған жәпік	Кормушка	Manger, Crib, Trough	Mangiatoia, Greppia, Trogolo
Ақырын ағыс	«Ағын, Ағыс» сөзінің кішірейтілуі; кішігірім, жұқа ағым	Струйка	Drips	Sgocciolatura
Алабастрон	Б.з.д. II мыңжылдықта хош иісті заттар мен сұйықтықтарды сақтауға пайдаланылған алмұрт тәрізді немесе доғал түпті ұзартылған шлиндір пішінді ыдыс	Алабастрон	Alabastron	Alabastron
Алабота	Қос жарнақты өсімдік, алаботалар тұқымдасы. 250 астам түрлері бар, екі жартышардың қоңыржай және тропикалық аймақтарында тараған. Алаботаның түрлерінің көбісі жеуге жарамды	Лебеда (лат. <i>Atriplex</i>)	Saltbush	Atreplice, Atriplice
Алабұға; Өзен алабұғасы	Алабұға тұқымдасына жататын жердің барлық аймақтарында кездесетін, Еуропа мен Солтүстік Азияны (шығыста Колыма өзеніне және Иран мен Ауғанстандың оңтүстігіне дейін) мекен ететін түрі, жыртқыш балықтар қатарына жатады және кәсіпшілікте маңызды орын алады	Окунь, Речной окунь; Обыкновенный окунь, Европейский окунь (лат. <i>Perca fluviatilis L.</i>)	European perch, Perch, Bass	Pesce persico, Persico reale
Алабұға	Алабұғалар тұқымдасына жататын бір жылдық өсімдік. Ол көбіне өзен-көл жағаларында, сор, сортаң, жерлерде өседі. Кейбір түрлерін алаботамен шатастырады	Марь (лат. <i>Chenopodium sp.</i>)	Goosefoot, Chenopod, <i>Chenopodium</i>	Farinaccio, Farinello, Chenopodio
Алаң (2); Аумақ, Аудан (1)	2-Қоғамдық құрылыстардың орталығындағы, қала немесе кент көшелерінің құрамына кіретін біртұтас сәулеттік алып жер; қала құрылысында талай маңызды рөл атқарады. 1-Бүгілме немесе сынық сызықпен қоршалған жазықтың бөлігі	Площадь	Area, Space, Surface	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Алаң, Ор	Топырақ қалқаны бар, ені тар, ұзынша келген шұңқыр; кейде терминді қазбаны белгілеуге қолданады	Траншея	Trench	Trincea, Trincea di scavo
Алаңша	Кішігірім тегіс жер, қандай болмасын мақсатпен ұйымдастырылған және газартылған; жердің кішігірім тегіс телімі	Площадка	Area, Platform	Area, Spazio, Piattaforma

Алау	Әдетте ашық ауада жанатын от, ол ағашты, бұтақты немесе басқа жанатын отыңды жинап жағылады. Дінні-тұрыптық мағынада да қолдануы мүмкін	Костёр	Fire, Bonfire	Falò
Алау ошақ	Бөлме қабырғасының қасында қаланған тік мұржалы, алды ашық пеш	Камин	Chimney, Fireplace, Hearth	Camino
Алғашқы қауымдық	Тарихқа дейінгі дәуірге, адам мәдениетінің сжесі кезеңдеріне жататын	Первобытный	Prehistoric, Primitive	Preistorico, Primitivo
Алғашқы қауымдық дәуірі	Жазу мен мемлекеттің қалыптасуына дейінгі тарихи кезеңнің шартты атауы	Первобыт-ность	Prehistory	Preistoria
Алғышарт	Алдын-ала шарт, бірдененің бастапқы орны	Предпосылка	Presupposition, Precondition, Prerequisite, Premise	Presupposto, Premessa
Алды	Сөз алды қосымша, мағынасы: алдын ала, әуелі, дейін	Пред- (Пре-)	Pre-	Pre-
Алдыңғы көрініс	Алдыңғы, артқы және бүйір жақтарға анық бөлінген, ескерткіштер мен артефактілердің беткі, фронтальды, маңдай алды бөлігі	Вид спереди	Front view, Façade	Prospetto, Vista frontale
Алебарда	Ұзын сапты құрамдастырылған жебе үші бар салқыл қаруарақ, әскери балтаның жүзі қарама қарсы жағынан иіспі, найза тәрізді (дөңгелек немесе қырлы) үшімен құрастырылған	Алебарда	Halberd	Alabarda
Алебастр	1-Минерал, кальций карбонаты, антик және ортағасырларда тұрмыс заттар, әшекей бұйымдары мен құрылыс техникасында кеңінен қолданылған; 2-Ұсақ түйірлі құрылыс гипсі	Алебастр	Alabaster (1); Building alabaster, Gypsum (Alabaster) plaster (2)	Alabastro (1); Intonaco di gesso, Gesso, Malta a base di gesso (2)
Алидала	Гедезиялық аспаптардың дүрбімен бірге айналатын бұрыш мөлшерін көрсететін бөлішегі	Алидала	Alidada	Alidada
Алка	Мойынға әшекей ретінде тағылатын інжу немесе түсті асыл тастардан тізілген жіп	Ожерелье	Necklace	Collana, Girocollo
Алка (1); Тізбек (2)	1-Металды үзеңің бір-бірімен топса арқылы жалғасқан буындардан тұратын икемді құрылыс; 2-Бір-бірімен қатарласып тұрған заттар, артефактілер және т.б.	Цепь (Цепочка)	Chain (1); Row, Series, Succession, Sequence, Range (2)	Catena (1); Seric, Successione, Fila, Gamma (2)
Алқап, Алғар	Қоршаған өңірден төмен орналасқан өзен бойындағы кеңістік; тау арасындағы ойпат	Долина	Valley	Valle
Алқап, Қойнау	Жазық жер, жазық баурайы бар алқап	Лощина	Dell	Valletta, Valloncello, Piccola valle
Алқоры, Қара өрік	Жемісті өсімдік; өрік тұқымдысының, қара өрік түріне, раушан гүлділер тегіне жататын өсімдік. Оның шыққан географиялық орталығы Шығыс Қауқаздан Адриатикалық теңіздің шығыс жағалауына дейін жатқызуга болады	Слива (лат. Prunus sp.)	Plum-tree; Plum	Prugno; Prugna
Аллювиалды қабаттану	Ағынды сумен (бұлақтар, өзендер мен тасқын сулар) бөлінген жер қыртысы	Аллювиальное напластование	Alluvial Deposit	Deposito alluvionale
Аллювий	Өзен, бұлақ аңғарларында су ағындары әрекетінен түзілетін иониділер, әр түрлі көлемі мен тегістелген маттатас, қойтас, қиыршықтас, құм, саздардан тұрады.	Аллювий	Alluvium	Alluvio

Археологиялык терминдердин мультилингвистикалык соддиги

Алма	Алма агашының жемісі, ганамакка жаңа піскен түрінде және аспаздыкта шыршан дайындауға пайдаланады	Яблоко	Apple	Mela
Алма агашы	Раушан гүлдінер тұқымдасына жататын, өтө кең таралган жеміс агашы. Үй алма агашының отыны – оңтүстік Қалақстан мен Қырғызстан жерлері өсетеленеді	Яблоня (лат. <i>Malus</i>)	Apple-tree	Melo
Алмаз	Өтінң жылтырау мен қаттылығы жағынан басқа минералдардан басым болған мөлдір асыл тас	Алмаз	Diamond	Diamante
Алмасу, Айырбас	Еңбек өнімдерінің қозғалыс үдерісі, қоғаммен өндірістің құндылықтардың үлестірім нысан	Обмен	Exchange	Cambio, Scambio
Алмұрт	Раушангүлдінер тұқымдасына жататын жемісі өсімдіктердің бір туысы. Б.з.д. 1000 жыл бұрын алмұртты Ежелгі Грецияда өсіре бастаған. Қазіргі кезде алмұрттың 3000 түрі бар	Груша (лат. <i>Pyrus</i>)	Pear (tree); Pear (fruit)	Pero (albero); Pera (frutto)
Алтын	Зергерлік бұйымдарды дайындау барысында қолданылган таза алтын сары түсті, соғылғыш және созылғыш металл	Золото	Gold	Oro
Алтын жалату, Алтындау	Бұйымды декоративті-қорғаныш, сән үшін жіңішке алтын қабатымен жалату	Золочение	Gilding, Gilt	Doratura
Алтынмен жалатылған	Үстіне алтын жалатылған	Позолоченный	Gilded	Dorato
Алу (2); Түсіру (1, 3)	2-Сауықдама арқылы мәліметтер алу; 3-Ландшафтың ерекшеліктерін картаға белгілеу; 1-Фото-немесе кинобейнеі әзірлеу	Снимать	Interview (2); Map (3); Take a picture (1)	Intervistare (2); Cartografare (3); Fotografare, Fare fotografie (1)
Алшақтық қыр, Алшақтық бөлік	Зағтың, қарудың төменгі немесе қарама-қарсы жағы	Дистальная Сторона, Дистальная Часть	Distal Side, Distal Part (of an artefact)	Lato distale, Parte distale (di un manufatto)
Алып бұғы, Ирландия бұғысы, Үлкен мүйізді бұғы	Бұғылар тұқымдасына жататын жойылып кеткен жануар. Плейстоцен мен ерте голоцен кезінде Еуропа, Азия мен Солтүстік Африка аймақтарында тіршілік еткен	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Irish elk	Megalocero, Megacero, Cervo gigante
Альмандин	Ең қатты және кең таралған қиы қызыл түсті, күлгін реңкі бар анартастар түрі. Реңкінің қарқындылығы темір қосылуына байланысты. 1 мың жылдықтың басындағы зергерлік өнерінде аса өрісетілген	Альмандин	Almandine	Almandino
Амазоншалар (Шабандоз әйелдер)	Ежелгі грек аңыздарында жауынгер, тек салт атты әйелдерден тұратын халық	Амазонки	Amazon	Amazzone
Амвон	Христиан шіркеуіндегі Дін оқу, ән салу немесе кейбір құдайға сенетін мәтіндерді дауыстан шықуға арналған биік орын	Амвон	Ambo, Pulpit	Ambone, Pulpito
Аметист	Минерал, кварцтың күлгін, көгілдір күлгін мөлдiр түрi	Аметист	Amethyst	Ametista
Амулет, Бойтұмар, Тұмар	Несен сырқаттан, бақытсыздықтан, тіп-көзнен сақтай алатын тылсым күші бар деп саналатын кишігірім зат	Амулет	Amulet	Amuleto

Амуниция, Әбзел	Қаруды, оқ-дәрілер мен басқа да әскери құралдарды алып жүруді жеңілдететін әскери киім нысанының заттары (белбеулер, сөмке астары, қатпарлы кеудіше)	Амуниция	Equipment, Military equipment, Military gear	Attrezzatura, Equipaggiamento militare
Амфитеатр	Түрлі жылдар мен сайыстарды тамашалауға арналып салынған төбесіз құрылыс. Амфитеатрдың ортасында дөңгелек алаңы бар. Коремендердің орындары тұйық ішеңберленіп келеді де, сатылай көтеріліс береді	Амфитеатр	Amphitheatre	Anfiteatro
Амфора, Құмыра	Сұйық (зәйтүн майы немесе шарап) және сусымалы заттарды сақтау және тасымалдауға арналған екі шетінде тұтқасы бар, тар ауызды, ұзынша келген антикалық ыдыс	Амфора	Amphora	Anfora
Амфориск	Сөзбе сөз "кішігірім амфора"; әдеттегі амфораға қарағанда май, қош иісті мен косметикалық заттарды сақтауға қолданылған	Амфориск	Amphoriskos	Anforiskos
Анализ, Жақын көршінің кластерлік талдауы	Артефактілер мен ескерткіштердің кеңістік таралуын зерттейтін әдіс, бар болған мәліметтермен салыстыра отырып олардың теоретикалық, ықтимал орналасуын анықтайды	Кластерный анализ	Nearest-neighbour Analysis	Nearest-neighbour Analysis, Analisi del vicino più prossimo
Анализ, Кластерлік талдау	Көп өлшемді статистикалық әдіс, бірлік пен жүйелер арасындағы ұқсастықты бағалайды	Кластерный анализ	Cluster Analysis, Clustering	Cluster Analysis, Clustering, Analisi dei gruppi
Анализ, Өсімдік тозандарының сараптамасы (талдауы)	Ежелгі қоныстардың мәдени қабаттарындағы өсімдіктердің тозаны мен споралардың зерттелуі	Споропыльцевой анализ	Pollen Analysis, Palynology	Analisi dei pollini, Palinologia
Анализ, Сандық талдау (сараптама) (Статистикалық талдау)	Археологияда жаннай мәліметтердің оңдеу барысында қолданады, біркелкі белгілерді жүйелеуде пайдаланады	Количественный (Статистический) анализ	Statistical or Quantitative Analysis	Analisi quantitativa o statistica
Анализ, Спектрлік талдау (сараптама)	Оптикалық спектр бойынша заттың атомдық және молекулалық құрылымын анықтауға сапалық пен сандық әдістердің жиынтығы	Спектральный анализ, (Спектрографический анализ)	Spectrographic Analysis	Analisi spettrografica, Analisi spettrale
Анализ, Статистикалық талдау (сараптама)	Статистикалық әдістер эксперименталды мәліметтер "өлшем" мен "бақылау" бойынша жеткілікті нәтижелерді бергенде қолданады. Ол материалдағы жасырын заңдылықтарды ашуға мүмкіндік береді.	Статистический анализ	Statistical Analysis	Analisi statistica
Анализ, Тегістеу талдауы (сараптамасы)	Тас заттың немесе сынықтың микроскопиялық жіңішке үзінділерін бастапқы материалды анықтау мақсатында кесіп және оларды петрологиялық микроскоппен қарап, зерттеу техникасы	Шлифовой Анализ (Поперечный шлиф)	Thin-section analysis	Analisi delle sezioni sottili
Анализ, Тонық талдауы (сараптамасы)	Артефактіні бұрын қалай қолданғанын, тозу мен майысу деңгейін анықтайтын артефактілер мен сүйектерге жасалатын микроскоптық сараптама	Изношенность, Анализ изношенности	Use-wear Analysis, Wear Analysis, Tracological analysis, Microwear analysis	Analisi delle tracce d'uso, Analisi traccologica o funzionale

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Анализ, Топырақ анализі, Топырақ сараптамасы	Жердің қышқылды, механикалық құрылымы мен минералды элементтерімен, органикалық заттармен қамтамасыз етуін анықтауы	Почвенный анализ	Soil analysis, Soil testing	Analisi del suolo, Analisi del terreno
Анализ, Тіршілікті қамтамасыз ету қорлардың сараптамасы (қорлардың талдауы)	Ежелгі қоғамдармен пайдаланатын аумақтағы техника мен табиғи қорлардың аралығындағы қатынастарының зерттелуі	Анализ ресурсов жизнеобеспечения (анализ ресурсов, доступных из местонахождения)	Site catchment Analysis	Bacino di approvvigionamento di un sito
Анализ, Фосфаттық талдау (сараптама)	Топырақтағы органикалық заттардың шіруі барысында қалған фосфатты қосылыстарды анықтау үшін пайдаланатын химиялық сараптама	Фосфатный анализ	Phosphatic Analysis	Analisi dei fosfati
Анализ, Фторлы талдау (сараптама)	Сылыстырмалы мерзімдеу әдісі арқылы жер астындағы сүйектердегі фтор мөлшері анықталады. Жер астындағы сулардағы фтор, біртектен сүйектегі кальцийді ығыстырады. Сүйектің құрамындағы фтордың көптігі, оның көнелігі қаншалықты екенін көрсетеді.	Фторный анализ	Fluorine Analysis (Fluorine Test)	Analisi del fluoro
Аналогия, Ұқастық	Заттар, құбылыстар, үдерістердің немесе кейбір жақтарының өзара ұқсастығы	Аналогия	Analogy	Analogia
Анар ағашы	Анар тұқымдасына жататын ағаш немесе бұта тәрізді субтропикалық өсімдік. Жабайы анардың мәдени түрі Оңтүстік Еуропа, Орта және Орталық Азия жерлерінде кездеседі	Гранат (лат. <i>Punica granatum</i> L.)	Pomegranate (tree); Pomegranate fruit	Melograno, Granato (albero); Melagrana (frutto)
Анартас	Минералдар тобы; әлдегге қызыл түсті мөлдір алымалин мен пиропты анартас деп есептейді. Олардың күрән-қызыл кристалдары анар жемісінің дәндеріне ұқсайды, мүмкін атауы осыған байланысты	Гранат (минерал)	Garnet	Granato
Анатомия	Биология және морфология ғылымдар саласы, организмдер мен олардың бөліктерін зерттейді	Анатомия	Anatomy	Anatomia
Анатомиялық, Анатомиялық ретте	Адам немесе жануарларды жерлегеннен кейін бастапқы күйдегі қанға қалпы, жерлеуден кейінгі өзгеріссіз қалпы	Анатомический, в Анатомическом порядке	Anatomical, In anatomical connection	Anatomico, In connessione anatomica
Анаэробты	Қоршаған ортада бос оттегі жоқ кезде өмір сүруге және көбеюге қабілетті микроорганизмдер; атмосфералық оттегі болмайтын жерде тіршілік етуге бейім микроорганизмдер	Анаэробный	Anaerobic	Anaerobico, Anerobico
Ангоб	Саз бұйымдардың сыртын күйдіруіне дейін жылтыратып тегістеу, үстінен өрнек салуға тұтас түс беретін сазбалшық сылақ	Ангоб	Engobe, Slip	Ingobbio, Ingobbiatura, Ingubbiatura, Patina
Анимизм	Заттық дүние құбылыстарының жандылығын білдіретін термин	Анимизм	Animism	Animismo
Анкош (Оймалы құрал)	Бір немесе екі жақты ұсақ немесе жалпақ оймақтары бар тілімше	Анкош (Высечное орудие)	Notched Tool, Encoched Tool	Tacca
Ансамбль	Гармониялық біртұтас архитектуралық композиция құрайтын, үйлесімді орналастырылған бөліктер тобы	Ансамбль	Ensemble	Insieme, Associazione

Антефикс	Шатырдың астына су ағып түсу үшін бекітелген тікше плита, ол қыш, ағаш, мәрмәр, гранит және тағы басқа материалдан жасалған	Антефикс	Antefix	Antefissa
Антика дәуірі	Антикалық әлем, Ежелгі Грек және Ежелгі Рим өркениеттерінің тарихи кезеңі	Античность	Antiquity	Antichità classica
Антикалық	Антика дәуіріне жататын кезең, мемлекет және т.б.	Античный	Antiquity (Greek-Roman) (1); Ancient (2)	Classico, Greco-romano (1); Antico (2)
Антиковед (Антика танушы)	Ежелгі өркениеттерді, әсіресе классикалық рим мен ежелгі грек мәдениетін зерттейтін ғылым	Антиковед	Historian, Ancient Historian	Storico, Storico Antico
Антрессоль	Үйдің негізгі қабатының үстіңгі бөлігіндегі, әдетте аласа төбелі, қосымша жарты қабыт	Антрессоль	Entresol, Mezzanine floor	Ammezzato, Mezzanino
Антропоген (Төрттік кезең)	Геологиялық кезеңдердің ең соңғы (адамның пайда болғаннан қазіргі уақытқа дейін) кезеңі, осы кезең бойы адамның табиғатқа ықпалы байқалады. Оның жалпы ұзақтығы 2.5 млн. жылдар шамасы	Антропоген (Четвертичный период)	Quaternary Era	Periodo quaternario
Антропогендік кезең	Адамзат шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болған кезең	Антропогенный	Anthropogenic, Anthropic	Antropico
Антропогенез	Адамның физикалық түрінің, оның алғашқы еңбек қызметінің, тілінің тарихи-эволюциялық үдерісі нәтижесінде қалыптасуы	Антропогенез	Anthropogenesis, Human Evolution	Antropogenesi, Evoluzione Umana
Антропология	Адамның шығу тегі мен эволюция, адам расаларының пайда болуы мен оның дене құрылысының дамуы, табиғи мен мәдени ортадағы тіршілік ету ғылыми салалардың жиынтығы	Антропология	Anthropology	Antropologia
Антропоморфты	Адамның сыртқы келбеті, пішіні және оның денесіне ұқсас. Адам тәрізді	Антропоморфный	Anthropomorphic	Antropomorfo
Антропоним	Адамды қоғамда айқындаушы, жеке жалқы есім немесе есімдер жинағы	Антропоним	Anthroponym	Antroponimo
Антропони-мика	Адам есімдері туралы ғылым, ономастика саласы	Антропони-мика	Anthroponomastics, Anthroponymy	Onomastica
Анфилада	Бір ось бойымен орналасқан және бір-біріне өткін ойықтар арқылы жалғасқан бөлімдер	Анфилада	Enfilade; Linear alignment	Infilata, Allineamento
Анықтама	Белгісіз концептің мағынасын белгілі терминдер мен анықтамалар арқылы түсіндіру; және де қарастырылған затты анықтау, оның сипаттамасы	Определение	Definition	Definizione, Determinazione
Анэпиграфты ескерткіш	Жазусыз, мәтінсіз ескерткіш	Анэпиграфный Памятник	Anepigraphic Document	Documento Anepigrafico
Аң стилі, Аң мәнері	Жануарлардың жеке бөлшектері және бірнеше жануарлардан тұратын күрделі көріністермен айқындалатын ежелгі сәк өнердегі кеңінен тараған «даналық нақыш». Өз бастамасын қола дәуірінен алып, ерте темір ғасырда ерекше таралады	Звериный стиль	Animal Style, Zoomorphic Style	Stile animalistico. Stile zoomorfico
Аңғар	Шатқал жарығы, таулар арасындағы сызат	Ущелье	Ravine, Gorge, Gully	Gola, Burtonc
Аңғар, Алқап	Қоршаған өңірден төмен орналасқан өзен бойындағы кеңістік; тау арасындағы ойпат	Долина	Valley	Valle
Аңшы	Аңшылықпен айналасатын адам	Охотник	Hunter	Cacciatore

Тұрақ, Аңшылардың уақытша тұрағы	Арнайы әрекетшілік үшін, ұзақ мерзімді қоныс орны, мысалы, аңшылық пен ірі аңдарды сойып, бөлшектеу жер	Временная стоянка охотников	Kill site	Sito di uccisione e macellazione
Аңшылар-терімшілер	Жабайы аңдарды аулайтын, сонымен қатар жабайы өсімдіктерді жинайтын қауымдар немесе топтар	Охотники-собиратели	Hunter-Gatherers	Cacciatori-raccoglitori
Аңшылық	Жабайы аңдар мен құстарды ег, тері және басқа онім үшін аулау. Адамзаттың ең көне шаруашылықтың бір түрі	Охота	Hunting, Hunt	Caccia
Ападана	Аумағы 100 шаршы метрге жуық салпанатқы кең бөлме (Төр үй), жатық арқанық ағаш бөгеулері бағаналармен тірелген.	Ападана	Apadana	Apadana
Апап, Ор, Шұңқыр	Жер бетіндегі қазылған немесе пайда болған тереңдету	Яма	Pit	Fossa
Апат	Әдетте материалдық мәдениеттің немесе адамның құрбан болғандығы. Кезікпен болған ауырталдық; арты қайтыға соқтыратын жағдайлар - қирау, бүліну, жойқылу, біреудің немесе бірнәрсенің қаза болуы	Крушение	Accident, Disaster, Calamity, Wreck	Incidente, Sciagura, Relitto
Апатты жағдай	Табиғат күшінен немесе адамның әсерінен қираған ескерткіштің сақталған деңгейінің сипаттамасы	Аварийное состояние	Bad or Very Bad conditions (or state) of conservation (or preservation)	Cattivo o Pessimo Stato di Conservazione
Апотропей	Ежелден адамды, жануарды, үй мен егінді жыл-өледен сақтайтын бойтұмар. Апотропейде құдайдың, жануарлардың және басқа үрей туғызатын заттар бейнеленген	Апотропей	Apotropaic	Apotropaico
Аппарель	Ғимараттың, құрылыстың көтерілкі бөлігіне орлеу. Қамал мен дала бекіністердегі үйінді	Аппарель	Approach ramp, Ramp, Access ramp	Rampa, Rampa d'accesso
Ара	Қатты заттарды (ағаш, металды) бөлшектеп кесуге арналған, иеттерінде үшкір тістері бар болат тілімше немесе диск түріндегі құрал	Шила	Saw	Sega
Арабескілер	Араб әріптері аралас геометриялық және өсімдік күрделі ою-өрнектер; Ортағасырлық Шығыс сәулет өнерінде кеңінен қолданылған	Арабески	Arabesque	Arabesque, Arabesco
Арақатынас, Байланыс	Біреудің немесе бірдеменің арасындағы өзара байланыстылық, ортақтықтың қатынасы	Связь	Link, Connection, Relation, Relationship, Correlation	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Аралату	«Егел кесу» етістігінің мағынасы: қатты заттарды (ағаш, металды) арамен тілу, кесу	Пиление	Saw, Sawing	Segatura, il Segare
Аралық қабат	Бірденеден тұратын аралық қат; бірдененің арасына қойылған зат	Прокладка	Interlayer, A context between two other ones (1); Spacer (2)	Livello intermedio, Strato intermedio (1); Spaziatore, Distanziatore (2)
Аралық қабырға	Екі ортадағы қабырға (терезе, есік аралықтары)	Простенок	Pier (part of a wall between two adjacent openings)	Muro tra due finestre, Parete tra due aperture

Аралық, Қалқа	Бөлмені, кеңістікті бөлетін жеңіл қабырға	Прегородка	Partition wall	Tramezzo, Parete divisoria
Арбалет, Атпа найза	Лақтырғыш суық қару-жарақ, механикалық садақ. Оның алдынасы шығыршықты механизм арқылы тартылатын болған. Б.з.д. I мың жылдықта қолданыла бастады және орта ғасырларда кеңінен тарайды	Арбалет, Самострел, Балестра, Стреломёт	Crossbow	Balestra
Аргиллит, Сатпас	Сазбалшықтың шымырлауын қатаюы мен құрғақтану нәтижесінде қымытасқан, тас секілді тату жынысы	Аргиллит	Argillite	Argillite
Арсал	Жер бетінің тірі организмдер мен құрылымдардың белгілі бір түрлері тіршілік ететін аймағы	Арсал	Habitat, Ecological Niche, Distributional Area	Habitat, Nicchia, Nicchin ecologica
Арибалл	Спорт алаң (палестр) мен монғалда сыланғанда пайдаланытын хош иісті майларды сақтайтын кішігірім ыдыс	Арибалл (Арибал)	Aryballos, Aryballus	Aryballos
Арка	Белгілі бір өткіз ойығының (терезе, қақпа, есік) немесе екі тіреу (бағана, көпір тіреулері) ортасындағы аралықтың доға пішінді сәулет элементі	Арка	Arch	Arco
Арка, Жайпақ арка	Арка, оның көтеріңкі найзасы аралықтың енінен төрт есе кіші	Пологая Арка, Коробовая Арка	Segmental Arch	Arco a sesto ribassato, Arco ribassato, Arco a sesto scemo
Арка, Готикалық арка, Шопақ арка	Екі дөңес жартылай аркалармен құрылған арка	Стрельчатая Арка, Готическая Арка	Lancet arch, Pointed or Gothic arch	Arco a sesto acuto, Ogiva
Арка, Жартылай дөңселек арка	Арқаның кеңінен тараған түрі, оның доғасы жарым шеңбер түрінде тұрғызылған	Полукруглая Арка, Полуциркульная Арка	Round arch, Semi-circular (Roman) arch	Arco a tutto sesto, Arco semicircolare
Арка арлығы	Арка тіреулерінің ара қашықтығы	Пролёт арки	Arch span	Luce
Арка тірегі	Арка немесе күмбездің үстіндегі тастар негізі (тастар қатары)	Пята арки	Skewback	Concio d'imposta, Rene dell'arco
Аркада	Тіреулер мен бағаналарға сүйенген біржелекті аркалар. Ашық алаңдар, галереялар құрылысында жиі қолданылады	Аркада	Arcade	Arcata
Аркасолий	Жартаста ойылған арка тәрізді қуыс (ниша)	Аркасолий	Arcosolium	Arcosoglio
Арка	Кейбір заттардың сыртқы жағы	Спина	Back, Spine, Dorsal surface	Schiama, Dorsio
Арка	Адам денесінің мойыннан крестеіңке дейінгі сыртқы бөлігі; омыртқасы тік орналасқан жануарлардың денесінің жоғарғы бөлігі	Спина	Back, Spine	Schiama, Dorsio, Retro
Арка омыртқа	Омыртқалардан тұратын аркадағы қаңқа білік, омыртқалы жануарлардың жұлының омыртқа доғаларымен жамылған омыртқалардан құрылған; арка	Позвоночник	Spinal column, Vertebral column	Colonna vertebrale, Spina dorsale
Арқалық	Екі қаңқа тіреудің арасындағы көлденең қойылған діңгек, маңдайша, тік жатқызылған бөрісе	Поперечина	Crosspiece	Traversa
Арқап, Жіп	Қылдан, мақтадан, қытыр талшықтарынан, т.б. бұрап есілетін бұйым	Верёвка	Rope	Corda, Fune

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Арқар, Тау таск	Орта және Орталық Азияны, оңтүстік Сібірдің таулы жерлерін мекендейтін қуысмүйізділер (<i>Bovidae</i>) тұқымдастарының ішіндегі, жұтпайықты сүтқоректі. Ежелгі аңшылықта рөлі өте маңызды болған, жабайы текелердің өкілі	Арқар, Горный Баран, Арғани (лат. <i>Ovis orientalis Arkar</i> или <i>Ovis ammon</i>)	Argali, Mountain Sheep	Argali, Pecce selvatica asiatica
Арқау, Білік	Бірлеменін өзегі немесе негізі болып табылатын кесегі, сопақ пішінді зат	Стержень	Rod, Stem, Bar	Verga, Sbarr Bacchetta
Армила	Әйел мен ер адамдар таққан тартпалы немесе терілген жұмыспен жасалған, жұмыр кейде сопақша білезік	Армила	Armilla, Bracelet	Armilla, Braccialetto
Арнау-өлсең (2); Түсіндіру (1)	2-Біреуге арналған немесе бағытталған шығарманың басындағы жазу, өлең; 1-«Айту, Ұғындыру» етістігінің әрекеті: бірдеме туралы толық айтып беру	Посвящение	Dedication (2); Dedication, Consecration (1)	Dedica (2); Dedicazione Consacrazione (1)
Арпа	Дәнді - дақылдар тобына жататын, ертелең өсіріліп келе жатқан дақыл. Бидай секілді, арпа да неолиттік революция кезінде 10 мың. бұрын Тау Шығыс жерлерінде мәдени өсімдікке айналған	Ячмень (лат. <i>Hordeum</i> sp.)	Barley	Orzo
Арпабас	Астыққа жақын Қоңырбас тұқымдасына жататын көп жылдық шөптесін өсімдіктер туысы. Еуразия, Америка, Африка мен Аустралияның қоңыржай климата бар жерлерінде кеңінен таралған. Жалпы 170 түрі бар. Жайылым жерлерде өте ыңғайлы мал азығы болып табылады	Костёр (лат. <i>Bromus</i> sp.)	Brome, Bromes grass	Bromo
Артефакт	Археология ғылымымен зерттелетін адам қолымен жасалған құрылыс, еңбек құралы, өнер туындысы, баспана, ыдыс немесе басқа бұйым. От, гимарат құрылысы мен жер өңдеудің және т.б. ландшафтқа әсері де артефакт ретінде саналады	Артефакт	Artefact, Artifact (US)	Manufatto, Artefatto
Артефакт, Ойық Артефакт (Интрузивті Артефакт)	Артефакт (немесе экофакт), өзі табылған стратиграфиялық деңгейіне қарағанда кешіректеу жасалды	Проникающий Артефакт (Интрузивный Артефакт)	Intrusive find	Reperto intrusivo, Reperto fuori contesto
Артқы ілмек	Кейбір машиналар немесе құралдардың үстіңгі бөліктегі қалыңдау жағы, ол басқа бөлшектер мен механизмдерді қосуға бағытталған	Хвостовик	Tang (that fits into a handle or shaft)	Immanicatura
Арттыру	«Көбейту» етістігінің мағынасы: өлшемін, ұзындығын, салмағын үлкейту	Увеличение	Magnification	Ingrandimento
Артынан, Кейін	Префикс, сөз жасаушы бірлік, ол кейін болатын құбылыстарды көрсететін терминдерде кездеседі (қызғылстан кейінгі, жарқыраудың соңынан)	После-	Post-	Post-, Dopo-
Арханкалық кезең	Өркеннет дамуының ең ерте деңгейі	Архаческий период	Archaic Period, Prehistory	Periodo Arcaico, Preistoria, Periodo preistorico
Архантрон, Эректус	Бұл қазіргі адамның арғы тегі болып саналатын ежелгі адам түрі. Орта плейстоцен дәуірінде эректустар Шығыс Африканы мекендеген және 1,8 миллиард жыл бұрын Еуразияда кеңінен тараған	Эректус, Архантрон (лат. <i>Homo erectus</i>)	<i>Homo Erectus</i>	<i>Homo Erectus</i>
Архео-	Ежелгі, көне немесе байырғы кезеңге қатысы бар сөздердің негізгі бөлігі	Архео-	Archaeo-	Archeo-

Археoaстроно- номия	XX ғасырдың екінші жартысында қалыптасқан ғылым, ежелгі адамдардың астрономиялық түсінігін зерттейді	Археoaстроно- мия	Archaeo- astronomy	Archeologia Astronomica
Археоботаника (Палеобота- ника)	Палеонтология саласы, археологиялық ескерткіштердегі өсімдік қалдықтарын зерттейді. Археологияда адамның қоршаған ортаны пайдалану мен өзгерту үдерістерінің қалпына келтіру үшін қолданылады	Археоботаника (Палео- ботаника)	Archaeo- botany, Paleobotany	Archeo- botanica, Paleobotanica
Археозоология	Палеонтология саласы, ежелгі жануарлар қалдықтарын зерттейтін ғылым. Археологияда сүйек қалдықтары арқылы ежелгі адам мен жануарлардың арасындағы қарым-қатынас үдерістерінің реконструкциясын жасау үшін қолданылады	Археозоология	Archaeo- zoology, Zooarchaeo- logy	Archeozo- ology, Zooarche- ology
Археолог	Археология ғылымының маманы	Археолог	Archaeologist	Archeologo
Археология	Заттай мәдениет ескерткіштері (адамзат өмірінің материалдық қалдықтары) бойынша адамзат тарихының көне кезеңдерін зерттейтін ғылым	Археология	Archaeology	Archeologia
Археология, Алғашқы қауымдық археологиясы	Жазбаның пайда болуына дейінгі кезеңді зерттейтін археология саласы. Жазуы әлі күнге дейін ашылып оқымаған қоғамдарды да бұл сала зерттейді	Первобытная Археология	Prehistoric Archaeology	Archeologia preistorica
Археология, Антикалық археология	Антика кезеңіне жататын Грек, Рим, Солтүстік пен Шығыс Қара теңіз маңы, Орта Азия мен Кавказдан арғы бетіндегі антикалық ескерткіштердің материалдық мәдениетін зерттейтін пән.	Античная Археология	Classical Archaeology	Archeologia classica
Археология, Археологиялық сарптама	Техногендік немесе табиғи бұзылу қалпындағы ескерткіштің мәліметтерін сақтау барысында археологиялық зерттеулер	Археологи- ческая экспертиза	Salvage archaeology, Rescue archaeology	Scavo di salvataggio
Археология, Гендерлі археология	Археологиядағы гендердің әлеуметтік құрылысының талдауы. Түрлі қоғамдағы ер адам мен әйелдердің билік етудегі символдық маңызы, күш пен биліктің ұстанымдары, әрекеттерін анықтау	Гендерная археология	Gender Archaeology	Gender Archeology
Археология, Далалық археология	Белгілі аймақтың немесе ескерткіштің ішіндегі археологиялық объектілердің, құрылыстардың, көн орындарды, артефактылар мен экофактылардың барын немесе жоқтығын анықтайтын далалық жұмыстардың үдерісі	Археология, Полевая А.	Field Archaeology	Archeologia sul campo
Археология, Когнитивтік археология	Материалдық қалдықтардың негізінде, откен ойлар мен символдық құрылымдардың зерттелуі	Когнитивная археология	Cognitive Archaeology	Archeologia cognitiva
Археология, Қоршаған орта археологиясы	Археолог және жаратылыстану ғалымдарды, бір қатар пәндерді байланыстыратын, ежелгі қоғамның қоршаған ортаның өзгеруіне бейімделуі, адамның өсімдіктер мен жануарларды пайдалану реконструкциясын жасауына бағытталған зерттеулер	Археология Окружающей Среды	Environ- mental Archaeology	Archeologia Ambientale
Археология, Пост- процессуалды археология	XX ғасырдың 80-ші жылдары ағылшын археолог Ян Холдер және оның пәкірті негізделген теоретикалық археологиядағы постмодернистік ағым	Пост-процес- суальная археология	Post- processual Archaeology	Archeologia postpro- cessuale
Археология, Процессуалды археология (Жаңа археология)	Мәдениет үдерістерінің өзгеруін мәдениеттің әлеуметтік және экономикалық көріністері мен қоршаған орта арасындағы динамикалық байланыстарын айрықша көрсететін ықпал	Процес- суальная Археология (Новая археология)	Processual archaeology (New Archaeology)	Archeologia Processuale (Nuova Archeologia)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Археология, Сот археологиясы	Заңды және криминалистикалық мәселелерді шешуге пайдаланылатын археологиялық зерттеулер. Ежелгі қылмыс оқиғалардың болған жерінің реконструкциясын жасайды	Судебная Археология	Forensic Archaeology	Archeologia forense
Археология, Су асты археология	Кеме апаты немесе су астындағы жатқан археологиялық ескерткіштерді зерттейтін сала	Подводная Археология	Underwater Archaeology	Archeologia subaquea
Археология, Эксперименттік археология	Зерттеу шарттарының бақылауындағы эксперименттік реконструкциясының бұрынғы саралау үдерістерінің зерттелуі	Экспериментальная Археология	Experimental Archaeology	Archeologia Sperimentale
Археология институты	Академиялық тәртіп бойынша археология сұрақтарымен айналасатын ғылыми-зерттеу ұйымы	Институт Археологии	Archaeological Institute, Archaeological Department	Istituto di Archeologia, Dipartimento di Archeologia
Археологиялық	Археологияға қатысы бар	Археологический	Archaeological	Archeologico
Археологиялық база, Археологиялық қор	Құрал-жабдық, материалдары және табылған заттарды сақтауға арналған орын	Археологическая База	Archaeological Base	Base archeologica
Археологиялық лагерь	Археологтардың экспедициялық отрядтарының тұрақты орналысқан жері	Археологический Лагерь	Archaeological Camp	Campo archeologico
Археологиялық мәдениет	Бір мезгілге, бір уақытта жататын және жергілікті ерекшеліктері бар, белгілі аймақта негізделген бір тектес археологиялық ескерткіштерге қолданылатын анықтама	Археологическая культура	Archaeological Culture	Cultura archeologica
Археологиялық мұражай	Археология ескерткіштерін, жаратылыстану тарихын, материалдық және рухани бұйымдарды қорландырып, жинап, зерттеп, сақтап, ғылыми-танымдық қызмет атқаратын мекеме	Археологический музей	Archaeological Museum	Museo Archeologico
Археологиялық олжалар	Археологиялық зерттеулер нәтижесінде табылған артефактілер	Археологические находки	Archaeological Finds, Findings	Reperti archeologici, Resti, Ritrovamenti
Археологиялық экспедиция	Арнайы ескерткіштерде қазба мен барлау жұмыстарын жүргізуді, отряд сапарлары және бөлек топтардың зерттеу мақсатындағы іс-шаралар	Археологическая экспедиция	Archaeological Expedition	Missione Archeologica, Spedizione Archeologica
Археомангнитті мерзімдеу	Күйдіру кезіндегі сабашықтық магниттеу қабілеттілігіне негізделген әдіс. Зерттелген артефактінің уақытын магниттік өрістің бағыты мен күшін өлшеп анықтауға болады	Археомангнитная Датировка	Archaeomagnetic dating	Datazione archeomagnetica
Архитектор; Сәулетші	Сәулет жобалауында (архитектуралық ортаны жасау), ғимараттарды жоспарлауда, бөлменің жоба кәлемі мен ішкі көрінісін жасайтын сәулет өнерінің білікті маманы	Архитектор	Architect	Architetto
Архитектура, Сәулет	Адам өмірі мен қызметіне кеңістік орта жасайтын объектілердің құрылысын жобалау мен салу өнері, сәулетшілігі	Архитектура	Architecture	Architettura
Архитектура, Сәулет өнері	Сәулет өнерін қарау	Зодчество	Architecture	Architettura
Архитектуралық көлем	Сыртқы көлемімен қабылданыатын архитектуралық құрылыс немесе оның бөлігі	Объем архитектурный	Space, Volume	Spazio, Volume
Архитрав	Колонналар, бағаналар немесе терезе ойығы мен есік тесігі аралықтарын жапастырушы тік мәтке	Архитрав	Architrave, Epistyle, Epistylum	Architrave

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Арша	Кипарис тұқымдасына жататын мәңгі жасыл қышқыл жалырақты бұта немесе ағаш. Жерортатеңізі, Алдыңғы және Орталық Азия мен Солтүстік Американың құрғақты аймақтарында өсетін өсімдік. Жемісі – бұршақ медпидна мен аспаздықта қолданады	Межеволь- ник, Арча (лат. <i>Juniperus</i>)	Juniper	Gincpro, Juniperus
Аршылмаған, Шикі (1); Дүмбіл, Жартылай шикі (2)	1-Қам кірпіпті карау; 2-Соңына дейін өңделмеген азық; жартылай фабрика	Сырең	Adobe, Mud brick, Raw brick (1); Semifinished, Unfinished product (2)	Mattone crudo (1); Semifinito, Prodotto semifinito (2)
Арық	Өзен арнасынан не бөгеннен егінге су жіберуге, егісті суғаруға арналған жасанды арна	Канал	Canal, Watercourse, Waterway	Canale
Арыс, Қара бидай	Бір немесе көп жылдық, Дәнді-дақылдар тұқымдасының бір түрі. Негізінен Солтүстік жарғы шарының жерлерінде өсірілетін мәдени өсімдік. Балкім оңтүстік Еуропа мен Орта Азиядағы жабайы өсетін <i>S. Montanum</i> түрінен шыққан болатын	Рожь (лат. <i>Secale cereale</i>)	Rye	Segale
Арыстан, Үнді арыстаны	Плейстоцен кезеңінде Еуропа мен Азия жерлерін меке еткен арыстан тұқымдасына жататын жойылып біткен түрі. Барлық дәуірлердің жұртқыш мысықтарының ең ірі өкілі	Лев, Пещерный лев (лат. <i>Panthera leo spelaea</i>)	Cave lion, European or Eurasian cave lion	Leone delle caverne, Leo- ne delle ca- verne europeo o asiatico
Ас	Көне славяндардың өлген адамды еске түсіру үшін берілетін асы	Тризна	Funeral feast	Funerale, Cerimonia funebre
Ас қоятын бөлме, Еттік	Бөренеден салыныпты құрылыс; Үйдің немесе бөлек құрылыстың қоймасы	Клеть	Storeroom	Magazzino, Deposito
Ас үй	Тамақ пісіруге арналған пеші, плитасы бар үйдің бөлек бөлмесі	Кухня	Kitchen	Cucina
Асатаяқ	Патшалық регалия, жезл, патшалық биліктің белгісі	Скипетр	Sceptre, Scepter (US)	Scettro
Асауыш, Ожау	Батырыл алуға арналған ұзын сапты ожау	Черпак	Dipper, Ladle, Scoop	Mestolo, Paletta
Аск (Аскос)	Домалақ пішінді, жазық түпті, түмегі бар ежелгі грек ыдысы. Аскостар балшықтан жасалған және ваза секілді олармен өрнектелген, майды сақтау мен май шамдарды толтыру үшін қолданылған	Аск (Аскос)	Askos	Askos
Асқабақ	Асқабақ тұқымдасына жататын шөптесін өсімдіктер. Жабайы түрлері Азия, Африка мен Американың жылы аймақтарында тараған; түрлерінің көбісі декоративті немесе адам мен малдың тамағына пайдаланады	Тыква (лат. <i>Cucurbita</i>)	Gourd, Pumpkin	Zucca
Асқыш	Бірденені ілуге, асуға арналған заттағы ілгіш құрылғы	Подвес	Pendant, Hanger	Pendente, Gancio
Аспап, Құрал	Қандай да бір жұмысты жасауға арналған құрылғы, аппарат; Бір әрекеттер, жұмыстар үшін пайдаланылған құралдар, заттар	Прибор	Device	Congegno, Dispositivo
Астау, Науа	Шаруашылық тұрмысындағы кір жуу, малға тамақ беруге арналған бөренеден ойылған сыйымдылық ыдыс	Корыто	Trough, Basin (elongated for washing or feeding the animals)	Trogolo, Bagnarola
Астық қоймасы, Бидай қоймасы	Дәнді дақылдарды сақтайтын қойма; қойма	Зернохрани- лище	Granary	Granaio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Астына салынатын зат	Естіне жабынды жабатын материал, дайындама, заттек немесе бірденнің астына салады	Подложка	Lower layer, Substratum	Substrato
Асу, Бел	Бұл тау қырасының иілісі, адам өте алатын өткел; осындай жерден өтетін жол	Перевал	Mountain Pass	Passo, Passo montano
Асүйлік	Ас үйде қолданатын немесе жұмыс істейтін	Кухонный	Kitchen, Cooking equipment	Cucina, Da cucina, Relativo alla cucina
Асүйлік тас	Ұзат ұшығт бойы қыздырылған тас. Тамақ ысығу, су қыздыруда және т.б. пайдаланады	Кухонный Камень	Cooking stone, Baking stone	Pietra ollare, Pietra da cucina
Асыл заттар	1-Зергерлік бұйым; 2-Ең маңызды, ең бағалы зат	Драгоценность	Piece of jewellery (1); Treasure (2)	Gioiello (1); Tesoro (2)
Асыл Тұқымды Бұғы, Марал	Бұғы тұқымынан ашартықты сүтқоректі жануарлар; әлемнің көп жерлерінде өмір сүреді: Еуропада, Афганистанда, Моңғолияда, Оңтүсік-Шығыс Қытайда. Қау жапырақты, субтропикалық және тайгадағы ормандарды, өзен жағалауларын және тау жабылымдарын жақсы көреді	Благородный олень, Марал, Олень (лат. <i>Cervus elaphus</i> L.)	Red deer	Cervo rosso, Cervo nobile
Ат	Жылқы сөзін қарау	Конь	Horse, Steed	Cavallo, Stallone, Destriero
Ат амунициясы, Ат әзелі	Атты жегу, ер салу немесе теңдеп артуға арналған бұйымдар	Амуниция, Конская А.	Horse Equipment, Horse tack	Attrezzatura ippica, Attrezzatura per l'equitazione
Ат жабуы	Жылқыны суықтан, шыбыннан (торлы жабу) қорғайтын жапқыш. Қысқы және жазғыға бөлінеді	Попона	Caparison, Horse cloth (US)	Gualdrappa
Ат сайманы, Ер-тұрман	Жылқы немесе басқа жүк жететін малды жегу саймандары мен заттардың қосындысы	Упряжь	Harness	Bardatura, Finimenti
Ат, Жылқы	Тақтыяқтылар оғрадының бір тұқымдасы. Жылқы ағымзат өркенітіндегі, әсіресе, дала өркенітіндегі дамудың жарқын да елеулі көрсеткіштерінің бірі болады. Жылқыны қолға үйрете бастау көптегі шаруашылықпен өркенет дамуының негізін қалады	Лошадь (Жербез, Конь - м.р; Кобыла - ж.р) (лат. <i>Equus ferus caballus</i>)	Horse	Cavallo
Ататегі, Шығу тегі (2); Шығу, Пайда болу (1)	2-Туғаннан бір ұлтқа, талқа, қауымға жататындық; 1-Көріну, басталу	Происхождение	Origin, Genesis	Origine
Атқыш, Мерген	Атуды білетін адам; ататын	Стрелок	Shooter, Archer	Tiratore, Arciere
Атлант	Омыртқалы жануарлардың бірінші мойын омыртқасы	Атлант	Atlas	Atlante
Атпа найза, Арбалет	Лақтырығыш суық қару-жарақ, механикалық садақ. Оның алдынасы шығырықты механизм арқылы тартылатын болған. Б.з.д. I мың жылдықта қолданыла бастады және орта ғасырларда кеңінен тарайды	Стреломет, Арбалет, Самострел, Балестра	Crossbow	Balestra
Атрибут	Артефактінің түрін, көлемін, өңделуін, стилін, түсін қосатын сипаттауы; ерекше белгісі	Атрибут	Attribute, Feature	Attributo, Tratto, Caratteristica
Атрий, Атриум	Ғимараттың ішкі жарық ауласы	Атриум, Атрий	Atrium	Atrio
Атты, Салт атты	Атты адам; Шабандоз; Ежелгі Рим және кейбір антика мемлекеттерінде – жоғарғы мүлік иегісі бар, дәрежесі биік қауым	Всадник	Horseman, Rider	Cavaliere

Атша	Ағаш өнер сәулетіндегі - жылқының немесе құстың басына ұқсатып ағаштан ойып жасаған үй шатырының әшекейі	Конёк	Horse-shaped (and/or Bird-shaped) Acroterion (1); Ridge, Ridge beam, Ridge board (2)	Acroterio a forma equina (e/o di uccello) (1); Colmo, Linea di colmo (2)
Атыз	Электронды микроскоп және артефактілер бетіндегі бақыланатын сызықтар, кесілген жерлер, олар жиі құрал күші мен аспаптың пайдаланғаны жөнінде үлкен мәліметтер ашады	Бороздчатость	Striation	Tracce d'uso
Атыс ойығы	Қорғаныс дуалдарда тар тесік, оқоп ойығы. Ықтан белгілі бағыт бойынша атысқа арналған. Бекіністердегі дуалдар мен мұнараларда жиі кездеседі	Бойница	Arrow slit, Loophole, Balustraria, Embrasure	Feritoia
Ау, Тор (1); Жүйе (2)	1-Бірлескі аралықта орналасқан, қиылысқан жіптер, баулар, сымдардан тоқылған құрылыс, бұйым; 2-Біртекес ұйым, мекемелердің жиынтығы орналасуы	Сеть	Net (1); Network (2)	Rete (1); Rete, Sistema (2)
Ауа өткізгіш	Ауаның өтуіне арналған құбыр тәрізді құрылыс	Воздуховод	Vent canal, Airway, Air duct	Canale di ventilazione
Аудан, Аймақ	Географиялық, экономикалық нышандарымен белгіленетін жер	Район	Region, Area	Regione, Area
Аудан, Аумақ (1); Алаң (2)	1-Бүгілме немесе сынық сызықпен қоршалған жазықтың бөлігі; 2-Қоғамдық құрылыстардың орталығындағы, қала немесе кент көшелерінің құрамына кіретін біртұтас сәулеттік ашық жер; қала құрылысында талай маңызды рөл атқарады	Площадь	Area, Space, Surface	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Аула	Тұрғын үйлер арасында немесе бір неліктің қоршалған жері; шаруашылықта кеңінен қолданылатын сөз	Двор	Yard, Court, Courtyard	Corte, Cortile
Аумақ, Аудан (1); Алаң (2)	1-Бүгілме немесе сынық сызықпен қоршалған жазықтың бөлігі; 2-Қоғамдық құрылыстардың орталығындағы, қала немесе кент көшелерінің құрамына кіретін біртұтас сәулеттік ашық жер; қала құрылысында талай маңызды рөл атқарады	Площадь	Area, Space, Surface	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Аумақ, Телім	Кез келген жердің бөлінген аумағы	Участок	Lot, Allotment, Plot, District, Area	Terreno, Lotto, Appezamento, Area
Ауыз үйі, Вестибюль	Ауыз бөлме- үйдің алдынты, кіреберіс бөлмесі	Вестибюль	Antechamber, Anteroom, Vestibule	Anticamera, Vestibolo
Ауыз, Азу	Анның, балықтың, жыртқыштың ауызы	Пасть	Jaws, Fauces	Bocca, Fauci
Ауыздық	Сұлықты қарау	Грызло (Трензель)	Horse bit, Horse snaffle, Mouthpiece (of a horse bit)	Morso, Morso snodato
Ауыздық	Жүген немесе божының аттың ауызына салынатын металды бөлігі. Бастапқы ауыздықтар энеолит дәуірінде, жылқыны қанға үйрету кезеңінен пайда болған	Уддла	Bit	Morso
Ауыздықты жүген	Атпен жүру үшін ат-өбзелдері, жақтау, желкелік, сағалдырық, мильяқ (жекілбасар) және кеңсірік белдіктерден, немесе құлақтан басты айналып сұлыққа қарай созылған белдік	Оголовье	Headpiece, Headstall	Testiera

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ауыл шаруашылығы	Материалдық өндірістің басты салаларының бірі: мәдени дәнді-дақылдарды егу және мал өнімдерін өндіру үшін мал өсіруімен айналасатын сала	Сельское Хозяйство	Agriculture, Farming, Rural economy	Agricoltura, Coltivazione, Economia rurale
Ауыл шаруашылық-тық	Ауыл шаруашылығына қатысты	Сельскохозяйственный	Agriculture, Farming	Agricoltura, Coltivazione
Ауыстырылған сүйектер	Бастапқы күйі ауыстырылып орныққан адам немесе жануарлардың сүйектері	Перемещенные кости	Disarticulated Bones	Ossa disarticolate, Ossa senza connessione anatomica
Ауытқымалы, Әркелкі	Біркелкі емес; құбылмалы, бір қалыпты емес, тегіс емес, маусымдық	Неравномерный	Uneven, Irregular, Discontinuous	Non uniforme, Diseguale, Discontinuo
Аффитш (Ірі танамонпақ)	Ірі танамонпақ, әдетте дөңгелек пішінді, сюркпның (плащ) ұзын тілімін білмектеген	Аффитш (Афитш)	Large Brooch	Grande Spilla
Ахуал, Күйі	Біреу немесе бірдеме болатын жағдай, сыртқы және ішкі жағдай	Состояние	State, Condition, Position	Stato, Situazione, Condizione
Ашпалы көпір, Көтермелі көпір	Жиналмалы көпір, жылжымалы арасы ашылатын құрылыс, кемілерді өткізгенде пилондардың бағыты бойынша жоғары көтеріледі	Подъемный Мост	Drawbridge	Ponte levatoio
Ашу	Бірдеменің кіреберсін бос қылу. Кез келген жерге кіруге мүмкіндік жасау	Открывать, Открыть	Uncover, Unearth, Excavate	Scoprire, Trovare, Scavare
Ашық қазба	Кендерді, құмды қазып алатын ашық орын	Выработка, открытая В. (Карьер)	Quarry, Opencast mine	Miniera a cielo aperto, Cava
Ашық кеп орны (2); Шығу (1)	2-Табиғи кендердің ашық жатысы; 1-Шығу етістігінің мағыласы (бірдененен шығып кету, тастал кету, сыртқа ауысу)	Выход	Outcrop (2); Exit (1)	Affioramento (2); Uscita (1)
Ашық құйма қалыбы	Металлондеудегі тас, керамика немесе құм матрицадан тұратын беті ашық калып. Мыс және қола заттарды қорытуға арналған	Открытая Форма	Open Mould	Forma aperta, Matrice di fusione aperta
Ашық парак (Рұқсат қағазы)	Археолог-мамандарға археологиялық қазба жүргізуді мемлекет арнайы рұқсат берергін құжат	Открытый лист	Excavation Licence	Permesso di scavo, Autorizzazione agli scavi archeologici
Пішін, Ашық пішінді ыдыс	Ауызы ыдыстың биіктігіне қарағанда кең болған ыдыс түрі	Форма, Открытая Форма	Open vessel, Unrestricted vessel	Forma aperta (di un recipiente)
Ашылу, Ашылым	Табиғат пен қоғамды ғылыми тану үдерісіндегі жаңа табыстар; бұрын белгілі болмаған материалдық әлемнің объективті заңдылықтарын, қасиеттері мен құбылыстарын анықтау	Открытие	Discovery	Scoperta
Аэробарлау	Ұшақ пен ұшатын аппараттарды қолданып, әскерткіштерді зерттеу мен ашу барысында пайдаланатын әдіс. Адам қызметінің нәтижесінде тонырақ түсінің өзгеруін немесе өсімдік жамылғысының тығыздығын анықтайтын әдіс	Аэроразведка	Aerial Survey, Aerial Reconnaissance	Ricognizione aerea
Аэробтық	Бұл термин қоршаған ортада бос оттегі көмегімен дамып, тіршілік етуге бейім организмдермен (ағзаларға) және де бос оттегіні өздерінің құбылыс барысында қажет ететін термин	Аэробный	Aerobic	Aerobico

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Аэрофотосурет, Аэрофототүсіру	Аэрофотоаппараттан немесе басқа ұшатын аппараттан (ұшақ, зус шары, спутник) жергілікті жерді жүздеген метрлерден оңдаған шақырым биіктікте суретке түсіру	Аэрофото-съемка	Aerial photography	Fotografia Aerea
Аю, Қоңыр аю	Аю тұрмысында кіретін жұртқыш аң. Шарушылықта, тұрмыста терісі мен еті пайдаланады. Азия медицинасында өті мен майы емге жұмсалады. Еуропа, Сібір, Алдыңғы және Орта Азия, Қытай, Жалония, Солтүстік Америка елдерінде тараған	Медведь, Бурый Медведь (лат. <i>Ursus arctos</i> L.)	Brown Bear	Orso bruno
Аю, Үңгір аюы	Орта және кейінгі плейстоценде суразияда тіршілік еткен аюлардың арғы тегі. Палеолит кезеңіндегі табыну объектісі	Медведь, Пеперный медведь (лат. <i>Ursus spelaeus</i>)	Cave bear	Orso speleo, Orso delle caverne
Ая	Үстіне сурет салынатын негізгі түс; Бір оюғаны, құбылысты көрсететін жалпы негіз, фон	Фон	Background	Sfondo
Аяқ	Адамның артқы аяқтары, және де жануарлар мен құстардың бір аяғы	Нога	Leg, Foot	Gamba, Piede
Аяқ (1); Аяқша (2)	1-«Аяқ» сөзінің кішірейтілгені; 2-Жиһаз, ыдыс, құралдарының тірегі	Ножка	Foot, Leg (1); Support, Leg, Stem, Stand, Prop (2)	Piede, Gamba (1); Supporto, Gamba, Stelo, Sostegno (2)
Аяқ білезігі	Тобыққа тағылатын сәндік шыңжыр немесе тілімше	Ножной браслет	Anklet	Cavigliera
Аяқша (2); Аяқ (1)	2-Жиһаз, ыдыс, құралдарының тірегі; 1-«Аяқ» сөзінің кішірейтілгені	Ножка	Support, Leg, Stem, Stand, Prop (2); Foot, Leg (1)	Supporto, Gamba, Stelo, Sostegno (2); Piede Gamba(1)
Аялдау, Бивак	Елді мекеннен тыс ашық далада әскердің, аштылардың және т.б. түнеуі	Бивак	Bivouac	Bivacco

Ә

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Әбзел, Амуниция	Қарулы, оқ-дәрілер мен басқа да әскери құралдарды алып жүруді жеңілдететін әскери киім нысанының заттары (белбеулер, сөмке астары, қатпарлы кудеңше)	Амуниция	Equipment, Military equipment, Military gear	Attrezzatura, Equipaggiamento militare
Әбзел, Ер-тұрман	Ат сайманы; атты жегуге немесе ерттеуге қызмет етеді	Сбруя	Harness	Finimenti, Bardatura
Әдемілеу, Әсемдеу, Әшекейлеу, Безендіру	Бір нәрсенің сәнін келтір	Украшать, Украсить	Decorate, Ornament, Adorn	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Әдет-ғұрыптылық	Кезкелген ғұрыптың салт-дәстүр жүйесі	Обрядность	Ritualism	Ritualismo
Әдет-ғұрып, Салт	Тұрмыс-тіршілігінің дәстүрі, діни ұғымының түсініктері көрсетілген әрекеттердің жиынтығы (салт-жора немесе әдетпен белгіленген)	Обряд	Rite, Ceremony	Rito, Cerimonia
Әдеттегі емес	Әдеттегі; ерекше, біркелкі	Нетипичный	Atypical	Atipico
Әңгілеме	Бірдемені көмкеретін; жиек, жиектеу	Окаёмка	Edge, Border	Orlo, Bordo, Orlatura
Әлісі, Аминқышқылды әдісі (тәсіл)	Түрлі қазып алынған заттардағы (мысалы, ағаш) амин қышқыл құрамының біртіндеп азаюын анықтау арқылы хронологияны, абсолютті жасын анықтау әдісі.	Аминокислотный метод	Amino acid racemization dating method	Metodo della racemizzazione degli aminoacidi (o aminoacidi)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Әдісі, Археологиядағы жаратылыстану ғылыми әдістері	Жаратылыстану ғылымдарымен (физика, химия, биология, медицина) байланысты зерттеулер кешені; осы пәндер арқылы археология ғылымы әр-қашанда даму барысында	Естественно-Научные Методы в Археологии	Natural Sciences Methods in Archaeology	Scienze Naturali applicate all'archeologia
Әдісі, Балауызды қалыптау әдісі	Қалыптауды қарау	Метод потерянного воска	Lost-wax casting method, Lost-wax process	Metodo della cera a perdere, Metodo della cera persa
Әдісі, Калий-аргон әдісі	Тау жыныстарының пайда болғанын анықтайтын радиометриялық әдіс, ондағы калий ыдырауынан кейін аргонның мөлшерін белгілейді. Ыдыраушылықтың саны минералдың пайда болған уақытын көрсетеді. Жарты ыдырау уақыты – 1,3 млн. жылдар құрайды	Калий-аргоновый метод	Potassium-argon dating	Datazione al Potassio-Argo
Әдісі, Калий-аргондық әдісі бойынша мерзімдеу	Калий-аргондық әдісін қарау	Датировка по калий-аргону методу	Potassium-argon Dating (K-Ar)	Datazione al Potassio-Argo, Metodo del Potassio-Argo (radio-potassio)
Әдісі, Картографиялық әдісі	Ғылыми және практикалық пайдаланудағы карталар арқылы қажетті ақпарат алудың зерттеу әдісі; картаға белгілі бір археологиялық ескерткіштерді немесе олардың сипаттамасын картаға енгізу (керамика, құралдардың түрлерін) әдісі	Картографический метод	Cartographic Method, Mapping Method	Metodo Cartografico
Әдісі, Күндірт нақыштама әдісі	Күрделі нақыштама суреттермен шынының бетін декорациялау үдерісі	Метод матовой гравировки	Cameo glass technique	Tecnica del vetro a cameo
Әдісі, Мерзімдеудің обсидианды әдісі	Обсидианның бетіндегі су мөлшерінің өзгеруіне негізделген мерзімдеу әдісі: онң ішіне судың енуі температурамен байланысты болып, белгілі жылдамдықпен ішектеледі	Обсидиановый метод датировки	Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Datazione dell'idratazione dell'ossidiana
Әдісі, Радиокоміртексті әдісі	Қалдықтардың, заттардың және биологиялық материалдардың тіршілік ету кезінде атмосферадағы «С14» радиокомір-тексті сіңіру қанеттеріне негізделген уақыт белгеу радионизотопты мерзімдеу әдісі	Радиоуглеродная Датировка	Radiocarbon dating, Carbon 14 dating	Datazione al radiocarbonio (o al C14)
Әдісі, Стрип әдісі	Үлкен аумақты қазу тәсілі. Бірінші траншеяның қазбасы аяқталған соң, оған келесінің тоырағын төгеді	Стрип Метод	Strip Method	Strip Method
Әдісі, Траншеялық әдісі	Ескерткіштің, қоныстың немесе қорғанның үстінен ұзынан бір немесе бірнеше ор салған. Осындай әдіспен археологтар тек ескерткіштің кесіті туралы мәліметтерді алған	Траншейный метод	Trench method	Scavo per trincee
Әйнек, Шыны	Жасанды материал, әдетте мөлдір, сынғыш, балқыған күйде қалыңқа жеңіл келтіріледі. Кварц құмының химиялық және термиялық өңдеуінің нәтижесінде алынады	Стекло	Glass	Vetro
Әйнек, Шыны	Шыныдан жасалған	Стекланный	Glass, Vitreous	Vitreo, Di vetro
Әйнекей	Қыш - құмыра бұйымдарды сылайтын қоспа, жылтырақ	Полива	Glaze, Enamel	Vetrina, Invetriatura, Smalto
Әйнексілі	Шыныдғыр қыш бұйымдардың қайтадан әшекейлеу техникасы	Надглазурный	Onglaze, Overglaze	Soprasmalto, Decorazione soprasmalto, Sovratrascato (di vetro e ceramica)

Әк	Кальций тотығы болып табылатын химиялық құрамы бойынша және күйдіру жолымен алынатын ақ түсті минералды зат	Известь	Lime, Quicklime	Calce, Calce viva, Calce acerca
Әкелінген	Сырттан, шеттен жеткізілген	Привозной	Imported item, Imports	Importato, Proveniente dall'esterno, Di fornitura esterna
Әкіпші, Иінағаш, Мойыпағаш	Бастарына екі шелек іліп, иыққа салып су тасуға арналған жоппы жасалған ағаш құралы	Коромысло	Yoke, Shoulder-yoke (US), Carrying pole (US) (1); Beam (2)	Giogo (1); Braccio (stilo) della bilancia (stadera) (2)
Әктас	Шөгінді тау жыныстары; негізінен, кальциттен, кейде арагониттен тұрады; химиялық кәсіпте, құрылыс пен металлургияда пайдаланады	Известняк	Limestone (Calcium carbonate)	Calcare, Calcite (Carbonato di calcio)
Әлемнің жақтары	Дүниенің төрт негізгі бағыттарының бірі (солтүстік, оңтүстік, батыс, шығыс)	Страна саста	Cardinal point	Punto cardinale
Әдеттегідей тыс	Ұқсайтын, ерекше, өзгеше	Необычный	Unusual, Uncommon, Anomalous	Originale, Straordinario, Anomalo
Әліппіс, Әліпби	Жазу жүйесінде пайдаланылатын белгілі бір тәртіп бойынша орналасқан таңбалар жиынтығы, әр қайсысы бөлек дыбыстан тұрады	Алфавит	Alphabet	Alfabeto
Әлпет, Ажар, Бейне, Жүз, Қалбет, Көрініс, Өң	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішіні	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Әндеме	Сабы бар металлды күрекше түріндегі функционалды құрылыс аспабы	Мастерок	Trowel	Cazzuola, Cazzola
Әркелкі	Белгілі нышандар бойынша алуан-түрлі, біртекті емес	Разнообразный	Manifold, Multifarious, Varied, Multiform, Many-sided	Vario, Multiforme, Molteplice
Әркелкі, Ауытқымалы	Бірелкі емес; құбылмалы, бір қалыпты емес, тегіс емес, маусымдық	Неравномерный	Uneven, Irregular, Discontinuous	Non uniforme, Diseguale, Discontinuo
Әрлеу	Артефакті бетінің өңделуі, ол бұйымның сыртқы келбетін жақсартады және қоршаған ортаның әсерінен сақтайды	Отделка	Finish, Decoration, Refinement	Rifinitura, Raffinamento, Decorazione
Әсемдеу, Әшекейлеу, Бесендіру, Әдемілеу	Бір нәрсенің сәнін келтір	Украпать, Украсить	Decorate, Ornament, Adorn	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Әсер, Ықпал	Қандай да бір объектіге тиіп және оның қасиетін, күйін ауыстыруға апаратын қозғалыс	Влияние	Influence	Influenza, Influsso, Affetto
Әскер, Жасақ, Ләшкер	Дұрыс ұйымдастырылған қарулы күштер, әскер бірлестігі	Войско	Forces, Army	Esercito, Truppe
Әскери жетекші, Көсем	Соғыс кезіндегі тайпаның немесе көсемшіліктің жетекшісі	Восный Вождь	Chief, Warlord, War chieftain, Commander	Condottiero, Leader militare, Capo militare
Әскери іс, Соғыс ісі	Қару-жарақ пен оның дамуымен байланысты шартты атау	Военное дело	Warfare	Guerra, Arte bellica
Әулет	Бір отбасынан билеп келе жатқан монархиялық билеушілер	Династия	Dynasty	Dinastia

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Әулие, Қасиетті	Діни түсініктер бойынша өте таза, кемел адам, құдайшыл; Сол түсініктерде - әділ, бейбітшілік, діни мұратқа жауапты	Святой	Divine, Holy, Blessed, Sacred	Santo, Sacro
Әшекей	Безендіруге пайдаланылатын, сәндік үшін жасалынатын бұйымдар және зат, ою-орнак, түрлі нақыштар	Украшение	Decoration, Adornment, Ornament, Embellishment	Decorazione, Ornamento
Әшекей, Жылтырақ	Керамикалық бұйымдардың бетіне күйдіру арқылы түсірілген шыны тәріздес жабын	Глазурь	Glaze	Vitreo, Invetriato
Әшекейлеу (Кертiк)	Балқымалды ағартушы жұмсақ және төмен температурасымен бір металды басқамен безендіру. Болат бұйымдар мен қола бұйымдарды асыл металдармен әшекейлеудің байырғы тәсілі	Тауширование (Насечка)	Damascening	Ageminatura, All'agemina
Әшекейлеу, Безендіру, Әдемілеу, Әсемдеу	Бір нәрсенің сәнін келтір	Украшать, Украсить	Decorate, Ornament, Adorn	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire

Б

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Бағалау	Біреумен анықталған я белгіленген құл, баға, ақы	Оценка	Evaluation	Valutazione, Stima
Бағана, Ұстын	Жерге тіксінен тұрғызылған бөрене немесе жуан діңгек	Столб	Post, Pole, Pillar, Column	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Бағана, Ұстын	Архитектуралық өңделген, қиысында домалақ, тік қойылған тірек, ғимараттың және архитектуралық ордендердің құрылысындағы негізгі бөлік. Діңгек, капитель мен табаннан тұрады	Колонна	Column (1); Pillar (2)	Colonna (1); Pilastro (2)
Бағаналы-қаңқалы құрылыс	Жиі үй салу барысында пайдаланытын анықтауға көмектесетін белгі, бағдар ретінде жақсы көрінетін жасанды немесе табиғи нысандар	Каркасно-столбовая Конструкция	Wattle and daub masonry	Costruzione di paglia e fieno
Бағдар, Бағыт	Тұрған орынды, жүру бағытын, нысанын анықтауға көмектесетін белгі, бағдар ретінде жақсы көрінетін жасанды немесе табиғи нысандар	Ориентация	Orientation (1); Alignment (2)	Orientamento (1); Allineamento (2)
Бағдар, Ориентир	Жақсы көрінетін қозғалмайтын зат (табиғи я жасанды) немесе төңіректе бағдар көрсететін жер бедердің бөлігі	Ориентир	Landmark	Punto di riferimento
Бағыт	Бір нәрсенің қозғалыс сызығы; Әрекет жасалатын жақ	Направление	Direction	Direzione
Бағыт, Бағдар	Тұрған орынды, жүру бағытын, нысанын анықтауға көмектесетін белгі, бағдар ретінде жақсы көрінетін жасанды немесе табиғи нысандар	Ориентация	Orientation (1); Alignment (2)	Orientamento (1); Allineamento (2)
Бадам	Бадам түрлеріне. Қараөрік тұқымдасына жағатын ағаш немесе бұта. Алғашқы Алдыңғы және Орталық Азия, Жерорта теңізі жерлерінде өсіп тараған	Миндаль (лат. <i>Prunus dulcis</i>)	Almond	Mandorla
Бадам дәні тәрізді	Бадам жаңғағына ұқсайтын сыртқы келбет	Миндалевидный (Амгидалоидный)	Amygdaloid, Almond-shaped	Amigdaloid, Amigdalare, A forma di mandorla
Базальт	Күнiрт, кейде анық қара, тығыз немесе уақ түйіршікті вулқандық жыныс. Гас бұйымдарды дайындау үшін пайдаланады	Базальт	Basalt	Basalto
Базар	Сауда-саттық орны	Торжище	Market, Market-place	Mercato

Базар	Сатып алушылар мен саудагерлер кездесетін орын я мекеме	Рынок	Market	Mercato
Базлика	Антикалық немесе ортағасырлық діни құрылыс, жосларда тік төртбұрышты немесе крест тәріздіс, ішкі жағы бірнеше бағаналар қатары арқылы бөлінген	Базилика	Basilica	Basilica
Байқау, Бақылау	«Қарау» етістігінің іс-әрекеті: Бір нәрсені мұқият зерттеу, қадағалау	Наблюдение	Observation, Survey	Osservazione
Байлам, Орам	«Орау, Байлау» етістігітернің әрекеті мен нәтижесі: бірдені бірнеше қабатпен байлау, орам тастау, сонымен оралған нәрсенің орамы	Обмотка	Wrap, Wrappings	Involucro, Copertura
Байланған	Бірдеменен қосылып тұрған, бос емес күйдегі	Связанный	Related, Associated, Linked, Tied up	Associato, Collegato, Connesso
Байланыс, Арақатынас	Біреудің немесе бірдеменің арасындағы өзара байланыстылық, ортақтықтың қатынасы	Связь	Link, Connection, Relation, Relationship, Correlation	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Байланыстылық	Химияда, бір субстанцияның бөлшектері валенттіліктің бастапқы немесе екінші күштерімен қосылатын күйі	Связанность	Cohesion	Coesione
Байланыстыру, Бекіту	«Жалтау, Бекіту» етістігінің әрекеті: бір біріне мықты, берік етіп бекіту, қосу; берік ету	Скрепление	Fastening, Fastener	Unione, Congiunzione, Legatura
Байтил	Тұмар-тас, фетиш-тас, әдетте қонус пішінді, құдайдың баспанасы болып есептелген	Байтил	Betyl, Baetylus, Bethel	Betilo
Байыту	Минералды шикізаттың бастапқы өңдеу удерісінің жылғыты, оның мақсаты қазынды құрамындағы маңызы жоқ минералдардан құнды минералдарды бөліп алу, сонымен өзара құнды минералдардың бөлінуі болып табылады	Обогащение	Enrichment	Arricchimento
Бақ, Бау, Бақша	Әдетте жолдары салынған, түрлі өсімдіктер (ағаштар, бұталар, гүлдермен) отырғызылған жер телімі	Сад	Garden, Orchard	Giardino, Frutteto
Бақа	Құйрықсыз және нағыз бақа тұқымдасына жататын тоб. Бұл топтың түрлері Еуразияның көпшілік бөлігінде, Солтүстік Америка, Африка, Орталық және Оңтүстік Американың солтүстік аймақтарында кездеседі. Кейбір түрлері жүсте жарамды	Лягушка (лат. <i>Rana sp.</i>)	Frog	Rana
Баклер	Диаметрі 20-40 см, кішігірім, жиі металды қалқан. Сапы мен қылыштың қосалқы қару жарағы болып саналған	Баклер	Buckler	Brocchiero, Scudo da pugno
Баксылық, Шаманизм	Дәстүрлі ой машығының ең көне түрлерінің бірі. Баксылар аруаққа сеніп, алғі тылсым әлеммен байланысқа еніп, ондағы түрлі рухтарды өз қызметіне шақырады (Африканың, Орта, Солтүстік және Шығыс Азия, Орталық Америка мен Полинезияның кейбір халықтарында)	Шаманизм, Шаманство	Shamanism	Sciamanismo, Sciamanesimo
Бақша	Шаруашылық мәдениеттерді егуге арнаулы жер, әдетте тұрғын үйдің қасында орналасқан	Огород	Kitchen Garden, Vegetable garden	Orto
Бақша қайшысы	Бұтақтарды, шыбықтарды кесетін қайшы тәрізді құрылғы	Секатор	Garden shears, Secateurs	Cesoic
Бақша, Бақ, Бау	Әдетте жолдары салынған, түрлі өсімдіктер (ағаштар, бұталар, гүлдермен) отырғызылған жер телімі	Сад	Garden, Orchard	Giardino, Frutteto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Бақшашылық, Бау-бақша шаруашылығы	Егіншілік шаруашылық саласы ретінде бақша өсіру; бау, бақша өсіру	Садоводство	Horticulture, Gardening	Orticoltura, Giardinaggio
Бақылау, Байқау	«Қарау» етістігінің іс-әрекеті: Бір нәрсені мұқият зерттеу, қадағалау	Наблюдение	Observation, Survey	Osservazione
Балаған, Жаппа, Келсе, Күрке	Шыбық, сырықтардан, қазықтардан және т.б. уақытша тұрғызылған үй-жай	Шалаш	Hut, Shelter	Capanna, Riparo
Балауыз кескіндемсе	Бояуды араластыру үшін балауыз қоспанылатын кескіндемсе техникасының бір түрі. Бұл әдіспен салынған туындылар ғасырлар бойы алғашқы қалпын сақтайды	Энкаустика	Encaustic	Encausto, Pittura ad encausto
Балбал	Антропоморфты тас мүсіннің атауы. Бұл ескерткіш түрі Еуразия даласында ежелдеп ортағасырларға дейін кеңінен тараған	Каменная Баба	Statue stela, Statue anthropomorphic statue, Statuemenhir	Statua stela
Балбал, Қадағас	Түркілерге дейінгі және көне түркілердің ғұрыптық құрылыстың жанына тік қойылған тас	Балбал	Stele, Stone stele	Statua stela, Stele, Monolito in pietra
Балға	Соту, пындау жұмыстарына арналған, сапқа тік бұрышты киізгілең, түрлі пішіндегі метал я ағаш кесектен тұратын қол құралы	Молоток	Hammer, Small hammer	Martello (di piccole dimensioni), Martellino
Балдырқөк	Шатыргүнділер (<i>Apiales</i>) тұқымдасына жататын өсімдіктер туысы. Оның жер шарының барлық жерлерінде тараған 300-ден астам тегі мен 3000-нан астам түрлері белгілі. Шаруашылық пен медицинада кеңінен пайдаланады. Кейбір түрлері (<i>Cicuta</i>) улы	Сельдеревые, Сельдерейные (лат. <i>Apiaceae, Umbelliferae</i>)	<i>Apiaceae, Umbelliferae, Carrot</i>	<i>Apiaceae, Umbelliferae</i>
Балка, Матке (1); Жыра сай (2)	1-Архитектурада – конструктивті элемент, қырлы бөрене, иіліс дінгегі; 2-Географияда-кішігірім құрғақ немесе бөктерінде шын төселген, уақытша суағыны бар алқап, жыра сай	Балка	Beam, Girder (1); Gully, Ravine (2)	Trave (1); Burrone, Gola, Precipizio (2)
Балқарағай	Қарағай тұқымдасына жататын қылқан жапырақты, жер шары бойы тараған биік ағаш. Жұқа сүрек қабаты жіңішке, жарқын түсті және өзегі қызғылт, ағашы қатты, шайырлы, піруге қарсы берік ағаш	Лиственница (лат. <i>Larix</i> sp.)	Larch	Laricc
Балқу, Еру	Қатты кристалды заттектін сұйық күйге айналуы	Плавление	Melting, Fusion	Fusione
Балқығу, Құйма, Құйыс	Балқытылған металдың қалыптарына құйманы құю және кейін оларды өңдеу	Литьё	Metal casting, Pouring, Founding, Smelting	Fusione, Colata
Балқығыл-майтын	Өдетте қатты, қорытылмайтын аргрефакт	Неплавающий	Unmelted	Non fuso, Non sciolto
Баллиста	Екіиықты серіппе арқылы тастарды лақтыруға бағытталған антикалық машина	Баллиста	Ballista, Balista	Balista, Ballista (ant.)
Балта	Жүзі балта сабының өсіне параллель әрі симметриялы орналасқан тас немесе металдан жасалған ауыр шапқыш құрал	Топор	Axe, Ax (US) Hatchet	Scure, Accetta (con taglio parallelo al manico)
Балта, Айылбас балта, Кельт	Төлкесі жүзіне перпендикуляр метал немесе жылтыратылған балтаның түрі	Кельт	Celt, Socketed Axe	Ascia, Celta
Балта, Екі жүзді балта	Мыс немесе қоладан жасалған екі жүзді төлкелі кескіш құрал	Топор, Двойной Топор	Double Axe. Two-edged axe	Ascia bipenne
Балта, Қандауыр балта	Ежелгі шабатын суық қару, сапқа тағылған жарты ай түріндегі балта	Секира	Battle Axe. Pole-axe	Azza

Балта, Қол балта	Сапқа орналасқан жүзі мен желкесі бар шапқыш металды құрал	Топорик	Hatchet	Accetta, Ascia
Балта, Саңылаулы балта	Сапты кигізетін тесігі, құлағы, ойығы бар балта	Проушный Топор	Holed Axe	Ascia con foro d'innesto
Балта, Тас балта	Қайтара ұруға арналған құрал, онымен өзекті шағып басқа тас құралдарды дайындаған	Отбойник	Hammering tool, Hammerstone, Fabricator, Percussor	Percussore, Martello, Ritoccatore
Балта, Үлкен балта	Тастарды ұсақтау мен металлдарды соғу үшін пайдаланатын көлемі үлкен, ауыр балға	Молот	Hammer	Martello
Балта, Шот-балға	Балға мен шоттың міндеттерін атқаратын, әдетте тастан жасалған бұрғылау аспабы	Тесло-Молот	Adze-Hammer	Azza, Asciamartello
Балта сабы	Балтаның сабы	Топорище	Axe shaft, Axe helve	Manico dell'ascia, Impugnatura dell'ascia
Балта-балға	Балға мен балтаның міндеттерін атқаратын бұрғылау қару	Топор-Молот	Axe-hammer	Accettamartello, Asciamartello
Балташы	Ағаш өңдеумен, ағаш ғимараттың құрылысымен айналасатын жұмысшы	Плотник	Carpenter, Woodworker	Falegname, Carpentiere
Балшық таспа арқылы мерзімдеу (Балшық таспа әдісі)	Варвохронологияны қарау	Датировка по методу ленточных глин (ленточных глиин метод)	Varve Dating	Metodo delle varve
Балшық топырақ	Құрамында балшық пен көп мөлшерде құмы бар топырақ	Суплинок	Loam, Loamy soil, Clay-sand ground	Terra argillosa, Terreno argilloso
Балықшылық	Түрлі балықтар, теңіз сүт қоректілерді аулайтын, басқада теңіз азығын тынайдықтар мен дәрі-дәрмек дайындауға алатын шаруашылықтың саласы	Рыболовство	Fishing	Pesca
Бальзамарий	Бальзамға арналған ыдыс	Бальзамарий	Balsamarium, Unguentarium	Balsamarium, Balsamario, Unguentuario
Бальзамдау	Мәйт талшықтарын сіңіртетін, бұзылуын тоқтататын, адамдардың өлгеннен кейін денесін сақтау үшін, ұзақ жолға аттанғанда зарарсыздану мен анатомиялық экспонаттарды жасауға пайдаланатын заттар	Бальзамирование	Embalming	Imbalsamazione
Бальзамдау	Бальзамдауды қарау	Набальзамированный	Embalmed	Imbalsamato
Балстрада	Үйдің балқонын, басқышын әдемілейтін әсем бағаналармен ұстастырылған қанат, әшекейлі бағаналардан тұратын қанат	Балстрада	Balustrade	Balaustrata, Balaustra
Банкі	Мойны мен түбінің диаметрі салалас цилиндрлі сыйымдылық ыдыс	Банка	Can (straight-walled pot); Jar	Recipiente cilindrico, Lattina
Бапгистерий	Шоқынұ ғұрыптарына арналған шіркеуге қосыла салынған бөлме немесе бөлек ғимарат. Бапгистерия ішінде шоқынұ жорасын жасауға арналған ыдыс (купель) орнатылған	Бапгистерий	Baptistery, Baptistry	Battisterio
Барбакан	Бекініс, көтермелі көпір немесе бекітілген қалалық қақпаға кірудің қосымша фортификациялық құрылысы	Барбакан (Отводная Стрельница)	Barbican	Barbacane

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Барботин	Ерекше сәндік әсерді алу үшін сырғынан алыбығы (саз балшық пен судың қоспасы) біркелкі емес қабатпен жағылған	Барботин	Barbotine	Barbottina
Барельеф	Фон жазықтығының үстінде шығып шығып тұрған бедерлі мүсіннің түрі	Барельеф	Bas-relief, Low-relief	Bassorilievo
Барлап қарау	«Барлау, Шөлу» етістігінің әрекеті: бірденің сұрап білу, анықтау; Бір нәрсені бір мақсатпен зерттеу	Разведывание	Canvying out of reconnaissance, Exploration	Esplorazione
Барлау	Жаңа археологиялық ескеркіштерді іздеу; Зерттеліп жатқан жерді, әсіресе өзен, қолдң мүйісін, терраса, су шайыл кеткен немесе отырылып құлаған жерлерді жаю аралап, жер бетін мұқият шөлу болып табылады	Разведка	Reconnaissance, Surface Survey	Riconnizione, Survey, Esplorazione
Барлау қазба	Пайдалы қазбаларды анықтау үшін, жер бетіндегі тік, көлденең кесік (2 x 3; 3 x 4 м)	Выработка, разведочный В.	Exploration mining work, Mineral exploration	Miniera d'esplorazione
Барлаушы	Барлауға тән, сай; барлаумен айналасатын, барлау жұмыстарына қызмет ететін	Разведочный	Exploratory, Explorative	Esplorativo
Бармица	Сауыт торымен жіпектелген дулығаның астыңғы жағы. Мойын, иықтар, желке мен бастың бүйір жақтарын жабақан; кейде кеуде мен бастың астыңғы бөлігін жамылған	Бармица	Aventail, Camail	Camaglio
Барық	Дини сәлт-жоралғылар өткізетін орын немесе құрылыс, ғибадатхана; құрмет сезімін тудырады, алғашқы қауым дінде олар қасиетті үңгірлер, шағын орман, қоршалған жер	Святинице	Shrine, Sanctuary	Santuario
Барылдауық үйрек	Үйректер тұқымдасына жататын ірі құс. Еуропа, Азия мен Солтүстік Американың барлық жерінде кездеседі	Кряква (лат. <i>Anas platyrhynchos</i> L.)	Mallard	Germano reale, Capoverde
Барыс, Қар қабыланы, Ілбіс	Мысық тұқымдасына жататын ірі жыртқыш сүтқоректі аң, Орталық Азияның тау сілемі жерлерінде мекен етеді. Жіңішке, ұзын, денесі иілгіш, табаны қысқа, басы кишігірім және ұзын құйрықты болып келеді	Снежный Барс (Ірбіс) (лат. <i>Uncia uncia</i> или <i>Panthera uncia</i>)	Snow leopard	Leopardo delle nevi
Бас	1-Көзі мен ауызы, жұтқымшақ органдары орналасқан адамның не омыртқалы жануардың немесе жәндіктің дене мүшесі; 2-Ұзын дененің алдыңғы бөлігі	Голова	Head (1); Point, Tip, Head, Extremity (2)	Testa, Capo (1); Punta, Estremità, Cima (2)
Бас киім	Адам бас киімінің түрі; киімнің маңызды бөлігі	Головной Убор	Headress, Hat, Headgear	Copricapo
Бас киім (2); Киім (1)	2-Бас киімнің жалпы атауы: 1-Киіну нәрсесі; зейілет	Убор	Headgear, Headress (2); Attire, Dress clothes, Costume, Outfit (1)	Copricapo (2); Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1)
Бас сүйегінің	Жерлеудегі бас тірегіші	Подголовник	Headrest	Poggiacosta
Бас сүйек	Адам мен омыртқалы жануарлар басының қапқасы	Череп	Skull	Cranio
Бас сүйек көрсеткіші	Бас сүйегінің оның максималды ұзындығына максималды енінің қатынасы. Долихоцефалия: < 75% (Әйелдер) < 76% (Ерлер); Мезоцефалия: 75-76% пайыздан 81-83% дейін; Брахицефалия: > 83% (Ерлер) >81% (Ерлер)	Черепной указатель	Cephalic index	Indice cefalico
Бас сүйекті ашу (Трепанациялау)	Хирургиялық жолмен бас сүйекті тесіп ота жасау. Бас сүйектің ішіндегі ісік немесе басқада ауруды емдеу үшін операция жасау	Трепанация черепа	Skull trephination	Trapanazione cranica

Баспалдақты мұнара	Жазық платформа, терраса түріндегі архитектурасы биікке қарай орлген сатте аздады да геометриялық пирамида тәрізді құрылыс	Башия, Юрусная Б. или Ступенчатая Б.	Stepped Tower	Torre a gradoni, Torre scalinata
Басқыш	Кішігірім баспалдақ	Ступенька	Step	Gradino
Баспалдақ	Саты құрылымының негізгі, сонымен қолденен жатқызылған тақта, тақтай; көтермелеу және түсу барысында оның үстiнен жүреді	Ступень	Step	Gradino
Баспалдақ гаянышы	Баспалдақтың немесе басқа ашық құрылыстың (білмен, көпір) негiндегі аласа шарбақ, оған қолмен таянуға болады	Перила	Railing, Banisters	Ringhiera
Баспалдақты күмбез	Түрлі деңгейдегі аркалардың (тiпiмiнде олар көлбеу саты түрiнде болады) жүк салмағын реттi тапсыруы бар жабыны	Ступенчатый Свод	Stepped vault	Volta a gradini
Баспана, Пана, Жалпа	Қорғанатын орын, құрылыс	Укрытие	Shelter, Refuge, Hiding place, Hideout	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Баспана, Пана	Адам тұратын үй, саналайтын жер	Убежище	Shelter, Refuge	Riparo, Rifugio
Баспана, Үй-жай	Тұрғын-жай, адамның өмiр сүруiнiң ең негiзгi материалдық шарты	Жилпще	Dwelling, Habitation, House	Abitazione, Dimora, Casa
Бассейн (1); Су алабы (2)	1-Өзендер мен суайлдың жинағы; 2-Жасанды су алабы	Бассейн	Basin, Catchment area (1); Tank, Reservoir (2)	Bacino (1); Serbatoio, Vasca (2)
Басталуы, Негiздеу (1); Табан, ірге, Негіз (2)	1-Бірдеменiң бастамасы, пайда болуының сәтi; 2-Заттың немесе құрылыстың төменгi тiреу бөлiгi, іргетасы	Оснoвание	Beginnig, Origin, Reason, Cause (1); Base, Foundation (2)	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Бастапқы шаяу	Қатты (тастан) немесе жұмсақ (мүйiзден) соққыш құралдармен тас өзектiден сындырылды алын, еңбек құралдары немесе қарауды дайындау техникасы	Первичное раскалывание	Knapping, Flintknapping, Chipping	Scheggiatura, Riduzione della litica
Бастион	Қалалы немесе бекiнiс қоршауларындағы бекiтiлген бекiнiс түрiндегi бұрынғы шығынды жер, әскери бекiнiс	Бастион	Bastion, Rampart	Bastione
Басты, Негiзгi, Түпкi	Айрықша маңызды, керектi, ең мәндi	Основной	Fundamental, Basic, Primary	Fondamentale, Principale
Бастық	Бір ұйымның меңгерушiсi, жетекшiсi	Начальник	Chief, Head, Principal	Capo, Direttore, Principale
Басы (2); Күмбез (1)	2-Елбасы; 1-Гибдатхана күмбезiнiң үстiндегi декоративтi сыйағы. Тарихи-архитектура мен қалпына келтiру жұмыстарында оны күмбез немесе күмбес жабыны деп атайды	Глава	Head, Chief (2); Cupola (1)	Capo (2); Cupola (1)
Бас (Бас)	Бір нәрсең алдыға қарай шығып тұратын, қылындаған шестi	Головка	Head-plate, Head (of a fibula or brooch) (1); Lance-head, Spear-head, Spear-tip (2)	Arco (di una fibula o spilla) (1); Punta, Estremità, Armatura (2)
Басыбайлы мұнара	Биіктігі диаметр мен дуалдардан басым бағана тәрізді, бекініс пен сарайлардың бір бөлігі немесе жеке тұратын құрылыс	Башия, Крепостная Б.	Tower	Torre

Археологиялық терминдердің мультимедиаистикалық сөздігі

Басып кіру	Әскери операция, яғни билік құрылымы мен территорияны жаулап алуы мақсатында, бір геосаяси бірліктің қарулы күштері екінші мемлекеттің жеріне кіруі	Вторжение	Invasion, Intrusion	Invasione, Intrusione
Батпақ тасбақасы	Тұщы су тасбақалары тұқымдасына жатады. Оңтүстік, шығыс және орталық Еуропаның, Қауказ, Алдыңғы Азия, Батыс Қазақстан жерлерінде мекен етеді. Ертедегі заманда тамаққа кеінінен пайдаланған	Черепаша, Болотная черепаша (лат. <i>Emys orbicularis</i> L.)	Turtle, European pond turtle (turtle)	Testuggine palustre europea
Батырғы	Қармақты суға батыру үшін пайдаланатын кішігірім салмақты зат (қорғасын, тас кесегі және т.б.)	Грузило	Sinker (1); Lead, Lead Weight (2); Loomweight, Loom weight (3)	Peso, Affondatore (1); Peso, Piombo (2); Peso (3)
Батыру	Кезкелген жұмсақ, дымқыл ыдыстың немесе қиың артефактінің бетіне өткір янрек тісті штамп әсерінің әрекеті	Вдавление	Impression (in the clay)	Impressione (nell'argilla)
Батыс	Шығысқа қарама қарсы көрсетілген жердің төрт бағытының бірі; Күн бататын көкжиек бөлігі	Запад	West	Ovest
Батыстық	Бастысқа тән белгілі бағыт	Западный	Western, West	Occidentale, Occidente
Бау	Бұралған немесе тоқыған жіңішке жіп	Шнур	String, Cable, Rope	Spago, Filo, Cavo
Бау, Бақша, Бақ	Әдетте жолдары салынған, түрлі өсімдіктер (ағаштар, бұталар, гүлдермен) отырғызылған жер телімі	Сад	Garden, Orchard	Giardino, Frutteto
Бау-бақша шаруашылығы, Бақшашылық	Егіншілік шаруашылық саласы ретінде бақша өсіру; бау, бақша өсіру	Садоводство	Horticulture, Gardening	Orticoltura, Giardinaggio
Баурай, Бөктер	Еністі жер, беткей (тау, дөңі)	Склон	Slope	Pendio
Бедер салу, Нақыл қондыру	Табақ металды арнайы балғамен соғып, рельефті сурет жасау	Чеканка	Chiselling, Engraving, Coinage/ Mintage	Cesellatura, Conio
Бедер, Рельеф	1-Жазықта дөңестеніп тұрғын мүсінді бейнелер; 2-Жер бетінің құрылысы	Рельеф	Relief (1); Relief, Landform (2)	Rilievo (1); Rilievo terrestre (2)
Бедерлеме	Мөртанба, мөртабанмен басып шығарылған баспа-танба, көшірме, сурет	Отгиск	Impression, Imprint	Impressione, Impronta
Бедерлеу	Бейнелерді, өрнектерді сығып шығару	Тиснение	Pressing, Engraving	Stampaggio
Бедерлі емес	Ою-өрнегі жоқ артефакті	Несорнаментир ованный	Undecorated	Non decorato
Бедерлі өрнек, Тарақ	Сүйек, малтатас немесе қабыршақтан жасалған тарақ тісті қалайымен қыш ыдыс бетіне күйдірмей тұрғанда бастырылып салынған өрнек түрі	Гребенка (Гребенчатый Орнамент)	Combed ornament, Comb-stamped decoration, Comb decoration	Decorazione a pettine, Decorazione stampata a pettine
Бедерлік, Рельефтік	Бедерліге тән: бейнелер мен қалыңтардың жазықтығы мен созымдылығы	Рельефность	Relief	Rilievo
Бож. Айна	Раушан гүлділер тұқымдасына жататын жеміс ағашы. Габиятта Кавказ және Орталық Азия елдерінде таралған. Мәдени түрге айналдырған өсімдіктердің ең ежелгісі.	Айва (лат. <i>Cydonia oblonga</i>)	Quince (Tree and Fruit)	Melo Cotogno (albero), Mela Cotogna (frutto)
Безелген таяқ	Аса таяқ, жіңішке таяқ, құрметті орын мен билік белгісі	Жезл	Sceptre, Scepter (US)	Scettro, Bastone di comando

Безендіру, Әдемілеу, Әсемдеу, Әшекейлеу	Бір нәрсенің сәнін жеттір	Украшать, Украсить	Decorate, Ornament, Adorn	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Безер тақташасы	Ойылған ою немесе суреті бар куйдірілген балшық тақташасы, әдетте бет жағы шыңылтырмен жалатылған қалтама ретінде пайдаланады	Изразец	Tile, Majolica tile	Mattonella, Piastrella (di maiolica)
Безмен	Теңсіз тетікті және жылжымалы тіреу нүктелі қол таразы	Безмен	Steelyard, Roman balance	Bilancia manuale
Бейне	Сюжеттің қарапайым түрі; өнер туындысының арқауы	Мотив	Motif, Motive, Decorative pattern	Motivo, Disegno, Schema ornamentale
Бейне, Жуз, Келбет, Көрніс, Өң, Әлісет, Ажар	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Бейнелеу өнрі, Кескіндеме	Қатты бетке бояумен салынған бейнелеу өнерінің түрі	Живопись	Painting	Pittura
Бейнелеу, Кескін, Суреттеме	«Бейнелеу, Суреттеу» етістігінің мағынасы: нақтылы күйді көрсету, көркем бейнені сипаттау	Изображение	Representation, Picture, Image	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Бейорганикалық	Өсімдік немесе жануар әлеміне жатпайтын, тіршілік үдерісіз, тірі емес	Неорганический	Inorganic	Inorganico
Бейіт, Зират, Көр, Мола, Кабір	Мәйіт қойылатын жерлеу оңдықыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura
Бекініс	«Бекіту» етістігінің әрекеті: мықты, берік, қаттырақ істеу	Укрепление	Strengthening, Consolidation, Fortification, Reinforcement, Backing	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Бекіре тұқымдас	Бекіретәрізділер отрядына жататын кәсіптік бағалы балықтардың тұқымы, өзіне қызыл балық, сүйрік, шоқыр, қорпша, шипі түрлерін енгізеді	Осетровые (лат. <i>Acipenseridae</i> sp.)	<i>Acipenseridae</i>	<i>Acipenseridae</i> , <i>Acipenseridi</i> , <i>Storioni</i>
Бекіре, Мекіре (Қызыл балық)	Бекіретәрізділер отрядына жататын тұщы суда жүзетін ірі балық. Таралу аймағы Еуразия мен Солтүстік Американы қамтиды. Кәсіптік жағынан бұл балықтар өте бағалы, стген басқа одан уылдырық және жүзу торсылдақтарынан балық желімін алады	Осетр (лат. <i>Acipenser sturio</i>)	Sturgeon	Storione
Бекітілген	Жақсы бекінісілеп айқын; қорғануға арналған	Укреплённый	Fortified	Fortificato, Munito
Бекіткі	Артефактінің қалпына келтіруі мен қоршаған ортаның зиян әсерінен сақтайтын арнайы химиялық заттек	Закрепитель	Fixative, Consolidant	Fissativo, Consolidante, Consolidatore
Бекіткіш	Ағаш құрылыстардағы тіреуіш, аралық; құрылғының бекітілуі үшін кірпіш немесе тастар қатарының жылжуы	Связка	Bond, Tie	Legame, Vincolo
Бекіту	Бекіткішпен өңдеу (сурет, көркем өнер, мәліметтерді, орналасқан жерін және т.б.)	Фиксировать	Record, Fix	Registrare, Fissare
Бекіту	Қатты, төзімді, берік қылу	Укреплять, Укрепить	Fortify, Strengthen	Fortificare, Rinforzare
Бекіту, Байланыстыру	«Жалғау, Бекіту» етістігінің әрекеті: бір біріне мықты, берік етіп бекіту, қосу; берік ету	Скрепление	Fastening, Fastener	Unione, Congiunzione, Legatura
Бел, Асу	Бұл тау қырқасының иінісі, адам өте алатын өткел; осындай жерден өтетін жол	Перевал	Mountain Pass	Passo, Passo montano

Археологиялық терминдердің мультимедиастикалық сөздігі

Бел, Белағам (2); Білік, Өзек (1)	2-Екі шегінен дөңселектер орналасқан ағаш немесе металл өзек; 1-Геометриялық фигура немесе белгілі дене арқылы бойлан өтетін жорамалды тік сызық	Ось	Axle (2); Axis (1)	Asse, Assale (2); Assc (1)
Бел омыртқалары	Адамның жоғарыдан санағанда 20-дан 24-ге дейінгі бес төменгі омыртқалары. Омыртқаның бел бөлігі төменде құйымшақпен қосылады	Поясничные позвонки	Lumbar vertebra	Vertebre Lombari
Белағамтың, Біліктің	Белашаққа, өзекке ған, қағысты	Осевой	Axial, Central, Middle	Assiale, Dell'asse, Centrale, Mediano
Белбеу, Белдік (1); Белдеу (2)	1-Адам беліне байланатын бау немесе жіп, маға немесе басқа материалдан жолақ; 2-Ерекшеліктен белгіленетін (параллелдер немесе меридиандар арасында) жер бетінің бөлігі, және де аспан өрісінің бөлігі	Пояс	Belt, Girdle (1); Zone, Area (2)	Cinghia, Cintura (1); Zona, Fascia (2)
Белгі	Бір нәрсені белгілейтін беліне, таңба	Знак	Sign, Mark, Stamp	Segno, Marchio
Белгі, Нысан	Бірденені тануға, анықтауға болатын ерекшелік; Адамның материалды және рухани мәдениетінің кез келген элементі	Признак	Feature, Trait, Sign	Segno, Carattere, Tratto
Белгі, Таңба	Кез келген артефакт, заттағы, жануардағы ен	Метка	Mark, Notch	Marchio, Segno, Tacca
Белгі, Шартты белгілер, Картографиялық шартты белгілер	Картада әр түрлі объектілер мен құбылыстарды, олардың сыпалық және сандық сипаттамасын көрсететін символды графикалық белгілердің жүйесі. Кейде шартты белгілерді «карта легендасы» деп атайды	Условные обозначения, Картографические условные знаки	Map symbols	Legenda
Белгілен қою, Белгілеу	Таңып білу немесе есте сақтап қалу үшін белгі, ең салу	Отметчать, Отметить	Note, Mark, Sign	Marcare, Segnare
Белгілеу	«Бекіту» етістігінің мағынасы: белгілеп қою, жазу; орнату	Фиксация	Record, Recording	Documentazione
Белгілеу	Белгі, таңба және т.б., бұлардың көмегімен бірдеме көрсетіледі, ерекшеленеді	Обозначение	Designation, Marking, Sign, Indication, Label	Designazione, Marchio, Segno, Indicazione
Белгілеу, Белгілеп қою	Таңып білу немесе есте сақтап қалу үшін белгі, ең салу	Отметчать, Отметить	Note, Mark, Sign	Marcare, Segnare
Белдеу (2); Белдік, Белбеу (1)	2-Ерекшеліктен белгіленетін (параллелдер немесе меридиандар арасында) жер бетінің бөлігі, және де аспан өрісінің бөлігі; 1-Адам беліне байланатын бау немесе жіп, маға немесе басқа материалдан жолақ	Пояс	Zone, Area (2); Belt, Girdle (1)	Zona, Fascia (2); Cinghia, Cintura (1)
Белдік	Бірденені сыртғынан бұнығуға арналған қайыс немесе былғары, қатты материалдардан жасалынған ұзын жолақ; белбеу	Ремешь	Belt, Strap	Cinghia, Cintura
Белдік, Белбеу (1); Белдеу (2)	1-Адам беліне байланатын бау немесе жіп, маға немесе басқа материалдан жолақ; 2-Ерекшеліктен белгіленетін (параллелдер немесе меридиандар арасында) жер бетінің бөлігі, және де аспан өрісінің бөлігі	Пояс	Belt, Girdle (1); Zone, Area (2)	Cinghia, Cintura (1); Zona, Fascia (2)
Белшпа, Ақ сыр	Косметикалық ақ түсті минерал бояуы	Белшпа	Cosmetic white emulsion	Maschera, Emulsione
Белкөтерме	Ерлік арқылы бір жетектен екінші жетекке тартатын белбеу	Чересседельник	Backband	Dossiere
Бема	Ежелгі Грециядағы ғибадатханың крест-күмбезді аумағы мен алтардың жарты шеңберінің арасындағы пешендер үшін жасалған көтеріңкі жер	Бема (или Иератион)	Bema	Bema

Берма	1-Оқоп құрылысы барысында ор мен үйінді арасында жердің шапқылмауына байланысты қалдыратын жер жылағы; 2-Қорған үйіндісі ордан бөлетін жазық кестестік	Берма	Berm	Berna, Banchina, Banchina laterale, Argine, Terrapieno
Бестиарий	1-Ортағасырлық әдеттер трактаты, жануарлардың ишара аттарының тізімі; 2-Бір тақырыпта белгілі аңдар түрлерінің жиынтығы	Бестиарий	Bestiary	Bestiario
Бет	1-Адам басының алдыңғы бөлігі; 2-Заттың сыртқы, алдыңғы, үстіңгі жағы	Лицо	Face	Viso, Volto, Faccia
Бет, Парак	Кез келген материалдың сопақ тегіс бөлігі	Лист	Sheet	Foglio
Бет, Үсті	Заттың сыртқы, әсіресе үстіңгі жағы	Поверхность	Surface	Superficie
Бетеге	Астық тұқымдасына жататын өсімдіктер. Жердің бәрлық аймақтарындағы далалық, шалғындық жерлерде, тау бөктерлерінде өседі. Түрлерінің көбісі малдың жемшөптігі, әсіресе жайылым мен шол иабатындарға әсіресе Дала бетегесі мен Су бетегесі болып табылады	Овсяница (лат. <i>Festuca</i> sp.)	Fescue (grass)	Festuca
Беткі жақтау	«Қюю, Салу» етістіктерінің үдерісі мен нәтижесі: бір нәрсенің үстіне қою және қандай болса да заттың бетіне із, таңба салу	Накладка	Plate, Appliqué	Rivestimento
Беткі ою, Зертгерлік ою	Әдетте таңба, сандар немесе әріп түріндегі тыныға қалмылған дөңелсик, сопақша, үшбұрыш я көпбұрыш түріндегі белгі	Падчеканка	Countermark	Contromarca
Бетон	Кейде арнайы үстеме заттар қоспасының қатаюы нәтижесінде алынатын маңызды құрылыс материалы	Бетон	Concrete	Calcestruzzo
Бетперде, Маска	Бетгі жабатын, көз ойлығы бар арнайы қаптама (кейде адамның беті, жануардың тұмсығы бейнеленген), жиі дини тұрыптық маңыздылығымен киілген	Маска	Mask	Maschera
Бетсалым, Кескін	Бұйымның бетіке, көбінесе жазықтыққа белгілі геометриялық заңдармен тұрғызылған кескін; қарағыз заттың қалпы мен пішінін салу	Проекция	Projection	Proiezione
Бивак, Аялдау	Елді мекеннен тыс ашық далала әскердің, ащылардың және т.б. түнеуі	Бивак	Bivouac	Bivacco
Бидай	Көптеген мемлекеттер мен халықтарда дәнді-дақылдар тобына жататын, көбінесе біржылдық шөпгесін өсімдік. Дәнді-дақылдардың ішіндегі ең басты дақыл. Б. Қоша өсірілетін дақылдарының бірі, оны неслит төңкерісінің ең басынан өңдеген	Пшеница (лат. <i>Triticum</i> sp.)	Wheat	Grano
Бидай, Дара дәнді жабайы бидай	Бидайдың жабайы өсетін түрі, <i>T. boeoticum</i> немесе оның <i>T. monocoocum</i> мәдени нысаны. Таяу Шығыстағы эммермен қатар ерте өңделіп өсірілген мәдени бидай түрі	Полба-однозернянка, Айкорм (лат. <i>Triticum boeoticum</i> , <i>Triticum monocoocum</i>)	Einkorn	Piccolo farro, Fattagine
Бидай, Эммер, Екі дәнді бидай, Борай бидай	Жабайы бидайдың түрі. Мезолит пен неслит дәуірлерінде, эммер тағам өсімдігі ретінде кенінен қолданылған, кейін бидай дақылмен ығыстырылған	Пшеница двузернянка, Полба, Эммер (лат. <i>Triticum dicocum</i>)	Emmer, Emmer Wheat, Hulled Wheat (US)	Farro, Farro dicocco, Emmer
Бидай, Қара бидай, Арыс	Бір немесе көп жылдық, Дәнді-дақылдар тұқымдасының бір түрі. Негізінен Солтүстік жарты шарының жерлерінде өсірілетін мәдени өсімдік. Бәлкім оңтүстік Еуропа мен Орта Азиядағы жабайы өсетін <i>S. Montanum</i> түрінен шыққан болатын	Рожь (лат. <i>Secale cereale</i>)	Rye	Segale

Археологиялық терминдердің мультислингвистикалық сөздігі

Бидай (Астық)	1-Астық тұқымдасына жататын дәнді дақыл; 2-Кішігірім, әлдеге домалақ зат	Зерно	Grain, Bean, Seed, Kernel (1); Pearl, Granule (2)	Grano, Chicco (1); Vago, Perla, Perlina (2)
Бидай қоймасы, Астық қоймасы	Дәнді дақылдарды сақтайтын қойма; қойма	Зернохранилище	Granary	Granaio
Бизон, Зубр	Қуысмүйізділер (Bovidae) тұқымдасының, жұл тұяқтылар сүтқоректілеріне жататын жабайы өгіз түрі. Зубырлар тұқымында осы замандағы 2 - еуропалық зубр және американдық бизон (Bison bison), 5 ежелгі түрлері белгілі	Бизон, Зубр (лат. <i>Bison bonasus</i>)	Bison, Wisent	Bisonte
Биконустық пішін	Екі қарама қарсы бағытталған конустар пішіні	Биконическая Форма	Biconical	Biconico
Билингва	Екі тілде қосарланып берілген жазба ескерткішінің мәтіні	Билингва	Bilingual	Bilingue
Биметалды	Екі металдан жасалған артефакт	Биметаллический	Bimetallic	Bimetallico
Биокүйзелту, Биомору	Жердің биологиялық белсенділігі нәтижесінде, археологиялық қабатталу мен қатпарлаудың пішіні мен орналасуын, құрылысының өзгеруі	Биоразрушение	Bioturbation	Bionurbazione
Биом	Белгілі бір ландшафтылық-географиялық аймақта мекендейтін өсімдіктер мен жануарлар түрлері мен олардың тіршілік ету ортасының жиынтығы (мысалы, тундра, қылқанжапырақты орманды алқап, т.б.)	Биом	Biome	Bioma
Биомору, Биокүйзелту	Жердің биологиялық белсенділігі нәтижесінде, археологиялық қабатталу мен қатпарлаудың пішіні мен орналасуын, құрылысының өзгеруі	Биоразрушение	Bioturbation	Bionurbazione
Биополярлық соққы	Үсталаң темір соғатын төсіне орнатылған тастың (әдетте кішігірім сопақ немесе домалақкөсектер) үстінен соғу түрі	Биполярный удар	Bipolar percussion, Bipolar flaking, Bipolar technique	Percussione bipolare, Scheggiatura bipolare
Бирюза	Көгілдір түсті минерал, алюминий мен мыстың гидративты фосфаты, ежелден жаппай пайдаланатын жартылай асыл тас. Таяу мен Орта Шығыста (Қазақстан, Өзбекістан, Тәжікстан, Түркменістан, Мысыр, Иран, Ауғанстан) кеңінен таралған	Бирюза	Turquoise	Turchese
Бисер, Үсақ моншақ	Жіп, қармақ жібі немесе сымға тізілген майда сәнді моншақтар	Бисер	Beads	Vago, Perlina
Бифас	Шанқыш тәріздес екі жақты өңделген еңбек құралы, адамзат тарихында ең көне еңбек құралы болып табылады	Бифас	Biface	Bifacciale
Биіктік	Жоғарыдан бастап төменгіге дейін, тік бойының ұзындық	Высота	Height	Altezza
Боек, Шүрітпе	Қару жарак немесе құралдың соққы бөлігі	Боёк	Face	Bocca, Testa (di un percussore)
Божы, Делбе	Ат жегу үшін ауыздыққа екі жақтан қалыпқан белбеу, арқан; Ат-өбзелдің бөлігі	Вожжи	Reins	Redini
Бойлық	Ұзындық бойы орналасқан	Продольный	Longitudinal	Longitudinale
Бойтұмар, Тұмар, Амулет	Иесін сырқаттан, бақытсыздықтан, тіл-көзден сақтай алатын тылсым күші бар деп саналатын кішігірім зат	Амулет	Amulet	Amuleto
Бокал	Шырындарға арналған биік тұғыры бар үлкең стакан	Бокал	Glass, Beaker (with truncated-conical body) (1); Goblet (2)	Bicchiere, Bocale (1); Coppa (2)

Болас	Қайыс белбеулермен бір будаға тастар, сүйек жүктер, тас шаралар біріктірілген лақтыратын аңшылық қару	Болас	Bolas	Bolas
Болат, Құрыш	Қатты ақ-күміс түсті, темір мен көміртектің (1,7% дейін) және оның сапасын арттыратын басқа металдармен қорытпасы белгілі	Сталь	Steel	Acciaio
Бор	Түсі ақ, біркелкі ұсақ түйірлі, суда ерімейтін жұмсақ органикалық шөгінді жыныс	Мел	Chalk	Gesso
Борай бидай	Адамзат өркениетінде кеңінен тараған мәдени дақыл, бидайдың түрі. Пайда болу аймағы – Жерортатеңіз болып табылады. Ежелгі Мысыр, Израил, Вавилон және т.б. көптеген жерлерде тараған	Полба, Спельта (лат. <i>Triticum spelta</i>)	Spelt, Dinkel wheat, Hulled wheat	Spelta, Granfarro
Борай бидай, Эммер, Екі дәнді бидай	Жабайы бидайдың түрі. Мезолит пен неолит дәуірлерінде, эммер тағам өсімдігі ретінде кеңінен қолданылған, кейін бидай дақылмен ығыстырылған	Пшеница двузернянка, Полба, Эммер (лат. <i>Triticum dicoccum</i>)	Emmer, Emmer Wheat, Hulled Wheat (US)	Farro, Farro dicocco, Emmer
Бордюр	Белгілі заттың шетін көмкеріп тұрған тілік, элемент	Бордюр	Border	Bordo, Bordino
Борнылдақ	Тығыз емес, шашыранды, бедерлі	Рыхлый	Friable, Crumbly, Porous	Friabile, Poroso
Борсық	Сусар тұқымдасына жататын жыртқыш аң. Еуразияның (тек Үндістан мен солтүстік аймақтарынан басқа) барлық жерлерінде кездеседі. Б. ауыл шаруашылығына зиянды құрт-құмырсқалармен көрекстенеді	Барсух (лат. <i>Meles meles L.</i>)	Badger	Tasso
Борт, Бүйір, Өңір	Заттың шет жағы, қорпудың бүйір жағы	Борт	Side, Edge	Bordo, Sponda, Margine, Orlo
Бортик	Борт сөзінің кішірейтілгені; Қорпудың жоғарғы бөлігі	Бортик	Side, Border	Bordino
Бос	Іші құыс, ептеменен толтырмаған, ішіндегісінен айырылған	Пустой	Empty	Vuoto
Бос ыдыс	Туардың тоғанағы, жәшік, бөлше, қап, тас	Тара	Package, Packing	Imballaggio, Contentitore
Босаға, Табалдырық	Көлденен жатқызылған дінгек, ол есік пен еден арасындағы ойықты жабады	Порог	Threshold	Soglia
Босандату (Жасыту)	Материалдардың (металдар, шынылардың) құрылымы мен өңделімділігін жақсарту, ішкі кернеулерін төмендету мақсатында жасалатын термиялық өңдеу. Олар белгілі бір температураға дейін қыздырылып, біраз уақыт ұсталады да, баяу суытылады	Отжиг	Annealing	Ricottura
Бояғыш заттар	Белгілі бір түсті шығаратын заттек	Краситель	Colorant, Pigment, Dye, Colouring agent	Colorante, Pigmento, Tintura
Бояу, Сыр, Рең	Заттардың бетін кезкелге түске айналдыратын қоспа	Краска	Paint, Dye, Pigment	Pittura, Tintura, Pigmento
Бояу, Сырлау (1); Рең (2)	1-«Бояу, Рең беру» етістігінің әрекеті; бояумен жағылған немесе бояуды сініру; 2-Бірлеменің түсі, реңкі	Окраска	Paint, Colour (1); Tint, Hue (2)	Colorare, Dipingere (1); Colore, Tinta, Sfumatura (2)
Бояу жаққыш, Қылқалам (1); Білезік (2)	1-Салқа тергіс қылқан, шаш орнатылған және кезкелген бетке бояу, желім, лакты қондыруға арналған; 2-Қолдың буыны (жануарларда – алдыңғы аяқтарының), білектен бастап саусаққа дейінгі бөлім	Кисть	Paintbrush, Brush (1); Hand (2)	Pennello (1); Mano (2)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Бою тақтайша	Үстер мен косметикалық заттарды араластыруға пайдаланған жіңішке ағаш тақтайша немесе металл, фирфор я фаянс плитасы	Палитра	Palette	Paletta, Tavoletta
Бояуезгі	Майлау жұмыстары барысында бояу материалдарды сзуге арналған құрылғы	Краскитёрки	Paint grinder	Macina per la molatura dei pigmenti
Бояулы	Бояумен салынған, бояумен әшекейленген	Расписной	Painted, Decorated	Dipinto, Decorato
Бөген, Су қоймасы	Су қойма арнасын бөлетін бөгеу немесе жер бедерінің көлмен ойыстарына су тоқтыру арқылы құрылатын жасанды су қоймасы	Водохранилище	Water reservoir, Storage pond, Storage pool, Tank, Cistern	Serbanato, Cisterma
Бөкен	Қысымүйізділер (<i>Bovidae</i>) тұқымдастарының ішіндегі, күйіс қайыратын сүтқоректілердің көптеген жабайы түрлері. Бұлар бірыңғай топты құрмайды, қойға да, сиікке де, сиыраға да, жылыға да ұқсамайды	Антилопа (лат. <i>Antilopinae</i>)	Antelope	Antilope
Бөктер, Баурай	Еңісті жер, беткей (тау, дөң)	Склон	Slope	Pendio
Бөктер, Етек (2); Тұзыр, Табан (1)	2-Біік жердің (тау, ескерткіш, ағаш) табаны; 1-Ескерткіштің іргетасы, негізі	Подножье, Подножие	Foothill (2); Base, Pedestal, Crepidoma, Socle (1)	Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2); Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1)
Бөшке, Күбі	Сұйық және басқа заттарды сақтау мен тасымалдауға арналған цилиндр пішінді, жітрек ағаш немесе темірден жасалған сыйымды ыдыс	Бочка	Barrel	Botte
Бөлік	Қандай да бір тұтас заттың құрамдас элементі	Часть	Part	Parte
Бөлме	Пәтер, үйдегі қабырға немесе қалқамен қоршалған бөлек бөлме	Комната	Room	Stanza, Camera
Бөлме, Жай	Құрылыстың, ғимараттың, бөлменің іші; біреу немесе бірдене орналасқан орын	Помещение	Room, Chamber	Locale, Camera, Vano, Ambiente
Бөлу	Бір денені бөлшектерге бөлу	Разделить	Divide	Dividere, Separare
Бөлшек	Кішігірім бөлім, бір нәрсенің деңгейі, саны	Частица	Particle, Grain, Speck	Particella, Granello
Бөлшектеу, Ұсақтау	Қатғы бір материалдың кішігірім бөлшектерге ұақтауы	Дробление	Crumbling, Breaking up, Crushing	Sbriciolamento, Sminuzzamento
Бөрене	Бұтақтарынан ажыратылған бағананың жоғарғы жағы алынған тасталған кесілген ұшқан ағаш, немесе бағананың бөлігі	Бревно	Log, Beam	Cerro, Trave, Tronco
Бөренелі тірек	Тас, жер үйемгілерін немесе басқа құрылыстарды ағаш тірекпен бекіту техникасы	Бревенчатая Основа (или Бревенчатый Каркас)	Timber Lacing	Opera a graticcio
Бөрі, Қасқыр	Тобет тұқымдас жыртқыш сүтқоректі. Тұрнылықты жері Еуразия мен Солтүстік Америка жерлер шеңберінде өмір сүреді. Дала, тундра, орман, тауларда мекендейді	Волк, Серый волк, Обыкновенный волк (лат. <i>Canis lupus L.</i>)	Wolf	Lupo

Бөтелке	Әдетте мойнын тарлау сопақпа, шитіндір пішінді сұйықтық құйылатын ұяны ыдыс	Бутылка	Bottle	Bottiglia
Брахикранды	Біркені жалпақ және қысқа бас сүйегі	Брахикранный (Брахцефал)	Brachycephalic, Brachycephalous	Brachicefalico
Брюшко, Іш жағы	Тас құралдың төменгі беті, сырт жағына қарама-қарсы орналасқан жоғарғы беті	Брюшко	Ventral Surface	Faccia ventrale, Ventre
Буйвол	Салбыраған құлақтары мен қайқы мүйізді ірі бұқа тұқымдасы. Жабайы азиялық буйволдар Үндістан, Тайланд пен Камбоджада мекендейді. Азиялық буйволдар Оңтүстік Азия, Африка мен Оңтүстік Еуропада қолға үйретіліп, сүт беретін жануар ретінде пайдаланады	Буйвол (лат. <i>Bubalus bubalis</i>)	Water Buffalo	Bufalo
Булава, Күрзі	Сабы (сфералық, конустық, жұлдыз, диск тәрізді) ауыр металдан жасалған соққы суық қару-жарақ түрі	Булава (Палица)	Mace, Club	Mazza, Clava, Bastone
Булла	1-Шар мен тамшы тәрізді бойтұмар; 2- Мөрдін қағаз, картон, балшық, балауызға басылған шығарғанның нәтижесіндегі мәтін немесе графикалық бейне	Булла	Bulla (1); Bulla, Sealing, Seal impression (2)	Bulla (1); Bulla, Cretula (2)
Бума (2); Табан (1)	2-28,8 см тең ұзындықтың ескі өлшемі; 1-Жер басатын, аяқтың төменгі сопақ бөлігі	Стопа	Foot	Piede
Бумеранг	Орақ бітімдес, лақтыратын ағаш қару. Бұрылда - Ежелгі Мысыр, Үндістан мен Оңтүстік-Шығыс Азия, Африка, Солтүстік Америка, Оралда таралған соғыс пен аң аулауда пайдаланылатын қару-жарақ	Бумеранг	Boomerang	Boomerang
Буын	Бір сүйекпен екінші сүйекті жалғастыратын аралық	Сустав	Articulation, Joint	Articolazione, Giuntura
Буын, Үзебе	Тұтас бір нәрсенің құрамдас бөлігі	Звено	Component, Part (of a system)	Elemento, Componente, Parte (di un sistema)
Буындалу	Организімнің екі қатты және тығыз бөлшектерін, екі жалғасын бөліктерге қозғалыс етуге көмектесетін, жұмсақ бөлшек	Сочленение	Joint, Articulation	Articolazione
Бұғаз	Құрлық пен аралды, екі телімін бөліп жаққан және жеке мұхиттар мен теңіздірі немесе олардың бөліктерін жалғастыратын айтарлықтай тар су кеңістігі	Ирливи	Strait, Channel	Stretto
Бұғалық	Бір жағымен айлаға екінші жағымен жүгенге бекіткен, қосалқы белбеу. Ол жылқыны басқару алмағанда, басын көденен ұстамауға мүмкіндігін береді	Шпиринг	Harness	Finimenti, Bardatura
Бұғана	Мық белдеуін құратын кішігірім S-пішінді сүйек, жауырын мен көкірек сүйектері бір бірімен жалғастырады	Ключица	Clavicle, Collarbone	Clavicola
Бұғы, Алып бұғы, Ирландия бұғысы, Үлкен мүйізді бұғы	Бұғылар тұқымдасына жататын жойылып кеткен жануар. Плейстоцен мен ерте голоцен кезінде Еуропа, Азия мен Солтүстік Африка аймақтарында жиілік еткен	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Irish elk	Megalocero, Megacero, Cervo gigante
Бұғы, Асыл Тұқымды Бұғы, Марал	Бұғы тұқымнан ашатұяқты сүтқоректі жануарлар; өсімнің көп жерлерінде өмір сүреді: Еуропада, Афганистанда, Монғолияда, Оңтүстік-Шығыс Қытайда. Қау жапырақты, субтропикалық және тайганы ормандарды, өзен жағалауларын және тау жайылымдарын жақсы көреді	Олень, Благородный олень, Марал (лат. <i>Cervus elaphus</i> L.)	Red deer	Cervo rosso, Cervo nobile

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Бұғы, Солтүстік бұғы	Жұл тұяқты Бұғылар тұқымдасына жататын сүтқоректі жануар. Солтүстік жартышарда мекендейді. Еуразияда солтүстік бұғы қолға үйретілген және көптеген полярлық халықтарда тамақ пен басқада азық берушісі болып табылады	Северный Олень (лат. <i>Rangifer tarandus</i>)	Rcindeer	Renna
Бұдыр, Адыр-бұдыр	Кедір-бұдырлы, тегіс емес бет	Неровный	Uneven, Rough, Irregular	Irregolare, Discontinuo, Non piano
Мүйіз, Бұғы мүйізі	Бұғы, бұлан басының өсіп шыққан сүйек өсіріндісі; әдетте созылған және тармақталған	Рог, Олений Рог	Antler	Corno ramificato (di cervo e sim.), Palco
Бұдырлау, Сызаттау	Заттың бетіне жіңішке соқа аударған із сияқты бұдырлап өңдеу	Рифленис	Grooving, Furrowing	Scanalatura
Бұдырлаулық	Бастапқы материалдағы бөлшектің бөлінуі нәтижесінде пайда болған бұзылу, уақ терендеу	Выщербина	Chip, Splinter	Scheggia
Бұзау	Сыыр, бұғы, бұланның және басқа ашатұяқтылардың төлі	Теленок	Veal	Vitello
Бұзу	«Қирату, Ойрандау» етістігінің мағынасы мен әрекеті: сындырып, жарып, жойдыру, құлату; жаппай күйзеліске ұшырату	Разрушение	Destruction	Distruzione
Бұзушы	Бүліншілікті жасайтын я әкелетін; жұтататын	Разрушающий	Destructive	Distruittivo
Бұзылған	Сынған, бүлінген артефакт	Поврежденный	Damaged	Guasto, Danneggiato
Бұзылу	Бүлінген, сынған, бұзылған жер	Повреждение	Damage, Breakage	Danno, Danneggiamento, Guasto, Rottura
Бұзылу	1-Толығымен шалдығу, бытық, құлдырау, күйреу; 2- Қирағаннан кейінгі құрылыстың немесе оның бөлшектерінің күйі	Развал	Exhaustion, Depletion, Breakdown (1); Destroyed, Wrecked, In ruins (2)	Degrado, Distruzione (1); Rovina, Collasso (2)
Бұйым	Біреу жасалған, дайылдаған зат, нәрсе	Изделие	Article, Item, Object, Artefact, Artifact (US)	Articolo, Oggetto, Manufatto
Бұйым, Зат	Әртүрлі материалдық құбылыстар, нәрсе	Предмет	Object, Article, Item	Oggetto, Artefatto
Бұқа, Өгіз	Ашатұяқты қуысмүйізділер тұқымна жататын, жабайы және қолға үйретілген ірі қараның өкілі. Қазіргі кездегі бұқалар, XVII ғ. дейінгі Еуразияны мекендеген турлардың ұрпақтары деп саналады	Бык (Бык - м.р; Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Bull, Cow (Cattle or Livestock, generally speaking)	Toro, Mucca (Bestiame, in generale)
Бұлақ (1); Қайнар көз, Дерек (2)	1-Жердің бетіне шығатын жерасты сулар ағыны (немесе басқа сұйықтықтың); 2-Пайдалы қазбалар орны	Источник	Source, Spring (1); Source (2)	Fonte, Sorgente (1); Fonte (2)
Бұлан	Бұғылар тұқымдасына жататын ең ірі сүтқоректі, тұяқты жануар. Аң аулау кәсібінің нысаны болып табылады, Солтүстік жартышардың орманды аймақтарында тараған, орманды дала мен далалы жерлерде сирек кездеседі	Лось (лат. <i>Alces alces L.</i>)	Elk, Eurasian elk (Europe), Moose (North America)	Alce
Бұлтауыш, Песек	Бір нәрсені араластырғанда пайдаланатын аспап	Мешалка	Mixer, Stirrer, Stirring rod	Mescolatore, Agitatore

Бұлдыр	Ашық емес, айқын емес; анық емес, жиектері айқын емес	Распльвачтый	Vague, Indistinct	Vago, Indeterminato
Бұлттық	Тау жыныс қабатындағы домалаң минерал; өзектасты дайындайтын тау жыныс кесектері немесе қойғас, малта тас өнімдері	Желаак	Nodule	Nodulo, Nucleo
Бұнақ, Жоғарғы бунақ	Омыртқалы жануарлар мен адамның қол қаңқасын құрайтын бірінші түтік сүйек (промаксимальды немесе негізі, basis). Алақандық сүйегі мен ортаңғы бунақтың арасында орналасқан.	Фаланга, Первая Фаланга	First Phalanx	Prima falange
Бұнақ, Ортаңғы бунақ	Омыртқалы жануарлар мен адамның қол қаңқасын құрайтын екінші түтік сүйек (ортаңғы немесе дене, corpus). Жоғарғы мен төменгі бунақтардың ортасында орналасқан.	Фаланга, Вторая Фаланга	Second Phalanx	Seconda Falange
Бұнақ, Төменгі бунақ	Омыртқалы жануарлар мен адамның қол қаңқасын құрайтын үшінші түтік сүйек (дистальды немесе блок, trochlea). Ортаңғы бунақтан кейін орналасқан.	Фаланга, Третья Фаланга	Third Phalanx	Terza Falange
Бұралмалы	Бірнеше айналмалы немесе бұралмалы бөліктерден дайындалған зат	Витой	Turned, Interwoven, Twisted	Intrecciato
Бұрама қағаз, Бүкілге емес қағаз	Қағаз жоланы немесе басқа жазу материалдарда түпкілес оралған, жұмарланған қағаздағы қолжазба	Свиток	Scroll	Rotolo di carta (o di pergamena)
Бұрғы	Металл, ағаш, сүйек және т.б. материалдарды тесуге және дайын тесіктерді кеңейтін оңдеуге арналған кескіш аспап	Сверло	Drill, Borer	Perforatore, Trapano
Бұрғы - тескіш	Саңылауды, қапалды тазарту немесе кеңейтуге арналған өзек	Проверток	Perforator	Perforatore
Бұрғылап тесілген	Бұрғымен бұрнанап жасалған бір немесе екі тесігі бар артефакт	Просверлённый	Holed	Forato, Bucato
Бұрғылау	Бұрғымен затты тесу немесе цилиндрлік саңылау жасайтын әс-әрекет	Сверление	Perforation, Boring, Drilling	Perforazione, Trapanatura
Бұршақ тұқымдас өсімдіктер	Қос жарнақтылар тұқымына жататын бұршақгүлді топ өсімдіктері. Олардың кейбірілері өндіріш шаруашылыққа көшу кезінде тамақтанудың негізгі азығы болған: бұршақ, нуг, жержаңғақ, соя, жасымық (қызыл мен қызыр)	Бобовыс, Мотыльковыс (лат. Fabaceae или Leguminosae или Papilionaceae)	Legumc, Pca, or Bean family (Fabaceae or Leguminosae)	Legumi (Fabacee, Leguminose, Papilionacee)
Бұрыш	1-Бір нүктеден шыққан әр түрлі екі сәуледен құралған геометриялық фигура; 2-Екі зат немесе екі жақтып қосылатын жері	Угол	Corner, Angle	Angolo
Бұрыштық	Үшбұрышты сызығын түріндегі сызу жабылғы. Бұрыштықтың көбісі тікбұрышты, 30, 60 немесе 45 градусық сүйір бұрышты болып табылады	Угольник	Square	Squadra
Бұтақ, Шөпшк, Шырпы	Ағаштардан қурап түскен бұтақтар мен діңгектер	Хворост	Brushwood, Scrubwood	Sterpaglia, Ramaglia
Бүйір (мыдыс)	Денені қарау	Тулово	Body (of a vessel)	Corpo (di un vaso)
Бүйір, Борт, Өңір	Заттың шет жағы, көрнустың бүйір жағы	Борт	Side, Edge	Bordo, Sponda, Margine, Orlo
Бүктеме қағаз, Бұрама қағаз	Қағаз жолағы немесе басқа жазу материалдарда түпкілес оралған, жұмарланған қағаздағы қолжазба	Свиток	Scroll	Rotolo di carta (o di pergamena)
Бүлдірген, Қойбүлдірген	Раушан үлділер тұқымдасы. Бүлдірген тектіге жататын көп жылдық шөптесін өсімдік, жидекті дақыл. Жабайы түрде солтүстік жартышарда өседі. Жидегін жана піскен түрінде жеуге болады	Клубника, Земляника мускусная, Земляника мускатная (лат. Fragaria moschata)	Musk Strawberry, Hautboy or Hautbois strawberry	Fragola

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Бүркеншік	Бір нәрсенің үстінгі кеңейтілген және сопақша бөлігі	Шляпка	Head, Cap	Capocchia
Бүркеншіксіз шеге	Цилиндрлік немесе конус тәрізді өзек, бөлшектердің қозғалмауы мен оларды жинағанда бекіту кезінде пайдаланады	Штифт	Pin	Spillo
Бүркіт	Сұңқартәрізділер отрядына, қарлыға тұқымдасына жататын үлкен құс. Кобинесе тоғайлы және таулы жерде піршілік етеді. Бүркітті Орталық Азияда кәсіптік аң аулауда түлкі, қоян, кейде қасқыр мен жейрандарды аулағанда пайдаланған	Беркут (лат. <i>Aquila chrysaetus</i> L.)	Golden Eagle	Aquila reale
Бүршік	1-Сопақша, жұмыр дөңсез; 2-Қылжаңды және кейбір басқа да ағаштардың, қабаршақпен жабылған гүлшоғыры мен жемісі	Шишка	Knob, Lump (1); Cone, Pine cone (2)	Pomello, Protuberanza (1); Pigna (2)
Бүршік, Кішігірім бүршік	«Бүршію» сөзінің кішірейтілгені	Шишечка	Knob	Pomello
Бүтін	Толық, үлкен, зақымсыз	Цельный	Entire, Whole, Intact	Intatto, Integro
Біз	Тесу үшін пайдаланатын үшкір, сабы бар құрал	Шило	Awl, Punch, Pricker	Punteruolo, Lesina
Бізгек	Металды ұш	Жало	Javelin-head, Spearhead	Punta, estremità di giavellotto
Бізгек, Кішігірім бізгек	«Бізгек» сөзінің кішірейтілгені; иненің, біздің, найзалық, жебенің қосымша ұшы	Жальце	Barb	Barbiglio, Ardiglione
Білдекті	Білдекте жасалған	Станковый	Wheelmade, Wheel-made, Wheel-thrown	Tornito, Realizzato al tornio
Білезік	Білезкке тағылатын қымбат металдар, былғары, сүйектен жасалатын эшекейтін, сәндік бұйым. Палеолит дәуірінен бастап кенінен таралады	Браслет	Bracelet	Braccialetto
Білезік, Аяқ білезігі	Тобықша тағылатын сәндік шыңжыр немесе тілмисе	Ножной браслет	Anklet	Cavigliera
Білезік (2); Бояу жаққыш, Қылқалам (1)	2-Қолдың буыны (жануарларда – алдыңғы аяқтарының), білектен бастап саусаққа дейінгі бөлім; 1-Сапқа тегіс қылтан, шаш орнатылған және кезкелген бетке бояу, желім, лакты қондыруға арналған	Кисть	Hand (2); Paintbrush, Brush (1)	Mano (2); Pennello (1)
Білек сүйектері	Кәрі жіптің және шынтақ сүйектен тұратын қол сүйектерінің бөлігі	Запясть	Carpus, Wrist	Carpo, Polso
Білге тақтайша (1); Төрткілдеш (2)	1-Қырланып жонылған жіңішке тақтайша; 2-Биіктікті, су деңгейін, қар жамылғының тереңдігін анықтау үшін қолданылатын құрал	Рейка	Bar, Board (1); Ranging rod, Level rod (2)	Barra, Asse (1); Scala metrica, Comparator (2)
Білік, Арқау	Бірдеменің өзегі немесе негізі болып табылатын кесегі, сопақ пішінді зат	Стержень	Rod, Stem, Bar	Verga, Sbarra, Bacchetta
Білік, Өзек (1); Белағаш, Бел (2)	1-Геометриялық фигура немесе белгілі денс арқылы бойлап өтетін жорамалды тік сызық; 2-Екі шегінен дөңгелектер орналасқан ағаш немесе металды өзек	Ось	Axis (1); Axle (2)	Asse (1); Asse, Assale (2)
Білік омыртқа	Жануарлар мен адамның екінші мойын омыртқасы. Эпистрофей денесінің алдыңғы жағында бірінші мойын омыртқамен қарапайым айналымы буын арқылы байланысқан тіссе өсінісі	Эпистрофей, Осевой Позвонок, Второй Шейный Позвонок (лат. <i>Epistropheus</i>)	Axis	Epistroteo
Біліктің, Белағаштың	Белағашқа, Өзекке тән, қатысты	Осевой	Axial, Central, Middle	Assiale, Dell'asse, Centrale, Mediano

Білім беру (1); Құралған, Пайда болған (2)	1-Тұлға, қоғам және мемлекеттің қызтуышылығындағы мақсатты білім беру мен тәрбиелеу үдерісі; 2-Қандай да бір үдерістің нәтижесінде қалыптасқан нәрсе	Образование	Formation, Education (1); Creation, Product (2)	Formazione, Educazione (1); Creazione, Prodotto (2)
Бір қабатты	Бір қабаттан тұратын	Одноэтажный	One-storey, Single-storey (of a building)	Ad un piano, A piano unico
Бір мезгілді	Ілесіп қалыптасқан, бірдемемен бір хронологиялық аралықта жасалған	Одновременный	Simultaneous, Contemporaneous, Synchronous	Simultaneo, Contemporaneo
Бір түсті	Түстес, бір түске болған	Одноцветный	Monochrome	Monocromo
Тұтас Бір тұтқалы	Бір сапты; бір қолмен жұмыс жасауға бейімді	Одноручный	Single-handed, With one handle	Monomansato, Ad un solo manico
Бірге орналасуы	Басқа археологиялық олжалармен белгілі артефактілердің қатысы, әдетте бір жерде, бір ұруста, қабатта табылған	Совместное расположение	Associated finds, Finds in contextual association	Associazione, Reperti in associazione
Бірдей ету	Тепе-тең, ұқсас ету	Отжествствление	Identification	Identificazione
Біріккен жерлеу	Алғашқы және екінші жерлеулері бар жерлеу түрі	Коллективное захоронение	Collective grave, Collective burial (with primary and secondary burials)	Tomba collettiva, Sepoltura collettiva (con deposizioni primarie e secondarie)
Біріктіру, Жымдастыру	Техникада, жоғары температура барысында ұнтақ немесе шаң тәрізді ұсақ материалдардан қитты және борпылдақ бұйымдарды алу үдерісі; жиі біріктіру кезінде материалдардың физико-химиялық қасиеттері өзгереді	Спекание	Sintering	Sinterizzazione, Sinteraggio, Metallomera, Metallurgia delle polveri
Бірлестік	Бір топқа бірнеше адамдардың, топтардың, компанияның немесе ұйымның бірігуі	Объединение	Association, Union, Unification	Associazione, Unione
Бітік, Руна	Скандинавия және германдық халықтарымен тас, ағашта ойылған тұрыштық және естелік жазбасы (II-XIII ғғ.); Ежелгі түркі халықтарының жазуы (VIII-XII ғғ.)	Руна	Rune	Runa
Бітік жазуы, Руналық жазу	Скандинавиялықтар, германдықтар, түркілер қолданған ежелгі әліпби	Руны	Runes, Runic letters	Rune

В

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Ваза	Балшық, фарфор, тас, піяны, металдан жасалынған көркем пішінді биік ыдыс	Ваза	Vase, Bowl	Vaso, Ciotola, Fruttiera
Ваза жазуы, Сауыт жазуы	Қиы ыдыстардағы арнайы бояулармен істелінген және кейіннен күйдірілген оқулы, сәнді өрнектер	Вазопись	Vase-painting	Pittura vascolare
Валик	Сопақша пішінді және қилысында жарты шеңберлі артефактінің бір бөлігі; объектінің негізгі денесіндегі шығындық жер	Валик	Roller, Roll	Cordone
Вар	Су ермейтін, оңай балқығып, жұмсақ шайырлы зат	Вар	Pitch	Pece
Варвар	Ежелгі гректер мен римляндардың түсінбейтін тілде сөйлескен адам, өзге мәдениеттің өкілі	Варвар	Barbarian	Barbaro

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Варвохронология	Абсолюттік геохронологияның әдісі, мұздақ коддерінің түбіне шоқпен ұсақ қиыршық қабаттардан тұратын балшықтың жылдық түзімі-варва бойыша уақытты анықтау әдісі	Варвохронология	Varve Dating	Datatione per mezzo delle varve
Веер, Желпуш	Тау және шөлдің арасындағы жазықтағы өзендер мен бұлақтардың желпуш тәрізді атырауларындағы, алғашқы қауым ескерткіштерінің орналасу жерлерінің сипаттамасына қолданатын археологиялық термин	Веер	Fan	Ventaglio
Венец	1-Таж, Шіл; 2-Дуалдары өңделген бөренелерден тұратын ағаш құрылысы	Венец	Crown, Corona, Wreath (1); Crown, Curb (2)	Corona (1); Coronamento, Conclusione (2)
Вертикаль, Тік	Кәлденен перпендикулярлы бағыт жазықтықтарына	Вертикаль	Vertical	Verticale
Вестибюль, Ауыз үй	Ауыз бөлме- үйдің алдыңғы, кіреберіс бөлмесі	Вестибюль	Antechamber, Anteroom, Vestibule	Anticamera, Vestibolo
Вилла	Қала сыртына немесе ауылда салынған салтанатты әдемі үй	Вилла	Villa	Villa
Витраж	Метал (көбінесе қорғасын) өзек арқылы бекітілген түрлі-түсті айнектерден жасалатын ою-өрнекті немесе сюжетті-декоративті композиция. Витраж түрлі-түсті шыны арқылы өтетін жарық сәулелерінің құбылуы арқылы интерьерге көркем түр береді	Витраж	Stained glass window	Vetraia
Витрина, Көрме	Тауар және басқа заттардың үлгілерін көрсетуге арналған шыны орын	Витрина	Showbox, Showcase	Vetrina
Витрификация	Жоғары қызым барысында, 800° С қыш қамырды күйдіру нәтижесіндегі шыны тәрізді материалдың пайда болуы	Витрификация	Vitriification	Vetrificazione
Волюта	Шыныршық пішінді сәулетөнерлік-әшекейлік сарын	Волюта	Volute, Scroll	Voluta
Ворворка	Бауға тізілен моншақ	Ворворка	Bead, Pendant	Perla, Pendente
Вотивті	Діни уәдесін орындау барысында құдайға тартылған сый (бір тілектің орындалуы немесе сауығу үшін)	Вотивный	Votive	Votivo
Вотивті бұйымдар	Арнайы жасатылған кішігірім бұйымдар, әшекейлер, қару-жарақтар, салт-жоралық мақсатта қолданылды	Вотивные предметы	Votive Artefacts, Votive Objects, Ex voto	Oggetti Votivi, Doni Votivi, Ex voto

Қазақша	Түсінідірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Ғагат	Түсі қарадан қоңыр-қараға түрленетін қара яшма немесе тишер; өңдеу мен ұқсатуға жеңіл болатын келетін көмір тастың бір түрі, әртүрлі ұсақ бұйымдар мен моншақтар дайындауда пайдаланады	Ғагат	Jet	Giaietto
Ғаленит	Қорғасын кені, сульфидтер класына жататын минерал, 86% қорғасынмен, сонымен қоса жін күміс, висмут, мыс, мырыш, селен қоспаларынан тұрады. Металды жылтыр қарасұр түсті. Қорғасын балқытуында ең басты жыныс	Ғаленит	Galena	Galena
Ғараз	Қолдың білезігін соққыдан қорғау үшін суық қару-жарақ сабының жетесіндегі тығырық	Ғараз, Гард	Guard, Hilt-guard, Cross-guard, Quillon (of a sword)	Elsa, Guardia, Guardamano

Гарнизон, Қала әскері	Қалада я қорғанда тұрған әскери бөлімдер, ал тыныш уақытта қаланың қоғамдық жайшылығын күзетуге арналған	Гарнизон	Garrison	Guarnigione
Гарнитура	Бір нәрсені, жиі мағалды бұйымды ою-өрнек түрінде безендіруге жинақталған біркелкі заттектер. Түйіндік, моншақ, түймелерді жинақтауына қатысты қолданатын термин	Гарнитура	Fitting, Garniture	Guarnizione, Ornamentazione
Ғауһар, Ілжу, Мсруерт	Ксйбір ұлу қабыршағынан алынатын домалақ қатты зат. Органикалық қосылым классының минералы ретінде жіктеледі. Асыл тас ретінде бағаланады және әшекей бұйымдар өндірісінде пайдаланады	Жсмчуг	Pearl	Perla
Гейдельберг адамы	Қазбадан табылған тіюжүрстін адам сүйектері, шамамен 600-400 мыңжылдық бұрын Еуропаны мекендеп сн. Неандерталь адамынына дейін өмір сүрген	Гейдельбергский человек (лат. Homo heidelbergensis)	Homo heidelbergensis	Homo heidelbergensis, Homo di Heidelberg
Гематит	Кеңінен таралған темір минералы, темір кенінің ең бастысы. Кристалдар түсі қарадан қара -сұрғылтқа дейін, ал қызыл-қошқыл түс жабықкристалдар мен ұнтақтәрізділерде	Гематит	Hematite, Haematite	Ematite
Гемма	Асыл зергерлі тас; глингика өнер туындысы, әділетте дөңселек, сопақша пішінді, бедерлеп салынған суреті бар. Батыңқы оймыпшын жасалған кескін ингалия деп аталса, бедерлі жасалған кескін камелия деп аталады	Гемма	Gem, Engraved gem, Engraved gemstone, Intaglio	Gemma, Pietra intagliata, Pietra
Геоглиф	Жер, тас бетіне немесе топырақта қолмен ойылтып жасалған ірі ою-бейнелер; Паскы суреттері Оңтүстік Америкадағы, Огайо штаты, Англияда, Қазақстандағы Үстірт пен Торғай жерлерінде, Орал мен Алтайда кездеседі	Геоглиф	Geoglyph, Hill figure	Geoglifo
Географиялық ақпараттық жүйе (ГАЗ)	Керек объектілер жөнінде әр келкі мәліметтер мен ақпараттарды біріктіру, сақтау мен географиялық мәліметтердің графикалық көрініс несізі ретінде, тар мағынада, цифрлы карталарды іздеу, сарптау мен өзгертуге комек ететін жүйе	ГИС (Географическая информационная система)	GIS, Geographical Information System	GIS, Sistema Informativo Geografico
Геомагниттік барлау	Сезгіш протонды магнитометрлер қолдану, сжеле жер астында отпан қызған аумақтардың, сондай-ақ орлардың, құдықтардың, шұңқырлардың, құрылыс қокысы үймелерінің, жолдардың және басқалардың орнын анықтауға	Геомагнитная Разведка	Geomagnetic Survey	Esplorazione Geomagnetica
Геометриялық қару (Геометриялық микролит)	Артефактінің бір тобы, сегмент, трансция, үшбұрыш пен тікбұрыш түріндегі, ұсақ геометриялық шапқатас құралдары	Геометрическое орудие (Геометрический микролит)	Geometric, Geometric microlith, Geometric tool or instrument	Geometrico, Microlito geometrico, Strumento geometrico
Георадар	Радио толқындары арқылы күн бүркеу уақытта алыстағы түрлі нысандардың тұрған орнын білдіретін жабдық	Георадар	Ground-penetrating radar, GPR	Georadar, GPR
Георадиолокация	Шағылған импульс түріндегі толқын экран бетінен импульс түрінде көрінеді. Оның оралу уақыты арқылы объектіден станцияға дейінгі қашықтығы анықталады	Георадиолокация	GPR, Ground-penetrating radar	GPR, Georadar
Геофизика	Жердің ішкі құрылысын, физикалық қасиеттерін, мысалы, магнетизм, вулкандық құбылыстар және тағы да басқа жүретін процестерді зерттейді. Археологияда геофизика мерзімдеу уақытты (геохронологиялық әдістер) анықтауда көмектеседі	Геофизика	Geophysic	Geofisica

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Геральдика	Елтаңбалар, герб пен рәміздерді, оларды қолдану елестүрі мн практикасын зерттейтін арнайы тарихи пән. Эмблемативаның бір бөлігі, яғни эмблема,таңбаны зерттейтін пәндер жиынтығының бөлімі.	Геральдика	Heraldry	Araldica
Герма	Үшар басына бастапқыда Гермес құдайдың бюсті, кейі басқада құдайлардың, ал б.з.д. Vғ. философтар мен мемлекеттік қайраткерлердің бас бейнесі қондырылған төртқырлы бағана	Герма	Herm, Herma	Erma
Гидрия	Ежелгі керамикалық ыдыс, су құмырасы, кейде өлгендердің күлін сақтау және лауыс берген кезде жеребе салуға пайдаланған	Гидрия	Hydria	Hydria, Idria
Гидроним	Өзен, көл, бұлақ, батпақ, құдықтың жалқы есімі	Гидроним	Hydronym	Idronimo
Гильош	Өзара ишпеніскен қалып ирек сызықтар түріндегі өріск. Архитектурада жабыстыру әшекей ретінде қолданылған	Гильош	Guilloche	Guilloche
Гипогей	Көне ғимараттың жер астығы бөлігі	Гипогей	Hypogcum	Ipogeo
Гипс (Ганьш)	Сульфаттар класының минералы. Гипстің талшықты түрі-селенит, ал қиыршықты-алебастр деа аталады. Ежелгі мәдениеттерде мүсін мен зергерлік бұйымдарды жасау барысында қолданады	Гипс	Gypsum	Gesso
Гирих	Орта және Орталық Азияның ортағасырлық мұсылман сәулетнеріндегі геометриялық өріск. Көпбұрышты және жұлдыз қалыпты әр-алуан қисындастырулар. IX-X ғғ. сәулетнерінде маңызды рөл атқарған, кейінде кеңінен тараған	Гирих	Girih pattern	Tessellatura "Girih"
Гирлянда	Гүл мен көк қосылып өрнінен декоративті әшекей, жолақ, лента	Гирлянда	Garland, Festoon	Ghirlanda, Festone
Гладиус	Суық қару; ұзындығы 60 см ежелгі римдік қысқа қылыш	Гладиус	Gladius, Roman Sword	Gladio, Spada d'epoca romana
Глеф	Жақын ұрыстағы жаю суық салты қару-жарақ. Сабы (1.2-1.5 м) және ұштан (0.4-0.6 м, ені 5-7 см) тұрады	Глефа (Глевия)	Glaive	Falcione
Глиптика	Декоративті-қолданбалы өнердегі асыл немесе жартылай асыл тастарам оймыштау түрі	Глиптика	Glyptics	Glittica
Глиф	Жазудың элементі, графеманың белгілі түсінігі, кейде бірнеше графемалар байланысы немесе олардың белгітері	Глиф	Glyph	Glifo
Голоцен	Мұзбасуынан кейінгі уақыт аралығында, яғни осыдан 12-10 мың жыл бұрын қалыптаса бастаған төрттік түзілім түрі	Голоцен	Holocene	Olocene
Горельеф	Томпайған бөліктері негізгі тегіс беттен өз көлемнің жартысынан аса шығынқы жасалған биік бедерлі кескін	Горельеф	High relief, Alto-rilievo	Altorilievo
Грабитгхель	Қашау тәрізді жүзі үшкір жіңішке, тас немесе металды құрал, ал атап, сүйек я басқа жұмсақ материалдардың бетіне сызық, керткік жасауға бағытталған	Грабитгхель	Graver	Cesello, Bulino
Гранит	Жварц, дала шпата мен слюдадан тұратын, қиыршықты құрылымды тау жынысы. Жер жартысында кеңінен тараған. Көбінесе қызғылт сұр, қара, сары сұр түсті. Құрылыста қолданылады	Гранит	Granite	Granito
Графин	Түбі кеңейтілен, жіңішке тар мойынды шынылы немесе хрусталь ымыс (су мен сусыл құюға арналған)	Графин	Flagon, Carafe	Caraffa

Граффити	Қабырғалардың және т.б. Суреттер бетіне сиямен немесе бояумен салынған бейнелер немесе жазулар	Граффити	Graffiti	Graffiti
Граффито	Ғимарат қабырғасына көркем сурет салу тәсілі, алдымен кара кейін ақ бояумен сыланады, суретті қырғаннан соң, аясы ақ-сұрлы, ал бейненің өзі кара болып шығады	Граффитто	Graffito drawing technique, Sgraffito	Graffito, Sgraffito
Грек жаңғағы	Жаңғақ тұқымдасына Жаңғақ тегіне жататын ағаштар түрі. Арғы Қауқаз, Солтүстік Қытай, Солтүстік Үндістан, Таш-Шань, Иран, Кіші Азия, Грек жерлерінде жабайы түрі өседі. Мәдениетке жемістердің жеуге жарамдылығы, жаңғақ майы, ағаны бағалы болғандықтан енген	Орех, Грецкий орех, Красное дерево (лат. <i>Juglans regia</i>)	Persian walnut-tree, Common walnut-tree	Noce da frutto, Noce bianco
Гривна	Ежелгі русьтың ақша бірлігі. XII ғ. гривна күміс сом, ал кейін салмағы 200 г күміс кесек болды	Гривна	Money, Money ingot, Grivna	Denaro, Moneta, Grivna
Грифон, Самұрық құс	Ежелгі шығыс аңыздардағы: кескінінде басы бүркіт, денесі арыстан нышандарын біріктірген қиял-ғажайып жануар. Аңыз-әңгімелер бойынша, грифон алғанды тауын, жасырын сақтай білген	Грифон (Гриф)	Griffin, Gryphon	Grifone
Грог	Балықтың созылымдылығын төмендету үшін, ескі кірпіш пен керамиканың үгітілген бөліктерінің қосылуы. Отқа төзімді құралдардың дайындау барысында пайдаланады	Грог	Grog, Filler	Grog, Additivo
Грузиялық адам немесе, Дманис адамы	Грузия жерінде табылған гоминидтердің жоғалған түрі, тік жүретін адам түрі немесе <i>H. habilis</i> пен <i>H. Ergaster</i> арасындағы өтпелі адам. Алғашқы сүйек қалдықтары 1 млн 770 мың жылдықпен мерзімделенеді	Дманисийский гоминид, Человек грузинский, <i>Homo erectus georgicus</i>	<i>Homo erectus georgicus</i>	<i>Homo erectus georgicus</i>
Гумбал	Мазар, кесененің күмбезді немесе мазардың күмбезді, кезектеген күмбезді ғимаратқа айтылатын араб сөзі; Мұсылман сәулет өнерінің бөлігі. Бастапқыда теріден жасалған шатыр дегенді білдірген	Гумбал	Qubba, Koubba, Domed Mausoleum	Cuba, Mausoleo con cupola emisferica
Гумус, кара шірінді	Қара түсті топыраққұрамындағы шіріп, ыдыраған кара қоңыр түсті органикалық заттар	Гумус	Humus	Humus
Гурт	1-Тыны қыры; 2-Есік пен терезенің жиігі; Қабырғаның біркелкі бетін өзгерту үшін көлденең жолақ ою-әрінегі	Гурт	Coin Edge (1); Rib, Cross Rib (2)	Bordo (di una moneta) (1); Nervatura, Centina (2)
Гута	Шыныбалқыттан зауыт, шыныбалқыттан пеші бар ғимарат	Гута	Glass-forming Kila, Glass-making factory	Fornace per il vetro, Atelier per la produzione vitrea
Ғұрып, Рәсім, Жоралғы, Дәстүр, Кәде	Белгілі бір қоғамда немесе әлеуметтік ортада пайда болып, оның мүшелерінің үйреншікті мінез-құлқы	Обычай	Custom, Tradition, Usage	Usanza, Uso, Costume
Гүл қалдықтары	Археологияда табылған өсімдіктердің қалдықтары	Цветочные Останки	Floral Remains	Resti floreali, Resti botanici
Гүлшепек	Шешек атқан гүл пішініндегі (мысалы, раунан гүл) орнекті әшекей, композиция. Ертеден гүлшепек декоративті өнерде кеңінен тараған	Розетка	Rosette	Rosetta
Ғылым	Ғылыми жолмен жиналған білім жүйесі, сопымен қатар зерттеумен келген ретті табиғат, қоғам ой туралы білім жинағы	Наука	Science	Scienza
Гир	Белгілі салмақта арнайы жасалған зат	Гиря	Weight	Peso

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Ғалым	Арнайы білім алған және ғылыммен немесе ғылыми-педагогикалық қызметпен айналысатын адам	Учёный	Scholar, Researcher	Studioso, Ricercatore
Ғасыр (1); Дәуір (2)	1-Ғасыр, 100 жылдыққа тең уақыт бірлігі; Тар мағынада бұл, әр 100 жыл сайын қайталанатын уақыт мерзімі; 2-Тарихи дәуір, кезең	Век	Century (1); Age (2)	Secolo (1); Periodo, Epoca, Età (2)
Ғасыр, Қола ғасыры, Қола дәуірі	Адамзат тарихының дәуірі, материалдық мәдениетінде қолдан жасалған бұйымдардың кеңінен таралуымен белгіленеді. Еуразияда б.з.д. III-II мыңжылдықтармен мерзімделеді	Бронзовый Век	Bronze Age	Età del Bronzo
Ғасыр, Мезолит, Орта тас ғасыры	Палеолит пен неолит арасындағы адамзат жетілу дәуірі. Мезолит басталуы Еуропадағы соңғы мұзбасыуының аяқталуымен және мегафаунаның жойылуымен байланысты	Мезолит	Mesolithic period, Mesolithic	Mesolitico
Ғасыр, Мыс ғасыры, Халколит, Энеолит	Неолит пен қола дәуірі аралығындағы археологиялық кезең (тас-мыс кезеңі). Мыс дәуірі б.з.д. IV-III мың. қамтиды, бірақ кейбір жерлерде оlanda ұзаққа созылған, ал кейбір аймақтарда мүлдем болмаған	Медный Век, Халколит, Энеолит	Copper Age, Chalcolithic	Età del Rame, Calcolitico
Ғасыр, Орта Ғасырлар	Ежелгі дүние тарихынан кейін және жаңа тарихқа дейінгі дүние жүзілік тарихтың кезеңі (әдетте V ғасырдың соңы – XV ғасырдың ортасы)	Средние Века	Middle Ages	Medioevo
Ғасыр, Тас ғасыры	Адамзат дамуының ең көне мәдени-технологиялық кезең, алғашқы тас құралдарымен белгілі	Каменный Век	Stone Age	Età della Pietra
Ғибадатхана	Кұдайға құлшылық ету мен діни жораларды өтуге арналған діни-ғұрыптық ғимарат; шіркеу	Храм	Temple, Sanctuary	Tempio, Santuario
Ғибадатханалық	Ғибадатханаға тән	Храмовый	Related to a temple or a sanctuary	Templare, del tempio, Santuarioale
Ғимарат	Сәулет өнерінің құрылысы, тұрғын немесе адамның қызмет ететін, азық-түлік сақтайтын немесе мал ұстауға арналған жер үсті бөлмелері бар құрылыс	Здание	Building, Edifice, Structure, Construction	Costruzione, Edificio, Struttura
Ғимарат, Сарай	1-Биік салтанатты ғимарат; 2-Баспы, жоғары билеушілердің резиденциясы, сонымен емслекеттік билік органы	Дворец	Palace	Palazzo

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Дайындама	Бұйымдарды жасауға арналған әр-түрлі кәсіптегі жартылай өнім	Заготовка	Semi-worked, Half-finished, Unfinished, Semi-finished artefact, Rough-out	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Дайындау	«Жасау» етістігінің әрекеті: шығару, істеу	Изготовление	Production, Fabrication, Manufacture	Fabbricazione, Produzione, Manifattura
Дайындау, Рәсімдеу (1); Сыртқы келбеті (2)	1-«Жасау, Рәсімдеу» етістігінің ірекеті мен нәтижесі: бірдемеге соңғы, бекітілген немесе керек нысанын жасау; 2-Сырт, қалпы	Оформление	Design, Plan, Planning (1); Appearance, Form, Guise (2)	Design, Progettazione (1); Design, Forma, Veste (2)
Дақ	Түспен немесе механикалық құрылымымен ерекшеленетін бір нәрсенің бетіндегі таңба	Пятно	Spot, Stain, Patch	Macchia, Chiazza
Дала, Өріс	1-Ормансыз жазық, көңістік; 2-Егін салу үшін өңделген жер телім	Поле	Field	Campo

Дала күзені	Қамшат тұқымдасына жататын сүткөректі, Күздердің ішінде ең ірісі; орталық Еуропадан Орта Амуурға және Шығыс Қытайға дейінгі кездеседі. Аң аулау мен аң терісі кәсіпшілігінің нысаны	Степной Хорёк (Хорь), Светлый или Белый Хорёк (лат. <i>Mustela evermanni</i>)	Steppe polecat	Puzzola delle steppe
Дала күнделігі	Археологиялық зерттеулер, қазбалар мен далада жасалған талдаулардың жазбаша есебі	Полесвой Дневник	Field Notebook	Diario (Taccuino) di scavo, Giornale di scavo
Дала суыры - Байбак	Суыр туысының кеміргіш түрі, Еуразияның тың игерген дала аймақтарының мекендеушісі. Жұмсақ, жеңіл терісі үшін байбақты кәсіп етеді. Еті жеуге жарамды (Монғолияның кейбір жерлерінде өте жоғары бағаланады), майы техника мен халық медицинасында пайдаланады	Сурук степной - Байбак (лат. <i>Marmota bobak</i> Mull.)	Bobak marmot, Steppe marmot	Bobak, Marmotta delle steppe
Дала тасбакасы	Тасбақалар отрядына жататын бауырымен жорғалаушы. Қазақстанның оңтүстік аймақтарында, орталық Азия мен Үндістанның жерлерінде тараған. Шөл және шөлейтті аймақтарда жусан, жыңғыл мен сексеуіл тоғайларында мекен етеді	Черепаша степная, Среднеазиатск ая Ч. (лат. <i>Testudo horsfieldi</i> Crau.)	Turtoise, Russian turtoise (turtle)	Tartaruga russa, Tartaruga delle steppe
Дала шпаттары	Қаңқалы силикаттар класының өте көп тараған, тау жынысын түзетін минералдар тобы. Дала шпаттар толтырғыш, жеңіл абразивтер мен балқымта ретінде керамика өнеркәсібінде кеңінен пайдаланады	Полевые шпаты	Feldspar	Feldspato
Далалы	Далаға қатысты, жалпақ тегіс жер мен ауылшаруашылық мәдениеттерді егудің алдындағы жер өңдеу жұмыстарына қатысты. Геология, археологияда және т.с.с. табиғи жағдайдағы жұмыс пен зерттеулермен байланысты	Полевой	Field, Open-air, Outdoor	Campestre, Da campo, All'aria aperta
Дамаскинаж	Таушированысіні карау	Дамаскинаж	Damascening	Agemina, All'agemina
Дана	Бір нәрсенің тек немесе ұқсас үлгісі	Экземпляр	Specimen	Esemplarc
Дана	Біркелкілердің ішінен жеке, саналатын зат	Штука	Piece	Pezzo, Oggetto, Articollo
Дара дәнді жабайы бидай	Бидайдың жабайы өсетін түрі, <i>T. boeoticum</i> немесе оның <i>T. monococcum</i> мәдени нысаны. Тау Шығыстағы эмермен қатар ерте өңделіп өсірілген мәдени бидай түрі	Полба-однозернянка, Айнкорн (лат. <i>Triticum boeoticum, Triticum monococcum</i>)	Einkorn	Piccolo farro, Farragine
Дарбаза, Қақпа	Ғимараттардың қоршаулы ауласына ену немесе сәндік үшін арнайы жаппалы екі қақпа (есік) қойылған кең кірме жер	Ворота	Gate	Porta, Portone
Дәліз	Ғимарат ішіндегі ұзын өткел, бір қабаттағы бөлмелерді байланыстырады	Коридор	Corridor, Passageway	Corridoio, Ambiente di passaggio, Andito
Дән үккіш	Ұн алу мақсатында бидайды үгуге нәміселен тас, тас тақтасы мен қурантадан (үстіңгі тас) тұрады. Дән үккіш тақтасының пішіні көбінесе ойыс немесе науа тәрізді	Зернотёрка	Grindstone, Millstone, Grinding stone, Milling stone, Quern, Saddle quern	Macina, Mola, Pietra molare
Дәнекерленген	1-Дәнекерлеу әдісімен мықты жалғастырған; 2-Біріккен	Спаянный	Soldered, Welded (1); Solid, Compact (2)	Saldato, Unito (1); Solido, Compatto (2)
Дәнекерленген жалатпа	«Дәнекерлеу» етістігінің түсіндірмесі: бір нәрсені екінші нәрсеге қосу, жалсыру, бекіту; кесек металды дәнекерлеп бекіту	Налайка	Soldering, Brazing	Saldatura, Brasatura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Дәнекерлеп жамау	Қорытпа, дәнекер арқылы металды	Паять	Solder, Weld, Braze	Saldare, Saldare a ottone, Brasarc
Дәнекерлеп жапсыру	«Балқытып жапсыру» естігінің әректі; дәнекерлеу жолымен жалғастыру, қосу	Припаять, припаять	Solder, Weld	Brasarc, Saldare
Дәнекерлеу	Металды беттерді дәнекерлеуге пайдаланатын балқытылған металды срітпе	Припой	Solder alloy, Solder	Metallo di supporto per la brasatura
Дәнекерлеу	Еңбек құралдар, тұрмыс заттарды және зергерлік бұйымдарды метал, шыны, графит, қыштан және т.б. қатты күйдегі дәнекерлерді пісіру нәтижесінде біртұтас қосылыс қалыптастыру	Пайка	Brazing, Soldering, Welding	Brasatura, Saldatura
Дәстүр	Материалды немесе рухани мәдениеттің, әлеуметтік немесе отбасылық өмірдің құбылысы, ұрпақтан ұрпаққа беріледі	Традиция	Tradition, Custom	Tradizione, Costume
Дәстүр, Кәде, Ғұрып, Рәсім, Жоралғы	Белгілі бір қоғамда немесе әлеуметтік ортада пайда болып, оның мүшелерінің үйреншікті мінез-құлығы	Обычай	Custom, Tradition, Usage	Usanza, Uso, Costume
Дәуір	Белгілі тарихи құбылысқа немесе оқиғаға байланысты уақыт аралығы және т.б.	Эпоха	Period, Age, Epoch	Periodo, Età, Epoca
Дәуір (2); Ғасыр (1)	2-Тарихи дәуір, кезең; 1-Ғасыр, 100 жылдыққа тең уақыт бірлігі. Тар мағылада бұл, әр 100 жыл сайын қайталанатын уақыт мерзімі	Век	Age (2); Century (1)	Periodo, Epoca, Età (2); Secolo (1)
Дәуір, Қола ғасыры, Қола дәуірі	Адамзат тарихының дәуірі, материалдық мәдениетінде қоладан жасалған бұйымдардың кеңінен таралуымен белгіленеді. Еуразияда б.з.д. III-II мыңжылдықтармен мезгімделеді	Бронзовшй Век	Bronze Age	Età del Bronzo
Декорация, Сахна суреті	Бұйым немесе ғимараттың (қасбет, ішкі көрінісі) көркем безендірудің жүйесі	Декорация	Decor, Decoration	Decoro, Decorazione
Делбе, Божы	Ат жегу үшін ауыздыққа екі жақтан қалатқан белбеу, арқан; Ат-әбіелдің бөлігі	Вожжи	Reins	Redini
Демесуші (алау ошақта)	Ошақта ағаш немесе ыдысты ұстайтын металды құрылғы	Подставка (для дров в камине)	Firedog, Andiron	Alarc
Денгей	Жазықтық кеңістік, бір нәрсенің биік шекарасын көрсетеді	Уровень	Level, Layer	Livello, Strato
Денгей өлшеуші	Заттарды белгілі қалпына қою үшін сызық пен беттердің жазықтығын өлшейтін құрал	Уровень	Spirit level, Surveyor's level	Livella a bolla d'aria, Livella da cantiere
Дендрохронология	Ағаштың жылдық сақиналарын санау арқылы археологиялық олжалардың абсолюттік жасын анықтау әдістерінің бірі. Хронологиялық зерттеулер 8 мың жылдан астам кезеңді қамтуға болады	Дендрохронология	Dendrochronology	Dendrocronologia
Дендрохронологиялық мезгімдеу	Дендрохронологияны қарау	Дендрохронологическая Датировка	Tree-ring dating	Datazione calibrata sulla dendrocronologia
Дене	Материя, затпен толы шектелген кеңістік; Сыртқы, физикалық пішіндегі адам организмi	Тело	Body	Corpo
Дене, Тұлға	Адам мен омыртқалы жануарлар денесінің негізгі бөлімі, бас, қол-аяқ пен құйрықсыз (жануарларда ғана) дене бітім	Туловище	Trunk, Torso	Tronco, Torso, Corpo
Дене бітімі	Адам денесінің құрылымы, құрылысы; дене пішіні	Телосложение	Shape, Build, Frame, Figure	Corporatura, Figura
Денеге тағатын кірес	Бау немесе жылқыға мойын айнала байланатын, кеудеге тағылатын кірес	Нательный крест (Наперсный крест)	Pectoral cross	Croce pettorale

Депе	Ежелгі сазбалшықты құрылыс пен мәдени қабаттар тақталандырылған қалдықтар дәй. Көне қалыңдықтар мен қоныстардың орнында пайда болған. Негізгі таралу аймағы - Орта мен Таяу Шығыс	Депе (или Телля, Телсе, Тубе)	Tell, Tepe, Hill, Hillock	Tell, Tepe, Collina, Monticolo
Дерек, Қайнар көз (2); Бұлақ (1)	2-Пайдалы қазбалар орны; 1-Жердің бетіне шығатын жерасты сулар ағыны (немесе басқа сұйықтығының)	Источник	Source (2); Source, Spring (1)	Fonte (2), Fonte, Sorgente (1)
Дерек, Тарихи дерек	Тарихи оқиғалары, жеке фактілерді көрсететін құжаттар мен рухани, материалдық мәдениетке жататын заттар кешені, олардың негізінде	Источник, Исторический И.	Source, Historic source	Fonte, Fonte storica
Держава, Күнің мемлекет (1); Держава (2)	1-Тәуелсіз ірі мемлекет, Империя; 2-Монархтың бейнесіндегі биліктің белгісі	Держава	Power, Empire, State (1); Orb, Globus Cruciger (2)	Dominio, Potere, Stato, Nazione (1); Globo, Globo Cruciger (2)
Деформация	Өзара әрекеттесуші екі дененің жанауы кезінде оларды құрайтын жеке бөліктері қозғалысқа келеді де, бұл артефактілердің пішіні мен өлшемі өзгереді	Деформация	Deformation	Deformazione
Дешифровка, Шифрлы оқу	Шартты белгілер жазылған немесе бұрын оқуға мүмкіндік тудырмаған, ежелгі жазу жүйесін айырып оқу, фото-, аус- мен гарыш суреттерде көрсетілген объектілерді анықтап көру	Дешифровка	Interpretation, Deciphering, Decoding, Decryption	Interpretazione, Decodifica
Джаспер	Янпа анықтамасын қарау	Джаспер	Jasper	Diaspro
Диагностикалық	Белгілі хронологиялық кезеңмен байланысты, артефакт немесе қоныстың кейбір басқа аспектілері	Диагностический	Diagnostic	Diagnostico
Диаметр	Шенберлердің екі нүктесін қосатын ортасы арқылы өтетін тура сызықтұйық	Диаметр	Diameter	Diametro
Диакрондық	Тарихи жүйелердегі құбылыстардың дамуы. Хронологиялық болашақта олардың өзгеруін бақылайтын үлеріс	Диакронический	Diachronic	Diacronico
Динос	Классикалық археологияда денесі жарғылай домалақ, қыш немесе металлдан жасалған ірі суыны құйтын ыдыс. Динос өнерлі жасалған преске орнатылған. Шарап пен суды араластыру үшін пайдаланылған	Динос	Dinos	Dinos
Диск	Домалақ пішінде, қиысында сопақша болып келетін артефакт	Диск	Disc, Disk (US)	Disco
Диффузия	Заттардың түйіскенде біріне бірінің шабуы, араласуы, таралуы. Ақпарат иесінің миграциясыз мәдени белгінің ошақтан тыс таралуы	Диффузия	Diffusion	Diffusione
Діірмен	Бидайды тартып және одан ұн жасауға бағытталған жабықтықтары бар ғимарат	Мельница	Mill	Macina
Діірмен тасы	Бидайды ұптақтайтын тас діірмен шісбері (үкшіш)	Жёрнов	Millstone, Quernstone (lower immobile stone) and Handstone (upper mobile stone), Grindstone	Macina con macinello, Macina, Mola
Дманис адам, Грузиялық адам немесе	Грузия жерінде табиғат гоминидтердің жоғалған түрі, тік жүретін адам түрі немесе <i>H. habilis</i> пен <i>H. Ergaster</i> арасындағы өтпелі адам. Алғашқы сүйек қалдықтары 1 млн 770 мың жылдықтан мерзімделенеді	Дманисийский гоминид, Человек грузинский, <i>Homo erectus georgicus</i>	<i>Homo erectus georgicus</i>	<i>Homo erectus georgicus</i>

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Доға	Екі нүктенің арасындағы қабысқан, иілген сызық	Дуга	Arc, Arch	Arco
Доғал, Дөңгелек	Шеңберге ұқсас немесе шеңбердің бір бөлігі; домалақ пішінді	Округлый	Circular, Round	Circolare, Rotondo
Дойыр қамшы	Қайыстан жасалған қысқа және ауыр қамшы	Нагайка	Whip	Frusta
Долапа	Раушангүлділер тұқымдасына, жапырақ түсетіндер түріне жататын бұта не ағаш. Декоративті және дәрі-дәрмек жасауда, тамақ-тағамға қолданылады. Жарғышардың солтүстік қоңыржай белдеулерінде кездеседі	Боярышник (лат. <i>Crataegus monogyna</i>)	Hawthorn or Thornapple (bush or tree), Haw or hawberry (fruit)	Biancospino
Долхокранды (Долхоцефал)	Ұзыны біркелкі бас сүйек (ені ұзындықтан 75% кем)	Долхо-крапный (Долхоцефал)	Dolichocephalic, Long-headed skull	Dolicocefalo
Дольмен	Тігінен қойылған тас блоктардың үстінен кесек таспен немесе тақтамен жабылатын мегалитік құрылыс түрі	Дольмен	Dolmen	Dolmen
Домалақ, Дөңгелек	Шар, шеңбер пішінді	Круглый	Circular, Round	Circolare, Rotondo
Доместикация, Қолға үйрету	Жануарларды қолға үйретіп, олардың шаруашылық маңызы бар белгілері бойынша жаңа тұқымын алу (іріктелім, селекция); жабайы өсімдіктерді қолдан өсіру	Доместикация (Одомаш-нытване)	Domestication	Domesticazione
Доңғалақ, Дөңгелек	Өзегінде айналатын және арба мен басқа да қозғалыс құралдарда қимыл беретін шабақты шеңбер	Колесо	Wheel	Ruota
Донжон	Қамалдағы басты мұнара. Донжон бекініс дуалдарының ішінде орналасқан және қол жетпес, қорғалған жерде салынған	Донжон	Donjon	Dongione
Доңыз, Қабан, Жабайы шошқа	Сүтқоректілер класының жұртұяқтылар отрядына жататын жануар. Месопотамия мен Еуропа қабандары үй шошқаның арғы тегі болып саналады. Ежелде Еуразияның қау жапырақты және аралас орманды жерлерінді қабандар қамтыған	Қабан, Вепрь (лат. <i>Sus scrofa</i>)	Wild Boar (1); Boar (2)	Cinghiale (1); Verro (2)
Доңыз, Шошқа	Жұртұяқтылар отрядына жататын хүйіс қайырмайтғын (<i>Artiodactyla</i>) жануар. Оның 8 түрі бар, ішінде жалғыз еуропалық өкілі – жабайы қабан, үйреткен үй шошқаның шыққан тегі болып саналады. Неолит дәуірінде Қытайда бірінші қолға үйретілген	Свинья	Pig, Hog, Swine	Maiale, Suino, Porco
Дөкірлеу, Өтпеу	«Өтпес» егістігінің мағынасы	Затуление, Затуленье	Blunting, Get blunt, Become blunted, Go blunt	Diventare ottuso, Perdere il filo, Spuntarsi
Дөң, Төбешік	Кішігірім жайлақ тау, дөңес, қыр	Холм	Mound, Hill	Colle, Collina
Дөңгелек, Доғал	Шеңберге ұқсас немесе шеңбердің бір бөлігі; домалақ пішінді	Округлый	Circular, Round	Circolare, Rotondo
Дөңгелек, Домалақ	Шар, шеңбер пішінді	Круглый	Circular, Round	Circolare, Rotondo
Дөңгелек, Доңғалақ	Өзегінде айналатын және арба мен басқа да қозғалыс құралдарда қимыл беретін шабақты шеңбер	Колесо	Wheel	Ruota
Дөңгелек түпті	Түбі шеңберлі артефакт	Крулодонный	Round-bottom, Round-bottomed (in relation to an object)	Base arrotondata, A base arrotondata
Дөңес, Адыр	Шағын төбе, дөң, бірдененің үстіндегі кез келген қырат	Бугор	Hillock, Mound, Knoll	Poggio, Collina, Altura

Дөңес, Дөңесті	Сырқа қаратылған, беті доғал немесе доға тәрізді	Выпуклый	Convex, Protuberant, Prominent	Convesso, Protuberante, Prominente, Sporgente
Дөңес, Кішкене Адыр, Кішкене Дөңес	Шағын төбе, дөң, кез келген беттегі көтеренкі жер	Бугорок	Small hill, Hillock, Knoll	Collinetta, Monticcolo, Poggio
Дөңес, Шошақ (1), Шығындық жер (2)	1-Алға қарай шығып тұрған бөлік (ғимарат, тау, жағажай); 2-Минералдар мен кендердің сыртқа шығуы	Выступ	Projection, Protusion, Ledge, Protuberance (1); Outcrop (2)	Proiezione, Protusione, Aggetto (1); Affioramento (2)
Дөңесті, Дөңес	Сырқа қаратылған, беті доғал немесе доға тәрізді	Выпуклый	Convex, Protuberant, Prominent	Convesso, Protuberante, Prominente, Sporgente
Дөрекі қыш	Сынған жері ірі қиыршақты, әдетте құрылымы біркелкі емес, қолдан жасалған қыштың түрі	Керамика, Грубая Керамика	Coarseware, Coarse Ware, Coarse Pottery	Ceramica grezza
Дробница	Көйлекке сән беру үшін тағылған металды айыбастар мен тилмшелер, сопақ немесе домалақ пішінді болған	Дробница	Small plaque, Thin metal plate	Brattca, Placchetta
Дромос, Көрдәліз	Оба астында орналасқан мұрдеканаға апаратын дәліз түріндегі үсті жабық өткел; жартаc пен жер алабында ойылған сағанаға кіреберіс. Тік немесе көлденең бағыттарына иелен, кейде саты түрінде жасалған	Дромос	Dromos, Corridor, Underground Gallery	Dromos, Corridoio, Galleria sotterranea
Дуадақ	Тырнартәзілдер отрядының бір тұқымдасына жататын құс. Еуразияның далалы және жартылайшөлсіт аймақтарында тараған, XIXғ. дейін аңшылықтың негізгі объектісі болған	Дрофа (лат. Otis tarda L.)	Great Bustard	Grande Otarda
Дуал, Қабырға	Ғимараттың үшін бөлмелерге бөлу және үйдің жабығын ұстайтын, тік тұратын құрылыс, ғимараттың бөлігі	Стена	Wall	Parete, Muro
Дуал әркештері	1-Қару, аспаптардағы үшкір көтеренкі жер; 2-Мерлон-бекініс дуалдағы тең қашықта орналысқан кишігірім бағаналар	Зубец	Jag, Tooth (of a tool) (1); Merlon (of a castle) (2)	Dente (di uno strumento) (1); Merlo (di un castello) (2)
Дукач	Шығыс еуропадағы әйел киімінің дәстүрлі бір бөлігі; метал банғы бар, үлкен медаль түрді әйел әшекей бұйымы	Дукач	Dukach	Dukach
Дулыға	Сарбаздардың ұрысқа кірерде бастарына киетін темір қалпағы, ол зақым мен жарақаттан арнайы сақтайды	Шлем	Helmet	Elmo
Духовка, Төк пеш	Ыстық ауа арқылы тамақты дайындайтын, қыздыруға болатын пештің түрі	Духовка	Oven	Forno
Дұрыстау	Аздап жөндеу, кейбір ақауларды, қателіктерді алып тастау, тиісті тәртіпке әкелу	Подправлять, Подправить	Correct, Adjust	Correggere, Ritoccare
Дүкен, Кішігірім дүкен (2); Сәкі (1)	2-Үлкен емес дүкен; 1-Ескі орыс үйінде немесе крестьян үйіндегі ағаштан жасалған орындық	Лавка	Shop, Store (2); Bench (1)	Negozio (2); Panca (1)
Дүмбіл, Жартылай шикі (2); Шикі, Аршылмаған (1)	2-Сонына дейін өңделмеген азық; жартылай фабрикат; 1-Қам кірпішті қарау	Сырса	Semifinished, Unfinished product (2); Adobe, Mud brick, Raw brick (1)	Semifinito, Prodotto semifinito (2); Mattone crudo (1)
Дүңгір, Фляга, Құты	1-Тоқыма бау, белдікке тағып жүретін жайпақ ботелке; 2-Сұйықтықты тасымалдауға арналған үлкен ыдыс	Фляга	Canteen, Water bottlc, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздісі

Дін	Тылсым күшгерге сыйынатын көз-қарастар мен ұғымдар	Религия	Religion, Worship, Religious faith, Cult	Religione, Devozione, Culto, Fede
Дін, Дінгек	1-Ағаштың сабағы, түбінен шығына дейінгі ағаштың бөлігі, үстінде бұтақтар өседі; 2-Базис пен капительдің арасындағы бағананың негізгі, ортаңғы бөлігі	Ствол	Trunk, Bole (1); Shaft (2)	Tronco, Fusto (1); Fusto (2)
Дін қызметшісі	Шіркеу мен ғибадатхананың қызмет етушісі, қызмет атқарушы	Священник	Priest	Prete, Sacerdote
Дінгек	1-Жұмыр ағаштан жасалған борсен, тірек ретінде пайдаланған; 2-Табыт, ағаштан жасалған кішігірім табытша	Колода	Log, Wood log, Tree-trunk (1); Tree-trunk sarcophagus (2)	Tronco, Fusto (1); Sarcofago in legno (2)
Дінгек, Дің	1-Ағаштың сабағы, түбінен шығына дейінгі ағаштың бөлігі, үстінде бұтақтар өседі; 2-Базис пен капительдің арасындағы бағананың негізгі, ортаңғы бөлігі	Ствол	Trunk, Bole (1); Shaft (2)	Tronco, Fusto (1); Fusto (2)
Дінгек шұңқыры	Қызба жұмыстары барысында бұрынғы ағаш немесе тас құрылыстардың табылған іздері	Столбовая яма	Posthole	Buca di palo
Дінмәңдайша	Ғимаратқа жапсарлас жасалған бағананы жабық галерея	Порттик	Portico	Portico

Е

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Егеуіш	Кішкентай қол арасы	Пилка	Fretsaw, Coping saw	Seghetto
Егжей-тегжейлі	Қол толық мәлеметі бар, сипатпен қалдырмай түгел суреттеу	Подробный	Detailed, Circumstantial	Dettagliato
Егін	Белгілі уақытта пісіні жеткен бидай немесе басқа өсімдік жемістері	Урожай	Harvest, Crop, Yield	Raccolto
Егін орақ	Егін жинағанда пайдаланытын темір құрал, оның пішіні ұзын, кішкене майысқан өзек тәрізді	Жатывенный крюк	Reaping hook	Falce messoria, Falcioia
Егіндік жер, Жыртылған жер	Егістік жер; ауылшаруашылық мәдени дақылдарды, әсіресе қол жылдық мәдениеттерді жүйелі түрде егіліні немесе өңделген жер	Папня	Ploughed field, Arable Land	Campo arato o arabile
Егіншілік, Жер өңдеушілік	Өсімдік азық-түлік пен дәнді-дақыл мәдениеттерді алуы көздейтін шаруашылық түрі	Земледелие	Agriculture, Farming	Agricoltura, Coltivazione
Егістік	Жер жыртуға қолайлы, жарамды; айдалатын	Пахотный	Arable, Tillable	Arabile, Arativo
Еден	Ғимараттың ішіндегі төменгі төсеніш, оның үстінен жүреді және жиһаз қояды	Пол	Floor	Pavimento
Ежелгі, Көне	Бұрынғы ерте тарихи кезең	Древний	Ancient, Aged	Antico
Ежелгі заман	Көне өткен шақ кезеңі	Древность	Antiquity	Antichità, Preistoria
Ежелгі кен орындары	Ресей мен Орталық Азияда табылған ежелгі кен орындары	Чудские копи	Mines	Miniere
Екшеу	Бөгде қоспадан тазарту мақсатында елек, елеуіштен өткізу	Просеивать	Sieve, Sift	Setacciare
Екі жүзді	Екі жақты жүзі мен ұшы бар	Обоюдо-острый	Double-edged	Doppio taglio, A doppio taglio

Екі жүзді балта, Балта	Мыс немесе қолдан жасалған екі жүзді төлкелі кескіш құрал	Топор, Двойной Топор	Double Axe, Two-edged axe	Ascia bipenne
Елек, Елеуш	Бөлшектердің мөлшеріне қарап сусымалы заттарды тор арқылы елеу	Сито	Sieve, Sifter	Setaccio, Vaglio
Елеу	Дәндерінің өлшемінсіз қарап сусымалы заттардың механикалық түрде сұрыптауы	Просеивание	Sieving, Sifting	Setacciatura
Елеуші, Елек	Бөлшектердің мөлшеріне қарап сусымалы заттарды тор арқылы елеу	Сито	Sieve, Sifter	Setaccio, Vaglio
Ел-жұрт, Халық	Қандай болмасын жерде тұратын адамдар, тұрғындар	Население	Population, Human dwellers	Popolazione, Abitanti
Елтаңба	Мемлекеттің, әулеттің, әкімшілік бөліністің, т.б. дәстүрлі ерекшеліктерін тыны, ту, мөрлерге бейнелейді. Елтаңба - есінің тарихи дәстүрін айқын көрсеткен	Герб	Blazon, Coat of Arms, Arms	Blasone, Stemma
Елік	Бұғы тұқымдасына жататын жұртұяқты, сүгіркекті жануар. Таралу аймағы – Еділ бойы мен Орта Азиядан Байқалдың ары жағы, Якутия мен Солтүстік-Батыс Моңғолияға дейінгі аралық	Косуля, Сибирская косуля (лат. <i>Saprogotus pygargus</i> L.)	Roe, Siberian roe deer, Eastern roe deer	Capriolo, Capriolo orientale, Capriolo siberiano
Емен	Шамшат тұқымдас бұта ағаштар түрі. Ауа-райы қоңыржай солтүстік жартышардың аймақтарында таралған. Жемісі емен жаңғағы деп аталады	Дуб (лат. <i>Quercus</i> sp.)	Oak	Quercia
Емен жаңғағы	Емен ағашының жемісі, шамшат тұқымдас ағаштарына тән. Тамақ, суын немесе мал азығын дайындауында қолданылады	Желудь (лат. <i>Glands</i>)	Acorn	Ghianda
Емізік тәрізді өсімді	Самай сүйегінің төменге қарай бағытталған өсімді, ол есту аппаратының артында, өзінің қалыңдығында ауа шығатын қуыстары бар; кеуде-бұғана-еміздік бұлшық еттері жалтасқан жер	Сосцевидный отросток	Mastoid process	Processo mastoideo, Apofisi mastoide
Ең, Жалпақтығы	Ең, жалпақтығы Бір бағыттағы нүктелері ұзындықпен салыстырғанда бір-біріне жақын орналасқан өлшем	Ширина	Width	Larghezza
Енгізу	Қандай да бір зерттеулер, эксперименттер нәтижесін практика, кәсіпке ендіру, орнату мен пайдалану	Внедрение	Introduction, Propagation, Diffusion	Introduzione, Propagazione, Diffusione
Ендіріме	Белгіленген орынға ендірілген және бекітілген зат	Вставка	Bezel, Setting, Collet	Castone, Inserto, Montatura
Еңсіз шалақ көше	Тұйық көше, кішкентай және көлденең тар көше	Проулок	Lane, Side-street	Viottolo, Stradina laterale
Ер	Атқа салт мінші жүруге қажетті орындық түріндегі жабдық, ол малдың арқасына бекітіледі	Седло	Saddle	Sella
Ердің қасы	Ер-тоқымның алдыңғы немесе артқы жағының ағаш иілімі	Лука	Saddlebow, Pommel (1), Cattle (of a saddle) (2)	Pomo, Pomello (1), Arcione (2)
Ерекше, Өзгеше	Бірдемеге арнайы бағытталған, басқалардан бөлек	Особый	Particular, Speciale	Particolare, Specifico, Speciale
Ерекшелік	Басқалардан өзгешілігі бар, айрықша қасиеттері тән	Особенность	Feature, Peculiarity, Characteristic	Caratteristica, Peculiarità
Ернеу	Ыдыстың үстінгі жіегі, ауызы	Венчик	Rim	Orlo
Ернеу, Карниз	Сәулет өнерінде - үй қабырғасының, дүшдің, терезенің сырт ернеуі, судың сорғалауының қорғайды; және де сәндік беру үшін пайдаланды	Карниз	Cornice, Moulding	Cornice, Cornicione, Modanatura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ернеулік, Плинтус	Архитектурада: 1-Бағана тұғырының төменгі жағы; 2-Еден мен қабырға арасындағы шегеленетін ағаш тақта; 3-Ғимараттың сыртқы төменгі бөлігіндегі шығыншық жер	Плинтус	Plinth (1); Skirting board, Baseboard (US), Mopboard (US) (2); Plinth (of a house) (3)	Plinto (1); Battiscopa, Zoccolo (2); Plinto (di casa) (3)
Ерте	Бастапқы уақытқа, алғашқы кезеңге жататын	Ранний	Early, Ancient	Antico, Vecchio
Ерте антика дәуірі	Ерте антика дәуіріАнтика өркеніетінің бастапқы дәуірі, әлем тарихындағы жерортатеңіздік кезеңі, әдетте б.з.д. VIII–II ғғ. Шектеленеді	Ранняя Античность	Early Classical Antiquity	Classicità antica, Fase antica della Classicità
Ер-тұрман, Ат сайманы	Жылқы немесе басқа жүк жегетін малды жегу саймандары мен заттардың қосындысы	Упряжь	Harness	Bardatura, Finimenti
Ер-тұрман, Әбзел	Ат сайманы; атты жегуге немесе ерттеуге қызмет етеді	Сбруя	Harness	Finimenti, Bardatura
Еру, Балку	Қатты кристалды заттектін сұйық күйге айналуы	Плавление	Melting, Fusion	Fusione
Ершік	Ат-әбзелдерінің бөлігі, жетекті көтеруге арналған ершік арқылы өтсін тартпаның астындағы бынары жастық	Седёлка	Saddle	Sella
Ерігіш	Еруге икемді, сұйықтықта еригін	Растворимый	Soluble	Solubile
Ерітінді	Қатты, сұйық я газ тәрізді заттың екінші бір заттық ортада біркелкі таралуы арқылы әзірленген біртектес сұйықтық қоспа	Раствор	Grout, Mortar	Malta
Есек	Жабайы есектің қолға үйретілген түрі	Осёл, Домашний осёл, Ишак (лат. <i>Equus asinus</i>)	Donkey, Ass	Asino, Somaro, Ciuco
Есек, Жабайы есек	Жылқы (<i>Equidae</i>) туысына жататын тақ тұяқты жануар. Оның қолға үйретілген түрі шаруашылық пен адам мәдениетінің дамуында маңызды рөл атқарды. Барлық қолға үйретілген есектер жабайы африкалық есектен шыққан	Осёл, Дикий осёл (лат. <i>Equus asinus</i>)	Wild donkey, Wild ass	Asino selvatico, Somaro, Ciuco
Есек, Жабайы есек, Онагр	Үйретілмеген есек (Алдыңғы және Орта Азияда мекен етеді)	Онагр (лат. <i>Equus hemionus kulan</i>)	Onager, Persian wild ass, Half-ass	Onagro
Есеп	Адамға немесе ұйымға берілген тапсырманың орындау барысы я дайындау әрекеттері туралы жазбаша я ауызша хабар ету	Отчёт	Report, Account	Relazione, Resoconto
Ескерткіш	1-Бір тұлға немесе оқиғаның естелік ретінде орнатылған архитектуралық я мүсіндік құрылыс; 2-Марқұмның бейігіндегі құрылыс; 3-Археологиялық қазба кезінде табылған адам тіршілігінің материалдық қалдықтары	Памятник	Monument (1); Tombstone, Gravestone (2); Site, Archaeological Site (3)	Monumento (1); Pietra tombale, Lapide (2); Sito archeologico, Sito (3)
Ескі су арнасы	Кеуіп кеткен өзеннің ескі арнасы, кейде құм немесе лаймен бітеу, ал кейде бір тармақ немесе көл түрінде сақтаған	Старица	Oxbow lake	Lanca, Mortizza, Lago di meandro abbandonato
Есікше	Шарбақтағы кішігірім есік, қоршаған аулаға кіру немесе шығуға арналған. Жіні ағаштан жасалған және ауылды жерлерде кеңінен тараған	Калитка	Wicket, Wicket door, Wicket gate	Porticina, Cancellino, Cancellotto

Есек, Бөктер (2); Табан, Тұғыр (1)	2-Біік жердің (тау, ескерткіші, ағаш) табаны; 1-Ескерткіштің іргетасы, негізі	Подножье, Подножие	Foothill (2); Base, Pedestal, Crepidoma, Socle (1)	Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2); Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1)
Етпетінен	Бетпен жерге төмен карау; жерленген қаңданың орналасу түрі	Ничком	Prone, Face down	Bocconi, Prono
Еттік, Ас қоятын бөлме	Бөренеден салынатын құрылыс; Үйдің немесе бөлех құрылыстың қоймасы	Клеть	Storeroom	Magazzino, Deposito
Етіктің тартпасы (2); Ине көзі (1)	2-Аяқ киімді ыңғайлы кию үшін тігілген бау немесе таспа; 1-Инеге жіп өткізетін тесік	Ушко	Eye (1); Eyelet (2)	Cruna (1); Asola, Occhiello (2)
Ешкі	Мүйіз қуыстылар тұқымдасына жататын жүп тұяқты, күйіс қайыратын жануар. Еуропа, Солтүстік Африка, Орта және Оңтүстік Азия жерлерін мекендейді	Коза (Козёл - м.р; Коза - ж.р) (лат. <i>Capra</i>)	Goat, He- goat, Billy goat	Capra, Becco, Capro, Caprone

Ж

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Жабайы есек	Үйрегілімеген есек (Алдыңғы және Орта Азияда мекен етеді)	Онагр (лат. <i>Equus hemio- nus kulan</i>)	Onager, Persian wild ass, Half-ass	Onagro
Жабайы шошқа, Доңыз, Қабан	Сүтқоректілер класының жұптұяқтылар отрядына жататын жануар. Месопотамия мен Еуропа қабандары үй шошқаның арғы тегі болып саналады. Ежелде Еуразияның қая жапырақты және аралас орманды жерлерінде қабандар қам қылған	Кабан, Вепрь (лат. <i>Sus scrofa</i>)	Wild Boar (1); Boar (2)	Cinghiale (1); Verro (2)
Жабайы өгіз	Тіршілік етіп қурып кеткен жүп тұяқтыларға жататын жабайы бұқа, мүйізді ірі қараның тегі; ертедегі жабайы бұқа	Тур (лат. <i>Bos taurus primigenius</i>)	Aurochs, Urus	Uro, <i>Bos taurus primigenius</i>
Жабдықтау	Жұмыс, кәсіпке қажетті механизмдер, машиналар, құрылғылар, аспаптар жиынтығы	Оборудование	Equipment, Outfit, Geai	Attrezzatura, Equipaggiamento
Пішін, Жабық пішінді ыдыс	Ауызы ыдыстың биіктігіне қарағанда тар болған ыдыс түрі	Форма, Закрытая Форма	Closed vessel, Restricted vessel	Forma Chiusa (di un recipiente)
Жабын, Төсем	«Жабу» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: үстіне бірденені төсеу, қалпау	Покрытие	Coating, Coat	Copertura, Rivestimento
Жабын	Құрылыста – ғимарат төбесінің су өткізбейтін әр-түрлі материалдардан жасалатын, жоғарғы қабат	Кровля	Covering of a roof, Roof coating, Roof	Tetto, Copertura
Жабыстырма, Жабыстыру	«Жабыстыру» етістігінің мағынасы: жұмсақ созыммалы материалдардан (балшық, балауыз, ермексаз) жабыстырылып жасалған артефактілер мен мүсіндер	Лепка	Hand- forming, Modelling	Modellazione, Plasmazione
Жабыстырылған	Жабыстыру арқылы жасалған	Лепной	Modelled, Moulded, Plastic	Modellato, Plasmato, Plastico
Жабыстырылған бастырма	Бірденеге жабыстырылған сыртқы элемент немесе әшекей	Налеп (Налепная Апликация)	Plastic deco- ration, Applied decoration	Applicazione, Applicazione plastica, Cordone
Жағалау	Теңіз, қол, үлкен өзеннің жиегіндегі жер жолағы	Побережье	Coastline, Shore, Shore- line, Coast, Littoral	Litorale, Costa, Riviera

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жад	Жартылай асыл сипаттағы минерал. Екі негізгі түрлері бар: жартылай мәлдір жәдегіт пен балауыз гүрді нефрит. Екеуде қатты және берік болып келеді	Жад	Jade	Giada
Жазу, Жазба	Ертедегі маңызды ашықтардың бірі. Графика жүйесі, әліпби, орфография - жазбалар арқылы тілдесу жиынтығы	Письменность	Writing, Literature	Scrittura, Letteratura
Жазу, Қол таңба	Бір нәрсенің бетіндегі жазба	Надпись	Inscription	Iscrizione
Жазық	Тауы мен дөңдері жоқ жер беті	Равнина	Plain	Pianura
Жазық, Жалпақ, Жайпақ	Келдір-бұдырлығы, үстірт және ойыс жерлері жоқ, беті тік және тегіс	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жазықтық	Беті тегіс	Плоскость	Plane surface, Flat	Piano, Superficie piana
Жазылуы	Бір нәрсенің графикалық бейнелеуінің суреті, пішімі	Начертание	Sketch, Trace, Outline	Disegno, Traccia, Schizzo, Bozza
Жай, Бөлме	Құрылыстың, ғимараттың, бөлменің іші; біреу немесе бірдене орналасқан орын	Помещение	Room, Chamber	Locale, Camera, Vano, Ambiente
Жайлақ мола, Жайдақ қабір	Пішіні сопақша, төртбұрышты немесе квадрат түрінде материкта қазылған қабір ішкісі	Грунтовая могила	Grave, Flat grave (without a burial mound)	Tomba terragna, Fossa terragna
Жай-күй (3); Орналасқан жері (1); Тұрыс (2)	3-Кез-келген жағдаймен шарттасылған хал-ахуал; 1-Кеңістіктегі орын, тұратын жері; 2-Дене мүшелерін ерекше ұстау қалпы; күй	Положение	Situation (3); Location (1); Position, Attitude (2)	Stato, Situazione (3); Posizione, Locazione (1); Posa, Posizione, Atteggimento (2)
Жайлау, Жайылым	Мал жайылатын өріс	Пастбище	Pasture	Pascolo
Жайма, Науа (2, 3); Лоток (1)	2-Ағын науасы; 3-Астаула; 1-Үшбұрыш немесе тілшік пішінді күмбездің цилиндрлік бетінің бөлігі	Лоток	Chute, Shoot (2); Kneading trough (3); Side (of a vault) (1)	Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3); Parte (di una volta) (1)
Жайпақ тәрелке	Үлкен шара, леген түріндегі аласа сопақ ыдыс, әдетте ағаш немесе балшықтан жасалған	Плошка	Bowl	Scodella, Ciotola
Жайпақ, Жазық, Жалпақ	Келдір-бұдырлығы, үстірт және ойыс жерлері жоқ, беті тік және тегіс	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жайылма	Өзен алқабында су тасқыны болған жер, онда шөп, өсімдік жақсы өседі	Пойма	Holm, High-water bed, Flood bed	Golcna
Жайылма (2); Тосек (1)	2-Су ағыны, мұз, суалқабының, теңіздің, мұхиттың терең бөлігі өтетін ойық; 1-Демалуға арналған орын. херуеу	Ложе	Bed, Channel (2); River-bed, Couch (1)	Letto, Alveo (2); Letto, Giaciglio (1)
Жайылма суару	Жерді гравитациялық суару, көктемде жергілікті ағындармен жердің терең ылғалдануы. Суару аумақтарға суды бөлеттер жүйесімен немесе басқа гидротехникалық құрылыстармен бөліп ағызу	Линанное орошение	Floodwater irrigation, Flood irrigation, Estuary irrigation, Basin irrigation, Spate irrigation	Irrigazione ad inondazione

Жайылпаушылық, Таратпаушылық	Артефакт, ескерткіш немесе оқиға болған белгілі жер, аймақ	Локализация	Localization, Location	Localizzazione
Жайылым, Жайыу	Мал жайылған өріс	Пастбище	Pasture	Pascolo
Жақ, Әлемнің жақтары	Дүниенің төрт негізгі бағыттарының бірі (солтүстік, оңтүстік, батыс, шығыс)	Сторона света	Cardinal point	Punto cardinale
Жақ, Жақтау	Жүгеннің ауыздығынан жақ бойы құлақтың артына баратын жүгеннің белдігі	Суголовье	Crownpiece, Headstall, Head collar	Testiera
Жақ, Жұқа қабырға	«Қабырға» сөзінің кішірейтілгені; сыйымды ыдыстың бүйірі	Стенка	Wall	Parete, Muro
Жақ, Садақ	Лақтыратын қару түрі, жебемен атуға арналған. Тас дәуір адамның маңызды қаруы, палеолит кезеңінде пайда болған	Лук	Bow	Arco
Жақтау	Жақты қорғайтын әскери ауыздықты жүгеннің белгісі	Щащечник	Cheek guard	Gnanciale
Жақтау, Жақ	Жүгеннің ауыздығынан жақ бойы құлақтың артына баратын жүгеннің белдігі	Суголовье	Crownpiece, Headstall, Head collar	Testiera
Жақтаушалау	1-«Жиектеу» естігінің әрекеті мен нәтижесі; жиектемге салу, көмкеру, айнала қоршау; 2-Жиектемге, көмкерме, қоршау	Обрамление	Frame, Framing (1); Frame, Contour(2)	Incomiciatura (1); Cornice, Contorno (2)
Жал, Жиек	Ескерткіштің мәдени қабатының стратиграфиясын зерттеу үшін қалдырылған, қол тигізілмеген жер тілігі	Бровка	Baulk, Balk (US)	Testimone
Жалатпалы	Металдың бетін терикалық, механикалық немесе химиялық тәсілмен басқа, әдетте асыл металмен жалату	Плакированный	Clad, Plated, Rolled	Placcato, Laminato
Жалау	1-Үйінді мен ойыс жерлердегі құмды құламаларды қирағанның қорғау үшін шымын жабу; 2-Жалатпалы заттардың қаптапасы, жабын, үстіңгі қабат	Плакировка	Plate, Plating, Clad, Cladding	Placcatura
Жалатылған, Қапталған	Қаптамамен жабылған	Облицованный	Coated, Covered	Rivestito, Ricoperto
Жалатылған алтын	Заттың бетіне қапталған алтынның жұқа қабаты	Позолота	Gilt, Gilding	Doratura
Жалау	Ту, Байрақ	Слзг	Flag	Bandiera
Жалған жабыңды	Құмбелдің қаралайым пішіні, онда әр қалаған тас төменде жатқан тасғы жартылай жабалы, екінші бөлігімен оның шетінен шығып тұрады	Ложный Свод	Corbel arch, Corbelled or Corbelled arch	Arco a mensola, Falso arco
Жалғастыра салынған	1-«Жалғастыра салу» естігінің әрекеті; «Қосымша салынған» терминді қарау; 2-Жалғастыра салынған үй немесе ғимарат бөлігі	Пристройка	Costruccion, Annex, Attached house	Costruzione di un annesso, Annesso, Dependence
Жалғастырғыш	Бірденсіз қосатын, ойықты жербатын құрылыс, құрылманың бөлігі; археологиялық қазбалар барысындағы, екі жиек арасындағы жер тілімі, онымен стратиграфияны зерттейді	Перемышка	Baulk (Semi-permanent baulk)	Testimone (Testimone temporaneo)
Жалғастыру өзегі	Жалғастыру өзек, көлденең өзек	Штрок	Rod	Asta, Barra
Жалпақ түтті	Түбі жайпақ, тегіс	Плоскодонный	Flat-based, Flat-bottom, Flat-bottomed	Base piatta, A base piatta
Жалпақ, Жайпақ, Жазық	Кеңір-бұдырлығы, үстірт және ойыс жерлері жоқ, беті тік және тегіс	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жалпақтығы, Ені	Ені, жалпақтығы: Бір бағыттағы нүктелері ұзындықпен салыстырғанда бір-біріне жақын орналысқан өлшем	Ширина	Width	Larghezza

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жад	Жартылай асыл силикатты минерал. Екі негізгі түрлері бар: жартылай мөлдiр жәдеит пен балауыз түрi нефрит. Екеуiде қатты және берiк болып келедi	Жад	Jade	Giada
Жазу, Жазба	Ертедегi маңызды ашылулардың бiрi. Графика жүйесi, әлiпби, орфография жазбалар арқылы гiлдесу жиынтығы	Письменность	Writing, Literature	Scrittura, Letteratura
Жазу, Қол таңба	Бiр нәрсенiң бетiндегi жазба	Надпись	Inscription	Iscrizione
Жазық	Тауы мен дөңдерi жоқ жер бетi	Равнина	Plain	Pianura
Жазық, Жалпақ, Жайпақ	Келiр-бұдырлығь, үстiрт және ойыс жерлерi жоқ, бетi тiк және тегiс	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жазықтық	Бетi тегiс	Плоскость	Plane surface, Flat	Piano, Superficie piana
Жазылуы	Бiр нәрсенiң графикалық бейнелеуiнiң суретi, пiшiнi	Начертание	Sketch, Trace, Outline	Disegno, Traccia, Schizzo, Bozza
Жай, Бөлме	Құрылыстың, ғимараттың, бөлменiң iшi; бiреу немесе бiрдене орналасқан орын	Помещение	Room, Chamber	Locale, Camera, Vano, Ambiente
Жайдақ мола, Жайдақ кабир	Пiшiнi сопақша, төртбұрышты немесе квадрат түрiнде материкта қазылған кабир пұнкыры	Грунтовая могила	Grave, Flat grave (without a burial mound)	Tomba terragna, Fossa terragna
Жай-күй (3); Орналасқан жерi (1); Тұрыс (2)	3-Кез-келген жағдаймен шарттасыған хал-ахуал; 1-Кесiстiктегi орын, тұратын жерi; 2-Дене мүшелерi ерекше ұстау қалны; күй	Положение	Situation (3); Location (1); Position, Attitude (2)	Stato, Situazione (3); Posizione, Locazione (1); Posa, Posizione, Atteggimento (2)
Жайлау, Жайылым	Мал жайылатын өрiс	Пастбище	Pasture	Pascolo
Жайма, Науа (2, 3); Лоток (1)	2-Ағын науасы; 3-Астауша; 1-Үшбұрыш немесе тiлпiк пiшiндi күмбездiң цилиндрлiк бетiнiң бөлiгi	Лоток	Chute, Shoot (2); Kneading trough (3); Side (of a vault) (1)	Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3); Parte (di una volta) (1)
Жайпақ тәрелке	Үлкен шара, леген түрiндегi аласа сопақ ыдыс, әдетте ағаш немесе балшықтан жасалған	Плюшка	Bowl	Scodella, Ciotola
Жайпақ, Жазық, Жалпақ	Келiр-бұдырлығь, үстiрт және ойыс жерлерi жоқ, бетi тiк және тегiс	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жайылма	Өзен алқабында су тасқыны болған жер, онда шөп, өсімдiк жақсы өседi	Пойма	Holm, High-water bed, Flood bed	Golena
Жайылма (2); Төсек (1)	2-Су ағыны, мұз, суалқабының, тегiздiң, мұхиттың терсi бөлiгi өтетiн ойыс; 1-Демалуға арналған орын, керует	Ложe	Bed, Channel (2); River-bed, Couch (1)	Letto, Alveo (2); Letto, Giaciglio (1)
Жайылма суару	Жердi гравитациялық суару, көктемде жергiлiктi ағындармен жердiң терсi ылғалдануы. Суару аумақтарға суды бөгеттер жүйесiмен немесе басқа гидротехникалық құрылыстармен бөлiп ағызу	Лиманное орошение	Floodwater irrigation, Flood irrigation, Estuary irrigation, Basin irrigation, Spate irrigation	Irrigazione ad inondazione

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Жайылтпаушылық, Таратпаушылық	Артефакт, ескерткіш немесе оқина болған белгілі жер, аймақ	Локализация	Localization, Location	Localizzazione
Жайылым, Жайылу	Мал жайылатын өріс	Пастбище	Pasture	Pascolo
Жақ, Олемнің жақтары	Дүниенің төрт негізгі бағыттарының бірі (солүстік, оңүстік, батыс, шығыс)	Сторона света	Cardinal point	Punto cardinale
Жақ, Жақтау	Жүгеннің ауыздалынан жақ бойы құлақтың артына баратын жүгеннің бөлігі	Суглолье	Crownpiece, Headstall, Head collar	Testiera
Жақ, Жұқа қабырға	«Қабырға» сөзінің кішірейтілгені; сыйымды ыдыстың бүйірі	Стенка	Wall	Parete, Muro
Жақ, Садақ	Лақтыратын қару түрі, жебемен атуға арналған. Тае дәуір адамның маңызы қаруы, палеолит кезеңінде пайда болған	Лук	Bow	Arco
Жақтау	Жақты қорғайтын әскери ауыздықты жүгеннің бөлігі	Щащечник	Cheek guard	Guanziale
Жақтау, Жақ	Жүгеннің ауыздалынан жақ бойы құлақтың артына баратын жүгеннің бөлігі	Суглолье	Crownpiece, Headstall, Head collar	Testiera
Жақтаушылау	1-«Жиктеу» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: жиктемеге салу, қомкеру, айнала қоршау; 2-Жиктеме, қомкерме, қоршау	Обрамление	Frame, Framing (1); Frame, Contour(2)	Incorniciatura (1); Cornice, Contorno (2)
Жал, Жик	Ескерткіштің мәдени қабатының стратиграфиясын зерттеу үшін қалдырылған, қолтүзілмеген жер тілігі	Бровка	Bulk, Balk (US)	Testimone
Жалатпалы	Металдың бетін термикалық, механикалық немесе химиялық тәсілмен басқа, әдетте асыл металмен жалату	Плакировальный	Clad, Plated, Rolled	Placcato, Laminato
Жалату	1-Үйінді мен ойыс жерлердегі құмды құламаларды қирағаннан қорғау үшін шымымен жабу; 2-Жалатпалы заттардың қаптамасы, жабын, үстіңгі қабаг	Плакировка	Plate, Plating, Clad, Cladding	Placcatura
Жалатылған, Қапталған	Қаптамамен жабылған	Облицованный	Coated, Covered	Rivestito, Ricoperto
Жалатылған алтын	Заттың бетіне қапталған алтынның жұқа қабаты	Позолота	Gilt, Gilding	Doratura
Жалу	Ту, Байрақ	Смяг	Flag	Bandiera
Жалған жабынды	Күмбездің қарапайым пішіні, онда әр қалаған тас төменде жатқан тасты жартылай жабады, екінің бөлігімен оның пішінен шығып тұрады	Ложный Свод	Corbel arch, Corbelled or Corbelled arch	Arco a mensola, Falso arco
Жалғастыра салынған	1-«Жалғастыра салу» етістігінің әрекеті; «Қосымша салынған» терминді қарау; 2-Жалғастыра салынған үй немесе ғимарат бөлігі	Пристройка	Costruzione, Annexe, Attached house	Costruzione di un annesso, Annesso, Dependance
Жалғастырғыш	Бірденені қосатын, ойықты жабатын құрылыс, құрылманың бөлігі; археологиялық қазбалар барысындағы, екі жиек арасындағы жер тілімі, онымен стратиграфияны зерттейді	Перемычка	Bulk (Semi-permanent bulk)	Testimone (Testimone temporaneo)
Жалғастыру өзегі	Жалғауып өзек, көлденең өзек	Шток	Rod	Asta, Barra
Жалпақ түзгі	Түбі жайпақ, teric	Плоскодонный	Flat-based, Flat-bottom, Flat-bottomed	Base piatta, A base piatta
Жалпақ, Жайпақ, Жазық	Кеңір-бұдырлығы, үстірт және ойыс жерлері жоқ, беті тік және teric	Плоский	Flat, Plain	Piatto, Piano
Жалпақтығы, Ені	Ені, жалпақтығы Бір бағыттағы нүктелері ұзындықпен салыстырғанда бір-біріне жақын орналысқан өлшем	Ширина	Width	Larghezza

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жальник	Жерлеу орнындағы дән, үйме; Қойтаспен белгіленген жерлеу, дөңде орналасқан ежелгі зираттардың атауы, Славян археологиясында пайдаланатын анықтама	Жальник	Burial, Grave (marked by stones on surface)	Sepultura (segnalata da pietre in superficie)
Жаңа жерге орналастыру	Белгілі кезеңінде тіршілік азғалардың және адам мәдениетінің құбылыстарының кеңістікте басқа жерлерге ауысуы	Расселение	Migration and Settlement	Migrazione e Insediamento
Жанама соққы	Тас құралдарды жасау тәсілі, бұл ретте мүйіз, ағаш немесе сүйектен жасалған қашау тұрды құралмен, арнайы алаңнан тұрып тасқа соққы береді	Косвенный удар	Indirect Percussion	Percussione indiretta
Жанартау шынысы	Обсидианды қарау	Черное вулканическое стекло	Obsidian	Ossidiana
Жаңғыртушы	Ежелгі ескерткіштерді, өнр заттарын қалпына келтіретін маман	Реставратор	Conservator, Restorer	Conservatore
Жағғыш тақтатас	Құрғақ айдау нәтижесінде шайыр беретін пайдалы қазба. Қатпарлы тас теңіздің түбінде осімдік пен органикалық қалдықтардан пайда болады. Көне тарихи кезеңдерде отынды ретінде пайдаланған	Горючий сланец	Oil shale, Kerogen shale, Bituminous shale	Scisto bituminoso
Жаңғышак	Заттың жарылған бөлігі, жағылған кесек	Осколок	Chip, Fragment, Sliver	Frammento, scheggia, Pezzo
Жантайма төсек	Кісі жататын ұзын шығыршық	Лежанка	Ledge, Bench, Shelf (of a grave)	Piattaforma, Ripiano
Жағу камерасы	Қыш өндірісіндегі отындылы жағуға бағытталған пештің тұйық кеңістігі, әдетте күйдіру камерасының төменгі жағында орналасқан	Камера сгорания	Combustion Chamber	Camera di combustione
Жағуар, Айуан	Өзі жылжып, дайып органикалық қосылымдармен көректене алатын тірі организм. Аң аулаудың, қолға үйретудің және ежелгі адамның табиғатын нысан	Животное	Animal	Animale
Жағушы	Пылақ және т.б. күшігірім заттарды кайрап алуға арналған шараық	Точилка	Whetstone, Hone	Cote, Pietra per Affilare
Жағпа, Пана, Баспана	Адам тұратын үй, қорғанатын жер	Убежище	Shelter, Refuge	Riparo, Rifugio
Жағпа, Кене, Күрке, Балаған	Шыбық, сырықтардан, қазықтардан және т.б. уақытша тұрғызылған үй-жай	Шалаш	Hut, Shelter	Capanna, Riparo
Жапсар, Торпа	Екі жақтың шеттері қиылысқан жер	Стык	Joint, Junction, Junction	Giunto, Giunzione
Жапсырма	Бір нәрсенің бетіне тігілген қаптама, мата жолағы, тері және т.б.	Нашивка	Galloon, Braid, Stripe	Gallone, Passamano
Жапсырылып мәнерлеу	Үйдің алды мен ішін безендіруге арналған жабысырылатын әшекей, гипс, сылау және т.б. материалдардан жасалған	Лепнина, Лепная работа	Stucco, Stucco Work, Stucco moulding	Stucco, Stuccatura
Жарақ	Бірдемеге қажет ететін заттар, құрылғалардың жиынтығы	Снаряжение	Equipment	Equipaggiamento
Жарамсыз	Сапасы жағынан сәйкес келмейтін	Негодный	Unusable, Unfit, Imperfect, Defective	Non adatto, Inidoneo, Cattivo, Scadente, Difettoso
Жармалы пішін (Қос пішінді)	Метал өңдеудегі металды заттарды құюға арналған қос қалыңтар түрі. Әлдетте балшық, метал немесе тастан жасалған	Двустворчатая Форма	Bivalve mould	Doppia matrice di fusione, Forma di fusione bivalve

Жартаc	Гік құз; ерекше орналықан үлкен тас тізбегі, «қыя» сөзінің синонимы	Утёс	Cliff	Scogliera, Rupe, Scarpata, Falesia, Dirupo
Жартаc, Құз	Тас үйінді, құз шыңының шоқысы	Скала	Rock, Crag	Roccia
Жартастағы көркем өнсірі (Үлгі көркем өнсірі)	Палеолит дәуірінің адамдарымен жартастар мен үлгілердің қабырғаларына бояумен салынған суреттер	Наскальная живопись (Пещерная живопись)	Rock painting	Pittura rupestre
Жартасты төбе	Төніп тұрған жартастың астында табиғаттың күтпеген апатынан қорғалатын, қысқа уақытты немесе ұзақ уақытты пана	Скальный навес	Rock Shelter	Riparo sotto roccia
Жартастың астындағы тұрақ. Құздың астындағы тұрақ	Табиғи апат, күштерден сақтайтын жартастың асыма жерінде орналасқан қысқа немесе ұзақ мерзімді пана	Стоянка под навесом	Shelter, Rock Shelter	Riparo, Riparo sotto roccia
Жартылай бағана	Декоративтік бағана, өзінің жартылай диаметрі бойынша қабырғаға бітелген	Полуколонна	Applied column, Pilaster, Half column, Engaged Column (Pilaster)	Lesena, Parasta
Жартылай домалақ қашау	Жүзі нілген қанау, ұзын, қонусты, жартылай шөліндірлік қару. Ү-тәрізді жұмыс қырындағы жырашығы кең немесе бос болып келеді, ағаш ұста шеберханасында мүсін жасағанда пайдаланады	Полукруглос долото	Gouge, Type of chisel	Sgorbia, Scalpellino, Tipo di cesello
Жартылай жеркепе, Жартылай жертеле	Кіреберісі ашық баспана, негізгі ерекшелігі сленінің жер бетінен әр түрлі деңгейде төмен қазылуында, бұл құрылыстың кескіні әр-түрлі болады	Полуземлянка	Pithouse, Subterranean dwelling, Semi-dug house, Semi-dug-out	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Жартылай күмбез	Конханы қарау	Полукупол	Semidome	Semicupola
Жартылай көшпелі	Көшпеліден отырықшылыққа оту және керісінше	Полукочевой	Seminomadic	Seminomadico
Жартылай сфералық	Жартылай глобус, сфера пішінді	Полусферический	Hemispherical, Semiglobular	Emisferico
Жартылай фабрика	Тамаққа пайдаланудың алдында тағы бірнеше өңдеуді қажет ететін шала дайындалған әр түрлі азық-түлік өнімдері	Полуфабрика	Semi-finished, Half-finished	Semifinito, Prelavorato, Manufatto parzialmente finito
Жартылай піші, Дүмбіл (2); Шия, Аршылмаған (1)	2-Соңына дейін өңделмеген азық; жартылай фабрика; 1-Қам кірпішті қарау	Сырец	Semifinished, Unfinished product (2); Adobe, Mud brick, Raw brick (1)	Semifinito, Prodotto semifinito (2); Mattone crudo (1)
Жартылай күмбез	Ірі тұйық емес платформалы құрылыс	Полусвод	Semivault	Semivolta
Жару	Соққы, ұсату, шабу қысымымен скі бөлікке бөлу	Раскалывать, Расколоть	Knap, Chop	Scheggiare, Spaccare, Scindere
Жару, Уату	Жанама күштердің ықпалынан материалдың сынуы, сол кезде материалдың бір бөлігі екінші бөліктің бетіне қарай жылжиді	Скалывание	Chipping, Knapping	Scheggiatura
Жарық	Бір нәрсенің үстінде жарылудан пайда болған саңылау, сызат	Трещина	Fissure, Crevice, Crackle	Fessura, Fenditura, Crepa, Spaccatura

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Жарық түсуінің	Жарықтың сәулесі өткізетін	Прозеци- вающийся	Translucent	Traslucente
Жарықшақ	Бір штың омырын алынған немесе сынып қапқан болып	Обломок	Sherd, Shard, Fragment, potsherd	Fragmento, Coccio
Жарықшақтан тас, Қиришық тас, Шағыл	Құрылыс жұмыстарындағы ұсақталған тастар, тау жыныстарының үшкір сынықтары, мөлшері 10-100 мм	Щебень	Detritus, Debris, Drift	Pietrisco, Detrito
Жарықшақтың	«Ажырату, Жаңдану» етістігінің әрекеті мен күйі: Бойлап жару, екі немесе одан да көп бөліктері болу; уау, болшықтерге бекенуіс мәжбүрлісу	Расщепление	Splitting, Cracking, fissuring	Spaccatura in lungo, Fessurazione
Жарықшақтар, Сымдақтар	Өндіріс қалыптың немесе үдерісінің ұсақ қалдықтары	Осколки	Debris, Waste	Avanzi, Scarti, Dehiti
Жарықшақтар	Өтемағсы өңдеу барысында пайда болған тас материалдарың тілімдері мен қалдықтары, олар тас жаңқа я жүзің белгілеріне келінеді. еңбек құралы ретінде қолдана амайды	Обломки	Debris, Waste	Detriti, Scarti, Resti
Жарықшақ	Бұқ, санын орны; бүдіну кезінде пайда болған шығарық немесе ойық жер, сонымен бірік архітектуралық кескінінің ұсақ архітектуралық бөлшек	Облом	Breakage (1); Moulding, Molding (US) (2)	Rottura (1); Modanatura, Profilatura (2)
Жас, Жас шамасы	1-Туғаннан кейінгі және осы сәтке дейін өткен уақыт жүйесі; 2-Адамның физикалық, психологиялық және әлеуметтік дамуының ұрпақаралық шеңбері	Возраст	Age	Età
Жас, Әскер, Әскер	Құрыс ұйымдастырылған қарулы күштер, әскер бірлестігі	Войско	Forces, Army	Esercito, Truppe
Жасқады	Тіршілік емес, ұрыс немесе шыңына өте ұсақ бөлшек жасалған	Искусственный	Artificial	Artificiale
Жасқады	Жасқадылық: 1-Белгілі шебердің немесе тарап кезеңнің бейнелеу және декоративті-қалдырғыш өнердің туындыларын бұрмалап жасау; 2-Белгілен қалып шығаруға үлесті	Подделка	Falsification, Forgery (1); Counterfeit, Imitation, Fake (2)	Falsificazione, Forgeria (1); Manomissione (1); Imitazione, Falso, Contraffazione (2)
Жасыл құрлық	<i>Ренессансизм</i> құрылысына жататын құрылысқа қосмақалы: Оңтүстік және Солтүстік Америка, Солтүстік Африка, Азияның Орта және Ортаық Азияны мекендейді	Зеленая Жаба (лат. <i>Bulo viridis</i> Laur.)	Green load	Rospo smeraldino
Жасылдық	Бұдым құрылысына жататын бір жылдық жылтыс жеміс. Жерортаңы, Кіші Азия, Каспие мек. Орта Азияда көптеген түрлері өседі. Жасылдық - бұршақ дәнділер мәдениетіне жататын маңызды азық	Чечвица (лат. <i>Lens</i>)	Lentil	Lenticchia
Жасырын жер	Қоныстағы тайпадану үшін, арнайы шығарықтар мен артефактілер жинағымы	Тайпик	Cache, Hiding place	Nascondiglio, Ripostiglio
Жатыс	Қоныс түрлері жер астында кен, тау жыныстарының және өскерікәптің стратиграфиялықтың артефактілері арқылы	Залегание	Stratification	Deposito, Stratificazione
Жарыңтар, Сөбіс	Жарыңтар сөбісін өңдеу, жарыңтар құрылысы	Войск	Wartel	Guarnigione Soldato
Жарыңтар	Жарыңтар түрлері жеміс табынағы жарыңтар шығарықтары	Сарыңтар (лат. <i>Sarapite</i>)	Sarapola, Sherolite blade	Sarapola
Жарыңтар пәнініңше құрылыс (GPS)	Қоныстағы, өскерікәптің және тау жыныстарының арқылы жарыңтар шығарықтары арқылы жарыңтар шығарықтары	Система GPS	GPS, Global Positioning System	GPS, Sistema di Posizionamento Globale

Жауу әсері	Индерерия, байыркы құрылыс әсері түрлерінің бірі, сонымен жаууы талқаннан, жерің аулау арнаған	Иекетта	Infantry	Fanteria
Жәдегі	Минерал, патриі мей әлеметтін сәулеті, аяқ, жәдегі, меруегі түрлі, нефритте үлкен бағаны іс Патриі мей орталығы Қазақстан, АҚШ (Калифорния), Мексика, Гватемала, Жапония, Кытай (Шанхай, Гибет, Юньнань), Жаңырық Мексика	Жәдегі	Jadeite	Giadette
Жәшік	Шығыс тәрті бүрәнтін, несінен ағартықтайлардан жасалатын, әр түрлі заттар, бұйымдар, өнімдер салынатын, тағамның сыйымдылығы	Яшик	Box (1), Chest (2)	Scatola, Casseta (1), Cista, Fornice & Fista (2)
Жебе	Салдақтан атылатын қару, екі пән үшкір ұшықтан тұрады	Стрела	Arrow	Froccia
Жебе, Кіншірім жебе (1); Жебе (2)	1-Жебе сөзінің кіншірімнен; 2-Тас, жапырақ тәрізді қару, жарылау-тырғушымен берілетін	Стрелка	Arrow (1), Pfechete (2)	Froccia (1), Plechete (2)
Жебе (?), Кіншірім жебе (1)	2-Тас, жапырақ тәрізді қару, жарылау-тырғушымен берілетін, 1-Жебе сөзінің кіншірімнен	Стрелка	Plechete (2), Arrow (1)	Plechete (2), Froccia (1)
Жебе ұшы	Жебе сабының ұшына кіншірім кіншірім, әдетте сүйір бағыт немесе қиықпен келетін бұйым	Наковничек стрела	Arrowhead, Projectile point	Punta di froccia, Froccia
Жебеуші әйел	Өлең жымысты құдай	Бонина	Godless	Dea
Жеделдеткіш масс-спектрометрия (УМС)	Өрі қарап анықталып салынумен жеке атомдардың қозғалысын үлгінен шығаруға негізделген методтары анықталып таңдалуына негізделген кәсіпті заманға сай әдіс, УМС таңдау үшін заттың не бары 0,001 гр жеткізетін	Ускорительная масс-спектрометрия (УМС)	Accelerated Mass Spectrometry (AMS)	Spectrometria di massa con acceleratore
Жез	Қорғасын мен мырыш, кейде басқада металдар (кадмий, марганец, алюминий) аралас қоспа	Латунь	Brass	Cottone
Жеке сөз	Кез келген артефакті немесе белгімен ассоциациясыз артефакті	Изолированная Находка	Isolated Data, Isolated find	Singolo ritrovamento, Ritrovamento isolato
Жекеленген	Келесілмеген, біртүрлі жәк, бытыраңқы, бөлініп кеткен; толық жинақталмағыз (кейбір бөлшектерсіз, нұсқасыз)	Разрозненный	Disarticulated	Disarticolato
Желим	Әр түрлі материалдарды бір-бірімен жапсыратын заттек, құрамы органикалық және бейорганикалық қоспалардан тұрады	Клей	Glue	Colla
Желке	Мойын мен төбе сүйек астындағы адам мен жануардың бас сүйегінің артқы бөлігі	Затылок	Nape	Nuca
Желке, Үңгі	Үшкір қарудың қалыңдау өтпес, жүзіне қарама-қарсы жәк	Обух	Back, Spine	Dorso
Желкенді күмбезді	Щеттері қабырға жазықтарымен қиылған сфера түріндегі жабынды	Парусный Свод	Cap vault	Volta a vela
Желпуіш, Воср	Тау және шолды арасындағы жазықтағы өзендер мен бұлақтардың желуіш тәрізді атырауларындағы, алпаңы қауым ескерткіштерінің орналасу жерлерінің сипаттама-сына қолданылатын археологиялық термин	Воср	Fan	Ventaglio
Желтартқыш, Оттық	Ауа кіріп тұру үшін негізін от жағатын жеріне қойылатын шойын тор	Келосник	Fire-bar, Furnace-bar, Grill, Gridiron	Griglia, Graticola
Жемтік (2); Құрбан (1)	2-Жыртқыштың аң аулау нысаны; 1-Тасартық шалу кезінде немесе бір тұрлы бойынша құдайға сый ретінде берілген тірі зат	Жертва	Prey (2), Sacrifice, Offering (1)	Prede (2), Sacrificio, Offerta, Vittima sacrificabile (1)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жер	1-Адамзаттың тіршілік ететін планетасы; 2-Топырақ, жер, құрлықтың беткі қабаты	Земля	Earth, Land (1); Ground, Soil (2)	Terra (1); Terra, Terreno, Suolo (2)
Жер асты	Жер бетінің астында орналасқан	Подземный	Subterranean, Underground	Sotterraneo, Sotto terra
Жер асты суы	Жер қыртысын құрайтын тау жыныстарының аралығындағы су. Жер бетдегі алғашқы суы деңгейінегізгі гравитациялық суы	Воды, грунтовые В.	Subsoil waters, Groundwater	Acque sotterraneo
Жер астындағы қазба	Таулы жатық жерастындағы кен орынының қазбасы	Выработка, подземная В.	Underground mining, Mine shaft	Miniera sotterranea
Жер бетіндегі, Жер үстіндегі	Жер сыртында әрекет ететін	Наземный	Overground, Above-ground, Superficial	Superficiale, In superficie
Жер желі	Белгілі бір тау жынысы, минералдық заттар, кен пайдалы қазбаларымен тоғырылған жер жарықтары	Жила	Vein, Lode, Seam (carbon)	Vena, Filone
Жер жырту	«Жырту» етістігінің үдерісі мен әрекеті: топырақты қопсыту (машина я тарту күшінің көмегімен)	Пахота	Tillage, Ploughing	Aratura, Dissodamento
Жер қойнауы	Топырақ қабатынан төмен орналасқан пайдалы қазбалары жер бетіне шығып жатқан, ал топырақ қабаты жоқ болса - жер бетінен және теңіздердің, көлдердің, өзендердің және басқа да су айдындарының түбінен төмен орналасқан	Недра	Bowels (The) of the earth, Subsurface	Sottosuolo, Viscere
Жер құяқасы, Топырақ	Жер қыртысының үстіңгі қабаты, онда өсімдіктер өседі, жердің беті	Почва	Soil	Suolo
Жер өңдеуші	Жер өңдеумен айналасатын адам	Земледелец	Farmer, Agriculturist, Cultivator	Agricoltore, Contadino, Cultivatore
Жер өңдеушілік, Егіншілік	Өсімдік азық-түлік пен дәнді-дақыл мәдениеттерді алуды көздейтін шаруашылық түрі	Земледелие	Agriculture, Farming	Agricoltura, Coltivazione
Жер үлесі	Жерөңдеушіге пайдалануға берілген үлесті жер	Надел	Plot (of arable land), Allotment	Lotto, Appezamento di terreno
Жергілікті	Белгілі жерге қатысты; оған тән	Местный	Local, Indigenous, Aboriginal	Locale, Indigeno
Жергілікті, Локальды	Белгілі жерге сай, белгілі ысқарадан шықпайтын, жергілікті	Локальный	Local, Indigenous	Locale, Indigeno
Жердің асты	Жер астындағы табиғи немесе жасанды істелген бөлме	Подземелье	Cellar, Vault	Sotterraneo, Stanza sotterranea, Scantinato
Жерді қашықтан зерттеу	Инфрақызыл сәулелер арқылы ұшақ пен серіктен жасалған сурет түсірілімін камтитын, археологтарға ескерткіштердің шоғарланған жері мен оның құрылымын қазба жұмысына анықтайтын зерттеу әдісі	Дистанционные Исследования	Remote sensing (Airborne remote sensing, Aerial imagery, Satellite imagery, etc.)	Telericerche (Laser scanner aereo, Esplorazione aerea, Fotografia aerea, Fotografia satellitare, ecc.)
Жерді қашықтан зондтау (бақылау)	Археологиялық ескерткіштерді іздеу барысында қолданатын интрузияты емес әдіс-тәсілдер, өздеріне әуе баруы мен келесі геофизикалық әдістерді: магнит өлшеуші, радар, қарсылық пен өткізгіш үлесі бар	Дистанционное Зондирование	Remote Sensing (Georadar, Magnetic survey, Aerial survey, etc.)	Telerilevamento (Georadar, Esplorazione magnetica, Esplorazione aerea, ecc.)

Жеркойма	Азық сақтайтын, әдетте диаметрі 3 м аспайтын сопақ пішікр	Погреб	Cellar, Storage-pit	Deposito sotterraneo, Cantina
Жерлеу	Жерлеу рәсіміне байланысты	Погребальный	Funerary	Funerario
Жерлеу	Белгілі діни жора бойынша қайтыс болған адамды жерлеу	Хоронить, Похоронить	Bury, Inter	Seppellire, Interrare
Жерлеу	Мәйіттің денесін кремация, жерге көму алдындағы рәсім, салт	Похороны	Funeral, Burial, Interment	Funerale, Deposizione, Seppellimento
Жерлеу, Қабырлау	Адам сүйігі немесе кремация қалдығы қойылатын жерлеу кешендегі орны	Захоронение	Burial, Grave, Tomb	Sepoltura, Tomba
Жерлеу-мемориалды	Адамның жерленгенін көрсететін немесе біреуді мәйіт сәте қалдыру үшін жасалған құрылыс, ескерткіш немесе салт жора	Погребально-мемориальный	Burial and funerary	Funerario-memoriale, Memoriale-Funerario
Жерлеу жабдығы, Жерлеу мүлкі	Қабірге салынған тұрмыс заттары, еңбек құралдары, қару-жарақ, әшекей бұйымдар және т.б., сонымен тамақ пен құрбандыққа шалынған малдардың қалдықтары	Погребальный инвентарь	Grave goods, Funerary inventory	Corredo funerario, Corredo funcbre
Жерлеу қоршауы	Бір немесе бірнеше мәйіт орналасқан жер, тас немесе ағаштан жасалған құрылыс	Погребальная ограда (Погребальная ограда)	Funerary enclosure	Recinto funerario
Жерлеу мүлкі, Жерлеу жабдығы	Қабірге салынған тұрмыс заттары, еңбек құралдары, қару-жарақ, әшекей бұйымдар және т.б., сонымен тамақ пен құрбандыққа шалынған малдардың қалдықтары	Погребальный инвентарь	Grave goods, Funerary inventory	Corredo funerario, Corredo funcbre
Жерлеу сауыты	Өртелген өлік сүйсін салатын ыдыс, сыйымдылық	Погребальная Урна	Cinerary Urn	Urna cineraria
Жертезекті саз	1-Жертезекті батлақ; 2-Шымтезекті табу мен өндіру маманы	Торфяник	Peat Bog, Moor (1); A peat-cutter (2)	Torbiera (1); Specialista di torbierre (2)
Жертөле	Жерді қазып, үстін жауып жасайтын жер үй. Жоғарғы палеолит дәуірінен белгілі, кең аймақтарға таралған жылы үй түрі	Землянка	Pit house, Semi-dogout dwelling, Pit dwelling	Abitazione seminterrata, Casa o Capanna interrata
Жетон	Белгілі бір қоғамға жататын метал белгісі, сонымен қатар бір оқиғаға байланысты естелік ретінде берілген	Жетон	Token, Jetton	Gettone
Жиск	Бойлаған ернеу, матаның шетіндегі жіңішке жел	Кромка	Edge, Band, Selvage	Spigolo, Bordo, Margine, Cimosà
Жиск, Жал	Ескерткіштің мәдени қабатының стратиграфиясын зерттеу үшін қалдырылған, қол тигізілмеген жер тилігі	Бровка	Baulk, Balk (US)	Testimone
Жиску	Бір нәрсең көтерсеңі немесе майысқан шеті; жиек бойындағы бүгіс. Жиі қола қарулардың бүйір жақтарында кедеседі, олар әр-алуан саптың қондырмасын бүктеу үшін пайдаланған	Закраина	Flange, Edge, Flanged edge	Bordo, Orlo, Bordo flangiato
Жинақ	Түрлі құжаттар, әдеби немесе басқа шығарма туындылары бірге жинақталып шыққан кітап	Сборник	Collection	Collezione
Жинақтама	Бір тақырыппен байланысты кез келген заттардың немесе өнер туындыларының (кітаптар, қолжазбалар, суреттер, беземе, фарфор, марка, тыйынның және т.б.) жынтығы	Коллекция	Collection	Collezione
Жиналған, Топпалған	Бір жерде шоғырланған адамдар, нәрселер немесе заттардың үлкен мөлшері	Скопление	Collection, Accumulation (of something), Meeting, Assembly (of people)	Raccolta, Insieme, Assemblea

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жинаушы	Қор жинаумен айналасатын адам	Собиратель	Gatherer	Raccogliatore
Жиынтық	Бір жинақтамаға кіретін заттар үйлесімі	Набор	Set, Collection, Assortment	Set, Completo, Serie, Assortimento
Жиырылған қабірлеу	Мәйітті бүйірімен жапқызып, тіссесінен бүтінгеі аяқтарын бауырына жинап, қолдары шынтақта бүтін бетін жаныңда орналастырып жапқызып болған	Скорченнос погребение	Contracted burial	Sepultura contratta, Sepollura rannichciata
Жоғарылау	Іргелес жерден табиғи немесе антропогендік ықпалынан көтеріліп пайда болған жердің беті	Возвышение	Elevation, Rise	Elevazione, Altura
Жоқтық	Біреудің, бірдеменің жоқ болуы, болмай қалған жағдайы	Отсутствие	Absence, Lack	Mancazza, Assenza
Жол	Байланыс жолы: қозғалыс үшін жер жолағы	Дорога	Road, Way, Route	Strada, Via
Жол	Қозғалысқа арналған жолақ, жол	Путь	Road, Route, Way	Strada, Via
Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3); Облыс (1);	2-Қызметтің, жұмыстың, кәсіптің саласы; 3-Организм, дененің бөлігі; 1-Елдің, мемлекет жерінің бөлігі	Область	Sphere, Field, Domain (2); Region (3); Region, Province, District (1)	Settore, Branca (2); Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1)
Жолақ	Ұзын тегіс із (қандай да бір бетте, суретте, сызбада), қандай да бір кеңістіктің ұзын жіңішке бөлігі. Жиі дизайн бөлігі ретінде пайдаланады	Полоса	Stripe, Streak, Band	Striscia, Banda
Жолақша	Жолақ сөзінің кішірейтікіші	Полоска	Narrow band	Fascetta
Жонба (1); Струг (2)	1-Ағашты қалың жонатан қол құралы; сүңгілеуге арналған барлық ағаш пісбері құралдарының жалпы атауы; 2-Кішірім ағаш кеме	Струг	Plane, Drawknife, Drawshave (1); Boat (2)	Pialla (1); Barca, Imbarcazione (2)
Жоңғы	Жүзі арнайы ұшталған, тіліктің ұшында немесе сындырылудан жасап тас құрал. Жұмыс барысында тіліктің шеті пайдаланса – шеткі жоңғы, ал тас жаңқадан – бүйір жоңғы жасалады	Скребок (Концевой скребок, Боковой скребок)	Scraper, Graftoir (End scraper or No-sided scraper, Side scraper)	Raschiatoio, Grattatoio (Raschiatoio terminale, Grattatoio laterale)
Жоңғы-кескіш	Екі жағы жұмысқа жарамды, бір қыры шеткі жоңғы, ал екіншісі кескіш ретінде қолданылған	Скребок-резец	Burin-and-scraper	Bulino-raschiatoio
Жоңғы, Екі жақты жоңғы	Екі жағы жұмысқа жарамды тас жоңғы	Скребок, Двойной С.	Double-end Scraper	Raschiatoio doppio
Жону	Айналмалы дөңселердің сыртқы, ішкі және түпкі беттерін өңдеу. Жону билдегінде айналма дөңселі дайындамалардың сыртқы беттерін кескішпен өңдеу	Точение	Sharpening	Affilatura
Жоралғы, Дастур, Кәде, Ғұрып, Рәсім	Белгілі бір қоғамда немесе әлеуметтік ортада пайда болып, оның мүшелерінің үйреншікті мінез-құллығы	Обычай	Custom, Tradition, Usage	Usanza, Uso, Costume
Жоса	Темірдің гидрат тотығы мен баялық қоспасынан тұратын табиғи пигмент	Охра	Ochre, Ocher (US)	Ocra
Жоспар	Әдетте ірі масштабпен жазықтықта бір затты, құрылысты, аумақты тік жазық кескін тәсілмен бейнелейтін сызба	План	Plan, Map, Scheme	Pianta, Mappa, Schema
Жоспарлау	Құрылыстың, кеністің, жер телімнің бөліктерінің орналасуы; жеке тұрған бөлшектердің бір біріне орналасуы	Планировка	Plan, Layout	Piano, Disposizione
Жота, Қырка (2); Омыртқа (1)	2-Бір бағытта созылған тауы тізбек; 1-Арқа	Хребет	Mountain range, Ridge (2); Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1)	Catena montuosa, Dorsale (2); Colonna vertebrale (1)

Жөке ағашы	Жөке тұқымдасына жататын жанырақ тастайтын ағаш. Иетінен қоңыржай және субтропик белдеулерде өсетін қырық-елу түрі белгілі. Дәрі-дәрмек, балша, тағамдық және техникалық өсімдік ретінде қолданылады	Липа (лат. <i>Tilia</i>)	Lime (tree), Linden	Tiglio
Жөңдеу	«Бүтіндеу, Жаману» етістіктерінің әрекеті мен нәтижесі: дурыстан қайталан қалпына келтіру	Починка	Repair, Mending, Fixing	Riparazione, Aggiustatura
Жуандалған, Қалыңдаған	Бір неше рет қалыңдаған	Утолщенный	Thickened	Ispessito
Жусан	Ақкөкіре тұқымдасына жататын өсімдіктер. Барлық солтүстік жарты шардың және Еуразияның қоңыржай белдігінде тараған. Бір қатар түрлерінен дәрі жасайды, басқалары инкизат пен інімдік сусындар мен шарап дайындағанда дәмдеуіштер ретінде қосады	Поляны (лат. <i>Artemisia</i> sp.)	Wormwood	Artemisia
Жуып-шан	«Жуу, Шаю» етістіктерінің әрекеті: бірденмен жуып тазарту, шаню, еріту немесе шайқаумен жөні бөлшектерді ауырлардан ажырату, элютриация	Промывание	Purification, Purifying, Cleansing, Ablution (1); Washing (2)	Purificazione, Abluzione (1); Lavaggio (2)
Жұқа бүйірлі қыш	Сылған жері ұсақ түйірлі, қурылымы біркелкі, әдетте көздеде жасалған керамика түрі	Керамика, Гонкостенная Керамика	Fineware, fine ware, Fine pottery	Ceramica fine, Ceramica depurata
Жұқа қабырға, Жақ	«Қабырға» сөзінің кішірейтілгені; сыйымды ыдыстың бүйірі	Стенка	Wall	Parete, Muro
Жұмыр, Сопақша	Сопақ пішінді	Овальный	Oval	Ovale
Жұмырқа тәрізді ою, Овы	Тік жолақты құрастыратын, құстың жұмыртқасы түріндегі ою-өрнек	Овы	Egg-and-anchor, Egg-and-dart, Egg-and-tongue	Ovoli, Decorazione ad ovoli
Жұмыр тас	Су әсерінен тегістелген сопақ тас, тас құралдарын жасайтын өзек ретінде пайдаланған	Бульжный камень (Бульжнник)	Cobble, Cobblestone, Cobble Tool	Ciottolo
Жұмыртқа тәрізде, Жұмыртқа тәрізді	Түрі, пішіні жұмыртқа секілді	Яйцевидный	Egg-shaped, Oval	Ovale, a forma d'uovo, Ovitare
Жүген	Жүген	Уздечка	Bridle, Rein, Curb	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Жүген	Жылқы немесе түйе, есектің басына кигізілетін ауыздық пен божы белдігі, жегу әбзелінің бөлігі	Узда	Bridle, Rein, Curb	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Жүз	Кесетін немесе шабатын қарудың өткір жағы	Лезвие	Edge, Blade	Filo, Lama, Taglio
Жүз	Суық қару-жарақтың кесетін және тесіп бөлігі	Клинок	Blade	Lama
Жүз, Екі қыры жүз	Екі қыры өңделген, жіңішке, үлкір қару	Двусторонне Острие	Bifacial Point	Bifacciale, Punta bifacciale
Жүз, Келбет, Көрініс, Өң, Әлпет, Ажар, Бейне	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Жүз жылдық	Ғасырға, ғасырлыққа тең ұлқыт, кезек	Столетие	Century	Secolo
Жүзбеканағ (3); Қару қапаты (4); Қауырсын (1); Қаламұш (2)	3-Балақтың қанды; 4-Сүңгі, найза, пышақтың жүзі; 1-Күс терісіндегі мүйізді қабыршақтар, соғу өзектің екі бүйіріндегі ұсақ шашақ тәрізді үзілістер бар; 2-Туш, қара сыммен жазуға арналған сопақша ұшы бар, кішігірім болат тілімше	Перо	Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2)	Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Жүзік	Асыл тас немесе минералы бар сақина. Тасы бар көлемді жүзік ер адамның дәстүрлі әшекейінің бірі болып табылады. Сол сияқты заттар ерте заманнан белгілі	Перстень	Bezel ring	Anello (con castone)
Жүзік, Сақина	Шеңбер, дөңгелек пішінді зат (әдетте металл мен басқа да қатты материалдан жасалады)	Кольцо	Ring	Anello
Жүзім	Жүзім тұқымдасына жататын өсімдік және де тәтті жемісінің атауы. Алғашқыда б.з.д V-IV ғғ. Таяу шығыста өсірілген	Виноград (лат. <i>Vitis</i>)	Grapevine (1); Grape (2)	Vite (1); Uva (2)
Жүйе	Белгілі байланыстағы бөлшектердің орналасуының тәртібі, заңдылығы	Система	System	Sistema
Жүйе (2); Топ, Ау (1)	2-Біртектес ұйым, мекемелердің жиынтығы орналасуы; 1-Біркелкі аралықта орналасқан, қиылысқан жіптер, баулар, сымдардан тоқылған құрылғы, бұйым	Сеть	Network (2); Net (1)	Rete, Sistema (2); Rete (1)
Жүк	Жануарлардың арқасына буып түйілген жүк, сонымен жүк тасыйтын дорба, сөмке атауы	Вьюк	Pack, Burden, Load	Soma, Peso
Жүк	1-Салмағы ауыр болып келетін зат, оны заттың ауыр салмағын немесе заттың үстіне ықпалын көру үшін қояды 2-Тасымалданатын заттардың белгілі саны	Груз	Load, Weight, Burden, Bulk (1); Cargo (2)	Carico, Peso, Fardello (1); Cargo (2)
Жүк арба	Жануардың күшімен тартылатын төрт дөңгелекті арба	Телега	Wagon	Carro
Жүк арба	Ағаштан жасалған дөңгелекті, солкылдақ емес экипаж қорап, арба	Повозка	Cart, Wagon, Vehicle	Carro, Veicolo
Жүрек тәрізді	Келбеті жүрекке ұқсас	Сердцевидный	Heart-shaped	Cuoriforme
Жыланды медальон	Металды және тас медальон, әдетте пішіні сопақша, сегіз қырлы, бір бетінде христіан әулиеі, ал екінші жағында жылан (6-дан 14-ке дейін) бейнеленген, аурудан қорғайтын бойтұмар	Змеевики (Змеевые Луны)	Zmeevik (cast-metal religious medallion), Apotropaic Christian amulet or charm	Zmeevik, Medaglione in metallo a carattere religioso o apotropaico
Жылғауық таят	Талды қарау	Плакучая Ива (лат. <i>Salix babylonica</i>)	Weeping willow	Salice piangente
Жылтұрыш	Қырықбуындар тұқымдасына жататын мәңгі жасыл, көп жылдық иіпгесін өсімдіктер.Еуразия мен Америка жерлерінде өседі. Халық медицинада пайдаланған, кейбір жануарлар онымен тамақтанады, бірақ жылқы үшін өте улы	Хвощ (лат. <i>Equisetum</i>)	Horsetail, Snake grass	Equiseto, Coda di cavallo
Жылжыту, Орнынан алу	«Орнынан жылжу, Ауысу» етістіктерінің әрекеті мен күйі: жылжытып орнын ауыстыру, бірдеменің жобасын, дамуын, мағыласын бұзу	Смещение	Displacement	Rideposizione
Жылқы, Ат	Тақтәяктылар отрядының бір тұқымдасы. Жылқы адамзат өркениетіндегі, әсіресе, дала өркениетіндегі дамуының жарқын да елеулі көрсеткіштерінің бірі болады. Жылқыны қона үйреге бастау көшпелі шаруашылықпен өркениет дамуының негізін қалады	Лошадь (Жеребец, Конь - м.р.; Кобыла - ж.р) (лат. <i>Equus ferus caballus</i>)	Horse	Cavallo
Жылқы шаруашылығы	Жылқы есугуте бағытталған мал шаруашылықтың саласы	Коневодство	Horse Breeding, Horse Husbandry	Allevamento di cavalli
Жылнама	Тарихи оқиғаларды біртіндеп хронологиялық жазып алуы	Летопись	Chronicle, Annals	Annali, Cronaca
Жылтыр	Ыдыстың сыртын өңдеу тәсілі;	Блеск	Polishing	Lucidatura
Жылтыр сыр, Лак	Әр түрлі заттарға жылтыраған түс беру үшін спиртке ерітілген шайыр ерітіндісі	Лак	Varnish, Lacquer, Gloss	Lacca, Vernice, Smalto

Жылтыраған	Тегіс, жылтыратылған	Залощённый	Carefully polished, Carefully burnished, Polished to a mirror finish	Attenzamente polito, Attenzamente brunito, Lucidato a specchio
Жылтырақ	Алтын немесе күмістен жасалған әшекей ретінде киімге, бас киімге тігілен ұсақ, жіңішке жылтыр пластиналар, қабықшалар	Блестки	Spangles, Sequins	Lustrini, Paillettes
Жылтырақ, Әшекей	Керамикалық бұйымдардың бетіне күйдіру арқылы түсірілген шыны тәріздіс жабын	Глазурь	Glaze	Vitreo, Invetriato
Жылтырақ асты	Қыш бұйымының бетін жылтырақпен жалағу алдындағы бояу немесе әшекей	Подглазурный	Underglaze, First coating of glaze (on pottery), Engobe	Smalto (applicato su una superficie prima dell'invetriatura), Ingobbio
Жылтыратылған емес	Артефакт, әдетте жылтыратылмаған қыш ыдыс	Нелощённый	Unburnished	Non brunito, Non Levigato
Жылтыратып өңдеу	«Жылтырату» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: Ысып жылтыратуды қарау; бірдененің жыл-жылтыр беті	Полирование, Полировка	Polishing, Burnishing	Lucidatura, Liscivatura, Brunitura
Жылтырау	«Жылтырату» етістігінің түсіндірмесі: жатық ісін жылтыра дегін тегістеу, ысып жылтырату, жылтырақ жасау	Лощение	Polishing, Burnishing	Levigatura, Brunitura
Жымдастыру, Біріктіру	Техникада, жоғары температура барысында ұнтақ немесе шап тәрізді ұсақ материалдардан қатты және борпылдақ бұйымдарды алу үдерісі; жиі біріктіру кезінде материалдардың физико-химиялық қасиеттері өзгереді	Спекание	Sintering	Sinterizzazione, Sinteraggio, Metalloceramica, Metallurgia delle polveri
Жынжыр	Астықты үгітуге арналған ауыл шаруашылық құрал	Цеп	Flail	Coreggiato, Correggiato
Жыныс (3); Тұқым (1); Түр, Топ (2)	2-Ағаштардың, өсімдіктердің түрі; 3-Минералдардың табиғи пайда болуы, жер қыртысындағы минералды қабат; 1-Сондай мал тегінен ерекшеленетін, шаруашылыққа пайдалы малдардың түрлері	Порода	Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2)	Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo(2)
Жыңғыл	Жыңғылдар тұқымдасына жататын бұта не ағаш, Еуропаның оңтүстігі, Африка мен Азиядағы сахара, шөлейтті және далалы жерлерде кездеседі (Әдетте Орталық Азияның тоғайлы жерлерінде өседі)	Тамарик, Гребенщик (лат. <i>Tamarix</i>)	Tamarisk	Tamarisco, Tamerice
Жыра сай (2); Мәтк, Балка (1)	2-Географияда- кішігірім құрғақ немесе бөктерінде шын төселген, уақытша суағыны бар алқап, жыра сай; 1-Архитектурада – конструктивті элемент, қырлы бөрене, иіліс дінгегі	Балка	Gully, Ravine (2); Beam, Girdler (1)	Burronc, Gola, Precipizio (2); Trave (1)
Жыра, Қойнау	Жазық, терен емес аңғар	Ложбина	Ravine, Narrow and shallow gully	Gola, Burronc, Precipizio
Жыра, Ор	Тағыз және кең емес ор	Канава	Gutter, Ditch	Fossato di scolo, Fossetta, Zanella
Жыра, Сай	Жер бетіндегі терен ұзын тік еңістері бар ойыс	Овраг	Ravine, Gully	Gola, Burronc, Canalone
Жырашық	1-Жыра сөзінің кішірейтілген түрі; 2-Кішігірім науа, жартылай сопақша теренделген жер	Канавка	Small groove (1); Groove, Furrow (2)	Piccolo fossato (1); Scanalatura, Solco (2)

Жыртқыш	Ет қоректі аңдар мен өсімдіктердің жинақтау атауы, ас үлесінің негізгі бөлігі жануарлар болып табылады	Хищник	Predator	Predatore, Animale predatore
Жырылған жер, Егілдік жер	Егістік жер, ауылшаруашылық мәдени дақылдарды, әсіресе көп жылдық мәдениеттерді жүйелі түрде егіліп немесе өсірілген жер	Пашня	Ploughed field, Arable Land	Campo arato o arabile
Жібек	Табиғи тоқыма жіп; жібек құртының безімен шығарылатын өнім	Шёлк	Silk	Seta
Жібіген	Сарғалдақтар тұқымдасына жататын өсімдік түрі, субтропикалық және аумағы қоңыржай жерлерде өседі. Кейбір түрлері ұлы, оларды медицинада қолданады	Ломонос, Клематис, Лозинка (лат. Clematis)	Clematis	Clematide
Жіктеу, Классификация	Таудың алғашқы эдістерінің бірі; Зерттеу объектілері материалға, сыртқы келбетіне, қалыптасу жағдайына қаран топтарға, категориялар мен түрлерге бөлу	Классификация	Classification	Classificazione
Жіпшік	Балтырдың дистальды бөлімінің сүйегі	Ладьякка (Шикологка) (лат. Malleolus)	Malleolus	Malleolo
Жіпшікке кеуекті	Ұсақ кеуекті қарау	Тонкопоровистый	Porous, Poriferous, Microporous	Poroso, Microporoso
Жіпшіккерген	Нәзік жіпшік	Утонченный	Fine, Thin, Pointed, Sharp	Sottile, Fine, Acuto
Жіп	Кенірден ширатылған жіпшік мықты жіп, оша буып-түю, тігуге пайдаланады	Шпагат	Cord, String	Spago, Fila, Corda
Жіп, Арқан	Қылдан, мақтадан, зығыр талшықтарынан, т.б. бұрал есетіп бұйым	Верёвка	Rope	Corda, Func

3

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Зал, Тор үй	Отырсы пен жынандар өтетін ерекше жиналған үлкен, кең бөлме	Зал	Hall	Sala
Заман, Эра	1-Хронологияда жылдар есептемінің бастапқы жүйесі (жыл санау); 2- Ірі тарихи кезең	Эра	Era	Era
Замандас, Қазіргі	Біреумен, бірдемемен бір уақытқа, бір кезеңге жататын	Современный	Contemporary	Contemporaneo
Зат, Бұйым	Әртүрлі материалдық құбылыстар, нәрсе	Предмет	Object, Article, Item	Oggetto, Artefatto
Заттаңба, Этикетка	Табылған заттағы, экнонаптағы және т.б атауы мен табылған орны, күні көрсетілген жапсырма	Этикетка	Label	Etichetta
Заттек	Ерекше қасиеттері бар, органикалық немесе минералды қоспа	Вещество	Matter, Substance	Materia
Зәйтүн	Зәйтүн тұқымдас бұтасының және ағаны тегі (<i>Olea europaea</i>), бір гана түрімен ең алдымен танымал- <i>Olea europaea</i> (Еуропалық немесе зәйтүн ағашы), ежелде май өсімдігімен кең өсірілген. Оңтүстік Еуропада, Африкада және Оңтүстік Азияда кең тараған	Маслина, Олива (лат. Olea)	Olive tree	Ulivo, Olivo
Зәкір	Кемнің суда ағып кетуін қамтамасыз ететін құрылыс	Якорь	Anchor	Ancora
Зер, Зерлеу	Ұсақ алтын, күміс немесе мыс дәндерді дәндерлейтін зергерлік әшекейдің бір түрі	Зернь	Granule	Perlina, Granulo
Зергер	Асыл тастар мен алтын, күмістен әшекей, сондық заттар жасайтын шебер адам. Ежелгі кәсіптің бір түрі	Ювелир	Goldsmith, Jeweller	Orafo

Зергерлік іс, Зергерлік өнер	Декоративті-қолданбалы өнердің түрі: өнер әшекейлерін дайындау, үй-тұрмыс заттарын асыл металдардан (алтын, күміс) жасау, жиі басқа асыл тастармен қосып, күшті шеберлікпен жасалған	Ювелирное дело, Ювелирное искусство	Jewelry art, Goldsmith's art, Jeweller's art	Oreficeria, Arte orafa
Зергерлік ою, Беткі ою	Әдетте таңба, сандар немесе әріп түріндегі тмынға қалыпталған дөңгелек, сопақпа, үшбұрыш я көпбұрыш түріндегі белгі	Надчеканка	Countermark	Contromarca
Зерлеу	Зергерлік тәсіл, беткі жағын алтын немесе күміс гүйршікпен әшекейлеу	Зернение	Granulation	Granulazione
Зерлеу, Зер	Ұсақ алтын, күміс немесе мыс дәндерді дәнекерлейтін зергерлік әшекейдің бір түрі	Зернь	Granule	Perlina, Granulo
Зерттеу	Ғылыми білімді жүргізу; жаңа білімді арттыру үдерісі, танымдық қызметінің бір түрі	Исследование	Study, Investigation, Research, Exploration, Examination	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame
Зерттеу маршруты	Ғылыми қызығушылықты тұтызатын ескерткіштерді зерттеу үшін ашын-ала белгіленген бағыт	Маршрут Исследования	Survey, Territorial survey	Ricognizione, Esplorazione
Зерттеуші	Ғылыми зерттеу жұмыстарымен айналасатын адам	Исследователь	Scholar, Scientist, Researcher	Studioso, Scienziato, Ricercatore
Зертхана, Лаборатория	Техникалық және ғылыми-зерттеу жұмыстарына, тәжірибелерге арналған бөлме, ғимарат	Лаборатория	Laboratory	Laboratorio
Зиккурат	Тіхбұрыш пішінді, басалдақты ғибадатхана	Зиккурат	Ziggurat	Ziggurat
Зират	Үлкен оба, бейіт, адамдар жерленген орын	Некрополь	Necropolis, Graveyard, Burial ground, Burial site	Necropoli, Cimitero, Sepolcreto
Зират, Көр, Мола, Кабір, Бейіт	Мәйіт қойылатын жерлеу шұңқыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura
Зиярат сту тақтасы, Мехраб	Құрбандық шалынатын орын; ежелде алтарь құдайға құршылық ететін ғибадатханалардың басты бөлмесі, қасиетті заттар жиналатын орынға айналған	Алтарь	Altar, Communion Table	Altare
Зонд	Қазылмаған жерді, мұз, қарды зерттеуге арналған металды бұр, қуыс бұрғы	Зонд	Probe, Drill, Core barrel	Sonda, Carotiere, Carotatore
Зооморфтық	Жануарлардың немесе жануар түрінде бейнеленген сурет өнері немесе артефакт	Зооморфный	Zoomorphic	Zoomorfico
Зубр, Бизон	Қуысүйізділер (<i>Bovidae</i>) тұқымдасының, жүйе тұяқтылар сүтқоректілеріне жататын жабайы өгіз түрі. Зубыриар тұқымында осы замандағы 2 - еуропалық зубр және американдық бизон (<i>Bison bison</i>), 5 ежелгі түрлері белгілі	Бизон, Зубр (лат. <i>Bison bonasus</i>)	Bison, Wisent	Bisonte
Зубаржат	Берилдің түрі, түсі қанық жасылдан ақшыл жасылға дейін өзгереді, жоғары бағаланатын асыл тас	Изумруд	Emerald	Smeraldo
Зығыр	Зығыр тұқымдасына жататын өсімдік. Оның жүзден астам түрлері бар, бірақ олардың ішінен ең маңыздысы - Кәдімгі зығыр. Зығырдан мата, май және тағам дайындауында қолданылады	Лён (лат. <i>Linum</i>)	Flax	Lino
Зығыр	Зығырмен байланысты	Льняной	Flax, Flaxen fabric, Linen (cloth)	Lino, Di lino
Зілбалға	Тасты ұқсату, ұста мен балғаны жұмыстарында қолданылатын ауыр қол балға	Кувалда	Sledgehammer, Maul	Maglio

И

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Иек	Беттегі төменгі жақтың алдыңғы бөлігін жабатын жұмырлық	Подбородок	Chin	Mento
Иероглиф	Бір ұғымды, дыбыс немесе буынды белгілейтін пішілді белгі, кейбір халықтарда пайдаланады	Иероглиф	Hieroglyph	Geroglifo
Изоглифа	Жерасты жазықтықтарының теңіз деңгейіне тік бағытта бірдей қиықтықта орналасқан нүктелерін бір-бірімен жалғайтын сызықтар	Изоглифа	Isobypse, Contour line	Isoipsa, Isoclina
Изоглосса	Кейбір тілдік құбылыстардың таралу шегін картаға түсіруде қолданылатын сызық	Изоглосса	Isogloss	Isoglossa
Изотопты хронология	Радио активті заттардың изотопты құрамын өлшеу арқылы минералдардың, органикалық заттардың, сжелгі адамзат мәдениетінің ізін және т.б. жасын анықтау әдісі	Изотопная Хронология	Radiocarbon dating, C14, Isotope chronology, Radioactive Chronology	Metodo del carbonio 14, Datazione radiometrica
Икона	Христиан дініндегілердің сыйынатын Иса Мәсіхтің, Құдай ананың, Қасиетті жазулар көріністері, әулиелердің суреті; тар мағынада – ортағасырлық өнердің туындысы	Икона	Icon	Icona
Иконография	1-Бірәудің бейнесін салатын суреттерді зерттейтін ғылым; 2-Бейнелеу өнерінде – Қатаң регламент бойынша кейіпкерлер мен көріністерді көрсететін жүйе	Иконография	Iconography	Iconografia
Иконостас	Православ шіркеуінде иконалар мен ойылған есіктері бар аралық, бөлменің негізгі бөлігін алтар бөлігінен бөліп тұрады	Иконостас	Iconostasis	Iconostasi
Иллюстрация	Кітап мәтінін жақсы түсіндіретін, сипаттайтын суреттеме немесе бейне	Иллюстрация	Figure, Picture, Illustration	Figura, Immagine, Illustrazione
Империя	Экономикалық, саяси және мәдени еркіндігі жоқ халық пен жер аумақтан тұратын император басқарған ірі монархиялық мемлекет құрылымының түрі	Империя	Empire	Impero
Импорт	Бөгде мәдени дәстүрді көрсететін, белгілі мемлекетке басқа елден әкелін тауар, жұмыс, қызмет, интеллектуалды қызметтің нәтижесі	Импорт	Import	Importazione
Ингумация	Мәйітті толығымен немесе денесінің бөліктерін ғана қазылған шұңқырға салып жерлеу	Ингумация	Inhumation	Inumazione
Индустрия	Бір материалдан, белгілі түрде дайындалған және бір қоғамның өнімі болып табылатын артефактілер жиынтығы	Индустрия	Industry	Industria
Игла	Қатты заттан жасалған керткі немесе берік үшкір өск; тесу мен тігуге арналған құрал	Игла	Needle	Ago
Игла көзі (1); Етіктің тарлауы (2)	1-Иглаге жіп өткізетін тесік; 2-Аяқ киімді аяғайлы кию үшін тігілген бау немесе таспа	Ушко	Eye (1); Eyelet (2)	Cruna (1); Asola, Occhiello(2)
Игла жақша	Тігін игне түрейтін қорашпа немесе жастықша	Игольница	Needle case	Agoraio
Инталия	Сурет үңгілген оюлы тас немесе метал. Ежелгі уақытта инталиялар мөр ретінде пайдаланған	Инталия	Intaglio	Intaglio
Интарсия	Ағаш заттарға (Жиһаз және т.б.) күсі және қыртысы әр-түрлі ағаш тилішелерден жасалған пішінді бейнелер мен ою-өрнектердің оюлы безендіруі	Интарсия	Intarsia, Inlaid work	Intarsio
Интерпретация	Бір нәрсенің мағынасына талдау беру, түсіндіру, ашу	Интерпретация	Interpretation	Interpretazione

Интерьер	Сәулет өнерінде ғимараттың (тұрғын, қоғамдық, өнеркәсіптік) немесе бөлек бөлмелердің (өсітібілім, кіреберіс, ауыл үйі, төр үй) ішкі кеңестігі	Интерьер	Interior, Interior space	Interno, Interiore, Spazio interno
Иректі өрік	Кермиканы жылжыту тәсілі, кейін ыдыстың беті ирек, топқалшы болып көрінеді. Әдебиетте бұл термин күйдірілмеген ыдыстың бетіне үшкір шпиген салынған ирек сызықтар дегенді білдіреді	Волнистый Орнамент	Rippled Decoration, Ripple bur-molding, Wavy decorative motif	Decorazione ondulata
Ирландия бұғысы, Үлкен мүйізді бұғы, Алып бұғы	Бұғылар тұқымдасын жататын жойылып кеткен жануар. Швейцария мен ерте готландия кезінде Еуропа, Азия мен Солтүстік Африка аймақтарында тіршілік еткен	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень. (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Irish elk	Megalocero, Megacero, Ceruo gigante
Исламға дейінгі	Б.з. VII ғ. исламның пайда болуы мен таралуына дейінгі уақыт	Донесламский	Pre-Islamic	Preislamico
Ит	Адаммен қолға үйретілген жануар әлемінің алғашқы түрі, қасқырға туыс төбет тұқымдасына кіреді (күзет, аң аулау, кейде тамақ ретінде, жетін жүруге пайдаланады)	Собака (Пёс - м.р.; Собака - ж.р.) (лат. <i>Canis lupus familiaris</i>)	Dog (Dog, Bitch)	Cane (Cane, Cagna)
Италақа	Қазтәрізділер отряды, үйрек тұқымдасына жататын құс. Еуразияда мекен ететін жағдайлары бөлек екі түрі бар: біріншісі Еуропаның теңіз жағалауларында ұяласа, екіншісі Орталық Азияның тұзды, сортаңды су айдындарында таралған	Италақа, Атайқа (лат. <i>Tadorna tadorna L.</i>)	Shelduck, Common Shelduck	Volpoca
Итқонақ	Астық немесе Қоңырбае тұқымдасына жататын бір жылдық шөптесін өсімдіктер туысы. Тарымен ұқсас азық немесе мал азық мәдениеті. Шөп, сурменген шөп, бұдай алу үшін өсіріледі. Жабайы түрде Азияда өседі	Могол, Шетанник итальянский (лат. <i>Setaria italica</i>)	Foxtail millet, Italian millet, Foxtail bristlegrass	Panico
Итмұрыш	Раулангүлдер тұқымдасына жататын бұта өсімдік. Солтүстік жарышардың қоңыржай және субтропикалық аймақтарында таралған. Жемісін шикідей және қайнатып шырынын ішеді. Жемісі, шыбыны, жапырағы мен тамыры н медицинада қолданады	Шиповник (лат. <i>Rosa sp.</i>)	Dogrose, Wild rose	Rosa Canina
Иық	Қолдың ең промаксималды буыны, денеге иық буыны арқылы жапсырылады. Бұл буын иық пен шынтақ буындары арасында орналасқан. Иық сүйегі оның қолжасы болып табылады	Плечо	Shoulder (1); Shoulder (of an object) (2)	Spalla (1); Spalla (di un manufatto) (2)
Иық сүйегі	Ұзын түтік сүйек, жауырынан шынтақ буына дейін созылған; иықтың қаңқа негізі	Плечевая кость (лат. <i>Humerus</i>)	Humerus	Omero
Иықбау	Бұйым немесе құрыныстағы тірек дөңсесі	Заплечник	Ledge, Shoulder	Mensole, Ripiano
Иықбау	Киімнің сыртынан киілетін иықбауы ертедегі әскери сауыттың иық қорғайтын бөлімі	Наплечник	Pauldron, Shoulder plate (1); Shoulder pad, Shoulder strap (2)	Spalluccio (1); Spallina (2)
Иілген	Доға түрінде немесе ирек сызық тәрізді	Изогнутый	Curved, Bent	Incurvato, Curvato, Piegato
Иіпағаш, Мойнағаш, Әкіпш	Бастарына екі иілек іліп, иыққа салып су тасуға арналған жонның жасалған ағаш құралы	Коромысло	Yoke, Shoulder-yoke (US), Carrying pole (US) (1); Beam (2)	Giogo (1); Braccio (stilo) della bilancia (stadera) (2)

И

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Иек	Беттегі төменгі жақтың алаңғы бөлігін жабатын жұмырлық	Подбородок	Chin	Mento
Иероглиф	Бір ұғымды, дыбыс немесе буынды белгілейтін пішінді белгі, кейбір халықтарда пайдаланады	Иероглиф	Hieroglyph	Geroglifo
Изогиһса	Жерасты жазықтықтарының теңіз деңгейіне тік бағытта бірдей қаптықтықта орналасқан нүктелерін бір-бірімен жалғайтын сызықтар	Изогиһса	Isohypse, Contour line	Isoipsa, Isochina
Изогlossa	Кейбір тілдік құбылыстардың таралу шегін картаға түсіруде қолданылатын сызық	Изогlossa	Isogloss	Isoglossa
Изотопты хронология	Радио активті заттардың изотопты құрамын өлшеу арқылы минералдардың, органикалық заттардың, сжелгі адамзат мәдениетінің ізін жіне т.б. жасын анықтау әдісі	Изотопная Хронология	Radiocarbon dating, C14, Isotope chronology, Radioactive Chronology	Metodo del carbonio 14, Datazione radiometrica
Икона	Христиан дініндегілердің сыйынатын Иса Мәсихтің, Құдай ананың, Қасиетті жазулар көріністері, әушелердің суреті; тар мағынада – ортағасырлық өнердің туындысы	Икона	Icon	Icona
Иконография	1-Бірудің бейнесін салатын суреттерді зерттейтін ғылым; 2-Бейнелеу өнерінде – Қатаң регламент бойынша кейіпкерлер мен көріністерді көрсететін жүйе	Иконография	Iconography	Iconografia
Иконостас	Православ шіркеуінде иконалар мен ойылған есіктері бар аралық бөлменің негізгі бөлігін алтар бөлігінен бөліп тұрады	Иконостас	Iconostasis	Iconostasi
Иллюстрация	Кітап мәтінін жақсы түсіндіретін, сипаттайтын суреттеме немесе бейне	Иллюстрация	Figure, Picture, Illustration	Figura, Immagine, Illustrazione
Империя	Экономикалық, саяси және мәдени еркіндігі жоқ халық пен жер аумақтан тұратын император басқарған ірі монархиялық мемлекет құрылымының түрі	Империя	Empire	Impero
Импорт	Бөтде мәдени дәстүрді көрсететін, белгілі мемлекетке басқа елден әкелім тауар, жұмыс, қызмет, интеллектуалды қызметтің нәтижесі	Импорт	Import	Importazione
Ингумация	Мәйітті толығымен немесе денесінің бөліктерін ғана қазылған шұңқырға салып жерлеу	Ингумация	Inhumation	Inumazione
Индустрия	Бір материалдан, белгілі түрде дайындалған және бір қоғамның өнімі болып табылатын артефактілер жиынтығы	Индустрия	Industry	Industria
Ине	Қатты заттан жасалған херттік немесе берік үшкір өзек; тесу мен тігуге арналған құрал	Игла	Needle	Ago
Ине көзі (1); Етіктің тарғнасы (2)	1-Инеге жіп өткізетін тесік; 2-Аяқ киімді ыңғайлы кию үшін тігілген бау немесе таспа	Ушко	Eye (1); Eyelet (2)	Cruna (1); Asola, Occhiello(2)
Инеқап	Тігін ине тұрейтін қорапша немесе жастықша	Игольница	Needle case	Agoraio
Интәлия	Суреті үңгілген оюлы тас немесе метал. Ежелгі уақытта интәлиялар мөр ретінде пайдаланған	Интәлия	Intaglio	Intaglio
Интәрсия	Ағаш заттарға (Жиһаз және т.б.) түсі және хырғысы әр-түрлі ағаш тілімшелерден жасалған пішінді бейнелер мен ою-өрнектердің оюлы безендіруі	Интәрсия	Intarsia, Inlaid work	Intarsio
Интерпретация	Бір нәрсенің мағынасына талдау беру, түсіндіру, ашу	Интерпретация	Interpretation	Interpretazione

Интерьер	Саулет өнерінде - ғимараттың (тұрғын, қоғамдық, өнеркәсіптік) немесе бөлек бөлмелердің (вестибюль, кіреберіс, ауыз үй, төр үй) ішкі кеңістігі	Интерьер	Interior, Interior space	Interno, Interiore, Spazio interno
Иректі өрнек	Керамиканы жылтырату тәсілі, кейін ыдыстың беті ирек, толқынды болып көрінеді. Әдебиетте бұл термин күйдірілмеген ыдыстың бетіне үнкір затпен салынған ирек сызықтар дегенді білдіреді	Волнистый Орнамент	Rippled Decoration, Ripple bur-nishing, Wavy decorative motif	Decorazione ondulata
Ирландия бұғысы, Үлкен мүйізді бұғы, Алып бұғы	Бұғылар тұқымдасына жататын жойылып кеткен жануар. Плейстоцен мен ерте голоцен кезінде Еуропа, Азия мен Солтүстік Африка аймақтарында тіршілік еткен	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Irish elk	Megalocero, Megacero, Cervo gigante
Исламға дейінгі	Б.з. VII ғ. исламның пайда болуы мен таралуына дейінгі уақыт	Доисламский	Pre-Islamic	Preislamico
Ит	Адаммен қолға үйретілген жануар әлемінің алғашқы түрі, қасқырға туыс төбет тұқымдасына кіреді (күзет, аң аулау, кейде тамақ ретінде. жегіп жүруге пайдаланады)	Собака (Пес - м.р.; Собака - ж.р.) (лат. <i>Canis lupus familiaris</i>)	Dog (Dog, Bitch)	Cane (Cane, Cagna)
Италаказ	Қазтәрізділер отряды, үйрек тұқымдасына жататын құс. Еуразияда мекен ететін жағдайлары бөлек екі түрі бар: біріншісі Еуропаның теңіз жағалауларында ұяласа, екіншісі Орталық Азияның тұзды, сортаңды су айдындарында таралған	Пеганка, Атайка (лат. <i>Tadorna tadorna L.</i>)	Shelduck, Common Shelduck	Volpoca
Итқонак	Астық немесе Қоңырбас тұқымдасына жататын бір жылдық шөптесін өсімдіктер туысы. Тарымен ұқсас азық немесе мал азық мәдениеті. Шөп, сүрінген шөп, бидай алу үшін өсіріледі. Жабайы түрде Азияда өседі	Могар, Щетинник итальянский (лат. <i>Setaria italica</i>)	Foxtail millet, Italian millet, Foxtail bristlegress	Panico
Итмұрып	Раушангүлдер тұқымдасына жататын бұта өсімдік. Солтүстік жарықшардың қоңыржай және субтропикалық аймақтарында таралған. Жемісін шикідей және қайнатып шырынның ішеді. Жемісі, шыбығы, жапырағы мен тамыры медицинада қолданады	Шиповник (лат. <i>Rosa sp.</i>)	Dogrose, Wild rose	Rosa Canina
Иык	Қолдың ең промаксималды буыны, денсеге иық буыны арқылы жапсырылады, бұл буын иық пен шынтақ буындары арасында орналасқан. Иық сүйегі оның қаңқасы болып табылады	Плечо	Shoulder (1); Shoulder (of an object) (2)	Spalla (1); Spalla (di un manufatto) (2)
Иық сүйегі	Ұзын түтік сүйек, жауырынан шынтақ буына дейін созылған; иықтың қаңқа негізі	Плечевая кость (лат. <i>Humerus</i>)	Humerus	Omero
Иықбау	Бұйым немесе құрылыстағы тірек дөңсесі	Заплечник	Ledge, Shoulder	Mensola, Ripiano
Иықбау	Киімнің сыртынан киілетін иықбауы ертедегі әскери сауыттың иық қорғайтын бөлімі	Наплечник	Pauldron, Shoulder plate (1); Shoulder pad, Shoulder strap (2)	Spallaccio (1); Spallina (2)
Иілген	Доға түрінде немесе ирек сызық тәрізді	Изогнутый	Curved, Bent	Incurvato, Curvato, Picgato
Иіпағаш, Мойынағаш, Әкітш	Бастарына екі шелек іліп, иыққа салып су тасуға арналған жонғып жасалған ағаш құралы	Коромысло	Yoke, Shoulder-yoke (US), Carrying pole (US) (1); Beam (2)	Giogo (1); Braccio (stilo) della bilancia (stadera) (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Иір ойықты өрнек	Балшық, тас, сүйек, ағаштың жұмсақ бетін үшкір құралмен ойып кесілген ою	Парезной орнамент	Excised decoration	Decorazione incisa, Decorazione ad incisione
------------------	--	-------------------	--------------------	--

К	Kazakh	Түсіндірме	Russian	English	Italiano
	Кавалерия	Атты әскер	Кавалерия	Cavalry	Cavalleria
	Казарма	Әскери бөлімдерді орналастыратын арнаулы ғимарат	Казарма	Barracks	Caserma
	Каземат	Жаудың шабуынан сақтану үшін жабық қорғаныс ғимарат	Каземат	Casemate, Casement, Pillbox, Blockhouse	Casarmatta
	Каланча	Жаудың қимыл-қозғалысын және басқа да қауыпты жағдайды байқайтын қарауыл орны немесе бекіністігі барлаушы мұнара	Каланча	Watchtower	Torre di avvistamento
	Калаф	1-Қабырғалары тік немесе сәл кеңейтілген, түбінде құйылыс тесігі мен ерсіуінен төмен тұрғалары бар ыдыс; 2-Үлгілер немесе кескі шошақ тәрізді бас киім	Калиф	Kalathos, Psyker (1); Kalathos (2)	Kalathos, Moggio (1); Kalathos (2)
	Калибрлеу	Дәл күнін алуға арналған әдіс. Атмосферада 14 көміртектің мөлшерінің ауытқуы, радио-көміртекті күнін белгілеу нақты емес екендігін білдіреді, онда түзету коэффициенті күнтізбелік жылдарын алуға және радиокөміртекті күндерді калибрлеу үшін енгізілуі мүмкін	Калибровка	Calibration	Calibrazione
	Калкули	Санауға арналған ұсақ тас немесе мәрмәр тастар	Калкули	Calculi	Calculi
	Кальдарий	Ежелгі римдік монша бөлігі – бассейнде жылы суы бар бөлме	Кальдарий	Calidarium	Calidario, Caldario
	Калька	Сызбаны я суретті дәл көшіретін ерекше селдір қағаз, және де солдай түсірін алған көшірме де аталады	Калька	Tracing paper	Carta lucida, Carta semitrasparente per lucidare, Lucido
	Кальпида	Грек сауыты, гидрия секілді су тасуға пайдаланған. Гидриямен салыстырғанда денесі доғал және оған бірқалыппен мойнаны қосылған	Кальпида	Kalpis	Kalpis
	Кальциленген сүйектер	Күйдірілген; ақ немесе көк минерал қосымшаларына айналған сүйектер	Кальцифициро- ванные Кости	Calcified Bones	Ossa Calcificate
	Камера	Жеке бөлме, белгіленген немесе заттарды сақтау бөлме; жиі жерлеу құрылысқа айтылады	Камера	Chamber, Room	Camera, Stanza
	Камералды бөлме	Экспедиция мен дала жұмыстары барысында жинақталған материалдардың техникалық және зертханалық өңдеу бөлмесі	Камералка	Research laboratory	Laboratorio di ricerca, Laboratorio di studio
	Камералды жұмыстар	Далалы зерттеулер нәтижесінде жинақталған материалдардың ғылыми тұрғыдан жан-жақты өңдеу мен талқылау үдерісі, далалы зерттеулер мен кейін зертхана сараптамасы кезінде үздіксіз атқарылатын жұмыстар	Камеральные Работы	Work done in office or laboratory, Laboratory work	Ricerca, Analisi o studio in laboratorio
	Камея	Гемманың бір түрі, зергерлік бұйым я әлпекей, асыл немесе жартылай асыл тастарда, теңіз Cassis қабыршақтарда барельеф әдісімен жасалған. Италияға керісінше болып келеді	Камея	Cameo	Cammeo

Канализация, Канал жіргізу	Пайдаланылған суларды елді мекендер мен өндіріс орындарынан аластату үшін жасалатын санитарлық шаралар және техникалық құрал-жабдықтардың жиынтығы	Канализация	Sewerage system, Sewers, Canalization, Canalisation	Sistema fognario, Rete fognaria, Fognatura, Canalizzazione
Канделябр	Бірнеше май шамды отырғызатын шам қойғыш, және де май шам түріндегі шамдардың пырағы	Канделябр	Candlestick, Candelabrum	Candelabro
Канитель	Жіңішке алтын, күміс немесе зер сым, тігін ісінде жіпті немесе бұранда сымды пырауға пайдаланылады	Канитель	Silver border, Gold border (Embroidery), Purl	Canutiglia, Bordura (di elementi d'oro e d'argento)
Каннелюрлер	Колонна, пиластр, ыдыстағы дүңін бойлай тік тартылатын ойыстар түріндегі ою-өрнек	Каннелюры	Flutes, Grooves, Furrows	Scanalature, Solchi
Канфар	Әдетте балшықтан, кейде металдан да жасалған биік тіректегі, екі гүлқалы көне грек кубогі	Канфар	Kantharos, Cantharus	Cantaro, Kantharos
Каолин	Каолиннің минералынан құралған саз тәрізді тау-жанысы. Каолин гранитоид, гнейс, тақтатаас, т.б. далаы шағы бар тау жыныстарының үтілуінен түзіледі. Керамикалық шикізат (фарфор, фаянс); қағаз, папа, резеңке өндірісінде кеңінен қолданылады	Каолин	China clay, Kaolin (or Kaoline)	Caolino
Канцеля	Кішкентай шіркеуді қарау	Канцелла	Chapel	Cappella
Капитель	Колонна, ұстынның немесе пиластрдың жоғарғы бөлігі	Капитель	Capital	Capitello
Кардиум	Қосжақтауды, жеуге жарамды ұдулар. Кетік бүйірін керамиканы әшекейлеуге пайдаланған (импрессо)	Кардиум, Сердцевидки (лат. <i>Cardiidae</i>)	Cardium, Cardiidae	Cardium, Cardiidae
Каренатура (Уступчик)	Ылмыс денесіндегі қатты бұрыш, мойын мен дөңеңі бөлетін; ыдыс бойыны	Каренатура (Уступчик)	Carination	Carenatura
Кариатид	Гимарагта тіреу бөрсне ретінде қызмет ететін, тұрып тұрған әйелдің мүсіндік бейнесі	Кариатида	Caryatid	Cariatide
Каркас, Қанқа	Белгілі бір ғимараттың, құрылыстың, бұйымның негізі, өзара бекітілген жеке бөлшектерден тұрады. Бұйымның пішінін, беріктігін, мықтылығын белгілейді. Ағаш, метал немесе басқа материалдардан жасалады	Каркас	Frame, Framework, Skeleton (of a structure of an object)	Struttura, Armatura, Impalcato, Ossatura, Intelaiatura
Карниз, Ернеу	Сәулет өнерінде - үй қабырғасының, дуалдың, терезенің сырт ернеуі, судың сорғалауынан қорғайты; және де сәндік беру үшін пайдаланады	Карниз	Cornice, Moulding	Cornice, Cornicione, Modanatura
Карта	1-Жер, теңіздің кішірейтілген сызбасы; карталар географиялық, топографиялық және т.б. болып атбылады; 2-Айқын белгілері бар жазық қатты парақ, ойын мен бал ашылғанда пайдаланады. Алғашқы ойын карталар Шығыс Азияда ортағасырларда пайда болды	Карта	Map, Geographical Map, Topographical Map (1); Playing Card (2)	Carta, Mappa, Carta geografica, Mappa topografica (1); Carta, Carta da gioco (2)
Картография	Географиялық карталар, шарды жасау мен пайдалану әдістерін қамтитын ғылым	Картография	Cartography	Cartografia
Картографиялық шартты белгілер, Шартты белгілер	Картада әр түрлі объектілер мен құбылыстарды, шардың сипалық және сандық сипаттамасын көрсететін символды графикалық белгілердің жүйесі. Кейде шартты белгілерді «карта легендасы» деп атайды	Условные обозначение, Картографиячес кие условные знаки	Map symbols	Legenda
Картуш	Қалқан немесе талығымен ашылмаған бұрама қағаз түріндегі әшекей, оған таңба, танымбелгі немесе жазба сымды	Картуш	Cartouche	Cartiglio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Карьер	Пайдалы қазбаларды ашық әдіспен өндіретін тау-кен өнеркәсібі кәсіпорны	Карьер	Quarry, Opencast mine	Cava, Miniera a cielo aperto
Касситерит	Қалайы алу үшін басты кен минералы. Түсі күңгірт-құба, қара немесе сары қызыл-құба түсі бар. Алмас тәрізді жарқырайды. Минерологиялық шәкіл бойынша 6-7 қаттылығы бар. Кен орындары Қыыр Шығыста, Орта Азияда және Қазақстанда	Касситерит	Cassiterite	Cassiterite
Катакомба	1-Табиғи немесе жасанды жер асты құрылыс. Ежелде діни жораларды өткізу мен мәйітті жерлеуге қолданылған; 2-Қабірдің бүйірін қауіп қазған қосымша ұясы болатын жерлеу құрылысы, көр дәлізінен (дромос) және жерлеу камерадан тұрады	Катакомба	Catacomb (1); Chamber grave, Chamber tomb (2)	Catacomba (1); Tomba a camera (2)
Каталог	Артефактілер мен табылған заттардың сипаты және шыққан жері жөніндегі жүйеленген тізім	Каталог	Catalogue, Catalog (US)	Catalogo
Катапульта	Бұрынғы заманда бұралған серпімдік талшық (белбеу, сіңір) арқылы жүзеге асыратын оқ лақтыратын әскери машина	Катапульта	Catapult	Catapulta
Катафалк	Қоңғасу запы немесе жерлеу кезіндегі өлік салатын тұғыр	Катафалк	Catafalque	Catafalco
Каура	Үнді мұхитында кездесетін ұсақ құрсақаяқты ұлулар қабыршағы, тиын, айырбас құралы, әшкгей ретінде қолданылған	Каури	Cowrie (or Cowry)	Cauri
Кафедра	1-Лектор, шешен шығын сөйлесітін мінбе; 2-Жоғары оқу орындарында белгілі бір ғылым саласындағы профессорлар мен оқытушылардың біріккен тобы	Кафедра	Pulpit (1); Department (in a University) (2)	Pulpito (1); Dipartimento (all'Università) (2)
Кафель, Қатпау	Қабырғаларды, еденді, алу онақты қатпау үшін сырты керамикалық жылтыр күйдірілген саздан жасалған плиткалар	Кафель	Tile	Mattone, Piastrella
Кәде, Ғұрып, Рәсім, Жоралғы, Дәстүр	Белгілі бір қоғамда немесе әлеуметтік ортада лайда болып, оның мүшелерінің үйреншікті мінез-құлпы	Обычай	Custom, Tradition, Usage	Usanza, Uso, Costume
Қарақұмық, Кәдімгі қарақұмық	Қарақұмық, Грек бидайы. Қарақұмық тұқымдасы, жарма дақылды. Қарақұмықтың отаны Солтүстік Үндістан жерлері, Гималай тауларының батыс тарамдарында өсімдіктің жабайы түрлері шоғырланған. 5 мың жылдық бұрын қарақұмық мәдениет ретінде өңделі басталған	Гречка, Гречиха обыкновенная, Гречиха посевная, Греческая пшеница (лат. <i>Fagopyrum esculentum</i>)	Buckwheat or Japanese buckwheat	Grano saraceno
Шие, Кәдімгі шие	Раушангүлдәйер тұқымдасы, Шие ағашы шиегі даялалық шиемен будандастыру арқылы алынған, өте ертеден өсіріліп келе жатқан сұрып	Вишня кислая, Вишня обыкновенная (лат. <i>Prunus cerasus</i>)	Sour cherry tree; Sour black cherry (fruit)	Visciolo, Amarnco, Amarnco (albero); Visciola, Amarena (frutto)
Кәреңке, Себет	Заттарды сақтау мен тасымалдауға арналған бұтақтан тоқылған бұйым	Корзина	Basket, Wicker basket	Cestino, Canestro
Кәрі жілік	Шынтақ сүйек және тоқпан жілік бастарымен біріктен сүйек	Лучевая кость (лат. <i>Radius</i>)	Radius	Radio
Кәрібтас	Қылқанжапырақты ағаштардың қазба шайырлары, органикалық қосылыс түріндегі минерал. Зергерлік бұйымдар мен дәрі-дәрмек жасағанда қолданылады	Янтарь	Amber	Ambra
Кәріз	Жер асты суларын жинап, жер бетіне шығаруға арналған гидротехникалық құрылыс; кәріздер Орта Азия мен Кавказдың арғы жағында тараған	Кәріз, Қарыз	Qanat, Kanat, Kariz, Karez	Qanat, Kariz

Квадрат, Шаршы	Археологияда бұл термин зерттеу объектінің белгілеу жүйесіне қатысты, және де көлемі біркелкі қазындының ірі немесе негізгі координаторлық тор ретінде көрсетіледі	Квадрат	Excavation Trench. Excavation Square or Quadrant	Quadrato di scavo, Settore di Scavo
Квартал, Орам	Қаланың немесе ірі мекеннің бірнеше көшелердің қиылысымен шектелген бөлігі	Квартал	Quarter, District	Quartiere, Rione
Кварц	Табиғатта ең көп таралған тау жынысын тұзуші минерал. Оксидтер класына жататын минерал. Көптеген тау жыныстарының құрамына кіреді: гранит, гнейс, кварцит, кристалды тақтатас	Кварц	Quartz	Quarzo
Кварцит	Метаморфизмдік тау жынысы, негізінен кварцтан тұрады. Берік және мықты тау жынысы ақ, сұр немесе қызыл түсті және өңдеуге өте ауыр болады	Кварцит	Quartzite	Quarzite
Келдір-бұдырланған (Ирек)	Артефактінің бетіндегі қырлар мен ойықтардың толқынлы ауысуы	Рифлёный (Волнистый)	Grooved	Scanalato
Кездейсоқ	Күтпеген жағдайда пайда болған	Случайный	Casual, Occasional	Casuale, Occasionale
Кезең	Уақыт мезгілі я аралығы, ұзаққа созылғандық, бір оқиғадан екінші оқиғаға дейінгі кез	Период	Period	Periodo
Кейін, Арғышан	Префикс, сөз жасаушы бірлік, ол кейін болатын құбылыстарды көрсететін терминдерде кездеседі (қозғалыстан кейінгі, жарқыраудың соңынан)	После-	Post-	Post-, Dopo-
Кейінгі антика	Антика өркениетінің соңғы кезеңі, жерортатеңіздік және әлем тарихының кезеңі, әдетте б.з. III–VI ғғ. шектеленеді	Поздняя античность	Late Antiquity	Tarda Classicità, Periodo Tardoantico
Келдірлік	Ат әбзеліндегі жылқының маңдайынан көлденең өтетін қайыс белдігі	Налобник	Frontlet	Frontale
Келбет, Кескің, Көрініс	Бірдеменің пішіні, нысаны; затты суреттеген, сызған, сызықпен жасалған; сұлба	Очертание	Outline, Contour, Shape	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Келбет, Көрініс, Өң, Әлпет, Ажар, Бейне, Жүз	Сыртқы түрі, кескің, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Келі (1); Ступа (2)	1-Бірдемені ұсақтайтын, келсаппен ұвқтайтын тас, металл немесе ауыр ағаш ыдысы; 2-Сапп-жоралық міндет атқарған буддалық ғимарат; кастерлі заттарды сақтауға арналған	Ступа	Mortar (1); Stupa (2)	Mortaio (1); Stupa (2)
Келсап, Кішігірім келсап, Кішігірім түйгіш	Кішкентай келсап, түйгіш	Пестик	Pestle	Pestello
Келсап, Түйгіш	Әдетте қатты материалдан жасалатын, асты дөңгелектелген немесе саңырауқұлақ пішіндегі зат, келідегі бір затты ұсақтау, уағута пайдаланады	Пест (Тёрочник)	Pestle, Muller	Pestello, Macinello
Кельт, Айылбас балта	Төлкесі жүзіне перпендикуляр метал немесе жылтыратылған балтаның түрі	Кельт	Cell, Socketed Axe	Ascia, Celta
Кеме	Судағы жүретін кеме транспорты	Корабль	Ship, Vessel, Boat	Nave, Imbarcazione, Barca
Кеме апаты	Теңіз (өзен) транспортының апаты, нәтижесінде құрылымдық қиратылуы мен суда бату оқиғасы болады	Кораблекрушение	Shipwreck	Relitto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Кемежай	Ғеңіт жинасында кеме тоқтауға, жүк арту және көрінісіне жүкті түсіруге арналған су кеңістігі жанық жер; айлақ	Port	Port	Porto
Кемтік, Оқиғалық	Біреу не бірдене туралы толығымен мағлұмат алуға қандай да бір фактілер, мәліметтердің жоқ болуы	Пробел	Hiatus, Break	Iato, Intervallo, Interruzione
Кен	Пайдалы қазбалардың кен орны, және де олардың ашық немесе жерасты ондеу жұмыстарының құрылысы	Копи	Mine	Miniera
Кен	Құрамында металл бар тау жынысы, минералды заттар	Руды	Ore, Mineral	Minerale
Кен бөлшегі	Екі бөліктерден тұратын кішігірім шот башпа; әдетте ағам саптан және металды басы бір жағы соққыш жатықтан, ал екінші жағы үшкір шүйдесден тұрады	Молоток-отбойник (Молоток каменщика)	Pick, Mason's hammer, Scutch hammer	Martellina, Maleppeggio, Malimpeggio
Кен кәсі	Асыл пайдалы қазбалар (алтын, платина, жарқырауақ асыл тастар) табылған және ондеген орны	Прииск	Mine	Miniera
Кең қоңыр	Бір нәрсенің шетінің шүңғыма тәрізді келетей	Раструб	Flaring, Flare, Funnel-shaped mouth	Svasatura
Кен орны	Пайдалы қазбалардың орналасқан жері, сонымен олардың жер қыртысындағы тоңарлануы	Месторождение	Deposit, Field	Giacimento, Deposito
Кен ондіру өнеркәсібі	Пайдалы қазбалардың алғашқы өңделуі, кен орындарының барлау жұмыстарына байланысты кешенді сала ондірісі	Горная промышленность	Mining industry	Industria mineraria, estrattiva
Кен ошағы, Кенші	Жер асты немесе ашық түрде пайдалы қазбаларды ондіру таулы кәсіні	Рудник	Mine, Pit	Miniera
Кен шығаратын жер (2); Ондеу (1)	2-Пайдалы қазбаларды алу тәсілі, және кен табылған жер; 1-«Өңірілеу, Дайындау» етістігінің нәтижесі мен әрекеті; егу, ондеу, бір нәрсеге жарамды етіп жасау; жан-жақты іертпеу, дайындау	Разработка	Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2); Working, Production, Processing (1)	Estrazione, Giacimento (2); Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1)
Кеңір	Бұталар мен құлжайыр өсімдіктерінің тұқымдасы, тоқпам мәдениеті. Тропикалық жерлерде ғариган және алғашқы қауымдық кешенде талшықтарды тауып алу мен дорскі мати жасау барысында қолданылған	Джут (лат. <i>Cox horius</i>)	Jute	Iuta
Кеңейтілген отбасы	Бірнеше ұрпақтардан тұратын күрделі, жиі патриархалды отбасы	Расширенная семья	Extended family	Famiglia estesa, Famiglia allargata
Кеңейту	«Ұлғайту, Үлкейту» етістігінің әрекеті, кеңік қылу, санын көбейту; көлемді ету, тарыту, күшейту	Расширение	Widening, Enlargement, Broadening	Allargamento, Ampliamento, Estensione
Кеңестік	1-Ұяқтық деп аумағы бар материяның күйі; 2-Бірдененің аралындағы аралық, бірнәрсені сыйдыратын орын, 3-Бел, жер аумағы	Пространство	Space	Spazio
Кенші, Кен ошағы	Жер асты немесе ашық түрде пайдалы қазбаларды ондіру таулы кәсіні	Рудник	Mine, Pit	Miniera
Кенотаф, Ғылымдық жерінеу	Марқұмның денесі жерденбеген және оны есте сақтау үшін тұрғызылған символдық жалаған кәбірі	Кенотаф	Cenotaph	Cenotafio
Кенші	Кен орындарындағы кен қазушы	Рудокоп	Miner	Minatore
Кеке, Күрек, Балаған, Жауша	Шыбық, сырпақтардан, қаықтардан және т.б. ұяқатпа тұрғызылған үй-жай	Шалаши	Hut, Shelter	Capanna, Riparo

Көптіру, Ұрлық	Желмен топырақтың беткі жағынан көптіру үдерісі. Қағғы құрғақ жел болғанда байқалады. Әсіресе майдаланған, құрылымсыз топырақтарда ерекше білінеді	Выдувание	Blowing, Deflation	Deflazione
Керамикалық Петрология	Керамика және басқа органикалық емес материалдардың минералдық және микроструктурінің құрылымын зерттейтін зерханалық әдіс. Бұл әдіс поляризациялық микроскоп сәулесі арқылы, артефактінің жасау технологиясы мен пайда болуына талдау береді	Керамическая Петрология	Ceramic Petrology, Ceramic Petrography	Petrografia, Petrologia ceramica
Керете, Төсек	Құрылыстың қатты қаңқасы, заттың бөліктері бекітілетін тіреу негізі; қаңқа	Остов	Framework, Skeleton	Struttura, Armatura, Scheletro, Carcassa
Кермек	Қорғасыншөптер тұқымдасына жататын көп жылдық шөптесін өсімдік, шала бұта. Жер шарында кең тараған, негізінен, Жерорта теңізі жағалауларынан Орталық Азияға дейінгі аймақта кездеседі. 200-ден артық түрі белгілі; жиі сортаң жерлерде өседі	Кермек (лат. <i>Limonium</i> sp.)	Statice, <i>Limonium</i>	Statice, <i>Limonium</i>
Керней (2); Көркі (1)	2-Үрмелі музыка аспабы; керней; 1-Қыл ыдыстарды күйтіру, металдарды қыздырып, ерітетін пеш	Горн	Horn, Bugle (2); Furnace, Forge, Hearth (1)	Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2); Fornace, Forgia, Fucina (1)
Кернос	Ернеуінде кішігірім шыныаяқтары бар сәллі грек қыл ыдысы. Жерорта теңізінің шығыс бөлігінде тараған. Болжаумен тұрыптық мақсатта пайдаланған	Кернос	Kernos	Kernos
Кертпеш, Ойық	Жерді бөлетін рельефтің кертпеш бөлігі	Уступ	Bench, Terrace (1); Ledge, Shelf, Projection (2)	Terrazza, Ripiano (1); Mensola, Ripiano (2)
Керткі	Қатты денеге балтамен белгі немесе қашау шабу	Зарубка	Notch, Cut, Dent, Indentation	Indentatura, Tacca, Incavo
Керткі, Кесік (1); Ойық, Ажур (2)	1-Бірдеведе кесілген, әдетте жіңішке тесіп өткен саңылау; 2-Коркөм оюның түрі	Прорез	Opening (1); Openwork (2)	Foro, Apertura (1); Traforato, Lavoro al traforo (2)
Кертү, Ою	1-Металды көркем өңдеу тәсілі; артефакт бетіне суретті нақыштау; 2-«Белгі салу, Кертіп түсіру» стістіктерінің әрекеті: белгі қою, сыртын уақтау	Насечка	Inlay, Damascening (1); Impression, Cutting, Notching (2)	Intarsio, Tarsia, Agemina (Ageminazione) (1); Intaccatura, Impressione, Tacca (2)
Керуен Сарай	Азия құрлығында, Оңтүстік Еуропада, Қазақстан мен Кавказ елдерінде қалалар мен керуен жолдарының бойында ежелгі дәуір мен орта ғасырларда, ішінара жаңа дәуірде салынған аялдама, қонақ үй орны	Караван-сарай	Caravansera (or Caravansary), Khan, Choltry	Caravanserraglio
Кесс	Тұтқасы жоқ кішігірім тостаған түріндегі іпуге арналған ыдыс	Пиала	Bowl	Ciotola
Кесек	Кез келген жұмсақ, борпылдақ заттардан домалатып жасалған тығыздалған кесек	Комок	Lump	Pallottola, Batufiolo
Кесек, Тілім	Бір тұтастың бөлігі, сынғыс, кесіп алынған жері	Кусок	Piece, Bit, Morsel, Scrap	Pezzo, Pezzetto, Frammento

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Кемежай	Теніз жағасында кеме тоқтауға, жүк арту және керісінше жүкті түсіруге арналған су кеңістігі жабық жер; айлақ	Порт	Port	Porto
Кемтік, Олқылық	Біреу не бірдене гуралы толығымен мағлұмат алудағы кіндай да бір фактілер, мәліметтердің жоқ болуы	Пробел	Hiatus, Break	Iato, Intervallo, Interruzione
Кен	Пайдалы қазбалардың кен орны, және де олардың ашық немесе жерасты ондеу жұмыстарының құрылысы	Көші	Mine	Miniera
Кен	Құрамында метал бар тау жынысы, минералды заттек	Руда	Ore, Mineral	Minerale
Кен балғасы	Екі бөліктерден тұратын кішігірім шот балға; әдетте алған салған және металды басы бір жағы соққыш жазықтан, ал екінші жағы үшкір шүйдеден тұрады	Молоток-отбойник (Молоток каменщика)	Pick, Mason's hammer, Scutch hammer	Martellina, Maleppeggio, Malimpeggio
Кен көзі	Асыл пайдалы қазбалар (алтын, платина, жарқырауық асыл тастар) табылған және өңделген орны	Прииск	Mine	Miniera
Кең қопыш	Бір нәрсенің шетінің шүңғыма тәрізді кеңеюі	Раструб	Flaring, Flare, Funnel-shaped mouth	Svasatura
Кен орны	Пайдалы қазбалардың орналасқан жері, сонымен олардың жер қыртысындағы шоғырлануы	Месторождение	Deposit, Field	Giacimento, Deposito
Кен өндіру өнеркәсібі	Пайдалы қазбалардың алғанқы өңделуі, кен орындарының барлау жұмыстарына байланысты кешенді сала өндірісі	Горная промышленность	Mining industry	Industria mineraria, estrattiva
Кен ошағы, Кеніп	Жер асты немесе ашық түрде пайдалы қазбаларды өндіру таулы кәсіп	Рудник	Mine, Pit	Miniera
Кен шығаратын жер (2); Өндеу (1)	2-Пайдалы қазбаларды алу тәсілі, және кен табылған жер; 1-«Әзірлеу, Дайындау» етістігінің нәтижесі мен әрекеті; егу, өндісу, бір нәрсеге жарамды етіп жасау; жан-жақты зерттеу, дайындау	Разработка	Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2); Working, Production, Processing (1)	Estrazione, Giacimento (2); Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1)
Кендір	Бұталар мен құлқайыр өсімдіктерінің тұқымдасы, тоқыма мәдениеті. Тропикалық жерлерде тараған және алғашқы қауымдық кезеңінде галшықтарды тауып алу мен дәрекі маға жасау барысында қолданылған	Джут (лат. <i>Cochorus</i>)	Jute	Iuta
Кеңейтілген отбасы	Бірнеше ұрпақтардан тұратын күрделі, жиі патриархалды отбасы	Расширенная семья	Extended family	Famiglia estesa, Famiglia allargata
Кеңейту	«Үлғайту, Үлкейту» етістігінің әрекеті, кеңік қылу; санын көбейту; көлемді ету, тарату, күшейту	Расширение	Widening, Enlargement, Broadening	Allargamento, Ampliamento, Estensione
Кеңістік	1-Ұзақтық пен ауамы бар материяның күйі; 2-Бірдененің арасындағы аралық; бірнәрсені сыйдыратын орын; 3-Беті, жер ауданы	Пространство	Space	Spazio
Кеніп, Кен ошағы	Жер асты немесе ашық түрде пайдалы қазбаларды өндіру таулы кәсіп	Рудник	Mine, Pit	Miniera
Кенотаф, Нышандық жерлеу	Мәрқұмның денесі жерленбеген және оны есте сақтау үшін тұрғызылған символикалық жалған қабір	Кенотаф	Cenotaph	Cenotafio
Кенші	Кен орындарындағы кен қазушы	Рудокоп	Miner	Minatore
Кепс, Күркс, Балаған, Жаппа	Шыбық, сырықтардан, қазықтардан және т.б. уақытша тұрғызылған үй-жай	Шалаш	Hut, Shelter	Capanna, Riparo

Келтіру, Урлеу	Желмен топырақтың беткі жағынын келтіру үдерісі. Қатты құрғақ жел болғанда байқалады. Әсіресе майдаланған, құрылымсыз топырақтарда ерекше білінеді	Выдувание	Blowing, Deflation	Deflazione
Керамикалық Петрология	Керамика және басқа органикалық емес материалдардың минералдық және микроструктивті құрылымын зерттейтін зертханалық әдіс. Бұл әдіс поляризациялық микроскоп сәулесі арқылы, артефактінің жасау технологиясы мен пайда болуына талдау береді	Керамическая Петрология	Ceramic Petrology, Ceramic Petrography	Petrografia, Petrologia ceramica
Кереге, Төсек	Құрылыстың қатты қаңқасы, заттың бөліктері бекітілеіні тіреу негізі; қаңқа	Остов	Framework, Skeleton	Struttura, Armatura, Scheletro, Carcassa
Кермек	Қорғасыншөптер тұқымдасына жататын көп жылдық шөптесін өсімдік, шала бұта. Жер шарында кең тараған, негізінен, Жерорта теңізі жағалауларынан Орталық Азияға дейінгі аймақта кездеседі. 200-ден артық түрі белгілі; жиі сортаң жерлерде өседі	Кермек (лат. <i>Limonium</i> sp.)	Stative, <i>Limonium</i>	Staifce, <i>Limonium</i>
Көрней (2); Көркі (1)	2-Үрмелі музыка аспабы; көрней; 1-Қыш ыдыстарды күйтіру, металлдарды қыздырып, ерітетіні пеш	Горн	Horn, Bugle (2); Furnace, Forge, Hearth (1)	Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2); Fornace, Forgia, Fucina (1)
Кернос	Ернеуінде кішігірім шыныаяқтары бар ежелгі грек қыш ыдысы. Жерорта теңізінің шығыс бөлігінде тараған. Болжаумен тұрыптық мақсатта пайдаланған	Кернос	Kernos	Kernos
Кертпеш, Ойық	Жерді бөлетін рельефтің кертпеш бөлігі	Уступ	Bench, Terrace (1); Ledge, Shelf, Projection (2)	Terrazza, Ripiano (1); Mensola, Ripiano (2)
Керткі	Қатты денеге балтамен белгі немесе қашау шабу	Зарубка	Notch, Cut, Dent, Indentation	Indentatura, Tacca, Incavo
Керткі, Кесік (1); Ойық, Ажур (2)	1-Бірдепеді кесілген, әдетте жіңішке тесіні өткен саңылау; 2-Көркем ойның түрі	Прорез	Opening (1); Openwork (2)	Foro, Apertura (1); Traforato, Lavoro al traforo (2)
Керту, Ою	1-Металды көркем оңдеу тәсілі; артефакт бетіне суретті нақыштау; 2-«Белгі салу, Кертпін түсіру» стістіктерінің әрекеті; белгі қою, сыртын уақтау	Насечка	Inlay, Damascening (1); Impression, Cutting, Notching (2)	Intarzio, Tarsia, Agemina (Ageminazione) (1); Intaccatura, Impressione, Tacca (2)
Керуен Сарай	Азия құрлығында, Оңтүстік Еуропада, Қазақстан мен Кавказ елдерінде қалалар мен керуен жолдарының бойында ежелгі дәуір мен орта ғасырларда, ішінара жаңа дәуірде салынған аядама, қонақ үй орны	Караван-сарай	Caravanserai (or Caravansary), Khan, Choltry	Caravanserraglio
Кесс	Тұтқасы жоқ кіншігірім тостаған түріндегі ішуге арналған ыдыс	Пиала	Bowl	Ciotola
Кесек	Кез келген жұмсақ, борпылдақ заттардан домалатып жасалған тығыздалған кесек	Комок	Lump	Pallottola, Batuffolo
Кесек, Тілім	Бір тұтастың бөлігі, сынығы, кесіп алынған жері	Кусок	Piece, Bit, Morsel, Scrap	Pezzo, Pezzetto, Frammento

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Кесене	Бір отбасы, бір ру мүшелерінің сағанасы	Усыпальница	Sepulchre, Tomb, Grave	Sepolcro, Tomba
Кесене	Бейгі үсті мемориалды құрылыс	Мавзолей	Mausoleum	Mausoleo
Кескі қоюстық	Кесілген конус пішінді; қиылған конусқа байланысты	Усеченно-конический	Truncated conical	Tronc-conico, A forma di tronco di cono
Кескін, Бетсалым	Бұйымның бетке, көбінесе жазықтыққа бейнесі геометриялық заңдармен тұрғызылған кескіні; қалаға зағтың қалпы мен пішінін салу	Проекция	Projection	Proiezione
Кескін, Көрініс, Келбет	Бірдеменің пішіні, нысаны; зағты суреттеген, сызған, сызықпен жасалған; сұлба	Очертание	Outline, Contour, Shape	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Кескін, Суреттеме, Бейнелеу	«Бейнелеу, Суреттеу» етістігінің мағынасы; нақтылы күйді көрсету, көркем бейнесі сипаттау	Изображение	Representation, Picture, Image	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Кескіндеме, Бейнелеу өнері	Қатты бетке бояумен салынған бейнелеу өнерінің түрі	Живопись	Painting	Pittura
Кескіндеу	Қырын пішіні айқын, бөлінген; тіке тілкітегі пішін дұрыс	Профилированный	Profiled	Profilato
Кескіш	Сүйекті, мүйізді және ағашты оймыштап өңдеу үшін шақпақтастан жасалған үшкір ұшты құрал	Резец	Burin, Graver	Bulino
Кескіш	Метал немесе тасты өңдеуге пайдаланатын, сына пішініді соққы-кескіш құрал	Зубило	Chisel	Scalpellino, Cessello
Кескіш сынығы	Кескіш ретінде пайдаланатын тас құрал; әдетте қимасы үшқыры, маймсақан, басы үшкірлі және қарама-қарсы жағы сопақша бөлігі келеді	Резцовый Скол	Burin spall	Grattatoio a spalla, Bulino a spalla
Кесте	Декоративті-қалданбалы өнерінің таралған түрі, ар-алуан матада жіп, ұсақ моншақ, інжумен, ал кейбір кезде асыл тастармен де безендіріп, ою-өрнегін қолмен немесе тігу машинамен кестелеп орындайды	Вышивка	Embroidery	Ricamo
Кестеленген	Өрнекті кестемен, тігіспен әшекейленген	Расшитый	Embroidered	Ricamato, Decorato col ricamo
Кесік, Кертік (1); Ойық, Ажур (2)	1-Бірденесе кесілген, әдетте жіңішке тесіп өткен саңылау; 2-Көркем оюның түрі	Прорез	Opening (1); Openwork (2)	Foro, Apertura (1); Traforato, Lavoro al traforo (2)
Кесік, Қима	Тілме, Тілікті қарау; қандай да бір дененің жазықтықпен (геометрияда) қиылуы орнындағы пайда болған пішін	Сечение	Section	Sezione
Кесілген, Тілмелі	Қима нәтижесінде пайда болған	Сеченный	Sectioned	Sezionato
Кесінді, Үзік	Бірденеменің кесілген кесегі. Кеңістік және уақытпен өлшегінін бір нәрсенің бөлігі	Отрезок	Section, Segment, Portion	Sezione, Segmento, Parte
Кесіп алу, Ойып алу	«Кесіп алу» етістігінің нәтижесі мен процесі: кескіш құрал арқылы бір зағты алып тастау, қиып алу; бір нәрсенің пішін есу, ою	Вырезание	Excision, Cutting	Excisione, Escissione
Кетпен	Топшырақ өңдеуге қолданылатын егіншілік құрал; ұзын сапқа кигізілген металды немесе тас ұшытықтан тұрады	Мотыга	Hoe, Mattock	Zappa, Matra
Кетпен	Бірденені шабуға арналған құрал, кішкене тесе; қатараралықты қопсыту шот	Тяпка	Hoe, Mattock	Zappa, Matra

Кетпен, Қол кетпен	Жерді жыртатын кішкене кетпен; тесс шот	Цапка	Ное	Zappa
Кетік, Кішігірім кетік	Кішкене кетік	Щербинка	Indentation	Tacca, Dentellatura, Intaccatura
Кеуектік	Минерал, таужыныстардағы қуыстар, кейде басқа таужыныстарымен тоқтырылған	Пустоты	Vacuoles, Voids (US), Pores	Vacuoli, Pori
Кешен	Бір жерде немесе бір уақытқа жататын артефактілер жиынтығы	Комплексе	Assemblage, Complex, Association	Complesso, Associazione, Insieme
Киаф	Бір тұтқалы ежелгі грек ыдысы, пішіні тостаған тәрізделс	Киаф	Kyathos	Kyathos
Килик	Тірегі аласа, жазық пішінді көне грек суын құтғын ыдыс. Капфармен салыстырғанда тостағанның ернеуінен биік емес екі тұтқасы бар	Килик	Kylix	Kylix
Киноварь	Сульфиттер класына жататын минерал. Кеңінен тараған алқазыл түсті сынықты минерал. Қызыл жоса секілді киноварды бояғанда қолданған	Киноварь	Cinnabar	Cinabro
Кираса	Арқасымен көкірегіне тартып байлайтын темір (ежелде киіз бен тері) сауыт	Кираса	Cuirass	Corazza
Киіз	Қойдың күзем жүнінен басылған, тоқыма бұйым	Войлок	Felt	Feltro
Киіз	Орта Азия мен Қазақстанның көшпелі халықтарының қой немесе түйенің күзем жүнінен басылған, үй тұрмысында пайдаланылатын бұйым	Кошма	Felt, Felt bedding, Mat	Tappeto di feltro, Feltro
Киіз үй	Орталық және Орта Азия халықтарының көшпелі (әдетте қонустарда) тұрғын үйі	Юрта	Yurt	Yurta, Iurta
Киік, Ақбөкен	Жұптұяқтылар отрядының бөкендер тұмысына жататын сүтқоректі жануар. Алғашқыда Еуразияның далалы және жарғұлай шөлсізгі жерлерін мекендеген. Қазіргі таңда Қазақстан, Өзбекістан жерлерін мекендейді, кейде Түркмения, Ресей, батыс Монғолия жерлеріне де кіреді	Сайга (самец – сайгак или маргач, самка – сайга) (лат. Saiga tatarica L.)	Saiga (antelope)	Saiga, Antelope saiga
Киім (1); Бас киім (2)	1-Киіну нәрсесі; зейнет; 2-Бас киімнің жалпы атауы	Убор	Attire, Dress clothes, Costume, Outfit (1); Headgear, Headdress (2)	Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1); Copricapo (2)
Класс, Тап	Біркелкі заттардың қатары, ерекше белгі бойынша негізделген объектілер	Классе	Class	Classe
Классикалық антика	Антикалық өркениеттің орта кезеңі, жортоғатсіз және әлем тарихының дәуірі, алтын ғасыры, грек-римдік өркениеттің бірлік уақыты, әдетте б.з.д. II ғ.-б.з. II ғ. шектеледі	Классическая Античность	Classical Period, Classical Antiquity	Periodo classico, Antichità classica
Классикалық кезең	Грек және рим өркениеттеріндегі саяси, әлеуметтік және мәдени дамуының ең жоғарғы кезең	Классический период	Classical Period	Periodo Classic
Классификация, Жіктеу	Танудың алғашқы әдістерінің бірі; Зерттеу объектілерді материалға, сыртқы келбетіне, қалыптасу жағдайына қарап топтарға, категориялар мен түрлерге бөлу	Классификация	Classification	Classificazione
Кластер	Біртектес және бір уақытқа жататын объектілердің жиынтығы	Кластер	Cluster	Cluster, Gruppo
Кливер	Сына тәрізді киінгірім еңбек құралы, жүзі үшкір өңделмеген, құралдың белдігіне тік бұрышты болып келеді	Кливер	Cleaver (stone tool)	Ascia a cuneo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Клуазоне	Зағтарды метал қалқан және асыл тастар, пыяла, шыны тәрізді эмаль мен басқа материалдармен безендіретін әдіс	Клуазоне	Cloisonné, Enamel	Cloisonné
Кобальт	Алқзыл немесе көкішіл құлпырған ақкүмісті, сәл сарғыш метал. Кобальт оксиді ежелгі дәуірде Таяу Шығыс және Мысырдағы ескерткіштерінде шыны мен эмальды көк түске бояу үшін қолданылған	Кобальт	Cobalt	Cobalto
Кодекс	Ангика және ортағасырлық мәдениетте: кесілген және тігілген беттерден тұратын қолжазба кітабы	Кодекс	Codex	Codice
Колба	Химиялық жұмысында сұйықтықты ысытуға қолданатын ұзын мойынды шыны сауыт, әдетте конус немесе шар тәрізді	Колба	Flask, Matrass, Erlenmeyer flask	Ampolla, Matraccio, Beuta
Коллар	Ер адамның мойналықасы, қауым алдындағы өзіне алған биік пен міндеттілік көрсетеді	Коллар (Колье)	Collar, Necklace	Collare, Collana
Колоннад, Ұстынтізбек	Біріні қолденең жабылған колонналар тізбегі	Колоннада	Colonnade	Colonnato
Колт	Көне славян әйелдердің түрлі пішінді салпыншақ әшекейі, оны бас киімге таққан, жиі зерлеу, зер, сыр, қарағымдау тасілермен безендірілген	Колт	Kolt, Kolyt, Temple Pendant, Headdress ring	Kolt, Pendente da copricapo
Компартимент	Композициядағы ірі қайталанатын элементі	Компартимент	Compartment	Elemento, Compartimento
Композиттік пішін	Метал заттарды дайындауға арналған пішіндер түрлері, олардың үш немесе оданда көп элементтері бар	Композитная Форма	Composite Mould	Matrice di fusione composta, composta o multipla
Консервация	Археологиядағы бағыт, материалдық мәдениеттің және тарихи-мәдени ландшафтың қорғауы мен қишына келтіру жұмыстары	Консервация	Conservation	Conservazione
Контекст	Уақыт пен кеңістікте артефакт немесе археологиялық объектілердің жайы мен ассоциациясы	Контекст	Context, Stratigraphic Unit	Contesto stratigrafico, Unità stratigrafica (US)
Контекст, Бастапқы контекст	Белгілі археологиялық қабаттағы артефактінің немесе ескерткіштің епкіммен (адам әрекетінің, жануарлар, табиғи-климаттық факторлардың әсерінен) бұзылмаған бастапқы күйдегі орналасуы	Контекст, Первичный Контекст	Primary Context	Contesto primario
Контекст, Қосымша контекст	Сыртқы күйлердің әсерінен артефактінің алғашқы, бастапқы жақтан күйінің өзгеруі	Контекст, Вторичный Контекст	Secondary Context	Contesto secondario
Контрфорс	Қарсы әрекет ететін күш, архитектурда – ғимараттың негізгі құранымын нығайту үшін қабырғаға тінінен немесе көлденеңінен жапсыра жасалатын піреу	Контрфорс	Buttress, Counterfort, Spur	Contrafforte, Sperone
Конус пішіні	Конустық немесе кескі шошақ пішіні	Конический	Conical	Conico
Конференция	Белгілі бір мәселелерді талқылайтын ғылыми, оқу немесе қоғамдық уәкілдердің мәжілісі	Конференция	Conference	Confereanza
Конх	Ғимараттың жарыңцилинділік бөліктерінің жабуына пайдаланатын жарығмай күмбез	Конха	Conch	Conca, Conca absidale
Координаталық бағыттар	Төрт негізгі бағыты: солтүстік, оңтүстік, шығыс, батысты білдіретін жалпы термин	Координатные Направления	Cardinal Directions	Punti cardinali

Копролит	Тас болып қалған омыртқаны жануарлардың нәжісі	Копролит	Coprolite	Coprolito, Coprolite
Кордон	Күйдірудің алдындағы ыдыстың бетіне балшықтан жасалып жабыстырылған декоративті жолақ	Кордон	Cordon, Stringcourse	Cordone, Cordoncino
Кориандр	Шатырлы тұқымдасының біржылдық шөгітерінің тегі. Түрлі майды алу үшін Ежелгі Мысыр, Грецияда өсірілді. Жас сабақтары (кинза) және дәндері дәмдеуіш ретінде қолданылады. Күнгей Кавказда, Қырымда, Орта Азияда өседі	Кориандр (лат. <i>Coriandrum sativum</i>)	Coriander	Coriandolo
Коропластика	Күйдірілген балшық (керамика), балауыз, гипстен мүсін жасау тәсілі; осы әдіспен жасалған бұйымдар	Коропластика	Coroplastic art, Coroplastic	Coroplastica
Корреляция	Бір-біріне өзара сәйкестілік, үйлесімділік байланысы	Корреляция	Correlation	Correlazione
Коррозия	1-Металдардың сыртқы ортаның химиялық немесе электрохимиялық байланысының нәтижесі; 2-Су ағыны, жел күшінің әсерінен қозғалыстырға ұшыраған таужыныс кесектері	Коррозия	Corrosion	Corrosione
Коррозиялық	Коррозияға ұшыраған; тот басқан	Коррозиrowанный (Корродированный)	Corroded	Corroso
Корунд	Қатты минерал, алюминий тотығы. Оның өзге түрлері лағыл (қызыл түсті), сапфир (көк я жасыл түсті), папараджка (сары я сарғылт түсті), кадімгі корунд (сұр түсті) және лейкосапфир (түссіз, мөңдір тас) болып табылады	Корунд	Corundum	Corindonc
Костюм	Киім-кешек, койлек	Костюм	Costume	Costume
Көз шарасы (1); Ойық (2)	1-Көз алмасы орналасқан бассүйек шұңқыры. 2-Дуал немесе басқа беттегі төсік, ойық. Қорғаныс пен қадағалауға арналған атқыш ойығы. Амбразура	Глазница	Orbit, Eye socket (1); Crenel, Loophole (2)	Orbita (1); Feritoia (2)
Көзеші, Қыш жасуашы	Балшықтан қыш ыдыс істеуші шебер	Гончар	Potter, Ceramist	Vasaio
Көзеші парығы	Ыдыс-аяқ пен басқа да керамикалық бұйымдардың пішінін келтіруге арналған станок, бұйымдардың пішінін жетілдіруге және өндіріс өнімділігін арттыруға мүмкіндік берді. Оның ойлан табуы мен кеңінен таралуы көзеші мамандардың пайда болуына әкелген	Гончарный Круг	Potter's wheel	Tornio, Ruota da vasaio
Көзмершерлі түсірілім, Көзмершерлі жоспар	Алдын ала танысу үшін аз уақытта жасалған анық емес жоспар	Глазомерный план, Глазомерная съёмка	Sketch, Eye sketch work, Sketch Plan, Sketch Map	Rilievo topografico ad occhio, Eidotipo
Көк тас	Жарғылай асыл көк түсті минерал (көк немесе қоғілдір-сұр я жасыл-сұр түсті), моншақ, мор жасағанда, безендіргенде пайдаланады	Лазурит	Lapis lazuli	Lapislazzuli
Көкірек қуысы	Дененің бір бөлігі, кеуде, қабырға, омыртқа, және де бұлшық еттерден тұрады	Грудная клетка	Thorax, Chest	Torace, Cassa toracica
Көктерек	Жапырағын гаспайтын Тал тұқымдасына Терек тегіне жататын ағаштар туысы. Көктерек Еуропа мен Азияның ауа райы қоңыржай және суық аймақтарында кеңінен тарған. Ағаны құрылыс материал ретінде, ал қабығы шпипалық касиеттері ретінде пайдаланады	Осина, Осина обыкновенная, Тополь дрожащий (лат. <i>Populus tremula L.</i>)	Aspen, Common Aspen, Eurasian Aspen	Pioppo tremulo, Tremolo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Колбеу	Тік және көлденеңі арасындағы орта күйі	Наклон	Inclination, Slope	Pendenza, Pendio
Көлденең	Бірденеңі кесе көлденең қиятын, бірденеңе еңдей орналасқан	Поперечный	Transverse, Transversal, Cross	Trasversale
Көлденең (контурлық сызық, Изогипса)	Тең биіктіктегі нүктелерді қосқан сызық	Горизонталь (Контурная Линия, Изогипса)	Contour Line, Isohypse	Isoipsa
Көмбе, Қазына	Соғыс немесе қиқтығыс уақытында бағалы заттарды жасырын жерге тығып қому, және белгілі бір себептермен игерілмей қалған	Клад	Hoard, (Buried) Treasure, Cache	Tesoro
Кому, Себу	«Себу», «Толтыру» етістіктерінің мағынасы: борпылдақ заттектермен себу, толтыру	Засыпка, Засыпание	Backfill, Back Filling	Riempimento, Copertura, Materiale di copertura
Көмір, Ағаш көмір	Қатты жанғыш заттек, әдетте кара түсті, органикалық зат	Уголь, Древесный Уголь	Coal	Carbone
Көмір өндіруші, Көмірші	Көмір өндіру кәсібінің жұмыскері, шахтер	Угольщик	Miner, Coal miner, Collier	Minatore
Көмірленген	Күйген сөзін қарау	Обугленный	Carbonized, Burnt, Charred	Carbonizzato
Көмірлену	«Көмірлеу, Шала күйдіру» етістігінің әрекеті мен мағынасы: көмір жасап күйдіру	Обугливание	Carbonization	Carbonizzazione
Көміртектің үлгісі	Радиокоміртекті әдіс үшін жиналған органикалық материалдың мөлшері, әдетте ағаш көмірі	Образец углерода	Carbon sample	Campione di carbone
Көмірші	Шахтада жұмыс істейтін тау-кен қызметкері	Шахтер	Miner	Minatore
Көне, Ежелгі	Бұрынғы ерте тарихи кезең	Древний	Ancient, Aged	Antico
Көпек	Сауғанда сүт ағатын қол шелек, ыдыс	Подойник	Milk-pail	Secchio (del latte)
Көпелік заттар	Көне заманнан сақталып қалған ескерткіштер мен заттар	Древности	Antiquities, Ancient artefacts	Antichità
Көп қабаты	Бірнеше немесе көп қабаты бар	Многоэтажный	Multistorey	Multipiano, Multilivello, A più piani
Көп қатпарлы	Бірнеше және көп текшелі	Многослойный	Multi-layered, Stratified (1); Lamellar (2)	Multilivello, Multistrato, Stratificato (1); Lamellare (2)
Көп қырлы	Көп жақты артефакті, геометриялық дене	Многогранный	Polyhedral, Polyhedron	Polyedrico, Poliedro
Көп түсті	Түрлі түсті, көп түстерге боялған	Многоцветный	Multicoloured, Polychrome, Polychromatic	Multicolore, Policromo
Көп ярусты	Бірнеше ярусты	Многоярусный	Multilayer, Multilayered, Multitiered	Multilivello, Multistrato, Su più strati
Көпір	Жер бетіндегі су, ор немесе жасанды кедергілерден өту үшін екі пунктті қосатын құрылыс	Мост	Bridge	Ponte
Көпір, Ашпалы көпір, Көтермелі көпір	Жиналмалы көпір, жылжымалы арасы аныялатын құрылыс, кемелерді өткізгенде лилондардың бағыты бойынша жоғары көтеріледі	Подъемный Мост	Drawbridge	Ponte levatoio

Көр, Мола, Қабір, Бейіт, Зират	Мәйіт қойылатын жерісү шұңқыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura
Көр тас, Қабір үстіндегі	Қабір, бейіт басындағы	Надгробный	Burial, Funeral, Funerary	Funerario, Tombale, Sepolcrale
Көрдәліз, Дромос	Оба астында орналасқан мүрдсханаға апаратын дәліз түріндегі үсті жабық өткел; жартас пен жер алабында ойылған сағанаға кіреберіс. Тік немесе көлденең бағыттарына иілген, кейде саты түрінде жасалған	Дромос	Dromos, Corridor, Underground Gallery	Dromos, Corridoio, Galleria sotterranea
Көркем сурет	Үй қабырғасына, төбесіне, тұрмыс бұйымдарына салынатын сурет	Роспись	Painting	Pittura
Көркемдеп ойыл кесу	Байырғы заманнан келе жатқан және кеңінен тараған декоративті өнердің бір түрі, ағаш, тас, сүйек, мүйіз, терракота және т.б. заттардың бетіне нақыштама, ойыл кесу арқылы көркемдеп өңдеу	Резьба	Carving, Frctwork	Intaglio, Incisione, Lavoro di traforo
Көркемөнер, Өнер	Жалпы айтқанда бұл көркем шығармашылық оған әдебиет, сәулет өнері, мүсін, көркем сурет, графика, декоративті-қолданбалы өнер, музыка, би, театр, кино және т.б. адам қызметінің нәтижелері кіреді	Искусство	Art	Arte
Көрме	Көпшілікке көрсету үшін, бір орынға жинақталған көптеген бұйымдар жинағы	Выставка	Exhibition	Mostra, Esibizione
Көрме, Витрина	Тауар және басқа заттардың үлгілерін көрсетуге арналған шыны орын	Витрина	Showbox, Showcase	Vetrina
Көрік	Ұста олағына ауаны айдайтын қарапайым ауа өткізгіш құрылғы	Меха, Кузнечные меха	Bellows, Tuyères, Twyers	Mantici, Soffietti
Көрік (1); Керней (2)	1-Қыш ыдыстарды күйдіру, металдарды қыздырып, ерітетін пеш; 2-Үрмелі музыка аспабы; керней	Горн	Furnace, Forge, Hearth (1); Horn, Bugle (2)	Fornace, Forgia, Fucina (1); Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2)
Көрініс, Алдыңғы көрініс	Алдыңғы, артқы және бүйір жақтарға анық бөлінген, ескерткіштер мен артефактілердің беткі, фронтальды, мандай алды бөлігі	Вид спереди	Front view, Façade	Prospetto, Vista frontale
Көрініс, Келбет, Кескін	Бірдеменің пішіні, нысаны; затты суреттеген, сызған, сызықпен жасалған; сұлба	Очертание	Outline, Contour, Shape	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Көрініс, Құбылыс	Феномен, табиғаттағы кез келген өзгерістер	Явление	Phenomenon, Event, Occurrence	Fatto, Fenomeno, Caso, Evento
Көрініс, Өң, Әлпет, Ажар, Бейне, Жүз, Келбет	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Көрініс (2); Сахна (1)	2-Сюжеттік бейне; 1-Театралды көрсетілім өтетін орын	Сцена	Scene	Scena
Көрсетілген	Елеулі, айқын қарастырылатын	Выраженный	Pronounced, Marked	Pronunciato, Marcato, Spiccato
Көсем	Көсемшілік, тайпа немесе рудың басшысы	Вождь	Chieftain, Chief, Leader	Capo, Leader
Көсем, Әскери жетекші	Соғыс кезіндегі тайпаның немесе көсемшіліктің жетекшісі	Военный Вождь	Chief, Warlord, War chieftain, Commander	Condottiero, Leader militare, Capo militare

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Көсем билігі	Ертеөмілектер құрылуының нысаны; Автономды саяси бірліктер қауымдарып қамтыған көсем билігі	Вождество	Chieftdom	Chieftdom, Signoria
Көтерме материал	Жердің бетіндегі табылған археологиялық оңалар	Подъемный Материал	Surface Material, Surface Finds	Materiale di superficic
Көтермелі көпір, Ашпалы көпір	Жиналмалы көпір, жылжымалы арасы ашылатын құрылыс, кемелерді өткізгенде пилондардың бағыты бойынша жоғары көтеріледі	Подъемный Мост	Drawbridge	Ponte levatoio
Көш	1-Көшпелілердің қонысы; 2-Көшіп жүретін жер, аймақ	Кочевье	Pastoralists' camp, Eurasian nomad encampment (1); Pastoralist arca, territory (2)	Campo, Stazione di pastoralisti (1); Territorio, Area degli allevatori (2)
Көше	Үйлердің қатарындағы жол өтетін кеңістік	Улица	Street	Strada
Көшпелі, Жартылай көшпелі	Көшпеліден отырықшылыққа өту және керісінше	Полукочевой	Seminomadic	Seminomadico
Көшпелілер, Көшпенділер	Көшіп-қонып тіршілік ететін, негізгі кәсібі – мал-шаруашылығы болып табылатын халықтар	Кочевники	Pastoral Nomads, Pastoralists	Nomadi allevatori, Pastoralisti
Көшу, Көшіп жүру	«Көшіп қоңу» етістігінің нәтижесі мен үдерісі: өзінің үй, мүлігімен бір орнынан екінші орынға қоныс аудару; отырықшы емес тіршілікке өмір сүру	Кочевание	Roam, Wander, Ramble	Vagare, Errare, Nomadizzare
Көші-қон (1); Өрістеу (2)	1-Адамдардың үлкен қалықтарға орын ауысуы; 2-Хайуанаттың бір жерден екінші жерге ауысып отыруы	Миграция	Migration	Migrazione
Көшіп-қону	Бір жерге көшу, қоныс аудару	Перекочёвка	Seasonal migration, Transhumance	Migrazione stagionale, Transumanza
Краниология	Адам мен жануарлар бас сүйегінің құрылысын зерттейтін ғылыми пәндер кешені	Краниология	Craniology	Craniologia
Кратер	Шаран пен суды араластыратын антикалық ыдыс. Кең мойын, дене мен тірек жағынан екі тұтқасы кратердің ерекше сипаттамасы болып табылады	Кратер	Crater	Cratere
Крахмал	Үн тәрізді ақ ұнтақ; көптеген өсімдіктерден алынады. Көбінесе картоп, бидай, күріш және жүгері крахмалын пайдаланады. Ежелден тамақтың қосымшасы ретінде пайдаланған	Крахмал	Starch, Fecula	Amido, Fecola
Кремация	Мәйітті өртеу; марқұмның денесін отқа жағу. Әдетте тұрып ретінде жерлеудің алдында өткізілетін рәсім	Кремация	Cremation	Cremazione
Кремль	Шығыс Еуропадағы мұнаралары бар дуалдарымен қоршалған ортағасырлық қалашықтардың орталық бөлігі; қорнау, аула мен діни құрылыс	Кремль	Kremlin, Citadel	Cremfino, Cittadella
Кремнийлі тақтатастар	Жұқа тақтаташалы, көбінесе жарғақты, қатты, тығыз, омырлым беткейі кедір-бұдыр болып келетін ілгері кремнийлі таужыныстары	Черт (кремнистый сланец)	Chert	Chert
Кремнийлік технология	Шақпақтастан жасалған құрал, қару-жарақ өндіру урдісі, тәсілі	Кремниевая Мастерская	Lithic Scatter, Lithic Workshop	Officina litica
Крепида	Архитектуралық құрылыстың көтеренкі платформасы, екі-үш баспалдағы бар; сонымен қорғанның периметрі бойынша тұрғызылатын тірек қоршау	Крепида	Crepidoma	Crepidoma

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Кресало	Тастан от шығаруға арналған металды зат; оттық, шақпақ	Кресало	Fire steel, Fire Striker	Acciarino
Крипта	Жерлеу мен құдайға қызмет етуге арналған ғұрыптық, күмбезді жерасты немесе жартылай жерасты бөлме	Крипта	Crypt	Cripta
Крица	Құрамында шалағы көп кеуекті қатты темір массасы. Оны өңдеу барысында кричтық темір немесе құрыш пайда болады	Крица	Bloom (of metal)	Blumo, Lingoto
Кроманьондықтар	Еуропа және одан да тыс жерлердегі қазіргі адамның ертедегі өкілдері, шамамен бұдан 40-12 мың жыл бұрын пайда болды (жоғарғы палеолит кезеңі). Мекендеген аймақтары Азия, Еуропа және де мүмкін Оңтүстік Африка	Кроманьонцы (Кроманьонский человек)	Cro-Magnon Man, European Early Modern Humans (EEMH)	Uomo di Cro-Magnon
Кромлехтер	1-Пішіні дөңгелек немесе тоғтасқан бірнеше шеңбер болып келетін, тігінсіз қойылған тастардан тұратын ежелгі құрылыс; 2-Қорған айналасындағы тастан тұрғызылған шеңбер	Кромлех	Cromlech	Cromlech
Кронциркуль	Микрометриялық бұрандасы бар циркуль, қос аяқ ұштары орнықтырушы жәрдеммен қажетті арақашықтыққа бекітіледі	Кронциркуль	Bow Compass (1); Callipers, Calipers (US) (2)	Balustrino (1); Calibro, Compasso di calibro e spessore (2)
Кропмарк	Көзге көрінбейтін археологиялық және табиғи артефактілерді жоғарыдан көруге мүмкіндік тудыратын парт. Олар ауылшаруашылық мәдениеттердің дифференциалық өсуін, сонымен олардың түс айырмашылығын көрсетеді	Кропмарк. Показатель растительности	Cropmark	Cropmark
Ксилема	Тамырлы өсімдіктердің негізгі су өткізгіш бөлігі	Ксилема	Xylem	Xilema
Кубок	Әдетте көлемді, бағалы материалдан жасалған тостаған, бокал түріндегі ыдыс	Кубок	Goblet, Beaker	Coppa, Calice, Bicchiere
Куранг	Дән үйткіштің үстіңгі, ұнтақтау тасы. Цилиндр тәрізді сопақша зат	Куранг	Hand Grinding Stone	Macinello
Куртина	Дуал, қабырғаның арасындағы ксістік	Куртина	Area between two ramparts or two enclosure walls (in a fortification)	Spazio tra due cinte murarie, Area fra due bastioni
Күбі, Бөшке	Сұйық және басқа заттарды сақтау мен тасымалдауға арналған цилиндр пішінді, жіпрек ағаш немесе темірден жасалған сыйымды ыдыс	Бочка	Barrel	Botte
Күзен, Дала күзені	Қаишат тұқымдасына жататын сүткөрсекті, Күзендердің ішінде ең ірісі; орталық Еуропадан Орта Амурга және Шығыс Қытайға дейінгі кездеседі. Аң аулау мен аң терісі кәсіпшілігінің нысаны	Степной Хорёк (Хорь), Светлый или Белый Хорёк (лат. <i>Mustela eversmanni</i>)	Steppc polecat	Puzzola delle steppe
Күй, Ахуал	Біреу немесе бірдеме болатын жағдай, сыртқы және ішкі жағдай	Состояние	State, Condition, Position	Stato, Situazione, Condizione
Күйген	Отпен бүлінген; күйдірілген	Горелый	Burnt	Bruciato
Күйген	Отпен күйдірілген, зақымдалған	Обгоревший	Burnt, Burned	Bruciato
Күйген, Өртенген	Отпен қатты бүлінген, қатты күйдірілген	Обгорелый	Charred, Burnt	Carbonizzato
Күйдірілген	Термиялық өңдеуден өтпеген артефакт	Необожжённый	Raw, Unfired, Coarse	Crudo, Non cotto, Grezzo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Күйдірілген	Өзінде жалынның ізін қалдырған, оттың ішінде болған, күйген, жанан, бүлінген, бірақ қызу мен отпен біржолата жойылмаған	Обожжённый	Burnt, Fired	Cotto, Bruciato, Bruciato leggermente
Күйдірілген	Қатты қыздырылған, қуырылған; күйдіру тәсілімен өңделген	Пережжённый	Overfired (1); Cremated, Incinerated (2)	Stracotto (1); Cremato (2)
Күйдіру	Қыш балшықтың термикалық өңдеуі, жоғары температурадың әсерінен оның химиялық құрамы өзгереді. Күйдірудің нәтижесінде балшық сумен қатынасқанда жұмсармайды	Обжиг	Firing	Cottura
Күйдіру камерасы	Қыш өндірісіндегі пештің тұйық кеңістігі, ол жану камерасының жоғарғы бөлігінде орналасқан және балшықтан жасалған артефактілерді (ыдыстар) күйдіруге бағытталған	Камера обжига Обжигательная камера	Firing Chamber	Camera di cottura
Күйе, Қара күйе	Пештердің ішкі жағында, түтіндікте пайда болатын кара қабат, отының толық емес жануының өнімі	Сажа	Soot	Fuliggine
Күйік	Қандай болмасын заттың (жиі ыдыстың) үстіндегі күюінің кара ізі	Нагар	Soot, Carbon residue	Fuliggine
Күйме	Шығыс Еуропа, Орта және Орталық Азия халықтарының жабық арбасы. Орта Азияда – балшық немесе шикі кірпіштен жасалған кішігірім үйдің атауы	Кибитка	Kibitka, Scythian wagon	Kibitka
Күйме арба	Соғыс жағдайында, салтанат, салт-жоралық, жерлеу рәсімдерінде сондай-ақ спорт сайыстарында қолданылған екідөңгалақты арба	Колесница (Бига)	Chariot, Two-horse chariot, Biga	Cocchio da guerra, Carro da guerra, Biga
Күймесітін, Отқа берік	Жоғары температурадың әсеріне жанбайды, өзінің пішіні мен күйін өзгертпейді, төзімді; балқытылмайтын	Огнеупорный	Refractory material	Refrattario
Күкірт	Химиялық элемент, жеңіл заттектердің (күрделі емес, болысқынбайтын) бірі, балқығыш және жанартаудың қатты жанғыш пайдалы қазба кендер; тезника мен медицинада пайдаланады	Сера (лат. Sulphur)	Sulphur, Sulfur (US)	Zolfo
Күл	Түрлі отындардың толық жануы кезінде олардың құрамындағы минералдық қосылыстардан түзілетін жанбайтын қалдықтары	Зола	Ash, Cinders	Cenere
Күл	Түрлі отындардың толық жануының жеңіл, ұшпа қалдықтары	Пепел	Ash	Cenere
Күлдік	Материалдық мәдениет пен жануарлардың сүйек қалдықтары бар күл қабаты. Кейде қорған үйіндісі ретінде кездеседі	Зольник	Cinder Heap, Cinder Layer, Layer of cinders and ashes (1); Burnt Mound (2)	Strato di cenere (1); Tumulo bruciato (2)
Күмбез	Жалпы жобасы шеңберленіп келген немесе геометриялық пішіндегі ғимараттар мен құрылыстардың төбесін жабуға қолданылатын конструкциялық элементтердің бір түрі	Свод	Barrel vault, Arch	Fornice
Күмбез	1-Жобасы шеңберленіп, көпбұрышты, сфералы болып келетін ғимарат немесе құрылыстың төбесін жабуға қолданытын ауқымды құрылым; 2-Орта Азияда күмбезді ғимараттың өзі де осылай аталады	Купол	Dome, Cupola (1); Kumbhez (meaning only for Kazakh language) (2)	Cupola (1); Kumbhez (significato valido solo per il Kazakho) (2)
Күмбез, баспалдақты күмбез	Түрлі деңгейдегі арқалардың (тілімінде олар көлбеу саты түрінде болады) жүк салмағын ретті тапсыруы бар жабыны	Ступенчатый Свод	Stepped vault	Volta a gradini

Күмбез, Жартылай күмбез	Конханы қарау	Полукупол	Semidome	Semicupola
Күмбез, Жартылай күмбез	Ірі тұйық емес платформалы құрылыс	Полусвод	Semivault	Semivolta
Күмбез, Желкенді күмбез	Шеттері қабырға жазықтарымен қиылған сфера түріндегі жабынды	Парусный Свод	Cap vault	Volta a vela
Күмбез, Кірес күмбезі	Цилиндрлік күмбездердің тік бұрышты қиылысы барысында пайда болған күмбез	Крестовый Свод	Groin vault, Double barrel vault, Cross vault	Volta a crociera
Күмбез, Қабысқан күмбез	Тікбұрышты ғимараттың үстіндегі күмбез, қабырғаға кернегіш беттің бөліктерден құрастырылған	Сомкнутий Свод	Cloister vault, Coved vault, Trough vault	Volta a padiglione
Күмбез, Цилиндрлік күмбез	Өзегі көлдене жатқызылған беті жартылай цилиндр пішіні күмбез; қимасы жартылай шеңберлі күмбез	Цилиндрический Свод	Barrel vault	Volta a botte
Күмбез (1); Басы (2)	1-Ғибадатхана күмбезінің үстіндегі декоративті сылағы. Тарихи-архитектура мен қалпына келтіру жұмыстарында опы күмбез немесе күмбес жабыны деп атайды; 2-Елбасы	Глава	Cupola (1); Head, Chief (2)	Cupola (1); Capo (2)
Күмбезді	Күмбез түрінде салынған	Сводчатый	Vaulted, Arched	Costruito ad arco, Arcuato, A volta
Күміс	Ақ сұр түсті, жылтыр құнды, асыл металл, ауада тотықталмайды. Балқығыш, салқын соғумен жақсы өңделеді, созылады, жұқартып соғылашы, әшкесі мен ақша соғуда пайдаланады	Серебро	Silver	Argento
Күнжіт	Оңтүстікте өсетін бір жылдық майлы өсімдік	Сезам (лат. <i>Sesamum indicum</i>)	Sesame	Sesamo
Күнгізде	Уақыт мезгілін есептеудің аспан денелерінің ауық-ауық қайталану ерекшелігіне негізделген жүйе	Календарь	Calendar	Calendario
Күрек	Ұзын сапты және кең жазық жүзі бар еңбек қаруы, қазуға немесе себуге арналған күрек	Лопата, Совковая лопата	Shovel	Badile, Pala
Күрек пен төс техникасы	Ағаш күрек пен тас немесе қыш төс пайдаланатын құмыра өндірісіндегі әдіс, бұл әдіс таспалы жабыстыру арқылы жасалған ыдыстардың пішінін тегістейді	Техника лопаты и наковальни	Paddle-and-anvil Method, Paddle-and-anvil Technique	Tecnica del percussore e dell'incudine
Күрек тіс	Азықты тістеп үзін алуға арналған өткір тістер. Олар жоғары және төменгі жақ сүйектерінің тіс ұялықтарында орналасады, екі ортаңғы және екеуі ішкі тістер, ораңғы тістер аса ірілеу болып табылады.	Резец (лат. <i>Dentes incisivi</i>)	Incisor	Incisivo (dente)
Күрзі (2); Қырлы бөренесі (1);	2-Басының бұрыштары кесілген немесе куб тәрізді терсуіш түрі; 1-Қатты материалдың қиылысы тікбұрышты сонақша тегіс бөлігі	Брус	Mace (2); Square Beam, Bar (1)	Mazza (2); Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1)
Күрзі, Булава	Сабы (сфералық, конустық, жұлдыз, диск тәрізді) ауыр металдан жасалған соққы суық қару-жарак түрі	Булава (Палица)	Mace, Club	Mazza, Clava, Bastone
Қурильница	Хош иісті түтінді шығаратын аспап	Қурильница	Censer, Thymiaterion, Incense burner, Thurible	Incensiere, Thymiaterion, Turibolo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Күрші	Асғық тұқымдасына жататын бір немесе көп жылдық өсімдік, Азия, Африка, Америка, Австрияның тропикалық және субтропикалық жерлерінде тараған. 9 мың жыл бұрын бұл жарма дақыл қолмен өңделе бастады	Рис (лат. <i>Oryza</i>)	Rice	Riso
Күрше, Балаған, Жапша, Кепе	Шыбық, сырықтардан, қазықтардан және т.б. уақытша тұрғызылған үй-жай	Шалаш	Hut, Shelter	Capanna, Riparo
Күркетауық	Тауықтәрізділер отрядының бір тегісі, үй құстарының кеңінен таралған түрі. Кәдімгі күркетауықтың қолға үйретілуі Солтүстік Америкадан басталған. Аңшылар жабайы күркетауықты аулайды	Индюк (Домашняя индейка, лат. <i>Meleagris gallopavo L.</i>)	Turkey	Tacchino
Күрмеу	Жіп, бау, сымның бүктелген және байланған жағы, сонымен ору, тоқу кезіндегі жіптің домалақ стил бүктелген жағы	Петля	Eyelet, Buttonhole	Occhiello, Asola
Күшәла, Мышьяк	Кейбір минералдардың құрамына кіретін, сынығыш металл болып келеді. Қоланы қорыту кезінде негізгі элементтерінің бірі	Мышьяк	Arsenic	Arsenico
Кілем	Әсемдік үшін, сондай-ақ үйдің жылылығын сақтау, дыбысты бәсеңдету үшін пайдаланылатын түрлі-түсті ою-өрнек салып тоқылған бұйым. Ең ерте кезеңнен сақталынып қалғандардың мерзімделуі б.з.д. II-I мың. жатады	Ковёр	Carpet	Tappeto
Кілт	Құлыпты ашу мен жабуға арналған металды құрылғы	Ключ	Key	Chiave
Кінәз	Шығыс славяндарда тайпа одағының немесе ерте мемлекеттің басқарушысы	Князь	Prince, Duke, Kniaz, Knyaz, Knez	Principe, Duca, Knjaz', Kniaz, Knez
Кіреберіс	Үйдің жабық кірісі	Польезд	Entrance, Porch, Doorway	Anticamera, Vano d'ingresso, Ingresso
Кірес	Қиылыс тік бұрышқа келетін екі сызықтан тұратын пішін	Кресть	Cross	Croce
Кірес күмбезі	Цилиндрлік күмбездердің тік бұрышты қиылыс бағысында пайда болған күмбес	Крестовый Свод	Groin vault, Double barrel vault, Cross vault	Volta a crociera
Кірес пішінді	Кіреске, оның бейнесі мен пішініне қатысты	Крестовидный	Cross-shaped, Cruciform	Cruciforme, A croce
Кірестәрізді	Кіресті қарау	Кресто-образный	Cross-shaped, Cruciform	Cruciforme, A croce
Кіреуке сауыт	Ұсақ темір сақиналарды бір-біріне өткізіп жасаған қорғаныш сауыты	Кольчуга	Mail (armour), Chain mail, Coat of mail, Habergeon	Maglia di ferro, Maglia metallica
Кірпіш	Тік бұрышты немесе қисық пішінді артефакт, күйдірілген немесе кептірілген, құрамына құм, сабан араластырылп балшықтан жасалған құрылыс материалы	Кирпич	Brick	Mattone
Кірпіш, Адоб, Саман	Құрылыста қолданылатын күйдірілмеген шикі кірпіш. Органикалық қосылыстар қосылған саз балшық, ашық ауада кептірілген	Адоб, Саман	Sun-dried mud brick, Unfired clay brick, Adobe	Mattone Grezzo, Blocco di Argilla, Mattone crudo
Кірпіш, Қам кірпіш, Шикі кірпіш	Күйдірілмеген балшықтан жасалған кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mud brick, Raw brick	Mattone crudo

Кіру	Ішке кіруге арналған орын; есік, қақпа	Вход	Entry, Entrance	Entrata, Ingresso
------	--	------	-----------------	-------------------

Қ

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Қабан, Жабайы шошқа, Доңыз	Сүтқоректілер класының жұптұжытылар отрядына жататын жануар. Месопотамия мен Еуропа қаналдары үй шошқаның арғы тегі болып саналады. Ежелде Еуразияның қау жайпақты және аралас орманды жерлерінде қабандар қамтыған	Қабан, Вепрь (лат. <i>Sus scrofa</i>)	Wild Boar (1); Boar (2)	Cinghiale (1); Verro (2)
Қабат	Үйдің көлденеінен орналасқан бөлігі, бір деңгейдегі бөлмелері	Этаж	Floor, Storey	Piano
Қабат	Масса, басқа жағының бөлігімен шектесетін заттектіктің тік орналасқан бөлігі	Слой	Layer, Stratum, Context	Strato, Livello
Қабат	1-Жатық орналасқан зағтар қатары; 2-Жер қыртысының геологиялық қабаты	Ярус	Tier, Layer, Level (1); Layer, Stratum (2)	Serie, Fila (1); Livello, Strato (2)
Қабат (Құрылыс қабаты)	Қоныс, қалашық немесе қаланың белгілі кезеңнің материалдық мәдениетінің қалдықтар хроностратиграфиялық бірлігі	Горизонт (Строительный Горизонт)	Horizon, Building Horizon	Livello, Livello architettonico, Livello costruttivo
Қабаттану, Қырғыстану	Қандай да бір органикалық немесе органикалық емес заттердің бір жерге біртедеп жиналуы	Отложение	Deposit, Sediment	Deposito, Sedimento
Қабатты	Қабаттардан тұратын, қабатпен жатқызылған	Слоистый	Lamellar, Stratified, Strati-form, Foliated	Lamellare, A strati, Strati-forme (geol.)
Қабаттылық	Қабаттардан тұратын, қабаттарға бөлінетін; Стратификация сөзін қарау	Слоистость	Stratification	Stratificazione
Қабатша	Бірдененің қабаттары арасындағы жіңішке аралық, жіңішке жылақ, қаттам	Прослойка	Interlayer (Thin)	Strato interno (Sottile)
Қабықша	Өсімдік, жануарлар ағзасындағы жұқа қабық, ұлпа, бір нәрсенің қабыршағы; бір дененің сыртындағы жіңішке қабат	Плёнка	Film	Pellicola, Strato sottile
Қабылдағыш	Әлетте иенің ұшып жасыратын таямонашқа, түйреуіш басын сыйғызатын аспап	Приёмник	Pin-rest, Catch plate	Staffa
Қабырға, Дуал	Гимараттың ішін бөлмелерге бөлу және үйдің жабынын ұстайтын, тік тұратын құрылыс, гимараттың бөлігі	Стена	Wall	Parete, Muro
Қабырға, Жұқа қабырға, Жак	«Қабырға» сөзінің кішірейтілгені; сыйымды ыдыстың бүйірі	Стенка	Wall	Parete, Muro
Қабырға (1); Қыр (2)	1-Доға тәрізді жіңішке сүйек, омыртқаға арт жағынан бекітіліп, кеуделік сүйекпен қосылған; 2-Бір нәрсенің бетіндегі ұзын шығынды жер	Рёбро	Rib (1); Rib, Arris (2)	Costola (1); Costolatura, Carenatura, Spigolo (2)
Қабырғаға салынған сурет	Фреска, сәкко, энкаустика немесе балауыз темпер тәсілмен сылаққа жасалған пішінді немесе оюлы сурет	Настенная живопись	Wall painting	Pittura parietale
Қабырғалы	Үшкір, шыңаңқы қырлы; шошақтары, қырлары бар	Рёбристый (Рёбёрчатый)	Ribbed, Crested	Costolato, A coste, Con costole
Қабырлау, Жерлеу	Адам сүйегі немесе кремация қалдығы қойылатын жерлеу кешендегі орны	Захоронение	Burial, Grave, Tomb	Sepoltura, Tomba
Қабыршақ	Қабыршақтың бір тілімі	Чешуйка	Scale, Plate	Squama, Lamella

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қабыршақ	Көнеген ұлу, брахиоподтар және кейбір шиянәрізділердің лепесінің қорғаныштық қызмет атқаратын тері қаңқасының қатты тақташықтары	Раковина	Shell, Malacological find	Conchiglia, Reperto malacologico
Қабыршақ үйіндісі	Терінің тайпалар қалдырып кеткен ұлу қабыршақтардың шоғыры. Жиі осындай үйінділер арасында шаруашылық пен тамақ қалдықтары кездеседі	Раковинные Кули	Shell Midden	Chiocciolaio
Қабыршақты	Қабыршақпен жабылған, қабыршақтан тұратын	Чешуйчатый	Scale, Scaly, Squamous	Squamato
Қабыршақты қиру	Биологиялық сокқы тәсілімен сындырылды мен тілімшелер алынған тасты өзектас	Чешуйчатое орудие	Scaled piece	Pezzo scagliato
Қабір, Бейіт, Тірап, Көр, Мша	Мәйіт қойылатын жерлеу шұңқыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura
Қабір үстіндегі, Көр тас	Қабір, бейіт басындағы	Надгробный	Burial, Funeral, Funcrary	Funerario, Tombele, Sepolcrale
Қабіртеу	1-Жерлеу орны; 2-Өлікті жерге көму салт жора	Погребение	Grave, Tomb, Burial	Sepoltura, Tomba
Қаған	Орта ғасырлардағы түркі халықтарында: мемлекет басшысының атағы; бұл атаққа ие болған адамды Қаған деп атаған	Қаған	Khagan	Khagan
Қағанат	Түркі монархияның дәстүрлі нысаны, мемлекеттің жоғарғы билеушісі қаған болған. Хандық көшпелі және жартылай көшпелі тайпалық одақтардан тұрған	Қағанат	Khanate	Khanato
Қағып алу	Бір нәрсені айнала тарылту орны; бірдемені ұстап қалған, қысқан жер	Перехват	Isthmus	Istmo
Қала	Сабағы домбылқ ұзып бақан; бұтақтары шайылған бұяқ және жөнішке ағаш	Жердь	Pole	Pertica, Palo
Қала белгі	Археологиялық қазбалар бойын жатқан жерлерде өлшемдерді жүргізуге мүмкіндік беретін бекітілген бағдар	Репер	Datum point, Reference point, Benchmark	Punto zero, Punto base, Punto di riferimento, Parametro
Қадалық істіктілік	Қадалықпен байланысты; қадалыққа немесе қадалықпен бекітілген, қадалықтан құрастырылған	Штыревой	Pin-shaped	Steliforme, A stelo
Қадалас, Балбал	Түркілерге дейінгі және көне түркілердің тұраптық құрылыстың жаңылма тік қойылған тас	Балбал	Stele, Stone stele	Statua stele, Stele, Monolito in pietra
Қаз	Үйрек тұқымдасына, қазтәрізділер отрядына жатады. Үй және жабайы, ұзын мойынды ірі суда жүзетін құс	Гусь (лат. <i>Anseriformes</i>)	Goose	Oca
Қазан	Тамақ пісіру, суды жылтуға арналған сопақша металды ыдыс	Котёл	Cauldron, Caldron (US), Copper	Caldain, Calderone
Қазандықкыр	Құдық бетіндегі пішіні дөңгелек не аздап созылмалы тегелген жалпақ ойыс	Котловина	Hollow, Basin, Depression	Depressione, Conca
Қазы	Тас немесе пайдалы қазбаларды өндіру орны. Таулы жұмыстардың нәтижесіндегі жер жұртысында пайдаланған барлық жұмыстар атауы	Выработка	Mine, Quarry	Miniera, Cava
Қазба, Жер астындағы қазба	Тауды жатық жаратындағы кен орынының қазбасы	Выработка, подземная выработка	Underground mining, Mine shaft	Miniera sotterranea
Қазба жұмыстар	Мәдени сабақтарды орналастырған археологиялық ескерткіштерді зерттеу үшін, жердің қарымсыз алу үдерісі Қазба жұмыстардың мақсаты байырғы ескерткіштерді, олардың бөліктерін, онда табылған заттарды зерттеу арқылы тарихи объектінің реалін анықтау	Раскопки	Archaeological Excavation	Scavo, Scavo archeologico

Қазбау	Жердің астындағы бірдемені қазып алу, табу	Раскапывать	Excavate, Dig up, Unearth, Uncover, Recover	Scavare, Scovrire, Rinvenire, Svelare
Қазбалы түрпат	Кеңістікте кеңінен таралған, бірік уақытта пектелмен тұрпат. Кең жерге таралған мәдениеттердің арақатынастылығы үшін маңызды	Исконпасмый Тип	Type fossil, Index fossil, Guide fossil	Fossile tipo, Fossile guida
Қазғыш таяқ (Жерқазғыш)	Ең алғашқы адам пайдаланған егіншілік құралы, қазып алу, жерді қопсыруға пайдаланған. Ушы үшкір болып келетін, ағаш пен тастан жасалған	Палка-копалка (Землекопалка)	Digging stick	Bastone da scavo
Қазжуу	Лалы үлдер тұқымдасына жататын көпжылдық шөптен өсімдіктердің бір туысы. Буразияның қоңыржай аймақтары мен Солтүстік Африка жерлерінде өседі. Кейбір түрлерін халық медицинасында, ал піскен түрін ас дайындағанда пайдаланады	Гусиный лук, Птичий лук, Гейджия (лат. Gagea)	Gagea	Gagea, Cipollaccio, Lampcione
Қазу	Арнайы құралдармен жерді тереңдетіп қазу	Копать	Dig, Excavate	Scavare
Қазықша	Қазық сөзінің кішірейтілген түрі	Копалка	Peg, Stake	Piolo, Picchetto
Қазылған жер (1); Ор (2)	1-Стратиграфия мен стратиграфиялық әдістерден тыс қиыннан бұлшең мәдени қабат; 2-Жолда бөгет жасау үшін қазылған арық, жыра; өзен арнасын түзететін шұңқыр	Перекоп	Overdug layer, Overdug context (1); Cross-ditch (2)	Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1); Canale trasversale, Trincea trasversale (2)
Қазына	Асыл, құнды зат	Сокровище	Treasure, Hoard of value, Jewel	Tesoro, Gioiello, Prezioso
Қазына, Көмбе	Соғыс немесе қақтығыс уақытында бағалы заттарды жасырып жерге тығып қому, және де белгілі бір себептермен игерілмей қалған	Клад	Hoard, (Buried) Treasure, Cache	Tesoro
Қазынды	Археологиялық қазба жұмыстары (ежелгі заттарды және өсімдік немесе жануарлардың қонс қалдықтарын ізлеу) барысында жерде жасалынған шұңқыр	Раскоп	Excavation	Scavo
Қазіргі, Замандас	Біреумен, бірдемесмен бір уақытқа, бір кезеңге жататын	Современный	Contemporary	Contemporaneo
Қайқы пышақ, Ұтуғыр	Берененің қабығын жонуга арналған екі көлденең сабы бар үлкен пышақ	Сюбель (Струг; Рабо)	Drawknife, Drawshave	Coltello a due manici, Coltello carradore
Қайла	Шот балғаны қарау	Кайло (Кайла)	Pick, Pickaxe	Piccone
Қайла, Шот балта	Тау және жер жұмыстарында қолданылатын қол құралы. Сабыны ұзын, темірден жасалады. Басындағы бір немесе екі жағы үшкір болып келеді	Кирка (Кайло)	Pick	Piccone
Қайнар көз, Дерек (2); Бұлақ (1)	2-Пайдалы қазбалар орны; 1-Жердің бетіне шығатын жерасты сулар ағыны (немесе басқа сұйықтықтың)	Источник	Source (2); Source, Sorgente (1)	Fonte (2); Fonte, Sorgente (1)
Қайрағыш	Кескіш және шаңшықы қарулар мен құралдарды сгеу тасы	Точило	Whetstone, Hone	Cote, Pietra per Affilare
Қайрайтын қайрақ	Қайрағышты қарау	Точильный брусок	Whetstone, Hone, Grindstone	Cote, Pietra per affilare, Mola per affilare
Қайрақ тас	1-Қайрақ түріндегі қайрайтын тас; 2-Асыл тасты сынауға қолданылатын кесектас	Осслок	Hone, Whetstone (1); Touchstone (2)	Cote, Pietra per affilare (1); Pietra di paragone (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қабыршақ	Көптеген ұлу, брахиоподтар және кейбір шаянтәрізділердің дөңесініп қорғаныштық қызмет атқараған тері қаңқасының қатты тақшаықтары	Раковина	Shell, Malacological find	Conchiglia, Reperto malacologico
Қабыршақ үйіндісі	Терініп тайпалар қалдырып кеткен ұлу қабыршақтардың шоғыры. Жиі осындай үйінділер арасында шаруашылық пен тамақ қалдықтары кездеседі	Раковинные Кучи	Shell Midden	Chiocciolaio
Қабыршақты	Қабыршақпен жабылған, қабыршақтан тұратын	Чешуйчатый	Scale, Scaly, Squamous	Squamato
Қабыршақты қару	Биологиялық соққы тәсілімен сыңырыпиды мен тілімшелер алынған тақты өзектас	Чешуйчатое орудие	Scaled piece	Pezzo scagliato
Қабір, Бейіт, Зират, Көр, Мола	Мәйіт қойылатын жерлеу шұңқыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura
Қабір үстіңшегі, Көр тас	Қабір, бейіт басындағы	Надгробный	Burial, Funeral, Funerary	Funerario, Tombole, Sepolcrale
Қабірлеу	1-Жерлеу орны; 2-Өлікті жерге көму салт жора	Погребение	Grave, Tomb, Burial	Sepoltura, Tomba
Қаған	Орта ғасырлардағы түркі халықтарында: мемлекет басшысының атағы; бұл атаққа ие болған адамды Қаған деп атаған	Каган	Khagan	Khagan
Қағанат	Түркі монархияның дәстүрлі нысаны, мемлекеттің жоғарғы билеушісі қаған болған. Хандық көшпелі және жартылай көшпелі тайпалық одақтардан тұрған	Каганат	Khanate	Khanato
Қағып алу	Бір нәрсені айнала тарылту орны; бірдемені ұстап қалған, қысқан жер	Перехват	Isthmus	Istmo
Қада	Сабағы домалық ұзып бақан; бұтақтары шабылған биік және жіңішке ағаш	Жердь	Pole	Pertica, Palo
Қада белгі	Археологиялық қазбалар болып жатқан жерлерде өлшемдерді жүргізуге мүмкіндік беретін бекітілген бағдар	Репер	Datum point, Reference point, Benchmark	Punto zero, Punto base, Punto di riferimento, Parametro
Қадалық істіктілік	Қадалықпен байланысты; қадалыққа немесе қадалықпен бекітілген, қадалықтан құрастырылған	Штыревой	Pin-shaped	Steliforme, A stelo
Қадалас, Балбал	Түркілерге дейінгі және көне түркілердің тұрыптық құрылыстың жанында тік қойылған тас	Балбал	Stele, Stone stele	Statua stela, Stele, Monolito in pietra
Қаз	Үйрек тұқымдасына, қазтәрізділер отрядына жатады. Үй және жабайы, ұзын мойынды ірі суда жүзетін құс	Гусь (лат. <i>Anseriformes</i>)	Goose	Oca
Қазан	Тамақ пісіру, суды жылтуға арналған сопақша металды ыдыс	Котёл	Cauldron, Caldron (US), Copper	Caldia, Calderone
Қазаншұңқыр	Құрлық бетіндегі пішіні дөңгелек не аздап созылғын келген жалпақ ойыс	Котловина	Hollow, Basin, Depression	Depressione, Conca
Қазба	Тас немесе пайдалы қазбаларды өндіру орны. Таулы жұмыстардың негізіндегі жер жыртқысында пайда болған барлық қуыстар атауы	Выработка	Mine, Quarry	Miniera, Cava
Қазба, Жер астындағы қазба	Таулы жатық жерастындағы кен орынының қазбасы	Выработка, подземная выработка	Underground mining, Mine shaft	Miniera sotterranea
Қазба жұмыстар	Мәдени қабаттарда орналасқан археологиялық ескерткіштерді зерттеу үшін, жердің қырғысын алу үдерісі. Қазба жұмыстардың мақсағы байырғы ескерткіштерді, олардың бөлшектерін, онда табылған заттарды зерттеу арқылы тарихи объектінің рөлін анықтау	Раскопки	Archaeological Excavation	Scavo, Scavo archeologico

Қазбалау	Жердің астындағы бірдемені қазып алу, табу	Раскапывать	Excavate, Dig up, Unearth, Uncover, Recover	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Қазбалы тұрпат	Кеңістікте кенінен тараған, бірақ уақыты шектелген тұрпат. Кең жерге таралған мәдениеттердің арақатынастылығы үшін маңызды	Ископаемый Тип	Type fossil, Index fossil, Guide fossil	Fossile tipo, Fossile guida
Қазғыш таяқ (Жерқазғыш)	Ең алғашқы адам пайдаланған егіншілік құралы, қазып алу, жерді қопсыруға пайдаланған. Ұшы үшкір болып келетін, ағаш пен тастан жасалған	Палка-копалка (Землекопалка)	Digging stick	Bastone da scavo
Қазжуа	Лалагүлдер тұқымдасына жататын көпжылдық шөптесін өсімдіктердің бір туысы. Еуразияның қоңыржай аймақтары мен Солтүстік Африка жерлерінде өседі. Кейбір түрлерін халық медицинасында, ал піскен түріп ас дайындағанда пайдаланады	Гусиный лук, Птичий лук, Гейджия (лат. <i>Gagea</i>)	Gagea	Gagea, Cipollaccio, Lampascione
Қазу	Арнайы құралдармен жерді тереңдетіп қазу	Копать	Dig, Excavate	Scavare
Қазықша	Қазық сөзінің кішірейтілген түрі	Копышек	Peg, Stake	Piolo, Picchetto
Қазылған жер (1); Ор (2)	1-Стратиграфия мен стратиграфиялық әдістерден тыс қазылып бүлінген мәдени қабат; 2-Жолда бөгет жасау үшін қазылған арық, жыра, өзен арнасын түзететін шұңқыр	Перекоп	Overdug layer, Overdug context (1); Cross-ditch (2)	Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1); Canale trasversale, Trincea trasversale (2)
Қазына	Асыл, құнды зат	Сокровище	Treasure, Hoard of value, Jewel	Tesoro, Gioiello, Prezioso
Қазына, Көмбе	Соғыс немесе қақтығыс уақытында бағалы заттарды жасырын жерге тығып көму, және де белгілі бір себептермен игерілмей қалған	Клад	Hoard, (Buried) Treasure, Cache	Tesoro
Қазыңды	Археологиялық қазба жұмыстары (ежелгі заттарды және өсімдік немесе жануарлардың қонс қалдықтарын іздеу) барысында жерде жасалынған шұңқыр	Раскоп	Excavation	Scavo
Қазіргі, Замандас	Біреумен, бірдеменен бір уақытқа, бір кезеңде жататын	Современный	Contemporary	Contemporaneo
Қайқы пышақ, Ұнғуыр	Бөрененің қабығын жонуға арналған екі көлденең сабы бар үлкен пышақ	Скобель (Струг, Рабо)	Drawknife, Drawshave	Coltello a due manici, Coltello carradore
Қайла	Шот балғаны қарау	Кайло (Кайла)	Pick, Pickaxe	Piccone
Қайла, Шот балта	Тау және жер жұмыстарында қолданылатын қол құралы. Сабының ұзын, темірден жасалады. Басындағы бір немесе екі жағы үшкір болып келеді	Кирка (Кайло)	Pick	Piccone
Қайнар көз, Дерек (2); Бұлақ (1)	2-Пайдалы қазбалар орны; 1-Жердің бетіне шығатын жерасты сулар ағыны (немесе басқа сұйықтықтың)	Источник	Source (2); Source, Spring (1)	Fonte (2); Fonte, Sorgente (1)
Қайрағыш	Кескіш және шаңшықы қарулар мен құралдарды сгеу тасы	Точило	Whetstone, Honc	Cote, Pietra per Affilare
Қайрайтын қайрақ	Қайрағышты қарау	Точильный брусок	Whetstone, Honc, Grindstone	Cote, Pietra per affilare, Mola per affilare
Қайрақ тас	1-Қайрақ түріндегі қайрайтын тас; 2-Асыл тасты сынауға қолданылатын кесектас	Осслөк	Honc, Whetstone (1); Touchstone (2)	Cote, Pietra per affilare (1); Pietra di paragone (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қайрақша	Төрт қырлы, үш қырлы немесе дөңгелек қиғалы ажарлағыш немесе жонғыш сопақтау тас	Брусок	Whetstone	Cote
Қайрақшы, Шарықшы	Көсіп құралдардың сәуімен айналасатын жұмысшы	Гочильщик	Grinder	Arrotino, Arrotatore, Moletta
Қайралған, Өткіріленген	Өткірілеп, ұшталып жонылған, үшкіріленген	Точеный	Chiselled	Cesellato
Қайта балқыту	«Қайта еріту» ерістігінің мағынасы: бұйымды балқытып қорытпаға айналдыру	Переплавка	Remelting	Rifusione
Қайта құру	1-Жақсарту мақсатында бір нәрсені қайтадан құру; 2-Қалдықтары мен жазба деректер бойынша бастапқы сыртқы келбетін қалпына келтіру	Реконструкция	Reconstruction, Rebuilding (1); Repairs, Restoration (2)	Ricostruzione, Rifacimento (1); Ricostruzione, Restau- ro, Ristruttu- razione (2)
Қайтадан соғу	Соғылған затты, әдетте тынды жаңа мөр бейнесін басып қайтадан құю	Перечеканка	Overstrike	Sovrabbattitura
Қайшы	Кесу, қыркуға арналған қос пышағы айкасығырылып, ортасынан бекітілген құрал	Ножницы	Scissors	Forbice
Қайшы, Бақпа қайшысы	Бұтақтарды, шыбықтарды кесетін қайшы тәрізді құрылғы	Секатор	Garden shears, Secateurs	Cesoie
Қайық (2); Тігін машинасының қайығы (1)	2-Кішігірім кемеңіз түрі; 1-Тігін станогінің жіпті орайтын және жұмыстың ұзақтығы бойы керек мөлшерде жіп сақтайтын құралы	Челнок	Canoe, Dug- out canoe (2); Shuttle (1)	Piroga scavata da tronco (2); Navetta, Spola (1)
Қайық (Байдарка)	Екі есекті кішігірім жабық қайық. Ағаш немесе сүйекке гартылған, бығарыдан жасалған. Әсіресе Арктика мен Қыыр Солтүстік халықтарында кеңінен тараған	Каяк (Байдарка)	Kayak	Kayak
Қайың	Қайың тұқымдасына жататын ағаштар мен бұталар. 50 - ге жуық түрлері анықталған. Солтүстік жарты шар мен субтропикалық таулардағы қоңыржай және суық белдіктерде кеңінен тараған	Берёза (лат. <i>Betula</i> sp.)	Birch tree	Benulla
Қайың қабығы	Қайыңның қабығы, тұрмыс бұйымдары мен жазба материал ретінде пайдаланылған	Берёста	Birch bark, Birch-bark	Corteccia di betulla
Қақпа, Дарбаза	Ғимараттардың қоршаулы аунасына ену немесе сәндік үшін арнайы жасалған екі қақпа (eşik) қойылған кең кірме жер	Ворота	Gate	Porta, Portone
Қақпақ	Кезкелген ыдыстың бетін жабатын жапқыш	Крышка	Lid, Cover	Coperchio, Copertura
Қақталған, Тағалаған, Соғылған	Металдан соғу арқылы жасалған	Кованый	Forged, Wrought	Forgiato
Қақталған, Ысталған	Күйемен жамылған артефакт	Закопчённый	Smoked, Smoke- stained, Sooted	Nero di fuliggine, Annerito di fumo, Affumicato
Қақтама	Металдан өте жұқартылып жасалған қабыршық таспа, тамақ кәсібі мен техникада пайдаланады	Фольга	Foil, Thin sheet, Thin plate	Foglio, Lamina
Қала, Шаһар	Әкімшілік, шаруашылық пен мәдени ішкі құрылымы дамыған ірі елді мекен. Қазіргі кезде б.з.д. 9-8 мың жылдыққа жататын: Иерихон, Чатал-Хююк және т.б. қалалар ең көне қалалар қатарына кіреді	Город	City, Town	Città
Қала әскері, Гарнизон	Қалада я қорғанда тұрған әскери бөлімдер, ал тыныш уақытта қаланың қоғамдық жайшылығын күзетуге арналған	Гарнизон	Garrison	Guarnigione

Қала салу	Қала құрылысы және жобалаудың теориясы мен практикасы. Елді мекендерді көріктендіру қоғамды-экономикалық, құрылысты-техникалық, сәулетті-көркемдік, санитарлы-гигиеналық күрделі мәселелерді қамтиды	Градостроитель-ство	Town Planning, Urban Development	Pianificazione urbana, Sviluppo architettonico urbano
Қалайы	Химиялық элемент, қалайы күміс түсті ақ жұмсақ иілгіш металл. Ол қоланың құрамындағы ең маңызды бөлігі	Олово	Tin	Stagno
Қалақ	Суыымалы заттектері кәсіп алу, құю, себуге бағытталған басының шеттері жоғарыға бүктелген күрек	Совок	Small shovel, Scoop, Ladle	Paletta, Sassola, Sessola
Қалақ күрек	Жер қазуға, ұюға, күреуге арналған сабы ұзын және бір шеті сопақ құрал	Совковая Лопата	Shovel	Badile, Pala
Қалақай	Қалақай тұқымдасына жататын өсімдік. Жердің жырты шарының Солтүстік және Оңтүстік қоныржай аймақтарында өседі. Медицинада қолданады, тамақ қоспасы ретінде пайдаланады және мал тамағы да болып табылады	Крапива (лат. <i>Urtica</i> sp.)	Nettle	Ortica
Қалампыр	Қалампырлыықтар тұқымдастарына жататын біржылдық және көпжылдық өсімдіктерінің бір туысы. Қалампырдың Азияда, Африкада, Еуропада өсетін 300-дей түрі бар	Гвоздика (лат. <i>Dianthus</i>)	<i>Dianthus</i> , Carnation (<i>D. caryophyllus</i>), Pink (<i>D. plumarius</i>), Sweet William (<i>D. barbatus</i>)	Garofano, <i>Dianthus</i>
Қаламсауыт	Қалам, басқа нәрселерді салатын жіңішке, тік құты	Пенал	Case, Box	Astuccio
Қаламш (2); Жүзбеканат (3); Қару қанаты (4); Қауырсын (1)	2-Тұпш, қара сиямен жазуға арналған сопақша ұшы бар, кінгірім бозат тілшіме; 3-Балақтың қанаты; 4-Сұңғи, найза, пышақтың жүзі; 1-Құс терісіндегі мүйізді қабыршақтар, соғу өзектің екі бүйіріндегі ұсақ пашақ тәрізді түзілістер бар	Перо	Pen, Nib (2); Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1)	Penna, Pennino (2); Pinna (3); Piuma, Cuspide, Annatura (<i>di freccia, di lancia</i>) (4); Piumaggio, Penna (1)
Қалау	Белгілі тәртіп пен қалыпта орналасқан артефактілер тобы (тастар мен кірпіштер, т.б.)	Выкладка	Layout, Masonry, Brickwork, Walling	Struttura, Muratura, Layout
Қалау	Құрылыс жұмыстар барысында кірпіш немесе басқада құрылыс тастарды қалап салу мен цементтеу	Қалақ	Masonry, Brick masonry, Brickwork, Stonework	Muratura, Muratura in mattoni, Muratura in pietra
Қалау, Қатарлы салу (1); Сала бастау (2)	«Салу» естігінің мағынасы: 1-белгіленген тәртіп бойынша заттарды қатарлап қою; 2-құрылысты бастау	Закладка	Put down, Lay down (1); Lay the foundations of sth (2)	Posare, Mettere in opera (1), Gettare le fondamenta (2)
Қалашық	1-Ежелгі бекіністі мекен, кішігірім қала; 2-Ірі жармен қоршалған, табиғи көтеренкі жер немесе мүйісде орналысқан археологиялық ескерткіштің түрі	Городище	Fortified settlement, Stronghold	Cittadella, Cittadella fortificata, Insedimento fortificato
Қалдық	Бірдеменің артық қалған бөлігі, жесегі	Остаток	Rest, Residue, Remnant, Scrap	Resto, Residuo, Avanzo
Қалдық, Үзінді	Археологиялық мәнмәтінде керамиканың сынығына қолданатын термин	Фрагмент	Sherd, Shard, Fragment	Frammento, Pezzo

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Қалдықтар (1), Адамнан қалған сүйек қысқасы (2)	1-Бірдемеден қалған бөлік, қалдықтар; 2-Марқұмның денесі, немесе қалған қалдықтар; мәйіт	Остатки	Remains	Resti, Spoglie
Қалқа, Артық	Бөлмені, кеңістікті бөлетін жеңіл қабырға	Перегородка	Partition wall	Tramezzo, Parete divisoria
Қалқалақша	Ағаш немесе сүйектен жасалған күрекше, дөңір жүзді пышақ, езілген бояуды арастыратын қалақ	Шпатель	Spatula	Spatola
Қалқан	Ұрыста суық қару мен ытқаш қару- жарақ жарықшақтарынан қорғауға арналған сауыт	Щит	Shield	Scudo
Қалқанша	Кішкентай қалқан, қорғау құрылғысы	Щиток	Plate, Buckle- plate, Panel	Lastra, Piastra, Lamina
Қалпына келтіретін атмосфера	Пешке салынған заттар өзгерісінің жоюына себеп туғызатын неш атмосферасы	Восстанови- тельная Атмосфера	Reducing Atmosphere, Deoxidizing atmosphere, Reduction	Atmosfera riducente, Atmosfera deossidante, Processo di riduzione
Қалпына келтіру	Бағыт заманның қираған ескерткіштерін, оныр туындыларын бастапқы қалпына жаңғырту, келтіру	Реставрация	Conservation	Conserva- zione
Қалыңданан, Жуандаланған	Бір неше рет қалыңданған	Утолщенный	Thickened	Ispezzito
Қалыңдау	Бір нәрсенің жуандыу бөлігі	Утолщение	Thickening, Bulge	Ispezzimento, Ingrossa- mento, Rigon- fiamento
Қалыңдық	енілердің көлденең қалыңдығы	Толщина	Thickness	Spessore
Қалып	Балшық, металл, балауыз, сүргін, былғары, қағаз, қамырға баспа-таңба қалдыратын әр түрлі материалдардан жасалған қол құралы	Штамп	Die, Punch	Punzone, Matrice
Қалып кую	Арнайы қалып жер немесе қалыптарды құйып дайындауға бағытталған әрекеттер жиынтығы	Формовка	Manufacture, Manufacturing, Modelling, Moulding	Modellazione a mano, Manifattura
Қалыптастыру	«Құрастыру» етістігінің мағынасы: бір нәрсенің пішінін жасау	Формирование, Формация	Shaping, Forming, Making	Formazione, Modellazione
Қалыптасу	1-Қалпына келтіру, 2-Алтынның төмендеу тоғықтандыру деңгейінің төмендеу процесінің нәтижесінде қарастырым заттектердің пайда болуының химиялық серпілісі	Восстановле- ние	Restoration, Renewal, Re- construction, Rebuilding (1); Reduction, Deoxidation (2)	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossida- zione (2)
Қалыптасу үдерісі	Адам немесе табиғаттың әрекетімен байла- насыты құбылыстар (геологиялық құбылыс- тар, жануарлар әрекеті, өсімдіктердің өсуі) әсерінен археологиялық ескерткіштің бастапқы күйінен қазіргі қалпына өзгерту	Процессы Формирования	Site formation processes	Processi di formazione
Қалыптау	Металл бөлшектерін жоғарғы дәлдікпен жасау үшін, бақылау үдерісі, механикасы	Литьё по выплавляемым модельям	Lost-wax process, Lost- wax casting method	Tecnica della fusione a cera persa
Қалыптау өрнек	Қам балшықтың бетіне арнайы құрааммен басып салынған әртүрлі бейнелер, өрнектер	Штамповид- ный Орнамент	Stamped Decoration, Impressed Decoration	Decorazione impressa, Decorazione Stampata

Қазақша - Орысша - Ағылшын - Италиян Сөздігі

Қамал	Қоршауда қалған жағдайда ұзақ соғысуға қажетті барлық жабдықпен жабдықталған және қаруланған тұрақты гарнизоны бар, әскери жағынан маңызды мәні бар бекініс	Крепость	Stronghold, Fortress	Fortezza, Roccaforte
Қамал (1); Құлып (2)	1-Өзінде тұрғын және қорғаныс-фортификациялық, әскери, әкімшілік-саяси және мәдени-шаруашылық міндеттерін атқаратын ғимарат (немесе ғимараттар кешені); 2-Бір нәрсені жабуға арналған құрал	Замок	Castle (1); Lock, Padlock (2)	Castello (1); Lucchetto, Serratura (2)
Қамал, Мызғымас қала	Қала немесе бекіністің орталық дербес қорғанысқа бейімделген бекінісі	Цитадель	Citadel	Cittadella
Қамал тасы, Қамал кірпіші	Құрылысты аяқтайтын күмбез пен арқаны қалауға арналған сырт тәртізді немесе пирамидалық элемент	Замковый Камень, Замковый Кирпич	Keystone	Chiave di volta
Қамау	Қандай да бір бекіністен бекетте қоршалған әскерлерге қарсы әскери қозғалыстар жүргізу	Осада	Siege	Assedio
Қамба (1); Қойма (2)	1-Бірдеменің қоры, бір жерде шоғырланған қандай да бір заттардың жиынтығы; 2-Онім, азық-түліктің қоры арнайы жиналып сақталатын орын, ғимарат, бөлме	Склад	Supply, Provision, Store, Stockpile (1); Storehouse, Warehouse (2)	Scorta, Riserva (1); Magazzino, Deposito (2)
Қамшы	Бірнеше таспа қабыстармен көмкеріліп, өріспен шыбыртық	Плеть	Whip, Lash, Scourge	Sferza, Frusta
Қамшы, Дойыр қамшы	Қайыстан жасалған қысқа және ауыр қамшы	Нагайка	Whip	Frusta
Қамыр	Сусымалы заттарды сумен араласқанның нәтижесінде алынған қою масса	Тесто	Fabric	Impasto
Қамыс	Қиық тұқымдасына жататын қопжылдық пен біржылдық су-шөптесін өсімдік. Барлық жер шарының аймақтарында таралып, 54 түрі анықталған. Қамыстан сөмке, себет, ша тоқыма, ашина тоқығанда және де құрылыста пайдаланады	Камыш (лат. Scirpus sp.)	Cane	Canna
Қамыс, Құрақ	Көпінше таратқан (Солтүстік жартышардың өзінде сағасы мен жағандулары) ірі аспақ тұқымдасына жататын шөптесін өсімдік. Ауыл шаруашылығындағы ірі қара малдарға тамық ретінде беріледі, құрылыс, отын және тоқыма бұйымдарды жасауға пайдаланады	Тростник (лат. Phragmites sp.)	Reed, Cane, Rush	Canna, Giunco
Қамыт	Аттың мойнына киізілетін, иіскеуе ағаш жақтаулары бар арба шана әбіені	Хомут	Yoke, Horse-collar	Giogo, Collare
Қанат	1-Қус, жаңдықтерде және де кейбір сүт қоректілерде ұшатын мүше; 2-Қосалқы бөлме, флигель; 3-Әскери құрылыстың бір бөлігі	Крыло	Wing	Ala
Қанат, Фланг	Бекіністің оң және сол жақ қанаты	Фланг	Flank	Fianco
Қандағаш, Қарағаш	Қиық тұқымдасына жататын ағаштар мен бұталардың түрі. Солтүстік жартышарда, әдетте өзен бойы 40 метр түрлері өседі. Ағашың оңдиреге және құрылыс материал ретінде пайдаланады. Қандағаш бұршігінің тұндырмасы дәрі-дәрмек болып табылады	Ольха (лат. Alnus sp.)	Alder	Ontano
Қандуауыр бапта	Ежелгі шабатын сұмқ қару, санқа тағылған жарғы ай түріндегі бапта	Секюра	Battle Axe, Pole-axe	Azza
Қанжар	Жүзі егілген қысқа (40 см дейін) түзу немесе майысқан сұмқ қару жарақ	Кинжал	Dagger	Pugnale
Қанқа, Қаржас	Белгілі бір ғимараттың құрылыстың бұйымының негізі, өзара бекітілген жеке бөлшектерден тұрады. Бұйымның пішінін, беріктігін, мықтылығын белгілейді. Ағаш, металл немесе басқа материалдардан жасалады	Қаржас	Frame, Framework, Skeleton (of a structure of an object)	Struttura, Armatura, Impalcato, Ossatura, Intelaiatura

Археологиялық терминдердің мұзайыпшанаистикалық сөздігі

Қаңқа сүйек	Адам немесе жануардың сүйектер жинағыны, бір нәрсенің нестін	Костяк	Skeleton, Bone structure	Ossatura, Scheletro
Қаңқа сүйек	Адам, жануарлар сүйегінің негізі, сүйектер жинағыны	Скелет	Skeleton	Scheletro
Қаңғылтыр	Жүккі табақ бөлет. Табақты орта әсерінен және атмосферанық жегіден қорну үшін қалайы, хром, аршый жалтыр	Жесть	Tin Plate	Latta, Banda stagnata
Қап	Кигіден, мағадан немесе былғарыдан жасалған аяққа	Чехол	Case	Astuccio, Contentitore
Қаптайтын зат, Қаптама	Құрылыстың сыртын қаптайтын тас, ағаш немесе металды қат	Облицовка	Facing	Rivestimento, Paramento
Қапталған, Жалатылған	Қаптамамен жабылған	Облицованный	Coated, Covered	Rivestito, Ricoperto
Қаптама, Қаптайтын зат	Құрылыстың сыртын қаптайтын тас, ағаш немесе металды қат	Облицовка	Facing	Rivestimento, Paramento
Қаптау, Кафель	Қабырғаларды, еденді, алу ошақты қаптау үшін сырты керамикалық жылтыр құйдырған саздан жасалған плиталар	Кафель	Tile	Mattonella, Piastrella
Қаптасер, Тышқан-Үй тышқаны	Үй тышқан тұясағына жататын кеміргіш. Қыыр Сәулеттік, Антарктида мен биік таулы аймақтардан басқа барлық жерлерді мекендейді. Егін дақандарына үлкен пиян жасайды, бірақ негізі шаймын азық-түлікпен қоректеніп, асастайды	Мышь, Домовая мышь (лат. <i>Mus musculus</i> L.)	Mouse, House Mouse	Topo comune, Topo domestico
Қаптырма	Белдік, белбеу тағылатын доғаның ірі бар қатсырма	Пряжка	Buckle, Clasp	Fibbia, Fernaglio
Қар қабыланы, Глбис, Барыс	Мысық тұқымдасына жататын ірі жыртқыш сүтқоректі аң. Орталық Азияның тау сілемі жерлерінде мекен етеді. Жіңішке, ұзын, денесі иілгіш, табаны қысқа, басы кишірім және ұзын құйрықты болып келеді	Снежный Барс (Ирбис) (лат. <i>Uncia uncia</i> или <i>Panthera uncia</i>)	Snow leopard	Leopardo delle nevi
Қара жылтыр сыр, Қара лак	Қара жылтыр сырмен жасалатын артефакт, әдетте ыдыс	Черношпиковый	Black slip, Black-slipped (ware)	Vernice nera, A vernice nera
Қара күйе, Күйе	Пептердің иісі жағында, түпідікте найыз болатын қара қабыл, оныңның толық емес жануының өнімі	Сажа	Soot	Fuliggine
Қара лак, Қара жылтыр сыр	Қара жылтыр сырмен жалатылған артефакт, әдетте ыдыс	Черношпиковый	Black slip, Black-slipped (ware)	Vernice nera, A vernice nera
Қара өрік, Аяқоры	Жемісті өсімдік, өрік тұқымдасының, қара өрік түріне, раушан гүлділер тегіне жататын өсімдік. Оның шыққан географиялық орталығы Шығыс Қауқадан Адриатикалық теңіздің шығыс жағалауына дейін жапқызуға болады	Слива (лат. <i>Prunus</i> sp.)	Plum-tree; Plum	Prugno; Prugna
Қара топырақ	Орманшы-дәлія және дәлія белдемдерінде көп жылдық шөпті өсімдіктер астында, негізінен, дәсті борпылдақ жылыстарда түзілген аса құнарлы топырақ	Чернозём	Chernozem, Humus	Humus
Қара шакпақ тас; Слюда	Құрылымы күрделі молдір минерал, түссіз немесе сары түсті, әдетте қатпарлы. Адам қызметіндегі түрлі салаларында кеңінен қолданылады	Слюда	Mica	Mica
Қара шакпақ тасты; Слюдашы	Құрамында қара шакпақ тасы, слюда бар	Слюдистый	Micaceous	Micaceo
Қарығаш, Қандағаш	Қайың тұқымдасына жататын ағаштар мен бұталардың түрі. Сәулеттік жерлерінде, әдетте өзен бойы 40 астам түрлері өседі. Ағашың өндірісте және құрылыс материал ретінде пайдаланылды. Қандағаш бүршігінің тұндырмасы - дәрі-дәрмек болып табылады	Ольха (лат. <i>Alnus</i> sp.)	Alder	Ontano

Қара бидай, Арыс	Бір немесе көп жылдық. Дәнді-дақылдар тұқымдасының бір түрі. Негізінен Солтүстік жарты шардың жерлерінде өсірілетін мәдени өсімдік. Бәзкім оңтүстік Еуропа мен Орта Азиядағы жабайы өсетін <i>S. Monanthum</i> түрінен шыққан болатын	Рожь (лат. <i>Secale cereale</i>)	Rye	Segale
Қарағай	Қарағай (<i>Pinus</i>) тұқымдасына жататын, кеңінен тараған өсімдік түрі. Табиғи жағдайда Азия мен Еуропада өседі. Оның ағашы балташы және ағаш өңдеу жұмысында пайдаланылады. Ал түбінен гүлді бұйымдарды өрні тоқиды	Сосна обыкновенная (лат. <i>Pinus silvestris</i> sp.)	Scots pine	Pino silvestre
Қараған	Бұршақ тұқымдас өсімдіктерге жатады. 90-ға жуық түрлері бар. Орта Азия, Сібір жерлерінде өседі. Сәнік өсімдік ретінде өсіріледі, көбісі балды	Карагана, Степная Ажция (лат. <i>Caragana</i> sp.)	Caragana	Caragana
Қараған	Бұршақ тұқымдас гүлділер тұқымдастары тармағына жататын өсімдік. Көбінесе Австралия, Африка, Мексика мен Азия жерлерінде өсіп-өседі. Тропикалық және субтропикалық аймақтарда кең таралған. Құрылыс материал ретінде пайдаланылған	Ажция (лат. <i>Acacia</i>)	Acacia	Acacia
Қарағаш	Шегірінің тұқымдасына жататын көп жылдық жанырмқ баспайтын ағаш. Орта Азия және түркі халықтары тұратын жерлерде өсетін ағаш	Қарағаш (лат. <i>Ulmus parvifolia</i>)	Chinese Elm, Lacebark Elm	Olmo cinese
Қарайту	Темір және болат бұйымдарын қишқылдандыру. Тот баспау үшін металл бұйымдардың бетіне қишқыл оттегі қоспасын жағу	Чернение	Niello-work, Nielloing	Niellatura, Niello
Қарақұмық, Кәдімгі қарақұмық	Қарақұмық, Грек бидайы. Қарақұмық тұқымдасы, жарма дақылдық. Қарақұмықтың отаны Солтүстік Үндістан жерлері, Гималай тауларының батыс тармақтарында өсімдіктің жабайы түрлері шоғырланған. 5 мың жылдық бұрын қарақұмық мәдениет ретінде өңделіе басталған	Гречка, Гречиха обыкновенная, Гречиха посевная, Греческая пшеница (лат. <i>Egoryrum esculentum</i>)	Buckwheat or Japanese buckwheat	Grano saraceno
Қарақшы, Тонаушы	Материалдық және мәдени құндылықтардың ұрнығымен айналысатын адам	Грабитель	Looter, Grave robber, Grave plunderer	Saccheggiator e di tombe, Tombarolo
Қарақшылар, Тонаушылар өтетін жері	Материалдық және мәдени құндылықтарға апаратын, ескерткіштің стратиграфиясының бұзылуына әкелетін, тонауға тиымды тар өтетін тесік	Грабительский лаз, Грабительский ход	Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Қарама-қарсы	Алты, арғы жағында орналасқан	Противоположный	Opposite, Facing	Opposto, Situato di fronte
Қарамен жылтыратылған	Өдетте ауысыз отқа күйдіріген, түтінге қапталған артефакт немесе ыдыс	Чернополированный	Black-burnished, Black-polished	Vernice nera brunita, A vernice nera brunita
Қарамүсінді сауыт жазуы	Сауыт жазуының ең маңызды стилі, гүлденуі б.з.д. VII-IV ғғ. жатыды	Чернофигурная вагоньсь	Black-on-red, Black-figure, Black-figured	Ceramica a figure nere
Қарасора	Бір жылдық сора тұқымдасына жататын шөгіт өсімдік. Тоқу, ас және дәрі, сонымен қатар салт-ғұрыптық мақсатында пайдаланылды	Копотия (лат. <i>Cannabis</i> sp.)	Cannabis	Canapa
Қаратылған, Нислио	Метал бұйымдарды жалатқан күміс, қорғасын, күкірттің қорығысы	Чернь, Ниелло	Niello	Niello
Қарауыз	Туңы суда болатын албырт тұқымдас балықтың бір түрі. Тауымы суы таза және салқын өзендерді мекендейді. солтүстік Еуропадан Сібірге дейін	Хариус (лат. <i>Thymallus thymallus</i>)	Grayling	Temolo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қараөпірік	Осімдік пен жануардың піру қалдықтарының өңімі, дөңсерақтың негізгі бөлігі, тұмус	Перегной	Humus	Humus
Қарбыз	Асқабақ тұқымдас (<i>Cucurbitaceae</i>), біржылдық өсімдік. Қарбыз оңтүстік Африкадан таратан. Ежелгі Мысыр халқы бұл мәдениетті егін өсірген. Қарбыз жазық дала ауы-райына да бейімді (Орта Азия мен Оңтүстік Қазақстан)	Арбуз (лат. <i>Citrullus lanatus</i>)	Watermelon	Anguria, Cocomero
Қармақ, Ізмек	Бір жағы қатты бүктелген металлды сабақ	Крюк	Hook	Amo, Gancio
Қарсақ	Ілг тұқымдас, үлдік туласына жаптығы дидіп жыртқыш аны. Қарсақ далалы, жарғалай шөлейтті жерлерді және солтүстік Иран, Қазақстан, Ауғанстан мен Орта Азиядан Монғолия, солтүстік-шығыс Қытайға дейінгі жерлерді қоныстағдайы	Корсақ (лат. <i>Vulpes corsac</i> L.)	Corsac, Steppe Fox	Corsac, Volpe delle steppe
Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қыламыш (2); Жүзбеканат (3)	4-Сүйегі, найза, иышақтың жүзі; 1-Қуе терісіндегі мүйізді қабыршақтар, соғу өзектің екі бүйіріндегі ұсақ иышақ тәрізді түзілістер бар; 2-Ушы, қара сиямен жазуға арналған сопақша ұшы бар, жіңізірім болат тиіміне; 3-Балақтың қанаты	Перо	Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Penna, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3)	Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3)
Қару, Құрал	Қандай да бір жұмыс немесе әрекет жасайтын техникалық құрылғы	Орудие	Tool, Instrument, Implement	Strumento, Arnese, Attrezzo, Utensile
Қару-жарық	Әр-алуан қарулар түрлерінің кешені	Вооружение	Armament, Arms, Equipments, Weaponry	Armamento, Armi
Қару-жарық	Шабұзын жасауға немесе қорғауға пайдаланатын құрылғы, қару; құрылдану	Оружие	Weapon	Arma
Қаріп	Жазба немесе басты белгілері	Шрифт	Type, Font	Tipo, Carattere
Қасбет	Ғимараттың алдыңғы, беткі жағы	Фасад	Façade, Front	Facciata
Қасбет	Архитектуралық белеңдірілген үлкен ғимараттың кіреберісі	Портал	Portal	Portale
Қасиетті	Қиелілігі бар, құдайшылы саналатын; діни тұрғымен байланысты, құдайға құлшылық етуімен байланысты	Священный	Holy, Sacred	Santo, Sacro
Қасиетті, Оуіне	Діни түсініктер бойынша өте таза, кемел адам, құдайшылы; Сол түсініктерде – әділ, бейкүш, діни мұратқа жауынты	Святой	Divine, Holy, Blessed, Sacred	Santo, Sacro
Қасқыр, Бөрі	Төбет тұқымдас жыртқыш сүткөректі. Тұрғылықты жері Еуразия мен Солтүстік Америка жерлер шеңберінде өмір сүреді. Дала, тундра, орман, тауларда мекендейді	Волк, Серый волк, Обыкновенный волк (лат. <i>Canis lupus</i> L.)	Wolf	Lupo
Қасық	Ас аспаптарының бірі, онымен сұйық сорпа немесе үгілген тамақты салын құяды	Ложка	Spoon	Cucchiaio
Қасынап жерлеу	Негізгі жерлеу немесе жерлеу құрылысқа екінші мәрте, қосалқы жерлеу	Подзахоронение	Additional burial, Secondary burial	Sepoltura secondaria, Deposizione secondaria
Қатар	Бірінен бірі орналасқан біркелкі заттардың жиынтығы	Ряд	Row, Tier, Course	Fila, Filare, Linea, Corso
Қатарлап салу, Қалау (1); Сала бастау (2)	«Салу» сөзінің мағынасы: 1-белгіленген тәртіп бойынша заттарды қатарлап қою; 2-құрылысты бастау	Закладка	Put down, Lay down (1); Lay the foundations of sth (2)	Posarc, Mettere in opera (1), Gettare le fondamenta (2)

Қатпар	Жіңішке түсті жолақ; тас, ағаш, металдағы жіңішке қабат	Прожилка	Vein	Venatura
Қатпар	Жер қыртысында қабатталып жинақталған тау жыныстарының орны	Напластование	Layer, Deposit, Stratification, Strata	Stratificazione, Deposito stratificato
Қатпарлы тас, Тақтатас	Тау жынысы, ол қатпарлы құрылыммен ерекшеленеді, өңдеу барысында жұқа тілімшелерге, қабаттарға бөлінеді; минералогиялық құрылым бойынша қатпарлы тас; аспид, бланшакты, ітбесі, кварц, мергель, шпальда болып бөлінеді	Сланец	Schist	Scisto
Қатты дәнекерлермен дәнекерлеу	Дәнекерлеу әдістерінің тобы, қатты материалдар қоспасы, олардың белгілі температура шамасындағы қызуымен өлшемінде, металдың ликвидус температурасының жоғарғысы 450°C және негізгі металдың солидус температурасынан төмен болған жағдайда пайда болады	Пайка төврым припосм	Brazing	Brasatura
Қатты қыздырылған	Қатты ысылған, жылытылған	Прокалённый	Calcined, Calcified	Calcificato
Қауым	Әлеуметтік ұйымның ұясыны; қандай да бір думактық бірліктің (ауыл, қаланың) өзін-өзі басқарушы тұрғындардың ұжымы	Община	Community	Comunità
Қауымдастық	1-Нышан, ыңғаймақтық, тұтастықтың жиылығы; 2-Жалпы әлеуметтік нышандары бар, белгілі адамдар жиылығы, мысалы оған әлеуметтік топ, кәсіп, тұратын жер, діни қатыстылығы жатады	Общность	Community	Comunità
Қауын	Қиыр текті, асқабақ тұқымдасына жататын бір жылдық шөптесін өсімдік. Қауынның отаны Таяу және Орта Азия елдері. Бұдан көп жыл бұрын қауынды Солтүстік Үндістан, Орта Азия мен Иран жерінде мәдени дақыл ретінде өсіре бастаған	Дыня (лат. <i>Cucumis melo</i>)	Muskmelon	Melone
Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбеканат (3); Қару қанаты (4)	1-Құс терісіндегі мүйізді қабыршақтар, сояу өзектің екі бүйіріндегі ұсақ шашақ тәрізді түзілістер бар; 2-Үлш, қара сиямен жазуға арналған сопақша ұшы бар, кішігірім болат тілімше; 3-Балақтың қанаты; 4-Сүңгі, найза, пышақтың жүзі	Перо	Feathers, Plume, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4)	Pennaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Penna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4)
Қаша	Маңды ұстауға арналған қоршалған жер	Загон	Pen, Animal Enclosure	Recinto (per animali), Stazzo
Қашалған	Өшіріп тастау немесе сылау нәтижесінде заттың бетін тегістеу	Затёртый	Abraded, Scraped off	Cancellato, Abraso
Қашан жасалған	Ойылып, қашанып жасалған	Резной (Врезной)	Engraved, Carved	Intagliato, Scolpito
Қашау	Ағаш материалдарда тесіктерді, ұларды, ойықтарды шығып тастайтын ағаш ұсталық немесе балташылық құрылы	Допото	Chisel, Gouge	Scalpello, Sgorbia, Cesello
Қашау	Жүзді, қысық сызықты беттерді өңдеу, сонымен сағылу, жіктерді оюға бағытталған ағаш өңдейтін қол құралы (тұтқасы бар ұнғалған болат тілімше)	Стамеска	Chisel, Gouge	Scalpello, Sgorbia
Қашау түрді құрал	Тас материалдардың жұқа үйінділері, өңделген материалды жару барысында үшкір сына ретінде пайдаланған	Делтовидное орудие	Scaled piece, Splintered piece	Pezzo scagliato
Қашыр	Есек пен бітенің буданы. Азия, Африка, еуропаның оңтүстігі, Солтүстік және Оңтүстік Америкада қашырларды өсіретін шаруашылық дөмыған	Мул	Mule	Mulo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Кескі	Табаңына параллелді ұшы, басы кесілген	Усеченный	Truncated, Frustum	Tronco (di cono), A sezione di tronco (di cono)
Кескін, Түр	1-Сыртқы келбет, өң; 2-Жіктеудегі, Классификациядағы таксон	Вид	Appearance, View, Look (1); Form, Shape (2)	Aspetto, Vista (1); Forma, Figura (2)
Қиғаш	Шеті еңіс, қисық немесе қисық бағытталған	Скошенный венчик	Turned rim (outward, inward), Everted rim, Introflected rim	Orlo obliquo (estroflesso, introflesso)
Қима	Тік кесінді жасалған заттың кеңістігі, беті (шынайылық немесе сызба түрінде)	Разрез	Section	Sezione
Қима	Тикбұрыш пішінде бекітілген, бөренелердің бірнеше қатарларынан тұратын ағаш құрылғы	Сруб	Timberwork	Struttura in legno, Armatura di legno, Costruzione di travi
Қима, Кесік	Тілме, Тілікті карау; қандай да бір дененің жазықтықпен (геометрияда) қиылысу орнындағы пайда болған пішін	Сечение	Section	Sezione
Қираған орны	1-Бұзылған құрылыстың қалдықтары; 2-Тас үйінділердің, жартас сынықтарының топтасқан жері	Развалины	Ruins, Wreckage (1); Heap (2)	Rovine, Relitti (1); Accumulo, Cumulo (2)
Қираған үйінді	Археологиялық я тарихи ескерткіш болып саналатын құрылыстың немесе елдімекеннің қираған орны	Руины	Ruins	Rovine
Қиратылған	Бұзудың нәтижесі; бұлудың іздері қалған	Разрушенный	Ruined, In ruins	Distrutto, In rovina
Қисық, Теріс	Ереже, қағидаларға сәйкес емес; Симметрия мен пропорция ережелеріне келмейтін	Неправильный	Irregular	Irregolare
Қиық	Кесілген, қиылған заттың қалдықтары	Обрезки	Waste, Debris, Rubble, Scraps, Shreds	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Қиық, Тілік	Кескіш құрал арқылы керек емес нәрсені алып тастау, жою әрекетінің нәтижесі	Вырез	Cut	Taglio
Қиыршық тас	Өзендер жағасындағы ірі құм, үгітіліп, жұмырланған таужынымы	Гравий	Gravel	Ghiaia
Қиыршық тас, Шағыл, Жарық-шайқалған тас	Құрылыс жұмыстарындағы ұсақталған тастар; тау жыныстарының үткір сылықтары, мөлшері 10-100 мм	Щебень	Detritus, Debris, Drift	Pietrisco, Detrito
Қияқ елең	Қияқ елеңдер тұрмдасына жататын көп жылдық шөптесін. Жер шарының барлық климаттық аймақтарында өседі, бірақ көбіне Солтүстік жартышардың қоңыржай мемлекеттерінде өседі. Медицинада және өндірісте арқан мен жіптер дайындауында қолданылады	Осока (лат. Carex sp.)	Sedge, True sedge	Carice
Қияқ тұқымдасы	Дәре жарнақты көп жылдық өсімдіктер тұқымдасы. Астық өсімдіктеріне ұқсайды, қоңыржай және салқын аймақтарда өседі. Қияқ тұқымдасының арасында адам мен жануарларға пайдалы түрлері өте аз	Осоковые (лат. Cyperaceae)	Cyperaceae, Sedges	Cyperaceae, Cyperacee
Қобди, Қобдиша	Ұсақ-түйек қанды заттарды салатын жәшік	Шкатулка	Small box, Casket, Case	Scatolina, Cofanetto, Scrinio

Қазақша - Орысша - Ағылшын - Италиян Сөздігі

Қоға	Дара жарнақталардан Қоға тәртіпдер тукымдасына жататын өсімдік. Ілік бітпек шөбі, қандырай және тропикалық елдерде өседі. Тымлаққа қалыналы (кофелік сусын), дәрі-дәрмек және шарушылықта (қоғаны тоқыма) пайдаланытын өсімдік	Рогоз (лат. <i>Typha</i> sp.)	Reed, Rush, Cattail	Tifa, Buda, Stiviera, Schimosa, Saba
Қоғам	Жаппы мағынасында, мәдениеті ортақ, белгілі бір аумақта тұратын және өздерін біртұтас, өзгеше бірлік деп білетін адамдар тобы; тар мағынасында әлеуметтік жұйесінде, әлеуметтік қатынастардың белгілі нысанынан тарихи түрі	Общество	Society	Società
Қоғамдық	Ужымның саяси, мәдени, кәсіби қажеттіліктеріне ерікті қызмет ету жұмысына қатысты	Общественный	Public (1); Social (2)	Publico (1); Sociale (2)
Қош	Балқыту процестерінде (мысалы, болат қорыту кезінде) сұйық металлдың бетінде көлкіп тұратын, жапайында тас тектес немесе шұны тектес болытын бөлкімә. Шикіқұрам мен пенке арнайы салынатын флюстердің қоспасынан тұрады	Шлак	Slag	Scoria
Қозы, Қошақш	Қойдың төлі, жас қой	Ягненок	Lamb	Agnello
Қой (ерекк қой - қошқар; ұрғашы қой - сауық)	Құймәуійділер тукымдасына жататын жүй тұяқтылар. Есе түрі бар, оның ішінде муфлон (Сорлық және Оңтүстік-Батыс Азия), қалы үйретілген қойдың ары тегі. Ол адаммен қолға үйретілген малдың ең біріші түрі	Овца (баран - м.р; овца - ж.р) (лат. <i>Ovis</i>)	Ovine, Ovines, Ram, Sheep	Ovini, Montone, Pecora
Қойбүлдірген, Бүлдірген	Раушангүлділер тукымдасы. Бүлдірген тектіге жататын көп жылдық шөгесін өсімдік, жидекті дақыл. Жабайы түрде солтүстік жартышарда өседі. Жидегін жана піскен түрінде жүте болады	Клубника, Земляника мускусная, Земляника мускатная (лат. <i>Fragaria moschata</i>)	Musk Strawberry, Haulboy or Haulbois strawberry	Fragola
Қойма	Бір нәрсені сақтауға арналған орын	Хранилище	Depotitory, Depot, Store, Storeroom, Stockroom	Deposito, Magazzino
Қойма	Азық-түлік пен астық сақтау үшін жылытпмайтын ауылшаруашылық құрылыс	Амбар	Bin, Warehouse	Fienile
Қойма	Үй тұрмысындағы заттар мен дайындаған тамақты сақтайтын бөлме	Кладовая	Warehouse, Store house, Storeroom, Larder, Pantry, Depository	Magazzino, Deposito, Dispensa
Қойма, Сауыт	Сұйықтықты тасымалдау мен сақтауға арналған арнайы сұйық қоймасы	Танк	Reservoir, Cistern, Tank	Cisterna, Serbatoio d'acqua
Қойнау, Алқап	Жазық жер, жазық баурайы бар алқап	Лощина	Dell	Valletta, Valloncetto, Piccola valle
Қойнау, Жыра	Жазық, терең емес аңғар	Ложбина	Ravine, Narrow and shallow gully	Gola, Buttone, Precipizio
Қоқыс	Адамның тіршілік әрекетінің нәтижесінде пайда болған қалдықтары, ірі қоқыс	Мусор	Rubbish, Waste	Rifiuti, Immondizia
Қоқыс тастайтын жер	Қоқыс, қоқым, ласты тастайтын жер	Свалка	Dump, Dumping ground, Tip	Discarica, Rifiuti, Mucchio di rifiuti

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қоқыс үйіндісі	Жіні жағалаудың адамдардың тіршілік әрекетінің нәтижесінде жинақталған қоқыс пен тұрмыс қалдықтары (әдетте ұлу қабыршақтары, балық пен жануарлардың сүйектері)	Мусорная насыль. Мусорная куча, Навозная куча	Midden, Kitchen midden, Shell midden	Cumulo di scarti domestici, Tumulo di rifiuti, Chiocciolaio
Қол	Иықтан саусақтың ұшына дейінгі адамның қолы	Рука	Hand, Arm	Mano, Braccio
Қол арба	Бір дөңгелегі, жәнігі бар қол арба	Тачка	Wheelbarrow	Carriola
Қол балта	Сапқа орналасқан жүзі мен желкесі бар шапқыш металлды құрал	Топорик	Hatchet	Accetta, Ascia
Қол кетпен	Жерді жыртатын кішкене кетпен; тесе шот	Цапка	Hoe	Zappa
Қол таңба, Жазу	Бір нәрсенің бетіндегі жазба	Надпись	Inscription	Iscrizione
Қол шапқыш (Бифас)	Алғашқы қауым адамының макролиттік еңбек құралы, ерте палеолиттің басты қаруы; екі жағы өңделген, ұшы дорекі үшкірленген болып табылады	Рубило (Бифас)	Axe, Handaxe, Biface	Ascia, Bifacciale
Қол шоқпар	Белбеу немесе метал шыңжырға жүк ілінген қысқа сойып түріндегі қару	Кистень	Flail	Mazza ferrata, Mazzafrusto
Қол шығыр	Құдықтан су алу үшін қолмен бұралатын ұзын ағаш	Журавль	Shaduf, Shaduf	Shaduf
Қола	Мыстың қолайы, қорғасын, күшән т.б. элементтер қосылған қорытпасы. Ерте заманнан бері қоланы еңбек құралдар, қару-жарақ, әшекей-бұйымдар, тыйн, айна, мүсіндерді құюға қолданған	Бронза	Bronze	Bronzo
Қола ғасыры, Қола дәуірі	Адамзат тарихының дәуірі, материалдық мәдениетінде қоладан жасалған бұйымдардың кенінен таралуымен белгіленеді. Еуразияда б.з.д. III–II мыңжылдықтармен мерзімделеді	Бронзовый Век	Bronze Age	Età del Bronzo
Қол-аяқ	Жануарлардағы қол, аяқ немесе басқада қозғалыс жасайтын мүше	Конечность	Limb, Extremity	Arto, Membro, Estremità
Қолға киетін сапатам сауығ	Садақшының білегін садақ адырнасының серінуінен қорғайтын бөлшек	Наручье	Archer's wrist guard, Arm guard, Bracer	Polsiera, Polsino, Paracolpi dell'arciere
Қолға үйрету	«Асырау, үйрету» етістіктерінің әрекеті мен нәтижесі; қолға үйрету, біреудің інкәрлік есзiмiн ояғу, тiланыш оғу, жуасу; доместикация	Приручение	Domestication	Domesticazione
Қолға үйрету, Доместикация	Жануарларды қолға үйретіп, олардың шаруашылық маңызы бар белгілері бойынша жаңа тұқымын алу (іріктелім, селекция); жабайы өсімдіктерді қолдан өсіру	Доместикация (Одомашнивание)	Domestication	Domesticazione
Қолжазба	1-Қолмен жазылған; 2-Қолмен жазылған мәтін бар құжат	Рукопись	Manuscript, Hand-written	Manoscritto, Scritto (1); Manoscritto, Documento manoscritto, Chirografo (2)
Қолмен атқарылуы, Қолмен істелетін	Қосалқы механикалық құрылғысыз, қолмен істелетін тәсіл	Вручную	Handmade, Manual	Manuale, A mano, Fatto a mano
Қолөнер	Белгілі бұйымдарды қолмен, майдагерлік әдіспен дайындауға арнайы машықтануды қажет ететін жұмыс	Ремесло	Occupation, Profession, Craft	Mestiere, Arte, Professione
Қолөнерші	Бұйымдарды майдагерлік тәсілмен өз үйінде, шеберханада оңдеп жасайтын, белгілі өнер кәсіпін меңгерген адам	Ремесленник	Craftsman	Artigiano

Қолшана	Шана	Санки	Sledge, Sleigh, Sled (US)	Slitta
Қонақ жүгері	Астық тұқымдасына жататын бір я көп жылдық өсімдік. Қонақ жүгерінің отаны – Солтүстік-Шығыс Африка (Эфиопия мен Судан). Үндістан мен Қытайда Қ.ж. б.з.д. III- II ғғ. бастап өсірген. Қазақстанда 5 түрі белгілі, оның түрлері мәдени өсімдік ретінде пайдаланады	Sorgo (лат. <i>Sorghum</i>)	Sorghum, Durra, Broomcorn	Sorgo, Saggina
Қоныр темір тас	Темір гидроксидтерінің, тауды шөгінді жыныстардың жиынтығы. Құрамына: гетит, лимонит, атояскит және т.б. химиялық элементтер кіреді	Бурий железняк	Brown hematite, Brown or Bog iron ore	Limnite, Ferro delle paludi
Қоңырау	Металдан (мыс немесе мыс қоспасынан) жасалған жатық қиылған конус тәрізді зат, оның ішінде қоңырау беру үшін тіл орнатылған	Қолокол	Bell	Campana
Қоңырау, Кішкене қоңырау	Ішінде ұсақ шары бар домалақ бүтін қорпұсты кішігірім металды сылдырмақ	Бубенчик	Small closed bell, Little bell	Campanella
Қоңыраутул, Оймақгүл	Қоңыраубас тұқымдасына жататын шөптес өсімдік. 300-ден астам түрлері қоңыржай ауарайлы өлдерде өседі (Кавказ, Сібір, Орта және Алдыңғы Азия, Еуропа). Кейбір түрлерін жеуге болады	Қолокольчик (лат. <i>Campanula</i>)	Campanula, Bellflower	Campanula
Қоңыраухана	Шіркеу ғимаратының және қала кремлі кешенінің қасындағы қоңырау мұнаралары	Қолокольня	Belltower, Belfry, Campanile	Campanile
Қоныс	Елді жер, елді мекен, және де жалпы адам тұратын жер	Поселение	Settlement, Site	Sito, Insediamento, Antico villaggio
Қоныс аудару	Басқа, жаңа тұрғылықты жерге ауысу	Переселение	Relocation, Resettlement, Migration	Trasferimento, Resettlement, Migrazione
Қоныш	Балтырды жауып тұратын аяқ киімдердің түрі	Ноговицы	Gaiter	Ghetta, Uosa
Қор	1-Бір мақсатқа бағытталған ақша қаражаты; 2-Артық нәрсс, ресурс, және де мұражайдағы жинақ	Фонд	Funds, Stocks (1); Resources, Reserves, Muscum collection(s) (2)	Fondi, Fondo di beni, Patrimonio (1); Risorse, Scorte, Collezione museale (2)
Қора (2); Сарай (1)	2-Түрлі мүлікті сақтайтын жабық бөлме, қора-қопсы; 1-Таяу Шығыс пен Орталық Азияның кейбір мемлекеттеріндегі өзінің архитектурасымен ерекшеленетін, үлкен монументалды салтанатты ғимарат, бастылар резиденциясы	Сарай	Shed, Barn	Capanno, Casotto, Stalla
Қораз, Өтеш	Таулықтың қоразы; жалпы айтқанда таулық тұқымдасына жататын барлық құстардың қоразы	Петух	Cock, Rooster (US)	Gallo
Қорап	Жәлік немесе басқа түрдегі сыйымдылық, ыдыс	Коробка	Box	Scatola
Қорған, Оба	Қоныс жерлеу ескерткішінің түрі, қабір үстіне жер немесе тастардан үйілген төбе, әлдегісі тіпін дөңгелек конус немесе жартышеңбер тәріздіес. Жиі күрделі архитектуралық құрылыс ретінде кездеседі	Қурган	Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Tumulus, Kurgan	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қорған, Мұртты қорған, Мұртты оба	Ортасында бір немесе бірнеше қорғандардан, және де ұзындығы 40-тан 200-ге дейін доға секілді екі тас жолы бар, олардың соңында екі ішкі қорғандар орналасқан кетпенді құрылыс. Еуразияның далалы аймақтарында кенінен кездеседі	Курган с услами	Barrow with moustaches	Tumulo con i baffi
Қорған астындағы	Қорған, үйіндімен жабылған	Подкурганный	Covered by kurgan (barrow), Tomb located under a burial mound	Coperto da un tumulo. Sepoltura sotto tumulo funerario
Қорғаныс	Бар мақсаты қорғану, сақтау болы табылады	Оборонительный	Defensive	Difensivo, Di difesa, Della difesa
Қорғасын	Көкпіл сұр түсті ауыр, жұмсақ метал. Бұл метал өте ерте заманнан белгілі. Қеңа ғасырдың басында, қорғасын сүрме мен күшала қатарымен қола дайындау барысында мыстың қоспасы ретінде пайдаланған	Свинец (лат. <i>Plumbum</i>)	Lead	Piombo
Қорқауы, Үңгір қорқауы	Қорқау қасқыр тұқымдасына жататын жыртқыш, 500000 жыл бұрын Еуропада пайда болды, шейтосейн кезеңінде Еуразияда, Силүстік Қытайдан Испания мен Ұлыбритания аралдарына дейін тіршілік еткен	Гиена, Пещерная гиена (лат. <i>Procyon spelaea</i>)	Hyena, Cave hyena, Ice Age spotted hyena	Jena delle caverne
Қоршау (2); Айналыра салу, Айнала қоршау (1)	2-Бірдененің айналасына немесе бетіне салынған артефакт; 1-«Қоршап алу» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: бірдененің айналасын салу, қымтау, қаптау, бетіне бірденені қою	Обкладка	Coating, Cover (2); Covering, Coating (1)	Rivestimento, Manto, Copertura (2); Rivestimento, Incamicatura (1)
Қоршау, Палисад	Үстіге қарай үшкірленген қалың бөренелерден тұрғызылған қорғаныс құрылыс	Палисад	Palisade, Fence	Palizzata
Қоршау, Шарбақ	Дуал, қаш, тор: айнала қоршалған	Ограда, Оградка	Fence, Enclosure	Recinzione, Recinto
Қоршауға алу, Қоршап қамау	Бекітілген мекенді жаулап алу мақсатымен әскери қамауға алу; қоршауға салу	Осаждать	Besiege	Assediare, Stringere d'assedio, Cingere d'assedio
Қорық	Мемлекеттің қорғауында және оның барлық табиғи-мәдени кешені шаруашылықтан тыс жер телімі немесе су кенестігі	Заповедник	Preserve, Nature Reserve	Parco Naturale, Riserva naturale
Қорым	Жерлеу кешені, ежелгі зират, жерлеулер орны	Могильник	Burial ground, Burial site, Cemetery, Ancient cemetery, Necropolis	Necropoli, Antico cimitero, Sepolcreto
Қорытпа	Екі немесе одан да көп химиялық элементтерден, соның ішінде көп бөлігі металды қоспалардан тұратын материал. Таза металдарға қарағанда қорытпалар жиі берік және мәңгілік болып табылады	Сплав	Alloy	Lega
Қорыту	Қорландырылған кеннен сұйық металды шығару гермикалық үдеріс	Выплавка	Smelting, (Melting)	Fusione
Қорыту	Сұйық күйдегі ақырғы өнімді алу үшін балқыту пештерінде материалдарды оңдеу үдерісі: кеннен металды ажырату, қорытпа жасау, сом, өлшеніп буындалған құйынды алу үшін металды шикталарды балқыту	Плавка	Fusion, Smelting, Melting	Fusione

Қорығу үлгісі	Артефактінің жоғары дәлдікпен жасау үшін, тез балқытын заттардан (балыуыз және т.б.) бір рет пайдаланатын құю қалыбы	Выплавляемая модель	Wax model for lost-wax casting, Cast wax model	Modello in cera
Қос тұтқалы	Екі тұтқасы бар	Двуручный	Double-handled, Two-handled	Due manici, A due manici
Қосалқы	Негізгі бірденеге жұмыс жасайтын немесе қосымшасы өндіретін	Подсобный	Subsidiary, Subordinate, Auxiliary	Ausiliario, Subordinato
Қосаяқ	Өте ұзын артқы аяқтары, ұзын құйрығы, жуан басы бар және өте ұзыл мұрты бар қымырғи. Оның таралу аясы Палеарктиканың орташа және ыстық белдеулерін қамтып алады. Шолді биоценозаларда маңызды рөл ойнайды	Тушканчик (лат. <i>Dipodidae</i>)	Jerboa	Gerboa, Gopo saltatore
Қосаяқ	Қосаяқтылар қатарындағы ең ірісі, орманды далалар мен жарташай шөлейт жерлерге дейін, Шығыс Еуропаның солтүстік бөліктерінде, Қазақстан және Батыс Сібірдің оңтүстігінде тараған. Үлкен қосаяқтының терісін оңдестен	Тушканчик, Большой Т., Земляной заяц (лат. <i>Allactaga jaculus</i> Pal.)	Great jerboa	Gerboa maggiore
Қоспа	Бірінің құрамына екінші заттекті қосылғаны	Примесь	Temper, Tempering agent, Inclusion	Impurità, Incluso
Қоспа	Керамикалық артефактілерді жасау барысында балшыққа қосылған материал, күйдіру кезінде жарылудан сақтайды. Өзі өсімдік талшықтарынан, құс жүнінен, тау жыныстарының сынықтарынан, құм немесе шамоттан құрастырылады	Отощитель (Примесь)	Bonding agent, Temper, Additive, Grog	Additivo, Incluso, Grog
Қоспалар	Минералды қосындылардағы кішігірім мөлшерде кездесетін элементтер	Примеси	Traces, Trace elements	Elementi in traccia
Қоспалар	1- Минералдардағы кристалдар ішіндегі өсуді қамтамасыз ететін бөгде қатты, сұйық және газ тәрізді дене; 2-Кезкелген материал немесе бір дененің ішіне орналасқан екінші дене, жиі керамикалық артефактілерде дайындау кезінде пайдаланады	Включения	Inclusions, Matter	Inclusi, Degrassante
Қосымша	«Қосу» етісінің мағынасы: бар нәрсеге қосу, үстеу	Добавление	Addition, Additive, Supplement	Aggiunta, Supplemento
Қосымша	Бірденеге үстеме, қосып жіберілген	Приложение	Attachment, Appendix, Annexe	Allegato, Appendice
Қосымша салынған	Жағастырып салынған, бар құрылысқа қосылған	Пристроенный	Annex, Annexe	Dependance
Қошақан, Қозы	Қойдың төлі, жас қой	Ягнёнок	Lamb	Agnello
Қоян, Ақ қоян	Ірі қоян, негізінен солтүстік Еуропа, Сібір, Қазақстан, Байқалдың арғы жағы, Монғолияның солтүстік-батысы, Қытай мен Жапонияның қалың қарлы түсетін тундралар, орманды далаларда кездеседі	Заяц-Беляк (лат. <i>Lepus timidus</i> L.)	Mountain hare	Lepre variabile, Lepre bianca
Қоян, Қоян тұқымдас	Қоян тектес қатарына жататын сүтқоректілердің бір тұқымдасы, оған қоян мен ұй қояндар кіреді. Қояндар Антарктида мен алыс аралдардан басқа әлемнің бәрлық жерлерінде тараған	Заяц, Зайцевые (лат. <i>Lepus</i> sp., <i>Leporidae</i>)	Hare, <i>Leporidae</i>	Lepre, <i>Leporidae</i>
Қуыс	Зат қою үшін қабырғадан (ғимараттан, моладан, үңгірден, жартастан) пьларылған қуыс	Ныша	Niche	Nicchia
Қуыс бұрғы	1-Жердің қырғысын зерттеу үшін қолданылады; 2-Сүңгіш - Үңгіздерізі материалдардың үлгісін алу үшін пайдаланатын қуыс денелі шыбық; 3-Бұрғы түріндегі құрал	Щуп	Core drill, Sampler (1); Probe (2); Sound Tube, Probe (3)	Sonda di carotaggio (1); Sonda (2); Specillo (3)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Құбылнама	Жер бетінің бағыттарын анықтауға арналған магнитті болат тілі бар аспап	Компас	Compass	Bussola
Құбылыс, Көрініс	Феномен, табиғаттағы кез келген өзгерістер	Явление	Phenomenon, Event, Occurrence	Fatto, Fenomeno, Caso, Evento
Құбыр	Сұйық, газтәрізді немесе сусымалы денелерді ағызу үшін құбырлардан жасалған құрылыс	Трубопровод	Conduit	Condotta
Құдай	(Монотеизм) өзінше жеке-дара болып табыла алған немесе қандай болмасын бір нақтысы көп (политеизм) деистикалық және теистикалық оқуларда ерекше мәннің атауы	Бог	God	Dio
Құдық	Жерде тігілет, су алу үшін қазылған арық, және оның үстіндегі құрылыс	Колодец	Well	Pozzo
Құжыра	Монақ тұратын жеке бөлме	Келья	Cell	Cella
Құз, Жартас	Тас үйінді, құз шыңының шоқысы	Скала	Rock, Crag	Roccia
Құздың астындағы тұрақ, Жартастың астындағы тұрақ	Табиғи шат, күштерден сақтайтын жартастың асылма жерінде орналасқан қысқа немесе ұзақ мерзімді пана	Стоянка под навесом	Shelter, Rock Shelter	Riparo, Riparo sotto roccia
Құйма	Құю қалыбына балқытылған материалды құю нәтижесінде алынған бөлшек немесе дайынлама	Отливка	Cast, Casting	Getto, Colata, Pezzo fuso
Құйма, Құйыс, Балқыту	Балқытылған металдың қалыңтарына құйманы құю және кейін оларды өңдеу	Литье	Metal casting, Pouring, Founding, Smelting	Fusione, Colata
Құйма, Қую	Балқытумен байланысты	Литейный	Founding, Casting, Smelting	Fusorio, Della fusione, Della fonderia
Құйма, Сом	Метал кесегі; әрі қарай өңдеуге арналған металды дайындама қалып	Слиток	Ingot, Bar	Lingotto
Құйма қалыбы	Өдетте тас немесе құм мен балшық аралысып жасалған металдарды құюға бағытталған қалып	Литейная Форма	Casting mould, Matrix	Stampo di fusione, Matrice di fusione
Құйрық жағы	Арғы ілмекті қарау	Хвостовая часть	Tang (that fits into a handle or shaft)	Immanicatura
Құйылыс тесігі	Су немесе басқа сұйықтықты ағызға арналған құрылыс	Слив	Spout	Versatoio, Beccuccio
Құйылыс, Саға	Өзеннің (теңізге, көлге) құйылысы	Устье	Mouth (of a river), Delta or Estuary (1); Mouth (of vessel), Opening (2)	Foce (1); Bocca, Imboccatura del vaso (2)
Құйымшақ	Адам омыртқасының соңғы (төменгі) бөлігі, 4-5 қосыла өскен қалдықты омыртқалардан тұрады	Копчик (лат. <i>Coccigeus</i>)	Cocciix, Tailbone	Coccige
Құйыс, Балқыту, Құйма	Балқытылған металдың қалыңтарына құйманы құю және кейін оларды өңдеу	Литье	Metal casting, Pouring, Founding, Smelting	Fusione, Colata
Құйысқан	Қамықты аттың мойнына кетірмеу үшін пайдаланылатын әбзел; аттың құлақбауынан бастап арқа ұзындығы бойынша айналмалы жалпақ белбеу	Шля	Breast collar	Tirella pettorale
Құл	Барлық құрықтардан және қаражаттардан айырылған адам, оның еңбегі мен өмірімен иесі иелік етеді	Раб	Slave	Schiavo

Қазақша - Орысша - Ағылшын - Италия Сөздігі

Күл иеленушілік	1-Күл иеленушілікке тән, сәйкес; 2-Күлдыққа негүзделген	Рабовладельческий	Slave-holding	Schiavistico
Күладан	Қаршыға тұқымдасына жататын жыртықшан құс, қорғандары ақпал сұр түсті болады. Пішарлық аймақтардан басқа жерлерде кезінен таратын	Лунь (лат. Circus sp.)	Harrier	Albanella
Күлак (1); Ішек (2)	1-Егу мүшесі; 2-Котермелеу немесе асуа ыңғайлы құрал	Ухо	Ear (1); Handle (of a vessel) (2)	Orecchio (1); Presa, Ansa (2)
Күлак, Тесік	Бірденеңі салу, кіртту мен пауға арналған саңылау	Проушина	Eye, Eyelet	Foro, Occhiello, Calettatura (per l'immanicatura)
Күлакбуу	Қиматтың күлақтарына откізілген ілмектескен жалаң қайыс; Күлакбуу тәрзе мен доғаның бастарынан бір-біріне қосала	Гуж	Horse collar Strap, Horse collar tug	Correggine del cavallo
Күлан	Тақуяқтылар отрядына жататын жабайы жылқы. Қазақстанның, Батыс Еуразия, Байкалдан Қытайға дейінгі дөңбелі, шөл және жартаулы шөлейтті аймақтарда мекендеген. Күлан еңкілдеме қолға үйретуге берілмеген. Қызыл кітапқа енгізілген	Кулан (лат. Equus hemionus L.)	Kulan, Asiatic wild ass	Emione, Emiono, Asino selvatico asiatico
Күлдық	Бір адамның өмірі, тағдыры мен бостандығы екінші адамның қолда болған жағдайы; адамзат тарихындағы қанауың дәрекі түрі, оның негізінде күл еңбек құралдары секілді өз қожайының мәшһіне айналады	Рабство	Slavery	Schiavitù
Күлдірау	Мәдениеттің, қоғамдық өмірдің төмендеу, бұзылу, ірің-ірі күйі, жағдайы	Упадок	Decline, Decay, Wane	Degrado, Declino, Calo, Decadimento
Күлпытас	Марқұм болған адамның бейітіне естелік ретінде орнатылған мүсін, тас, архитектуралық құрылыс	Надгробие	Tombstone, Gravestone, Headstone	Lapide, Pietra tombale
Күлып (2); Қамал (1)	2-Бір нәрсені жабуға арналған құрал; 1-Өңізде тұрғын және қорғаныс-фортификациялық, әскери, әкімшілік-саяси және мәдени-шаруашылық міндеттерін атқаратын ғимарат (немесе ғимараттар кешені)	Замок	Lock, Padlock (2); Castle (1)	Lucchetto, Serratura (2); Castello (1)
Күлып (2); Притвор (1)	2-Шіркеудің алдыңғы бөлігі, шіркеу баспадағының артынан орналасқан; 1-Бірденеңі жабатын кілт	Притвор	Narthex (2); Leaf, Wing, Shutter (1)	Nartece (2); Battente (1)
Күм	Қауыр түйірлерден, дала шпаты мен басқа минералдардың ұсақ бөлшектерінен тұратын ұсақ түйірлі борпылдақ шөгінді тау жыныстары	Песок	Sand	Sabbia
Күмайт топырақты, Күмды	Күмайт, күмдіктен тұратын	Супесчаный	Clayey sand	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Күмайт, Күмдік	Күм мен балшық араласқан борпылдақ топырақ	Супесь	Clayey sand, Loamy Sand	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Күмдік	Нығыздалған күм, саз, өктастан тұратын шөгінді тау жынысы	Песчаник	Sandstone	Arenaria
Күмдік, Күмайт	Күм мен балшық араласқан борпылдақ топырақ	Супесь	Clayey sand, Loamy Sand	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Құмды, Құмайт топырақты	Құмайт, құмдақтан тұратын	Супесчаный	Clayey sand	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Құмыра	Көбіне бүйірлі, ерсеулі, ұзын мойындаы, тұтқалы болып келеді	Кувшин	Jug, Pitcher	Brocca, Caraffa
Құмыра, Амфора	Сұйық (зәйтүн майы немесе шарап) және сусымалы заттарды сақтау және тасымалдауға арналған екі шетінде тұтқасы бар, тар ауызды, ұзынша келген антикалық ыдыс	Амфора	Amphora	Anfora
Құмыра, Кішікентай құмыра	Кішігірім қыш құмыралар	Горшочек	Small-jar	Olietta, Orciolo
Құмыра ыдыс	Үлкен, әдетте балыштан жасалған ыдыс, әр түрлі шаруашылық қажеттіктерінс арналған	Корчага	Large earthenware pot, Jar	Dolio, Olla
Құмыраны жерлеу	Мәйітті қыш ыдысқа салып жерлеу	Кувшинное захоронение, Погребение в кувшине	Jar Burial, Jar inhumation, Enchytrismos burial	Tomba a enchytrismos, Sepultura a enchytrismos
Құндыз	Кеміргіштер отрядының жартылай суда өмір сүретін, терісі бағалы сүкөректі ан. Алашқаыда құндыздар Азияда және ерте тарихи кезеңдерде барлық Азия мен Еуропа жерлерінде таралған. Құндызды бағалы және әдемі терісі үшін аулайды	Бобр обыкновенный - Бобр речной (лат. <i>Castor fiber</i> L.)	Eurasian beaver, European beaver	Castore europeo
Құндылық	Адамға, қоғамға, әлеуметтік топқа бағалы объектілердің болымды маңыздылығы, олардың қасиеттерімен анықталмай, керісінше адамның өмірлік іс әрекетіне еліктегенділігі	Ценность	Value	Valore
Құрақ, Қамыс	Көйінен тараған (Солтүстік жартышардың өзендер сағасы мен жағлаулары) ірі астық тұқымдасына жататын шөптесін өсімдік. Ауыл шаруашылығындағы ірі қара малдарға тамақ ретінде беріледі, құрылыс, отын және тоқыма бұйымдарды жасауға пайдаланады	Тростник (лат. <i>Phragmites</i> sp.)	Reed, Cane, Rush	Canna, Giunco
Құрақты	Құраққа гән, онымен байланысты; құрақтан жасалынған	Тростниковый	Reed	Canna, Di canna, Relativo alla canna
Құрал, Аспап	Қандай да бір жұмысты жасауға арналған құрылғы, аппарат; бір әрекеттер, жұмыстар үшін пайдаланатын құралдар, заттар	Прибор	Device	Congegno, Dispositivo
Құрал, Екі ұшты құрал	Екі қыры үшкір сүйек немесе тас артефакті	Двукопечное Орудие	Bipoint, Bipoint tool, Double-pointed tool	Strumento a due punte, Strumento biappuntito
Құрал, Қару	Қандай да бір жұмыс немесе әрекет жасайтын техникалық құрылымы	Орудие	Tool, Instrument, Implement	Strumento, Arnese, Attrezzo, Utensile
Құрал, Сайман	Кез келген жұмыс жасалғанда пайдаланатын, көбінесе қол құралы	Инструмент	Instrument, Tool, Implement	Strumento, Utensile, Attrezzo
Құралған, Пайда болған (2); Білім беру (1)	2-Қандай да бір үдерістің нәтижесінде қалыптасқан нәрсес; 1-Тұлға, қоғам және мемлекеттің қызғыншылығындағы мақсатты білім беру мен тәрбиелеу үдерісі	Образование	Creation, Product (2); Formation, Education (1)	Creazione, Prodotto (2); Formazione, Educazione (1)
Құрал-жабдық	Керек жарақ заттар жиынтығы	Уovarь	Goods, Ware, Commodities	Merci, Beni

Құрал-жабдық	Мекенменің, ұйымның, жеке адамның мүддесі жататын және де бір мақсат пен жұмысқа арналған нәрселердің жиынтығы	Инвентарь	Equipment, Tools, Instruments	Strumenti, Utensili, Inventario
Құраушы	Жүйенің құрамдас бөлігі, элементі	Компонент	Component	Componente
Құрбақа, Жасыл құрбақа	<i>Psephenoides</i> тұқымдасына жататын қуйрақсыз қосмекенді. Оңтүстік және Солтүстік Еуропа, Солтүстік Африка, Азияның, Ортал және Орталық Азияның мекендейді	Зелёная Жаба (лат. <i>Bufo viridis</i> Lat.)	Green toad	Rospo smeraldino
Құрбан (1), Жемтік (2)	1-Тасаттық шалу кезінде немесе бір тұрғын бойынша құдайға сый ретінде берілген тірі зат; 2-Жыртқыштың аң аулау нысаны	Жеріва	Sacrifice, Offering (1); Prey (2)	Sacrificio, Offerta, Vittima sacrificale (1); Preca (2)
Құрбан шалу	Құдайға арын берген сый, соның ішінде мол мен адамдары құрбандыққа сату	Жервяноприношение	Sacrifice, Religious ceremony	Sacrificio, Rituale, Cerimonia religiosa
Құрбан шалынатын жер (1); Тасаттық тасы (2)	1-Пүтқа табынушылықта құрбанды шалу көтергені орын; 2-Құдайға жемтік әкелуге арналған ерекше үстел, пенн немесе зат	Жертвенник	Altar	Altare, Ara
Құрлық, Құрлықтағы	Құры жерден өсетін, құры жерде орналасқан; құрлықта өсетін немесе мекен ететін	Сухопутный	Terrestrial, Earthly	Terrestre, Di terra
Құрма	Әбен тұқымдасына жататын субтропикалық және тропикалық әрдайым жасыл жапырақты ағаш я бұта (<i>Ebenaceae</i>). Жемісі жеуге жарамды, сондықтан Еуразияның көптеген мемлекеттерінде өсіріледі	Хурма (лат. <i>Diospyros</i>)	Japanese persimmon (tree); Persimmon, Kaki (fruit)	Cachi (albero); Cachi, Caco (frutto)
Құрма пальмасы	Пальма тұқымдасына жататын өсімдіктер түрі; Африка мен Еуразия таратын. <i>Phoenix dactylifera</i> түрінің жемістері құрма-ғамаққа қолданылады. Құрма пальмасын алғашқы қоғамдық уақытынан бастап Месопотамия мен Арабияда өсірген	Финиковая пальма, Феникс, Финик (лат. <i>Phoenix dactylifera</i>)	Date palm, Date (fruit)	Palma da datteri o dattiliera, Dattero (frutto)
Құрсау	Затты айнала қоршаған темір жіпкеме, ол затты оңайда берік қылып, керек қалыпта саяттайды	Обойма	Clip, Cramp, Cramp Iron, Brace	Graffa, Graffa, Cramp Iron, Fermaglio
Құрсау Қаптау	1-«Құрсаулан қаптау» есігінің әрекеті мен нәтижесі: барық жақтарының жабу, металмен қақтау; 2-Қандай да бір заттың бсті қапталған металл	Ожякка	Cover with metal (1); Binding Plate, Binding, Chape, Winged chape (2)	Coprire con un metallo (1); Fasciatura, Rifegatura, Guaina (2)
Құрылғы	Техникалық құрылыс, механизм, машина, құрал	Устройство	Device	Congegno, Dispositivo
Құрылғы, Құрылыс	1-Тұтынушылардың белгілі қызметін атқаратын құрылыс жұмыстарының нәтижесі; 2-Кезкелген ғимарат түрі	Сәуірүжеше	Building, Construction, Erection (1); Building, Structure (2)	Costruzione, Edificazione (1); Edificio, Struttura, Costruzione (2)
Құрылық, Материк	Археологияда: мәдени қабаттың астында жатқан және адам тіршілігінің іздері жоқ жер қабаты	Материк	Virgin soil, Bedrock	Suolo vergine
Құрылым	Құрылыс, жеке бөлшектердің тұтас елін бірігуі	Структура	Structure	Struttura
Құрылым	Біртүтасты құрайтын бөлшектердің, элементтердің жиынтығы	Состав	Composition, Structure	Composizione, Struttura
Құрылыс	Кез келген құрылыстың, түзілістің, механизмнің құрылымы	Конструкция	Construction	Costruzione

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Қырлау	Қыш ыдыстың қабырғаларын құралмен жұқалату	Выскабливание	Scraping	Raschiatura
Қырлау	Тас, шыны немесе металдың бетін тегістеп айқындалған қырларды шығару	Гранение	Faceting, Cutting	Staccellatura
Қырлы бөрсені (1); Күрзі (2)	1-Қатты материалдың қилысы тікбұрышты сопақша тегіс бөлігі; 2-Басының бұрыштары кесілген немесе куб тәрізді тереуіш түрі	Брус	Square Beam, Bar (1); Mazza (2)	Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1); Mazza (2)
Қырлы қабырға	Ыдыс қырын пішінінің үшкір сынығы, ол бұрыш немесе қырды құрайды	Острорёберность	Carination	Carena, Carenatura
Қырлы сүйір	Бүйірінде қыры немесе шопағы бар құмыра	Острорёберный	Carinated	Carenato
Қырлы ұштық, Сүйірбұрыш	Екі қыры қоспақы оббивкамен үткір етіп өңделген тас қаруы. Қырлы ұштықтар сүйек пен мүйізге өю-өрнек жасау, мүмкін тері тесу мен басқа мақсаттарда да пайдаланған	Остроконечник	Point, Cusp, Tip	Punta, Cuspide
Қырман	Астықты өңдеу мен бидай бастыруға, оларды сақтауға арналған шаруа қожалығындағы қоршалған жер	Гумно	Threshing floor	Aia
Қырнаушы станогы	Айналма денелердің бетіндегі жоңқасын жону үшін пайдаланатын станок	Токарный станок	Lathe	Tornio meccanico
Қырпу, Терістey	Абразивты қару	Шлифующий	Abrasive	Abrasivo
Қыртыс	1-Бір нәрсеңнің тығыз қыртысы; 2-Жазық масса, шөгінді жыныстар	Пласт	Layer, Coat (1); Layer, Stratum, Bed (2)	Strato, Mano (di vernice) (1); Livello, Strato (2)
Қыртыстану, Кабаттану	Қандай да бір органикалық немесе органикалық емес заттардың бір жерге біртіндеп жиналуы	Отложение	Deposit, Sediment	Deposito, Sedimento
Қырын пішін	Кез келген жердің, беттің, заттың тік кесілген орын; бірденнің тіксіз тілкісі көрінісі, пішіні	Профиль	Profile	Profilo
Қысқа сапты найза	Лақтыратын жеңіл найза, Қысқа сапты найзалар көптеген халықтармен аңшылық және соғыс қаруы ретінде ежелгі уақыттан бастап пайдаланады	Дротик	Javelin, Dart	Giavellotto, Lanciotta, Dardo
Қысқа шыбық	Еңбек құралдың негізіндегі сапқа бекітуге арналған тар шығындық жер	Черешок	Tang, Stem	Peduncolo, Codolo
Қысқа шыбықты	Қысқа шыбыққа тән	Черепковый	Tang, Tanged	Pedunculato, Con peduncolo, Munito di codolo
Қыстақ	1-Қоныстың орны; 2-Ежелде бекітілмеген қыстау орналасқан жер	Селище	Site, Settlement (1); Unfortified settlement (2)	Sito (1); Insediamento non fortificato (2)
Қыстақ, Қыстау	Қыс уақытында адамдардың тұрған жері, сонымен құрылыс атауы	Зимовка	Wintering camp, Wintering ground	Accampament o invernale, Stazione invernale, Campo invernale
Қысыммен кабаттау	Үздіксіз қысым күшінің әсерінен өзектастан тас жаңқасын жұмсақ, тегіс шағу техникасы	Отслаивание с давлением	Pressure flaking, Pressure technique, Pressure method	Schoggiatura a pressione
Қыш	Қыш-саз бен олардың минералды қоспаларымен араласқан, сондай-ақ толықтармен, т.б. органикалық смес қосындылардан жоғары температурада күйдіріліп жасалған бұйымдар	Керамика	Ceramics, Pottery	Ceramica

Қыш, Дорскі қыш	Сыңған жері ірі қыршықты, әдетте құрылым біркелкі емес, қолдан жасалған қыштың түрі	Керамика, Грубая Керамика	Coarseware, Coarse Ware, Coarse Pottery	Ceramica grezza
Қыш, Жұқа бүйірлі қыш	Сыңған жері ұсақ түйірлі, құрылымы біркелкі, әдетте көзде жасалған керамика түрі	Керамика, Тонкостенная Керамика	Fineware, Fine ware, Fine pottery	Ceramica fine, Ceramica depurata
Қыш жасаушы, Көзеші	Балшықтан қыш ыдыс істегуші шебер	Гончар	Potter, Ceramist	Vasaio
Қыш құмыра	Қыштан жасалған мойны кең ыдыс, көбіне тамақ дайындау барысында қолданылған. Олардың ілінің қырлы түпті мен домалатүпті ыдыстар	Горшок	Jar	Olla, Orcio
Қышқасық, Қышжау	Балшықтан металлды қалыңтарға құю үшін металлургияда пайдаланатын қыш қасық – Балшықтан металлды құюға арналған ожау	Льячка	Ladle, Foundry ladle	Cucchiacione, Mestolo da fonderia
Қышқылдану атмосферасы	Оттегі көп мөлшердегі пеш атмосферасы, ол пішіске салынған заттардың тотығуына әкеледі	Окислительная Атмосфера	Oxidizing Atmosphere	Atmosfera ossidante

Л

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Лаборатория, Зертхана	Техникалық және ғылыми-зерттеу жұмыстарына, тәжірибелерге арналған бөлме, ғимарат	Лаборатория	Laboratory	Laboratorio
Лабрис	Метал немесе тастан жасалған көне скіжақты балға, суық қару	Лабрис	Labrys, Double headed axe, Two-edged axe, Bipennis	Labrys, Bipenne
Лавр жапырақты	Пішіні лавр жапырақтарға ұқсайтын жебе ұшы	Лавролистный	Laurel-leaf, Laurel-leaf Shaped	Lauriforme, A forma di foglia d'alloro
Лагерь	Әдетте ашық аспанның астындағы уақытша тұрақ, қоныс, шатыр немесе құрылыс	Лагерь	Camp, Encampment	Campo, Accampamento
Лай, Тұнбалану	Өзеннің сағасына, канал түбіне және басқада су қоймаларда жиналып қалған балшық, тұнба	Заливание (Заливание)	Siltation, Silting	Coprirsi di limo, Ricoprirsi di limo, Diventare fangoso, Impantanarsi
Лак, Жылтыр сыр	Әр түрлі заттарға жылтыраған түс беру үшін спиртте ерітілген шайыр ерітіндісі	Лак	Varnish, Lacquer, Gloss	Lacca, Vernice, Smalto
Лакат	Жерлеу шұңқырдың түбінде кесіп қазылған кішігірім жіпше қуыс	Подбой	Podboy burial, Side burial chamber, Side funerary niche	Camera di sepoltura laterale, Nicchia funeraria laterale
Лақтыратын	Лақтыруға, тастауға арналған құралғы	Метательный	Missile, Projectile	Proiettile, Da lancio, Da getto
Ландшафт	Жер бетінің бөлігі, оған белгілі жер қыртысы, ауа-райы, топырақ, өсімдік немесе жануарлар әлемі тән. Әдетте оның айырым беттері табиғат пен адам факторларының әсерінен болады	Ландшафт	Landscape, Environment	Paesaggio, Ambiente

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Құрылыс	1-«Салу» етістігінің әрекеті: бір деінен салу үшін құрылыс жұмыстарын жасау; 2-Салынған үй, ғимарат, құрылыс	Постройка	Construction, Building, Structure	Costruzione, Fabbricato, Edificio
Құрылыс	Ғимарат пен құрылыстардың салу мен қалпына келтіруімен айналасатын техника мен ғылымның саласы	Строительство	Construction	Costruzione
Құрылыс көкжиегі	Ежелде адамдар тұрған жердің беті. Ол антропогенді қызметтің қалдықтары және сонымен оңда орналасқан артефактілермен белгіленеді	Строительный Горизонт	Horizon, Building horizon	Livello architettonico
Құрылыс салу	«Салын орнату» етістігінің мағынасы: кез келген тәлім жерге құрылысты салу	Застройка	Building (1); Building (2)	Costruire (1); Costruzione, Struttura (2)
Құрылыс, Құрылыс	1-Тұтынушылардың белгілі қызметін атқаратын құрылыс жұмыстарының нәтижесі; 2-Кезкелген ғимарат түрі	Сооружение	Building, Construction, Erection (1); Building, Structure (2)	Costruzione, Edificazione (1); Edificio, Struttura, Costruzione (2)
Құрылыстық	Құрылыстың, ғимараттың салуымен байланысты	Строительный	Structural, Constructional	Costruttivo, Strutturale
Құрым-күйс	Бір нәрсенің бетіне қонатын ыс, қара күйс	Копоть	Soot, Layer of soot	Fuliggine, Strato di fuliggine
Құрыш, болат	Қатты ақ-күміс түсті, темір мен көміртектің (1,7% дейін) және оның сапасын арттыратын басқа металдармен қорыпасы белгілі	Сталь	Steel	Acciaio
Құтан	Ләйік тұқымдасына жататын ұзын мойынды, ұзын тұмсықты, ұзын аяқты бағнақ құсы. Полярлы мемлекеттерден басқа, барлық жерлерде мекен етеді	Цапля (лат. <i>Ardea</i>)	Heron	Airone
Құтан, Көк құтан	Құтан тұқымдасына жататын ірі саз құсы, Азия мен Еуропаның ауа-райы қоңыржай жерлерде таралған, сонымен Африканың да кейбір аймақтарында кездеседі	Серая Цапля (лат. <i>Ardea cinerea</i> L.)	Common grey heron	Airone cinerino
Құты	Кішігірім жан төрсық	Фляжка	Canteen, Water bottle, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (of small dimensions) (2)	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte (di ridotte dimensioni) (2)
Құты, Дүңгір, Фляга	1-Тоқыма бау, белдікке тағып жүретін жайпақ ботелке; 2-Сұйықтықты тасымалдауға арналған үлкен ыдыс	Фляга	Canteen, Water bottle, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)
Құю, Құйма	Балқытумен байланысты	Литейный	Founding, Casting, Smelting	Fusorio, Della fusione, Della fonderia
Құю арнасы	Құйма қалыңтарға балқыған метал ағатын науа	Литник	Spruc	Canale di colata, Colame
Қызғалдақ тәрізді	Қызғалдақ пішінді, қызғалдақ секілді	Гюльпано-видный	Tulip-shaped	Tulipano, A forma di tulipano
Қызғыш	Тіптенгәзілдер отрядына жататын кішкентай құс. Желкесінде жіңішке қауырсындардан тұратын айдары бар. Шалғын және бағнақты жерлері мекен етіп, Атлант мұхитынан Тыңық мұхитына дейін таралған	Чибис, Пингалива (лат. <i>Vanellus vanellus</i>)	Lapwing	Pavoncella

Қазақша Орысша Ағылшын - Италия Сөздігі

Қызыл темір тас	Гематитті қарау	Железняк, Красный Ж.	Hematite, Hemaitite (US)	Minerale di ferro, Ematite
Қызылбоуау	Риян тұқымдасын жататын шөптесін өсімдіктер түрі. Еуразия мен Солтүстік Американың қоңыржай және ауа-райы салқын аймақтарында таралған. Қызылбоуау кейбір түрлерінен дәрі-дәрмек дайындайды	Подмаренник (лат. <i>Galium</i>)	Bedstraw	Galio, Erba zoffina
Қызылжайын	Қайың тұқымдас, жапырақшы ағаштар түрі. Солтүстік жартышар жерлерінде, әсіресе Азия аймақтарында кеңінен таралған. Қатты ағаштардың бір түрі	Траб (лат. <i>Carpinus</i>)	Hornbeam	Carpino
Қылқалам, Боуау жаққыш (1); Білезік (2)	1-Сапқа тегіс қылған, шаш орнатылған және кезкелген бетке боуау, желім, лақты қондыруға арналған; 2-Қолдың буыны (жануырларда - алдыңғы аяқтарының), биіктен бастап саусаққа дейінгі бөлім	Кисть	Paintbrush, Brush (1); Hand (2)	Pennello (1); Mano (2)
Қылқалам, Кішігірім қылқалам	Кішігірім қылқалам	Кисточка	Small paintbrush, Small brush	Pennello, Pennellino
Қылшақ, Щетка	Жиі топтастырылған қылдан тұратын жуға, тазалауға, сыпыруға арналған құралға	Щетка	Brush	Pennello, Spazzola
Қылшан	Жебе салатын қорамсақ	Қолчан	Quiver	Faretta
Қылыш	Сығк кесіп түсер қарудың бір түрі, тері қынабына салынады	Шанка	Sabre, Saber (US)	Sciabola
Қылыш	Сабы мен қынабы бар, ұзын болат жүзі имек болып келетін сығк қару	Сабля	Sabre, Saber (US)	Sciabola
Қымыз	Көшпелі халықтың бие сүтінен ашытылған шипалы дәстүрлі сусаны	Қумыс	Kumyss, Koumiss, Kumiss, Koumiss	Kumys, Cumis
Қынап	Қымбат не сынғып татты салып қойтын қағтама, жәшік, қорғап	Футляр	Case	Scatola, Astuccio
Қынап	Қылышты қаруды сабу және сақтауға бағытталған арнайы қышық	Ножны	Scabbard, Sheath	Guaina, Fodero
Қыр	Кез келген құралдың, аспаптың сопақша бөлігі	Лопасть	Vane (of an arrowhead) (1); Blade (of an oar) (2)	Aletta (di fraccia), Impennaggio (1); Pala (di un remo) (2)
Қыр (2); Кабырға (1)	2-Бір нәрсенің бетіндегі ұзын шығыңқы жер; 1-Доға тәрізді жіңішке сүйек, омыртқаға арт жағынан бекітініп, куделік сүйекпен қосылған	Ребро	Rib, Arris (2); Rib (1)	Costolatura, Carenatura, Spigolo (2); Costola (1)
Қыр, Қырат, Адыр	Теңіз деңгейінен немесе басқалда жақын орналасқан географиялық объектілерден сәл жоғарырақ орналысқан табиғи жер	Возвышенность	Hill, Plateau	Collina, Altopiano
Қыр түпті	Түбі үшкір ыдыс	Остродонный	Pointed, Pointed-base	Appuntito, A base appuntita
Қырғауыл	<i>Phasianidae</i> тұқымдасына жататын құс. Оның отаны Солтүстік Қауказ, басқа да жер бөліктерінде жерсіндірді, Батыс Еуропадан Теңіз бойындағы жақ пен Каспий аралына дейін. Қолға үйретілген құстар қатарына кіреді және аңшылық кәсіптің объектісі	Фазан (лат. <i>Phasianus colchidus</i>)	Pheasant, Hen-pheasant	Fagiano
Қырғыш	Жүзі шығыңқы үлкен тас құрал	Скребло	Side scraper, Raclor	Raschiatoio laterale
Қырка, Жита (2); Омыртқа (1)	2-Бір бағытта созылған таулы тізбек; 1-Арқа	Хребет	Mountain range, Ridge (2); Spinal column, Spine, Vertebra column, Rachis (1)	Catena montuosa, Dorsale (2); Colonna vertebrale (1)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ланцет	Ұшы сүйір, екі жүзді кішкене пышақ	Ланцет	Lancel	Lancetta
Лар	Сусымалы заттарды сақтайтын қақпағы бар үлкен жәшік	Ларь	Bin, Storage bin	Contentitore, Cassa
Лашық	Кішігірім кедей үй, үйшік	Хижина	Hut, Shack	Capanna, Baracca
Лебес гамикос	Ірі көлемді, сопақша, ұзын цилиндрлік мойыны мен екі тұтқалы ежелгі грек қыш ыдысы. Лебес гамикос үйлену тойларда пайдаланған және қалыңдыққа сыйлық ретінде ұсынылған	Лебес гамикос	Lebes, Lebes gamikos, Nuptial lebes, Wedding vase	Lebes, Lebes gamikos, Lebede, Lebes nuziale
Леген	Пішіні дөңгелек немесе сопақша жалпақ және тайпақ ыдыс	Таз	Basin	Bacino
Легенда	1-Тыңидағы жазу; 2-Қарата, жоба, суретке түсіндірме мәтін; 3-Аңыз, Аңыз-әңгіме – Бір оқиға жөнінде кез келген қиял әңгіме	Легенда	Legend, Inscription (on a coin) (1); Legend, Map symbols (2); Legend (3)	Legenda (su moneta) (1); Legenda, Didascalai dei simboli (2); Leggenda (3)
Легион	Ежелгі римдіктерде әскери топ, негізгі ұрыс күші, полк	Легион	Legion	Legione
Лекана	Ежелгі грек сопақша келген, екі жағында жазықты тұтқасы бар құмыра	Лекана	Lekane, Lekanis	Lekane, Lekanis
Лекиф	Аяқтары аласа, мойыны тар, тік тұтқалы ежелгі грек қыш ыдысы. май құюға пайдаланған	Лекиф	Lekithos	Lekythos
Лемық, Түрен	Соқаның жалпақ пышақ тәрізді тісі, көлденеу немесе жаптайта бекітілген жер жыртағын бөлігі	Лемсх	Ploughshare, Plowshare (US)	Vomerc
Лента, Таспа	Әшкелеу мен безендіруге пайдаланатын мата жолағы	Лента	Band, Tape, Ribbon	Nastro, Fascia, Fettuccia, Banda, Striscia
Лигатура	Металлургияда ерітпе қоспасы, сұйық металға байланыстыратын элементтерді қосуға қолданады; еріту, байланыстыру	Лигатура	Ligature, Alloying element	Legatura, Elemento legante
Лидар	Жартылай мөлдір және мөлдір орталарда сәуден және күннің шағылуын қолданатын оптикалық белсенді жүйелердің көмегімен қашықтықтағы объектілерден ақпаратты алу және өңдеудің технологиясы	Лидар	LIDAR, Lidar	Lidar
Лимес	Рим империясындағы қауым азаматтарына арналған жердің жеке бөлімдерінің арасындағы шекара	Лимес	Limes	Limes
Лимонит	Табиғи минералдық агрегаттар-үш валенттік темір сулы тотықтары қосылыстарының жинақтама атауы. Құрамында әдетте тегіт минералының тұйықкристалды түрлері басым	Лимонит	Limonite	Limonite
Лингвистика	Тілдердің тарихи-салыстырмалы зерттеуінде тіл туралы ғылым, тіл ғылымы	Лингвистика	Linguistic	Linguistica
Линза	Оптикалық әйнек (мысалы: бинокль, микроскоптарда)	Линза	Lens	Lente
Литология	Шөгінді жыныстардың құрамын, құрылымын, нақышын және пайда болуын саралау негізінде олардың қалыптасу жағдайын анықтаумен айналысады	Литология	Lithology	Litologia
Локальды, Жергілікті	Белгілі жерге сай, белгілі шекарадан шықпайтын, жергілікті	Локальный	Local, Indigenous	Locale, Indigeno
Лоток (1); Жайма, Науа (2, 3)	1-Үшбұрыш немесе тіштік пішінді күмбездің цилиндрлік бетінің бөлігі.; 2-Ағын науасы; 3-Астауша	Лоток	Side (of a vault) (1); Chute, Shoot (2); Kneading trough (3)	Parte (di una volta) (1); Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3)

Лощило	Жылғырау аспабы, яғни ыдыс, терінің бстін тегістеу	Лощило	Lissoir, Smoother, Polisher, Burnisher	Strumento per lisciare, levigare o lucidare, Brunitore
Лунула	Айшық тәрізді алтын тілімше, әшкешей ретінде мойынға таққан	Лунула	Lunula, Crescent-shaped object, Object sbapedlike a half-moon	Lunula
Лучок	1-Кішкентай тесікті бұрғылауға арналған бәрбі, бұрғы; 2-Садақ түріндегі тереуіш немесе қапсырма	Лучок	Bow, Drill (1); Bow (of a fibula or brooch) (2)	Arco, Trapano ad arco (1); Arco (di una fibula o spilla) (2)
Ләшкер, Әскер, Жасак	Дұрыс ұйымдастырылған қарулы күштер, әскер бірлестігі	Войско	Forces, Army	Esercito, Truppe
Люстр	Дәнді дақылды орағанда пайда болған шақпақ тастағы жылғырақ	Люстр (Люстер)	Lustrc, Luster, Sickle gloss	Lustro, Patina (di glutine)

M

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Мағлұмат, Мәлімет	Ірі мәселені шешу үшін ақпарат, дәйек, мәліметтер	Данные	Data, Information	Dati, Informazioni
Магнетит	Темір кені; қатты магнит қасиеттері бар, қара түсті минерал	Магнетит	Magnetite	Magnetite
Магнит өлшеуіш	Жердің немесе материалдардың магниттік күшін өлшейтін және магнит рудаларының жатқан жерін белгілейтін аспап. Қазба жұмыстарына дейінгі археологиялық ескерткіштердің белгілі қасиеттерін анықтауға пайдаланады	Магнитомстр	Magneto-meter	Magneto-metro
Магнитті темір тас	Магнетитті қарау	Железняк, Магнитный Ж.	Magnetite	Magnetite
Мазар	Мұсылмандар зиярат ететін кнелі орын, әдетте бейіт үсті құрылыстары мен қабірлері	Мазар	Mazar	Mazar
Мазар, Сағана	Өлген адамның денесін салып, оның мәңге есте сақтауға бағытталған архитектуралық құрылыс немесе тас табыт	Гробница	Tomb, Sepulchre (1); Burial chamber (2); Grave (3)	Tomba, Sepolcro (1); Camera funeraria (2); Sepoltura (3)
Мазмұн	Бірдемеде бар болған, бірдемеден тұру; біртұтастың пегізгі бөліктерінің, оның қасиеттері мен байланыстарының бірлігі	Содержание	Contents, Maintenance, Substance	Contenuto, Sostentamento
Май қарағай, Самырсын	Қарағай тұқымдасына жататын көп жылдық ағаш. Солтүстік жарты шардың, әсіресе Солтүстік Америка мен Шығыс Азия қоныржай жерлерінде өседі. Ағашын құрылыста пайдаланады; қабығынан майқарағай шпаламайы, қылқаны мен бұтақтарынан – самырсын майын алады	Пихта (лат. <i>Abies</i>)	Fir	Abete bianco
Май шам	Жарықтандыру үшін пайдаланатын, ішінде пілтесі бар, майлы заттектен жасалған жіңішке ұзын цилиндр	Свеча (Свечка)	Candle	Candela
Майлап алу	«Майлап шығу, Сылап шығу» етістігінің әркеті: сылау, жағу	Промазка	Grease; Oil	Ungimento
Майолика	Түрлі - түсті күйдірілген, кеуск қамырдан иленген саз балшықтан жасалған, беті шайылғырмен қапталған қыш бұйымдар. Майоликаға ждмсақ, жұмыр пішінді, жарқын түсті бояулар тән	Майолика	Majolica, Maiolica	Matolica

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Майіскіші	Май бұлғауға арналған құрал	Маслобойка	Butter churn, Churn	Zangola
Майысқан	Механикалық қысым немесе соққы нәтижесінде пайда болған беткі жағындағы ішке майысқан жер	Вмятина	Dent, Impression, Indent, Nick	Ammaccatura, Impressione, Tacca
Мақала	1-Кішігірім көлемдегі публицистік, ғылыми немесе ғылыми-қоңшыл шығарма; 2-Қандай да бір құжатта, тізімде, сөздікте жеке бөлім, тарау, параграф	Статья	Article, Paper (1); Article, Item, Entry (2)	Articolo, Testo, Saggio (1); Articolo, Paragrafo, Voce (2)
Макролит	Ірі тас, ірі етіп шығылған тас құралдары, олар балта я шот балта ретінде пайдаланған	Макролит	Macrolithic Tool	Strumento Macrolitico
Мақта	Құлқайыр тұқымдасына жататын бір немесе көп жылдық <i>Gossypium</i> өсімдік туысы, бағалы талшықты дақыл. Талшықтарынан жіп иіреді	Хлопок	Cotton	Cotone
Мақта	Жүн, мақтаның шатастырылған жұқа талшықтарының тығыз смес массасы	Вата	Cottonwool	Ovatta
Мақталы	Мақтаға тән, мақтадан жасалған	Хлопчатый	Cotton, Made of cotton	Cotone, Di cotone, In cotone
Мал	Үй, шаруашылық жануарлардың жалпы атауы: жылқы, сиыр, түйе, қой, ешкі, бұғы және т.б.	Скот	Livestock, Stock, Cattle	Bestiamе, Bovini
Мал шаруашылығы	Ауыл шаруашылығының мал өнімдерін өндіру (сүт, ет, жұмырқа, тері, жүні) үшін мал өсірумен айналысатын саласы	Жияотно-водство	Animal Husbandry, Livestock Farming, Stockbreeding	Allevamento di animali, Allevamento di bestiame, Zootecnia
Мал шаруашылығы, Малшылық	Сүт, ет, тері алу және де тарту күш ретінде пайдалану үшін, ірі қара және ұсақ мүйізді малды өсіріп бағумен айналысатын, мал өсіру шаруашылықтың саласы	Скотоводство	Cattlebreeding, Cattle farming	Allevamento di bestiame
Мала, Тырма	Жер жырту, жер кесектерді айыру, жыртылған өрісті тегістеу мен егінді жабу үшін пайдалынған	Борона	Harrow	Ergice
Малакология	Зоология ғылымының моллюскілерді зерттейтін саласы	Малакология	Malacology, Molluscan Analysis	Malacologia
Малахит	Көмір қышқылды мыс тұзынан құралған ашық жасыл түсті минерал. Тез балқиды, ертеде мыс пен майда-шүйде жасайтын тас ретінде қолданылған	Малахит	Malachite	Malachite
Малталар	Аққан сумен немесе теңіз, көл толқындарымен мүжіліп, жұмырланған, өлшемі 1–10 см аралығындағы тау жыныс сынықтары.	Галька	Pebble, Shingle	Ciottolo
Малтатас қарулар	Малтатастан жасалған ежелгі дөрекі қарулар: чоперлер мен чоппингтер	Галечные орудия	Pebble tools, Worked Pebbles, Choppers	Ciottoli, Choppers
Малшы, Малшы шаруа	Мал өсіруімен айналысатын маман	Скотовод	Breeder, Herder, Pastoralist	Allevatore, Pastoralista
Малшылық, Мал шаруашылығы	Сүт, ет, тері алу және де тарту күш ретінде пайдалану үшін, ірі қара және ұсақ мүйізді малды өсіріп бағумен айналысатын, мал өсіру шаруашылықтың саласы	Скотоводство	Cattlebreeding, Cattle farming	Allevamento di bestiame
Мамонт	Мұз дәуірінде өмір сүріп, құршып біткен піл. Алғашқы қауымдық адамның өмірінде тамақтың негізгі көзі болған. Оның таяқ тістері мен сүйектерінен үй тұрғызылатын, еңбек құралдары мен әлсізекілер дайындалған	Мамонт	Mammoth	Mammut

Маңдайша	Есік орнында орналасқан үстіңгі дінгек	Притолока	Architrave, Lintel	Architrave
Манселлдың түстер жүйесі	XX ғасырдың басында Альберт Манселмен құрастырылған түстер кеңістігі. Онда түс үш сан – түс өңі арқылы сипатталады	Цветовая система Манселла	Munsell Soil Colour Chart, Munsell Book of Color, Munsell Color Chart	Systema Munsell dei colori
Манускрипт	Көне заманның қолжазбасы	Манускрипт	Manuscript	Manoscritto
Марал, Бұғы, Асыл Тұқымды Бұғы	Бұғы тұқымынан апатұяқты сүтқоректі жануарлар; әлемнің көп жерлерінде өмір сүреді: Еуропада, Афғанистанда, Моңғолияда, Оңтүстік-Шығыс Қытайда. Қау жапырақты, субтропикалық және тайгадағы ормандарды, өзен жағалауларын және тау жайылымдарын жақсы көреді	Марал, Олень, Благородный олень (лат. <i>Cervus elaphus</i> L.)	Red deer	Cervo rosso, Cervo nobile
Марқұм	Өлген адам	Покойный	Corpse, (Dead) Body	Corpo, Salma
Маска, Бсттерде	Бетті жабатын, қоз ойығы бар арнайы қаптама (кейде адамның бсті, жануардың тұмсығы бейнеленген), жиі діни ғұрыптық маңыздылығымен киілген	Маска	Mask	Maschera
Мастаба	Жерастындағы жерлеу камерасы мен бірнеше бөлмелері бар қиық пирамида түріндегі мазар, ішкі қабырғалары бедерленіп әшекейленген	Мастаба	Mastaba, Mastabah	Mastaba
Масштаб	Картадағы, сыздабағы, жобадағы ұзындықтың жердің шын ұзындығына лайық қатынасы	Масштаб	Scale	Scala
Мата	Тоқымалы кездеме, кездемеден жасалған нәрсе	Ткань	Fabric, Cloth	Stoffa, Tessuto
Материал	Бірденені дайындау үшін еңбек заты ретінде пайдаланылатын әр түрлі заттар, нәрсе; шикізат	Материал	Material, Fabric	Materiale
Материк, Құрылық	Археологияда: мәдени қабаттың астында жатқан және адам тіршілігінің іздері жоқ жер қабаты	Материк	Virgin soil, Bedrock	Suolo vergine
Матрилинейлік	Ана, әйел жағынан қалыптасқан туыстық жүйесі, есімі, тегі, кейде мәртебесі де мұра етіліп беріледі	Матрилинейность	Matrilineage, Matrilineal descent	Matrilinearita'
Мацерация	Талдап зерттеу мақсатымен берік органикалық заттарды бөліп шығару үшін тау жыныстарын, сүйектерді және басқа да органикалық қалдықтарды қышқылдармен жұмсарту, қопсығу	Мацерация	Maceration	Macerazione
Мәдени горизонт маркері	Кең географиялық таралуы бар, бірақ уақыттың шектелуі ауалығына жататын кезкелген артефакт, көркім стилі немесе басқа мәдени белгісі	Маркер культурного горизонта	Marker, Chronological Marker	Fossile guida, Marker archeologico
Мәдени ескерткіштердің басқармасы	Әдетте заңдармен қадағаланған құтқару археология арқылы ескерткіштерді қорғау нәтижесінде археологиялық мұраны сақтау.	Управление культурных памятников	Cultural Resource Management, Cultural Heritage and Preservation Office	Soprintendenza (Amministrazione) dei Beni Culturali, Sovrintendenza archeologica
Мәдени қабат	Әдетте қоңыс ескерткіштердегі адам әрекетінің іздері кездесетін жер қабаты	Культурный Слой	Layer, Level, Context, Stratum	Livello, Strato, Contesto
Мәдени қабаттану	Адамның ұзақ уақыт бойы тіршілігі нәтижесінде ескерткіште қалыптасқан жердің қабаты	Культурное Напластование	Cultural Deposit, Archaeological Deposit	Deposito culturale, Deposito archeologico

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Мәдени мониторинг	Мәдени мұраға жататын ескерткіштер қалының өзгеруіне баға мен болжам беру, үнесі қадағалау жүйесі	Культурный Мониторинг	Cultural heritage monitoring	Monitoraggio del patrimonio culturale, Tutela del patrimonio culturale
Мәденигенез	Мәдениеттегі әлеуметтік және тарихи динамикасының бір түрі, олардың жаңа мәдени нысандардың қалыптасуы мен бар болған мәдени жүйелерге бірлесулер, сонымен жаңа мәдени жүйелер мен конфигурация қорытылдылаушылары	Культурогенез	Genesis of a culture, Emergence of a culture	Genesi di una cultura, Origine di una cultura
Мәдениет (Археологиялық мәдениет)	Белгілі бір халықтың, қоғамның, өркениеттің қол жеткізген табыстары мен шығармашылығының жиынтығы. Археологиялық мәдениет бұл шаруашылығы мен құрылымы жағынан бір тектес ескерткіштерден алынған еңбек құралдардың кешені	Культура (Археологиялық)	Culture, Archaeological Culture	Cultura, Cultura archeologica
Мәденисттендіру	Ұзақ уақытта көптеген ұрпақпен жасалатын және жасанды сұрыптаумен жүргізілетін осімдіктердің түрлерін мәденисттендіру үдерісі	Окультурирование	Domestication	Domesticazione
Мәйітті көрсетіп қою	Бірнеше әрекеттерді қамтитын жерлеу тұлпы: табиғи күштердің (жауын-шашын, аңғардың) ықпалын тигізу үшін мәйітті ашық жерге қойып, кейін өртеп, қалдықтарын жерлеген	Выставление трупа	Open air burial, "Casting-out" burial, Sky burial	Sepoltura all'aperto, Esposizione del cadavere all'aperto
Мәйітті өртеу	Өліктің денесін отқа жағу; кремация	Трупосожжение	Cremation, Incineration	Cremazione, Incinerazione
Мәйітті салу	Өмірден өткен кісінің денесін қабырға жатқызғып жерлеу тұлпы; ингумация	Трупоположение	Inhumation	Inumazione
Мәлімет, Мағлұмат	Ірі мәселені шешу үшін ақпарат, дәйек, мәліметтер	Данные	Data, Information	Dati, Informazioni
Мәнерлі	Геометриялық пішінді, оюлы, жануар, құс, гүл түріндегі бейнелеу, күрделі пішінді	Фигурный	Figured	Figurato, Decorato, Omato di figure
Мәнет, Тиын	Белгілі сынамасы мен салмағы бар, жазу мен сурет бедерленіп жазылған металды белгі	Монета	Coin	Moneta
Мәрмәр	Метаморфтық карбонаттық тау жынысы, негізінен әктас, сирек доломитпен құралады. Әдетте минералдық қоспаларына байланысты әр-түрлі түстерге боялады	Мрамор	Marble	Marmo
Мәтке, Балка (1); Жыра сай (2)	1-Архитектурада – конструктивті элемент, қырлы бөренес, иіліс діңгігі; 2-Географияда-кішігірім құрғақ немесе бөктерінде шын төселген, уақытша суағыны бар алқап, жыра сай	Балка	Beam, Girdler (1); Gully, Ravine (2)	Trave (1); Burrone, Gola, Precipizio (2)
Меандр	1-Ирек сызықтар түріндегі геометриялық ою-өрнектер; 2-Ағылы тынық өзеннің жатық бұрылысы	Меандр	Meander	Meandro
Мегалит	Тарихқа дейінгі уақытқа жататын, цементсіз немесе бор қоспасыз үлкен тастардан, көтерілген құрыстар (менгілер, тас шеңберлер, дольмендер)	Мегалит	Megalith	Megalite
Мегарон	Ортасында ошақ тұрған тік бұрыш пішінді үй	Мегарон	Megaron	Megaron
Мегафауна	Миоцен, плиоцен, плейстоцен – үлкен сүтқоректілердің мекен еткен кезеңіндегі жануарлар түрлерінің жиынтығы	Мегафауна	Mega fauna	Megafauna
Медальон	Мойынға тағылатын домалақ немесе солақша пішінді әшкешей. Кейде ішкіс кішігірім адам суреті я реликвия салынады	Медальон	Medallion	Medaglione

Медиевистика	Ортағасырлардың тарихы мен мәдениетін зерттейтін, тарих ғылымының саласы	Медиевистика	Medieval Studies	Medievistica, Medievalistica
Медресс	Тауу және Орта Шығыс мемлекеттерде: мұсылмандардың орта және жоғары діни мектебі, дін қызметкерлерін, мұсылман бастауыш мектептердің мұғалімдерін даярлайды	Медрессе	Madrassa, Madrasah, Medrese	Madrassa
Мезолит, Орта тас ғасыры	Палеолит пен неолит арасындағы адамзат жетілу дәуірі. Мезолит басталуы Еуропадағы соңғы мұзбасының аяқталуымен және мегафаунаның жойылуымен байланысты	Мезолит	Mesolithic period, Mesolithic	Mesolitico
Мехен. Үй-жай	Бөлек қоныс, барлық жалғас құрылыстары, бау-бақшалары бар ауылдағы үй	Усадьба	Manor, Seat, Estate	Villa, Tenuta
Мекіре (Қызыл балық), Бекіре	Бекіретәрізділер отрядына жататын тұщы суда жүзетін ірі балық. Таралу аймағы Еуразия мен Солтүстік Американы қамтиды. Кәсіптік жағынан бұл балықтар өте бағалы, еттен басқа одан уылдырық және жүзу торсылдақтарынан балық желімін алады	Осетр (лат. <i>Acipenser sturio</i>)	Surgeon	Storione
Мемлекет	Белгілі бір аумаққа иелік етіп, сол жердегі халықтың еркін дамуына мүмкіндік беретін, әлеуметтік және экономикалық жүйесін қорғайтын жоғарғы саяси билік ұйымы	Государство	State	Stato
Мемориал	Бірсуді немесе бір денені мәңгілік есте сақтауға арналған архитектуралық құрылыс, кешен	Мемориал	Memorial	Memoriale
Менгір	Адамдар тұрғызған дорекі өңделген тас, мегалиттік ескерткіш, оның тік өлшемі көлденең өлшемінен биік	Менгір	Menhir, Statur menhir	Menhir
Менгірлер аллжасы	Бір түзудің бойымен тізбектел жерге тігінен орнатылған тастар қатары	Аллея менгиров	Alignment of menhirs, Stone Alignment	Allineamento di menhir
Мензула	Компас және тіктеуішпен жылжымалы кішкентай үстел түріндегі топографиялық түсірілім жасауға арналған құрал	Мензула	Plane table	Tavoletta pretoriana
Мерген, Атықш/Атқыш,	Атуды білетін адам; атағын	Стрелок	Shooter, Archer	Tiratore, Arciere
Мерзім	Бір оқуғаның дәл күнтізбелік уақыты	Дата	Date	Data
Мерзімделмейтін	Уақыты анықталмайтын артефакт, стратиграфиялық деңгей, хронологиялық шеңбер	Недатируемый	Undatable, Undateable	Indatable, Non databile
Мерзімделмейтін	Мерзімделмейтін	Недатирующийся	Undatable, Undateable	Indatable, Non databile
Мерзімдеу	Объект немесе оқиға болған уақыттың саны немесе тілдік белгіленуі: археологиялық олжалар жасын анықтау	Датировка (Датирование)	Dating, Chronology	Datazione, Cronologia
Мерзімдеу, Абсолюттік мерзімдемс	Жер қыртыстануы мен ондағы археологиялық олжалардың абсолюттік мерзімдеуі (жылдармен көрсетілген) дендромерзімдеу, термолюминесцентті, калий-аргонды және радио көміртекті әдістермен анықтау	Датировка, Абсолютная Д.	Absolute Dating, Absolute Chronology	Datazione assoluta, Cronologia assoluta
Мерзімдеу, Радио көміртекті мерзімдеу	Қалдықтардың, заттардың және биологиялық материалдардың тіршілік ету кезінде атмосферадағы «C14» радио көміртекті сипу қасиеттеріне негізделген уақыт бөлшеу радиоизотопты мерзімдеу әдісі	Радиоуглеродная Датировка	Radiocarbon dating, Carbon 14 dating	Datazione al radiocarbonio (o al C14)
Мерзімдеу, Салыстырмалы мерзімдеу	Мерзімдеуді зерттейтін әдіс-тәсіл, болған оқиғалардың жүйелілігін анықтайды	Датировка, Относительная Д.	Relative Dating, Relative Chronology	Datazione relativa, Cronologia relativa

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Мерзімдеу, Тоғыспалы мерзімдеу	Мерзімдеу объектісінің хронологиясы басқа кешенде, ескерткіштерде табылған ұқсас заттармен салыстыра анықтайтын әдіс	Датировка, Перекрёстная Датировка	Cross dating	Datazione incrociata
Меруерт, Гаухар, Инжу	Кейбір ұлу қабыршағынан алынатын домалақ қатты зат. Органикалық қосылым классының минералы ретінде жіктелді. Асыл тас ретінде бағаланады және эшкешкі бұйымдар өндірісінде пайдаланады	Жемчуг	Pearl	Perla
Метал іздеуші құрал (металлды детектор)	Нейтралды немесе аз өткізгіш ортада орналасқан заттарды табуға арналған электронды құрал	Металлоискатель (Металлодетектор)	Metal detector	Metal Detector
Металды тесу (2); Tiris (1)	2-Метал өңдеуде – металды қысу әдісі, жазық бөт немесе тесік жасау үшін пайдаланады; 1-Кейлекке тігілген ұзын жіңішке ендірге, әдетте тилтерлі	Прошивка	Broaching (2); Insertion, Weaving, Sewing (1)	Brocciatura (2); Falsatura, Guarnizione (1)
Металл	Жылуды жақсы өткізетін, жытыр, созымдылық, пластикалық қасиеті жоғары қарапайым химиялық дене (немесе корытпа); түрлі артефакілерді дайындауға пайдаланатын маңызды материал	Металл	Metal	Metallo
Металлопластик алық (Металдағы барельеф)	Металға бедерлі суреттерді салу тәсілі. Декоративті-қолданбалы өнердің бір түрі. Ертеден декор элементтерін әпешейлеуге пайдаланған	Металлопластика (Барельеф на металле)	Repoussé, Repoussage	Sbalzo
Металлургия	Металдың өнеркәсіптік өндірісі мен техника туралы ғылым, сондай-ақ кендерден металл өндіретін өнеркәсіп, және де металл қоспаларының қасиеттерін, құрамын, химиялық құрамының өзгеруін қамтиды	Металлургия	Metallurgy	Metallurgia
Метоп	Дорилік бағанадағы триглифтер қатарларының арасындағы фриздің тегіс немесе барельефты бөлігі	Метоп (Метоп)	Metope	Metopa
Метр	Қазіргі өлшемдер жүйесіндегі, ұзындық өлшемінің негізгі бірлігі, жүз сантиметрге сәйкес	Мстр	Meter, Metre (US)	Metro
Метрология	Өлшеу туралы, өлшеудің бірлігі мен қажетті дәлдікке жету тәсілдері туралы ғылым	Метрология	Metrology	Metrologia
Мехраб, Зиярат ету тақтасы	Құрбандық шалынатын орын; ежелде алтарь құдайға құлшылық ететін ғибадатханалардың басты бөлмесі, қасиетті заттар жиналатын орынға айналған	Алтарь	Altar, Communion Table	Altare
Мечник (2); Семсерші (1)	2-Кейбір мемлекеттерде тарихи лауазым; сот орындаушы; 1-Семсермен қаруланған жауынгер	Мечник	Sheriff, Court official (2); Sword-man (1)	Sceriffo, Addetto all'amministrazione della giustizia (2); Spadaccino (1)
Мешіт	Мұсылмандық діни әдет-ғұрыптық ғимарат, ғибадатхана	Мечеть	Mosque	Moschca
Микроескіш	Үстіңгі бетінде кішігірім ойығы бар және артефактінің орталық өзегінің бұрыш астында үшкір үш қырлы ұшғы белгілеп орналасқан тас сындырынды, тілімшенің үзіндісі	Микрорезец	Micro-burin	Micro-bulino
Микролит	Ұсақ тас тілімшелерден тұратын тас құралдары. Жебе ұштары мен сүйек я мүйіз құралдарға салынған сына жүздер. Мезолит пен неолитке тән	Микролит	Microolith, Microlithic	Microlito, Microlitico
Микрометр	Кішігірім ұзындықты өлшейтін аспап	Микрометр (Микрометр гладкий)	Micrometer	Micrometro
Микротесу	Кішігірім тесік жасау үшін пайдаланатын шақпақтастан жасалған құрал	Микропроколка	Micro-borer	Micro-trapano, Micro-perforatore

Микрофауналық қалдықтары	Археологиялық қазбалар барысында кеміргіштердің кішкентай сүйектері, құрт-құмырсқалардың, ұлулардың, фораминиферлердің табылған қалдықтары	Микрофауни- ческие остатки	Microfaunal remains	Resti di micro-fauna, Resti micro- faunistici
Микрофлоралық қалдықтары	Археологиялық қазбалары нәтижесінде дән, тозаң, спора, фитолиттер секілді кішкентай өсімдіктердің табылған қалдықтары	Микрофлю- ристгье остатки	Microfloral remains	Resti di micro-flora
Миллиметрлік	Бір шаршы миллиметрлік жазушалары бар, сызу сызатын, сызба жасайтын қағаз	Миллиметр- ровка	Plotting paper, Square paper, Graph paper	Carta millimetrata
Минералданған	Минералды заттардан тұратын	Минерализо- ванный	Mineralized	Mineralizzato
Минералдау	Табиғи және жасанды факторлармен туғызылған белгілі химиялық үдерістерінің нәтижесінде органикалық заттардың минералдарға, минералды қосындысына айналуы	Минерализа- ция	Mineraliza- tion	Mineralizza- zione
Минералды	1-Минералдарға қағысты; 2-Минерал бөлшектерінен тұратын	Минеральный	Mineral	Minerale
Миф	Құдайлар, аңызды қаһармандар, әлемнің шығуы мен табиғатын құбылыстары туралы ежелгі халық аңыз-әңгімелері	Миф	Myth	Mito
Мифология	1-Аңыз - әңгімелер жиынтығы (құдай, батырлар, пері, әруақтар туралы әңгімелер); 2-Мифтердің шығуын, мазмұнын, таралуын зерттейтін ғылым	Мифология	Mythology	Mitologia
Михраб	Мешіт қабырғасындағы Меккеге бағытталған намаз оқығын жартылай сопақша, көп қырлы күміс белгі. Михраб жарғылай күмбезден аяқталып, босағасы мен мандайшасы бедер-нақыштармен, қабырғадағы ою-өрнектермен безендіріледі	Михраб	Mihrab	Mihrab, Miqrab
Мобильды өнер	Мұз дәуіріне жататын тасымалды өнерінің термині, тас, мүйіз, сүйек, піл сүйегінің бстін жазылған гравюра мен суреттерден тұратын кішігірім заттар	Мобильное искусство	Mobiliary Art, Portable Art, Chattel Art	Arte mobile, Arte portatile
Мозаика	Біртекті немесе әртүрлі ұсақ тастардың, шынының, мәрмәрдің бөлшектерінен жасалған кескін, декоративті-қолданбалы өнердің түрі	Мозанка	Mosaic	Mosaico
Мойын	Бір нәрсесің тар ойығы немесе тарылуы	Горловина	Mouth	Bocca, Imboccatura
Мойын	Кез келген заттың тар бөлігі	Шейка	Neck, Small neck	Collo, Colletto
Мойын	Ылдың бір бөлігі, жиек пен ыдыс денесін байланыстырады	Шея	Neck	Collo
Мойынағаш, Әкіпші, Иіпағаш	Бастарына екі шелек іліп, ныққа салып су тасуға арналған жонып жасалған ағаш құралы	Коромысло	Yoke, Shoulder- yoke (US), Carrying pole (US) (1); Beam (2)	Giogo (1); Braccio (stilo) della bilancia (stadera) (2)
Мойынағаш, Мойыптұрық	Жегін малды жегуге арналған ағаш қамыт	Ярмо	Yoke	Giogo, Collare
Мойыналқа	Мойынға тағатын зергерлік әшекей. Палсолит кезінеп тараған. Алғашқы мойыналқаларды сүйек, тас немесе аның тістерінен, кейін қымбат материалдардан (күміс, алтын, асыл тастардан) жасаған	Кулон	Pendant, Lavalier	Pendente, Pendaglio, Ciondolo
Мола, Қабір, Бейіт, Зирағ, Көп	Мәйіт қойылатын жерлеу шұңқыры	Могила	Grave, Burial	Tomba, Sepoltura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Моншылық	Көп мөлшерді, көптеген, молдық, байлық	Обилие	Abundance, Plenty, Wealth, Profusion	Abbondanza, Profusione
Монастырь	1-Монахтардың діни қауымы, өзімен бөлек шіркеулі-шаруашылық ұйымы құрайды; 2-Бұл қауымға жататын жер, ғибадатхана және басқа бөлмелері	Монастырь	Monastery, Nunnery, Convent, Cloister	Monastero, Convento
Монғол тектес	Эпикаптус, сопақша күректігер, жағыпн қатты жығуы, бет терісінің қалыңдығы секілді фенотиптік ерекшеліктері бар халықтарға айтылатын физикалық антропологиялық термин	Монголонд	Mongoloid	Mongoloide
Монография	Бір мәселені, бір тақырыпты зерттеуге арналған ғылыми кітап	Монография	Monograph	Monografia
Монолит	Тұтас бір тас кесегі; содан қашалып жасаған нәрсе немесе бөлік (мысалы, ескерткіш)	Монолит	Monolith	Monolite
Монофас	Малтатастан шағылып, тек бір жағы қана өңделген қару	Монофас	Monofacc	Monoface
Монумент	Әйгілі тұлғаға, белгілі оқиғаға байланысты архитектуралық немесе мүсіндік (үлкен көлемді) құрылыс	Монумент	Monument	Monumento
Монументалды	Алып-биік; қуаттылықпен әсер ететін (архитектуралық құрылыстар туралы)	Монументальный	Monumental	Monumentale
Моншақ	Көптеген әшекейлердің құрамдас бөлігі, шар тәрізді, сопақша, қырлы пішінді, диаметр бойында тесігі бар. Асыы тастардан, басқа да заттардан жасалынады	Бусина	Bead	Perlina, Vago di collana
Мосы	Үш аяқты, ошақты қарау	Триножник	Tripod	Treppiede, Treppiedi
Мөлдір, Тұнық	Жарықты еркін өткізетін, түгел жарық түсіретін	Прозрачный	Transparent, Limpid, Clear, Diaphanous	Trasparente, Diafano, Pufito, Chiaro
Мөлдірлік, Тұнықтық	Ортаның сипаттамасы (оптикалық, акустикалық немесе басқа), жарықтың таралу бағытын өзгертпей, оның қандай да бір бөлігін өткізетін ортаны сипаттайтын шама, өлшем	Прозрачность	Transparency, Diaphaneity, Diaphanousness	Trasparenza, Diafanità
Мөңке балық	Тұқы тұқымдасына жататын балық. Күміс мөңке (Еуразияның су аймақтары мен Тынық мұхит) мен кәдімгі мөңке балық түрлері тараған	Карась (лат. <i>Carassius</i> sp.)	Carassius, Crucian Carp	Carassius, Carassio
Мөр	Құжаттың дұрыс екендігін бекітетін құрал, сонымен сол құралмен алынған баспа-таңба, ол созымдылық материалдардан жасалады (сүргіш, балауы, ермексаз) немесе қағаздағы пішінді бедер сияқты	Печать	Seal, Signet	Sigillo
Мумия	Бальзамдап қойған адам немесе жануар өлік денесі	Мумия	Mummy	Mummia
Мумиялау	Угледодған көмірсутегіне өту нәтижесінде өсімдік немесе жануарларды шіріксіз күйге айналуы	Мумификация	Mummification	Mummificazione
Муфлон	Қолға үйретілген барлық қойлардың ата тегі. Батыс және Орталық Азияның таулы аймақтары мен сахараларында тараған	Муфлон (лат. <i>Ovis orientalis</i> Gmelin)	Mouflon	Mufione, Mufione asiatico
Мушмул	Раушан тұқымдасына жататын жапырақты ағаш, Оңтүстік-Батыс азия мен Оңтүстік-Шығыс Еуропадан шыққан. Әзірбайжан-ның Каспи маңындағы аймақтарда 3000 жылдай өсіріледі. Жемістері тамаққа пайдаланады	Мушмула, Мушмула германская (лат. <i>Mespilus germanica</i>)	Medlar, Common medlar (tree); Medlar (fruit)	Nespolo; Nespolo
Мұнара, Баспалдақты мұнара	Жазық платформа, терраса түріндегі архитектурасы биікке қарай өрлеген сәтс азаяды да геометриялық пирамида тәрізді құрылыс	Башня, Ярусная Б. или Ступенчатая Б.	Stepped Tower	Torre a gradoni, Torre scalinata

Мұнара, Басыбайлы мұнара	Үйіктігі диаметр мен дуалдардан басым бағана тәрізді, бскініс пен сарайлардың бір бөлігі немесе жеке тұратын құрылыс	Башня, Крепостная Б.	Tower	Torre
Мұнара, Қарауыл немесе қарауыл мұнарасы	Биікке өрлете салынып, жеке орналастырылған бскініс, ерте заманда әскери қорғаныс, қарауыл немесе белгі беру мақсатында тұрғызылған	Башня, Сторожская Б. или Дозорная Б.	Watchtower	Torre di guardia
Мұнара, Мешіт мұнарасы	Мұсылмандарды намаз оқуға шақыратын мұнара (қимасы дөңгелек, төрт бұрышты немесе көп қырлы)	Минарет	Minaret	Minareto
Мұз басу	Жер бстіндегі барлық табиғи мұздықтар жынытығы, сонымен табиғи мұздардың барлық түрлерінің жиналу үдерісі, құрлықтың мұздық кезеңдерде мұз басуы	Оледенение	Glaciation	Glaciazione
Мұз дәуірі	Полярлық қана емес, сонымен бірге бір қалыпты сндіктерде кең материкті мұздардың дамуымен және климаттың қатты салқындауымен сипатталатын Жердің геологиялық тарихындағы бір аралық	Ледниковая Эпоха (Ледниковье)	Glacial period, Glacial era, Ice Age	Era glaciale
Мұздық дәуірі (Мұз басу)	Бірнеше миллион жылдарға созылған уақыт аралығы, бұл аралықта климаттың жалпы сууы басталады, материк қабатын тез арада мұз басқан кезең	Ледниковый период (Оледенение)	Glacial period, Ice age, Glaciation	Periodo glaciale, Glaciazione
Мұражай	Білім беру мақсатында белгілі заттарды жинап, сақтап және көрме ұйымдастыратын мекеме	Музей	Museum	Museo
Мұржа	1-Ұзын, қуыс денелі, әдетте кесіндісі домалақ зат (бірденені ағызуға арналған); 2-Труба – жоғары регистрлі үрлемелі музыкалық аспап. Жезден жасалады	Труба	Pipe, Tube, Conduit, Duct (1); Trumpet (2)	Tubo, Condotta (1); Tromba (2)
Мұртты қорған, Мұртты оба	Ортасында бір немесе бірнеше қорғандардан, және де ұзындығы 40-тан 200-ге дейін доға секілді екі тас жолы бар, олардың соңында екі шеткі қорғандар орналасқан кешенді құрылыс. Еуразияның далалы аймақтарында кеңінен кездеседі	Курган с усамі	Barrow with moustaches	Tumulo con i baffi
Мүйіз	1-Кейбір жануарлардың басындағы өсіндірісі; 2-Керней	Рог	Horn	Corno
Мүйіз, Бұғы мүйізі	Бұғы, булан басының өсіп шыққан сүйек өсіріндісі; әдетте созылған және тармақталған	Рог, Олений Рог	Antler	Corno ramificato (di cervo e sim.), Palco
Мүйіс	Сүйірленіп теңізге, көл я өзінге еніп тұрған жер	Мыс	Headland, Promontory, Cape	Capo
Мүрде	Адам немесе жануардың жансыз денесі	Труп	Corpse, Cadaver	Cadavere
Мұрын қорғауыш, Наносник	Дулығаның қорғайтын бөлігі. Мұрынды жабатын жіңішке металды тійімше	Наносник	Noseguard, Nosepiece, Nasal (1); Bit, Nosepiece, Noseband (of a horse's bridle) (2)	Nasale (1); Cavezza, Capezza, Cavezzina (2)
Мүсін	Адамның басы және денесінің ксуде жағы құйылып жасалған бейнесі	Бюст	Bust	Busto
Мүсін	Қандай да бір қатты материалдан: мәрмәр, ағаш, қола және т.б. жасалған тас мүсін, мүсін туындысы; әдетте барлық бойы бойынша адамның немесе жануардың бейнесі	Статуя	Statue, Sculpture	Statua, Scultura
Мүсін, Кішігірім пішін	Түрлі бағытталған кішігірім пішін; кіп-кішкентай мүсін	Фигурка	Statuette, Figurine	Statuetta, Figurina

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Мүсін ескерткіші	Мүсіндеу, пластика, көркем өнерінің түрі, олардың шығармашылық пішіні үш мөрісерлік, көлемді бөлалы және қатты я пластикалық материалдардан жасалады	Скульптура	Sculpture, Plastic Art	Scultura
Мүсінше	Ағаш, сүйек, балшық, тас, металл және басқа материалдардан жасалған кішігірім мүсін, ол антропоморфты бейнелерді, жануарлар мүсінін, жансыз және абстрактілі заттарды бейнелейді	Статуетка	Statuette, Figurine	Statuetta, Figurina
Мүсінші	Түрлі материалдардан – ағаш, балауыз, мәрмәр және т.б. тастардан қанал немесе балшықтан түрлі бейнелерді, мүсіндерді соғып жасайтын суретші, сәулет өнерінің маманы	Скульптор	Sculptor	Scultore
Мүшелу	«Мүшелу, Бөліну» етістігінің мағынасы: Уақтау, бөлектеу	Членение	Architectural partition, Spatial articulation	Partizione architettonica, Articolazione spaziale
Мүшелу	«Өңдету, Өңдеу» етістігінің нәтижесі мен әрекеті: (түрлі кәсіптерде) кез келген тәсілдермен өңдеу, дайындау, жасап бітіру	Разделка	Cutting, Chopping, Butchering	Divisione, Separazione, Macellazione
Мызғымас қала, Қамал	Қала немесе бекіністің орталық дербес қорғанысқа бейімделген бекінісі	Цитадель	Citadel	Citadella
Мық қазбасы	Қазақстан, Сібір мен Оралдағы кез келген ежелгі кен қазбаларына айтылатын анықтама	Выработка, чудская В. (Народное название)	Ancient mine, Old mining work	Vecchia miniera
Мықты	Берік, қиратуға берілмейтін	Прочный	Sturdy, Solid, Robust	Robusto, Solido
Мың жылдық	1000 жыл уақыт кезеңі, он ғасыр	Тысячелетие	Millennium	Millennio
Мырыш	Химиялық элемент, күміс-ақ түсті созымды металл; көптеген қорытпа алу мен мырыштау кезінде пайдаланады, мыс., қорғасын мен қалайы аралас жез қоспасы, б.з.д. IV – III мың. Белгілі болған	Цинк (лат. Zincum)	Zinc	Zinco
Мыс	Химиялық элемент; қызыл-сары түсті, созымталы және жабысқақ металл. Табиғатта таза күйінде кездеспейтін, адам қолданған алғашқы металдардың бірі	Медь	Copper	Rame
Мыс	Мыстан жасалған	Медный	Copper (as adjective)	Rameoso, Di rame, In rame
Мыс ғасыры, Халколит, Энеолит	Неолит пен қола дәуірі аралығындағы археологиялық кезең (тас-мыс кезеңі). Мыс дәуірі б.з.д. IV–III мың. қамтиды, бірақ кейбір жерлерде оданда ұзаққа созылған, ал кейбір аймақтарда мүлдем болмаған	Медный Век, Халколит, Энеолит	Copper Age, Chalcolithic	Età del Rame, Calcolitico
Мысты	Құрамында көп мөлшерде мысы бар	Медистый	Cuprous, Cupriferous	Rameoso, Di rame
Мысыр тауығы, Сырдантауық	Африкада кең таралған сырдантауық тұқымдастағы жалғыз түрі қалған құс. Африкадан Ежелгі Грекияға және Ежелгі Римға енгізіліп, үйге үйретілген құс	Цесарка (лат. Numida meleagris)	Guinea-fowl, Guinea-hen	Faraona, Gallina faraona
Мышьяк, Күшпала	Кейбір минералдардың құрамына кіретін, сынығыш металл болып келеді. Қоланы қорыту кезінде негізгі элементтерінің бірі	Мышьяк	Arsenic	Arsenico
Мінездеме	Бір нәрсенің я адамның ерекше қасиеттерінің сипаттамасы	Характеристика	Characteristic	Caratteristica
Мінез-құлқ	Адамның тұрақты тұлғалық ерекшеліктерінің жиынтығы мен қимыл-қозғалысының түрлі деңгейдегі көріністері	Характер	Character, Nature, Temper	Carattere, Natura

II

Kazakh	Түсіндірме	Russian	English	Italiano
Найза	Жақын қашықтықта, бетбе-бет айкаста гүйреу мақсатында қолданылатын қару түрі	Копье	Spear, Javelin, Lance	Lancia, Giavellotto
Найза атқыш	Найзаларды атуға арналған құрал. Бір жағында ілмегі немесе қадалық ісігі бар жұқа ағаш тақтайша	Копье-металка	Spear-thrower, Atlatl, Throwing stick	Propulsore, Atlatl
Найза тәрізді	Ланцетке ұқсас, түрі мен пішінімен ұқсас	Подкопье-видный	Sublanceolate	Sub-lanceolto, Pseudo-lanceolato
Найза тәрізді	Найза пішінді	Копьевидный	Lanceolate	Lanceolato
Найзаласқан күрек	Жер қазуға арналған жазық, істіктелген күрек	Штыковая Лопата	Spade	Vanga
Нақты қалыңдық	Дененің табаны мен жабыны арасындағы ең қысқа қашықтық, қабат	Толща, Толщина	Thick layer	Strato massiccio, Spesso strato
Накыш қондыру, Бедер салу	Табақ металды арнайы балғаммен соғып, рельефті сурет жасау	Чеканка	Chiselling, Engraving, Coinage/Mint age	Cesellatura, Conio
Накыштама	Қатты бұйымдар бетіне бейне, өрнек, жазбаны салу тәсілі	Гравировка (Гравирование)	Engraving, Etching, Cutting	Incisione, Acquaforte
Наносник, Мұрын қорғаушы	Дұлғаның қорғайтын бөлігі. Мұрынды жабағын жіңішке металды тілімше	Наносник	Noseguard, Nosepiece, Nasal (1); Bit, Nosepiece, Noseband (of a horse's bridle) (2)	Nasale (1); Cavezza, Capezza, Cavezzina (2)
Наным-сенім	Кезкелген дін мен мифологияның мазмұны	Верование	Belief, Creed	Credenza
Наос	Антикалық ғибадатхананың басты бөлмесі, онда құдайдың мүсінді бейнесі орнатылған	Наос	Naos, Cella, Sancta sanctorum	Naos, Cella, Sancta sanctorum
Нар немесе дромедар	Бір өрнекті сірінтабандылар тобының түніелер тұқымдасына жататын сүтқоректі түрі. Қазіргі кезде Азия мен Африканың көптеген аудандарында жүк тасқытын және көлік ретінде тараған үй жануары. Қазіргі кезде жабайы түрлері жоқ	Одногорбый верблюди или дромедар (лат. Camelus dromedarius)	Dromedary, Arabian Camel	Dromedario
Наркескен	Шаңышқы-шаңкыш жүзді суық қару, жүзі соғына қарай кен, тік және ұзын, ски жүзді, жиі бір жүзді немесе сабы күрделі, жартылай қайралған жүзді болып табылады	Палаш	Backsword, Palash	Costoliere, Palash
Наркескен, Ятаған	Тау Шығыс пен Орта Шығыс халықтарының шабатын немесе шаңышқы қаруы (16 ғ. белгілі). Жүзі иілген жағында орналасқан	Ятаған	Scimitar	Scimitarra
Науа	Су ағызу үшін пайдаланатын ұзын, жартылай сопақта немесе қиысында тікбұрышты шұқырлау	Жёлоб	Gutter, Flute	Scanalatura, Piccola scanalatura, Canaletta
Науа, Астау	Шаруашылық тұрмысындағы кір жуу, малға тамақ беруге арналған бөрсенден ойылған сыйымдылық ыдыс	Корыто	Trough, Basin (elongated for washing or feeding the animals)	Trogolo, Bagnarola
Науа, Жайма (2, 3); Лоток (1)	3-Астауша; 1-Үшбұрыш немесе тілшік пішінді күмбездің цилиндрлік бетінің бөлігі; 2-Ағын науасы	Лоток	Kneading trough (3); Side (of a vault) (1); Chute, Shoot (2)	Madia (3); Parte (di una volta) (1); Canale, Scolo, Grondaia (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Науаша	Кішігірім науа; кішкене сопақша жартылай домалақ тереңдету	Желобок	Flute, Groove	Scanalatura, Incavo, Solco
Нәр, Тамақ, Азық	Көректену мақсатында жейтін және ішетін нәрсе; тағамға жарайтын ас	Пицца	Food, Nourishment	Cibo, Nutrimento
Нәсіл, Раса	Тұқым қуалау арқылы берілетін ұқсас антропологиялық белгілері бар, шығу тегінің және алғашқы орналасқан аймақтары бір болған тарихи қалыптасқан адамдар тобы	Раса	Race	Razza
Неандерталдық	140-24 мыңжылдық бұрын өмір сүрген, қазіргі адамның арғы ата-бабасының қазып алынған қаңқасы. Неандерталдықтар Еуропа, Kauказ, Орта Азия, Алтай, Таяу мен Орта Шығысты мекен еткен	Неандерталец, человек неандертальский (лат. <i>Homo sapiens neanderthalensis</i>)	Neanderthal, Neanderthal Man	Uomo di Neanderthal
Негіз, Табан, Іргес (2); Басталуы, Негіздеу (1)	2-Заттың немесе құрылыстың төменгі тіреу бөлігі, іргетасы; 1-Бірдемнің бастамасы, пайда болуының сәті	Основание	Base, Foundation (2); Beginnig, Origin, Reason, Cause (1)	Base, Fondamento, Fondazione (2); Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1)
Негіз, Тірек (1); Іргетас (2)	1-Заттың сүйеніш бөлігі; арқау; 2-Түпнегізі, салынып жатқан құрылыстың табаны	Основа	Base	Base, Sostegno
Негізгі, Түпкі, Басты	Айрықша маңызды, керекті, ең мәнді	Основной	Fundamental, Basic, Primary	Fondamentale, Principale
Негіздеу, Басталуы (1); Табан, Іргес, Негіз (2)	1-Бірдемнің бастамасы, пайда болуының сәті; 2-Заттың немесе құрылыстың төменгі тіреу бөлігі, іргетасы	Основание	Beginnig, Origin, Reason, Cause (1); Base, Foundation (2)	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Неолит	Жаңа тас ғасыры, яғни тас дәуірінің соңғы кезеңі, Таяу Шығыста б.з.д. X-IX мың жылдықтардан бастауын алады. Неолит дәуірінде иемденіп алу шаруашылығынан өндіруші шаруашылыққа өтуі, ал соны метал қарулардың пайда болуына дейін	Неолит	Neolithic Age, Neolithic	Neolitico
Неолит революциясы	1941 жылы В.Г. Чайлд енгізген термин, адамзаттың терімшілеп күлі көруден ауыл шаруашылығы есебінен өмір сүруге	Неолитическая Революция	Neolithic Revolution	Rivoluzione Neolitica
Нервюра	Қола қару жүзін бекіту үшін орталық сызығындағы қалыңдағу	Нервюра	Rib, Midrib	Costola, Nervatura
Неф	Екі жағынан бойлап бағаналар мен тіреулер тұрғызылған ұзыннан созылған бөлме, интерьер бөлігі (әдетте базилик түрдегі ғимараттарда)	Неф	Nave (1); Aisle (2)	Navata (1); Corsia (2)
Нефрит	Түсі көбіне жасыл, қоңырқай жасыл келетін асыл тас. Оның ерекшелігі: оңай өңделеді, тұтқыр, теп-тегіс болып жыттырайды. Ертеде қолданбалы өнер бұйымдарын, әшекейлерін жасауға қолданылған	Нефрит	Nephrite	Nefrite
Нивелир	Жер бетіндегі екі нүкте биіктіктерінің айырмашылығын анықтауға арналған геодезиялық аспап	Нивелир	Level, Levelling instrument	Livello, Livello da cantiere
Нивелирлеу	Шартты 0 нүктесінен нивелир, теодолит және т.б. аспаптары арқылы қазбадағы артефактілердің жағқан тереңдігін тіркеу	Нивелировка (или Нивелирование)	Levelling, Leveling (US)	Livellamento
Ниселло, Қаратылған	Метал бұйымдарды жалапқан күміс, қорғасын, күкірттің қорытпасы	Чернь, Ниселло	Niello	Nicello

Нимфсй	Антикалық сәулет өнерінде нимфаларға арналған ғибадатхана; үйгір, қуыс, бұрқак түріндегі архитектуралық өңделген қабырға	Нимфсй	Nymphaeum	Ninfeo
Нокта	Ер-тұрман абзелі. Сағалдырық, мұрындық, төбелік арқылы мал басын ырыққа көндіру үшін қолданылады. Қайыстан, жүннен (арқаннан) жасалады	Недоуздук	Halter	Cavezza
Номад	Көшіп-қонып тіршілік ететін, арнайы кәсібі жоқ шаруашылықтың бірде бір түрімен айналаспайтын тобыр	Номад	Nomad	Nomade
Номадизм	Тұрақты әлеуметтік, экономикалық және саяси әрекетіндегі әлеуметтік топтың қозғалысы. Арнайы кәсібі жоқ қаңғыбас тобыр	Номадизм	Nomadism	Nomadismo
Нөлдік белгі	Қазба жұмыстары барысында археологияға белгіленіп қойылған деңгей, оған қарап табылған заттардың терендік орынын анықтайды. Олжаның осы нүктесінен қаншалықты жоғары немесе төмен орналасуын бекітеді	Нулевая Отметка	Datum plane, Datum level, Datum line	Piano di riferimento
Нуклеарлық отбасы	Күйеуі, әйелі, яғни ата-анасы және балалары бар толық отбасы	Нуклеарная семья	Nuclear family	Famiglia nucleare
Нуклеус, Өзектас	Тас қарулар мен олардың тіліктерін жасау үшін опыру арқылы алынған тас кесегі	Нуклеус (Ядрице)	Nucleus, Core	Nucleo
Нумизматика	Тышндар, құйма ақша кесектері арқылы тышн соғу, ақша тарихын зерттейтін қосалқы тарихи пән	Нумизматика	Numismatics	Numismatica
Нұсқа, Үлгі	1-Бірдеміні жасау барысында мысал ретінде пайдаланатын зат, нәрсе; 2-Сараптама, зерттеу, сынау жұмыстарына материалдың, заттың алынған бөлігі	Образец	Model, Standard (1); Sample, Specimen, Example (2)	Modello, Standard (1); Campione, Esemplare, Esempio (2)
Нұт	Бұршақ тұқымдастарына жататын өсімдік; оның жемістері тамаққа пайдаланады. Тропикалық және субтропикалық Азия - Үндістан, Қытай, Пакистанда, Африка және Америкада өсіріледі. Таяу Шығыста нұт 7500 жыл бұрын жеуге пайдаланған	Нут, Турецкий горох (лат. <i>Cicer arietinum</i>)	Chickpea	Cece
Нүкте	Бір үшкір затпен тиін кетудің, шаншудың ізі, кішігірім дақ	Точка	Dot, Point	Punto
Нүкте, Пункт	Бір нәрсеге қатысты, бірдемемен өзгешеленетін кеңістіктегі маңызды нақты орын	Пункт	Point	Punto
Нүктелі	1-Нүктелерден тұратын; 2-Нүкте тәрізді, өте ұсақ	Точечный	Dotted, Punctate, Punctuated	Punteggiato, A punti
Нысан	Заттың сыртқы келбеті, пішіні	Форма	Form, Shape (1); Mould, Mold (US), Matrix (2)	Forma, Figura (1); Matrice, Stampo (2)
Нысан, Объект	Біреудің қызметі, назары бағытталған зат, құбылыс	Объект	Object, Monument, Archaeologic al Site	Oggetto, Monumento, Sito archeologico
Нышан, Белгі	Бірденені тануға, анықтауға болатын ерекшелік; Адамның материалды және рухани мәдениетінің кез келген элементі	Признак	Feature, Trait, Sign	Segno, Carattere, Tratto
Нышандық жерлеу, Кенотаф	Марқұмның денесі жерленбеген және оны есте сақтау үшін тұрғызылған символикалық жалған қабір	Кенотаф	Cenotaph	Cenotafio

О

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Оазис	Су мен өсімдік бар шөлді және жартылай шөлді жер. Жақын жердегі (көрінілес аудандармен салыстырғанда) өзендер, көлдер, арналар, құдықтардан адаммен суару немесе көздерден шығатын, топырақ суларымен қатты ылғалдандыру арқасында қалыптастырылады	Оазис	Oasis	Oasi
Оба, Қорған	Көне жерлеу ескерткіштің түрі, хабір үстіне жер немесе тастардан үйілген төбе, әдетте пішіні доңғалқ конус немесе жартышесбер тәріздес. Жіні күрделі архитектуралық құрылыс ретінде кездеседі	Курган	Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Tumulus, Kurgan	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan
Оба, Мұртты қорған, Мұртты оба	Ортасында бір немесе бірнеше қорғандардан, және де ұзындығы 40-тан 200-ге дейін доға секілді екі тас жолы бар, олардың соңында екі шеткі қорғандар орналасқан кешенді құрылыс. Еуразияның даланы аймақтарында кеңінен кездеседі	Курган с усамы	Barrow with moustaches	Tumulo con i baffi
Обелиск	Жоғарғы жағы жіңішке төрт қырлы бағана тәрізді (әдетте басы ұшталған пирамида секілді) тас түріндегі мемориалды құрылыс	Обелиск	Obelisk	Obelisco
Облыс (1); Жол, Сала, Тарай (2); Тұс, Жер (3)	1-Елдің мемлекет жерінің бөлігі; 2-Қызметтің, жұмыстың, кәсіптің саласы; 3-Организм, дененің бөлігі	Область	Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2); Region (3)	Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branch (2); Regione (3)
Обсидиан	Вулкандық шыны, оның түсі қара сұр қара немесе кейде қызыл-қоңыр болады, срітілген тау жыныстарының тез суыну нәтижесінде қалыптасады	Обсидиан	Obsidian	Ossidiana
Обсидиан әдісі арқылы мерзімдеу (Обсидианның гидратация әдісі)	Обсидиан мерзімдеу әдісі	Датировка по обсидиановому методу (Метод гидратации обсидиана)	Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Datazione dell'idratazione dell'ossidiana
Объект, Нысан	Біреудің қызметі, назары бағытталған зат, құбылыс	Объект	Object, Monument, Archaeological Site	Oggetto, Monumento, Sito archeologico
Овы, Жұмыртқа тәрізді ою	Тік жолақты құрастыратын, құстың жұмыртқасы түріндегі ою-өрнек	Овы	Egg-and-anchor, Egg-and-dart, Egg-and-tongue	Ovuli, Decorazione ad ovuli
Ожау, Асауыш	Батырыл алуға арналған ұзын сапты ожау	Черпак	Dipper, Ladle, Scoop	Mestolo, Paletta
Ожау, Шөміш	1-Сұйықтық немесе ішімдікке арналған тұтқасы ұзын кең домалақ металлды аспап; 2 -Анап немесе металлды қайық пішінді ыдыс, бір биік немесе екі жақтан құс басы я құйрығы түріндегі көрсетілген тұтқасы бар құрал	Ковш	Dipper, Ladle, Scoop (1); Scoop or Ladle with zoomorphic handle (2)	Mestolo (1); Mestolo con manico zoomorfo (2)
Ой, Ойдым, Ойпаң, Шұңқыр	Геология мен география анықтамасы, жер бетіндегі кез-келген ойпат жерлерді сипаттайтын, теңіз деңгейінен төмен жатқан ойпа, қазан шұңқыр сияқты рельефтің теріс формасын айтады	Впадина	Hollow, Depression	Depressione, Fossa, Avvallamento
Ойғыш	Метал, тас қабырғаларды, теріні тесуге арналған қол құралы	Пробойник	Piercer, Stamp, Die, Punch	Punzone, Perforatore

Ойдым, Ойпан, Шұқыр, Ой	Геология мен география анықтамасы, жер бетіндегі кез-келген ойпат жерлерді сипаттайтын, теңіз деңгейінен төмен жатқан ойыс, қазан шұқыр сияқты рельефтің теріс формасын айтады	Впадина	Hollow, Depression	Depressione, Fossa, Avvallamento
Оймақ	Тігінші құралдарының бірі және де қолмен іс тіккенде саусаққа кистін құрал. Инені әрі қарай өткізуді жеңілдету және саусақты қорғау үшін қолданылады	Наперсток	Thimble	Digitale
Оймақгүл, Қоңыраутул	Қоңыраубас тұқымдасына жататын шөггіс өсімдік. 300-ден астам түрлері қоңыржай ауарайлы елдерде өседі (Кавказ, Сібір, Орта және Алдыңғы Азия, Еуропа). Кейбір түрлерін жеуге болады	Колокольчик (лат. <i>Campanula</i>)	Campanula, Bellflower	Campanula
Оймалы өрнек	Күйдірілмеген ыдыстың жұмсақ бетінде ойылған тінімдер немесе өрнектер	Высеччатый Орнамент	Excised decoration	Decorazione excisa
Ойнохой	Бір тұтқалы және ернеуі домалақ немесе ұшқұлақ, беде түріндегі ежелгі грек құмырасы. Ойнохойлар әдегге шарап беруге пайдаланған	Ойнохойя	Oenochoe, Oinochoe	Oinochoe
Ойпаң, Шұқыр, Ой, Ойдым	Геология мен география анықтамасы, жер бетіндегі кез-келген ойпат жерлерді сипаттайтын, теңіз деңгейінен төмен жатқан ойыс, қазан шұқыр сияқты рельефтің теріс формасын айтады	Впадина	Hollow, Depression	Depressione, Fossa, Avvallamento
Ойық	Артефактінің денесіндегі ойылған жер	Выемка	Emoche, Notch	Intaccatura, Tacca
Ойық	1-Қабырғадағы есік, терезеге арналған ойық; 2-Жалпы жырық, саңылау	Проём	Opening, Aperture, Window	Apertura, Vano (di finestra, di porta), Luce (di un arco)
Ойық, Кертпеш	Жерді бөлестін рельефтің кертпеш бөлігі	Уступ	Bench, Terrace (1); Ledge, Shelf, Projection (2)	Terrazza, Ripiano (1); Mensola, Ripiano (2)
Ойық (2); Көз шарасы (1)	2-Дуал немесе басқа беттегі тесік, ойық. Қорғаныс пен қадағалауға арналған алғашқы ойығы. Амбраура; 1-Көз алмасы орналасқан бассүйек шұқыры	Глазница	Crenel, Loophole (2); Orbit, Eye socket (1)	Feritoia (2); Orbita (1)
Ойық Артефакт (Интрузивті Артефакт)	Артефакт (немесе эофакт), өзі табылған стратиграфиялық деңгейіне қарағанда кешіректеу жасалды	Пропикающий Артефакт (Интрузивный Артефакт)	Intrusive find	Reperto intrusivo, Reperto fuori contesto
Ойық, Ажур (2); Кесік, Керткі (1)	2-Көркем ойынқ түрі; 1-Бірденеде кесілген, әдетте жіңішке тесіп өткен саңылау	Прорез	Openwork (2); Opening (1)	Traforato, Lavoro al traforo (2); Foro, Apertura (1)
Ойылып істелген	Накыштап, ойылып жасалған	Вырезной	Carved	Scolpito, Intagliato
Ойыншық	Ғұрыптық мақсатта немесе адамның дүниетанымын, психологиялық дамуын кеңейтуге көмектесетін арнайы зат	Игрушка	Toy	Gioco
Ойып алу, Кесіп алу	«Кесіп алу» етістігінің нәтижесі мен процесі: кескіш құрал арқылы бір затты алып тастау, қнып алу; бір нәрсенің ішін есу, ою	Вырезание	Excision, Cutting	Excisione, Escissione
Ойылған	«Кесіп алу», «ойып алу» етістігінің мағынасы	Вырезка	Cutting, Excision	Taglio, Ritaglio, Excisione
Ойыс	Ішке қаратылған, дөңгелек немесе дота тәрізді бет	Вогнутый	Concave	Concavo
Окс қазынасы, Әмудария көмбесі	170 алтын және күміс заттардан тұратын, Ахеменидтер білігімен мерзімделетін, 1877 ж. Қазіргі Тәжікстан (Ежелгі Бактрия) Әмудария (Окс) өзенінің жағасында ежелгі қалашықтың қалдықтарында табылған көмбе	Сокровища Окса, Амударьинский клад	Oxus treasure (The)	Tesoro dell'Oxus (II)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Оксид	Тотық сөзін қарау	Оксид	Oxide	Ossido
Ок	Қорғасыннан жасалған кішігірім мылтық, винтовка, тапанша мен пүлемет сияқты атыс снаряд, сопақ конус пішінді және жарылғыш заттары бар ок-дәрі	Пуля	Bullet	Pallottola
Оқ ағаш	Екі жылқының арасындағы жеке жетек, қосарлап жегілген арбаның алдыңғы білігін бұру үшін бекітілген	Дышыо	Shaft (of a chariot), Pole, Beam (of a plough)	Timone (di carro), Stanga, Bure (d'aratro)
Оқып білу	«Білу, Оқу» етістігінің пәтіжесі мен әрекеті, бәр нәрсені зерделеу арқылы оқып үйрену. Зерттеу, ғылыми жұмыс	Изучение	Study, Investigation, Exploration, Examination	Studio, Investizione, Esplorazione, Esame
Олжа	Табылған зат	Находка	Find, Finding, Discovery	Reperto, Rinvenimento, Scoperta
Олжа, Табыс (2,3); Өндіру (1)	3-Жыртқыш аң ұстан жейгін жануар, әдетте ас шынжырында ең соңында тұрады; 1-«Табу», «Шығару» етістігінің мағынасы: жер астынан пайдалы қазбаларды, кенді алып шығу; 2- Өндірілген, алынған нәрсе	Добыча	Prey (3); Mining, Mineral Extraction (1); Loot, Plunder, Booty (2)	Preda (3); Estrazione (1); Bottino, Spoglie di guerra (2)
Олқылық, Кемтік	Біреу не бірдене туралы толығымен мағлұмат алудағы қандай да бір фактілер, мәліметтердің жоқ болуы	Пробел	Hiatus, Break	Iato, Intervallo, Interruzione
Ольпа	Хош иісті майлар мен шараптарды сақтайтын ежелгі грек құмыра. Төменгі бөлігінің объемы айқын, пішінінің бірқалыпты сызықтары кең сапақ идыс аузына өтеді. Тұғасы бүйірінде орналасқан	Ольпа	Olpe	Olpe
Омыртқа	Омыртқа жотасының бөлігі, жеке сүйек (кейбір жануарларда шеміршек)	Позвонок (лат. <i>Vertebra</i>)	Vertebra	Vertebra
Омыртқа, Бел омыртқалары	Адамның жоғарыдан санағанда 20-дан 24-ге дейінгі бес төменгі омыртқалары. Омыртқаның бел бөлігі төменде құйымшақпен қосылады	Поясничные позвонки	Lumbar vertebra	Vertebre Lombari
Омыртқа, Мойыл омыртқалар	Адамның мойыны мен арқа омыртқасын Жайланыстыратын жеті омыртқа	Шейные позвонки (лат. <i>Vertebrae cervicales</i>)	Cervical Vertebrae	Vertebre Cervicali
Омыртқа (1); Жота, Қырка (2)	1-Арқа; 2-Бір бағытта созылған таулы тізбек	Хребет	Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1); Mountain range, Ridge (2)	Colonna vertebrale (1); Catena montuosa, Dorsale (2)
Омыртқа арасық дискі	Сақина тәрізді қосылатын ұлпа тілімшелерден және екі қосылатын омыртқалардың арасындағы сіліксіз тәрізді ядродан тұратын талшықтық шеміршектің пайда болуы	Межпозвоночный Диск	Intervertebral disc, Intervertebral disk	Disco intervertebrale
Омыртқа бағанасы	Арқа омыртқаны қарау	Позвоночный столб	Spinal column, Vertebral column	Colonna Vertebrale, Spina dorsale
Омырылған жер, Сыпқан жер	Бұйым немесе заттың қираған жері, беті	Излом	Break, Fracture	Rottura, Frattura
Онагр. Жабайы есек	Үйретілмеген есек (Алдыңғы және Орта Азияда мекен етеді)	Онагр (лат. <i>Equus hemionus kulan</i>)	Onager, Persian wild ass, Half-ass	Onagro

Ономастика	Жалқы есімдер туралы ғылым. Тарихшы-өлкетанушы үшін ең маңыздысы оның топонимика және антропонимика тараулары	Ономастика	Onomastics	Onomastica
Оң жақ	Сол жаққа қарама-қарсы орналасқан жақ	Правый	Right	Destro
Оңғақ	Тұқымтәрізділер отрядына жататын Tinca тұқымның жалғыз қалған тұзды су балығы. Еуропа мен Орталық Азияның өзен және көлдерінде кеңінен таралған	Линь (лат. <i>Tinca tinca</i>)	Tench	Tinca
Оңтүстік	Оңтүстікке қатысты, байланысты; оңтүстікте болған, оңтүстікке бағытталған	Южный	Southern	Meridionale
Оңтүстік	Солтүстікке қара-қарсы жақ, оңтүстік полюстің бағытымен түйіседі	Юг	South	Sud
Оңу	Топырақ ерітінділердің булану мен капиллярлық көтерілу барысында, топырақ немесе тау жынысының үстінде тез ерігіш тұздардың ұзпақтәрізді қонулар. Құрғақ аймақтарға тән	Выщелы	Efflorescence	Efflorescenza
Операция жүйесі	Өндірістің технологиясын зерттеуіндегі ғылыми тәсілдеме, онда шеберлердің дайындау үдерісінің барлық анализі өткізіледі, мысалы жасау шикізаттың таңдап алуы, оның өлшеуі мен қалдықтарын кәдеге жарату	Операционная цепь	Chaine operateiroe, Operational sequeance	Catena Operativa, Scquenza operativa, Filiera
Опыру (1); Сандырынды (2)	1-Кесегі, бөлігі бөлініп сынған орын; 2-Тас жаңқаны қарау	Скол	Break, Fracture (1); Flake, Chunk (2)	Frattura, Rottura (1); Scheggia (2)
Опырылып құлау	Ғимараттың, таудың және т.б. бөлініп құлаған бөлігі	Обвал	Collapsc, Landslide, Slump	Crollo, Frana, Smottamento, Scoscendimento
Ор (2); Қазылған жер (1)	2-Жонда бөгет жасау үшін қазылған арық, жыра; өзен арнасын түзетін шұңқыр; 1-Стратиграфия мен стратиграфиялық әдістерден тыс қазылып бүлінген мәдени қабат	Перекоп	Cross-ditch (2); Overdug layer, Overdug context (1)	Canale trasversale, Trincea trasversale (2); Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1)
Ор, Алаң	Топырақ қалқаны бар, ені тар, ұзынпа келген шұңқыр; кейде терминді қазбаны белгілеуге қолданады	Траншея	Trench	Trincea, Trinca di scavo
Ор, Жыра	Таяз және кең смес ор	Канава	Gutter, Ditch	Fossato di scolo, Fossetta, Zanella
Ор, Шұңқыр	Жерде қазылған терең жыра, ұзын тереңдету	Ров	Ditch, Moat	Fossato, Canale, Fosso
Ор, Шұңқыр, Алаң	Жер бетіндегі қазылған немесе пайда болған тереңдету	Яма	Pit	Fossa, Buca
Ор қоян	Ірі қоян, Еуропа, Түркия, Кавказдың арғы жағы, Арабия түбегі, Солтүстік Африка, Солтүстік Қазақстанның далалы, орманды дала, тундра және орманды емес аймақтарында кездеседі	Заяц-Русак (лат. <i>Lepus europaeus</i> Pall.)	European hare	Lepre comune, Lepre europea
Орақ	Кесуге бағытталған қол құралы, жүзі кетілген ұзын иілген пышақ; сгін оратын пышақ	Серп	Sickle, Pruning hook, Billhook	Falce, Falcetto, Ronca, Roncola
Орам, Байлам	«Орау, Байлау» етістіктернің әрекеті мен нәтижесі: бірденені бірнеше қабатпен байлау, орап тастау, сопымен оралған нәрсенің орамы	Обмотка	Wrap, Wrappings	Involucro, Copertura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Орам, Квартал	Қаланың немесе ірі мекеннің бірнеше көшелердің қиылысымен шектелген бөлігі	Квартал	Quarter, District	Quartiere, Rione
Орақ жылтырағы	Шақпақтас құралдардағы жылтырауық дәнді-дақылдарды орауға қолданылған; французша «люстр» – жылтыр, эйнскей	Серповый блеск	Sickle gloss, Lustre, Luster	Lustro, Patina di silice
Орақ жылтырағы, Айна	Жабайы және мәдени өсімдіктердің құрамындағы кремнеземнің әсерінен шақпақ тас құралдарындағы пайда болған жылтырауық	Блеск, Зеркальный Блеск или Серповый Блеск	Sickle gloss, Gloss, Sickle sheen, Silica gloss	Lustro, Patina
Орант	Қолы созылған немесе дұғалы қалыпта бейнелептен мүсін, әдетте қолдары жап-жаққа созылып, алақандары үстіге қараған	Орант, Оранта	Orans, Orant, Orante, Prayer	Orante, Figura dell'orante
Орауыш	Екі жақтан жіп, сым және тоқыма бауы аралған кіншігірім цилиндр тәрізді ағаш	Катушка	Reel, Spool	Rocchetto
Органикалық	Тірі организмден алынған немесе онымен байланысты материал	Органический	Organic	Organico
Орда	Бірнеше түркі немесе моңғол халықтарының мемлекеттік одағы	Орда	Horde	Orda
Ордер	Колонна тәрізді тіреуіер мен бағаналардан құрастырылған архитектуралық композициялардың бір түрі, олардың құрылымы мен көркем өңдеуі	Ордер	Order	Ordine
Ориентир, Бағдар	Жақсы көрінетін қозғалмайтын зат (табиғи я жасанды) немесе төңірекке бағдар көрсететін жер бедердің бөлігі	Ориентир	Landmark	Punto di riferimento
Ормаң жаңғағы, Фундук	Қайың тұқымдасына жататын бұта, фундук атымен белгілі. Жемістері оңтүстік Еуропаның, Kauказ, Кіші және Орта Азия орман белдеуінде өседі	Орех, Лесной орех, Лещина крупная, Фундук (лат. <i>Corylus maxima</i>)	Filbert	Nocciolo (specie di)
Орналасқан жері	Географиялық орналасу, бір нәрсенің төңіректегі орналасуы	Местоположение	Position, Location	Posizione, Localizzazione
Орналасқан жері (1); Тұрыс (2); Жай-күй (3)	1-Кеңістіктегі орын, тұратын жері; 2-Дене мүшелеріні ерекше ұстау қалпы; күй; 3-Кез-келген жағдаймен шарттасылған хал-ахуал	Положение	Location (1); Position, Attitude (2); Situation (3)	Posizione, Localazione (1); Posa, Posizione, Atteggimento (2); Stato, Situazione (3)
Орналасуы, Ескерткіштің орналасуы	Археологиялық, архитектуралық немесе мәдени артефактінің орналасқан немесе орналасуы мүмкін болған жер	Расположение памятника	Location, Position (of a site)	Posizione, Localizzazione, Ubicazione (di un sito)
Орнынан алу, Жылжыту	«Орнынан жылжу, Ауысу» етістіктерінің әрекеті мен күйі: жылжытып орнын ауыстыру, бірдеменің жобасын, дамуын, мағынасын бұзу	Смещение	Displacement	Rideposizione
Орография	Физикалық географияның саласы, жердің бедер нысанын, сыртқы пішіндерін зерттейді	Орография	Orography, Orology	Orografia
Ороним	Таулардың, дөңінің, тауаралық иңкірқазанның, шатқалдардың және басқа орографиялық объектілердің жалқы атауы	Ороним	Oronim, Mountain name	Oronimo
Орта	Кеңістікті толтыратын заттар және қоршаған денелер мен құбылыстар	Среда	Environment	Ambiente
Орта Ғасырлар	Ежелгі дүние тарихынан кейін және жаңа тарихқа дейінгі дүние жүзілік тарихтың кезеңі (әдетте V ғасырдың соңы – XV ғасырдың ортасы)	Средние Века	Middle Ages	Medioevo
Орта тас ғасыры, Мезолит	Палеолит пен неолит арасындағы алаңзат жетілу дәуірі. Мезолит басталуы Еуропадағы соңғы мұзбасының аяқталуымен және мегафаунаның жойылуымен байланысты	Мезолит	Mesolithic period, Mesolithic	Mesolitico

Ортағасырлық	Орта ғасырларға қатысты	Средневековый	Medieval	Medievale
Ортағасырлық	Антика кезеңінен басталып, Қайта өрлеу дәуірімен аяқталатын трихи кезең; Орта ғасырларды қарау	Средневековье	Medieval, Medieval Period	Medievale, Periodo medievale
Орталық	Өзек, пішііндегі сызықтардағы нүктелердің қосылуы	Центр	Centre, Center (US)	Centro
Орталық орындар теориясы	В. Кристаллермен ұсынған географиялық теория, ол қалалық жүйедегі елді мекендердің орналасуы, салты мен мөлшерін анықтауға тырысады. Елді мекендер «орталық орындар» ретінде пайдаланған және іргелес аудандарға қызмет етеді	Теория центральных мест	Central Place Theory	Teoria delle località centrali
Ортогат	Тігінен қойылатын тас тақта, мегалиттік құрылыстың бөлігі	Ортогат	Orthostate, Orthostat	Ortostata
Орын	Бір дене орын алған кеңістік; бос жер	Место	Place, Site	Posto, Luogo, Sito
Орындық	Отыруға арналған аяқты тақта; тасымалы сәт, немесе отырғыш, арқасы жоқ немесе аласа аяқтың астына қойғын тіреуіш	Скамья, Скамейка	Bench	Panchina
Остеология	Жануарлар мен адам сүйектерінің құрылысын зерттейтін ғылым. Зоология мен антропология саласы	Остеология	Osteology	Osteologia
Острог	XII ғ. белгілі, шекаралық алқаптағы бекітілген ағаш қорғаныстың түрі. Үстіңгі жағы ұшталған шарбақ, тіреуіштен тұрады, олар ішкі аула, шаруашылық және тұрғын құрылыстарды айнала қоршайды	Острог	Burg, Stockaded town	Borgo, Rocca, Cittadina fortificata, Castrum (medieval)
Осуар	Қаңқа сүйектерін салатын ыдыс, жер, жәшік, құдық	Осуарий (или Костница)	Ossuary	Ossuario
От	Жоғары температурада қызылған жалтыраған газдар, алау, жалын	Огонь	Fire	Fuoco
От алтары, От мекрабы	Зороастризм белгісі және оған жақын отқа табынушылық рәсімдер	Алтарь огня	Fire altar	Altare del fuoco
Отар	1-Саяси және экономикалық тәуелсіздігінен айырылған, басқа мемлекеттің билігінің астында болған мемлекет; 2-Этникалық және саяси метрополиядан тыс жерде кезкелген халықпен негізделген қоңыс	Колония	Colony	Colonia
Отарлау	Өлде жерлерден келген халықтармен қоңыстарды мекендеу; шеткі және бос жерлерге көшу	Колонизация	Colonization, Colonisation (US)	Colonizzazione
Отарлы мал шарушылығы	Шаруашылықтың түрі, кішігірім қашықтарға малды маусымды жақ. Әдетте жазда мал таулы жайылымдарда, ал қыста ойпатты жерлерде бағылады	Отгонное животноводство	Transhumance	Transumanza
Отбақыр	Отқа төзімді түрлі материалдардан металл қорытуға, күйдіруге, кептіруге арналып жасалған ыдыс	Тигель	Crucible, Melting pot	Crogiolo
Отқа берік, Күймейтін	Жоғары температураның әсеріне жанбайды, өзінің пішіні мен күйін өзгертпейді, төзімді; балқытпайтын	Огнеупорный	Refractory material	Refrattario
Оттық, Ақыр	Жануарларға жем, шөпті беруге арналған жәшік	Кормушка	Manger, Crib, Trough	Mangiatoia, Greppia, Trogolo
Оттық, Желтартқыш	Ауа кіріп тұру үшін белгілі от жағатын жеріне қойылатын шойын тор	Колосник	Fire-bar, Furnace-bar, Grill, Gridiron	Griglia, Graticola
Оттық, Шақпақ	Шақпақтастан отты соққылап алатын тас немесе металдың кесегі	Огниво	Fire lighter, Fire starter, Fire-steel	Acciarino

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Отын	Жылу энергиясын алуға қолданылатын жанғыш заттар; көміртектің пегізгі құрамы	Топливо	Fuel, Combustible	Combustibile, Carburante, Propellente
Отырықшы	Әрдайым бір жерде қоныстағуы, тұруы (халық, тайпа туралы), сондай өмір-сүруімен байланысты	Осёдлий	Settled, Sedentary	Sedentario, Stanziale
Ошақ	Отты жағуға және оны үзбей отыруға арналған едендегі шұқырлау немесе көтерсеңкі жер	Очаг	Hearth, Fireplace	Focolare, Fuoco
Ошақ орны	От жағылған немесе алауды тұтатуға арналған жер	Кострище	Fireplace, Hearth	Focolare
Ошақ, Үш аяқ	Қазан, орындық немесе үстел секілді үш аяқты артефакт	Тринога	Tripod	Troppiede, Treppiedi
Оюлы безендіру	Бұйымдар мен ғимараттардың керамика, металл, ағаш, ақыл үзіктерімен, асыл және жартылай асыл тастармен әшекейлеу түрі, олар беткі жағына ойылып және түсі мен материалдары бір бірінен ерекшелінеді	Инкрустация	Encrustation, Incrustation	Incrostazione
Оюшы	Ағаш, сүйекті көркемдеп оюдың ішбері	Резчик	Engraver, Carver	Intagliatore, Incisore

Ө

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Өгіз; Бұқа	Ашатұяқты қуысмүйізділер тұқымына жататын, жабайы және қолға үйретілген ірі қараның өкілі. Қазіргі кездегі бұқалар, XVIIғ. дейінгі Еуразияны мекендеген турлардың ұрпақтары деп саналады	Быкы (Бык - м.р. Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Bull, Cow (Cattle or Livestock, generally speaking)	Toro, Mucca (Bestiame, in generale)
Өгіз, Жабайы өгіз	Тіршілік етіп құрып кеткен жұл тұяқтыларға жататын жабайы бұқа, мүйізді ірі қараның тегі; ертедегі жабайы бұқа	Тур (лат. <i>Bos taurus primigenius</i>)	Aurochs, Urus	Uro, <i>Bos taurus primigenius</i>
Өзара байланыс	Болмыстық компоненттер тіршілігінің өзара шарттастығы	Взаимосвязь	Interrelationships, Interrelation, Interconnection	Relazione, Interconnessione
Өзара әрекет, Әрекеттесу	Кезкелген материалдық жүйенің тіршілік етуі мен структуралық ұйымдастыруын анықтайтын, объективті және әмбебап қозғалыс түрі	Взаимодействие	Interplay, Interaction	Interazione
Өзгеше, Ерекше	Бірдемеге арнайы бағытталған, басқалардан бөлек	Особый	Particular, Speciale	Particolare, Specifico, Speciale
Өзгешілік	Аз ғана өзгешілік (түсі, ойы, дыбысы), реңкі	Нюанс	Nuance, Shade, Gradation, Tone	Sfumatura, Gradazione
Өзек	1-Бір нәрсенің ішкі, орта, орталық бөлігі; 2-Домалақ құйма немесе тас дененің ескі зеңбірек оғы	Ядро	Kernel, Core, Nucleus (1); Ball, Shot (2)	Nucleo, Cuore (1); Proiettile, Palla (2)
Өзек, Білік (1); Белағаш, Бел (2)	1-Геометриялық фигура немесе белгілі дене арқылы бойлап өтетін жорамалды тік сыздық; 2-Екі шетінен дөңгелектер орналасқан ағаш немесе металлды өзек	Ось	Axis (1); Axle (2)	Asse (1); Asse, Assale (2)
Өзектас	Қарулар мен олардың салмаларын жасау үшін оғыру арқылы түрлі пішіндегі тіліктер алынған тас өзегі	Ядритше (Нуклеус)	Nucleus, Core	Nucleo
Өзектас, Нуклеус	Тас қарулар мен олардың тіліктерін жасау үшін оғыру арқылы алынған тас кесегі	Нуклеус (Ядритце)	Nucleus, Core	Nucleo
Өзектас негізі	Тас құралдарды дайындау кезіндегі «Бастапқы шағу» дәрежедегі, тілімшеге бөлуге дайын тас өнім	Пренуклеус	Prenucleus	Prenucleo

Өзектасты жоңғы	Пішіні өзектасқа ұқсайтын тас жоңғы	Скребок, Нуклевидный С.	Corc-shaped scraper	Raschiatoio poldrico, Raschiatoio nucleiforme
Өзектасты қару	Тас еңбек құралы – Өзектен опыру негізінде алынған балта, бифас, чоппер немесе жоңғы	Орудие из нуклеуса	Core Tool	Strumento su nucleo
Өзен аңғары, Өзен арнасы	Өзен ағымы өтетін өзен алқабының терендетілген жері	Русло реки	Riverbed	Letto fluviale, Letto del fiume
Өзен саласы, Өзен тармағы	Басты өзенге құйлатын өзен	Приток	Affluent, Tributary	Immissario
Өкше	1-Кез келген заттын арты, кейде бір денемен байланысады; 2-Өкше сүйекті қарау	Пятка	Tang (1); Heel bone, Calcaneus (2)	Codolo (1); Tallone, Calcagno (2)
Өкше темір	Атты айдайтын өкше темір, соңында тісті немесе тегіс дөңгелектері бар. Ежелгі өкшеліктер шамамен б.з.д. VI. мерзімделеді	Шпора	Spur	Speronc
Өкшелік	Вертикальды біліктің тіреуіш бөлігі және біліктің өзегіндегі салмақты өзіне тартып тұрады (жиі есік құрылысында қолданады)	Подпятник	Threshold, Doorstep	Soglia
Өкшелік, Табан (1); Таяныш, Тірек (2)	1-Өкше, бірақ жалпы аяққа айтылады; 2-Негіз болатын бір нәрсенің жашпақ шеті; бір дененің тірегі	Пята	Heel, Foot (1); Abutment, Impost (2)	Tallone, Calcagno, Piede (1); Spalla, Piedritto (2)
Өлген	Қайтыс болған; мерт болған	Умерший	Dead (adj. and noun)	Morto, Il morto
Өлшем	Бір нәрсенің шамадағы көлемі	Размер (Размеры)	Size, Measurement, Dimension	Misura, Dimensione
Өлшем белгілеуі	Ескерткіштің бетінде орнатылған, қонысты қазба бірліктерге бөлген негізгі нүктелер мен сызықтардың қиысқан географиялық координаттарының жүйесі	Разметка	Grid, Grid-system	Reticolo, Reticolato
Өлшеу	Кезкелген өлшемінің сандық мәнін табу үшін арнайы жасалатын әрекет. Өлшеуге сәйкес құралдар пайдаланады (сызғыш, сағат, таразы және т.б.)	Измерение	Measure, Dimension	Misura, Dimensione
Өлшеу	Архитектуралық құрылыстың немесе кешеннің барлық элементтерінің нақты өлшемдері, кейін олардың көлемдерін сызбаға белгілеу. Архитектура туындыларын қалпына келтіру мен реставрация жасаудың негізгі көздерінің бірі	Обмер	Measurement	Misura, Misurazione
Өн, Әліст, Ажар, Бейне, Жүз, Келбет, Көрініс	Сыртқы түрі, кескін, сырт пішін	Облик	Appearance, Look	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Өңделген	Бастапқы қалыптан өзгертілген, дайындау үдерісінің барысында жасалған, істелінген	Обработанный	Worked, Processed	Lavorato
Өңделмеген, Шитті	Жартылай фабрикад, өңделмеген, күйдірілмеген	Сырцовый	Rough, Raw, Crude, Coarse	Greggio, Grezzo
Өңделу (Металды оймыштау)	Металды қишықпен өңдеу өнсі	Травление (Травирование металла)	Etching	Acquaforte, Incisione all'acquaforte
Өңдеу	«Өңдету» естігінің әрекеті мен нәтижесі: қапдай да бір өнімді істің өңдеп шығаруы, жасауы; соңына дейін істеп бітіру, аяқталған түр	Обработка	Processing, Working, Manufacturing, Treatment	Lavorazione, Trattamento, Manifattura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Өңдеу (1); Кен шығаратын жер (2)	1-«Өзірлеу, Дайындау» стістігінің нәтижесі мен әрекеті: сүз, өңдеу, бір нәрсеге жарамды етіп жасау; жан-жақты зерттеу, дайындау; 2-Пайдалы қазбаларды алу тәсілі, және кен табылған жер	Разработка	Working, Production, Processing (1); Mine workings Open-cast mines, Under-ground mine(2)	Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1); Estrazione, Giacimento (2)
Өндіру	Қорды құндылығы бар тауарлар немесе қызметке айналдыру үдерісі; дайындау, өңдеу, жұмыс	Производство	Industry, Manufacture, Production	Manifattura, Produzione
Өндіру (1); Табыс, Олжа (2,3)	1-«Табу», «Шығару» стістігінің мағынасы: жер астынан пайдалы қазбаларды, кенді алып шығу; 2- Өндірілген, алынған нәрсе; 3-Жыртқыш аң ұстап жейтін жануар, әдетте ас шынжырында ең соңында тұрады	Добыча	Mining, Mineral Extraction (1); Loot, Plunder, Booty (2); Prey (3)	Estrazione (1); Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3)
Өнер, Көркемөнер	Жалпы айтқанда бұл көркем шығармашылық, оған әдебиет, сәулет өнері, мүсін, көркем сурет, графика, декоративті-қолданбалы өнер, музыка, би, театр, кино және т.б. адам қызметінің пәтижелері кіреді	Искусство	Art	Arte
Өнеркәсіп	Тіршілік етуге қажет қаражатты табу көзінің жұмысы, кәсіп	Промысел	Craft, Trade	Mestiere
Өңір, Аймақ, Төңірек	Кеңістікті айнала орналасқан жер	Окрестность	Environ, Neighbourhood, Surroundings	Dintorni, Vicinanze, Adiacenze
Өңір, Борт, Бүйір	Заттың шет жағы, корпустың бүйір жағы	Борт	Side, Edge	Bordo, Sponda, Margine, Orlo
Өңіржиек	Омыраута тағатын сәндік бұйым, мүмкін жауынгердің қорғаныс амунициясының бөлігі болған	Пектораль	Pectoral	Pettorale
Өркениет, Цивилизация	Қандай-да бір қоғамдық-саяси формацияға тән келетін материалды мәдениет пен қоғамның дамуының бір сатысы	Цивилизация	Civilisation	Civiltà
Өрмелі белдік	1-Жазық беттегі таспадан өрілген сәндік белбеу; 2-Түрлі материалдардан, жиі өсімдік өнімдерінен өрмелі тасімімен жасалған артефакті	Плетёнка	Entrelac (1); Wickerwork (2)	Entrelac (1); Manufatto realizzato ad intreccio (2)
Өрнек	Өзінде сызықтар, бояулар мен көлсікелерді үйлестіретін сурет	Узор	Pattern, Design, Decoration	Motivo, Ornamento, Decorazione
Өрнек	Бір қалыпты тізілген элементтерден тұратын ою; түрлі заттарды, архитектуралық құрылысты, пластикалық өнердің туындыларын, алғашқы қауым адамдардың денесін безендіруге арналған ою-өрнек	Орнамент	Ornamentation, Decorations	Ornamentazione, Ornamento, Decorazione
Өрнектелген	Ою-өрнекпен жабылған, жабдықталған	Орнаментированный	Ornamented, Decorated	Ornato, Decorato
Өрт	Оттың тарауы арқылы барлық заттардың жануы	Пожар	Fire, Blaze	Incendio
Өртеген алаңдарда егіншілік	Орманды аймақтардағы ертедегі егіншіліктің нысаны, орман ағаштарын өртеп, кейін сол жердегі құнарлы қабатқа мәдәни өсімдіктерді отырғызған	Подсечно-огневое земледелие	Slash-and-burn Agriculture (Shifting Cultivation)	Debbio, Addebbiatura, Debbiatura
Өртеген кірпіштер, Терракота	Борпылдақ құрылымды, жыштыр емес, түсті балшықтан күйдіріліп жасалынған бұйымдар. Көркемдік, тұрмыстық және құрылыс мақсаттарында қолданады. Одан ыдыс, мүсін, ойыншық, қыштақташа, жабынқыш, өңдегіш плиткалар мен сәулет өнерінің бөлшектерін жасайды	Терракота	Terracotta, Earthenware, Baked clay	Terracotta

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италия Сөздігі

Өртелу	«Жағу» етістігінің әрекеті: отпен жайрату, отқа салу, отқа ұшырау; жануға итермелесу (жылыту, жарқырау үшін); күйдіру, пісіру	Сожжение	Cremation	Cremazione, Incinerazione
Өртенген, Күйген	Отпен қатты бүлінген, қатты күйдірілген	Обгорелый	Charred, Burned	Carbonizzato
Өру, Өрім	«Өру, Тоқу» етістіктерінің мағынасы; иіру, жіптерді, сымды ретімен айқастыру арқылы бір нәрсені дайындау	Плетение	Wickerwork, Basketry	Intreccio, Lavoro d'intreccio, L'arte d'intrecciare
Өрік	Өрік - ағаш, Раушантүлділер тұқымдасына жататын Қараөрік ағаштарының туысы, сонымен қатар жеміс дақылдың ағауы. Ғылыми әдебиеттерде өріктің үштен алтыға дейін таралу ошақтары анықталған. Олардың ішінде ең алғашқы орталық Қытайдағы Тянь-Шань ауданы	Абрикос (лат. <i>Prunus armeniaca</i>)	Apricot (tree and fruit)	Albicocco, Albicocca
Өрім, Өру	«Өру, Тоқу» етістіктерінің мағынасы; иіру, жіптерді, сымды ретімен айқастыру арқылы бір нәрсені дайылдау	Плетение	Wickerwork, Basketry	Intreccio, Lavoro d'intreccio, L'arte d'intrecciare
Өріс, Дала	1-Ормансыз жазық, кеңістік; 2-Егін салу үшін өңделген жер, телім	Поле	Field	Campo
Өрістеу (2); Көші-қон (1)	2-Хайуанаттың бір жерден екінші жерге ауысып отыруы; 1-Адамдардың үлкен қатықтарға орын ауысуы	Миграция	Migration	Migrazione
Өсімдік	Өсімдіктен тұратын; өсімдіктен алынған, жасалынған	Растительный	Floral, Plant, Vegetable	Floresale, Vegetale
Өсінді	Бірлесенің жанама жіңішке, ұзын бөлшегі, қосымша бұтақ	Отросток	Aporhysc, Appendix	Apofisi, Appendice
Өсіру	Өсімдік пен малдың өсіруіне мақсатты бағытталған әрекет	Выращивание	Growth, Nurture	Crescita, Sviluppo, Allevamento, Coltivazione
Өткел	Жаяу немесе жүзіп өтуге болатын бірдененің арасындағы аралық	Проход	Way, Passage, Passageway	Passaggio, Via d'accesso
Өткірілген, Қайралған	Өткірілеп, ұпталып жонылған, үшкірілген	Точеный	Chiselled	Cesellato
Өтпеу, Дөкірлеу	«Өтпес» етістігінің мағынасы	Загупление, Загупление	Blunting, Get blunt, Become blunted, Go blunt	Diventare ottuso, Perdere il filo, Spuntarsi
Өшірілген	Қажалып қалған немесе ұзақ уақыт бойы қолданғанның нәтижесіндегі жұқа етіп қажалған	Стертый	Worn-down, Worn-out, Worn, Threadbare, Frayed	Logorato, Consumato, Liso

II

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Пагода	Будистердің гибадатханасындағы мемориалды құрылыс пен жәдігерлерді сақтайтын қойма; пагодалар лавальон немесе мұнарлар (жиі көп қабатты) түрінде болады	Пагода	Pagoda	Pagoda
Пайда болған, Құралған (2); Білім беру (1)	2-Қандай да бір үдерістің нәтижесінде қалыптасқан нәрсе; 1-Тұлға, қоғам және мемлекеттің қызтуылылығындағы мақсатты білім беру мен тәрбиелеу үдерісі	Образование	Creation, Product (2); Formation, Education (1)	Creazione, Prodotto (2); Formazione, Educazione (1)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Пайда болу, Шығу (1); Аттегі, Шығу тегі (2)	1-Көріну, басталу; 2-Туғаннан бір ұлтқа, тапқа, қауымға жататындық	Пронсхождение	Origin, Genesis	Origine
Пайдалану іздері	Артефактінің бетіндегі кезкелген микроскопиялық сызаттар	Следы использования	Use marks, Tear marks	Tracce d'uso
Пакег	Бір нәрсенің бумасы, байланы	Пакег	Bag	Borsa, Sacco, Sacchetto
Пақса	Сабан аралас балшық, құрылыс материалы, ежелгі және орта ғасырларда Орта және Орталық Азияда кеңінен пайдаланыған	Пақса	Pakhsa	Pakhsa
Палео	Күрделі сөздердің ежелгі замандарға және олардың зерттеулеріне қатысты деген мағына үстейтін алдыңғы құрамбөлік	Палео-	Palaco-	Paleo-
Палеоантрополог	Палеоантропология маманы	Палеоантрополог	Palaeoanthropologist	Palcoantropologo
Палеоантропология	Қазба адамдардың физикалық түрлерін зерттейтін антропология саласы	Палеоантропология	Palaeoanthropology	Paleoantropologia
Палеобиолог	Палеобиология маманы	Палеобиолог	Palaeobiologist	Paleobiologo
Палеобиология	Жердің бетінен жоғалған жануарлар мен өсімдіктердің пайда болуын, эволюциясы мен өмір сүру қалпын зерттейтін биология саласы	Палеобиология	Palaeobiology	Paleobiologia
Палеоботаник	Палеоботаника маманы	Палеоботаник	Palaeobotanist	Paleobotanico
Палеоботаника	Көкс өсімдіктердің қалдықтарын зерттейтін ғылым	Палеоботаника	Palaeobotany	Paleobotanica
Палеограф	Палеографиямен айналасатын ғылым	Палеограф	Palaeographer	Paleografo
Палеография	Жазу тарихын, ежелгі жазба ескерткіштердің уақытын, жерін анықтаумен айналысатын тарихи – филологиялық арнайы пән	Палеография	Palaeography	Paleografia
Палеозоолог	Палеозоология саласының маманы	Палеозоолог	Palaeozoologist	Paleozoologo
Палеозоология	Ежелгі ескерткіштерде табылған өткен дәуірлерде тіршілік етіп, өліп біткен қазба жануарлардың әлемін зерттейтін ғылым	Палеозоология	Palaeozoology	Paleozoologia
Палеоклиматолог	Палеоклиматология саласының маманы	Палеоклиматолог	Palaeoclimatologist	Paleoclimatologo
Палеоклиматология	Жердің геологиялық және тарихи өткен дәуірінің ауа-райын зерттейтін ғылым	Палеоклиматология	Palaeoclimatology	Paleoclimatologia
Палеолит	Тас құралдарының пайдалануымен басталып (шамамен 2,5 млн жыл бұрын), егіншіліктің қалыптасуына (шамамен б.з.д. 10 мың жылдық) дейінгі тас ғасырының бірінші тарихи кезеңі	Палеолит	Paleolithic	Paleolitico
Палеолит, Кейінгі Палеолит	Кейінгі Плейстоценның, мұз дәуірінің ең суық кезеңі, сол кезде адамзат Жердің барлық бөліктерін мекен еткен. Б.з.д. 40 - 10 мың жылдықпен мезгімделенді	Палеолит, Поздний Палеолит	Upper Palaeolithic, Late Stone Age	Paleolitico Superiorc
Палеолит, Жоғарғы немесе Кейінгі Палеолит	Хронологиялық дәуір, Палеолиттің соңғы кезеңі; соңғы Плейстоценның (мұз дәуірі) қаған сатысы, б.з.д. 50/45 - 10 мың мезгімделенді, <i>Homo sapiens sapiens</i> -тің кеңінен тараған дәуірі	Палеолит, Верхний или Поздний Палеолит	Upper Palaeolithic, Late Stone Age	Paleolitico Superiorc
Палеолит, Орта Палеолит	Палеолит кезеңінің ортаңғы кезеңі, 150.000-нан 50-40.000 жыл бұрын уақытты қамтиды. Еуропа мен Азияның мұздан бос барлық жерлерде адамзаттың кең мекен етуімен сипатталады	Палеолит, Средний Палеолит	Middle Palaeolithic	Paleolitico medio

Қазақша - Орысша - Ағылшын - Италиян Сөздігі

Палеомагнетизм	Тарихи геологиялық қалыптасу кезінде жердің магниттік өрісінің әсері мен бағытының өзгеруін зерттейтін ғылым	Палеомагнетизм	Palaeomagnetism	Paleomagnetism
Палеомагнитолог	Палеомагнитология саласының маманы	Палеомагнитолог	Palaeomagnetist	Paleomagnetologist
Палеомагнитология	Жердің ежелгі магниттік өрісін зерттейтін геофизикалық сала. Бұл өріс тау жыныстарында сақталған, магниттелудің бағыты тау жыныстарының түзілу кезіндегі жер бетінің берілген нүктесінде пайда болған магнит өрісінің бағыты мен шамасына сәйкес келеді	Палеомагнитология	Palaeomagnetology	Paleomagnetology
Палеонтолог	Палеонтология саласының маманы	Палеонтолог	Palaeontologist	Paleontologist
Палеонтология	Ежелгі организмдердің тіршілік әрекеті мен қалдықтарының іздерін зерттеу барысында пайдаланатын, өткен геологиялық дәуірлерінің жануарлары мен өсімдіктері туралы ғылым	Палеонтология	Palaeontology	Paleontology
Палеопатология	Ежелде жерді мекен еткен өсімдіктер мен жануарлар организмдердің аурулық өзгерістерінің болғандығын анықтайтын ғылым	Палеопатология	Palaeopathology	Paleopathology
Палеосерология	Байырғы уақыттағы адамның қан тобының зерттелуі мен жүйенуі	Палеосерология	Palaeoserology	Paleoserology
Палеоэколог	Палеоэкология саласының маманы	Палеоэколог	Palaeoecologist	Paleoecologist
Палеоэкология	Қазынды организмдердің қарым-қатынасы мен мекендеу ортамен байланысын зерттейтін палеонтология бөлімі	Палеоэкология	Palaeoecology	Paleoecology
Палеоэнтомология	Күрт-құмырсқаның биологиялық әртүрлілігін және уақыт пен кеңістіктегі оның өзгеруін зерттейтін палеонтология бөлімі	Палеоэнтомология	Palaeoentomology	Paleoentomology
Палинология	Өсімдіктің тозаңдары мен спорларын зерттейтін ғылымдар кешенінің (ең бірінші ботаникалық) бір саласы	Палинология	Palynology, Pollen Analysis	Palinologia
Палисад, Қоршау	Үстіге қарай үшкірленген қалың бөрселерден тұрғызылған қорғаныс құрылыс	Палисад	Palisade, Fence	Palizzata
Пальметта	Сүйір жапырақтар будасы түріндегі суретшілік өрнегі	Пальметта (Пальметка)	Palmette	Palmetta
Пана, Баспана, Жапша	Адам тұратын үй, қорғанатын жер	Убежище	Shelter, Refuge	Riparo, Rifugio
Пана, Баспана	Қорғанатын орын, құрылыс	Укрытие	Shelter, Refuge, Hiding place, Hideout	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Пандус	Жоспарлық көрінісі бойынша тікбұрышты немесе қисықбұрышты болып келетін, ғимараттың кіреберісінде, кіруге арналған көлбеу жазықтығы алаңша; кейде баспалдақ ретінде жасалған	Пандус	Ramp	Rampa
Паноплия	Толыққанды әскери жабдықтану; сауыт, темір арқау	Паноплия	Panoply	Panoplia
Папирус	1-Қияқ тұқымдасына жататын көп жылдық су өсімдік. Тропикалық Африка, өзен, көлдердің жағасында өседі. Ежелде оның сабағынан мата, аяқ-киім, сал, кішкене кеме дайындаған. 2-Қонс және сүт ортағасырлық кезінде папирустың сабағынан жазу материалын жасаған	Папирус (лат. <i>Cyperus papyrus</i>)	Papyrus	Papiro
Парак, Бет	Кез келген материалдың сопақ тегіс бөлігі	Лист	Sheet	Foglio
Парапет	Ғимарат шатырын, терраса мен балқонды, өзен жағалауын, көпірді көмкеріп тұратын жатаған қабырға	Парапет	Parapet, Balustrade	Parapetto, Balaustra

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Паста	Қамыр сияқты зат (медицина, косметика, тәтті тамақ пісіруде және басқаларда қолданады)	Паста	Paste, Mixture	Pasta, Impasto
Пасталы	Пастадан жасалған	Пастовый	Paste, Glass paste	Pasta vitrea, Di pasta vitrea, In pasta vitrea
Пасторализм	Экономиканың саласы, оның негізіне үй жануарларын өсіру мен олардан алынған азықты пайдалану; малшылық	Пасторализм	Pastoralism	Pastoralismo
Патера	Шұңғыл немесе сопақ ыдыс; негізінен құрбандық сту мен ішуге арналған тостаған	Патера	Patera	Patera
Патина, Пат	Мыс, қоладан және т.б. металдардан жасалған бұйымдардың беттеріндегі табиғи организм асерінен немесе арнайы өңдеу барысында пайда болған, әр түсті тотық қабаты. Ол бұйымдарды коррозиядан сақтайды және сәндік мағынаны беруге қолданылады	Патина	Patina	Patina
Патрилинейлік	Әке, ер адам жағынан туыстық	Патрилиней-ный	Patrilinear	Patrilinear
Патша	Дара өкімет басшысы, монарх	Царь	King	Re, Monarca
Патша ағзам, Тақсыр	Монархиялық мемлекеттің басшысы; патша, император, кііз, билеуші	Государь	Sovereign	Sovrano, Principe
Патшалық	Монархияда патшалық басшылыққа байланысты; салтанатты, бай	Царский	Royal, King's	Regale, Reale, Regio
Пег	Ағаш, металл я басқа материалдың кімігірім кесегі, ол затты ілуге, бекітуге, ұстатқызуға бағытталған	Пер	Peg, Stake, Pole	Piolo, Paletto
Пек	Қою созылмалы я қатты қара заттек, оны ағаш, пымтзек немесе көміртас қарамайның ағызу барысында ажыратады	Пек	Pitch	Pecc
Пелике	Ауызы кең, бүйірі тамшы тәрізді, түреуіні аласа сақина түрдегі, бірқалыпты екі тұтқалы ыдыс	Пелика	Pelike	Pelike
Пенеплен	Сол толқынды, кейбір жерлері тегіс жазық, таулы аймақтың ұзақ; уақыт желге үгілуге ұшырауынан қалыптасқан	Пенеплен	Peneplain	Peneplano
Пергамент	1-Ертеде жануарлардың арнайы тәсілмен өңделген терісі. Дағыра мен мұржа, сонымен жазу материал ретінде кеңінен қолданылған; 2-Осы материалда жазылған ежелгі қол жазба	Пергамент	Parchment (1); Manuscript (written on parchment) (2)	Pergamena (1); Manuscript (su pergamena) (2)
Периметр	Жазық контурдың, мысалы көлбұрыштың барлық қабырғалары ұзындығының қосындысы	Периметр	Perimeter	Perimetro
Перипл	1-Ежелгі грек әдебиетінің түрі, онда теңіз жағалаулары бойындағы саяхаттар мен теңіз сапарлары сипатталады; 2-Теңіз жағалары бойындағы саяхаттар мен сапарлар	Перипл	Periplus (1); Periplus, Circumnavigation (2)	Periplo (1); Periplo, Circumnavigation (2)
Перловица	<i>Unionidae</i> тұқымдасына жататын тұщы су қосжақтаулы ұлылар түрі, қабыршағы сопақша, қалың қабыршақтарды түйме мен басқа бұйымдарды жасағанда пайдаланады	Перловица (лат. <i>Unio</i> sp.)	Bivalve mollusc, Bivalve mollusk (US)	Mollusco bivalve
Перфорация, Құм сағат түріндегі перфорация	Тарихқа дейінгі көптеген тас заттарда кездесетін бұрғылап тесу түрі, онда тесіктер қарама қарсы жақтарынан бұрал тесілген және тілігі бйхонустық немесе құм сағат тәрізді пішінді болып табылады	Перфорация в виде песочных часов	Hourglass Perforation, Hour-glass Perforation	Perforazione a clessidra, Perforazione con profilo a clessidra
Петроглиф	Тасқа қашап салынған кетсілген тас сурет немесе жазба	Петроглиф	Petroglyph	Petroglifo

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италия Сөздігі

Петрология	Тау жыныстарының геологиялық және химиялық зерттелуі	Петрология	Petrology	Petrografia, Petrologia
Пеш	Кез келген құрылысты (үй, монша) жылытатын немесе технологиялық үдерістер (нан пісіру, қышты күйдіру, металдың термооңдеу, зертханалық зерттеулер) барысында жоғарғы температура алу үшін пайдаланатын құрылыс	Печь	Oven, Kiln, Furnace	Forno
Пеш, Екі камералы пеш	Қыш бұйымдарды жылудың оңдеуге арналған, жану мен күйдіру камералары бар құрылыс. Пеште бұл камералар өзара тік және көлденең орналасқан	Двухкамерная печь	Two-chambered kiln, Updraft kiln (when the two chambers are vertically set)	Fornace a due camere, Fornace a doppia camera
Пеш, Құндақты пеш (Печь муфельная)	Өңделетін материал отын жанғанда бөлінетін заттардың (отын жағатын пеш) немесе ауаның (электр пеші) тікелей әсерінен құндақ арқылы бөлектентен термиялық пеш	Муфель	Muffle kiln	Muffola, Forno a muffola
Пигмент	Өсімдік я жағулар арқасында бояйтын зат, маатаға түрлі реңк береді	Пигмент	Pigment	Pigmento
Пикет	1-Аймақта орналасқан бақылау отряд, әскери барлау; 2-Арнайы ағаш немесе метал қазықпен қағылған зерттеу аймағының шартты нүктесі	Пикет	Picket (1); Stake, Peg (2)	Picchetto (1); Picchetto, Palco (2)
Пиксида	Әшкесі бұйымдарды, дәмдеуіштерді, жақпа майлар мен ұнтақтарды сақтайтын кішігірім домалақ (ағаштан, бастапқыда шамшаттан жасалынған) қақпағы бар қорап	Пиксида	Pyxis	Pyxis, Pisside
Пилон	Ғимарат қақпасының алдында, көпір кіреберісіндегі, әдетте мүсіндеп әшекейленген бағана, дын	Пилон	Pylon, Pillar	Pilone, Pilastro
Пилластр	Бір жағы қабырғаға қойылған төрт қырлы бағана	Пилластр	Pillar, Pilaster, Lesene	Pilastro, Lesena
Пинтадера	Өрнекті басатын қыш штемпелі, мөр	Пинтадера	Pintadera	Pintadera
Пирамида	Архитектуралық құрылыстағы кеңінен тараған пішін, табаны көп бұрыш, қалған қырлары ортақ төбелі үшбұрыштар болып келеді	Пирамида	Pyramid	Piramide
Пирон	Тас қалаудың кесектерін тігінен біріктіретін, қысқа металды (сирек тасты немесе ағашты) арқау	Пирон	Dowel, Dowel pin	Perno
Питекантроп (Явалық адам, <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Номо егесус қарапайым түрі, Оңтүстік-Шығыс Азия жерлерінде ғана өмір сүрген. 700 – 27 мың жыл бұрын мекен еткен	Питекантроп (Явалық адам, <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Java Man, <i>Pithecanthropus erectus</i>	Uomo di Giava, <i>Pithecanthropus erectus</i>
Пифос	Шар немесе жұмыртқа пішіндегі (үшкір жағы төмен орналасқан) ірі керамикалық немесе қыш ыдыс, азық-түлікті сақтауға пайдаланған	Пифос	Pithos	Pithos
Пияз	Жуа тұқымдасы, көп жылдық шөпті өсімдік, 5 мыңжылдықтан астам белгілі болған және кеңінен таралған көкөніс мәдениеті	Лук, Лук репчатый (лат. <i>Allium cepa</i>)	Onion, Bulb onion	Cipolla
Планиграфия	Үш өлшемділік кеңістіктегі өлшемің нәтижелерінің ұғымы мен сипаттамасы. Екі өлшемділік жоба немесе объектінің кескіні бар жағдайда, бұл анықтама тар мағынада пайдаланады	Планиграфия	Planigraphy, Spatial Characterization of a Site	Planigrafia, Descrizione topografica di un sito
Планшет	1-Бетіне сызба қағаз керілген, қатты материалдан жасалған тақта немесе парақ; 2-Жобаны түсіру барысында үш аяқтыдағы қағаз салатын тақта	Планшет	Drawing board	Tavoletta da disegno

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Пластика	Балшық, гипс және басқа жұмсақ заттардан соғып, жалпырып, ойып көлемді бейне жасау; мүсіндеу, мүсін	Пластика	Sculpture, Plastic arts	Scultura, Arte della scultura, Arti Plastiche
Платформа	Кез-келген қатты материалдан тұратын тегіс көтеріңкі алаң	Платформа	Platform	Piattaforma
Плейстоцен	Тәрттік дәуірдің кезеңі, 2,5 миллион жыл бұрын басталып, 12 мың жыл бұрын аяқталды. Плейстоцен дәуірі плиоценнен кейін басталады және голоценмен ауысады	Плейстоцен	Pleistocene	Pleistocene
Плингт	Архитектурада бағананың я ұстын төменгі бөлігі болып табылатын төрт бұрышты тақта	Плингт	Plinth	Plinto
Плинтус, Ерисулік	Архитектурада: 1-Бағана тұғырының төменгі жағы; 2-Еден мен қабырға арасындағы шегеленетін ағаш тақта; 3-Ғимараттың сыртқы төменгі бөлігіндегі шығыңқы жер	Плинтус	Plinth (1); Skirting board, Base-board (US), Mopboard (US) (2); Plinth (of a house) (3)	Plinto (1); Battiscopa, Zoccolo (2); Plinto (di casa) (3)
Плинфа	X-XIIIғғ. Византия мен орыс ғибадатханаларындағы архитектурасында негізгі құрылыс материал болған жалпақ және сопақ күйдірілген кірпіш	Плинфа	Plinthos (brick)	Plinthos (mattone)
Плюмаж	Бас киімге немесе ат сайманға тағылатын қауырсын үкі немесе шаш. Айдашықты қарау	Плюмаж	Plume (of feathers); Crest	Pennacchio
Подиум	1-Ғибадатханалар тұрғызылған биік тұғырнама; 2-Бағаналар тізбегін сүйен тұрған ұзын тақта; 3-Құрылыстың көтеріңкі тікбұрышты тірегі, алдыңғы бөлігінде қысқа баспалдақтар, ал басқа жақтарындағы тиісті қабырғалары орналасқан	Подиум	Podium	Podio
Полис	Антикалық кезеңдегі қала мемлекет; мемлекет пен қауымның әлеуметтік-экономикалық және саяси ұйымдастыруы	Полис	Polis, City-state	Polis, Città-Stato
Полихром стилі	Бұл термин бірнеше мағынада пайдаланады: скиф-сармат немесе ғұн уақытының зергерлік өнері, антика сауыт жазуы, византиядағы архитектуралық өнердегі безендіру тәсілі	Полихромный Стиль	Polychromic style	Stile policromo
Полихромды	Көп бояулы, түрлі түсті	Полихромный	Polychrome, Polychromatic, Multicoloured	Policromo, Multicolore
Портрет	Шынайы өмірде бар я жоқ, жеке немесе топтама адамдардың бейнесі. Портрет бейнелеу өнерінің сұғат, мүсін, графика түрлерімен жазыла береді	Портрет	Self-portrait	Autoritratto
Пост	Префикс, Артынан, Кейіннен, Соңынан сөздерін қарау	Пост-	Post-	Post-, Dopo-
Посткраниалды қаңқа	Бас бөлігінен төмен орналасқан адам қаңқасының бөлігі	Посткраниаль ный скелет	Postcranial	Postcraniale
Постромка	Арбаға жегілген аттардың қамытын пәлекке тұтастыратын сарма қайыс немесе белдік	Постромка	Tug, (Leather) Strap	Cinghia, Correggia
Притвор (1); Құлпы (2)	1-Бірденені жабатын қиы; 2-Шіркеудің алдыңғы бөлігі, шіркеу баспалдағының артынан орналасқан	Притвор	Leaf, Wing, Shutter (1); Narthex (2)	Battente (1); Nartece (2)
Проксималды	Дененің ортасына немесе оның ортаңғы жазықтығына жақын орналасқан	Проксималь ный	Proximal	Proximale, Basale
Пронизь	1-Тізбелеуге арналған тегісі бар моншақ, маржан; 2-Сондай моншақ пен ұсақ бісерден жасалған зиекей	Пронизь	Pierced bead, Bead with a wide aperture, Bead (1); A bead necklace (2)	Perlina, Vago (1); Collana di perline, di vaghi (2)

Пропилен	Симметриялық дінмандайшалар мен ұсынылған тұлғаның салтанатты өткел, өтетін жол	Пропилен	Propylacum	Propileo
Прото	Бірденнің жоғары дәрежеге дамуындағы кезеңге дейінгі алғашқылығын, түпнегізін немесе бастапқы кезеңді білдіретін күрделі сөздердің бөлігі	Прото-	Proto-	Proto-
Протоқалалық	Қалалық дәрежеге дейінгі қоныстың әлеуметтік-саяси жағдайның дамуы	Прото-городской	Proto-urban, Proto-town	Proto-urbano
Протома	Дене, тұмсық, бастың алдыңғы бөлігі; жануардың немесе мифологиялық кейіпкердің алдыңғы дене бөлігінің бейнесі	Протома	Protome	Protome
Пуансонды	Қалыпты тесілген тесіктер арқылы жасайтын декоративті әдіс. Бедерлеу мен нақыштамаға ұқсайтын, бірақ қолмен жасалатын әдіс	Пуансонный	Pointillé	Pointillé, Punteggiato
Пункт, Нүкте	Бір нәрсеге қағысты, бірдеменен өзгешеленетін кеңістіктегі маңызды нақты орын	Пункт	Point	Punto
Пунсон	Металдың бетін нақыштама салу құралы; металды қысыммен өңдейтін штамптың үстінгі дөңсестеу бөлігі	Пунсон	Stamp, Die	Punzone
Пұт	Алғашқы қауым халықтары құдай ретінде табынатын адам немесе жануар; кумир	Идол	Idol	Idolo
Пұтқа табыну	Алғашқы қауымдық құрылыс кезінде - моногестік діндердің жалпы атауы	Язычество	Paganism	Paganesimo
Пұтқа табынушы	Пұтқа табынатын адам	Идолопоклонник	Idolater	Idolatra
Пұтқа табынушылық	Пұтқа табынушылықтарға қатысты, оларға тән	Языческий	Pagan	Pagano
Пұтқа табынушылық	Авраамиялық діндер (Ислам, Христиан, Иудаизм) бойынша пұтқа табынушылық бұлшың құдайға табынуды ауыстыруы	Идолопоклонничество, Идолопоклонство	Idolatry	Idolatria
Пышак	Кесуге арналған жүзі өткір құрал, және де кейбір кескіш құралдарының кескіш бөлігі	Нож	Knife	Coltello
Пышак, Үңгірсы бар пышак	Желкесі өтпес, ал екінші жағында өткір жүзі бар кішігірім снбек құралы	Нож с обушком	Backed Knife, Backed Blade	Coltello, Lama a dorso abbattuto
Пышактарізді тілімші	Өзектасты арнайы тәсілмен жарғанда алынатын ұзын және жіңішке қару. Екі жүзі өткір болғандықтан, оны пышак ретінде де пайдаланған	Ножевидная Пластина	Knife-shaped blade (in stone)	Lama, Coltello (in pietra)
Піл сүйегі	Сәнді заттарды дайындауға пайдаланылатын асыл материал, әдетте пілдің азу тістері. Кескішпен жақсы өңделеді және тегістеледі	Слоновая кость	Ivory	Avorio
Піскек, Бұлғауыш	Бір нәрсені араластырғанда пайдаланытын аспап	Мешалка	Mixer, Stirrer, Stirring rod	Mescolatore, Agitatore
Пісте	Анакардия тұқымдасына жататын кішігірім ағаш не бұта, Жерортатеңіз, Солтүстік-Шығыс Африка мен Азияда тараған. Алғашқы қоғам кезінде пісте тамаққа, ал қатты және тығыз ағашы ұсталық колонерде пайдаланған	Фистанка (лат. Pistacia)	Pistachio (tree), Pistachio (nut)	Pistacchio (pianta e seme)
Пішен қора, Шөп қора	Ат қора немесе мал қораның маңындағы ішкі сақтайтын қора	Сеновал	Barn, Hayloft, Haymow	Fienile
Пішін, Фигура	Сыртқы келбеті, түрі, пішіні	Фигура	Figure	Figura
Пішін, Кішігірім пішін, Мүсін	Түрлі бағытталған кішігірім пішін; кіп-кішкентай мүсін	Фигурка	Statuette, Figurine	Statuetta, Figurina

Р

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Радиометриялық	Заттың сапалық және сандық құрамын анықтау үшін радионуклидтерді қолданады. Олар әдетте реагенттерге енгізеді немесе сараптамадан өтетін заттардың ядролық бөліктердің әсерінен пайда болады	Радиометри-ческий	Radiometric	Radiometrico
Разряд	Белгілі ымындар бойынша заттар, көріністердің бөлімтесіндегі топ, ру, дәреже	Разряд	Class, Rank, Category	Classe, Categoria, Ordine
Рақа	Шірімей сақталған мәйт жатқызылған кеме тәрізді сағана	Рақа	Reliquary, Shrine	Reliquario
Раклет	Шеттері ретушпен өңделген, әдетте жартылай сопақша болып келетін тілімше я сындырынды; раклеттерді қырғыш ретінде пайдаланған	Раклет	Raclette	Raclette
Рало	Жүзі жай, атысыз жер жыртатын қапаралайым соға түрі	Рало, Орало	Ard plough	Aratro a chiodo
Рамка	Бір нәрсенің кішкене жіктемесі, рама	Рамка	Frame	Cornice
Ранг	Иерархиялық категория, дәреже, тап	Ранг	Rank	Rango
Раса, Нәсіл	Тұқым қуалау арқылы берілетін ұқсас антропологиялық белгілері бар, шығу тегінің және алғашқы орналасқан аймақтары бір болған тарихи қалыптасқан адамдар тобы	Раса	Race	Razza
Рәсім	Символдық мән мағынадағы әлдеқандай оқиғаларды немесе салтанатты күндерді мерекелеуге арналған әрекеттердің дәйектілігі	Церемония	Ceremony	Cerimonia
Рәсім	Салт-жораның түрі; күрделі символдық тәртіптің (соның ішінде сөйлесу) нысаны; сиқыршылық немесе дини дағды	Ритуал	Ritual	Rituale
Рәсім, Жоралғы, Дәстүр, Қаде, Ғұрып	Белгілі бір қоғамда немесе әлеуметтік ортада пайда болып, оның мүшелерінің үйреншікті мінез-құлығы	Обычай	Custom, Tradition, Usage	Usanza, Uso, Costume
Рәсімдеу, Дайындау (1); Сыртқы келбеті (2)	1- «Жасау, Рәсімдеу» етістігінің ірекеті мен нәтижесі: бірдемеге соңғы, бекітілген немесе керек нысанын жасау; 2- сырт, қалпы	Оформление	Design, Plan, Planning (1); Appearance, Form, Guise (2)	Design, Progettazione (1); Design, Forma, Veste (2)
Рәсімді	Рәсімге тән; ерекше салтпен өтетін; салтанатты	Церемониалы-ый	Ceremonial	Cerimoniale
Реверс	Медальдың, тиыптың сырт жағы	Реверс	Reverse	Verso, Rovescio
Редакциялау (1); Редакция (2)	1-Басылымның алдында мәтінді түзету мен жөндеу; 2-Басылыммен айпаластатын және оның мазмұнын қадағалайтын жұмыскерлер ұжымы және баспа ғимараты	Редакция	Editorship, Editing (1); Editorial Board, Publishers, Publishing House (2)	Redazione, Revisione (1); Editore, Editori, Casa editrice (2)
Реликвия	Дини сезіммен табынатын және дінилікте тылсым болып табылатын зат	Реликвия	Relic	Reliquia
Рельеф, Бедер	1-Жазықта дөңестеніп тұратын мүсінші бейнелер; 2-Жер бетінің құрылысы	Рельеф	Relief (1); Relief, Landform (2)	Rilievo (1); Rilievo terrestre (2)
Рельефтік, Бедерлік	Бедерлікке тән; бейнелер мен қалыптардың жазықтығы мен созымдылығы	Рельефность	Relief	Rilievo
Рес, Бояу, Сыр	Заттардың бетін көзкеге түске айналдыратын қоспа	Краска	Paint, Dye, Pigment	Pittura, Tintura, Pigmento

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Ресң (2); Сырлау, Бояу (1)	2-Бірдеменің түсі, ресңі; 1-«Бояу, Ресң беру» етістігінің әрекеті: бояумен жағылған немесе бояуды сңіру	Окраска	Tint, Hue (2); Paint, Colour (1)	Colorc, Tinta, Sfumatura (2); Colorarc, Dipingere (1)
Ресң	Негізгі өңнен айырқыла өзге түрлі түс	Оттенок	Shade, Nuance, Gradation, Tone	Sfumatura, Tonalità
Рентгенофлуоресцентті талдау (РФТ)	Затты оның элементті құрамы, яғни элементті талдаудың алу мақсатында заманауи спектроскопиялық әдістерінің бірі	Рентгенофлуоресцентті анализ (РФА)	X-ray fluorescence spectrometry	Fluorescenza ai raggi X
Реплика	Бейнелесу өнерде топнұсқадан айырмашылығы жоқ көркем шығарманың қайталануы	Реплика	Replica	Replica
Реттілік	Бірінің бірінен орияласу жүйелігі	Последовательность	Succession, Sequence	Successione, Sequenza
Ретуш өңдеуші	Бірдемені ретуштеуге арналған тас құралы	Ретушер (Отжимник)	Pressure flaking tool, Fabricator	Ritoccatore, Strumento per ritoccare
Ретуш өңдеуші	Бірдемені ретушпен айқындап өңдеуге арналған тас құралы	Отжимник (Ретушёр)	Pressure flaking tool, Fabricator	Strumento per scheggiare a pressione, Ritoccatore
Ретушпен өңделген	Ретуштың ізі бар артефакт	Ретушированный	Retouched	Ritoccato
Ретуштеу	Тас құралдардың шеттерін немесе толық бетінен ұсақ қабыршақтарды тас бетінен жеңіл соққылармен қырнап арыу	Ретушь	Retouch	Ritocco
Ретуштеу, Кезектестілген ретуштеу	Тас сындырынды үшін өңдеу тәсілі	Чередующаяся Ретушь	Alternate Retouch, Alternating retouch	Ritocco alternato
Ретуштеу, Кері ретуштеу	Тас құралдың өңделуі ішкі жағынан басталатын, тас өңдеудің техникасы	Обратная ретушь	Inverse retouch	Ritocco inverso
Ретуштеу, Қос жақты ретуштеу, Екі жақты өңдеу	Тас құралды қосалқы өңдеу, керекті еңбек құралды жасау барысында, скі шетін (ішкі және арқа қырларын) қырнап арыштың тәсілі	Двухсторонняя Ретушь, Двухсторонняя Обработка	Bifacial Retouch	Lavorazione bifacciale, Ritocco bifacciale
Ретуштеу, Қосымша ретуштеу	Тас құралдарының жеттерін қосымша қырнап өңдеу	Вторичная Ретушь	Second Retouch, Supplementary or Secondary retouch	Secondo Ritocco, Ritocco Supplementare
Ретуштеу, Сығулы ретуштеу	Тас құралдардың өңдеу техникасы, жіңішке қабыршақтарды сүйек, ағаш немесе тас құралдарымен бөліп алған	Отжимная ретушь	Pressure retouch	Ritocco a pressione
Ретуштеу, Тік ретуштеу	Тас өңдеу өнеркәсіптің техникасы, сындырындының жазық бетімен өңделген беттің бұрыш арасы 90 градусқа жақын	Крутая Ретушь	Abrupt Retouch (Steep or Crossed Retouch)	Ritocco erto
Ретуштеу, Тікелей ретуштеу	Тас жаңқаның арқа жағынан көрінетін ретушь	Прямая Ретушь	Direct Retouch	Ritocco diretto
Ретуштеу, Ұңғы ретуштеу	Қатты ретуштік өңдеудің түрі, бұл тәсіл тас жаңқаның жүзге қарсы бетінің қайыруы кезінде пайдаланады, сондықтан ол қолда ұстау мен саусақпен таянға ыңғайлы	Обухная Ретушь	Backing, Backing or Bunting retouch	Ritocco erto
Ритон	Мүйіз ішінінде жасалған ыдыс, төменгі бөлігі жануардың (ит, қой, ешкі, жылқы) немесе адам басы түрінде жасалған. Тасаттық жоралары кезінде немесе құлайдың құрмегіне шарап құйып ішуге арналған ыдыс	Ритон	Rhyton, Drinking Horn	Rhyton, Corno potorio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ромб	Тең қабырғалы төрт бұрышты ромб тәрізді микролиттік құрал	Ромб	Rhomboid (stone tool)	Romboide
Рөмкс	Спиртті ішімдіктерге қолданатын, түбіне қарай тарылатын тіректі шыны стақан	Рюмка	Small Glass, Liqueur glass (1); Goblet (2)	Bicchierino (1); Calice, Coppa (2)
Ру	1-Туыстық қатынастағы және бір шаруашылықпен айналасатын негізгі қоғамдық ұйым; 2-Ұлымын жіктеудегі жалпы қасиеттері бар, бірнеше жақын түрлерден тұратын топ; 3-Сорт, тек	Род	Family, Kin, Kinsfolk, Relatives, Relations (1); Genus, Class, Classe, Specie (2); Kind, Type, Sort (3)	Famiglia, Parenti, Parentado (1); Genere, Classe, Specie (2); Tipo, Categoria (3)
Рулетка	Валикке оралатын, бетіндегі меже сызықтары бар шәкіл аспап; ұзындықты өлшеуге арналған	Рулетка	Measuring tape, Tape	Metro, Nastro metrico, Metro a nastro, Rotella metrica
Руна, Бітік	Скандинав және германдық халықтарымен тас, ағашта ойылған құрыптық және естелік жазбасы (II–XIII ғғ.); Ежелгі түркі халықтарының жазуы (VIII–XII ғғ.)	Руна	Rune	Runa
Руналық жазу, Бітік жазуы	Скандинавтықтар, германдықтар, түркілер қолданған ежелгі әліпби	Руны	Runes, Runic letters	Rune

C

Қазақша	Түсіпдірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Сабан	Астықтың бастырылғаннан кейін қалған нан дақылдарның бидайсыз сабақтары	Солома	Straw	Paglia
Саға, Құйылыс	Өзеннің (теңізге, көлге) құйылысы	Устье	Mouth (of a river), Delta or Estuary (1); Mouth (of vessel), Opening (2)	Foce (1); Bocca, Imboccatura del vaso (2)
Сағана	Мазардың ішкі бөлігі, әдетте ол шіркеу немесе зираттың жер астында орналасқан	Склеп	Crypt, Vault, Vaulted grave	Cripta, Tomba a volta
Сағана, Мазар	Өлген адамның денесін салып, оның мәңге есте сақтауға бағытталған архитектуралық құрылыс немесе тас табыт	Гробница	Tomb, Sepulchre (1); Burial chamber (2); Grave (3)	Tomba, Sepolcro (1); Camera funeraria (2); Sepoltura (3)
Сагарис	Парсы, скиф және сактардың жауынгерлік бағтасы	Сагарис	Sagaris	Sagari
Садақ, Жак	Лақтыратын қару түрі, жебемен атуға арналған. Тас дәуір адамының маңызды қаруы, палеолит кезеңінде пайда болған	Лук	Bow	Arco
Садақ тәрізді	Ішіні садакқа ұқсас құралдарға айтылады	Лучковый	Bow-shaped, Arched, Curved, Bent	Ad arco, Arcuato
Садақ түзеткіш	Бір жазығы тік тас асабы. Садақтың сабын түзету барысында немесе мүмкін жазу мен тегістеу кезінде қолданған	Выпрямитель стрел	Arrow straightener, Arrowshaft straightener	Raddrizzatore per frecce
Садаққап	Садақ жебе мен оның ұштары үшін жасалған ағаш қорапша, б.з.д. VIII ғ. соңы–IIғ. басында скиф-сақ тайпаларымен пайдаланған	Горит	Gorytos, Gorytus	Gorito
Садаққап	Жауынгердің жабдығы, садақ салынатын құрдақ	Налучье	Quiver	Faretra
Садақшы	Садақпен қарулы жауынгер, мерген	Лучник	Archer	Arciere, Tiratore con l'arco

Сажын	Орыстың ұзындық өлшемі, үш аршынаға тең (2,13 м)	Сажень	Sazhen	Sagena (antica unità di lunghezza russa)
Саз	Құрамының басым көпшілігін сазды минералдар құрайтын, дәнекерленіп қатаймаған шөгінді таужыныстар; балшық қып жасау мен кірпіш өндірісінде пайдаланады	Глина	Clay	Argilla
Саз балшықтан істелген; Саз балшықтан салынған	Арнайы балшық немесе топырақ пен шыбық я тас араластырылып жасалған құрылыс қоспа. Саманға қарағанда, шөп секілді органикалық қоспасыз жасалған	Глинобитный	Pisé, Rammed Earth, Packed earth	Pisé, in Terra battuta, di Terra battuta
Саздақ	Балшық топыраққа тән; балшық топырақтан тұратын	Суглинистый	Loamy, Argillaceous sand	Terreno franco, Terra franca, Terreno franco-argilloso
Сазтас, Аргиллит	Сазбалшықтың шымырланып қатаюы мен құрғақтану нәтижесінде қалыптасқан, тас секілді тау жынысы	Аргиллит	Argillite	Argillite
Сай	Орталық Азия мен Қазақстандағы жар, жыра, уақытша немесе тұрақты су ағыны бар кішігірім алқап	Сай	Brook, Stream, Torrent	Ruscello, Torrente
Сай, Жыра	Жер бетіндегі терең ұзын тік еңістері бар ойыс	Овраг	Ravine, Gully	Gola, Burronc, Canalone
Сайман, Құрал	Кез келген жұмыс жасағанда пайдаланатын, көбінесе қол құралы	Инструмент	Instrument, Tool, Implement	Strumento, Utensile, Attrezzo
Сакина, Жүзік	Шеңбер, дөңгелек пішінді зат (әдетте металл мен басқа да қатты материалдан жасалады)	Кольцо	Ring	Anello
Сақпан	Тас лақтырағын суық қару, белбеу немесе белдік секілді, бір шетіне ілмек жасалған, оған атқыш тас қиғишпен	Праща	Sling, Slingshot	Fionda, Frombola
Сақралды	Діни рәсімге қатысты; ғұрыптық, салттық, қасиетті	Сақралный	Sacral, Sacred, Holy	Sacrale, Sacro
Сақтау	«Сақтап беру, Сақтау» етістігінің мағынасы: құптап ұстау, сындырмау, қауіп-қатерден, зақымдалудан сақтау	Хранение	Storage, Warehousing	Deposito, Stoccaggio
Сақтау	«Сақтап қалдыру» етістігінің әрекеті: қорғау, біреуге, бірдемеге жоғалуға мүмкіндік бермеу	Сохранение	Preservation, Conservation	Conservazione
Сақтаушы	1-Бір нәрсені сақтайтын адам; 2-Мұражай, мұрағат, кітапхана қорғаушы – лауазымының атауы	Хранитель	Keeper, Custodian, Guardian (1); Curator trustee, Administrator (2)	Custode, Guardiano (1); Curatore (2)
Сала бастау (2); Қатарлап салу, Қалау (1)	2-құрылысты бастау; «Салу» етістігінің мағынасы: 1-белгіленген тәртіп бойынша заттарды қатарлап қою	Закладка	Lay the foundations of sth (2); Put down, Lay down (1)	Gettare le fondamenta (2); Posare, Mettere in opera (1)
Салат салатын ыдыс	Шұғыл емес, сопақ және төртбұрышты асханалық ыдыс	Салатница	Square bowl	Ciotola (ampia) a bocca quadrangolare
Салмақбергіш	Бір нәрсені ауырлату үшін пайдаланатын құралы, заттек	Утяжелитель	Digging stick weight	Peso in pietra con foro per calettatura di un bastone

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Салпыншақ	Білезік, алқа түрінде жасалған салпыншақ аксессуар, әшекей	Брелок	Keychain, Charm, Trinket	Amuleto, Portafortuna
Салпыншақ	Мойынға киілетін мойынғұмарға қарағанда, қандай да бір нәрсеге тағылатын зергерлік әшекей. Салпыншақты әйелдермен қатар ер адамдар да таққан	Подвеска	Pendant	Pendente
Салт атты, Атты	Атты адам; Шабандоз; Ежелгі Рим және кейбір антика мемлекеттерінде – жоғарғы мүлік деңгейі бар, дәрежесі биік қауым	Всадник	Horseman, Rider	Cavaliere
Салт, Әдет-ғұрып	Тұрмыс-тіршіліктің дәстүрі, діни ұғымының түсініктері көрсетілген әрекеттердің жиынтығы (салт-жәра немесе әдетпен белгіленген)	Обряд	Rite, Ceremony	Rito, Cerimonia
Салу, Салып қою	Сыйғызып салу, және де бір жерге орнықтыру	Положить	Put, Set, Lay, Place	Mettere, Porre, Collocare
Салу, Тұрғызу	Орназу, салу етістігі бойынша әрекет үдерісі	Возведение	Building, Construction	Costruzione, Erezione
Салып қою, Салу	Сыйғызып салу, және де бір жерге орнықтыру	Положить	Put, Set, Lay, Place	Mettere, Porre, Collocare
Самай салпыншағы	Самай сүйектің деңгейінде, жиі жұпты бас киімге тағылатын әшекей	Височная подвеска	Temple Pendant	Pendente da copricapo
Саман	1-Балшық кәсібінде ұсақталған сабан қоспасы; 2-Күйдірілмеген кірпіш	Саман	Straw, Reeds (1); Mud brick, Brick (2)	Paglia, Canna (1); Mattone crudo (2)
Саман, Адоб, Кірпіш	Құрылыста қолданылатын күйдірілмеген шикі кірпіш. Органикалық қоспалыстар қосылған саз балшық, ашық ауада кептірілген	Адоб, Саман	Unfired clay brick, Adobe, Sun-dried mud brick	Blocco di Argilla, Mattone crudo, Mattone Grezzo
Самұрық құс, Грифон	Ежелгі шығыс аңыздардағы: кескінінде басы бүркіт, денесі арыстан нышандарын біріктірген қиял-ғажайып жануар. Аңыз-әңгімелер бойынша, грифон алтынды тауып, жасырын сақтай білген	Грифон (Гриф)	Griffin, Gryphon	Grifone
Самырсын жаңғағы	Қылқан жапырақтылар тұқымдасына жататын бұта сияқты ағаш сабақты өсімдік жемісі. Жемісі бүрлі, бір жерде бірнешеуі өседі, дәннен самырсын майын дайындайды. Еуропа мен Азияда неолит дәуірінде тамаққа пайдалана бастаған	Кедровый орех	Pine Nut, Kernel	Pinolo
Самырсын, Май қарағай	Қарағай тұқымдасына жататын көп жылдық ағаш. Солтүстік жарты шардың, әсіресе Солтүстік Америка мен Шығыс Азия қоңыржай жерлерінде өседі. Ағашын құрылыста пайдаланады, қабығынан майқарағай шипамайын, қылқаны мен бұтақтарынан – самырсын майын алады	Пихта (лат. <i>Abies</i>)	Fir	Abete bianco
Саналы адам	Қазіргі кезде өмір сүретін Адамдар. Адамтәрізділердің анатомиялық өзгешелігімен қатар, мәдениеттің жоғарғы дамуы мен абстрактілі ойлау қабілетімен срекшеленеді	Человек разумный (лат. <i>Homo sapiens</i>)	<i>Homo sapiens</i>	<i>Homo sapiens</i>
Сандық даралар	Жануарлардың немесе адам сүйектерінің белгілі жиынтығындағы тұлғалардың, ағзалардың, жеке адамның ең аз саны	Особь, Количество особей	MNI, Minimum Number of individuals	Numero minimo di individui (NMI)
Сантиметр	Метрикалық өлшеуіш жүйесінде ұзындық өлшейтін өлшеуіш, метрдің жүз бөліктің бірі	Сантиметр	Centimeter (1); Measuring tape (2)	Centimetro (1); Metro. Metro a nastro, Feltuccia metrica (2)

Саңылау	Бірдемедегі тесік, ұрғыма, бір жерге апаратын өткел	Отверстие	Hole, Aperture, Opening, Mouth, Vent	Foro, Apertura, Orifizio
Саңылаулы балта	Сапты кигізетін тесігі, құлағы, ойығы бар балта	Проушный Топор	Holed Axe	Ascia con foro d'innesto
Саңылаусыз	1-Саңылаусыз, тесіксіз бекітіліп жабылған; 2-Бұлдыр, анық емес	Глухой	Blind (in architecture) (1); Opaque, Non-translucent, Non-transparent (2)	Cieco (1); Opaco, Diafano (2)
Сап	Еңбек құралдарды ұстауға арналған ұзын тұтқа. Әдетте метал немесе ағаштан жасалады	Черенок	Handle, Haft, Hilt	Impugnatura della spada, Manico
Сап	Ағаш бақаны, ұзын таяқ, скі жағына садақ, найза, ілсек ұшы, туу ілінетін дінгек	Дрвко	Staff, Shaft (of an arrow or a spear), Pole	Asta, Palo, Bastone
Сап	Қолға ұстауға болатын аспап бөлігі	Рукоятка	Handle, Haft (1); Grip, Handgrip (2); Hilt (3)	Manico, Maniglia, Impugnatura (1); Presa, Impugnatura (2); Elsa, Impugnatura (3)
Сапты ұш	Сап немесе тұтқа кіргізу үшін, жіңішке шығыңқы бөлігі бар ұдталған зат түріндегі тас еңбек құралы	Остриё с черешком	Stemmed Point	Punta con peduncolo
Саптыаяқ	Кішігірім стакан пішінді ыдыс	Кружка	Mug	Boccale
Сапфир	Молдір немесе жартылаймолдір корундтың түрі. Темір мен титанның қоспалары арқылы түрлі түстері бар. Ең бағалы көк сапфир болып табылады	Сапфир	Sapphire	Zaffiro
Сарай (1); Қора (2)	1-Таяу Шығыс пен Орталық Азияның кейбір мемлекеттеріндегі өзінің архитектурасымен ерекшеленетін, үлкен монументалды салтанатты ғимарат, басшылар резиденциясы; 2-Түрлі мүлікті сақтайтын жабық бөлме, қора-қопсы	Сарай	Shed, Barn	Capanno, Casotto, Stalla
Сарай, Ғимарат	1-Биік салтанатты ғимарат; 2-Басшы, жоғары билеушілердің резиденциясы, сонымен мемлекеттік билік органы	Дворец	Palace	Palazzo
Саралау	Бөлшек тарауларды белгілеп, заттарды зерттейтін әдіс	Анализ	Analysis, Test	Analisi
Сараптама, Жақын көршінің кластерлік талдауы	Артефактілер мен ескерткіштердің кеңістік таралуын зерттейтін әдіс, бар болған мәліметтермен салыстыра отырып олардың теоретикалық, ықтимал орналасуын анықтайды	Кластерный анализ ближайшего соседа	Nearest-neighbour Analysis	Nearest-neighbour Analysis, Analisi del vicino più prossimo
Сараптама, Кластерлік талдау	Көп өлшемді статистикалық әдіс, бірлік пен жүйелер арасындағы ұқсастықты бағалайды	Кластерный анализ	Cluster Analysis, Clustering	Cluster Analysis, Clustering, Analisi dei gruppi
Сараптама, Өсімдік тозандарының сараптамасы (талдауы)	Ежелгі қоныстардың мәдени қабатарындағы өсімдіктердің тозаңы мен споралардың зерттелуі	Споропыльцев ой анализ	Pollen Analysis, Palynology	Analisi dei pollini, Palinologia

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Сараптама, Сандық талдау (Статистикалық талдау)	Археологияда жағпай мәліметтердің өңдеу барысында қолданады, біркелкі белгілерді жүйелеуде пайдаланады	Количественный (Статистический) анализ	Statistical or Quantitative Analysis	Analisi quantitativa o statistica
Сараптама, Спектрлік талдау	Оптикалық спектр бойынша заттың атомдық және молекулалық құрылымын анықтауға сапалық пен сандық әдістердің жиынтығы	Спектральный анализ, (Спектрографический анализ)	Spectrographic Analysis	Analisi spettrografica, Analisi spettrale
Сараптама, Статистикалық талдау	Статистикалық әдістер эксперименталды мәліметтер "өлшем"мен "бақылау" бойынша жеткілікті нәтижелерді бергенде қолданады. Ол материалдағы жасырын заңдылықтарды ашуға мүмкіндік береді.	Статистический анализ	Statistical Analysis	Analisi statistica
Сараптама, Тегістеу талдауы	Тас заттың немесе сынықтың микроскопиялық жіңішке үзінділерін бастапқы материалын анықтау мақсатында кесіп және оларды петрологиялық микроскоппен қарап, зерттеу техникасы	Шлифовой Анализ (Поперечный шиф)	Thin-section analysis	Analisi delle sezioni sottili
Сараптама, Тозық талдауы	Артефактіні бұрын қалай қолданғанын, тозу мен майысу деңгейін анықтайтын артефактілер мен сүйектерге жасалатын микроскоптық сараптама	Изношенность, Анализ изношенности	Use-wear Analysis, Wear Analysis, Tracological analysis, Microwear analysis	Analisi delle tracce d'uso, Analisi tracceologica o funzionale
Сараптама, Топырақ анализі, Топырақ сараптамасы	Жердің қышқылы, механикалық құрылымы мен минералды элементтерімен, органикалық заттермен қамтамасыз етуін анықтауы	Почвенный анализ	Soil analysis, Soil testing	Analisi del suolo, Analisi del terreno
Сараптама, Тіршілікті қамтамасыз ету қорларының сараптамасы (қорлардың талдауы)	Ежелгі қоғамдармен пайдаланатын аумақтағы техника мен табиғи қорлардың аралығындағы қағынастарының зерттелуі	Анализ ресурсов жизнеобеспечения (анализ ресурсов, доступных из местонахождения)	Site catchment Analysis	Bacino di approvvigionamento di un sito
Сараптама, Фосфаттық талдау (анализ)	Топырақтағы органикалық заттардың шіруі барысында қалған фосфатты қосыларды анықтау үшін пайдаланатын химиялық сараптама	Фосфатный анализ	Phosphate Analysis	Analisi dei fosfati
Сараптама, Фторлы талдау (анализ)	Салыстырмалы мезгімдесу әдісі арқылы жер астындағы сүйектердегі фтор мөлшері анықталады. Жер астындағы сулардағы фтор, біртеңнен сүйектегі кальцийді ығыстырады. Сүйектің құрамындағы фтордың көптігі, оның көнелігі қатшалықты екенін көрсетеді.	Фторный анализ	Fluorine Analysis (Fluorine Test)	Analisi del fluoro
Сарбаз, Жауынгер	Әскерде қызмет еткен, жаумен күрескен адам	Воин	Warrior	Guerrero, Soldato
Саркофаг	Өлікті қоюға арналған тас, ағаш және басқа материалдардан жасалған табыт. Кейде әшекейленген және орнелтелген	Саркофаг	Sarcophagus	Sarcofago
Сарқыншақ	Ескіліктің, өткен шақтың қалдығы	Пержиток	Survival, Remnant	Sopravvivenza, Vestigia
Сары топырақ	Қоңыр- сары, күңгірт түсті, қатпарлы емес, борпылдақ шөгінді	Лёсс	Loess	Loess, Löss
Сарымсақ бақасы	Бақалар тұқымдасы, Орталық және Шығыс Еуропадан Орталық Қазақстанға дейінгі тараған түр	Чесночница (лат. <i>Pelobates fuscus</i> Laur.)	Spadefoot (Toad)	Pelobate fosco
Сарышұнақ	Кеміргіштер отряды, тиіндер тұқымдасының бір туыс. Солгүстік жартышардың қоңыржай ендік далалы аймақтары, ормалды дала, ормалды түштра, шөл, шөлсізгі аудандарды мекендейді. Астық дәнді-дақылдардың зиянкестері	Суслик (лат. <i>Citellus suslica</i>)	European ground squirrel, European soughik	Scoiattolo di terra europeo, Suslik

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Саты	Жоғарыға көтерілетін баспалдақ түріндегі құрылғы, жоғарыға көтерілу мен астыға түсуге арналған	Лестница	Stairs, Staircase (1); Ladder, Rung ladder (2)	Scala, Scalinata (1); Scala, Scala a pioli (2)
Саты, Фазы	Қандай болса да үдеріс, құбылыс дамуының жеке кезені, шағы	Фаза	Phase	Fase
Сауда	Тауар айналымының, сауда-саттығының шаруашылық қызметі	Торговля	Trade, Trading, Commerce	Commercio, Scambio commerciale
Саудалық	Саудамен және оны қалай ұйымдастыру, жүргізу керек екендігімен байланысты	Торговый	Trade, Trading, Business	Commerciale, Relativo al commercio
Сауырағаш	Сауырағаштар тұқымдасына жататын ағаш. Биіктігі 30 м дейін ағаш немесе бұталар. 20 жуық түрлері Жерортаңізі, Солтүстік Африка, Қытайдың оңтүстігі мен Солтүстік Америка жерлерінде жабайы түрде өседі	Кипарис (лат. <i>Cupressus</i>)	Cypress	Cipresso
Сауыт	Жауынгерлердің денесін, қолы мен аяқтарын жабатын металды, құрыш киім	Латы	Armour, Armor (US), Plate armour	Armatura, Armatura a piastre
Сауыт	Ежелгі дүние мен ортағасырларда жауынгерлер денесін суық қарудың соққысынан қорғау үшін қолданған ұсақ сақиналар және тілімшесімен тұратын жейде түріндегі сауыт-сайман	Плацирь (Латы)	Armour, Coat of mail	Armatura, Cotta di maglia
Сауыт, Қойма	Сұйықтықты тасымалдау мен сақтауға арналған арнайы сұйық қоймасы	Танк	Reservoir, Cistern, Tank	Cisterna, Serbatoio d'acqua
Сауыт, Урна	Пішіні цилиндрлік тәрізді, әдетте тұтқасыз, әр түрлі мақсаттарда пайдаланатын кішігірім сыйымдылық	Урна	Urn	Urna
Сауыт-сайман	Денеңі белгілі бөліктерін жақын және қашықты қару-жарақтан қорғау үшін пайдаланатын құрал	Доспех	Armour, Armor (US)	Armatura
Сауыт жазуы, Ваза жазуы	Қыш ыдыстардағы арнайы бояулармен істеліген және кейіннен куйдірілген оюлы, сәнді өрнектер	Вазогисы	Vase-painting	Pittura vascolare
Сауыт қабыршағы	Жауулардың қабыршағына еліктеп жасаған ежелгі сауыттың бір түрі. Тігілген сауыт қабыршағы (тері немесе шұғаға тігілген) мен ламеллярды (негізсіз) қабыршақ	Чепуя (доспехи)	Scale Armour	Armatura a lamelle
Саф, Таза	Табиғи, табиғатта таза химиялық күйде кездесетін	Самородный	Native, Virgin, Original	Nativo, Naturale, Originale
Сахна (1); Көрініс (2)	1-Театралды көрсетілім өтетін орын; 2-Сюжеттік бейне	Сцена	Scene	Scena
Сахна суреті, Декорация	Бұйым немесе ғимараттың (қасбет, ішкі көрінісі) көркем безендірудің жүйесі	Декорация	Decor, Decoration	Decoro, Decorazione
Сәкі (1); Кішігірім дүкен (2)	1-Ескі орыс үйінде немесе крестьян үйіндегі ағаштан жасалған орындық; 2-Үлкен смес дүкен	Лавка	Bench (1); Shop, Store (2)	Panca (1); Negozio (2)
Сәулет, Архитектура	Адам өмірі мен қызметіне кеңістік орта жасайтын объектілердің құрылысын жобалау мен салу өнері, сәулетшілігі	Архитектура	Architecture	Architettura
Сәулет өнері, Архитектура	Сәулет өнерін қарау	Зодчество	Architecture	Architettura
Сәулеткер	Архитектор, Сәулетшіні қарау	Зодчий	Architect	Architetto
Сграффито	Монументалды-декоративті сурет өнерінің бір түрі, оның қағидасы бойынша сылақтың үстіңгі жұқа қабатын арнайы құралмен тырнаулау, үстіңгі түске қарама-қарсы түстің пайда болуына дейін	Сграффито	Sgraffito, Graffito drawing technique	Sgraffito, Graffito

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Себу, Көму	«Себу», «Толтыру» естігітерінің мағынасы: борпылдақ затгермен себу, толтыру	Засыпка, Засыпание	Backfill, Back Filling	Riempimento, Copertura, Materiale di copertura
Сегмент	1-Шеңбердің доға және оның хордасымен шектелген бөлімі; дене бетіндегі шектелген көністік және онымен қиылған бөлік; 2-Тілікті өңдеу барысында геометриялық пішінді шеңбер түріндегі алынған кіншігірім тас құралы	Сегмент	Segment (1); Segment, Crescent (2)	Segmento (1, 2)
Седел	Тұщы және тегіз сулардағы ұлу қабыршақтарындағы ішкі қабаты, табиғи текті органикалық-органикалық емес композит	Перламутр	Mother-of-Pearl, Nacre	Madreperla
Сексеуіл	Гүлгөжі тұқымдасына, Алаботалар түрлеріне жататын қатты ағаш өсімдік. Сексеуілдің 10-ға жуық түрлері белгілі, олардың барлығы Азияның ішкі және жартылай шөлейтті аймақтарында тараған. Ең танымал түрлері: Қара, Ақ және Зайсан сексеуілі	Саксаул (лат. <i>Haloxylon ammodendrum</i>)	Saxaul, <i>Haloxylon ammodendrum</i>	Saxaul, <i>Haloxylon ammodendrum</i>
Секпіл	Негізгі фондағы көптеген ұсақ дақтар	Крапина	Fleck, Mottle, Stain, Bloich, Spot, Speck	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Селадон	Көк түстің ақ сұр жасылдау реңкілі шыны әшекейдің ерекше түрі. Ежелгі Қытайдың Чжэцзян ағты шет аймағында ойлап шығарылған	Селадон	Celadon	Celadon, Porcellana celadon
Селеу	Астық тұқымдасы қау туысына жататын көп жылдық өсімдік. Боздық көптеген түрлері Солтүстік және орталық Еуразия жерлерінде тараған, жайылымда малдың азығы ретінде пайдаланады	Ковыль (лат. <i>Stipa</i> sp.)	Feather grass, Needle or Spear grass, Stipa	Stupa, Stipa, Alfa
Семсер	Өткір шанышқыш және кескіш, екі қырлы металды жүзі мен сабы бар суық қару	Меч	Sword	Spada, Gladio
Семсерші (1); Мечник (2)	1-Семсермен қаруланған жауынгер; 2-Кейбір мемлекеттерде тарихи лауазым; сот орындаушы	Мечник	Sword-man (1); Sheriff, Court official (2)	Spadaccino (1); Sceriffo, Addetto all'amministrazione della giustizia (2)
Сенім	Адамның белгілі бір түсініктерінің алдынала еш нақтылық пен логикалық тексерусіз мойындауында көрінетін ерекше күйі	Бера	Faith, Belief, Trust, Credence	Fede, Fiducia
Сераль	Гаремі бар сұлтанның және жалпы мұсылман басшысының сарайы	Сераль	Seraglio, Harem	Serraglio, Harem
Сервис	Асханалық немесе шай ыдыстарының толық жиынтығы	Сервиз	Service, Sct, Tea service	Servizio, Servizio da tè
Серіппе	Бұранда сым ретінде бүктелген болат жолақ, созылымдылығы мен серпімділігі нәтижесінде өзінің бастапқы қалпына тез келеді және де ол механикалық күлгің негізі, соққылы жұмсарту ретінде пайдаланады	Пружина	Spring (of a fibula)	Molla
Сима	Карниздің (бұтақтың) архитектуралық бөлігі, су ағылына арналған науа	Сима	Sima, Syna	Sima, Citasa
Синантроп	«Пекин адамы», інтекантропқа жақын <i>Homo</i> тұқымдасы, бірақ кейіңі және одан талай дамыған. Қытайда Чжоужоудың үстігінен табылған. 600–400 мыңжылдық бұрын, мұз басу дәуірінде өмір сүрген	Синантроп (лат. <i>Sinanthropus pekinensis</i> , <i>Homo erectus pekinensis</i>)	Peking Man, <i>Homo erectus pekinensis</i>	Uomo di Pechino, <i>Homo erectus pekinensis</i>
Сипаттама, Суреттеме	Бір нәрсе сипатталатын мазмұндама, шығарма	Описание	Description	Descrizione

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Ситула	Шелек түріндегі ежелгі ыдыс, түбі сопақина немесе домалақ, жиі металды, сирек терракоталық, кейде тұтқалы болады, салтанатты түсініктермен белгіленген	Ситула	Situla, Bucket	Situla
Сныр (Бұқа)	Мүйізді ірі қара, сүтқоректілер класына жатағын аша тұяқты, қуыс мүйізді, күйіс қайыратын жануарлар. Үй сиырлардың ата-тегі жабайы бұқа болған (Тур). Ет, сүт, тері алу мен тарғу күші үшін өсіріледі	Корова (Бык - м.р; Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Cow, Ox, Bull	Mucca, Buc. Toro
Скевоморфизм, Скейоморфизм	Басқа объектінің пішінінен көтеріп, бірақ басқа материалдар мен басқа әдістермен жасалған физикалық өрнек немесе дизайнның бөлігі	Скевоморфизм, Скейоморфизм	Skeuomorphism	Scheuomorfismo, Skeuomorfismo
Скевоморфты	Басқа бұйым бетінің техникалық өңделуі мен пішінін қайталайтын, көпіретін, бірақ басқа материалмен жасалған зат	Скево-морфный	Skeuomorphic	Scheuomorfo, Skeuomorfo
Скифос	Ежелгі гректік аласа аяқты және екі тік тұтқасы бар, ішуге арналған керамикалық тостаған	Скифос	Skyphos	Skyphus, Scifo
Скорпион	Ежелгі оқ атқыштың атауы	Скорпион	Scorpio. Dart-shooting machine	Scorpione
Скрепер	«Жоңғы» сөзін карау	Скрепер	Scraper, Grattoir	Raschiatoio, Grattatoio
Слюда, Кара шақпақ тас	Құрылымы күрделі мөлдір минерал, түссіз немесе сары түсті, эдісте қатпарлы. Адам қызметіндегі түрлі салаларында кеңінен қолданылады	Слюда	Mica	Mica
Слюдаль, Кара шақпақ тасты	Құрамында кара шақпақ тасы, слюда бар	Слюдистый	Micaceous	Micacco
Смальта	Текше пішінді я тілімше түріндегі түсті шыны, мозаикаларды құрастырғанда пайдаланады	Смальта	Smalto, Tessera	Tessera, Tessera musiva
Собор	Христиан дінінің ең үлкен шіркеуі немесе монастырь, құдайға сиыну рәсімін өткізетін жоғарғы рухани адам	Собор	Cathedral, Cathedral church	Cattedrale
Соғу	Тағалау, қалыптаумен жасалған; бсдерлеу, мөр мен бұрғылап тесу арқылы құрастырылған	Отчеканенный	Incuse, Struck	Martellato, Forgiato, Battuto
Соғу, Тағалау	Дайындаманы соққыштың ұрғылауы арқылы берілген мөлшерге дейін өңдеп, соғышма жасауға арналған металдарды қысыммен өңдеу әдісінің бір түрі	Ковка	Forging	Forgiatura
Соғу, Ұрғылау	1-«Үру» стістігінің мағынасы: соққылау, ұрғылау, соққышпау, бір нәрсені ұрғышпау; 2-Таспалу тәсілімен жасалған ыдыс қабырғаларын жұқарту, тегістеу техникасы	Битьё	Beating	Battitura, Pestatura
Соғылған, Қақталған, Тағалаған	Металдан соғу арқылы жасалған	Кованный	Forged, Wrought	Forgiato
Соғыс	Мемлекеттер, халықтар, тайпалар, қоғамдық топтардың арасындағы қарулы күрес	Война	War	Guerra
Соғыс ісі, Әскери іс	Қару-жарақ пен оның дамуымен байланысты шартты атау	Военное дело	Warfare	Guerra, Arto bellica
Созылған қалыпта	Жерленген адамның арқасында жатқан қалыптағы қаңқасы	Вытянуто положение	Skeleton in extended and supine position	Scheletro disteso in posizione supina
Созылынды	Бір бағытқа жайылған; пішіні ұзартылған	Вытянутый	Elongated	Allungato
Сойдақ тістер	Келбеті өзгертілген тістер (азу мен күрек тістер). Негізінен пілгүмсық сүтқоректілерде кездеседі. Теңіз морждар, нарвалдардың алдыңғы, келбеті өзгерген тістерін де сойдақ тістер деп атайды	Бивень	Tusk	Zanna

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Соха	Жер жыртатын ең көне еіншілік құралы. Соха жерді терең жыртады да оны жан-жаққа үйеді	Соха	Wooden plough, Wooden plow (US), Ard	Aratro, Aratro di legno
Соха	Металды тістері сопақ және жер жырту мен өңдеуге арналған қайырмасы бар ауылдаруашылық еңбек құралы	Плуг	Plough, Plow (US)	Aratro
Соққы	Бір нәрсеге бағытталған қысқа және қатты қимыл, оқыс қимыл	Удар	Blow, Bump, Stroke, Knock	Colpo
Соқпа дөңесі	Кез келген беттегі дөңес, тілімше немесе сынаптың жарылғанда пайда болады; Сындырынды мси тілімшенің үстіңгі бөлігінң жаруымен байланысты дөңестік алаң	Бугорок, Ударный Б.	Bulb, Bulb of percussion	Bulbo, Cono (di percussione)
Соқпалы бөлік	Сындырынды не болмаса тілімшені алу үшін шақтақас немесе тас өзектастың соқпа беті	Ударная Плошадка	Striking Platform	Piano di percussione
Солтүстік	Оңтүстікке карама-қарсы, төрт әлем бөлігінң бірі	Север	North	Nord
Солтүстік, Терістік	Оңтүстікке қарсы орналасқан жақтағы бірдеменің немесе біреудің жатуы, орналасуы, бағытымен байланысты болуы	Северный	Northern	Settentrionale
Сом, Құйма	Метал кесегі; әрі қарай өңдеуге арналған металды дайындама калып	Слиток	Ingot, Bar	Lingotto
Соңғы	Біртекті құбылыстардың, заттардың қатарындағы шеткісі	Последний	Last	Ultimo
Сопақ, Сопақша	Келбеті жұмыртқа тәріздес; жұмыртқа тәріздес қысқ сызықпен шектелген пішін	Овал	Oval	Ovale
Сопақша, Жұмыр	Сопақ пішінді	Овальный	Oval	Ovale
Спатула	Материалдарды араластыруға пайдаланатын жүзі сопақ, кең, иілгіш кішігірім құрал	Спатула	Spatula	Spatola
Спелеонимдер	Үңгірлердің өзіндік атаулары	Спелеоним	Spelconym	Spelconimo
Сөре	Үй тұрмысының және т.б. заттарды салу үшін қабырғаға шегеленген жазықгық такта	Полка	Shelf	Mensola, Ripiano
Ставник	Үлкен шіркеу шам қойғышы	Ставник	Candlestick (1); Candelabrum (2); Candic (3)	Candeliere (1); Candelabro (2); Candela (3)
Стадий	Көптеген халықтардың өлшем бірлігі, алғашқыда Вавилонда енгізілген, кейін гректерге келіп, озінің грек атауын алған. Атикалық стадий – 177,6 м	Стадий	Stadium	Stadio, Stadium
Стадион	Негізгі алаң мен көрермендерге арналған амфитеатрмен орналасқан трибуналардан, сонымен спорт ойындардың алаңдары, қосымша құрылыстар мен бөлмелерден тұратын спорт құрылығы	Стадион	Stadium, Ground	Stadio
Стақан	Шірғыл, тұтқасыз, ішімдікке жарамды цилиндр тәрізді шыны, металды немесе қыш ыдыс	Стақан	Glass, Tumbler	Bicchiere
Стамнос	Пішіні дөңгелек ежелгі ыдыс, мойыны аласа және бүйірінен екі тұтқалар орналасқан. Шарап, май мен басқа сұйықтықты сақтауға пайдаланған	Стамнос	Stamnos	Stamnos, Stamno
Станица	Үлкен казак қыстағы	Станица	Cossack village, Stanitsa	Villaggio (di cosacchi)
Стеатит	Сабынды тас, құрылымы жұмсақ, майлы немесе сабын секілді. Археологиялық ескерткіштердің арасынан көне, соның ішінде тарихқа дейінгі мәдениеттерде осы материалдан жасалған ыдыстар, мөрлер мен мүсіншелер табылған	Стеатит	Steatite	Steatite

Степа	Жерлеу немесе белгілі бір оқиғаға байланысты ескерткіш ретінде қойылатын жазуы я суреттері ойылған ағаш немесе мәрмәр дінгек, жеке тік орнатылған тас тақта	Степа	Stele, Stela	Stele
Стилобат	Ежелгі грек ғибадатханасының үстіңгі қабаты жайпақ сатылы цоколь, онда ұстынғүзбегі құрылған. Қазіргі архитектурада – ғимараттың сатылы цоколінің үстіңгі бөлігі, немесе бірнеше ғимараттарды байланыстыратын жалпы цокольды қабат	Стилобат	Stylobate	Stylobate
Стилус	Ұшы сына тәрізді үшкір ағаш құралы, жазу кезінде пайдаланады	Стилос (Перо прибора)	Stylus	Stilo
Стиль	Бір суретінің, жеке көркем бағыттың немесе ірі заманның шығармаларына, өнеріле тәп көркемдік құралдардың жинағы, бейнелі жүйенің орнықты бірлік	Стиль	Style, Fashion	Stile, Moda
Стиль, Полихром стилі	Бұл термин бірнеше мағынада пайдаланады: скиф-сармат немесе ғұн уақытының зергерлік өнері, антика сауыт жазуы, византиядағы архитектуралық өнердегі бсеңдіру тәсілі	Полихромный Стиль	Polychrome style	Stile policromo
Стильдеген	Стильдеудің нәтижесі, стильдеуге тән	Стилизо-ванный	Stylised	Stilizzato
Стильдеу	Қандайда бір стилінің формальды қасиеттері мен бейне жүйесінің жана, ерекше көркем мәнмәтініндегі әдейі еліктеу	Стилизация	Stylization	Stilizzazione
Стратиграфия	Антропология және геологиялық қабаттардың орналасуы мен сипаттамасы; қоныстардағы қабаттар қатпарлы	Стратиграфия	Stratigraphy	Stratigrafia
Стратиграфиялық	Стратиграфияға тән, стратиграфияға қатысты	Стратиграфический	Stratigraphic	Stratigrafico
Стратиграфиялық бірлік, Стратиграфиялық бөлімше	Геологиялық дене, таужыныстардың жиынтығы, жер қыртысын құрайтын геологиялық қабаттарда белгілі қалыпта орналасқан және қандай да бір белгілер кешенімен сипатталады	Стратиграфическая Единица	Context, Stratum, Layer	US, Unità stratigrafica
Стратификация	Бірдеменің қабатты құрылысы немесе бірдеменің қабатымен орналасуы; қатпарлық, белгілі өлшемдер бойынша бірдеменің дифференциациясы	Стратификация	Stratification	Stratificazione
Струг (2); Жонба (1)	2-Кішігірім ағаш кеме; 1-Ағашты қалың жонатын қол құралы; сүргілеуге арналған барлық ағаш шебері құралдарының жалпы атуы	Струг	Boat (2); Plane, Draw-knife, Draw-shaev (1)	Barca, Imbarcazione (2); Piatta (1)
Стукко	Сылақтың жоғарғы сұрылы, оның құрамына жұқа еленген гипспен аралас мәрмәр опа, ашудас, желім қоспалары кіреді	Стукко	Stucco	Stucco
Ступа (2); Келі (1)	2-Сап-жоралық міндет атқарған буддалық ғимарат; кәстерлі заттарды сақтауға арналған; 1-Бірдемені ұсақтайтын, келсамен уақтайтын тас, металды немесе ауыр ағаш ыдысы	Ступа	Stupa (2); Mortar (1)	Stupa (2); Mortaio (1)
Су алабы (2); Бассейн (1)	2-Жасанды су алабы; 1-Өзендер мен суайдындық жинағы	Бассейн	Tank, Reservoir (2); Basin, Catchment area (1)	Serbatoio (2); Vasca; Bacino (1)
Су бұрқак	Мұржа немесе жер асынан қысыммен шығарылған судың атқылауы	Фонтан	Fountain	Fontana
Су қоймасы, Бөген	Су қойма-арпасын бөгетпен бөгеу немесе жер бедерінің көлемді ойыстарына су толғыру арқылы құрылатын жасанды су қоймасы	Водохранилище	Water reservoir, Storage pond, Storage pool, Tank, Cistern	Serbatoio, Cisterna

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Су таратқыш	Су тарататын жерінен суды түпкілікті тұтыну жеріне дейінгі арық, тоннель, құбыр түріндегі гидротехникалық құрылыс	Водовод	Water pipe, Conduit, Duct	Tubo, Condotto, Conduittura
Су шайын кету	Жанбыр мен өріген судың жуып кету әрекеті, жартастар мен суайырықтың біркелкі беті	Смыв	Colluvium	Colluvium, Terreno colluviale
Су шаяны	<i>Astacidea</i> тобына жататын он аяқты шаянгерәзділер түрі. Еуразияның барлық тұщы су алақтарында кездеседі. Кәсіп нысаны	Речной рак (лат. <i>Astacus</i>)	Crayfish, Lobster	Astaco, Gambero di fiume, Omaro, Lupicante
Суағар	Табиғи және жасанды судың ағын арнасындағы келергіден асып ағу құбылысы	Водосток	Gutter, Drain, Drainage system	Condotta, Condotta di scarico, Sistema di drenaggio
Суағар арық, Суағар канал	Суды ағызатын жасанды арна	Водосточный Канал	Drainage canal	Canale di drenaggio
Суайырық	Екі немесе бірнеше өзен, көл, теңіз және мұхит алабын бөлетін, жер бетіндегі шартты топографиялық сызық	Водораздел	Watershed	Spartiacque
Суармалау	Ылғал жетіспеушілігі байқалатын топырақтар мен өсімдіктердің су жүргісін жақсартуға бағытталған суландыру шаралары	Орошение	Irrigation	Irrigazione
Суармалау	Егін даланы жасанды суару	Ирригация	Irrigation	Irrigazione
Суармалы (2); Сырлы әйнекеймен жалату (1)	2-Егіншілік туралы: өрістерді қолдан суару арқылы негізделген; 1-Әйнекеймен байланысты, оған арналған	Полнойой	Glazed (1); Irrigated, Requiring irrigation, Watering (2)	Invetriato (1); Irrigato, Di irrigazione (2)
Суару	«Су құю, Су себу» әрекетінің нәтижесі: бірдененің өсуін жақсарту үшін топырақты ылғалдау, суару	Полвание	Irrigate, Water	Irrigare, Annaffiare, Innaffiare, Bagnare
Суару арнасы	Суармалы егін жерлерге суды беретін жасанды арық	Оросительный Канал	Canal	Canale d'irrigazione
Суарылған, Шылдалған	Өдетте металлға байланысты; касиеттерін жақсарту мақсатында арнайы (қыздыру немесе химиялық тәсілдермен) өңделген артефакт	Закалённый	Tempered, Hardened	Temperato, Temprato
Субстрат	Бірдеменің, қандай да бір құбылыстың, қалыптың негізіндегі жатқан нәрсе	Субстрат	Substratum	Substrato
Субструкция	Архитектуралық құрылыстың астыңғы жағын тірейтін құрылыс	Субструкция	Substructure; Substruction	Sostruzione
Сүйірбұрыш, Қырлы ұштық	Екі қыры қосалқы обвивкамен үшкір етіп өңделген тас қаруы. Қырлы ұштықтар сүйек пен мүйізге ою-өрнек жасау, мүмкін тері тесу мен басқа мақсаттарда да пайдаланған	Остроконеч-нок	Point, Cusp, Tip	Punta, Cuspide
Сұлық	Ат абзелдерінің сүйек немесе металды бөлігі, ауыздықтың жүгенге немесе дөбеге шығарлық арқылы жалғасатын бөлігі	Псалии	Psalia, Checkpicce	Psalia, Filetto, Montante del morso, Portamorso
Сурет	Кенел, такта, қағаз параққа салынған көркем өнер туындысы	Картина	Picture, Painting, Image	Quadro, Immagine
Сурет	Фотогүсіру жолмен заттардың, бейннің, жердің бейнесі, суреті	Снимок	Photograph, Picture	Fotografia
Сурет	Графикалық құралдар арқылы қолмен сызықтар мен контурлық сызықтарды жасап, нәтижесінде бейненің шығуы	Рисунок	Drawing, Figure, Picture, Image, Painting	Disegno, Figura, Immagine, Carina, Fotografia

Сурет салу	Қағазға, қабырғаға бір нәрсенің ұжастығын бейнелеу	Рисовать	Draw	Disegnare
Суретке түсіру	Фотографиялық аппаратпен суретке түсіру; фотошарат арқылы болып жатқанды түсіру	Фотографирование	Photograph	Fotografare
Суреттеме, Бейнелеу, Кескін	«Бейнелеу, Суреттеу» етістігінің мағынасы: нақтылы күйді көрсету, көркем бейсені сипаттау	Изображение	Representation, Picture, Image	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Суреттеме, Сипаттама	Бір нәрсе сипатталатын мазмұндама, шығарма	Описание	Description	Descrizione
Суреттеу	«Сурет салу» етістігінің мағынасы: бір нәрсені сурет етіп салу	Зарисовка	Sketch	Borza, Abbozzo
Суретші	Бейнелеу және бейнелеу емес өнерімен айналасатын адам	Художник	Artist, Draughtsman, Draftsman (US)	Artista, Disegnatore, Tecnico del disegno
Сусымалы	Бір бірімен бекітілмеген, байланыспаған ұсақ бөлшектердеп тұратын жиынтық	Сыпучий	Friable	Friabile
Суық соғу	Метал бұйымдарды қыздырай соғу тәсілі. Бұл әдіс мыс, қола, алтын, күміс секілді айтарлықтай жұмсақ металдарды соққанда пайдаланады	Холоднаяковка	Cold forging	Forgiatura a freddo
Сұйыққойма	Суды сақтайтын қойма (жер үсті немесе жер асты)	Резервуар	Reservoir, Tank, Cistern	Cisterna, Serbatoio
Сұйықтық ізі	Аққан сұйықтық ізі; жылтырақты қалыпдату, қатып қалған ағын пішінінде	Полтёк	Drippings	Colaticcio, Sgocciolatura
Сұйықтың қатпары	Сұйықтықтың ізі	Натёки	Drops, Drips, Runs	Gocce, Sgocciolatura
Сұлба, Схсма	Заттардың пішіні емес, қозғалысы мен қатынасын көрсететін бейне	Схсма	Scheme, Sketch, Diagram	Schema, Schizzo, Diagramma
Сұлтан	Кейбір мұсылман елдеріндегі: монарх лауазымы; осы лауазымға ие болған адам	Султан	Sultan	Sultano
Сұлтанат	Ислам мемлекетінің немесе облысының (аймақ, губернаторлық, облыс, ауданның орнына) ресми атауы, мемлекет, облыс немесе аймақтың басшысы – сұлтан болып табылады	Султанат	Sultanate	Sultanato
Сұлу	Астық тұқымдасына жататын бір жылдық шөптесін өсімдіктер. Ескі дүниенің (Еуразия мен Африка құрлықтары) қоныржай мемлекеттерінде 40-қа дейінгі түрлері белгілі. Шаруашылықта ең маңызды түрі – Егістік сұлу (Мал азықтық сұлу, кәдімгі сұлу – <i>A. sativa</i>)	Овёс (лат. <i>Avena</i>)	Oat	Avena
Сұр тышқан	Атжалман тұқымдасына жататын қос мекенді сүтқоректі, озен, көл, тоған және басқа су қойналарында мекен етеді. Таралу аймағына Еуразия құрлығының солтүстік бөлігі кіреді. Ауылшаруашық мәдени дақылдардың және жайылым жерлердің жаппай зиянкесі	Полёвка, Водная П. (лат. <i>Arvicola terrestris</i> L.)	European water vole, Northern water vole, Water rat	Arvicola aquatica europea, Ratto d'acqua
Сұшлыту	Су немесе басқа сұйықтықты қосып, аздап қатты қылмау я сұйық ету	Разбавлять, Разбавить	Dilute, Water down	Diluire
Сүзгі	Бірдемені сүзуге арналған сәуіш немесе басқа құрылғы	Цедилка	Strainer, Colander	Colino
Сүйек	1-Қанға сүйек тұратын қатты органикалық зат; 2-Адам немесе жануарлардың негізгі бөлек құрылымы	Кость	Bone	Osso
Сүйек, Асық (2); Ақ таспа (1)	2-Сүт көректі жануарлардың толарсақ сүйегі; 1-Бұрышақ (<i>Fabaceae</i>) тұқымдас өсімдіктердің өкілі, 1600-ден аса түрлерді қамтиды	Астрагал (лат. <i>Astragalus</i>)	Talus bone, Ankle bone (2); Astragalus (1)	Astragalo, Tafo (2); Astragalo (1)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Сүйек, Асық жілік шыбығы	Ұзын жілікше түтік сүйек, жіліншіктің екі сүйегінің кішкентайысы	Малоберцовая Кость (лат. <i>Os fibula</i>)	Fibula, Calf bone	Perone
Сүйек, Асық сүйек	Асықты жілік және кіші жілікті байланыстыратын, сирақ-асықтық буынының төменгі бөлігін қалыптастыратын толарсақ сүйектерінің бірі	Таранная Кость (лат. <i>Os trigonum, Astragalus</i>)	Astragalus, Talus, Ankle bone	Astragalo
Сүйек, Асықты жілік	Адамның аяғы мен жануарлардың артқы аяғы сирақ аумағының негізін құрайтын, ұзын қуысты сүйек. Асықты жілік – жоғарғы жілік басынан төменгі жілік басынан және эпифиздердің аралығындағы ұзынша келген қуысты жілік денесінен тұрады	Большеберцовая кость (лат. <i>Os tibia</i>)	Tibia, Shinbone, Shankbone	Tibia
Сүйек, Басты сүйек	Білектің ең ірі сүйегі, промаксималды бөлімінде шар тәрізді басы бар	Головчатая Кость (лат. <i>Os Capitatum</i>)	Capitate Bone	Capitato (o Grande osso)
Сүйек, Бет сүйек	Көз шарасының астындағы қос сүйек. Маңдай, самай сүйектерімен (маңдай және самай өсіндісі арқылы), шыбық сүйегінің сопақ қанаты мен үстіңгі жақ сүйектерімен қосылады	Скуловая кость (лат. <i>Os zygomaticum</i>)	Zygomatic bone, Cheekbone, Malar bone	Osso zygomatico, Zigomo
Сүйек, Бұршақ тәрізді сүйек	Шынтақтың бүктелу сіңірінің қабатындағы сесам сүйектерінің түрі	Гороховидная Кость (лат. <i>Os pisiforme</i>)	Pisiform Bone	Osso pisiforme
Сүйек, Еңбек сүйек	Бас сүйектің жоғарғы және ішкі бөліктерін құрайды. Ол төртбұрышты сырға қарай шығыс тіліміше пішінді, екі бет жағы, төрт қыры мен төрт бұрышты болып келеді	Теменная кость (лат. <i>Os Parietale</i>)	Parietal bone	Osso Parietale
Сүйек, Жамбас сүйегі	Анатомияда адам аяғы мен жануарлардың артқы аяғы жамбас белдеуінің қаңқасы. Сүт қоректілер мен адамның жамбас сүйегі сегізкөз, құйымшақ және екі жамбас сүйектерінен құралған	Таз (лат. <i>Pelvis</i>)	Pelvis	Bacino
Сүйек, Жарты ай тәрізді сүйек	Білек сүйектерінің бірі. Промаксималды қатарда, қар жілік (Қайық тәрізді және ұшқыры сүйектердің арасында) жағынан екінші болып орналасқан	Полуплунная Кость (лат. <i>Os lunatum</i>)	Lunate Bone	Osso Semilunare
Сүйек, Желке сүйек, Шүйделік сүйек	Адам бас сүйегінің артқы-төменгі бөлігіндегі қос емес сопақша келген симметриялық сүйек. Үстіңгі жағынан шекелік сүйекпен, самайлық сүйекпен – латералды, төменгі жағынан – ауыз омыртқамен шектеседі	Затылочная кость (лат. <i>Os occipitale</i>)	Occipital Bone	Osso Occipitale
Сүйек, Жоғарғы жақсүйек	Беттің ортасын алып жататын жұп сүйек. Жоғарғы жақтың әрбір жартысында сегіз тістің ұялары орналасқан, сондай-ақ онда кенсірік қуысы бар	Челюсть, Верхняя Ч. (лат. <i>Maxilla</i>)	Maxilla, Upper jaw, Jawbone	Osso Mascellare, Mascella
Сүйек, Қайық тәрізді сүйек	Білек сүйектерінің бірінші қатардағы, ең ірі сүйек. Пішіні ұзын және жоғары майысқан	Ладьевидная Кость (лат. <i>Os Scaphoideum</i>)	Scaphoid Bone	Osso scafoide del carpo
Сүйек, Қаңқа сүйек	Адам немесе жануардың сүйектер жиынтығы, бір нәрсенің негізі	Костяк	Skeleton, Bone structure	Ossatura, Scheletro
Сүйек, Қасағалық сүйек	Жамбас сүйектің біткімін құрайтын үш сүйектердің бірі; жұлғы	Лобковая кость (лат. <i>Os pubis</i>)	Pubis	Pube
Сүйек, Көзжасы сүйегі	Бас сүйектің кішігірім қос сүйегі. Көз шарасының меридиалды қабырғасының алдыңғы бөлігінде орналасқан. Тік бұрышты тілім пішінді	Слезная Кость (лат. <i>Os Lacrimale</i>)	Lacrimal bone	Osso lacrimale
Сүйек, Құйымшақ	Адам омыртқасының соңғы (төменгі) бөлігі, 4-5 қосыла өскен қалдықты омыртқалардан тұрады	Копчик (лат. <i>Coccygeus</i>)	Coccyx, Tailbone	Coccyge

Сүйіск, Маңдай сүйек	Бас сүйектегі ми бөлігінің қос смес сүйегі; бас сүйектің алдыңғы және бас сүйек шұңқырының негізін құрайды	Лобная кость (лат. <i>Os frontale</i>)	Frontal Bone	Ossio Frontale
Сүйек, Мұрындық сүйек	Бассүйектің бет бөліміндегі мұрын қуысының төбесін құрайтын жалпақ қос сүйек. Оның жоғарғы бөлігі маңдай сүйегінің мұрындық бөлігімен, ал латералды жағы-жоғарғы жақсүйектің маңдайлық өсіндісімен қосылады	Носовая кость (лат. <i>Os Nasale</i>)	Nasal Bone	Ossio Nasale
Сүйек, Ортан жілік, Сан жілік	Адам қаңқасының ең ірі және ұзын сүйегі, жамбас және тізе сүйектерінің арасында орналасқан	Бедренная кость (лат. <i>Femur, Os femoris</i>)	Femur, Thigh-bone	Femore
Сүйек, Өкшесілік сүйек	Толарсақтың ірі сүйегі, арты өкшелік томпешікпен аяқталады. Алды текшелік сүйекпен, ал үсті – асық сүйекпен жалғасады	Пяточная Кость (лат. <i>Calcaneus, Os calcaneum, Os calcis</i>)	Heel, Heel bone, <i>Calcaneus</i>	Calcagno, Tallone
Сүйек, Самай сүйек	Самай сүйек бассүйектің ми сауыты бөлімінің екі жақ бүйір қабырғасын құрайтын жұп сүйек. Самай сүйек қабыршақтық, дабылдық және тастық бөліктерден тұрады	Височная кость (лат. <i>Os Temporale</i>)	Temporal bone	Ossio Temporale
Сүйек, Сан жілік, Ортан жілік	Адам қаңқасының ең ірі және ұзын сүйегі, жамбас және тізе сүйектерінің арасында орналасқан	Бедренная кость (лат. <i>Femur, Os femoris</i>)	Femur, Thigh-bone	Femore
Сүйек, Сегізкөз	Арқа омыртқаның негізі; жамбас сүйекке жалғастырылған бес омыртқалардың қосындысынан тұрады	Крестец, Крестцовая кость (лат. <i>Os sacrum</i>)	Sacrum	Ossio Sacro
Сүйек, Сынаша сүйек	Бассүйек ми сауыты бөліміндегі шүйде сүйек денесін соқаша сүйекпен байланыстырып тұратын, бассүйек негізін құрауға қатысатын сүйек. Ол сүйек денесінен, самай және көзпарасы қанаттарынан, қанатша өсіндісінен тұрады	Клиновидная кость (лат. <i>Os Sphenoidale</i>)	Sphenoid Bone	Ossio sfenoid
Сүйек, Толарсақ	Жіліншікке жалғас, табан сүйектерінің бөлігі	Предплюсна (лат. <i>Tarsus</i>)	Tarsus, Anklebone	Tarso
Сүйек, Торлы сүйек	Мұрын қуысын бас сүйек қуысынан бөлетін адам бас сүйегінің жұпсыз сүйегі. Маңдайлық сүйек (жоғарыда), жоғарғы жақсүйек (төменде) пен сынатәрізді сүйектердің (артынан) арасында орналасқан	Решётчатая Кость (лат. <i>Os Ethmoidale</i>)	Ethmoid bone	Ossio etnoide
Сүйек, Төс сүйек	Құрлық омыртқалылар адам мен жануарлардың қаңқа бөлігі, кеуде бөлігінің тірегі	Грудина	Sternum, Breastbone	Sterno
Сүйек, Трапеция тәрізді сүйек	Білектегі дистальды қатарының сүйегі. Трапециалық сүйектің қатарында орналасқан	Трапециевидная Кость, Трапеция Кость (лат. <i>Os Trapezoideum</i>)	Trapezoid Bone, Lesser multangular bone	Trapezoide, Ossio trapezoide
Сүйек, Үшқырлы сүйек	Білек сүйектерінің бірі, бірінші қатарда орналасқан	Трёхгранная Кость (лат. <i>Os Triquetrum</i>)	Triquetral Bone	Ossio Piramidale
Сүйек, Шөлданайлық сүйек	Адам аяғы мен жануардың артқы аяғы жамбас белдеуінің сүйектерінің бірі. Адамда келесі бөліктерден тұрады: ж. с. бір-бірімен сүйектен байланысқан мықын, шонданай және пат сүйектерінен, құйымшақпен буынды байланысып, жамбас қуысының қабырғасын құрайды	Сседалищная Кость (лат. <i>Os ischii</i>)	Ischium	Ischio
Сүйек, Шүйдесілік сүйек, Желке сүйек	Адам бас сүйегінің артқы-төменгі бөлігіндегі қос смес сопақша келген симметриялық сүйек. Үстінгі жағынан шекелік сүйекпен, самайлық сүйекпен – латералды, төменгі жағынан – ауыз омыртқамен шектеседі	Затылочная кость (лат. <i>Os occipitale</i>)	Occipital Bone	Ossio Occipitale

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Сүйек, Шынтақ жілік	Білектің қос сүйегі Денс мен екі эпифазы бар	Локтевая кость (лат. <i>Ulna</i>)	Ulna, Elbow Bone	Ulna
Сүйек, Ілмектәрізді сүйек	Сүт көректілердің білек сүйегі, бас сүйек пен шынтақ сүйектердің арасындағы сүйек	Крючковидная Кость (лат. <i>Os Hamatum</i>)	Hamate Bone, Unciform Bone	Uncinato, Osso uncinato
Сүйек кәсібі, Сүйек өндірісі	Сүйектен әр түрлі тәсілдермен жасалған, бір ескерткіште табылған немесе бір хронологиялық уақылға жататын артефактілер жиынтығы	Костяная индустрия	Bone industry	Industria su osso
Сүйексақтауыш сауыт	Оссуарды қарау	Костница	Ossuary	Ossuario
Сүйеніш	Бірденені тірейтін діңгек, тақтай, тірек	Подпорка	Support, Prop	Supporto, Sostegno, Appoggio, Pilastrò
Сүйеніш, Таяныш	Негізгі, ұстаушы; салмақ түсетін, бір нәрсенің бір жерге бекітуіне көмектесетін	Опорный	Supporting, Load-Bearing	Supportante, D'appoggio, Di sostegno
Сүйір, Үшкір, Шошақ	Үсті немесе шеті үшкір	Остроконеч- ный	Pointed, Sharp	Aguzzo, Appuntito
Сүйір, Ұлтталған	Үші өткір артефакт	Заостренный	Pointed, Sharp	Appuntito, A punta, Acuto
Сүймен	Бір немесе екі жағынан үшкірленген, қалып метал өзегі	Лом	Crowbar, Pinch-bar	Palanchino
Сүйреткі, Сүйретпе	Жүк тасыйтын құрал. Көлдененнен байланған, жерде сүйретілген екі сырғауылдан тұратын қарапайым дөңгелексіз арба және шана (батпақ және орманды жерлерде шөп, ағашты тасуға пайдаланған)	Волокуша	Sledge	Slitta
Сүңгі	Үшкір керткістері бар атпа найза, лақтырма қару (балық және басқа суда жүзетіндерді аулау)	Гарпун	Harpoon	Argpione
Сүңгі	Шағыншық суық қару, ұзын найзаның түрі. Сабы 3-5 м және үшқырлы немесе төртқырлы металды ұзынғы бірден бір жарымға дейігі ұштан тұратын	Пика	Lance, Spear, Pike	Lancia, Picca
Сүрту	«Өшіру, Өшіріп тастау» етістігінің әрекеті: бетін бірдемеден тазалау, босату, жою	Стирание	Abrasion	Abrasion
Сфералық	Домалақ шар тәрізді	Сферический	Spherical	Sferico
Сфрагистика	Мөрлердің пішіндерін, түрлерін, олардың баспа-танбаларын зергтейтін қосалқы тарихи пән	Сфрагистика	Sphragistics	Sfragistica
Схема, Сұлба	Заттардың пішіні емес, қозғалысы мен қатынасын көрсететін бейне	Схема	Scheme, Sketch, Diagram	Schema, Schizzo, Diagramma
Сызат	Жіңішке және үлкір нәрсемен денедегі жара немесе заттағы сызық түріндегі зақымдалу	Царапина	Scratch, Abrasion, Graze	Graffio, Scorticatura, Abrasion
Сызаттау, Бұдырлау	Заттың бетіне жіңішке соқа аударған із сияқты бұдырлап өңдеу	Рифление	Grooving, Furrowing	Scanalatura
Сызба	Бір нәрсені сызықтар мен жолдармен бейнелеу	Чертеж	Drawing	Disegno
Сызба, Айқын сызба	«Аңғырақ стіп суреп салудың» мағынасы: айқындау сызу, суреттегі сызықты, сұлбаны белгілеу	Прорисовка	Outline, Delineation	Delineamento, Delineazione
Сызбашы	Сызудың маманы	Чертежник	Draughtsman, Draftsman (US)	Disegnatore

Сызғыш	Жіңішке тақтайша түріндегі құрал, жазықтықта түзу сызықтар салу, кестістік өлшемдерді жүргізу үшін пайдаланады	Линейка	Ruler, Rule	Riga, Righello
Сызғу, Сызық салу	Сызық сызу; бірденсіні сызықпен салу	Прочерчивать, Прочертить	Trace, Sketch, Draw	Tracciare, Disegnare
Сызық	Үздіксіз нүктелер қатары	Линия	Line	Linea
Сызылған	Графировка немесе ойыл салынған оюы бар артефакт беті	Прочерченный	Incised	Inciso
Сый тарту	Сыйлық, тарту сту, қайырымдылықпен	Приношение	Offering, Gift	Offerta, Dono
Сыққыш	Жиыру, қысу және сығымдауға бағытталған механикалық құрылғы	Пресс	Press	Pressa
Сылақ	Ғимарат (құрылыстың) бетіндегі құрылыс ерітіндісінің (тұтқыр заттек пен ұсақ қож) қабаты	Штукатурка	Plaster	Intonaco
Сылақ	Барлық жақтарынан жақпа маймен, балшықпен сыланған	Обмазка	Plaster, Coating	Rivestimento, Intonaco, Strato di rivestimento
Сылақталған	Органикалық және органикалық емес қоспалармен араласқан балшықтың жіңішке немесе қалың қабаттымен сыланған артефактінің сырты	Оштукатуренный	Plastered, Roughcast	Intonacato, Con intonaco rustico
Сым	Солқылдақ жіп немесе жіңішке шыбық түріндегі металды бұйым	Проволока	Wire	Filo metallico
Сым шабақ (2); Тоқыма біз (1)	2-Дөңгелектің күлшегі мен тоғының байланыстыратын өзектің бірі; 1-Тоқуға арналған ұзын, жіңішке, екі жақтан үшкір сабақ, ине, біз	Спица	Spoke (2); Knitting needle (1)	Raggio (2); Ferro (per lavorare a maglia) (1)
Сымалқа	Алтын мен күмістен жасалған мойынға ілетін әшекей	Гривна Шефная	Torque, Neck ring, Necklet	Torque, Collana
Сымдау	Турақты көлденең қимасы бар дайындаманы сымдауыш немесе жетегі жоқ аунақша арқылы тарту	Волочение	Drawing	Trafilatura
Сымкөптау	Алтын, күміс сымнап жасалған жұқа селдір немесе дөңкерлеу өрнегімен металды фонға қолданатын зергерлік техникасы. Ежелгіден келе жатқан металды көркем өңдеу тәсілінің бірі	Филигрань	Filigree	Filigrana
Сына	Тастан жасалған (кремний, кварцит) параллельді, өткір қырлары бар микротілік немесе тілімшелер	Вкладыш	Insert Blade, Hafted blade	Inscerto, Lama
Сына	Ағаш немесе темір кесегі, қазық бөлшектеу мен жаруға арналған қарапайым құрал ретінде пайдаланады	Клин	Wedge	Cuneo, Bietta
Сына жазуы	Б.з.б. 3–1-мыңжылдықтарда Алдыңғы Азияда кең тараған көне жазу түрі. Сына тәрізлес үшбұрыш сызықшалардың үйлесімді жиынтығы балшық тақшаларында қысып жасалған жазулар болып табылады	Клинопись	Cuneiform writing	Scrittura cuneiforme
Сына орақ	Астық пен шөп шабуға, қосымша техникада жасалған құрал. Адамзаттың ең көне еңбек құралы	Вкладышевый Жатвенный Нож	Sickle blade	Falcetto messorio
Сына техникасы	Ағаш немесе сүйекте арнайы ұңғыланған қуыс тәрізді ойыққа үшкір, параллельді жағы сыртқа қаратып орнағылған микролиттік тіліктер	Вкладышевая техника	Sickle Blade Technique, Sickle Production Technique	Tecnica di produzione dei falcetti messori
Сына тәрізді	Сына секілді	Клинчатый	Wedge-shaped, Sphenoid or Sphenoidal (1); Cuneiform (2)	Cuneiforme, Sfenoido (1); Cuneiforme (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Сынама	1-Бірденнің сапасын анықтау үшін жасалатын сынау, тәжірибе; 2-Тәжірибе үшін жасалған үлгі; нұсқасы; сапаны салыстыруға арналған үлгі	Проба	Trial, Test, Assay (1); Sample (2)	Test, Esperimento, Esame (1); Campione (2)
Сынатәрізді	1-Сына пішінді; 2-Сына жазуына қатысты	Клиновидный	Wedge-shaped, Sphenoid or Sphenoidal (1); Cuneiform (2)	Cuneiform, Sfenoido (1); Cuneiforme (2)
Сынған	Қираған, сындырылған	Ломаный	Broken	Spezzato, Rotto, Demolito
Сынған	Кесектерге, тілімдерге жарылған; бұлдірілген, желіңген, қираған	Разбитый	Broken	Frantumato, Rotto
Сынған жер, Омырылған жер	Бұйым немесе заттың қираған жері, беті	Излом	Break, Fracture	Rottura, Frattura
Сындыру	«Қирату» етістігінің түсіндірмесі: бүктеу, бұзу, бөлшектерге бөлу	Ломка	Breaking	Rottura
Сындырылған	Сынған, қираған	Разломанный	Broken, Cracked, Fragmented	Rotto, Frammentario, Spezzato
Сындырылды (2); Опыру (1)	2-Тас жаңқаны қарау; 1-Кесегі, бөлігі бөлініп сынған орып	Скол	Flake, Chunk (2); Break, Fracture (1)	Scheggia (2); Frattura, Rottura (1)
Сындырып алу	Тұтас бірдемені соққылап бөліктерге бөлшектеу	Раскалчивать, Расколотить	Break, Smash	Rompere, Fracassare, Frantumare
Сынық	Керамикалық ыдыстың сынықтары	Черепок	Fragment, Sherd, Shard	Frammento, Coccio
Сынық емес	Бүтін артефакті	Неповрежденный	Intact	Intatto
Сынықтар, Жарықшақтар	Өндіріс қызметінің немесе үдерісінің ұсақ қалдықтары	Осколки	Debris, Waste	Avanzi, Scarti, Detriti
Сыпа	Қатты материалдардан тұрғызылған тегіс кіншігірім алаң	Суфа	Platform	Piattaforma
Сыр, Рең, Бояу	Заттардың бетін кезкеңге түске айналдыратын қоспа	Краска	Paint, Dye, Pigment	Pittura, Tintura, Pigmento
Сырга	Құлаққа тағылатын әшекей (әдетте шығыршық, салпыншақ түрінде)	Серьга	Earring	Orecchino
Сырдантауық, Мысыр тауығы	Африкада кең таралған сырдантауық тұқымдастағы жалғыз түрі қалған құс. Африкада Ежелгі Грекияға және Ежелгі Римға енгізіліп, үйге үйретілген құс	Цесарка (дат. Numida meleagris)	Guinea-fowl, Guinea-hen	Faraona, Gallina faraona
Сырлау, Бояу (1); Рең (2)	1-«Бояу, Рең беру» етістігінің әрекеті: бояумен жағылған немесе бояуды сіңіру; 2-Бірдеменің түсі, реңкі	Окраска	Paint, Colour (1); Tint, Hue (2)	Colorare, Dipingere (1); Colore, Tinta, Sfumatura (2)
Сырлы әйнекеймен жалату (1); Суармалы (2)	1-Әйнекеймен байланысты; оған арналған; 2-Егілшілік туралы: өрістерді қолдан суару арқылы негізделген	Поливной	Glazed (1); Irrigated, Requiring irrigation, Watering (2)	Invetriato (1); Irrigato, Di irrigazione (2)
Сырт жағы	Арытынан орналасқан, бір нәрсенің атқы жағы	Тыльный	Back, Rear, Hind	Posteriore, Dorsale, Di dietro
Сыртқы	Бір дененің шетінен тысқы, сыртқы пішін	Внешний	Exterior, Outer, Outward	Esterno

Сыртқы келбеті (2); Рәсімдеу, Дайындау (1)	2-Сырт, калпы; 1-Жасау, Рәсімдеу етістігінің ірекеті мен нәтижесі: бірлемеге соңғы, бекітілген немесе керек нысанын жасау	Оформление	Appearance, Form, Guise (2); Design, Plan, Planning (1)	Design, Forma, Veste (2); Design, Progettazione (1)
Сыртқы терлік	Ашамай я ср-тоқымның астына салынатын киіз	Погняк	Saddlecloth, Saddle pad, Numnah	Groppiera, Groppa

T

Kazakh	Түсіндірме	Russian	English	Italiano
<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	Табылған артефакті немесе археологиялық ескерткіштің салынғанын анықтайтын ерте немесе кейінгі уақыт шекарасы	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>
Таба	Шойыннан құйылған немесе темірден жасалған қуыруға ыңғайлы асүйлік ыдыс	Сковорода	Saucepan, Pot, Pan	Tegame, Pentola
Табақ	Асханада пайдаланатын шұңғыл емес үлкен дөңгелек пішінді ыдыс	Блюдо	Plate, Dish	Piatto
Табақ, Тегеці	Сопақ немесе шұңғыл тостаған	Миска	Shallow troncaled cone-shaped or cylindrical bowl	Scodella, Bassa ciotola troncoconica o cilindrica
Табақша	Кішігірім табақ	Блюдец	Saucer, Small Dish	Piattino, Sottocoppa
Табақшалы тас	Алғашқы қауым дәуіріндегі тас құрылыстардың тараған пішіні. Жеке жақсы көрінетін тастағы шұжырлау; бұл жартастағы шығынқы жер немесе бөлек тұрған қойтас	Чашечный камень, Чашечник	Cup mark stone	Masso coppellato
Табалдырық, Босаға	Қолденең жатқызылған дінгек, ол есік пен еден арасындағы ойықты жабады	Порог	Threshold	Soglia
Табан (1); Бума (2)	1-Жер басатын, аяқтың төменгі сопақ бөлігі; 2-28,8см тең ұзындықтың ескі өлшемі	Стопа	Foot	Piede
Табан, Ірге, Негіз (2); Басталуы, Негіздену (1)	2-Заттың немесе құрылыстың төменгі тіреу бөлігі, іргетасы; 1-Бірденің бастамасы, пайда болуының сәті	Основание	Base, Foundation (2); Beginning, Origin, Reason, Cause (1)	Base, Fondamento, Fondazione (2); Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1)
Табан, Өкшелік (1); Таяныш, Тірек (2)	1-Өкше, бірақ жалпы аяққа айтылады; 2-Негіз болатын бір нәрсенің жалпақ істі; бір дененің тірегі	Пята	Heel, Foot (1); Abutment, Impost (2)	Tallone, Calcagno, Piede (1); Spalla, Piedritto (2)
Табан, Тұғыр (1); Бөктер, Етек (2)	1-Ескерткіштің іргетасы, негізі; 2-Биік жердің (тау, ескерткіш, ағаш) табаны	Подножье, Подножие	Base, Pedestal, Crepidoma, Socle (1); Foothill (2)	Basamento, Crepidoma, Picdistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)
Табан сүйектері	Толарсақ пен бармақ бөліктерінің арасында ораналасқан табанның бес түтік сүйегі	Плюсна (лат. <i>Metatarsus</i>)	Metatarsus	Metatarso
Табиғат	1-Кең мағынада – барлық тіршілік, бізді қоршаған орта, әртүрлі нысаңдағы әлемді білдіреді; 2-Адамзат қоғамының тіршілік ету шарттарының жаратылыс жиынтығы	Природа	Nature	Natura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Табиғи	Табиғатқа қатысты (жер бетіне, ауа-райы мен өсімдік әлеміне); антропогенді емес, жасанды емес	Естественный	Natural	Naturale
Табу	Байқау, алу; іздеу барысында тауып алу	Находить, Найти	Find, Discover, Uncover	Trovare, Scoprire, Reperire
Табу, Айқындау	«Көріп қалу» етістігінің әрекеті мен нәтижесі: көрсету, көрінетін қылу, іздеу, ашу, сонымен жер бетіндегі қандай да бір кен орының ашылуы	Обнаружение	Disclosure, Discovery, Finding	Ritrovamento, Scoperta
Табын	Бір түрге жататын жануарлар тобы (әдетте шаруашылық мақсатында өсіріледі)	Стадо	Herd, Flock	Gregge, Mandria
Табынушылық	Дінің негізгі бөлігі; (дене қозғалысы, белгілі мәтіндерді оқу мен әдетте және т.б.), яғни дін табынушылықты немесе әрекет жасаған адамға құдайдың күшін жақындату	Куль	Cult, Worship	Culto
Табыс, Олжа (2,3); Өндіру (1)	2-Өндірілген, алынған нәрсе; 3-Жыртқыш аң ұстап жейтін жануар, әдетте ашыңқырында оң соңында тұрады; 1-«Табу», «Шығару» етістігінің мағынасы: жер астынан пайдалы қазбаларды, кенді алып шығу	Добыча	Loot, Plunder, Booty (2); Prey (3); Mining, Mineral Extraction (!)	Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3); Estrazione (1)
Табыт	Өлген адамды арнайы салып жерлеген ұзын жәшік	Гроб	Coffin, Casket (US)	Bara
Табытша	Ағартқан жасалған қапқалы құрылыс, табыт еліктеуі	Гробовице	Wood framed construction	Costruzione a struttura lignea
Таға	Жылқының тұяғына тозбауы және табаны таймауы үшін тұяғына қағылатын темірдің жалмақ бөлігінен жасалған құрал	Подкова	Horseshoe	Ferro di cavallo
Таға тәрізді	U-секілді, таға пішінді	Подкововидный	U-shaped, Horseshoe-shaped	Ferro di cavallo, A forma di ferro di cavallo, A forma di U
Тағалаған, Соғылған, Қақталған	Металдан соғу арқылы жасалған	Кованный	Forged, Wrought	Forgiato
Тағалау, Соғу	Дайындаманы соққыштың ұрғылауы арқылы берілген мөлшерге дейін өңдеп, соғышма жасауға арналған металдарды қысыммен өңдеу әдісінің бір түрі	Ковка	Forging	Forgiatura
Тағылған моншақ	Моншақ, бисер, шыны моншақ; сәнді киімді әшекейлеуге пайдаланытын тесілген уақ тас, тиын, шыны	Пронизка	Spacer bead, Spacer plate	Perla distanziatore, Perla di distribuzione
Таза мыс	Табиғи элементтер тобының минералы, 97-99% Cu құрайды. Сонымен қатар ол Fe, Ag, Au, Zn, Pb, Hg, Bi, Sb, V, Ge қоспалардан да тұруы мүмкін. Ол соғу, кесу және босандату тәсілдерімен өңделеді	Самородная медь	Native Copper	Rame nativo
Таза, Саф	Табиғи, табиғатта таза химиялық күйде кездесетін	Самородный	Native, Virgin, Original	Nativo, Naturale, Originale
Тазалау	«Аршу, Тазалау» етістігінің әрекеті: кедергі жасайтын, бітеп қоятын нәрседен босату	Расчистка	Cleaning	Pulizia
Тазарту	Жердің жұқа қабақтарын байқап кесе отырып жүргізілетін техникалық әдіс, қабат түсінің өзгеруін және тұрғын үйлердің немесе пұңқыр, қабір, отақ т.б. орындарын анықтау әдісі	Зачистка, Отчистка	Cleaning	Pulizia
Тазартылған балшық	Арнайы тәсілмен тазартылған жоғары сапалы балшық, таңдаулы ыдыс жасауға қолданады	Отмученная глина	Fine, Levigated (clay)	Depurato, Fine

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Тазартылмаған	Тазаламаған, аршып алмаған зат	Нечищенный	Uncleaned, Dirty	Non pulito, Sporco
Тайпа	Рулық қатынастар, жер, мәдениет, тіл мен сана сезімі бір болған адамдардың этникалық немесе әлеуметтік қауымдастығы	Племя	Tribe	Tribù
Тайпалық	«Тайпа» сөзімен байланысты; тайпаға тәй; тайпалар арасындағы	Племенной	Tribal	Tribale
Тақ	Салтанатты рәсімдер мен қабылдауларды өткізетін арнайы көтерсеңкі жерде орналасқан, монархтың әшекейленген орындығы; билік белгісі	Трон	Throne	Trono
Тақ	Монархтың троны, шіркеудегі зиярат егу тақтасының ортасындағы биік үстел	Престол	Throne (1); Altar (2)	Trono (1); Altare (2)
Таксон	Белгілі бір ерекшеліктері, нышандары бар объектілер, заттар, организмдер тобы	Таксон	Taxon	Taxon, Unità tassonomica
Тақсыр, Патша ағзам	Монархиялық мемлекеттің басшысы; патша, император, кінәз, билеуші	Государь	Sovereign	Sovrano, Principe
Тақта	Мәлімет жазылған тақтайша; Жазбасы бар	Таблица, Табличка	Tablet	Tavoletta
Тақта	Үлкен жалпақ және тегіс төртбұрышты тас немесе метал кесегі	Плита	Slab (stone), Plate (metal)	Lastra (di metallo o pietra)
Тақтатас	Тақталармен орналасқан, біркелкі қабаттарға оңай бөлінетін және құрылыс материал ретінде қолданатын тастар, ізбес немесе құм жынысы	Плитняк	Fieldstone, Slab	Pietra grezza, Lastra di pietra
Тақтатас, Қатпарлы тас	Тау жынысы, ол қатпарлы құрылыммен ерекшеленеді, өңдеу барысында жұқа тілімшелерге, қабаттарға бөлінеді; минералогиялық құрылым бойынша қатпарлы тас: аспид, балшықты, ізбесті, кварц, мергель, слюдалы болып бөлінеді	Сланец	Schist	Scisto
Тақыршақ, Ақ сортаң	Геоморфологияда бедері төмендеген немесе уақытша көлдің кепкен, балшық қырғысы мен тұз қабаттымен жамылған түбі	Солончак	Solonchak, Salt marsh	Solonchak, Terreno salifero
Тал	Бұғалы және ағаш тектес өсімдік, Тал тұқымдасы. Табиғатта 170 түрі бар, жарты шардың Солтүстік жерлерінде, Сібір мен Орта Азия, Еуропаның шығыс аймақтарында өседі	Ива (Верба, Лоза, Лозина, Ракита или Тальник) (лат. Salix)	Willow tree	Salice da vimini
Талау	«Тонау» естістігінің әрекеті: ұрлау, талқандау, қирату; қарақшылыққа бару	Разграбление	Sack, Plunder, Pillage, Looting, Robbery	Depredazione, Saccheggio
Талдау, Жакын көршінің кластерлік талдауы	Артефактілер мен ескерткіштердің кеңістік таралуын зерттейтін әдіс, бар болған мәліметтермен салыстыра отырып олардың теориялық, ықтимал орналасуын анықтайды	Кластерный анализ ближайшего соседа	Nearest-neighbor Analysis	Nearest-neighbour Analysis, Analisi del vicino più prossimo
Талдау, Кластерлік талдау	Көп өлшемді статистикалық әдіс, бірлік пен жүйелер арасындағы ұқсастықты бағалайды	Кластерный анализ	Cluster Analysis, Clustering	Cluster Analysis, Clustering, Analisi dei gruppi
Талдау, Өсімдік тозандарының сараптама (талдауы)	Ежелгі қоныстардың мәдени қабаттарындағы өсімдіктердің тозаңы мен спорлардың зерттелуі	Споропольцевой анализ	Pollen Analysis, Palynology	Analisi dei pollini, Palinologia
Талдау, Сандық талдау (сараптама) (Статистикалық талдау)	Археологияда жапайы мәліметтердің өңдеу барысында қолданылады, біркелкі белгілерді жүйелеуде пайдаланады	Количественный (Статистический) анализ	Statistical or Quantitative Analysis	Analisi quantitativa o statistica

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Талдау, Спектрлік талдау (сараптама)	Оптикалық спектр бойынша заттың атомдық және молекулалық құрылымын анықтауға сапалық пен сандық әдістердің жиынтығы	Спектральный анализ, (Спектрографи чешский анализ)	Spectrographic Analysis	Analisi spettrografica, Analisi spettrale
Талдау, Статистикалық талдау (сараптама)	Статистикалық әдістер эксперименталды мәліметтер "өлшем" мен "бақылау" бойынша жеткілікті нәтижелерді бергенде қолданады. Ол материалдағы жасырын заңдылықтарды ашуға мүмкіндік береді.	Статистический анализ	Statistical Analysis	Analisi statistica
Талдау, Тегістеу талдауы (сараптамасы)	Тас заттың немесе сынықтың микроскопиялық жінішке үзінділерін бастапқы материалдан анықтау мақсатында кесіп және оларды петрологиялық микроскоппен карап, зерттеу техникасы	Шлифовой Анализ (Поперечный шлиф)	Thin-section analysis	Analisi delle sezioni sottili
Талдау, Тозық талдауы (сараптамасы)	Артефактіні бұрын қалай қолданғанын, тозу мен майысу деңгейін анықтайтын артефактілер мен сүйектерге жасалатын микроскоптық сараптама	Изношенность, Анализ изношенности	Use-wear Analysis, Wear Analysis, Tracological analysis, Microwear analysis	Analisi delle tracce d'uso, Analisi traccologica o funzionale
Талдау, Топырақ анализі, Топырақ сараптамасы	Жердің қышқылды, механикалық құрылымы мен минералды элементтерімен, органикалық заттермен қамтамасыз етуін анықтауы	Почвенный анализ	Soil analysis, Soil testing	Analisi del suolo, Analisi del terreno
Талдау, Тіршілікті қамтамасыз ету қорлардың сараптамасы (қорлардың талдауы)	Ежелгі қоғамдармен пайдаланатын аумақтағы техника мен табиғи қорлардың аралығындағы қатынастарының зерттелуі	Анализ ресурсов жизнеобеспечения (анализ ресурсов, доступных из местонахождения)	Site catchment Analysis	Bacino di approvvigionamento di un sito
Талдау, Фосфаттық талдау (сараптама, анализ)	Топырақтағы органикалық заттардың шіруі барысында қалған фосфатты қосуларды анықтау үшін пайдаланатын химиялық сараптама	Фосфатный анализ	Phosphate Analysis	Analisi dei fosfati
Талдау, Фторлы талдау (сараптама, анализ)	Салыстырмалы мезгілде әдісі арқылы жер астындағы сүйектердегі фтор мөлшері анықталады. Жер астындағы сулардағы фтор, біртебіл сүйектегі кальцийді ығыстырады. Сүйектің құрамындағы фтордың көптігі, оның көлемігі қаншалықты өскені көрсетеді.	Фторный анализ	Fluorine Analysis (Fluorine Test)	Analisi del fluoro
Талшын	Шамшат ағашының бір түрі, жер жарты шарының 4 аймақтарында кездеседі – Жерорта теңізі, Шығыс Азия мен АҚШ-ты Атлант мұхитының жағалауларында. Талшынның жемістері көмірсулар мен ақуыздарға бай, оларды пісіріп те, қуырып те тамаққа пайдаланады	Каштан (лат. <i>Castanea</i>)	Chestnut Tree; Chestnut	Castagno; Castagna
Тальвег	Өзен алқаптары, жыра мен жердің эрозиялық нышандардың ең төменгі нүктелерін байланыстыратын сызық	Тальвег	Thalweg, Talweg	Thalweg, Talweg
Тамақ, Азық, Нәр	Көректену мақсатында жейтін және ішетін нәрсе; тамаққа жарайтын ас	Пища	Food, Nourishment	Cibo, Nutrimento
Тамақбау, Қамытбау	Атты жеккенде қамыт қысқашын тартатын қайыс	Супонь	Strap, Shoulder strap, Neckstrap	Cinghia, Tracolla
Тамбур	Төбесі күмбезделіп жабылған, үйдің цилиндрлік немесе көп қырлы бөлігі	Тамбур	Drum, Tambour (1); Outer door (2)	Tamburo (1); Antiporta (2)
Тамыр, Түбір	1-Өсімдіктің жерастындағы бөлігі, топырақта бекемдеу және су мен нәрлі заттерді сіңіру үшін қызмет етеді; 2-Бір нәрсенің басы, түп тамыры, бастау көзі	Корень	Root (1); Roots, Origin, Beginnings (2)	Radice (1); Origine, Inizio (2)

Танамоншақ	Киміс қадау үшін ілгері бар мсталдық әпекей	Брошь (Брошка)	Brooch	Spilla, Fermaglio
Танымбелгі	Қайсыбір ұғымның, идеяның, бейненің, т.б. шартты немесе символикалық суреті	Эмблема	Emblema, Emblem	Emblema
Танымдық белгі, Таңба	Қандай да бір түсінікті, ойды шартты түрде көрсететін фигура немесе бейпе	Симбол	Symbol	Simbolo
Таңба	Басудан бір нәрсенің бетіне түскен із, сурет; бедерлеме	Отпечаток	Sealing, Cretula, Seal Impression	Impronta, Cretula
Таңба	Көшпелі халықтарда тараған жеке меншіктің белгісі; ен	Тамга	Tamga	Tamga
Таңба	Тіркеу, шығу тегін анықтау мақсатында салынатын белгі, мөр	Клеймо	Mark, Stamp	Marchio
Таңба, Белгі	Кез келген артефакт, заттағы, жануардағы ен	Метка	Mark, Notch	Marchio, Segno, Tacca
Таңба, Танымдық белгі	Қандай да бір түсінікті, ойды шартты түрде көрсететін фигура немесе бейне	Симбол	Symbol	Simbolo
Таңбалау	Таңба, белгі салу	Клеймение	Stamping, Marking, Brading	Bollatura, Marcatura, Marchiatura
Тап, Класс	Біркелкі заттардың қатары, ерекше белгі бойынша негізделген объектілер	Класс	Class	Classe
Таптал тегістелген	Тығыз, қатты; Соққы, қысыммен тегістелген кез келген масса	Утрамбованный	Beaten, Well-trodden, Rammed, Rammed-earth	Battuto, In terra battuta
Тар жол	Бір жерге өтуге болатын кішігірім тар жол, тесік	Лаз	Robber pit	Pozzetto di spoliazione, Fossa di spoliazione
Таразы	Дененің салмағын өлшейтін құрал	Весы	Scale, Balance	Bilancia
Тарақ	1-Шап тарау, сәнді паш әпекейі, жүн өндеуге, тоқыма кезіндегі матаның тығыздылығы мен қыш ыдыс сыртың өрнектеуге арналған тістері жиі тізілген жалпақ тілім; 2-Жігі бас киімдегі үстіңгі жиегі	Гребень	Comb (1); Crest (2)	Pettine (1); Cresta (2)
Тарақ, Бедерлі өрнек	Сүйек, малтатас немесе қабыршақтан жасалған тарақ тісті қалаппен қыш ыдыс бетіне күйдірілмей тұрғанда бастырылып салынған өрнек түрі	Гребёнка (Гребенчатый Орнамент)	Combed ornament, Comb-stamped decoration, Comb decoration	Decorazione a pettine, Decorazione stampata a pettine
Таралу	«Жаю, кеңейту» етістігінің әрекеті: Үлкенірек ету, кеңейту; бірдеменің айналасын кеңейту	Распространение	Distribution	Distribuzione
Тарамыс	1-Желі сөзінің кішірейтілгені; 2-Ағаш, тау жынысындағы жіңішке тармақ	Жилка	Veinlet, Grain, Streak	Venuzza, Vcnatura, Grana
Таран (Дуал бұзатын құрал)	1-Ежелгі дуал бұзатын машина, ұзын бөренеден тұрады, басында қойдың басы бейнеленген; 2- Әскери кемнің құрышпен қаптауы тұмсық бөлігі, онымен жау кемесіне тесік жасау үшін соққы жасаған	Таран (Стенобитное орудие)	Battering ram (1); Beak, Ram, Rostrum (2)	Ariete (1); Rostro (2)
Тарапан	Үлкен тас немесе ағаш астаудың түрі, онда жүзімді қысады және басады	Тарапан	Wine Crushing bed, Press-bed, Wine press	Torchio, Macchina per la pigiatura (torchiatura) dell'uva

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Таратпаушылық, Жайылтаушылық	Артефакт, ескерткіш немесе оқиға болған белгілі жер, аймақ	Локализация	Localization, Location	Localizzazione
Тарих	1-Өткен фактілер мен оқиғалар жиынтығы; 2-Адамзат баласының өткенін зерттейтін ғылым	История	History	Storia
Тарихтан бұрынғы кезең, Тарихқа дейінгі уақыт	Адамзат тарихындағы жазудың пайда болғанына дейінгі кезең, осы кезеңнен бастал жазба деректерге сүйеніп тарихи зерттеулер жүргізіле бастайды	Доисторический Период, Доисторическое Время	Prehistoric	Preistorico
Тарихшы	Тарих маманы; тарихи құбылыстар мен үдерістерді зерттейтін ғалым	Историк	Historian	Storico
Тарпан	Жалы мен құйрығы қара жабайы көк боз ат, Шығыс Еуропа жерлерінде мекен еткен, кейбір қорық жерлерде ғана сақталынған	Тарпан (лат. <i>Equus ferus ferus</i>)	Tarpan	Tarpan
Тартпа көмсі	Қыздырылған немесе пайдаланған ауаның шығуына бағытталған тесік	Отдушина	Air vent	Sfatio dell'aria, Bocchetta di ventilazione
Тары	Азия, Америка, Африка, Еуропа жерлерінде тараған астық тұқымдасына жататын біржылдық шөптесін өсімдіктің түрі. Қытай, Монғолия және Еуразияның басқа аудандарында б.з.д. III мың жылдықтан бастал ауылшаруашылық мәдениеті және мал тамағы ретінде өсіріледі	Просо (лат. <i>Panicum</i> sp.)	Millet	Miglio
Тас	Қатты таужыныстарының кесектері немесе бірыңғай масса. Табиғи құрылыс және өндіріс бұйымы. Адамзат тарихы алғашқы тас құралдарының дайындаумен басталады	Камень	Stone	Pietra
Тас балта	Қайтара ұруға арналған құрал, онымен өзекті шағыл басқа тас құралдарды дайындаған	Отбойник	Hammering tool, Hammerstone, Fabricator, Percussor	Percussore, Martello, Ritoccatore
Тас бедерлеу, Тас қырнауыш	Қырлаумен өңдеу, қырлы ету	Отгранка	Faceting	Sfaccettatura
Тас болып қалушылық	Тасқа айналған жануарлар мен өсімдіктер қалдықтары	Окаменелость	Petrification, Petrification, Fossilization	Fossilizzazione
Тас ғасыры	Адамзат дамуының ең көне мәдени-технологиялық кезең, алғашқы тас құралдарымен белгілі	Каменный Век	Stone Age	Età della Pietra
Тас жаңға	Алғашқы қауым адамның өзектастан сындырып немесе шағып алған жалпақ бөліктері. Тас және қола дәуірлерінде тас жаңқаларынан еңбек құралдары (пышақ және т.б.) дайындалған	Отщеп	Flake, Piece esquille, Splinter, Debitage	Scheggia, Scaglia
Тас жаңқалы қару	Негізгі массадан уақталып бөлінген тастан жасалған еңбек қаруы, әдетте жіңішке, сопақ тас кесектен тұрады. Кескіш құрал ретінде пайдаланған	Орудие на отщепе	Flake Tool, Flake, Flaked Stone Tool	Strumento su scheggia, Utensile su scheggia
Тас жүзік	Жылтыр тас немесе сақинадағы шыны	Жуковина	Bezel, Ring inset	Incastonatura, Corona del castone
Тас қабыршағы	Тастың сыртқы дөрекі беті, әдетте ішкі тегіс бөлімін ашу барысында жойылады	Каменная Корка	Cortex, Stone cortex	Cortice
Тас қалаушы, Тасшы	Кірпіш немесе тас қалаумен айналасатын құрылыс жұмыскері	Каменщик	Stonemason, Bricklayer	Muratore
Тас қырнауыш, Тас бедерлеу	Қырлаумен өңдеу, қырлы ету	Отгранка	Faceting	Sfaccettatura
Тас мүсін	Ескерткіш мүсін, мүсіндік бейне	Изваяние	Statue, Sculpture	Statua, Scultura

Тас өңдеудің қалдықтары	Тас құралдарды жасау барысында пайда болған тас қалдықтарының кішігірім санықтары, әдетте қалдықтар мен жанана өнім болып табылады	Отходы камского производства	Waste, Waste flakes, Debitage, Debris, Chips	Scarti, Debitage, Debris
Тас өндірісі	Бір хронологиялық кезеңге немесе бір ескерткіште табылған, көптеген тау жыныстардан түрлі тәсілмен жасалған артефактілер жиынтығы	Каменная Индустрия	Stone Industry, Ground Stone Industry	Industria su pietra
Тас ұсақтаушы, Тас уатқышы	Кезкелген болашақ құрал, жиі сүйік пен мүйізден жасалған, тас бұйымдардан сәндірілгенді алғанда пайдаланады; кремнийдің қабыршақтануында қолданады	Кремневая Технология	Lithic technology, Lithic industry	Industria litica
Тасаттық тасы (2); Құрбан шалынатын жер (1)	2-Құдайға жемтік әкелуге арналған ерекше үстел, пісі немесе зат; 1-Пұтқа табынушылықта құрбанды шалу көтерсіңкі орын	Жертвенник	Altar	Allare, Ara
Тасбақа, Батпақ тасбақасы	Тұщы су тасбақалары тұқымдасына жатады. Оңтүстік, шығыс және орталық Еуропаның, Қауқаз, Алдыңғы Азия, Бағыс Қазақстан жерлерінде мекен етеді. Ертедегі заманда тамаққа кеңінен пайдаланған	Черепаха, Болотная черепаха (лат. <i>Emys orbicularis</i> L.)	Turtoise, European pond turtoise (turtle)	Testuggine palustre europea
Тасбақа, Дала тасбақасы	Тасбақалар отрядына жататын бауырымен жорғалаушы. Қазақстанның оңтүстік аймақтарында, орталық Азия мен Үндістанның жерлерінде тараған. Шөл және шөлейтті аймақтарда жусан, жыңғыл мен сексеуіл тоғайларында мекен етеді	Черепаха степная, Средне-азиатская Ч. (лат. <i>Testudo horsfieldi</i> Crau.)	Turtoise, Russian turtoise (turtle)	Tartaruga russa, Tartaruga delle steppe
Тасқа айналған	Тасқа айналған, тас болған; қозғалмалы, жансыз	Окаменелый	Fossil	Fossile
Таспа, Лента	Әшкелеу мен бесендіруге пайдаланатын мата жолағы	Лента	Band, Tapc, Ribbon	Nastro, Fascia, Fettuccia, Banda, Striscia
Таспалау тәсілі	Таспа етіп бөнген балшықты ұзын тілік етіп созып, оны шиырлықтау жолымен бір орамның үстіне екіншісі жатқыза отырып, қажетті пішінге келтіру арқылы ыдыс жасайтын әдіс	Ленточная лепка	Coil-building method, Coiling Technique, Sequential slab construction	Tecnica del colombino, Manifattura a cercini
Таспақ	Шеңбер секілді шұр немесе леітга, оған түйіншек, моншақтар немесе басқа элементер тағылған. Оқытылған дұғалар немесе басқа диния-салттық ғұрыптарды санауға пайдаланады	Чётки	Rosary, Beads	Rosario
Тасты	Тастан жасалған немесе тасқа қатысты	Каменный	Lithic, Stone, Stony	Litico, Di pietra, In pietra
Тасшы, Тас қалаушы	Кірпіш немесе тас қалаумен айналасатын құрылыс жұмыскері	Каменщик	Stonemason, Bricklayer	Muratore
Тат, Патина	Мыс, қолдан және т.б. металдардан жасалған бұйымдардың беттеріндегі табиғи ортаның әсерінен немесе арнайы өңдеу барысында пайда болған, әр түсті тотық қабаты. Ол бұйымдарды коррозиядан сақтайды және сәндік мағынаны беруге қолданылады	Патина	Patina	Patina
Тау бөктері, Тау етегі	Тау алды, таулар алдында орналасқан жер	Предгорье	Foothills, Piedmont	Collina pedemontana, Collina, Pedemonte
Тау етегі, Тау бөктері	Тау алды, таулар алдында орналасқан жер	Предгорье	Foothills, Piedmont	Collina pedemontana, Collina, Pedemonte

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Тау кен ісі	Адамның жер қорын икемдеу аумағы, Жер жыртқысына әсер ететін барлық техногендік түрлері: пайдалы қазбаларды алу, олардың алғашқы қамтады	Горное дело	Mining engineering	Ingegneria mineraria
Тау теке, Арқар	Орта және Орталық Азияны, оңтүстік Сібірдің таулы жерлерін мекендейтін құымсүйізділер (<i>Bovidae</i>) тұқымдастарының ішіндегі, жұтпұйықты сүтқоректі. Ежелгі аңшылықта рөлі өте маңызды болған, жабайы текелердің өкілі	Арқар, Горный Баран, Аргали (лат. <i>Ovis orientalis</i> Арқар или <i>Ovis ammon</i>)	Argali, Mountain Sheep	Argali, Pecora sclvatica asiatica
Тау хрусталі	Минерал, кварцтың бір түрі, мөлдір, кремнийдің таза табиғи қос қытқылдысы, антикалық кезеңдегі мәр, ыдыс, әшекейлерді жасаудың пикизаті болып табылған	Хрусталь, Горный хрусталь	Quartz rock crystal, Hyaline quartz	Cristallo di rocca, Quarzo ialino, Cristallo di monte
Тауар	Қоғамда айырбастау, сатып алу-сату жолымен бөлінетін, құны бар еңбек өнімі; сатып-алынатын барлық заттар	Товар	Merchandise, Wares, Goods	Articolo, Merce, Bene, Prodotto
Тауарлы	Тауар, жүк тасымалдауына қатысты	Товарный	Marketable, Tradeable, Negotiable	Commerciabile, Smerciabile
Таутан	Алабұға тәрізділерге, таутан түрлерін жататын ұсақ балықтар. Еуропа мен Азияның солтүстік суалқаптарында, көлдер мен өзендердің мекендейтін тұщы су балықтары	Ерш, Обыкновенный ёрш (лат. <i>Gymnocephalus cernua</i> L.)	Ruffe, Ruff	Acerina
Тауық	Үй құстардың ішінде ең көп және кеңінен тараған түрі. Үй тауықтардың арғы тегі Азияны (Үндістан, Үндіқытай мен Қытай) мекендейтін банкийлік жабайы тауықтардан болып саналады. Оларды ет пен жұмыртқа, сонымен қатар қанат пен мамықты алу үшін ұстайды	Курица (Петух - м.р; Курица - ж.р) (лат. <i>Gallus gallus domesticus</i>)	Chicken, Fowl, Cock, Hen, Rooster (US)	Gallina, Gallo, Pollo
Тауыс	Тауықтәрізділер отрядының қырғауылдар тұқымдасына жататын құс. Кәдімгі тауыс Үндістан, Цейлон жерлерінде кеңінен тараған, ал одан Алдыңғы Азия мен Батыстың басқа елдерінде тараған	Павлин (лат. <i>Favo</i> L.)	Peafowl, Peacock (male), Peahen (female)	Pavone
Тафономия	Ағзаларды табиғи жерлеу және осы ағза қалдықтарының қазылған орындарының пайда болуының процестері мен заңдылығын зерттейтін палеонтология ғаруы	Тафономия	Taphonomy	Tafonomia
Тахеометр	Тахеометрлік түсіру кезінде қолданатын электронды оптикалық құрал. Белгілі объектілердің және топографиялық карталардың бұрыштары мен ара қашықтарын анықтайды	Тахеометер	Tacheometer	Tacheometro
Таяқ	1-Кесілген жіңішке ағаш дінгегі немесе кесілген бұтақсыз тік шыбық; 2-Ағаштың тік шыбығы түріндегі ұзын жіңішке зат	Палка	Stick, Cane (1); Club (2)	Bastone, Canna (1); Mazza (2)
Таяқша	«Таяқ» сөзінің кішірейтілгені; кішкентай және жіңішке таяқ	Палочка	Rod, Stick, Cane	Bacchetta, Asta
Таяныш, Сүйеніш	Негізгі, ұстаушы; салмақ түсетін, бір нәрсенің бір жерге бекітуіне көмектесетін	Опорный	Supporting, Load-Bearing	Supportante, D'appoggio, Di sostegno
Таяныш, Тірек	Бірдемені берік қалыпта сақтау үшін бекітетін, сүйенетін, нығайтатын зат, орын	Опора	Pier, Support, Pillar	Pilastro, Pilone, Piedritto
Таяныш, Тірек (2); Табан, Өкшелік (1)	2-Негіз болатын бір нәрсенің жалмақ шеті; бір дененің тірегі; 1-Өкше, бірақ жалты аяққа айтылады	Пята	Abutment, Impost (2); Heel, Foot (1)	Spalla, Piedritto (2); Tallone, Calcagno, Piede (1)

Тәж	Бас киім түрі - монархиялық биліктің белгісі. Тәждер әр түрлі бағалы металдардан жасалып, асыл және жартылайасыл тастармен безендірілген	Корона	Crown, Coronet	Corona
Тәті	Төбесі мен шүйде тұсы ашық кішігірім тәж секілді бас киім. Кейбір кездерде тәті шілсіз болады да, тікелей шашқа тағылған	Диадема	Diadem	Diadema
Театр	1-Сахналық көріністер арқылы бірденің бейнелеп көрсету; 2-Театрлық көріністерге арналған архитектуралық құрылыстың түрі	Театр	Theatre, Theater (US)	Teatro
Тегіш, Табак	Сопақ немесе шұңғыл тостаған	Миска	Shallow troncatod cone-shaped or cylindrical bowl	Scodella, Bassa ciotola troncoconica o cilindrica
Тегістелген тахта	Қырнау, тегістеуге арналған сопақша және тегіс тас кескі	Шлифовальная плита	Polishing Stone, Polishing Plate	Levigatore, Pietra per levigare, per lucidare
Тегістеу, Ажарлау	Бұйымның беткі жағын тегістес, жылтыр ету мақсатында материалды өңдеу тәсілі; ойық пен бұдырды тегістеу үшін	Шлифовка, Шлифование	Polishing, Smoothing, Burnishing	Lavatura, Lucidatura, Brunitura
Тегістеуші	Тегістеу, қырнаумен айналасатын адам	Шлифовщик	Grinder, Polisher	Levigatore, Lucidatore
Тез балқытып, Тез балқығыш	Жоғары емес температурада балқытып зат	Легкоплавкий	Fusible, Meltable, Easily meltable, a Readily-fusible something	Fusibile, Facilmente fondibile
Текстура	Қатты заттар құрылымының, негізгі бөліктерінің оранласуының сипаты	Текстура	Texture	Consistenza, Conformazione Strutturata
Телль (немесе Тепе, Дөпе, Төбе, Тюбе)	Дөпе сөзін қарау	Телль (или Тепе, Дөпе, Төбе, Тюбе)	Tell, Tepe, Artificial mound or hill	Tell, Tepe, Collina artificiale
Телім, Аумақ	Кез келген жердің бөлінген аумағы	Участок	Lot, Allotment, Plot, District, Area	Terreno, Lotto, Appezzamento, Area
Теменос	Белгілі құдайға арналған қасиетті телім	Теменос	Temcnos	Temenos
Темпера	Бояулармен салынған көркем сурет, су мен жұмыртқаның сарысы байланыстырушы эмульсия болып табылады, немесе суды маймен, өсімдік я жануар желімімен араластырылған қоспа	Темпера	Tempera	Tempera
Темір	Химиялық элемент (Fe), табиғатта кезінен тараған, құрамында көміртектің қоспасы бар, ауыр, күміс түсті металл, одан болат пен шойынды дайындайды. Өзінің қақталатын қасиеті арқылы, ежелгі уақыттан бері сәбек құралдарды жасау барысында пайдаланған	Железо	Iron	Ferro
Темір ғасыры	Адамзаттың ежелгі тарихының кезені, темір метал өндірісінің дамуы мен темір құралдардың жасалуымен белгіленеді. Қола дәуірінен кейінгі кезең	Железный Век	Iron Age	Età del Ferro
Темір күрек	Аяқпен басып қазатын күрек атауы	Заступ	Shovel	Badile
Темір сауыт қарғысы	Мойынға тағылатын, әскери сауыт-сайман бөлігі	Латный Нашийник	Gorget, Throatpiece	Gorgiera, Goletta
Темір ұста, Темірші	Металды соғатын шебер	Кузнец	Blacksmith	Fabbro

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Темір шыбық (2); Шыбық (1)	2-Сым пішіндегі металдан жасалған бұйым; 1-Ағаштың тазартылған жіңішке бұтағы	Прут	Rod (2); Twig (1)	Barra, Bacchetta (2); Rametto, Ramoscello (1)
Темірші, Темір ұста	Металды соғатын шебер	Кузнец	Blacksmith	Fabbro
Тенбе-тендік	Түгелдей ұқсастық, үйлесу	Тождество	Identity, Identicalness	Identità, Identicità
Тенестіру	«Тегістеу» етістігінің үдерісі, қыртыс, тегіс емес бетті тегістеу	Заглаживание	Smooth, Smooth out, Polish	Rendere liscio, Lisciare
Теңізде жүзу	Теңіз, мұхиттерде жүзу, сонымен қатар теңізде жүзу өнері	Мореплавание	Navigation	Navigazione
Теодолит	Көлбеу және тік бұрыштарды өлшейтін геодезиялық, топографиялық және маркшейдерлік сызбалар түсіруде, құрылыс жұмыстарында пайдаланатын өлшеу аспап	Теодолит	Theodolite	Teodolite, Teodolito
Теодолит, Электронды теодолит	Көлденең және тік бұрыштардың жерінде өлшеуге арналған геодезиялық аспап. Оның негізгі жетістігі – дисплейден сәттеулерді шешудің нақтылығы мен қарапайымдылығы, бұл кездегі қателіктің мүмкіндігі максималды аз болады	Электронный теодолит	Total Station	Stazione totale
Теория, Орталық орындар теориясы	В. Кристаллмен ұсынған географиялық теория, ол қалалық жүйедегі елдімекендердің орналасуы, саны мен мөлшерін анықтауға тырысады. Елдімекендер «орталық орындар» ретінде пайдаланған және іргелес аудандарға қызмет етеді	Теория центральных мест	Central Place Theory	Teoria delle località centrali
Тепе (немесе Телль, Деппе, Тобе, Тюбе)	Деппе сөзін қарау	Тепе (или Телль, Деппе, Тобе, Тюбе)	Tell, Teppe	Tell, Teppe
Тепе-тең	Барабарлықты көрсетеді; ұқсас, бірдей, сондай	Тождественный	Identical, Exactly alike	Identico
Терек	Тал тұқымдасына жататын тез өсетін ағаштар түрі. Табиғатта терек өзен алаңтары мен жақсы ығалдырылған бөктерде өседі. Оның ағашы жұмсақ, ақ түсті, жеңіл, техникалық мақсатта жақсы өңделеді және пайдаланады	Тополь (лат. Populus)	Poplar	Pioppo
Тереңдету	«Шұқырлау» етістігінің түсіндірмесі: бір нәрсені енді; ойық, кішкене шұқыр	Углубление	Hollow, Depression	Cavità, Depressione
Тереңдік	Жоғарыдан төменге қарай, үстіңгі беттен түпке дейін немесе сыртқы жиектен тереңдіктің соңына дейінгі тік аралық	Глубина	Depth	Profondità
Терм (Хаммам)	Арнайы бөлмелер кешені, қоғамдық моншалар, медициналық, мәдени орталықтар	Термы (Хаммам)	Baths, Thermae	Terme
Термолюминесцентті мерзімдеу	Көне топырақты, керамиканы 400-500°С қыздырған кезде бөлінетін жарықты өлшеп, жасты анықтайтын әдіс. Зат қапшалықта көне болса, жарық соншалықта қарқын болады (қазіргі кездегі қыш пен топырақ қыздырғанда жарықты шығармайды)	Термолюминесцентная датировка	Thermoluminescence Dating	Datarione alla termoluminescenza
Термоөңдеу	Шақпақтас немесе шақпақтасты өзекті тастың беріктігін көтеру үшін жоғарғы температурада (175-260° C) 30-50 сағат бойы қыздыру үдерісі	Термообработка	Thermal treatment, Heat treatment	Trattamento termico, Trattamento pirotecnologico
Терракота, Өртеген кірпіштер	Борпылдақ құрылымды, жылтыр емес, түсті баппықтан күйдіріліп жасалынған бұйымдар. Көркемдік, тұрмыстық және құрылыс мақсаттарында қолданылады. Одан ыдыс, мүсін, ойыншық, қыштақташа, жабынқыш, өңдетіш плиткалар мен сәулет өнерінің бөлшектерін жасайды	Терракота	Terracotta, Earthenware, Baked clay	Terracotta

Қазақия – Орысия – Ағылшын – Италия Сөздігі

Терраса	Жер бетінің жазық алаңы (Жоталар, бөктерлердегі)	Терраса	Terrace	Terrazza
Тері	Сойылған жануардың терісі	Шкура	Leather, Skin, Hide	Pelle
Тері	Адам мен жануарлардың денесіндегі сыртқы жамылғысы	Кожа	Skin, Leather, Hide	Pelle,PELLAME, Cuoio
Терімшілдік	Қоғамдық дамудың ерте кезеңдердегі икемді шаруашылықтың бір түрі; дайын тағамды жинау; өсімдіктердің гүбі, жабайы өсімтін жемістер, ұлулар және т.б. Алғашқы қауым кезінде терімшілдік аң мен балық аулаумен қатар болды	Собира-тельство	Gathering	Raccolta
Теріс, Қисық	Ереже, қағидаларға сәйкес емес; Симметрия мен пропорция ережелеріне келмейтін	Неправильный	Irregular	Irregolare
Терістік, Солтүстік	Оңтүстікке қарсы орналасқан жақтағы бірдеменің немесе біреудің жатуы, орналасуы, бағытымен байланысты болуы	Северный	Northern	Settentrionale
Тескіш	Алғашқы қауымның еңбек қаруы, ұшы жуандалған немесе бейнелі (кейде ілмек тесігімен) сүйек немесе ағаш таяқша	Проколка	Perforator, Punch, Borer	Perforatore, Trapano
Тессер	Текше түріндегі жеке плитка, мозаика құрастырғанда пайдаланады	Тессера	Tessera	Tessera
Тесу	Шаңышқы, үшір затпен жасалған өтпелі саңылау	Прокол	Perforation, Pinhole	Perforazione, Forellino, Foro di spillo
Тесік, Құлақ	Бірденені салу, кіргізу мен тығуға арналған саңылау	Проушина	Eye, Eyelet	Foro, Occhiello, Calceatura (per l'immanicatura)
Техника	Жоғарғы жетістіктерді адамның еңбегін жеңілдетіп алу үшін өндіріс үдерістер құралдары мен тәсілдерінің жиынтығы	Техника	Technology (1); Technique (2)	Tecnologia (1); Tecnica (2)
Тиара	Салтанатты мерекелерге киілетін, диадемага ұқсас басқа тағылатын әшекей түрі – қалыңдық тойға немесе ақсүйек балына тағатын бұйым	Тиара	Tiara	Tiara
Типология	Археологиялық олжаларды классификациялау мен салыстырудың негізгі әдістерінің бірі; Артефактілерді топ немесе түрлерге жіктеу	Типология	Typology, Artifact typology	Tipologia
Типологиялық	Қандай да бір заттар я құбылыстардың түрлеріне қатысты	Типологи-ческий	Typological	Tipologico, Relativo alla tipologia
Типтілік	Қандай да бір топқа, құбылысқа, заттарға тән, олардың белгілерімен ерекшеленетін	Типичный	Typical	Tipico
Тыын, Мәнет	Белгілі сынамаcы мен салмағы бар, жазу мен сурет бедерленіп жазылған металды белгі	Монета	Coin	Moneta
Тобық	Жамбас пен орган жіліктің қосылуына қарсы орналысқан буынның үстіндегі сопақша сүйек	Колепная чашечка (лат. Rotula)	Клеесар, Patella, Kneespan	Rotula, Patella
Тобылғы	Раушангүділіс тұқымдасына жататын көп жылдық дала өсімдігі, сабағы қатты және гүлдері ақ түсті, хош иісті болып келеді; Солтүстік жартыжардың қоныржай аймақтарында өседі. Тобылғы халық медицинасында және тамақ дайындауында пайдаланады	Таволга или Лабазник (лат. Filipendula)	Filipendula	Filipendula, Erba pepina (o peperina)
Тобымен жерлеу	Бір мезгілде кем болғанда екі мәйітті жерлеген жерлеу түрі	Массовое захоронение	Multiple Burial (with primary burials)	Sepoltura multipla (con deposizioni primarie)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Тоға	Кішігірім өлшемді белдік айылбасы	Бляшка	Plaque	Placchetta
Тоғын (1); Шенбер (2)	1-Шенбер түріндегі дөңгелектің сыртқы бөлігі; 2-Дөңгелек, шығыршық пішіндегі құрылғының бөлігі	Обод	Felly, Felloe (1); Ring (2)	Cerchione (1); Anello (2)
Тозанды	Тозаңдур күйіндегі, тозаңнан құралған	Пылевой	Dusty	Polveroso
Тозған	Ұзақ уақыт бойы пайдалануда болғаннан жарамсыз болып қалған	Изношенный	Worn-out, Worn	Logorato, Consumato
Тоздыру	Дененің пішіні мен көлемінің өзгеруіне апаратын артефактінің бетінен материалдың бөлінуі мен қирату үдерісі	Изнашивание	Wear, Deterioration, Wear-and-tear	Logoramento, Deterioramento
Тозу, Тозық	Техникалық объектінің салмағы, көлемі, пішінінің өзгеруі немесе заттың беткі жағының дайым жүк-салмақ әсерінен майысуы	Износ	Abrasion, Wear	Abrasione
Той	Тамағы айран-асыр үлкен түскі я кешкі қонақ асы	Пир	Feast, Banquet	Festino, Banchetto
Тойтарма	Бір жағынан дөңгелек өзек немесе бас тойтармасы бар мұржа түріндегі бөлшек қосындысы	Заклёпка	Rivet	Rivetto, Ribattino
Тоқ пеш, Духовка	Ыстық ауа арқылы тамақты дайындайтын, қыздыруға болатын пештің түрі	Духовка	Oven	Forno
Тоқпан жілік	Адамдағы қол, жануарлардағы алдыңғы аяқ сүйектерінің бір тобының атауы	Предплечье	Forearm	Avambraccio
Тоқым	Шұғалы, жұмсақ, кілем немесе басқа ер-тоқым астына төсейтін төсеу	Чепрак	Saddle-cloth caparison	Gualdrappa
Тоқыма	Талпық пен жіптен тоқылған бұйым	Текстильный	Textile	Tessile
Тоқыма біз (1); Сым шабақ (2)	1-Тоқуға арналған ұзын, жіңішке, екі жақтан үшкір шабақ, ине, біз; 2-Дөңгелектің күпішегі мен тоғының байланыстыратын өзектің бірі	Спица	Knitting needle (1); Spoke (2)	Ferro (per lavorare a maglia) (1); Raggio (2)
Тоқыма бұйымдар	Өсімдік талшығынан, бұтақтардан я жапырақтардан өрілген артефактілер тобы	Плетёные Изделия	Wickerwork, Basketry	Articolo di vimini, Manufatti ad intreccio vegetale
Тоқыма станогы	Тоқыма өнеркәсібінің негізгі машинасы; Түк, теріс, өрілген жәнс т.б. кілем, мақта-мата, жібек, жүн және т.б. маталарды, сонымен қоса басқада тоқыма өнеркәсібінің өнімдерін дайындауға қолданатын жабдық я құрылғы	Ткацкий Станок	Loom	Telaio
Тоқыма шарбақ, Ағаш шарбақ	Шыбық пен бұтақтардан тоқылған қоршау	Плетень	Wattle Fence	Recinto di vimini
Тоқымашылық	Матаның өнділуі, жасалуы; мата өндіруімен байланысты тоқыма өнеркәсібінің саласы	Ткачество	Weaving	Tessitura
Толарсақ	Жіліңішке жалғас, табан сүйектерінің бөлігі	Предплюсна (лат. Tarsus)	Tarsus, Anklebone	Tarso
Толос	Монументалды, жобасында дөңгелек ғимарат (мазар, ғибадатхана)	Толос	Tholos	Tholos
Толтырғыш	Бір затты толтыратын заттек, материал	Наполнитель	Filler, Additive	Filler, Additivo, Carica
Толтыру	Бос бір нәрсені толтыру, жазып толтыру етістігінің мағынасы	Заполнение	Infill, Filling	Riempimento
Толық зерттелмеген	Жеткілікті зерттелмеген немесе толығымен талдамаған ескерткіш, артефакт	Недоисследованный	Partially investigated	Poco studiato, Non sufficientemente studiato
Тонау	«Тонап кету» етістігінің әрекеті: белгілі құнды затты біреуден немесе біржерден күшпен, қарақшылықпен тартып алу	Ограбление	Plunder, Raid, Foray, Looting	Saccheggio, Razzia

Тонаушы, Қарақшы	Материалдық және мәдени құндылықтардың ұрлығымен айналысатын адам	Грабитель	Looter, Grave robber, Grave plunderer	Saccheggio, rore di tombe, Tombarolo
Тонаушылар өтетін жол, Қарақшылар өтетін жол	Материалдық және мәдени құндылықтарға апаратын, ескерткіштің стратиграфиясының бұзылуына әкелетін, тонауға тиымды тар өтетін тәсіл	Грабительский лаз, Грабительский ход	Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Топ	1-Қатынастар жүйесімен байланысты, жалпы әлеуметтік қасиеттері бар адам бірлестігі; 2-Жабдық қосыннан табылған, ар-алуан түрдегі заттардың жиынтығы	Группа	Band (1); Assemblage (2)	Banda, Gruppo di individui (1); Complesso (2)
Топ, Түр (2); Жыныс (3); Тұқым (1)	2-Ағаштардың, өсімдіктердің түрі; 3-Минералдардың табиғи пайда болуы, жер қыртысындағы минералды қабат; 1-Сондай мал тегінен ерекшеленетін, шаруашылыққа пайдалы малдардың түрлері	Порода	Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1)	Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1)
Топай ойыны	Ақшалы және құмар ойындарда қолданатын кішігірім текпе пішінді заттар. Әр қырында бірден алтыға дейін нүктелер қойылады	Кости	Dice	Dado
Топография	Жер бетінің құрылысын жоспарға, картаға түсіретін, зерттейтін геодезияның саласы; жеке бір жер бетінің көрінісі	Топография	Topography	Topografia
Топографиялық жоспар	Облыс немесе қоныстың жер беті мен физикалық ерекшеліктерін бейнелейтін карта	Топографический План	Topographic map	Mappa topografica, Carta topografica
Топоним	Географиялық атау	Топоним	Toponym	Toponimo
Топонимика	Географиялық атаулардың пайда болуы мен дамуын зерттумен айналасатын ғылым	Топонимика	Toponymy	Toponomastica
Топонимикалық	Топонимикаға тән, топонимиканың	Топонимический	Toponymic, Toponymical	Toponimico
Топографиялық	Топографияға байланысты	Топографический	Topographical	Topografico
Топталған, Жиналған	Бір жерде шоғырланған адамдар, нәрселер немесе заттардың үлкен мөлшері	Скопление	Collection, Accumulation (of something), Meeting, Assembly (of people)	Raccolta, Insieme, Assemblea
Топтама	Салыстырмалы мерзімдеудің әдісі, артефакті немесе кешендер тобының хронологиялық реттілігіне негізделген, онда бір-біріне ұқсайтындар бір топқа жатады	Серияция	Seriation	Seriazione
Топырақ	1-Көбіне жердің морфологиялық шегінде болатын және адамның инженерлік-құрылыс қарқындылығын объектісі болып табылатын таужыныстардың жинақтама атауы, тау жыныстарынан тұратын құрамдас бөлікті динамикалық жүйе; 2-Беземесмен суреттердегі ая	Грунт	Soil, Ground, Matrix (1); Ground-colour, Background, Primer (2)	Suolo, Terreno, Matrice (1); Sfondo, Prisma (2)
Топырақ, Жер құйқасы	Жер қыртысының үстіңгі қабаты, онда өсімдіктер өседі, жердің беті	Почва	Soil	Suolo
Топырақ зерттеуші	Топырақтанудың маманы	Почвовед	Pedologist	Pedologo
Топырақ құнарлығын қайтына келтіру	Бастапқы ландшафты қалпына келтіру мақсатында, қазба жұмыстарынан кейінгі қазыңдыны көму	Рекультивация	Back filling	Ricolmatura, Chiusura dello scavo
Топырақтану	Топырақтың фаунасы мен флорасын, химия-физикалық қасиеттерін зерттейтін келенді ғылыми пән	Почвоведение (Педология)	Paedology, Pedology (US)	Pedologia

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Тор, Ау (1); Жүйе (2)	1-Бірелкі аралықта орналасқан, қиылысқан жіптер, баулар, сымдардан тоқылған құрылыс, бұйым; 2-Біртектес мекемелердің жиынтық орналасуы	Сеть	Net (1); Network (2)	Rete (1); Rete, Sistema (2)
Торал, Жапсар	Екі жақтың шеттері қиылысқан жер	Стык	Joint, Juncture, Junction	Giunto, Giunzione
Торевтика	Металдан жасалған көркем өнер бұйымдардың бетіне бедерлеп әсемдеу өнері. Бұйымның сыртқы бетіне дәнесті, ал ішкі бетіне ойысты бейне салатын шекіменен өңдеуді торевтика деп атайды	Торевтика	Toreutics	Toreutica
Торквес	Мойынға тағылатын келгез эликейінің бір түрі: қола, алтын, асыл тастардан жасалған тұрыптық алқа. Оны мойынға, белге, кейдеге білезік ретінде таққан	Торквес (торк)	Torque, Torc	Torques
Торлы өрнек	Айқын-ұйқыш орналасқан диагоналды сызықтардың үйлестіруімен құрастырылған ою	Решётка, Решётчатый Орнамент	Cross-hatching decoration, Criss-cross, Grid, Lattice Ornamentation	Reticolo, Ornamento a rete, Decorazione a reticolo
Торша	Қазба жұмыстары барысында олжаларды және адамның ежелдегі іс-әрекетінің басқа қалдықтарын тіркесуді жеңілдету үшін қазбаны шаршыларға бөлу. Шаршылар арасында мәдени қабаттардың сызбасын және суретке түсіру үшін мүмкіндік беретін жер жиектері қалдырылады	Сетка	Grill, Grid	Griglia
Тотем	Діни мәдениеттің тақыбырына айналған және ата-бабаның ұрпағы боп жиі саналатын бір құдыретті күшке ие жануар (өсімдік және т.б.) кейбір көргені аз халықтардың нанымдары	Тотем	Totem	Totem
Тотемизм	Ең көне діндердің бірі. Мысалы, солтүстік американдық үндістердің сенімі. Рулық қоғамдағы адамдар тобының шығу тегін жануарларға, өсімдіктерге немесе табиғат құбылыстарына байланыстыру негізінде қалыптасқан сенімдер	Тотемизм	Totemism	Totemismo
Тотығу	Қандай да бір заттегі мен оттектің қоспасына реакциясы	Окисление	Oxidation	Ossidazione
Тотық	Химиялық элемент пен оттектің қоспасы	Окисел	Oxide	Ossido
Төбе	Тау, дөң, қорған; шыны домалақ төбешіктердің жалпы атауы	Сопка	Knoll, Mound, Hill	Collinetta, Monticello, Collina
Төбе	Тұрғын үйдің жоғары бөлігінің ішкі жабындысы	Потолок	Ceiling	Soffitto
Төбе (немесе Тепе, Дөпе, Тель, Түбе)	Дөпе сөзін қарау	Төбе (или Тель, Тепе, Дөпе, Түбе)	Tell, Tepe	Tell, Tepe
Төбешік, Дөң	Кішігірім жайпақ тау, дөпес, қыр	Холм	Mound, Hill	Colle, Collina
Төле	Бірінші қабаттың астындағы, жерден төмен деңгейде жасалған жай, ол түрлі шаруашылық жарактар мен тұруға арналған	Подвал	Basement, Ccellar	Sotterraneo, Scaninato, Cantina
Төлке	Заттағы цилиндр немесе конус тәрізді тесік, сыртқы элементті ендіруге арналған	Втулка	Socket	Alloggiamento, Attacco, Inncsto
Төменгі жақсүйек	Бас сүйектің төменгі бөлігін құрайтын жұпсыз сүйек құрылысы	Нижняя Челюсть (лат. Mandibula)	Lower jaw, Jaw, Mandible	Mandibola, Mascella inferiore
Төңірек, Өңір, Аймақ	Кеңістікті айнала орналасқан жер	Окрестности	Environns, Neighbourhood, Surroundings	Dintorni, Vicinanze, Adiacenze

Төр үй, Зал	Отырыс пен жиындар өтетін ерскине жиналған үлкен, кең бөлме	Зал	Hall	Sala
Төртбағаналы	Жобасы 4 тіректен тұратын құрылыс, гимарат	Четырехстолпный	Four-columned (structure)	Quadrilobone, A quattro colonnice
Төрткілдеш (2); Білге тақтайша (1)	2-Бініктігі, су деңгейін, қар жамылғының тереңдігін анықтау үшін қолданылатын құрал; 1-Қырланып жонылған жіңішке тақтайша	Рейка	Ranging rod, Level rod (2); Bar, Board (1)	Scala metrica, Comparatore (2); Barra, Asse (1)
Төрттік	XV - XVII ғғ. Сәулетөнерінде, жобасында 4-қырлы құрылыс немесе оның бөлігі	Четверик	Chetverik (four-sided compartment of a building, esp. of a church)	Chetverik (struttura architettonica a quattro lati, spec. di chiesa)
Төрттік кезек	Жер тарихының адамзаттың өмір сүрген уақытына сәйкес келетін геологиялық кезек	Четвертичный	Quaternary	Quaternario
Төс	Ұстаның темір соғатын төсі, ұста станогі	Наковальня	Anvil	Incudine
Төс айыл	Ат әбзелінің бір бөлігі, жылқының ішінен бір жетектен екінші жетекке өтетін қайыс белбеу	Подбрюшник	Belly-band, (Saddle) Girth	Sottopancia
Төсек (1); Жайылма (2)	1-Демалуға арналған орын, кереует; 2-Су ағыны, мұз, суақабаның, теңіздің, мұхиттың терең бөлігі өтетін ойық	Луже	River-bed, Couch (1); Bed, Channel (2)	Letto, Giaciglio (1); Letto, Alveo (2)
Төсек, Кереге	Құрылыстың қатты қаңқасы, заттың бөліктері бекітілетін тіреу негізі; қаңқа	Остов	Framework, Skeleton	Struttura, Armatura, Scheletro, Carcassa
Төсем	1-Астына жайылған, астына төселген; 2-Ат қора, мал қораның еденіне төселетін сабан, мүк немесе ұхас басқа материал	Подстилка	Substratum, Lower Layer (1); Litter, Straw (2)	Substrato, Sostrato, Strato di base, Strato di fondo (1); Lettieria, Strame, Giaciglio (2)
Төсем, Жабын	«Жабу» естітігінің әрекеті мен нәтижесі: үстіне бірденені төсеу, қаптау	Покрытие	Coating, Coat	Copertura, Rivestimento
Төсемелі көше	Тас төселген жол, көше бөлігі	Мостовая	Paved way, Pavement	Lastricato, Selciato
Төсеу салу	Ғұрыптық мақсатымен немесе жүру, өтуге арналып салынған төсеу	Вымостка	Pavement, Paving	Selciato, Lastricato
Трансект	Археологтардың ескерткіштер, қоныстар және басқа да мекендерді зерттеу мен барлауды ұйымдастыратын аймақ немесе облыс секторы	Трансект	Transect, Transect survey	Transetto
Транше	Жұмыс қыры үшкір болып табылатын тас балта немесе шот, бір ірі кестемен жасалған. Тік бұрышпен жарылған жұмыс қыры өткір, қашпа тәрізді құрал. Бұл әдіс мезолит дәуірінде шот пен балталарды жасауында кеңінен қолданылған	Транше	Tranchet	Tranchè, Tranchet
Трапеция	Екі қыры параллельды, екі қыры параллельді емес түрдегі тікбұрышты геометриялық тас құрал	Трапеция	Trapezelle	Trapezio
Трасология	Тас артефактілердің сараптамасы, қылмыс болған жерде адамның, көліктің, қылмыс жасаған қару-жарақпен қалдырылған іздерді зерттеп ашатын ілім	Трасология, Трасология	Trassology	Tracceologia
Требушет, Требуше	Қалаларды қоршап алу үшін пайдаланған ортағасырлық лақтыратын машина	Требушет, Требуше	Trebuchet, Trebucket	Trabucco, Trabocco

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Трепанация	Сүйіскі тесіп хирургиялық ота жасау	Трепанация	Trepanning	Trapanazione
Туалет	1-Киім-көшек; 2-Әсіресе әйелдің киімінс айғылады	Туалет	Dress, Toilet (1); Toilet, Lavatory, Bathroom (2)	Toiletta, Pulizia, Vestizione (1); Toilette, Bagno, Servizi (2)
Тумулус	Еуропада зираттың үстінен тұрғызылған үлкен жер үйіндісі	Тумулус	Tumulus, Funerary Barrow, Burial mound, Kurgan	Tumulo, Kurgan
Түйреуіш	Декоративті мақсатта немесе жұмсақ заттарды қадау мен тесуге арналған, бір шетінде басы бар, қарапайым өткір ине тәрізді құрал	Булавка	Pin-head, Pin	Spillone, Spilla
Туысқандық	1-Ағайындық, туыстық қатынастарымен байланысты; 2-Ата-тегінің шығуы бір	Родственный	Relative, Relation, Kinsman (Kinswoman) (1); Fellow countryman, Kindred (2)	Congiunto, Parente, Consanguineo (1); Compaesano (2)
Туыстық	Жақын ата-бабалары бір туысқандық қатынастар	Родство	Kinship	Parentela, Consanguineità
Тұғыр	Тау етегі, табан, ескерткіш, гүлсауыт, бағана, так орнатылатын тұрғы	Пьедестал	Pedestal, Base	Piedistallo, Base
Тұғыр	Ескерткіш, гүл сауығын қоятын табан, түп, іргетас	Постамент	Pedestal, Base, Plinth	Piedistallo, Base, Plinto
Тұғыр, Табан (1); Бөктер, Етек (2)	1-Ескерткіштің іргетасы, негізі; 2-Биік жердің (тау, ескерткіш, ағаш) табаны	Подножье, Подножие	Base, Pedestal, Crepidoma, Sockle (1); Foothill (2)	Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)
Тұжырымдама	Тұжырымдама көмегімен адам ойы кез келген табиғаттың мінсіз нысандарын құра алатын ұғымдар мен көзқарастардың орамды жиынтығы (жүйесі)	Концепция	Concept, Conception, Idea	Concetto, Idea
Тұз	Химиялық қосылым, заттек, металдың қышқыл молекулаларындағы сутектің орны толықтай немесе жартылай металл атомдарына ауысқан; тамаққа қосылатын ас тұз, хлорлы натрий секілді	Соль	Salt	Sale
Тұйық көше	Құрылысқа тірілген көше, өтпелі тесігі жоқ көше	Тупик	Blind alley	Vicolo cieco, Strada senza via d'uscita
Тұйық көше	Әдетте екі көшені байланыстыратын тар көше	Переулок	Lane, Alley	Stradina laterale, Vicolo
Тұқы балық	Тұқытәрізділер отрядының бір тұқымдасы, тұқы суда тіршілік етеді. Жер шарында кең тараған (тек Оңтүстік Америка мен Австралияда кездеспейді)	Карповые (лат. Cyprinidae sp.)	Cyprinids, Cyprinidae, Carps	Cyprinidae, Ciprinidi
Тұқым (1); Түр, Топ (2); Жыныс (3)	1-Сондай мал тегінен ерекшеленетін, шаруашылыққа пайдалы малдардың түрлері; 2-Ағаштардың, өсімдіктердің түрі; 3-Минералдардың табиғи пайда болуы, жер қыртысындағы минералды қабат	Порода	Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3)	Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3)

Қазақша - Орысша - Ағылшын - Италия Сөздігі

Тұлға, Дене	Адам мен омыртқалы жануарлар денесінің негізгі бөлімі, бас, қол-аяқ пен құйрықсыз (жануарларда ғана) дене бітім	Туловище	Trunk, Torso	Tronco, Torso, Corpo
Тұмар	Зиянды тылсым күштерден, тіл-көзден сақтайды деп сенген ежелден келе жатқан магикалық күштері бар зат	Талисман	Talisman	Talismano
Тұмар, Амулет, Бойтұмар	Иссін сырқаттан, бақытсыздықтан, тіл-көзден сақтай алатын тылсым күші бар деп саналатын кішігірім зат	Амулет	Amulet	Amuleto
Тұмсықтәрізді құрал	Жанқалаудан жасалған палеолит құралы, бір қыры өңделіп, бұрғы құрал ретінде пайдаланған	Клювовидное Орудие	Becc, Flake boring tool	Becco
Тұмалдырық	Ат әбзелінде кеңсіріктен өтетін белдік	Намордник	Bit	Freno
Тұнба (2); Шөгінді (1)	2-Сұйықтықтағы ұсақ қатты бөлшектер түрішегі бөгде қоспалар, олар ыдыстың түбі немесе қабырғаларына тұныады; 1-Геологияда заттектерді (кыыршық тас, құм, балшықты) сипаттайтын термин, олар су, мұз, соққан желдің я басқа бір себеігерге байланысты ұсақталады	Осадок	Sediment	Sedimento
Тұнбалану, Лай	Өзеннің сағасына, канал түбіне және басқада су қоймаларда жиналып қалған балшық, тұнба	Зайление (Зайливание)	Siltation, Silting	Coprirsi di limo, Ricoprirsi di limo, Diventare fangoso, Impantarsi
Тұнық, Мөлдір	Жарықты еркін өткізетін, түгел жарық түсіретін	Прозрачный	Transparent, Limpid, Clear, Diaphanous	Trasparente, Diafano, Pulito, Chiaro
Тұнықтық, Мөлдірлік	Ортаның сипаттамасы (оптикалық, акустикалық немесе басқа), жарықтың таралу бағытын өзгертіп, оның қандай да бір бөлігін өткізетін ортаны сипаттайтын шама, өлшем	Прозрачность	Transparency, Diaphaneity, Diaphanousness	Trasparenza, Diafanità
Түр	Басқа топтармен салыстыру немесе айыруға белгіленген артефактілер топтамасы	Тип	Type	Tipo
Тұрақ	Қозғалыс кезіндегі тоқтайтын жер; алғашқы қауым адамдардың мекені	Стоянка	Station, Camp, Encampment, Site	Campo, Accampamento, Sito
Тұрған орны	Археологиялық олжалардың табылған орны, міндеті мен хронологиясы туралы мәлімет беретін үш өлшемді мәнмәтін (сондай-ақ географиялық орындарының орналасуы)	Местонахождение	Find location, Find position, Site	Localizzazione, Posizione, Sito
Тұрмыс	Материалдық әлем мен қоғамға әсер ететін адамдардың әрекеті; өмірде бірдемені тұтыну әрекеті, тәжірибе	Практика	Practice, Practical work, Training	Esercizio, Pratica, Allenamento, Tirocinio
Тұрыс (2); Жай-күй (3); Орналасқан жері (1)	2-Дене мүшелерін ерекше ұстау қалшы; күй; 3-Кез-келген жағдаймен шарттасылған хал-ахуал; 1-Кеңістіктегі орын, тұратын жері	Положение	Position, Attitude (2); Situation (3); Location (1)	Posa, Posizione, Atteggiamento (2); Stato, Situazione (3); Posizione, Localione (1)
Тұс, Жер (3); Облыс (1); Жол, Сала, Тарву (2)	3-Организм, дененің бөлігі; 1-Елдің, мемлекет жерінің бөлігі; 2-Қызметтің, жұмыстың, кәсіптің саласы	Область	Region (3); Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2)	Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Тұтас	Бір кесектен, бір заттан жасалған	Целный	One-piece	Pezzo unico, In un pezzo, Di un pezzo unico
Тұтас ет	Сойылған малдың, ұстаған аңның мүшленбеген тұтас еті	Туша	Carcass	Carcassa, Carogna
Тұтқа	Затты ұстауға арналған сап	Ручка	Handle, Haft, Heft, Helve, Knob	Maniglia, Manico, Impugnatura, Presa, Pomello
Тұтқа	Темір имек тұтқа, жолақ; скі жағы бекітіліп, сап немесе тұтқыш ретінде пайдаланады	Скоба	Cramp(-iron), Crampon, Brace	Graffa, Staffa, Braga a ganci, Pinza (per massi)
Тұтқа, Кішігірім тұтқа	Кішігірім тұтқа	Скобка	Clamp, Bracket	Staffa, Graffa
Тұтқалы таба	Тамақты жоғары температурада пісіруге арналған темір ыдыс, мұржасыз темір піш немесе курильница (жәй ыстық шоқ салатын)	Жаровня	Brazier	Braciere, Caldano
Тұтқасыз	Тұтқасы жоқ	Безручный	Handleless, Handless, Without handles	Senza manico, Senza presa
Тұтыну	«Қолдану, Пайдалану» етістіктерінің әрекеті: Бірденеге қолдану, іске салу	Употребление	Use, Purpose, Employment	Uso, Impiego
Түбір, Тамыр	1-Өсімдіктің жерастындағы бөлігі, топырақта бекемдеу және су мен нәрлі заттарды сіңіру үшін қызмет етеді; 2-Бір нәрсенің басы, түп тамыры, бастау көзі	Корень	Root (1); Roots, Origin, Beginnings (2)	Radice (1); Origine, Inizio (2)
Түйгіш, Келсап	Әдетте қатты материалдан жасалатын, асты дөңгелектелген немесе саңырауқұлақ пішіндегі зат, келідегі бір затты ұсақтау, уатуға пайдаланады	Пест (Тёрочник)	Pestle, Muller	Pestello, Macinello
Түйгіш, Кішігірім келсап, Кішігірім түйгіш	Кішкентай келсап, түйгіш	Пестик	Pestle	Pestello
Түйе, Айыр өркешті түйе	Түйе тұқымдасына жататын сүтқоректі. Қаған континенталды құрғақ ауа-райыға бейімді, Азияда, әсіресе Орталық және Орта Азияның далалы немесе жартылай шөлейтті жерлерде үй малы болып саналады	Двугорбый верблюдо, или бактриан (лат. <i>Camelus bactrianus</i>)	Camel, Bactrian camel	Cammello, Cammello battriano
Түйме	Киімдегі бөлшектерін біріктіруге арналған түймелік. Киімнің бір бөлігіндегі түйме, екінші жағындағы ілгекке кигізіледі; кейде жәй әшкесі ретінде пайдаланады	Пуговица	Button	Bottone
Түлкі	Жыртқыштар отрядының ит тұқымдасына жататын аң. Қазақстан, Иран, Афғанистан мен Орталық Азиядан, Монғолия, Қытайдың солтүстік-шығысына дейінгі далалы, жартылай шөлейтті жерлерде кеңінен тараған. Терісі бағалы аң	Лиса, Лисица, Обыкновенная Лисица (лат. <i>Vulpes vulpes</i> L.)	Fox	Volpe
Түмен	Ежелгі және ортағасырлық көпшіліктерінің ірі әскери-әкімшілік бірлік, әдетте ол он мың әскерден тұрған	Түмен	Tumen	Tumen
Түп	1-Су қойма, өзен, теңіз астындағы топырақ; 2-Ойық, пұнқырдың төменгі бөлігі; 3-Ыдыстың түбі	Дно	Base, Bottom	Base, Fondo
Түпдерек	Айқын мәліметтер бойынша алғашқы, түпкі дерек	Первоисточник	Primary source	Fonte primaria, Fonte principale

Түпкі, Басты, Негізгі	Айрықша маңызды, керекті, ең мәнді	Основной	Fundamental, Basic, Primary	Fondamentale, Principale
Түпқойма	Бір нәрсенің түбіне, төменгі жағына қойылатын тіреуіш	Поддон	Dish (or Saucer) for flower-pots	Sottovaso
Түпше	1-«Түп» зат есімнің кішірейтіп айтылғаны; 2-Тарақты бекіту үшін пайдаланатын тақтай	Донце	Small Base (1); Board, Plank (2)	Piccolo fondo (1); Base, Asse (2)
Түр, Кескін	1-Сыртқы келбет, өң; 2-Жіктеудегі, Классификациядағы таксон	Вид	Appearance, View, Look (1); Form, Shape (2)	Aspetto, Vista (1); Forma, Figura (2)
Түр, Топ (2); Жыныс (3); Тұжым (1)	2-Ағаштардың, өсімдіктердің түрі; 3-Минералдардың табиғи пайда болуы, жер қыртысындағы минералды қабат; 1-Сондай мал тегінен ерекшелестіні, шаруашылыққа пайдалы малдардың түрлері	Порода	Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1)	Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1)
Түрен	Соқаның басына қиғізілген жержі жыртуға бағытталған сопақ темір ұштық, лемық	Сошник	Ploughshare, Plowshare	Vomere, Lama dell'aratro
Түрен, Лемық	Соқаның жалпақ пышақ тәрізді тісі, көлденең немесе жантайта бекітілген жер жыртатын бөлігі	Лемех	Ploughshare, Plowshare (US)	Vomere
Түс	Жарық толқындарының интенсивтіліктен және түрлі ұзындықтан тұратын құбылмалы түстер, қызышан күлгін ренкіге дейін	Цвет	Colour, Color	Colore
Түсіндіру (1); Арнау-өлең (2)	1-«Айту, Ұғындыру» етістігінің әрекеті: бірдеме туралы толық айтып беру; 2- Біреуге арналған немесе бағытталған шығарманың басындағы жазу, өлең	Посвящение	Dedication, Consecration (1); Dedication (2)	Dedicazione, Consacrazione (1); Dedicazione (2)
Түсіру (1, 3); Алу (2)	1-Фото-немесе кинобейнені әзірлеу; 2-Сауылдама арқылы мәліметтер алу; 3-Ландшафтың ерекшеліктерін картаға белгілеу	Снимать	Take a picture (1); Map (3); Interview (2)	Fotografare, Fare fotografie (1); Cartografare (3); Intervistare (2)
Түсіру (3, 1); Алу (2)	3-Ландшафтың ерекшеліктерін картаға белгілеу; 1-Фото-немесе кинобейнені әзірлеу; 2-Сауылдама арқылы мәліметтер алу	Снимать	Map (3); Take a picture (1); Interview (2)	Cartografare (3); Fotografare, Fare fotografie (1); Intervistare (2)
Түсті металдар	Барлық металдардың және олардың қорытпасының техникалық атауы (темірге және оның қорытпасына қолданбайды)	Цветные металлы	Non-ferrous metals, Base metals	Metalli non ferrosi
Түсу	Ұсақ және орташа көлемді тау жыныстар сынықтарының тік бөктерден жылдам құлауы, сонымен құрылыс, ғимараттардың қиратуы	Осыпание	Crumbling, Collapse	Caduta, Franamento, Frana
Түтік	«Мұржа» сөзінің кішірейткіш сөзі	Трубка	Pipe, Tube, Duct	Tubo, Condotto, Tubatura, Conduittura
Түтін шығатын мұржа	Түрлі жану құрылғылардағы отынның ауасын тартуға, сонымен жану қалдықтарының атмосфераның үстіңгі қабаттарына бұруға арналған призмалық, цилиндрлік немесе конустік нысандағы тік жалпақ құрылғы	Труба дымовая	Chimney, Chimneypot	Camino, Comignolo

Археологиялық терминдердің мультингвистикалық сөздігі

Түтіндік	Пештің мұржасынан баратын түтін жолы	Дымоход	Chimney	Camino
Түту	Мақта, зығыр, жүн және т.б. талшықтарын әр түрлі қоспалардан тазарту. Иіру өндірісіндегі технологиялық үдерістердің негізгісі	Трепанис	Scutching, Swingling	Stigliatura, Gramolatura, Sciabolatura
Тығыз	Бөлшектері жақын орналасқан немесе кеңістікте бірденеңің аз мөлшерде болғанымен көлемі жағынан үлкен болғаны	Плотный	Compact, Dense	Compatto, Denso
Тығыздап толтыру	1-Кез келген бетке ерекше тәсілмен ою салу; 2-Ішін толтыру	Набивать, набить	Fix, Print (1); Fill, Stuff (2)	Stampare (1); Riempire, Tappare (2)
Тың	Материкті қарау	Целина	Virgin soil, Bedrock	Suolo vergine
Тыңайтқыш	Өсімдіктер өсетін жерді құнарлы ететін органикалық немесе минералды заттектер	Удобрение	Fertilizer, Dressing, Manure	Concime, Letame
Тырма, Мала	Жер жырту, жер кесектерді айыру, жыртылған өрісті тегістеу мен егінді жабу үшін пайдалынған	Борона	Harrow	Erpice
Тырна	Мойыны мен аяғы ұзын, әдетте батпақты жерді мекеңдейтін құс	Журавль (лат. <i>Gru</i>)	Crane	Gru
Тырналған	Беті қатты немесе үшкір құралмен ойып кесілген артефакт	Процарапанный	Scratched	Graffiato
Тырналған ою-өрнек	Күйдірілген адыстың жылтыр бетіне үшкір ұшпен салынған әшекей, сызықтар	Процарапанный орнамент	Scratched decoration	Decorazione graffita
Тырнанып тасталған	Сызат, тырнақ сызған ізі бар	Поцарапанный	Scratched	Graffiato
Тышқан, Дала тышқаны	Орталық және Шығыс Еуропа, Батыс Сібірдің оңтүстігі, Қытай, Монғолия, Теңіз маңы өлкесі мен Кәріс жартыаралында тараған ұсақ дала тышқан тұқымдасы. Дәнді дақылдар модениеттің қауіпті жауы	Мышь, Полевая мышь (лат. <i>Apodemus agrarius</i> Pal.)	Striped field mouse	Topo selvatico a dorso striato
Тышқан, Үй тышқаны, Қағтессер	Үй тышқан туыстасына жататын кеміргіш. Қыыр Солтүстік, Антарктида мен биік таулы аймақтардан басқа барлық жерлерді мекендейді. Егін дақылдарына үлкен зиян жасайды, бірақ негізгі зақымын азық-түліксіз көректеніп, ластайды	Мышь, Домовая мышь (лат. <i>Mus musculus</i> L.)	Mouse, House Mouse	Topo comune. Topo domestico
Тігін машинасының қайығы (1); Қайық (2)	1-Тігін станогінің жіпті орайтын және жұмыстың ұзақтығы бойы керек мөлшерде жіп сақтайтын құралы; 2-Кішігірім кемнің түрі	Челнок	Shuttle (1); Canoe, Dug-out canoe (2)	Navetta, Spola (1); Piroga scavata da tronco (2)
Тігіс	1-Кім, аяқ киім бөлшектерінің жапсарласқан орны; 2-Құрылыстың бекітілген бөлшектері	Шов	Seam (1); Joint (2)	Cucitura (1); Giunto, Giunzione (2)
Тігіс (1); Металды тесу (2)	1-Кейлекке тігілген ұзын жіңішке ендіріме, әдетте шілтері; 2-Метал өндеуде – металды қысу әдісі, жазық бет немесе тесік жасу үшін пайдаланады	Прошивка	Insertion, Weaving, Sewing (1); Broaching (2)	Falsatura, Guarnizione (1); Brocciatura (2)
Тізбек (2); Алқа (1)	2-Бір-бірімен қатарласып тұрған заттар, артефактілер және т.б.; 1-Металды үзбелің бір-бірімен топса арқылы жалғасқан буындардан тұратын иемді құрылыс	Цепь (Цепочка)	Row, Series, Succession, Sequence, Range (2); Chain (1)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Тізгін	Жүгенге тағылатын жіңішке қайыс, атты қалаған жаққа бұрып, жүргізіп тоқтатады	Повод (Поводья)	Bridle reins	Redini
Тізе	1-Сан жілік пен жіліншік сүйекті байлапсығаратын буын, аяқтағы бүгілме; 2-Бүгілме, бунақ немесе бұрылыстың бұрышы	Колено	Knee (1); Elbow (tech) (2)	Ginocchio (1); Gomito (tecn) (2)
Тізе жапқыш, Тізе қалқаншасы	Кішігірім, әдетте үшкір пішінді, түрлі мақсаттарда қандай болмасын нәрсенің ұшына киілетін зат	Наколенник	Knee cap, Knee piece of armour	Ginocchiera

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Тізім	Қолмен жазылған мәтін; қолжазба көшірмесі; жазба тізімі	Список	List	Lista, Elenco
Тік	Бір бағытта түзу қылып созылған, қисық емес, бүктесіз	Прямой	Straight, Direct	Dritto, Retto
Тік қазу	Жерде барлау жұмыстарын жасау, археологиялық стратиграфияны зерттеу үшін шурфты жерге қағу	Шурфовать	Sample, Probe a site before excavation	Aprire saggi di scavo, Saggiare il terreno
Тік соққы	Тас артефактілерді өндіру техникасы, өзектіні басқа тасқа ұста төсіне соғу нәтижесінде алынатын сындырынды	Прямой Удар	Direct Percussion	Percussione diretta
Тік, Вертикаль	Көлдiнен перпендикулярлы бағыт жазықтықтарына	Вертикаль	Vertical	Verticale
Тікбұрыш тәрізді	Тікбұрыш пішіндегі тас (әдетте шаппақтасты) артефакты, оның барлық бұрыштары тік	Прямо-угольник	Rectangle (stone tool)	Rettangolo
Тіке	Қарсы, тірек бағытталған; алдыңғы	Лобовой (Лобный)	Frontal	Frontale
Тіктеуіш	Тік бағыт көрсететін, жіпке байланған кішігірім жүк	Отвѣс	Plumb line, Plumb bob, Plummet	Filo a piombo, Piombo
Тіктісті балта	Тас өндеуге пайдаланатын жүзі тіктісті балта	Зубатка	Dressing Axe, Tooth Axe, Bush hammer	Ascia dentata, Ascia a lama dentata, Bocciarda, Martellina
Тіктісті қару	Бір немесе екі жағынан тістері тізілген тас құралы	Зубчатое Орудие	Denticulate tool, Toothed tool	Strumento dentato, Denticolato in pietra
Тіл	1-Байланыс пен таным мақсатында пайдаланатын белгілер жүйесі; 2-Ауыз қуысының түбінде орналасқан бұлшықетті қимылы жақсы жетілген дәм түйсігі мен сөйліссү дыбыстарын шығаратын мүше	Язык	Language (1); Tongue, Clapper (of a buckle or a bell) (2)	Linguaggio (1); Lingua, Batacchio (2)
Тілік	Кесетін қарудың ізі, кесіп орны	Надрез	Cut, Incision	Incisione, Taglio
Тілік, Қыяқ	Кескіш құрал арқылы керек емес нәрсені алып тастау, жою әрекетінің нәтижесі	Вырез	Cut	Taglio
Тілім, Кесек	Бір тұтастың бөлігі, сынығы, кесіп алынған жері	Кусок	Piece, Bit, Morsel, Scrap	Pezzo, Pezzetto, Frammento
Тілімше	Тас өзекті арнайы тәсілмен сопақ және жіңішке қаруды шағып алу. Екі ұзын параллельды қырлары бар, сондықтан пышақ ретінде пайланғаны мүмкін	Пластина (Усеченный Отщеп)	Blade, Truncated flake (stone tool)	Lama, Lama troncata, Troncatura
Тілімше, Кішігірім тілімше	«Тілімше» сөзінің кішкертінгені; шаппақтастың, пынының, кезекпен металдың беті тегіс түрлі көлемдегі, сопақ жіңішке кесек	Пластинка	Blade, Bladelet	Lama, Lamella
Тілімелі, Кесілген	Қима нәтижесінде пайда болған	Сеченый	Sectioned	Sezionato
Тілішік	Алуан түрлі механизмдер мен құралдардағы бір жағымен бекітілген, қозғалмалы тілімше	Язычок	Tang, Spline, Tongue	Lingua, Linguetta
Тірек	Бір нәрсеге таяныш болатын орын, зат	Упор	Rest, Support, Prop, Stand	Supporto, Appoggio, Sostegno
Тірек, Негіз (1); Іргетас (2)	1-Заттың сүйеніш бөлігі; арқау; 2-Түпнегізі, салғылып жатқан құрылыстың табаны	Основа	Base	Base, Sostegno
Тірек, Таяныш	Бірдемені берік қалыпта сақтау үшін бекітетін, сүйенетін, нығайтатын зат, орын	Опора	Pier, Support, Pillar	Pilastrò, Pilone, Piedritto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Тірек, Таяныш (2); Табаң, Өкшелік (1)	2-Негіз болатын бір нәрсенің жалпақ істі; бір дененің тірегі; 1-Өкше, бірақ жалпы аяққа айтылады	Пята	Abutment, Impost (2); Heel, Foot (1)	Spalla, Piedritto (2); Tallone, Calcagno, Piede (1)
Тіс	Адамның және омыртқалы жануарлардың ауыз қуысында орналасқан сүйск. Тіс азықты ұстау, тістеп ұзу, шайнап, ұсақтау қызметін атқарады. Жануарларда қорғаныш немесе шабуыл кезінде пайдаланады. Адамның дыбыс шығаруына қатысады	Зуб	Tooth	Dente
Тіс, Кіші азу тіс	Ересек адамның жағының екі істінен, үлкен азу тістердің алдында орналасқан екі тістің бірі	Премоляр. Малый Коренной зуб	Premolar	Premolare
Тіс, Нағыз азу тістер	Азу тістер тамақты (азықты) шайнап ұсақтауға арналған. Нағыз азу тістер - алдыңғы азу тістерден кейін, тіс қатарларының 6, 7, 8-ші тістері немесе емшек тіс қатарының 4 және 5-ші тістері. Кіші азу тістерден кейін орналасқан	Моляр, Коренный зуб	Molar, Molar tooth	Molare
Тісті	Тістер мен кескіптері бар артефакт	Зубчатый	Toothed, Denticulate, Denticulated, Dentated, Serrated	Dentato, Denticolato
Төбе (немесе Тепе, Дөпе, Телья, Төбе)	Дөпе сөзін қарау	Төбе (или Телья, Тепе, Дөпе, Төбе)	Tell, Tepe	Tell, Tepe

У

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Уақтау, Усақтау	Тас құралдардың бетін соққылап, сындырынды жарып алу өңдеу барысы	Выкративание	Flaking	Scheggiare, Scagliare
Уақыт	Әлемнің өзгеруін айқындайтын, олардың ұзақтығын және араларындағы интервалдарын сипаттайтын азамат түсінігінің іргелі ойы	Время	Time (1); Period (2)	Tempo (1); Periodo (2)
Уату, Жару	Жанама күштердің ықпалынан материалдың сынуы, сол кезде материалдың бір бөлігі екінші бөліктің бетіне қарай жылжиді	Скальвание	Chipping, Knapping	Scheggiatura
Уатылғыштық	«Уатылу» етістігінің үдерісі мен нәтижесі. Бөлу, ұсақ бөлшектерге жармалау	Крошение	Crumbling	Spezzetta- mento, Sgre- tolamento, , Frantumazione
Уатылып, Үйкеліп тозу	Пайдалы қазбаларды байыту кезіндегі материалдың қатты бөліктерін керек өлшемге дейін сындыру	Истирание	Attrition, Chafing, Detrition, Abrasion	Abrasion, Logoramento
Үйінді	Желмен, сүмен, мүзбен келіп үйіліп қалған топырақ, жер қабаты, лай	Нанос	Alluvium, Drift, Alluvial deposit	Sedimento, Sedimento alluvionale
Умбон	Қалқанның сыртқы бетінің ортасына орнатылған пішіні домалақ немесе конустық металл тоғасы, жауынгердің қолын соққыдан қорғайды	Умбон	Umbo	Umbonc
Унифас	Бір жағынан ғана радиальды қаптамасы бар тас артефакті	Унифас	Unifacial, Uniface, Uniface tool	Unifacciale
Уриал	Қой тұқымдас сүтқоректілер түрі. Уриал барлық үй қойлардың ата тегі	Уриал (лат. <i>Ovis orientalis vignei</i>)	Urial	Urial

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Урна, Сауыт	Пішіні цилиндрлік тәрізді, әдетте тұтқасыз, әр түрлі мақсаттарда пайдаланатын кішігірім сыйымдылық	Урна	Urn	Urna
Усақтау, Уақтау	Тас құралдардың бетін соққылап, сындырынды жарып алу өңдеу барысы	Выкраивание	Flaking, Flake (To)	Scheggiare, Scagliare

Ұ

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Италиян
Ұзарған	Ұзындық, созылықтық туралы. Әдеттегідей ұзағырақ	Удлиненный	Elongated	Allungato, Esteso
Ұзындық	Физикалық өлшем, сызықтық сандық созылықтығы. Тар мағынада, ұзындық бұл заттың бойлық тілімінің сызықтық өлшемі, яғни екі ашақтаған нүкте арасындағы қашықтық	Длина	Length	Lunghezza
Ұйық	Минерал және органикалық заттардан тұратын ұсақ түйірлі жұмсақ шөгінді таужыныстар, су арналардың түбінде бөлініп шығады	Ил	Silt	Limo
Ұқсастық, Аналогия	Заттар, құбылыстар, үдерістердің немесе кейбір жақтарының өзара ұқсастығы	Аналогия	Analogy	Analogia
Ұқсастылық	Бірдейлік, бір деменің жарасымы	Сходство	Resemblance, Similarity, Likeness	Somiglianza, Similitudine
Ұлу	Тұщы сулы қосжақтаулы ұлулар түрі. Еуразия мен Америкада кеңінен тараған. Ақырын ағысты, тұщы сулы су қоймаларының лай түптерін мекендейді	Беззубка (лат. <i>Anodonta</i> sp.)	Anodonta	Anodonta
Ұлы Жібек Жолы	Ежелде және ортағасырларда Шығыс Азия мен Жерорта теңізінің байланыстыратын керуендік жол бағыты. Ең бастысы Қытайдан жібек тасуға арналған, сонымен атауы байланысты	Великий шелковый путь	Silk Road (The), Silk Way (The)	Via della seta (La)
Ұнтақтағыш, Үккіш	Бірдемені үтуге арналған кішігірім тас, ағарту немесе металды ыдыс	Ступка	Mortar	Mortajo
Ұнтақтау	«Майдалау, Ұсақтау» етістігінің әрекеті мен үдерісі: ұсақ бөлшектерге бөлу, жармалау	Размельчение	Pulverization	Polverizzazione, Riduzione in polvere
Үңгуыр, Қайқы пышақ	Бөрененің қабығын жонуға арналған екі көлденең сабы бар үлкен пышақ	Скобель (Струг, Рабо)	Drawknife, Drawshave	Coltello a due manici, Coltello carradore
Үңғы	Кескіш, ойықты жұқа етіп жоңқасын нақты мөлшерін алу мақсатында үңғырып кеңейтетін аспап	Развёртка	Reamer	Alesatoio, Alesatore
Үңғы, Желкес	Үшкір қарудың қалыңдау өтпес, жүзіне қарама-қарсы жақ	Обух	Back, Spine	Dorso
Үңғыма	Жазық немесе көлденең жер үстіне шығуы бар кен орны	Штольня	Drift, Horizontal Gallery	Cunicolo, Galleria orizzontale
Үңғысы бар пышақ	Желкесі өтпес, ал екінші жағында өткір жүзі бар кішігірім еңбек құралы	Нож с обушком	Backed Knife, Backed Blade	Coltello, Lama a dorso abbatutto
Үрғылау, Соғу	1-«Ұру» етістігінің мағынасы: соққылау, ұрғылау, соққыштау, бір нәрсені ұрғыштау; 2-Таспалау тәсілімен жасалған ыдыс қабырғаларын жұқарту, тегістеу техникасы	Битьё	Beating	Battitura, Pestatura
Ұрпақ	Бір атадан тараған туысқандық жүйе	Поклоление	Generation	Generazione
Ұршық	Жүннен илүксіз жібін иіруге арналған, бір басы ұшталған, екінші жағы жуандыған жеңіл аспап; жібін иіретін құрал	Веретено	Spindle	Fuso, Mandrino

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ұршық, Кіші ұршық	Ортаң жіліктің проаксимальды эпифизінің шығыңқы жері, ол орта тұста және жілік мойнынан төмен орналасқан; мықын-белдік бұлшық еттің жабысқан жері	Малый Вертел (лат. <i>Trochanter minor</i>)	Lesser trochanter, Small trochanter	Piccolo trocantere
Ұршық, Үлкен ұршық	Асықты жіліктің проаксимальды эпифиздегі шығыңқы жері, оның мойнынан латералды және жоғары орналасқан.	Большой Вертел (лат. <i>Trochanter major</i>)	Greater Trochanter	Grande trocantere
Ұршық, Кішігірім ұршық – тас	Бірқалыпты айналу және шайқалысты азайту үшін ұршық ұшына кигізілетін цилиндр тәрізді тас	Пряслице	Spindle whorl	Fusaiola
Ұршық тас (1); Шарбақ (2)	1-Ұршыққа салмақ беру үшін кигізілетін металл сақина, сомын; 2-Қоршаудың тіреуден тірсуге дейінгі бөлігі немесе мұнарадан мұнараға дейінгі ескі бекініс дуалы	Прясло	Spindle whorl (1); Curtain wall (2)	Fusaiola (1); Muro non portante; Parete non portante (2)
Ұсақ моншақ	Моншақ сияқты, мөлшері кішігірім	Бусинка	Small bead	Perlina, Piccola perla
Ұсақ моншақ, Бисер	Жіп, қармақ жібі немесе сымға тізілген майда сәнді моншақтар	Бисер	Beads	Vago, Perlina
Ұсақ тас, Ірі құм	Әр түрлі тау жыныстарының механикалық күйзелту арқылы борпылдақ шөгінді тау жыныстарының пайда болуы. Қырлы сынықтар жиынтығы (20–2 мм)	Дресва	Rubble, Gravel, Crushed stone	Pietrisco, Detriti, Breccia
Ұсақ тау жыныстары	1-Асыл минералдардың дәндері мен кристалдары бар, борпылдақ шөгінділердің кесектері, немесе осындай кесек шөгінділер орналасқан жер; 2-Таужыныстарды жел қаққан нәтижесінде, әр түрлі көлем мен пішіндегі тас кесектерінің шоғырлануы	Россыпь	Gold-field (1); A pile of debris. A heap of stones (2)	Giacimento aurifero, Campo aurifero (1); Accumulo di pietre, Ammasso di detriti (2)
Ұсақ түйіршікті	Ұсақ түйіршіктерден, бөлшектерден тұратын	Тонкозернистый	Fine grain	Grana fine
Ұсақ ұнтақты	Ұсақ түйіршікті	Тонкомолотый	Fine grain	Grana fine, A grana fine
Ұсақтау, Бөлшектеу	Қатты бір материалдың кішігірім бөлшектерге уақталуы	Дробление	Crumbling, Breaking up, Crushing	Sbriciolamento, Smiuzzamento
Ұсақтау, Шақпақ тасты уақтау	Өзек тастан сындырып немесе шағып алынған кішігірім тілімдер мен сындырындыны алу тәсілі	Дробление, Кремнедробление	Flintknapping	Scheggiatura
Ұсақ-түйек	Қолмен дасалған ұсақ бұйым	Поделка	Artifact (Artefact), Handmade object	Oggetto fabbricato, Manufatto
Ұстара	Қырынуға арналған металл жүз (әдетте қоладан жасалған)	Бритва	Razor	Rasoio
Ұстахана	Металды соғу арқылы өңдейтін шеберхана	Кузница (Кузня)	Blacksmith workshop, Smithery, Smithy, Forge	Ferriera, Officina del fabbro, Fucina
Ұстын, Бағана	Архитектуралық өңделген, қиысында домалақ, тік қойылған тірек, ғимараттың және архитектуралық ордендердің құрылысындағы негізгі бөлік. Діңгек, капитель мен табаннан тұрады	Колонна	Column (1); Pillar (2)	Colonna (1); Pilastro (2)
Ұстын, Бағана	Жерге тікесінен тұрғызылған бөренесі немесе жуан діңгек	Столб	Post, Pole, Pillar, Column	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Ұстынтізбек, Колоннад	Бірігіп көлденең жабылған колонналар тізбегі	Колоннада	Colonnade	Colonnato

Ұшқат	Солтүстік жартышар аймақтарында, әсіресе Гималай мен Шығыс Азияда кенінен тараған ұшқаттар тұқымдасына жататын бұта	Жимолость (лат. <i>Lonicera</i> sp.)	Honeysuckle	Caprifoglio, Lonicera, Madreselva
Ұшпа	Жылдам буланғыш элемент	Легучий	Volatile (of a substance, in chemistry)	Volatile (di una sostanza, in chimica)
Ұшталған, Сүйір	Үшi өткір артефакт	Заострённый	Pointed, Sharp	Appuntito, A punta, Acuto
Ұштық	Кішігірім, әдетте үшкір пішінді, түрлі мақсаттарда қандай болмасын нәрсенің ұшына жігізетін зат	Наконечник	Point, Head, Tip, Projectile point (1); End, End-piece (2)	Punta, Armatura, Terminazione, Cuspide (1); Terminazione, Elemento terminale (2)
Ұптық	Қидай болмасын құрылыстың, құрылғының, артефактінің ұшы	Навершие	Pole-top, Finial	Coronamento, Estremità, Terminazione
Ұшы	Бір нәрсенің сүйір жіңішке, үшкір, шаңышқы немесе кескіш ұшы я жүзі	Остриё	Point, Edge	Punta, Lama
Ұяқалып	Құю өндірісіндегі әріпті, сонымен тиын құятын ұя, қалып	Матрица	Mould, Matrix	Forma di fusione, Matrice

Ү

Қазақша	Түсінідірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Үдеріс	Қандай да бір құбылыстың дамуы; бірденің дамуындағы заңды құбылысы; бірденің дайындау барысындағы жүйелі кезеңдердің жиықтығы	Процесс	Process	Processo
Үзбе, Буын	Тұтас бір нәрсенің құрамдас бөлігі	Звено	Component, Part (of a system)	Elemento, Componente, Parte (di un sistema)
Үзеңгі	Жылқы ер-тоқымның бөлігі: темір доға, құлақ тесігі мен түбі бар икек, ол тоқымның таралғысына бінеді, салтты адамның аяғын тірейтін құрылғы	Стремя (Стремено)	Stirrup	Staffa
Үзік, Кесінді	Бірденеменің кесілген кесегі. Кеңістік және уақытпен өлшенетін бір нәрсенің бөлігі	Отрезок	Section, Segment, Portion	Sezione, Segmento, Parte
Үзілген	Болшектерге жыртылған	Рванный	Ragged, Torn	Lacerato, Stracciato
Үзінді	Үзік; бүтін емес	Фрагментированный	Fragmented, In fragments	Frammentario, In frammenti, A pezzi
Үзінді, Қалдық	Археологиялық мәнінде керамиканың сынығына қолданатын термин	Фрагмент	Sherd, Shard, Fragment	Frammento, Pezzo
Үй	Адам тұратын баспана; әр түрлі мекемелер мен кәсіптер орналасқан ғимарат. Еден, пеш, қабырғалары бар, қоршаған ортадан белгілі бір ішкі кеңістікті құрайтын мекеме	Дом	House, Dwelling	Casa, Abitazione
Үй асты қоймасы	Әдетте еден астындағы азық сақтайтын жер, бөлме	Подпол	Cellar	Sotterraneo, Scantinato
Үй жануарлары (Мал)	Қолға үйретілген жануарлар (9-10 түрлерден кем емес), Тамақ азығы мен өндірістің ниқізаты, сонымен кәлік ретінде және жұмыс қызметін атқарады	Домашний скот	Livestock	Bestiame
Үй-жай, Баспана	Тұрғын-жай, адамның өмір сүруінің ең негізгі материалдық шарты	Жилище	Dwelling, Habitation, House	Abitazione, Dimora, Casa

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Үй-жай, Мекен	Бөлек қоныс, барлық жалғас құрылыстары, бау-бақшалары бар ауылдағы үй	Усадьба	Manor, Seat, Estate	Villa, Tenuta
Үйеңкі	Әлемі жапырақты бұталы немесе ағаш тектес өсімдік, кеңінен Азия, Канада, Солтүстік Америка, Еуропа, аймақтарында таралған. Ақ үйеңкі құрылыста бағалы ағаш есептеледі	Клён (лат. <i>Acer</i>)	Maple (tree)	Acero
Үйінді	Қазба жұмыстары кезінде зерттелген және объектіден алысырақ жерге орналастырылған ескерткіштің толтыруы, үймесі	Отвал	Dump, Back dirt	Scarico, Terreno di scavo, Terreno ammassato (durante lo scavo)
Үйінді	Бір құрылыстың құлауы немесе мақсатты түрде тұрғызылған қиранды үйме	Завал	Heap, Collapse, Obstruction, Collapsed material	Mucchio, Crollo, Ostruzione
Үйбек	Бір заттың астына қоятын бұйым	Подставка	Support, Stand, Pedestal	Supporto, Sostegno
Үйкеліп тозу, Уатылып	Пайдалы қазбаларды байыту кезіндегі материалдың қатты бөліктерін керек өлшемге дейін сындыру	Истирание	Attrition, Chafing, Detrition, Abrasion	Abrasion, Logoramento
Үйқоян	Қояндар тұқымдасына жататын сүт қоректі қолға үйретілген қоянның аты. Адам ет, тері мен жүнін алу үшін өсіреді	Кролик (лат. <i>Oryctolagus</i> sp.)	Rabbit	Coniglio
Үйме	Қолмен жасалған көтереңкі жер	Наследие	Heritage	Patrimonio
Үймс	Бір жерге үйіп қойылған үлкен мөлшердегі заттар, нәрселер	Куча	Heap, Pile	Mucchio, Cumulo, Ammasso
Үймс	Көзкелген заттардың үлкен үйіндісі	Груда	Pile, Heap	Ammasso, Mucchio
Үймс	Қолмен жасалған көтереңкі жер	Насыпь	Artificial mound, Embankment, Earthwork	Collina artificiale, Terrapieno, Monticolo
Үйме дуал	Жер (топырақ) үйіндісі, бекіністердің қорғаныс жүйесінің құрамдас бөлігі, сонымен гидротехникада дамба мен жағалардың құлауының нәтижесіндегі сутасқынан сақтайды	Вал	Rampart, Bank, Embankment, Earthwork, Agger	Bastione, Baluardo, Argine
Үйрек	Тұмсығы жалпақ, мойны қысқа суда жүзетін құс. Әлемнің барлық аймақтарында тараған, тек Антарктида жерінде кездеспейді	Утка (лат. <i>Anas platyrhynchos</i>)	Duck	Anatra
Үйрек, Боз үйрек, Сұр үйрек	Нағыз үйректер тұқымдасына Өзен үйректер тобына жататын кеңінен тараған құстар; Азия мен Еуропаның солтүстік аймақтарында, қалып өсімдіктермен қоршалған ашық сазды жерлерді мекендейді	Серая Утка (лат. <i>Anas strepera</i> L.)	Gadwall	Canapiglia
Үйрек тұқымдастылар	Қазтәрізділер отряды, үйрек тұқымдасына жататын, суда жүзетін құстар. 150 жуық түрлері бар, оның ішінде 50 текке бөлінеді. Кейбір түрлерін адам қолға үйретіп, олардың сүтін, жұмыртқасы мен мамығын пайдаланады	Утинные (селезень - м.р; утка - ж.р) (лат. <i>Anatidae</i>)	Drake, Duck, Anatidae	Anatra, Anatidae
Үккіш (Дән үккіш)	Дәндерді қолмен үгуге арналған тас тақта, бидайдың үстінен кішігірім таспен бидайды ұнтақтайды	Тёрка (Зерногёрка)	Millstone, Grindstone	Macina, Mola
Үккіш, Ұнтақтағыш	Бірдемені үгуге арналған кішігірім тас, ағаш немесе металды ыдыс	Ступка	Mortar	Mortaio

Үлкіш тас	Кезекелген заттектерді (минералдар, бояулар, дәрілік өсімдіктерді) үгіту немесе ұнтақтауға қолданатын тас құралы. Дән үгіткіштің үстіңгі тасы; курант, келсап	Тёрочник, Тёрочный камень	Grindstone, Grinding stone	Macina, Mola
Үлгі, Нұсқа	1-Бірдемені жасау барысында мысал ретінде пайдаланатын зат, нұсқа; 2-Сараптама, зерттеу, сынау жұмыстарына материалдың, заттың алынған бөлігі	Образец	Model, Standard (1); Sample, Specimen, Example (2)	Modello, Standard (1); Campione, Esemplare, Esempio (2)
Үлестірім	«Бөлу, Тарату» егістіктерінің мағынасы мен әрекеті: екіге бөліп тастау және белгілі бөлігін біреуге беру; орнына қою; белгілі жүйелік бойынша орнату	Распределение	Distribution	Distribuzione
Үлкен балға	Тастарды ұсақтау мен металдарды соғу үшін пайдаланатын көлемі үлкен, ауыр балға	Молот	Hammer	Martello
Үлкен мүйізді бұғы, Алын бұғы, Ирландия бұғысы	Бұғылар тұқымдасына жататын жойшып жеткен жануар. Плейстоцен мен срте голоцен кезінде Еуропа, Азия мен Солтүстік Африка аймақтарында тіршілік еткен	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Irish elk	Megalocero, Megacero, Cervo gigante
Үндіеуропалық	Үндіеуропалықтарға қатысты, олардың пайла болуына, тіліне, ұлттық мінезіне, өмір тұрмысына, мәдениетіне, сонымен қатар олардың орналасу жері, тұрғылықты мекендеріне, ішкі құрылысы мен тарихына айтылатын анықтама	Индоевропейский	Indoeuropean	Indoeuropeo
Үндіеуропалықтар	Үндіеуропа тілдік тобына жататын қазіргі Еуропа, Алдыңғы Азия, Үндістан халықтарының тілдік бабаларының жалпы атауы	Индоевропейцы	Indoeuropeans	Indoeuropei
Үңгір	Жер асты сулар мен вулканды үдерістер әрекеті нәтижесінде пайда болатын, жер бетіне шығытын, жер асты немесе таулы қуыстар	Пещера	Cave, Cavern	Grotta, Caverna
Үңгір сурет өнері	Үңгір қабырғасына палеолит адамдарымен салынған суреттер	Пещерная живопись	Cave Painting, Cave art	Pittura rupestre, Arte rupestre
Үрлеу, Кептіру	Желмен топырақтың беткі жағының кептіру үдерісі. Қатты құрғақ жел болғанда байқалады. Әсіресе майдаланған, құрылымсыз топырақтарда ерекше білінеді	Выдувание	Blowing, Deflation	Deflazione
Үрме бұршақ	Бұршақ тұқымдасына жататын жіңішке қабықты дақыл; Екі жартышардың жылы жақтарында көбірек тараған. Дәндері тамаққа пайдаланады	Фасоль (лат. <i>Phaseolus</i>)	Bean, (French) Bean, Kidney bean	Fagiolo
Үсті, Бет	Заттың сыртқы, әсіресе үстіңгі жағы	Поверхность	Surface	Superficie
Үстірт	Барлық жақтарынан немесе жартылай жартыстар мен кертпештер қоршаған көтеріңкі сопақ жер немесе кішкене ойлықты жазық	Плато	Plateau	Plateau, Altopiano
Үш ашпалы	Үш тісті таяқ немесе сабы үш өткір тістерден тұратын құрал	Трезубец	Trident	Tridente
Үш аяқ, Ошақ	Қазан, орындық немесе үстел секілді үш аяқты артефакт	Тренога	Tripod	Treppiede, Treppiedi
Үш сапты	Үш тұтқасы бар артефакт	Трёхручный	Three-handed	Tre, A tre prese, A tre manici
Үш ярустық	Үш ярусы бар, үшке бөлінген	Трёхъярусный	Three-tiered	Tre, A tre livelli, A tre sezioni

Үшбұрыш тәрізді	Үшбұрыш пішінді тас (әдетте шақлақтас)	Треугольник	Triangle	Triangolo
Үшбұрышты	Үшбұрыш пішінді, үш бұрышы бар	Треугольный	Triangular	Triangolare, A forma di triangolo
Үшкір қылып	Шанышқылы суық қару, ұзын жіңішке семсердің бір түрі, «соғыста қолданылатын» семсермен салыстырғанда аса жеңіл болып келеді	Рапира	Foil	Fioretto
Үшкір, Шошак, Сүйір	Үсті немесе іеті үшкір	Остроконечный	Pointed, Sharp	Aguzzo, Appuntito

Ф

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Фазы, Саты	Қандай болса да үдеріс, құбылыс дамуының жеке кезеңі, шағы	Фаза	Phase	Fase
Фактура	Поэзия, музыка, көркемөнердің көркемдік техникасының өзгешлігі	Фактура	Stylc	Stile
Фаланга	Ерте кездегі гректің жаяу әскерлерінің бірнеше қатардан құралған сапы	Фаланга	Phalanx	Falange
Фалер	Жылтыр металлды әшекей; ат әбзелдерінің металлды айылбасы мен жауынгер сауытындағы қапсырма түріндегі әшекей бұйым	Фалера	Phalera	Falera
Фарфор	1-Тығыз ақ керамикалық материал, оған отқа төзімді саз, каолин, дала шпаты, кварц қосылады; 2-Фарфордан істелген ыдыс	Фарфор	Porcelain, China	Porcellana
Фауналық қалдықтар	Археологиялық қазбалар барысында табылған жануарлардың сүйектері. Өткен экожүйе мен тіршілік еткен мәдени үлгілердің реконструкциясы жасауында өте маңызды	Фаунистические остатки	Faunal remains	Resti osteologici animali
Фашия	Бұл термин стратиграфиядан алынған, археологияда ол біркелкі горизонттың таралу аумағындағы объектілерді сипаттауға бағытталған	Фашия	Facies	Facies
Фаянс	Керамикалық бұйым (өңдегіш плиткалар, архитектуралық бөлшектер, ыдыс, қол жуғыш және т.б.), кеуек құрылымды, ақ түсті, сыртын жылтырмен жалатқызады	Фаянс	Faience	Faience
Феномен	Ерекше бірдененің таңғаларлық нәрсесі, сирек оқиға, факт	Феномен	Phenomenon	Fenomeno
Фестон	1-Бір нәрсенің шетіне иректел жасалған әліп; 2-Сәулет өнерінде – үйдің сыртына тісті немесе ирек өрнекпен оюлап салынған әшекей	Фестон	Festoon	Festone
Фетиш	Сенсушілердің ойлауы бойынша табиғаттан тыс, жаны жоқ зат, ол дінді табынушылықтың объектісі	Фетиш	Fetish, Talisman	Fetish, Talismano
Фиала	Қабырғалары жұқа, кішкене ішке қарай майысқан сопақша тостаған	Фиала (Фиал)	Phial, Vial	Fiala, Flacone, Boccetta, Ampolla
Фибула	Киімнің метал қапсырмасы және әшекейі. Әр түрлі пішіндегі фибулалар қола дәуірінен ерте ортағасырлық кезеңге дейін тараған	Фибула	Fibula, Brooch	Fibula
Фигура. Пішін	Сыртқы келбеті, түрі, пішіні	Фигура	Figure	Figura
Филиал	Ірі мекеменің дербес бөлімшесі	Филиал	Branch	Filiale, Succursale
Фишка	Әр түрлі ойындарда ұпай санауда қолданылатын сүйек текпе, түйіндік, доғелек және т. б. құралдар	Фишка	Chip, Token	Fiche, Gettone, Pedina

Фланг, Қанат	Бекіністің оң және сол жақ қанаты	Фланг	Flank	Fianco
Флотация	Экзофакты мен артефактілерді (гүлдің тозаңын үлгісі) анықтағ бөлу үшін қазын алынған жерді суға батырып салу	Флотация	Flotation, Flotation	Flottazione
Флюс	Металлургияда: кен қорығуды оңайлату үшін пайдаланытын қосынды	Флюс	Flux	Flussante
Фляга, Құты, Дүңгір	1-Тоқыма бау, белдікке тағып жүретін жайпақ бөтелке; 2-Сұйықтықты тасымалдауға арналған үлкен ыдыс	Фляга	Canteen, Water bottle, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)
Фонарь, Шам	Кез келген нысандағы, қабырғалары шыныдан жасалған жәшік немесе қорап түріндегі жарық беретін аспап	Фонарь	Lantern, Lamp	Lanterna, Lampada
Форт	Қамалдағы жеке бекініс	Форт	Fort	Forte, Fortino
Фортификация	1-Соғыс бекінісі туралы инженерлік ғылым; 2-Әскери-инженерлік құрылыстар	Фортификация	Fortification	Fortificazione
Фортификациялық	Фортификацияға тән	Фортифика- ционный	Fortificated	Fortificato
Фотоаппарат, фотографиялық аппарат	Кез келген заттың оптикалық кескінін фотоүлдірдің, фотоматериалдың жарық сезгіш қабатына түсіруге арналған оптикалық-механикалық құрылғы	Фотоаппарат, Фотографи- ческий аппарат	Camera	Macchina fotografica
Фотограмметрия	Жердегі әр түрлі объектілердің фотосуреттегі кескіні бойынша олардың кеңістіктегі орналасу қалпын, пішінін, мөлшерін анықтау әдістерін зерттеумен айналысатын техника	Фотограм- метрия	Photogram- metry	Fotogram- metria
Фотосурет	Жарық сезгіш таспаға оптикалық құралмен (камера) заттардың бейнесін түсіру	Фотография	Photography	Fotografia
Фотоүлдір	Жарық сезгіш мөлдір таспа	Фотоплёнка	Film	Pellicola
Фреска	Үйдің қабырғасына сылағы кеппей тұрғанда бояумен салынатын кескіндеме. Сылақ кепкенде кальций көмір қышқылының жұқа мөлдір қабаты пайда болады да, бояуды ұзақ сақтайды	Фреска	Fresco	Affresco
Фриз	1-Архитектурада архитрав пен карниздің аралығындағы антаблемснттің орталық көлбеу жатқан бөлігі; 2-Қабырға, ыдыс денесіне немесе кілем жисіне нақыш беру үшін тартылатын декоративті, мүсінді және басқа суретгі жолақ өрнегі	Фриз	Frieze (1); Band (2)	Fregio (1); Fregio, Fascia, Banda (2)
Фрит	Француз немесе фрит фарфорының негізгі құрамдас бөлігі, кішігірім отта бірігіп күйдірілген, кремнеземі мольнан қосылған шыны құрылымы	Фритта	Frit, Fritt	Fritta
Фронтон	Ғимарат қасбетіндегі шатыр, дінмандайша мен карниз аралығындағы үшкіл маңдайша	Фронтон	Pediment, Gable	Frontone
Фундук, Орман жаңғағы	Қайың тұқымдасына жататын бұта, фундук атымен белгілі. Жемістері оңтүстік Еуропаның, Қауказ, Кіші және Орта Азия орман белдеуінде өседі	Орех, Лесной орех, Лещина крупная, Фундук (лат. <i>Corylus maxima</i>)	Filbert	Nocciolo (specie di)
Фуст	Бағананың орғаңғы бөлігі	Фуст	Shaft	Fusto (di colonna)

X

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Халколит, Энеолит, Мыс ғасыры	Неолит пен қола дәуірі аралығындағы археологиялық кезең (тас-мыс кезеңі). Мыс дәуірі б.з.д. IV–III мың. қамтыды, бірақ кейбір жерлерде оданда ұзаққа созылған, ал кейбір аймақтарда мүлдем болмаған	Энеолит, Медный Век, Халколит	Copper Age, Eneolithic, Chalcolithic	Età del Rame, Eneolitico, Calcolitico
Халцедон	Жартылайөмдір минерал, кварцтың бір түрі. Зергерлік бұйымдарды дайындау барысында асыл тас ретінде пайдаланады	Халцедон	Chalcedony	Calcedonio
Халық	Мемлекет немесе қандайда бір аумақта тұрақты дамыған я бүкіл жер шарын жайлаған адамдар жиынтығы; тарихи қауымдардың (тайпа, халық, ұлт) түрлі нысандары	Народ	People	Popolo
Халық, Ел-жұрт	Қандай болмасын жерде тұратын адамдар, тұрғындар	Население	Population, Human dwellers	Popolazione, Abitanti
Хан	Түркі-моңғол халықтарында мемлекет басқарған билік иесі. Зерттеушілер Хан сөзі семантикалық-тілдік реңкі өзгерген көне түркілердің “қаған” терминінен қалыптасқан деп есептейді	Хан	Khan	Khan
Хандық	Хан басқаратын мемлекет, облыс; атақ, хан дауазымы	Ханство	Khanate	Khanato
Харисс матрицасы	Археологиялық қазбалар барысында стратиграфияның сипаттамасын схемалау мен жүйелеу тәсілі. Е. Харрис қабаттар мен деңгейжискті бекіту схемасын құрастырған	Матрица Харриса	Harris Matrix	Matrice di Harris, Matrix di Harris
Химиялық	Химиямен зерттелетін құбылыстар мен үдерістер	Химический	Chemical	Chimico
Хитон	Ертедегі гректер мен Кіші Азияның кейбір халықтарында үстіне киетін ұзын көйлек тәрізді киім	Хитон	Chiton	Chitone
Хламида	Ежелгі гректердің ерлері киетін жүннен тоқылған сыртқы кең киім	Хламида	Chlanys	Clamide
Холл	Үлкен бөлме, әдетте қоғамдық ғимаратта күту, демалуға арналған	Холл	Hall	Sala, Aula
Хора	Ежелгі грек қаласының ауылшаруашылық аймағы	Хора	Chora	Chora
Хороним	Үлкен облыстар, мемлекеттер, ұлаштайыр кеністіктің атауы	Хороним	Choronym	Coronimo
Хронология	1-Тарихи оқиғалар мен құжаттардың уақытын белгілейтін қосалқы тарихи пән; 2-Тарихи оқиғалардың уақыт кеністігіндегі жүйелілігі; 3-Археологиялық олжалардың жас мөлшерінің анықталуы	Хронология	Chronology (1, 2); Dating (3)	Cronologia (1, 2); Datazione (3)
Хум	Су мен азық-түлікті сақтайтын үлкен қыш ыдыс. Орталық азия халықтарының тұрмысында кеңінен тараған	Хум	Storage jar, Khoum	Giar

Ц

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Целла	Антика ғибадатханасының басты бөлмесі, онда құдайдың мүсіні орнатылған және ырым – жоралары өткен	Целла	Cella, Naos	Cella, Naos
Цемент	Құрылыс жұмысына қолданылатын берік тұтқыр зат, бетон, темірбетонның құрамына кіреді	Цемент	Cement, Concrete	Cemento, Calcestruzzo
Цех	Өндірістік кәсіпорынның белгілі бір өндірістік өнім жасалатын не көмекші материалдар дайындалатын фабрика немесе зауыттың құрылымдық бөлімшесі	Цех	Atelier, Workshop	Magazzino, Officina, Atclier di manifattura, Laboratorio di produzione

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италия Сөздігі

Цивилизация, Өрениет	Қандай-да бір қоғамдық-саяси формацияға тән келетін материалды мәдениет пен қоғамның дамуының бір сатысы	Цивилизация	Civilisation	Civiltà
Циркуль	Шеңбер сызатын және сызықтың ұзындығын өлшейтін математикалық және сызба аспап	Циркуль	Pair of compasses, Compasses	Compasso
Циста	Жіңішке плиталардан тұратын жерісуге арналған тас жәшіктер	Циста	Stone cist	Cista, Cista litica
Цистерна	Сұйықтық сақтауға және тасымалдауға арналған үлкен ыдыс	Цистерна	Cistern, Tank	Cisterna, Serbatoio
Цоколь	Ғимараттың тікелей жер бетінен шығып тұрған аласа іргесі	Цоколь	Socle, Plinth	Plinto, Zoccolo

Ч

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Чекан	Қоғам-қолтық ұрыс кезінде пайланатын қару, скиф дәуірінде оңтүстік Сібір мен Орталық Азияға дейін кеңінен тараған. Қоладан жасалған жүзі жіңішке соғыс балтасы	Чекан	Chekan, Czekan (1); Punccheon, Chisel (2)	Chokan, Czekan, Martello d'armi (1); Punczone, Scalpello, Cesello (2)
Чоптер	Адамның алғашқы қарулардың бірі. Бір шеті ғана өңделген малтатастар. Homo habilis сүйек қалдықтары маңында дәл сондай үшкір дәрекі қарулар табылған	Чоптер	Chopper	Chopper
Чоптинг	Екі шеті де бірнеше соққылармен өңделген малта тастан жасалған тас құралы	Чопинг Тул, Чоптинг	Chopping tool	Chopping tool

Ш

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Шабәк	Тұқы тұқымдасына жататын балық түрі, ол Еуразия және Солтүстік Американың тұщы мен ащылау суларын, өзен, көл, Шығыс Еуропа теңіздеріндегі тұщы бөліктерінде, Сібірдегі (Лена) өзеніне дейін мекен етеді. Балық аулаудың объектісі	Плотва (лат. <i>Rutilus sp.</i>)	Roach	Trioito, Rovella
Шабдалы	Раушангүлділер тұқымдасына, Бадам түріне жататын жеміс ағашы. Солтүстік Қытайда <i>Prunus davidiana</i> түрінен шыққан. Ертеде Үндістан жерінде мәдени өсімдікке айналған, содан Парсы мен Еуропаға тараған. Тамаққа кеңінен пайдаланады	Персик, Персиковое дерево (лат. <i>Prunus persica</i>)	Peach tree; Peach	Pesco (albero); Pesca (frutto)
Шабуыл, Шапқын	Тонау, тұтқында алу үшін күтпеген сәтте жерге шапқыншылық жасау	Набег	Incursion, Raid, Foray	Incursione, Scorreria
Шағала	Қанаттары ұзын, аяқтары қысқа теңіз бен ішкі су қоймаларында мекен ететін татреңгәрізділер отряды, шағала тұқымдасына жататын құс; адамдар маңында тұрады	Чайка (лат. <i>Larus sp.</i>)	Gull, Seagull, Mew gull	Gabbiano
Шаған	Зәйтүн тұқымдасына жататын, жапырақты ағаш, солтүстік жарты шардың қоңыржай аймақтарында кездеседі. Жемісін тамаққа, ал ағашын қару мен ыдыс жасауда қолданылады. Дәрі-дәрмек ретінде жемісін, жапырағы мен қабығын пайдаланады	Ясень (лат. <i>Fraxinus</i>)	Ash (tree)	Frassino
Шағу	«Уағу, Жарыуы» естігінің үдерісі мен нәтижесі: соққының әсерінен бөліну, құлау; кез келген жалпы ортадағы бірліктің бұзылымы	Раскалывание	Flintknapping, Stone working	Scheggiatura, Lavorazione della pietra
Шағыл, Жарық-шақталған тас, Қиыршық тас	Құрылыс жұмыстарындағы ұсақталған тастар; тау жыныстарының үшкір сынықтары, мөлшері 10-100 мм	Щебень	Detritus, Debris, Drift	Pietrisco, Detrito

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Шапқақ, Оттық	Шапқақтастан отты соққылап алатын тас немесе металдың кесегі	Огниво	Fire lighter, Fire starter, Fire-steel	Acciarino
Шапқақ тасты ұсақтау, Ұсақтау	Өзек тастан сындырып немесе шағып алынған кішігірім тілімдер мен сындырындыны алу тәсілі	Дробленис, Кремне-дробленис	Flintknapping	Scheggiatura
Шапқақтас	Халцедон мен кварцтан тұратын берік минерал түрі. Ежелгі адамдар шапқақтастан қару-жарақ пен тұрмыстық заттарды жасаған (жөбе ұштары, шапқақтасты пышақтар және т.б.)	Кремень	Flint, Flintstone	Selce
Шала күйдірілген	Жеткілікті деңгейге дейін күйдірілмеген	Недожжённый	Not well fired	Poco cotto, Non sufficientemente cotto
Шала, Шікі	Дымқыл, өзінде сұйықтықты көп мөлшерде ұста алатын, құрғақ емес	Сырой	Damp, Wet	Umido, Bagnato
Шалғы	Ауыл шаруашылық құралы. Шөп, астықты шабуға арналған ұзын сабы бар майысқан пышақ	Коса	Scythe	Falce, Falce fienala, Fruilana
Шам, Майшам	Майдың жағуы негізінде жұмыс жасайтын шырақ	Лампа, Масляная Лампа	Lamp, Oil-lamp	Lampada, Lampada ad olio, Lucerna
Шам, Фонарь	Кез келген нысандағы, қабырғалары пыныдан жасалған жәшік немесе қорап түріндегі жарық беретін аспап	Фонарь	Lantern, Lamp	Lanterna, Lampada
Шаманизм, Баксылық	Дәстүрлі ой машығының ең көне түрлерінің бірі. Баксылар аруаққа сеніп, әлгі тылсым әлеммен байланысқа еніп, ондағы түрлі рухтарды өз қызметіне шақырады (Африканың, Орта, Солтүстік және Шығыс Азия, Орталық Америка мен Полинезияның кейбір халықтарында)	Шаманизм, Шаманизм	Shamanism	Sciamanismo, Sciamanesimo
Шамдал	Бір немесе бірнеше майшам қоятын үйкек	Подсвечник	Candlestick, Branched Candlestick, Candelabrum	Candelicero, Candelabro
Шамот	Созылымдылығы кеткенше күйдірілген балшық. каолин. Ұсақтап, ұнтақталған соң керамика жасау үшін иленген балшыққа қосып, оны қоқолатады	Шамот	Chamotte, Grog	Chamotte, Grog
Шамшер	Суық қару. Марокходан Пәкістанға дейінгі мұсылман елдеріндегі қылыштың негізгі түрі. Қылыштың жүзі қатты майысқан және де жиі Құраннан алынған нақыл сөздерімен нақышталған	Шамшер	Scimitar	Scimitarra
Шамшырақ	Кемелердің жолын көрсетіп тұратын теңіз жағаларындағы; аралдардағы белгі беру шамдарын орнатқан биік мұнарасы	Маяк	Lighthouse, Beacon	Faro
Шаньшықы	Ұзын сапқа бір тізу бойы бекітілген, шаншуға арналған өткір тістер қатары	Вилка	Fork	Forchetta
Шаньшықы	Басы бірнеше тістерден тұратын балық аулайтын құрал	Острога	Harpoon, Fish spear, Gaff, Gig	Arpione, Gaffa, Fiocina, Rampone
Шапқын, Шабуыл	Тонау, гүтқына алу үшін күтпеген сәтте жерге шапқыпшылық жасау	Набер	Incursion, Raid, Foray	Incursione, Scorreria
Шар	Бір нүктеден (орталығы) басқа нүктелердің кеңістік бойында бір қашықтықта орналасқанда пайда болатын геометриялық дене	Шар	Sphere, Ball	Palla, Sfera
Шара	Ішуге арналған дөңгелек пішінді ыдыс	Чаша	Bowl	Ciotola

Шара тәрізді белгі	Тастағы ендеу	Чашевидный знак	Cupule, Cup mark, Cup-shaped mark	Coppella
Шарбак	Бірденені қоршаған, әлдегге ағаш құрылыс	Забор	Fence	Recinto, Recinzione, Steccato
Шарбак, Ағаш шарбак, Тоқыма шарбак	Сырғауыл, тал не бұтақтардан тоқылған қоршау	Плетень	Wattle Fence	Recinto di vimini
Шарбак (2); Ұрыш тас (1)	2-Қоршаудың тіреуден тіреуге дейінгі бөлігі немесе мұнарадан мұнараға дейінгі ескі бекініс дуалы; 1-Ұрышқа салмақ беру үшін кигізілетін металды сақина, сомын	Прясло	Curtain wall (2); Spindle whorl (1)	Muro non portante, Parete non portante (2); Fusaiola (1)
Шарбак, Қоршау	Дуал, қаша, тор: айнала қоршалған	Ограда, Оградка	Fence, Enclosure	Recinzione, Recinto
Шариғат	Құран қағидаларына негізделген мұсылмандардың діні, әдет-ғұрып заңдарының жиынағы	Шариат	Sharia, Shariah	Sharia, Shariah
Шарнир	Механизмнің, бөлшектердің қозғалыс бөлімі, олар өзінің қозғалысын жалпы өзек немесе нүктеден алады	Шарнир	Hinge, Pivot	Cardine, Cerniera, Perno
Шартәрізді	Шарға ұқсас, түрі шар секілді	Шаровидный	Globular, Globe-shaped, Hemispheric	Globulare, Emisferico
Шартты белгілер, Картографиялық шартты белгілер	Картада әр түрлі объектілер мен құбылыстарды, олардың сапалық және сандық сипаттамасын көрсететін символды графикалық белгілердің жүйесі. Кейде шартты белгілерді «карта легендасы» деп атайды	Условные обозначение, Картографические условные знаки	Map symbols	Legenda
Шаруашылық	Белгілі бір бағытты бар қоғамдық кәсіпорын	Хозяйство	Economy	Economia
Шаруалылықты	Шаруашылық жүргізумен байланысты, кәсіптің экономикалық, өндіріс жағынан	Хозяйствен-ный	Economic	Economico, Dell'economia
Шаршы, Квадрат	Археологияда бұл термин зерттеу объектінің белгілеу жүйесіне қатысты, және де көлемі біркелкі қазыяның ірі немесе негізгі координаторлық тор ретінде көрсетіледі	Квадрат	Excavation Trench, Excavation Square or Quadrant	Quadrato di scavo, Settore di Scavo
Шарықшы, Қайрақшы	Кескіш құралдардың егеуімен айналасатын жұмысшы	Точильщик	Grinder	Arrotino, Arrotatore, Moletta
Шатқал	Терең, түбі тар, құлама немесе тік, кейде ойыс беткейлі және көпшілік бөлігі жартасты болып келетін аңғар	Урочище	Urochishche, Landscape subunit	Urochishche, Distretto geografico
Шатынау беттігі	Тас артефактілердің бетіндегі бойлап өткен кесік орны	Плоскость раскалывания	Plane of knapping, Platform of flaking, Surface of cleavage, Flake surface	Piano di scheggiatura, Superficie di scheggiatura
Шатыр	Мата, тері немесе шыбықтан жасалған жеңіл құрылыс, шатырдың бір түрі, уақытша мекен-жай	Шатёр	Tent, Marquee, Pavilion	Tenda, Tendone, Padiglione
Шатыр	Ғимараттың, құрылыстың жоғарғы бөлігі, оны атмосфералық құбылыстардан сақтайды	Крыша	Roof	Tetto
Шатыр	Арқау негізі қалың мата немесе материалдан жасалған уақытша бөлме, үйшік	Палатка	Tent	Tenda
Шатыр арқалығы	Ғимараттың ішкі көлденен құрылысы. Негізгі бөлік, тесіу қабақтар, еден, кейде төбеден де тұрғызылған	Перекрытие	Roof	Copertura, Tetto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Шатырлы, Шатыр тәрізді	Бір іргестастан шыққан, Шатырмен құрылған	Шатровый	Pyramidal roof	Copertura piramidale, Con cupola a tenda, Con cupola piramidale
Шатырша гүлділер тұқымдасы	Балдыркөк тұқымдасты қарау	Зонтичные (лат. Umbelliferae)	Apiaceae, Umbelliferae, Carrot or Parsley Family	Apiaceae, Umbelliferae
Шахта	Жер астынан пайдалы кен қазу жұмыстарын жүзеге асыратын тау-кен кәсіпорны. Ол жер үстіне шығатын бір кірістістен тұрады және жер астындағы құрылыстардың сыртпен байланыстырады	Шахта	Mine, Pit, Quarry	Pozzo, Miniera, Cava
Шахталы	Шахтаға тән, шахтада жұмыс істеуге арналған	Шахтный	Mine, Mining	Minerario, Di miniera
Шахталы қабір	Тас жыныстан тұрғызылған тар және терең жерлеу құрылыстың түрі. Сондай шахталардың түбіне жерлеген. Кейде жерленген адамдардың қасынан қосалқы жерлеу камералар жасалған	Шаховая Могила или Шахтовая Гробница	Shaft Grave	Tomba a pozzetto, Tomba a pozzo
Шаһар, Қала	Әкімшілік, шаруашылық пен мәдени ішкі құрылымы дамыған ірі елді мекен. Қазіргі кезде б.з.д. 9-8 мың жылдыққа жататын: Иерихон, Чатал-Хююк және т.б. қалалар ең көне қалалар қатарына кіреді	Город	City, Town	Città
Шаш қыстырғыш	Мата, шапғы жинап қыстыратын қысқыш	Заколка	Hairpin, Pin	Forcina
Шаш түйреуіш	Адамның шашын бір қалыпта бекітіп ұстайтын құралғы. Метал, піл сүйегі, қола, ағаштан жасалады. Көне Ассирия мен Мысырда олармен шаштарын сәндеген	Шпилька	Hairpin	Fermaglio, Forcina
Шашу	«Шашыл тастау» етістігінің әрекеті: лақтырып шашу, заттарды түрлі бағыттарға жайып тастау, бір бірінен алыс қашықта орналастыру	Разброс	Dispersion, Dispersal, Scattering	Dispersione
Шашыл жаю	Шашыл тастау, жайыл тастау, ығы-жығы стіл лақтыру	Разбрасывать, Разбросать	Scatter, Throw about, Strew, Spread	Spargere, Sparpagliare, Disperdere
Шашыратқы	Шашыратқы тегіне Қашқаргүл тұқымдасына жататын піл тектес көп жылдық өсімдік. Еуразияның қоңыржай және тропикалық жерлерде, скандинавиядан Шығыс Сібір мен Үндістанға дейін кездеседі. Аспаздық пен медицинада пайдаланалы	Цикорий обыкновенный (лат. Cichorium intybus)	Chicory, Succory, Belgian endive (US)	Cicoria comune
Шаю	Пайдалы қазбаларды шаю, пайдалы қазбаларды гравитациялық байыту, ол қоспалардан тазартады, су мен механизмдер және пайда болған массаны түйіршік материалдан ажыратуда негізделген	Промывка	Washing	Lavaggio
Шөгінді	Жел, су немесе мұзбен әкелінген геологиялық немесе органикалық материалдардың жиналуы	Осаждение	Sedimentation	Sedimentazione
Шөгінді	Тау жыныстарының желге мүжілген сынғықтары; олардың тау бөктері мен тау етегіндегі жиналуы	Осып	Talus, Scarp, Escarpment	Talus, Scarpa, Scoscendimento detritico
Шөгінді (1); Тұнба (2)	1-Геологияда заттектерді (кырышқ тас, құм, балшықты) сипаттайтын термин, олар су, мұз, соққан желдің я басқа бір себептерге байланысты ұсақталалы; 2-Сұйықтықтағы ұсақ қатты бөлшектер түріндегі бөгде қоспар, олар ыдыстың түбі немесе қабырғаларына тұнығады	Осадок	Sediment	Sedimento

Шебер	Колөнер кәсібімен, ұсталықпен айналасатын адам; әсіресе өз ісін жақсы меңгерген ісмер адам	Мастер	Artisan, Craftsman	Artigiano
Шеберлік	Кәсіпті игеру деңгейі: Еңбек икемі, колөнер	Мастерство	Skilfulness, Mastery, Expertise	Maestria, Talento, Abilità, Perizia
Шеберхана	Бір өндіріске арнайы бағытталған бөлме, ғимарат	Мастерская	Workshop	Officina, Atelier di produzione
Шеврон	Ирек-ирек ою-өрнек	Шеврон	Chevron	Chevron
Шеге	Өзеті металды, үшкір, қарапайым қақтыруға арналған құрал	Гвоздь	Nail	Chiodo
Шегіртшін	Шегіртшіндер тұқымдасына жататын, жапырақтары маусым сайын жаңарып тұратын 10-ған түрлері бар сүректіөсімдіктердің бір туысы. Құнарлы, әсіресе аллювиалды, тұнба жерлерде жақсы өседі	Вяз или Ильм (лат. <i>Ulmus</i> sp.)	Elm, Elm-tree, Ulmus	Olmo
Шекаралық аймақ	Шекараға шектес алаң, бірдене немесе қандай да күмнің арасындағы зона	Пограничье	Frontier, Frontier area, Borderline	Frontiera, Regione di frontiera
Шелек	Сұйықтық құюға, сусымалы заттарға арналған ыдыс, пішімі цилиндр, қиық қолпус бітімдес, жоғары ернеуінен бір-біріне қарама-қарсы бағытта тұтқа орнатылады	Ведро	Bucket, Pail	Secchio
Шеңбер	Нүктелері ортасынан биәкелкі орналасқан, тұйықталған жазық қисық	Окружность	Circumference	Circonfenza
Шеңбер	Барлық нүктесі шеңбер орталығынан бірдей қашықтықта жататын тұйық қисық сызық	Круг	Circle, Ring	Cerchio, Anello
Шеңбер, Кішігірім шеңбер	Шеңбер сөзінің кішірейтілгені; бір зағты жиектейтін жиек, жіңішке жолақ	Ободок	Ring, Band	Fascia, Banda
Шеңбер (2); Тоғын (1)	2-Дөңгелек, шығыршық пішіндегі құрылғының бөлігі; 1-Шеңбер түріндегі дөңгелектің сыртқы бөлігі	Обод	Ring (2); Felly, Felloc (1)	Anello (2); Cerchionc (1)
Шерт	Сапасы жоғары смес шақпақтас	Шерт	Chert	Chert
Шет, Аймақ	Кезкелген зағтың бетін шектейтін шекті сызық, ернеу	Край	Edge, Border, Fringe	Bordo, Limite, Orlo, Margine
Шетен	Раушангүлділер тұқымдасына жататын, биіктігі 15 м дейін баратын балды ағаш түрі. Еуропа, Азия мен Солгүстік Америкада кеңінен тараған. Жемістері тамаққа жарамды, ал берік, мықты ағашы балташылықта пайдаланады	Рябина (лат. <i>Sorbus</i>)	Mountain ash, Rowan (tree); Rowan (berry)	Sorbo selvatico (albero); Sorba selvatica (frutto)
Шетінде ойығы бар қару	Бұрыштық немесе алшақтық жағында U-тәрізді ойығы бар құрал	Орудие с выемкой на конце	End-Notched Tool	Strumento a tacca distale, Punta a tacca distale
Ши	Астық немесе қонақот тұқымдасына жататын өсімдіктер түрі, Еуразияның қоңыржай және субтропикалық белдеулерінде, әсіресе Қазақстанда, Солгүстік Африка мен Америка жерлерінде тараған. Орталық Азия халықтарында бейнелеу өнерінде кеңінен пайдаланады	Чий (лат. <i>Achnatherum</i> sp.)	<i>Achnatherum splendens</i> , Spelc-grass	<i>Achnatherum splendens</i>
Ши тоқыма	Жөке, сабан, қамыстан тоқылған бұйым	Циновка	Mat, Straw mat, Rush mat	Stuoia
Шие	Раушангүлділер тұқымдасына жататын ағаштар, жабайы түрде Еуропа, Қауказ және Батыс Азияның көптеген ормандарында өседі. Жемістері жеуге жарамды	Черешня, Вишня птгичья (лат. <i>Prunus avium</i>)	Cherry tree; Cherry (fruit)	Ciliegio (albero); Ciliegia (frutto)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Шие, Кәдімгі шие	Раушангүлділер тұқымдасы, Шие ағашы шиені далалық шиесмен будандастыру арқылы алынған, өте ертеден өсіріліп келе жатқан сұрып	Вишня кислая, Вишня обыкновенная (лат. <i>Prunus cerasus</i>)	Sour cherry tree; Sour black cherry (fruit)	Visciolo, Amarnico, Amarnico (albero); Visciola, Amarena (frutto)
Шикі кірпіш, Қам кірпіш	Күйдірілмеген балшықтан жасалған кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mud brick, Raw brick	Mattone crudo
Шикі күйдірілген	Аз температурада күйдірілген бұйым	Слабообожжённый	Ill-baked, Not well fired	Cotto irregolarmente, Non perfettamente cotto
Шикі, Аршылмаған (1); Дүмбіл, Жартылай піккі (2)	1-Қам кірпішті қарау; 2-Соңына дейін өңделмеген азық; жартылай фабрика	Сырец	Adobe, Mud brick, Raw brick (1); Semifinished, Unfinished product (2)	Mattone crudo (1); Semifinito, Prodotto semifinito (2)
Шикі, Шала	Дымқыл, өзінде сұйықтықты көп мөлшерде ұста алатын, құрғақ емес	Сырой	Damp, Wet	Umido, Bagnato
Шикізат	Кейінгі өңдеу мен дайын азықты жасау үшін пайдаланатын материал	Сырьё	Raw material, Raw product	Materiale grezzo
Шиггі, Өңделмеген	Жартылай фабрика, өңделмеген, күйдірілмеген	Сырцовый	Rough, Raw, Crude, Coarse	Greggio, Grezzo
Шифер	Саз балшықты тақтатас; сұр кейде қоныр түсті қатпарлы тау жынысы; жақсы өңделеді	Шифер	Slate	Ardesia
Шифрды оқу, Дешифровка	Шартты белгілер жазылған немесе бұрын оқуға мүмкіндік тұдырмаған, ежелгі жазу жүйесін айырып оқу; фото-, аус- мен гарыш суреттерде көрсетілген объектілерді анықтап қору	Дешифровка	Interpretation, Deciphering, Decoding, Decryption	Interpretazione, Decodifica
Шихта	Шикі материалдарының қоспасын өңдеуге арналған арнайы агрегаттар; металлургиялық пештерде балқыту үшін материалдар қоспасы (көп, метал, көмір, флюс және т.б.)	Шихта	Batch, Mixture	Miscela, Mistura, Carica, Mescola
Шиша	Кішігірім, әдемі хрусталь немесе фарфордан жасалған бөтелке, соңдай я металды тығымбен жабылады, өтір, ніс майы, спирт және басқа косметикалық сұйықтықты сақтауға бағытталған	Флакон	Bottle, Flask	Bottiglia, Flacone, Fiasco
Шиыршық тәрізді	Шиыршық пішінді	Спиралевидный	Spiral, Helical	Spiraliforme
Шоғырлану тұжырымдамасы (концепциясы)	1-Кішігірім жердегі археологиялық материалдардың топтасуы, шоғырлануы; 2-Кез келген қоспа құрамдасының қоспа массасына өзара байланысы	Концентрация (Сосредоточение)	Concentration	Concentrazione
Шой таспен толтыру	Кезкелген кеңістікті тас, жер, топырақ немесе құммен толтыру	Забутовка	Backing, Backfill	Riempimento
Шойын	Шойынға тән; ауыр және қатты; шойыннан құйылған; шойын түсті	Чугунный	Cast iron	Ghisa, Di ghisa, In ghisa
Шойын (1); Шойын ыдыс (2)	1-Құрамында темір мен көміртек қосындысы бар, кейде басқада элементтер қосылатын өте қатты морт сығыпш шойын; 2-Шойыннан жасалған ыдыс, қазан	Чугун	Cast iron (1); Cast-iron container (2)	Ghisa (1); Recipiente di ghisa (2)
Шоку, Шұқылау	«Шоку» етістігінің нәтижесі: ұру, тұмсықпен шұқылау. Балтамен тас құралдарды жасау тәсілі	Клевание	Strike, Knapping technique, Pecking	Picchettare, Scheggiare, Scheggiatura
Шомырт	Раушангүлділерге жататын кішігірім тікен бұта ағашы, Азия, Еуропа мен Солтүстік Африкадағы орманды жерлердің шетінде өседі. Оның жемістері алкогольды ішімдіктерді жасауға; қабықтан қызыл бояғыш алынып, ал жапырақтары медицинада пайдаланады	Тёрн, Терновник, Слива колючая (лат. <i>Prunus spinosa</i>)	Blackthorn, Sloe	Prugnolo selvatico, Pruno selvatico

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Шортан	Шортан тәрізділер отрядының бір тұқымына жататын, тұшы су айлындарында кездесетін, басы жалпақ, денс пішіні жебе тәрізді жұртқыш балық. Еуразия мен Солтүстік американың тұшы суларында тараған. Балық аулаудың нысаны	Щука (лат. <i>Esox lucius</i> L.)	Pike	Luccio
Шот	Жүзі балға сабына перпендикулярлы ағаш өңдеуге арналған балташылық құрал	Тесло	Adze, Adz	Ascia (con taglio perpendicolare al manico)
Шот балға	Кливерді қарау; Отын жаруға арналған ауыр балға	Колун	Cleaver	Ascia a cuneo
Шот балға, Қайла	Тау және жер жұмыстарында қолданылатын қол құралы. Сабыны ұзын, темірден жасалады. Басындағы бір немесе екі жағы үшкір болып келеді	Кирка (Кайло)	Pick	Piccone
Шот-балға	Балға мен шоттың міндеттерін атқаратын, әдетте тастан жасалған бұрғылау аспабы	Тесло-Молот	Adze-Hammer	Azza, Asciamartello
Шошак, Донсс (1), Шығынқы жер (2)	1-Алға қарай шығып тұрған бөлік (ғимарат, туу, жағажай); 2-Минералдар мен кендердің сыртқа шығуы	Выступ	Projection, Protrusion, Ledge, Protruberance (1); Outcrop (2)	Proiezione, Protrusione, Aggetto (1); Affioramento (2)
Шошак, Сүйір, Үшкір	Үсті немесе істі үшкір	Остроко-нечный	Pointed, Sharp	Aguzzo, Appuntito
Шошқа, Доңыз	Жүртұяқтылар отрядына жататын күйіс қайырмайтын (<i>Artiodactyla</i>) жануар. Оның 8 түрі бар, ішінде жалғыз еуропалық өкілі – жабайы қабан, үйреккен үй шошқаның шыққан тегі болып саналады. Неолит дәуірінде Қытайда бірінші қолға үйретілген	Свинья	Pig, Hog, Swine	Maiale, Suino, Porco
Шошқа, Жабайы шошқа, Доңыз, Қабан	Сүтқоректілер класының жүртұяқтылар отрядына жататын жануар. Месопотамия мен Еуропа қабандары үй шошқаның арғы тегі болып саналады. Ежелде Еуразияның қау жапырақты және аралас орманды жерлерінде қабандар қамтыған	Кабан, Вепрь (лат. <i>Sus scrofa</i>)	Wild Boar (1); Boar (2)	Cinghiale (1); Verro (2)
Шөл тотығы	Марганец пен темірдің қышқылдығынан ашық жартастар, артефактілер мен петроглифтардың беттерінде түзілген қара түсті, химиялық қабыршақ	Пустынный лак, Загар пустынный или солнечный	Desert Varnish	Vernice del deserto
Шөп қора, Пішен қора	Ат қора немесе мал қораның маңындағы шөпті сақтайтын қора	Сеновал	Barn, Hayloft, Haymow	Fienile
Шөп шабу	Шөпті шабу, сонымен шөп шабу мезгілі	Сенокос	Haymaking, Haymaking time, Haying	Fienagione, Luogo di fienagione, Farc fieno
Шөпшек, Шырпы, Бұтақ	Ағаштардан қурап түскен бұтақтар мен диягектер	Хворост	Brushwood, Scrubwood	Sterpaglia, Ramaglia
Шпага	Шанышқылы, кесетін суық қару, жүзі тік (1 м дейін) сопақша немесе үш бұрышты сағты	Шпага	Sword, Rapier	Spada, Stocco, Broccio
Штанген-циркуль	Тетіктің өлшемдерін өлшеуге арналған құрал	Штанген-циркуль	Vernier callipers	Calibro (a corsoio)
Штық	1-Әскери мылтық, винтовка оқпанының шетіне бекітілетін суық шанышқылы қару; 2-Қоныс стратиграфиясы мен мәдени компоненттерісіз қазбаның деңгейі	Штық	Bayonet (1); Artificial excavation unit, Spit (about, 15-30 cm of depth) (2)	Baionetta (1); Livello artificiale, Unità artificiale di scavo (profonda circa 15-30 cm) (2)

Археологиялық терминдердің мультимингвистикалық сөздігі

Шурф	Стратиграфияны анықтау мақсатымен тікс қазылған кіншігірім жер телімі (16 шаршы метрден аспау керек)	Шурф	Test trench, Test pit, Sondage, Sounding	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Шурф салу	«Тік қазу» етістігінің мағынасы	Шурфовка	Probing, Testing an archaeological site	Aprire saggi di scavo, Scavare mediante saggi stratigrafici
Шұбар	Түрлі түсті дақтар, ала-құла боялған; әр түрлі түстерге боялғаннан тұратын я құрастырылған	Пестрый	Variogated, Mottled, Patched, Polychrome	Vario, Variogato, Chiazato, Colorato, Policromo
Шұқылау, Шоку	«Шоку» етістігінің нәтижесі: ұру, тұмсықпен ішқылау. Балтамен тас құралдарды жасау тәсілі	Клевание	Strike, Knapping technique, Pecking	Picchettare, Scheggiare, Scheggiatura
Шұқыр, Ой, Ойдым, Ойпаң	Геология мен география анықтамасы, жер бетіндегі кез-келген ойпат жерлерді сипаттайтын, теңіз деңгейінен төмен жатқан ойыс, қазан ішқыр сияқты рельефтің теріс формасын айтады	Впадина	Hollow, Depression	Depressione, Fossa, Avvallamento
Шұңғыма	Түбінде төккізу түтігі бар, конус тәрізді сұйыққоймадан тұратын, сұйықтықты скінші ыдысқа құюға арналған аспап	Воронка (для литья)	Funnel, Runner	Imbuto, Canale di colata
Шұңқыр	Үйдің табанын орнатуға немесе жер жұмыстары нәтижесінде қазылған жалпақ ішқыр	Котлован	Construction trench, Foundation trench, Bedding trench	Trincea di fondazione
Шұңқыр, Апан. Ор	Жер бетіндегі қазылған немесе найда болған тереңдету	Яма	Pit	Fossa
Шұңқыр, Ор	Жерде қазылған терең жыра, ұзын тереңдету	Ров	Ditch, Moat	Fossato, Canale, Fosso
Шүмек	Мұржаның аузынан шығатын сұйықтықтың, газдың мөлшерін бақылайтын конус тәрізді қақпақ	Сопло	Nozzle, Tuyère	Ugello, Tubiera
Шүмек	Ыдыстың бөлігі, әдетте ертеуе жақын орналасқан, одан сұйықтықты құяды	Носик	Spout, Nozzle	Becco, Beccuccio
Шүрегей	Кәдімгі немесе өзен үйректеріне жататын бірнеше түрдің жалпы атауы. Көптеген түрлері бар. Еуразияның қоңыржай ендігінде ұя салатын: Ысылдақ шүрегей мен Даурықла пүрегей түрлері. Екеуіде аңшылық кәсібінің объектісі болып табылады	Чирок (лат. <i>Anas</i> sp.)	Teal	Alzavola
Шүріппе, Боэк	Қару жарак немесе құралдың соққы бөлігі	Боёк	Face	Bocca, Testa (di un percussore)
Шыбық (1); Темір шыбық (2)	1-Ағаштың тазартылған жіңішке бұтағы; 2-Сым пішіндегі металдан жасалған бұйым	Прут	Twig (1); Rod (2)	Rametto, Ramoscello (1); Barra, Bacchetta (2)
Шыға	Бас киімде, сонымен қатар жылқы ауыздықты жүгенін әшекейлейтін шоқ қауырсын немесе аттың тіке тұратын қылы	Султанчик	Plume (of feathers); Crest	Pennacchio
Шыға төлкесі	Шығаны бекітетін белдік немесе тілімшіден перпендикулярлы қуыс трубка	Султанная Втулка	Apex	Apice

Шығу (1); Ашық кен орны (2)	1-Шығу естітігінің мағынасы (бірденнен шығып кету, тастап кету, сыртқа ауысу); 2-Табиғи кендердің ашық жағысы	Выход	Exit (1); Outcrop (2)	Uscita (1); Affioramento (2)
Шығу, Пайда болу (1); Ататегі, Шығу тегі (2)	1-Көріну, басталу; 2-Туғаннан бір ұлтқа, тапқа, қауымға жататындық	Происхождение	Origin, Genesis	Origine
Шығыңқы жер (2); Шошақ, Дөңес (1)	2-Минералдар мен кендердің сыртқа шығуы; 1-Алға қарай шығып тұрған бөлік (ғимарат, тау, жағажай)	Выступ	Outcrop (2); Projection, Protrusion, Ledge, Protuberance (1)	Affioramento (2); Proiezione, Protrusione, Aggetto (1)
Шығыр	Өзен-көлден су тартып, өсім суаруға арналған шелек, астаудан тұратын құрылғы	Чигирь	Chigir, Water lifting Wheel, Persian wheel, Water wheel	Chigir, Ruota idraulica
Шығыс	Көжиіктің негізгі төрт жағының бірі. Шығыс солтүстік пен оңтүстікке перпендикулярлы бағытта орналасқан. Азимут бойынша шығысқа қарай бағыт 90° сәйкес	Восток	East, Orient	Est, Oriente
Шығыстану	Шығыс мемлекеттерінің материалдық және рухани мідениет ескерткіштерін, этнография, пәлсапа (философия), өнер, дін, тіл, әдебиет, экономика мен тарихын зерттейтін ғылыми пәндер жиынтығы	Востоковедение	Oriental Studies	Orientalistica
Шығыстанушы	Шығыстану бойынша маман	Востоковед	Orientalist	Orientalista
Шығыстық	Мағынасы «шығыс» зат есіммен байланысты	Восточный	Eastern, East, Oriental	Est, Orientale
Шылбыр	Жылқыны нокта арқылы арқанға байлау. Тоқыма, шынжыр немесе арқанды болады	Чомбур (Чембур, Чумбур)	Rein	Briglia
Шым	Шөппен тығыс өсім кеткен, қолжылдық өсімдіктердің түбтерімен байланған жердің бсткі қабаты	Дёрн	Turf, Sod	Manto erboso, Terreno erboso, Zolla, Piota
Шымшыыр	Ұсақ заттарды қысып ұстауға арналған, екі серіппелі тілімшеден тұратын аспап. Медицина, зергерлік жұмыстарында және т.б. пайдаланады	Пинцет	Tweezers	Pinzette
Шынтақ	Иық сүйегінің білек сүйектері: кәрі жілік пен шынтақ сүйектерімен байланысатын жері	Локоть	Elbow	Gomito
Шыны кәсібі	Шыны өндірісі	Стеклоделие	Glasswork	Fabbricazione del vetro, Produzione di vetro
Шыны тәрізді	Шыны, Әйнек секілді, шыныға ұқсайтын	Стекловидный	Vitreous	Vitreo
Шыны тәрізді, Шыны секілді	Шыны тәрізді сөзін қарау	Стеклообразный	Vitreous	Vitreo
Шыны, Әйнек	Шыныдан жасалған	Стеклопанный	Glass, Vitreous	Vitreo, Di vetro
Шыны, Әйнек	Жасанды материал, әдетте мөлдір, сынғыш, балқыған күйде қалыпқа жеңіл келтіріледі. Кварц құмының химиялық және термиялық өңдеуінің нәтижесінде алынады	Стекло	Glass	Vetro
Шың	1-Таудың басы; 2-Қайла	Пик	Peak (1); Pick (stone tool) (2)	Cima (1); Piccone (2)
Шырағдан, Шырақ	Майы жанатын шамшырақ, май шам ыдысы	Светильник	Lamp, Oil lamp	Lampada, Lampada ad olio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Шырақ	Қысқа ағаш салтың басына құрым орап, қарамайға малған алау	Факел	Torch	Torcia, Fiaccola
Шырақ, Шырағдан	Майы жанатын шамшырақ, май шам ыдысы	Свастильник	Lamp, Oil lamp	Lampada, Lampada ad olio
Шырмауық	<i>Araliaceae</i> тұқымдасына жататын өсімдіктер түрі. Солтүстік жартышардың және Аустралияның жұмсақ ауа-райы бар жерлерде кездеседі. Шырмауық дәрігерлік өсімдік болып саналады	Плющ (лат. <i>Hedera</i>)	Ivy	Edera
Шырмауық	Бұрамалы ою-өрнек	Завиток	Decorative spiral motif, Volute, Ringlet	Riccio, Spirale, Voluta
Шырпы, Бұтақ, Шопшек	Ағаштардан құрал түскен бұтақтар мен дінгектер	Хворост	Brushwood, Scrubwood	Sterpaglia, Ramaglia
Шырша	Қарағай тұқымдасына жататын қылқан жапырақты ағаш. Шыршаның ағашы жұмсақ, жеңіл, құрылыс материал ретінде, ұсақ бұйымдар жасау үшін пайдаланған	Ель (лат. <i>Picea</i>)	Spruce	Peccio, Abete rosso
Шырша өрнек	Бұрыш астында шапыранды сызықтар түріндегі өрнек	Елочный Орнамент	Herringbone pattern	Motivo a spina di pesce
Шіл, Сұр шіл, Боз шіл	Еуразияның қоңыржай аймақтарында тараған шілдер тұқымдасы. Еуропа, Кіші Азия, Қазақстан мен Батыс Сібірдің оңтүстігін мекендейді. Ерте және кейінгі плейстоцен кезінде аң аулаудың нысаны, кроманьондықтар мен неандертал адамның тамақ жүйесінің негізі болған	Серая Куропатка (лат. <i>Perdix perdix L.</i>)	(Grey) Partridge	Starna
Шірмей сақталған өлік	Христиан шіркеуіндегі әулие адамдардың сүйегін мумиялап сақтау. Православ және католиктердің табыну объектісі	Мощи	Relics, Holy Relics, Relics of saints	Reliquic
Шіркеу	Күлайға сыйпуға арналған ғибадатхана, ғимарат	Церковь	Church	Chiesa
Шіркеу, Кішкентай шіркеу	Иконалармен құдайға сыйну, дұға оқуға арналған мейраһсыз кішігірім ғимарат	Часовня	Oratory, Chapel (of small dimensions)	Oratorio, Cappella (di piccole dimensioni)
Шіру	Органикаға айтылатын сөз; уақыт өткеннен бұзылу, іріп-шіру	Истлевать, Истлеть	Decay, Decompose, Rot	Ridursi in polvere o in cenere, Decomposi

Щ

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Щётка, Қылшақ	Жиі топтастырылған қылдан тұратын жуға, тазалауға, сыйпуға арналған құралғы	Щётка	Brush	Pennello, Spazzola

Ы

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Итальян
Ыдырау	Күрделі объектіні құрамдас бөліктерге ажырату, жіктеу, бөлу	Разложение	Decomposition	Decomposizione
Ыдыс	Бірдемсіні сақтауға, сусымалы және сұйық денелерді сыйдыратын ыдыс	Сосуд	Vessel, Pot, Vase	Recipiente, Vaso, Contenitore
Ыдыс мойны	Ыдыстың жоғарғы бөлігі	Горло	Throat, Neck	Gola
Ыдыс-аяқ	1-Тамақ, сусын, азық-гүлікті сақтайтын шаруашылық бұйым; 2-Сондай бұйымдардың жеке заты	Посуда	Pottery (1); Pottery, Vessel (2)	Ceramica (1); Contenitore ceramico, Vaso (2)

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Ыдыстың ауызы	Түбінсін алысырақ орналасқан ыдыстың жоғарғы бөлігі, жиегі	Губа	Lip (of a rim)	Labbro
Ықпал, Әсер	Қандай да бір объектіге тиіш және оның қасиетін, күйін ауыстыруға апаратын қозғалыс	Влияние	Influence	Influenza, Influsso, Affetto
Ырғай	Раушангүлділер тұқымдасына жататын тікенекті емес бұталар түрі. Еуразия мен Солтүстік Африкада 100 астам түрлері кездеседі. Кейбір тектері жеуге жарамды. Сәндік декорға немесе құмды бұқтерді бекіту үшін пайдаланады	Кизильник (лат. <i>Cotoneaster</i> sp.)	Cotoneaster	Cotoneaster
Ысқылау	Үгу, ұнтақтау, ысқылаумен ұсақтау	Растирать, Растереть	Grind, Crumble, Pulverize, Triturate	Macinare, Tritare, Frantumare, Polverizzare
Ысталған, Қажалған	Күйсмен жамылған артефакт	Закопченный	Smoked, Smoke-stained, Sooted	Nero di fuligine, Annerito di fumo, Affumicato

I

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Италиян
<i>In situ</i>	Археологиялық заттар, соңғы рет қойылған орындарында болғанда «орында» дейді	<i>In situ</i>	<i>In situ</i>	<i>In situ</i>
Із	Жердің немесе басқа беттегі қалған таңба, белдеме; бірдеменің нәтижесінде қалған із	След	Trace, Evidence, Remain	Traccia, Resti, Evidenza
Ілбіс, Барыс, Қар қабыланы	Мысық тұқымдасына жататын ірі жыртқыш сүтқоректі аң, Орталық Азияның тау сілемі жерлерінде мекен етеді. Жіңішке, ұзын, денесі иілгіш, табаны қысқа, басы кішігірім және ұзын құйрықты болып келеді	Снежный Барс (Ирбис) (лат. <i>Uncia uncia</i> или <i>Panthera uncia</i>)	Snow leopard	Leopardo delle nevi
Ілпек	Киім-кешек, аяқ-киімнің әр алуан бөлшектерін қосуға арналған құрылғы	Застёжка	Clasp, Fastener, Buckle	Fermaglio, Fibbia, Chiusura
Ілпек (2); Құлақ (1)	2-Котермелеу немесе асуға ыңғайлы құрал; 1-Есту мүшесі	Ухо	Handle (of a vessel) (2); Ear (1)	Presa, Ansa (2); Orecchio (1)
Ілгіш әшекей	Киімге, ер-тұрманға, әбзелге салтыншақ ретінде тағылатын әшекей. Сүйек, ағаш, қабыршақ, металдан жасалынған	Привеска	Pendant	Pendente
Ілеспе	Бір уақытты, қатарлас болатын	Синхронный	Synchronous, Simultaneous	Ssincrono, Contemporaneo, Simultaneo
Ілеспе	Жасалатын бірдеменің ұқсастығы мен уақыт байланысы, бірдеменің қатарлас жасалған әрекет	Синхронический	Synchronous	Sincronico
Ілмек, Қармақ	Бір жағы қатты бүктелген металды сабақ	Крюк	Hook	Amo, Gancio
Інжір	Тұт тұқымдасына жататын субтропиктік жемістері татті ағаш, сонымен жемістің атауы. Ең ежелгі мәдени өсімдік түрі. Ортағеңіз, Орта Азия, Кавказ, Қырым мемлекеттерінде кеңінен өрістеген	Инжир (Фига, лат. <i>Ficus carica</i> L.)	Common Fig, Fig (tree); Fig (fruit)	Fico (albero); Fico (frutto)
Інжу моншақ	Бөлек інжу түйірі	Жемчужина	Pearl, Bead	Perla, Perlina, Vago
Інжу өрнегі	Ыдыстың сыртындағы дөңес түріндегі ою, әдетте ыдыстың ішкі жағынан басылған	Жемчужинный орнамент	Pearl-shaped decoration, Bossed decoration, Pructed decoration	Decorazione a perle, Decorazione a bugne

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Іңжу, Меруерт, Гаухар	Кейбір ұлу қабыршағынан алынатын домалақ қатты зат. Органикалық қосылым классының минералы ретінде жіктеледі. Асыл тас ретінде бағаланады және әшекей бұйымдар өндірісінде пайдаланады	Жемчуг	Pearl	Pearla
Ірге, Негіз, Табан (2); Басталуы, Негіздеу (1)	2-Заттың немесе құрылыстың төменгі тіреу бөлігі, іргетасы; 1-Бірдеменің бастамасы, пайда болуының сәті	Основание	Base, Foundation (2); Beginnig, Origin, Reason, Cause (1)	Base, Fondamento, Fondazione (2); Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1)
Іргетас	Үй қабырғаларының, мапшнаның іргесі, тірегі (тас және басқа қатты материалдардан тұрады)	Фундамент	Foundation	Fondamento, Fondazione
Іргетас (2); Тірек, Негіз (1)	2-Түпнегізі, салынып жатқан құрылыстың табаны; 1-Заттың сүйеніш бөлігі; арқау	Основа	Base	Base, Sostegno
Ірі қара мал	Мал түліктерінен мүйізді ірі қара мал мен жылқы, түйенің біріктірілген атауы. Жабайы Түр – өгізден тараған. Негізінен ет пен сүт алу үшін өсіреді	Крупный рогатый скот	Cattle	Bestiame
Ірі құм, Ұсақ тас	Әр түрлі тау жыныстарының механикалық күйзелту арқылы борпылдақ шөгінді тау жыныстарының пайда болуы. Қырлы сынықтар жиынтығы (20-2 мм)	Дресва	Rubble, Gravel, Crushed stone	Pietrisco, Detriti, Breccia
Ірі тас	Қатты органикалық смсс заттың ірі, тұтас, ішінсіз масса сынығы	Глыба	Block, Boulder, Lump	Masso, Blocco, Macigno
Ірімшік суы	Сыыр майын шайқағанда пайда болатын іркіт	Пахтаңс	Churn	Zangola
Іріп-шірген	Шірумен бұзылған, бүлінген	Разложившийся	Decayed, Putrified, Putrid, Decomposed	Deteriorato, Putrefatto, Guasto
Іріп-шіру	«Шіру» етістігінің әршегі мен мағынасы: бұзылу, азып-тозу, шіруден бүліну	Тленяе	Decay, Putrefaction, Decomposition	Putrefazione, Cosa putrefatta, Decomposizione
Ісінген	Ісіңкі	Опывший	Washed away, Eroded	Dilavato, Eroso
Іш жағы, Брюшко	Тас құралының төменгі беті, сырт жағына қарама-қарсы орналасқан жоғарғы жағы	Брюшко	Ventral Surface	Faccia ventrale, Ventre
Ішіндегісі	Бірдемеге салынатын, сыятын нәрсе	Содержимое	Contents	Contenuto
Ішкі	Бір нәрсенің ортасы, іші немесе тереңіндегі ішеңбер	Внутренний	Interior, Internal, Inner	Interno, Interiore

Э

Kazakh	Түсіндірме	Russian	English	Italiano
Эволюция	Даму сөзінің синонимы; табиғаттағы және қоғамдағы өзгеріс үдерісі	Эволюция	Evolution	Evoluzione
Экседр, Экседр	Антика сәулет өнерінде ғимараттағы жартылай шеңберлі терең қуыс немесе қабырға бойы отырғыштар тұрғызылған, бөлшек жартылай шеңберлі, жартылай ашық құрылыс. Жиінегіс пен кеңестерге арналған	Экседра, Экседра	Exedra	Esedra
Экологиялық детерминизм	Бұл түсінік бойынша қордаған ортаның өзгеруі адамзат қоғамының өзгеруіне әкеледі деген	Экологический Детерминизм	Ecological determinism	Determinismo ecologico, Determinismo Ambientale

Экологиялық қуыс	Биоценозда өсімдік пен жануарлардың тіршілік ету жағдайларына қатысты шарттардың жалпы жиынтығы, соның ішінде орналасқан кеңістіктен байланысы	Экологическая Ниша	Ecological Niche	Nicchia ecologica
Экофактілер	Архэкологиялық олжалар, олардың мәдени маңыздылығы бар, бірақ адаммен жасалмаған заттар. Қатарларына сүйектер, өсімдіктер қалдықтары мен дәндері жатады	Экофакты	Ecofacts	Ecofatti
Экседр, Экседр	Антика сәулет өнерінде ғимараттағы жартылай шеңберлі терең қуыс немесе қабырға бойы отырғыштар тұрғызылған, бөлек жартылай шеңберлі, жартылай атық құрылыс. Жиһаныс пен кеңестерге арналған	Экседра, Экседра	Exedra	Esedra
Экскаватор	Толырақты қазып, жаңыдағы үйіндіге төгу үшін қолданылатын жер қазатын машина	Экскаватор	Excavator, Digger	Escavatore, Escavatrice
Экскарнация	Адамның мәйітін ашық кеңістікке шығару, табиғи күнтің әсерімен жұмсақ ұшпаларды қанқа сүйектен тазалауға арналған	Экскарнация	Stripping of the flesh	Scarnificazione, Scarnitura
Экспедиция	Арнайы тапсырма бойынша топтың, отрядтың сапары	Экспедиция	Expedition	Spedizione, Missione
Экспозиция	Көрмелерге қойылған материалды белгілі бір жүйе бойынша орналастыру, ілу, қою мағынасын білдіреді	Экспозиция	Exhibition	Mostra, Esposizione
Экспонат	Көрмеге көптіліктің пазарына қойылатын кез келген зат	Экспонат	Exhibit, Showpiece	Opera d'arte in mostra, Oggetto in esposizione, Pezzo da esposizione
Экспорт	Тауарларды сату немесе басқа елдерде қолдану мақсатында сыртқа шығару	Экспорт	Export	Esportazione
Электр	Электронды қарау	Электр	Electrum	Elettro
Электрон, Электрум	Алтын мен күмістің ерітпе қоспасы (50:50 я 40:60)	Электрон, Электрум	Electrum	Elettro
Электронды теодолит	Көлденең және тік бұрыштардың жерінде өлшеуге арналған геодезиялық аспап. Оның негізгі жетістігі – дисплейден есептеулерді шешудің нақтылығы мен қарапайымдылығы, бұл кездегі қателіктің мүмкіндігі максималды аз болады	Электронный теодолит	Total Station	Stazione totale
Элемент	Бір нәрсенің құрамдас бөлігі	Элемент	Element	Elemento
Эллиндік	Эллинизмге қатысты, эллинизмге тән	Эллинистический	Hellenic	Ellenico
Эллинизм	Грек-шығыс аралас мәдениетінің гүлдену уақыты, Александр Македонскийдің жорықтарынан бастап бұл елдерді римнің жаулап алуына дейінгі кезеңі, итолсмей Мысырның (б.з.д. 30) ыдырауымен мерзімделеді	Эллинизм	Hellenism	Ellenismo
Эмаль	Бұйымның бетіне электрхимикалық тәсілмен күйдіріліп жалатылатын берік шыны қабат; керамикалық заттардың бетіне жағылатын жылытырақ	Эмаль	Enamel	Smalto
Эмальдану, Эмальдау	Метал мен ерітінділердегі айнек тәрізді жылытыр сыр негізіндегі эмальды жабын, бұл коррозия және жоғарғы температурадан қорғау, декоративті келбетін жақсарту мақсатында пайдаланған	Эмалирование	Enameling, enamel	Smaltare
Эммер, Екі дәнді бидай, Борай бидай	Жабайы бидайдың гүрі. Мезолит пен неолит дәуірлерінде, эммер тағам өсімдігі ретінде кеңінен қолданылған, кейін бидай дақұлымен ығыстырылған	Пшеница двузернянка, Полба, Эммер (лат. <i>Triticum dicoccum</i>)	Emmer, Emmer Wheat, Hulled Wheat (US)	Farro, Farro dicocco, Emmer

Эмуляция	Бір қоғамның салт-дәстүрі, ғимараттары мен артефактілері көшілерімен имитация үдерісі бойынша қабылданып, табиғатта жиі бәсекелес алатын ерекшелік	Эмуляция	Emulation	Emulazione
Эндотроним	Халықтың өзіндік атауы, өздерінше атау	Эндотроним	Endothronym	Endoetnonimo
Энеолит, Мыс ғасыры, Халколит	Неолит пен қола дәуірі арасында өтпелі кезең. Мыс ғасыры б.з.д. IV-III мың., бірақ кейбір жерлерде ұзағырақ уақытты қамтиды	Энеолит, Медный Век, Халколит	Copper Age, Eneolithic, Chalcolithic	Età del Rame, Eneolitico, Calcolitico
Эолодық шөгінділер	Жел әсерінен қалыптасқан борпылдақ түзілімдер (құм гобелер, сарғыш топырақ)	Эоловые отложения	Aeolian Deposits	Depositi eolici
Эолийлік	Желмен әкелінген, жасалған немесе	Эолийский	Aeolian	Eolico
Эолит	1-Тас ғасырдың көне бастапқы кезеңі, палеолитке дейінгі; 2-Кескінсіз тастар кесектерінен тұратын тас ғасырдың қарапайым қаруы. Мұз дәуіріне дейінгі қабаттарда кездеседі және тарихи дейінгі адамның алғашқы қауымдық қаруы болып табылады	Эолит	Eolith	Eolite
Эпиграфика	Тарихи қосалқы пән, қатты материалдардағы (таста, қышта, металдағы) жазуларды және олардың мазмұнын түсініп зерттейтін, оларды уақыты мен мәдени мәнмәтініне сәйкес жіктейтін ғылым	Эпиграфика	Epigraphy	Epigrafia
Эпипалеолит	Мұз дәуірінен кейінгі жоғары палеолиттің соңғы бұйымдарына қолданылатын анықтама, дайындау тәсілі бойынша мезолиттік бұйымдармен сәйкес	Эпипалеолит	Epipalaeolithic	Epipalcolitico
Эпистиль	Архитрав синонимы; Бағананың үстіндегі тақтайша	Эпистиль	Epistyle, Architrave	Architrave
Эпитафия	Құлпытасқа жазылған жоқтау жазуы	Эпитафия	Epitaph	Epitaffio
Эпифиз, Сүйек Эпифизи	Дөңгелек сүйектің домалақ, кенітілген бөлігі, аралық сүйек буындарының буындасуы арқылы буынды қалыптастырады	Эпифиз, Костный Эпифиз	Epiphysis	Epifisi
Эпоним	Рута өзінің атын берген рубашысы; пльщайы немесе аңыз адам, оның құрметіне қарай географиялық объект өз атауын алған	Эпоним	Eponym, Eponymous	Eponimo
Эра, Заман	1-Хронологияда- жылдар есептемесінің бастапқы жүйесі (жыл санау); 2- Ірі тарихи кезең	Эра	Era	Era
Эректус, Архантроп	Бұл қазіргі адамның арғы тегі болып саналатын ежелгі адам түрі. Орта плейстоцен дәуірінде эректустар Шығыс Африканы мекендеген және 1,8 миллиард жыл бұрын Еуразияда кеңінен тараған	Эректус, Архантроп (лат. <i>Homo erectus</i>)	<i>Homo Erectus</i>	<i>Homo Erectus</i>
Эрозия	Табиғи агенттер (судың, желдің, мұздың) әрекетінен таужыныстардың, топырақ пен Жердің бетінің қирағаны (желге мүжілуі)	Эрозия	Erosion	Erosione
Этикетка, Заттаңба	Табылған заттағы, экспонаттағы және т.б атауы мен табылған орны, күні көрсетілген жапсырма	Этикетка	Label	Etichetta
Этимология	1-Тіл білімінің сөздердің шығу тегінің зерттейтін бөлімі; 2-Қандайда бір сөздің шығуы	Этимология	Etymology	Etimologia
Этникалық	Халықтың және оның мәдениетімен байланысты	Этнический	Ethnic	Etnico
Этникалық топ	Кең мағынада, нақтылы этникаға негізделген адамдар тобы, яғни, әрбір жеке адам туғаннан исмденстің әлеуметтік және мәдени бірлесілік	Этничность	Ethnicity	Etnicità

Қазақша – Орысша – Ағылшын – Италиян Сөздігі

Этноархеология	Материалдық мәдениеттің негізінде жатапын мінез-құлық қатынастарды түсіну мақсатында қазіргі мәдениеттердің зерттелуі	Этноархеология	Ethno-archaeology	Etno-archeologia
Этногенез	Қауымдық топтар негізінде жаңа құрамдағы туыстас этностар қалыптасуының тарихи үдерісі	Этногенез	Ethnogenesis	Etnogenesi
Этнограф	Этнографияның маманы	Этнограф	Ethnographer	Etnografo
Этнография	Халықтарды, олардың тұрмысы мен мәдениетін зерттейтін тарихи ғылым. Анықтама халықтануды білдіреді	Этнография	Ethnography	Etnografia
Этнографиялық	Этнографияға тән; Кез келген этностың, халықтық мәдениетінің тұрмыс срекшелігін ашып көрсетеді	Этнографиялық	Ethnographic	Etnografico
Этнолог	Этнология маманы, ғалымы	Этнолог	Ethnologist	Etnologo
Этнология	Мәдени антропологияның бір түрі, қоғамдық ғылымдардың тайпалар мен халықтарды зерттейтін саласы	Этнология	Ethnology	Etnologia
Этнологиялық	Этнологияға тән, этнологияға қатысты	Этнологиялық	Ethnological	Etnologico
Этноним	Ұлттың, халықтың, жұрттың, рудың, ру бірлестігінің және т.б. этникалық қоғамдар бірлестіктердің атауы	Этноним	Ethnonym	Etnonimo
Этнос	Мәдениеті, тілі мен сана-сезімі ортақ болып тарихи қалыптасқан адамдар қоғамы	Этнос	Ethnic group	Gruppo etnico
Этнотарих	Этнографиялық мәдениеттерді тарихи табыстар арқылы зерттеу	Этноистория	Ethnohistory	Etnoistoria
Эфес	Суық сыпатәрізді қарудың бөлігі, гард және басы бар саптан тұрады	Эфес	Hilt, Haft	Elsa, Impugnatura, Fornimento

Я

Қазақша	Түсіндірме	Орысша	Ағылшын	Италиян
Ятаған, Наркескен	Тау Шығыс пен Орта Шығыс халықтарының шабатыя немесе шаньшық қаруы (16ғ. белгілі). Жүзі иілген жағында орналасқан	Ятаған	Scimitar	Scimitarra
Яшма	Кварцтың, халцедонның және басқа минералдардың қоспасынан өте тығыз бітіскен, аса ұсақ түйірлерінен құралған шөгінді тау жынысы, жартылай асыл тас. Ежелгі уақыттарда яшмадан жүзік пен тұмарлар жасаған, ол көздің нашарлауынан және құрғақшылықтан сақтайтын	Яшма	Jasper	Diaspro

English alphabet

(Ағылшын алфавит - Английский алфавит – L'alfabeto inglese)

Aa	Hh	Oo	Uu
Bb	Ii	Pp	Vv
Cc	Jj	Qq	Ww
Dd	Kk	Rr	Xx
Ee	Ll	Ss	Yy
Ff	Mm	Tt	Zz
Gg	Nn		

III: English - Kazakh - Russian - Italian Dictionary

III Бөлім: Ағылшын - Қазақша - Орысша – Италиян Сөздігі

Часть III: Английский - Казахский – Русский – Итальянский Словарь

Terza parte: Dizionario inglese – kazakho - russo - italiano

English	Kazakh	Russian	Italian
Abacus	Абак	Абак	Abaco
Ablution, Cleansing, Purification, Purifying (1); Washing (2)	Жуып-шаю	Промывание	Purificazione, Abluzione (1); Lavaggio (2)
Aboriginal, Indigenous, Local	Жергілікті	Местный	Locale, Indigeno
Above-ground, Overground, Superficial	Жер бетіндегі, Жер үстіндегі	Наземный	Superficiale, In superficie
Abraded, Scraped off	Қашалған	Затёртый	Cancellato, Abraso
Abrader, Abrading stone	Абразивты құрал	Абразивное Орудие	Abrasivo, Strumento per abraderc
Abrasion	Сүрту	Стирание	Abrasione
Abrasion, Attrition, Chafing, Detrition	Үйкешін тозу, Уағылып	Истирание	Abrasione, Logoramento
Abrasion, Wear	Тозық, Тозу	Износ	Abrasione
Abrasive	Қырпу, Тегістеу	Шлифующий	Abrasivo
Abrasive	Абразив	Абразив	Abrasivo
Absence, Lack	Жоқтық	Отсутствии	Mancanza, Assenza
Absolute Dating, Absolute Chronology	Мерзімдеу, Абсолюттік мерзімдемсе	Датировка, Абсолютная Д.	Datazione assoluta, Cronologia assoluta
Abundance, Plenty, Wealth, Profusion	Молшылық	Обилие	Abbondanza, Profusione
Abundant, Copious, Plentiful	Ағыл-тегіл	Обильный	Abbondante, Dovizioso, Copioso
Abutment, Impost (2); Heel, Foot (1)	Тірек, Таяныш (2); Табан, Өкпешік (1)	Пята	Spalla, Piedritto (2); Tallone, Calcagno, Piede (1)
Acacia	Қараған	Акация (лат. <i>Acacia</i>)	Acacia
Acanthus	Акант, Аканф	Аканф (Акант)	Acanto
Accelerator Mass Spectrometry (AMS)	Жеделдеткіш масс-спектрометрия (УМС)	Ускорительная масс-спектрометрия (УМС)	Spettrometria di massa con acceleratore
Accident, Disaster, Calamity, Wreck	Апат	Крушение	Incidente, Sciagura, Relitto
Account, Report	Есеп	Отчёт	Relazione, Resoconto
Acculturation	Акультурация	Акультурация	Acculturazione
Accumulation, Collection (of something), Meeting, Assembly (of people)	Топталған, Жиналған	Скопление	Raccolta, Insieme, Assemblea
Aceramic, Pre-Pottery, Pre-Ceramic	Акерамикалық (Керамикаға дейінгі)	Аксамический (Докерамический)	Aceramico, Precceramico
<i>Achnatherum splendens</i> , Chee-grass	Ши	Чий (лат. <i>Achnatherum</i> sp.)	<i>Achnatherum splendens</i>
<i>Acipenseridae</i>	Бекірс тұқымдас	Осетровые (лат. <i>Acipenseridae</i> sp.)	<i>Acipenseridae</i> , Acipenseridi, Storioni
Acinaces, Akinakes	Акинак	Акинак	Akinakes, Acinace
Acorn	Емен жаңғағы	Желузь (лат. <i>Glans</i>)	Ghianda
Acrolith	Акролит	Акролит	Acrolito
Acropolis, Citadel	Акрополь	Акрополь	Acropoli, Cittadella
Acroterion, Acroterium	Акротерий	Акротерий	Acroterion, Acroterio
Acroterion, Horse-shaped (and/or Bird-shaped) Acroterion (1); Ridge, Ridge beam, Ridge board (2)	Атша	Конёк	Acroterio a forma equina (e/o di uccello) (1); Colmo, Linea di colmo (2)

Археологиялық терминдердің мультимлингвистикалық сөздігі

Addition, Additive, Supplement	Қосымша	Добавление	Aggiunta, Supplemento
Additive, Filler	Толтырғыш	Наполнитель	Filler, Additivo, Carica
Adjust, Correct	Дұрыстау	Подправлять, Подправить	Correggere, Ritoccare
Adobe, Mud brick, Raw brick (1); Semifinished, Unfinished product (2)	Шикі, Арпылмаған (1); Дүмбіл, Жартылай шикі (2)	Сырец	Mattone crudo (1); Semifinito, Prodotto semifinito (2)
Adobe, Sun-dried mud brick, Unfired clay brick	Адоб, Саман, Кірпіш	Адоб, Саман	Mattone crudo, Mattone Grezzo, Blocco di Argilla
Adorn, Decorate, Ornament	Әшекейлеу, Безендіру, Әдемілеу, Әсемдеу	Украшать, Украсить	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Adornment, Decoration, Ornament, Embellishment	Әшекей	Украшение	Decorazione, Ornamento
Adytum	Адитон (Адитум)	Адитон (Адитум)	Adyton
Adze, Adz	Шот	Тесло	Ascia (con taglio perpendicolare al manico)
Adze-Hammer	Шот-балға	Тесло-Молот	Azza, Ascia-martello
Acolian	Элийлік	Элийский	Eolico
Acrobic	Азробтық	Азробный	Acrobico
Affluent, Tributary	Өзен саласы, Өзен тармағы	Приток	Immissario
Agate	Агат, Ахық	Агат	Agata
Age	Жас, Жас шамасы	Возраст	Età
Age (2); Century (1)	Дәуір (2); Ғасыр (1)	Век	Periodo, Epoca, Età (2); Secolo (1)
Age, Bronze Age	Қола ғасыры, Қола дәуірі	Бронзовый Век	Età del Bronzo
Age, Iron Age	Темір ғасыры	Железный Век	Età del Ferro
Age, Neolithic Age, Neolithic	Неолит	Неолит	Ncolitico
Age, Stone Age	Тас ғасыры	Каменный Век	Età della Pietra
Agger, Rampart, Bank, Embankment, Earthwork	Үйме дуал	Вал	Bastione, Baluardo, Argine
Agglomerate	Агломерат	Агломерат	Agglomerato
Agora	Агора	Агора	Agora
Agriculture, Farming	Жер өңдеушілік, Егіншілік	Земледелие	Agricoltura, Coltivazione
Agriculture, Farming	Ауыл шаруашылықтық	Сельскохозяйственный	Agricoltura, Coltivazione
Agriculture, Farming, Rural economy	Ауыл шаруашылығы	Сельское Хозяйство	Agricoltura, Coltivazione, Economia rurale
Agriculture, Slash-and-burn Agriculture (Shifting Cultivation)	Өртеген алаңдарда егіншілік	Подсечно-огневое земледелие	Debbio, Addebbiatura, Debbiatura
Agriculturist, Farmer, Cultivator	Жер өңдеуші	Земледелец	Agricoltore, Contadino, Coltivatore
Air vent	Тартпа көмей	Отдушина	Sfiato dell'aria, Bocchetta di ventilazione
Air way, Air duct, Vent canal	Ауа өткізгіш	Воздуховод	Canale di ventilazione
Akinakes, Acinaces	Акинақ	Акинак	Akinakes, Acinace
Alabaster (1); Building alabaster, Gypsum (Alabaster) plaster (2)	Алебастр	Алебастр	Alabastro (1); Intonaco di gesso, Gesso, Malta a base di gesso (2)
Alabastron	Алабастрон	Алабастрон	Alabastron

Ағылшын – Қазақша – Орысша – Италиян Сөздігі

Alder	Қараағаш, Қандағаш	Ольха (лат. <i>Alnus sp.</i>)	Ontano
Alidada	Алидада	Алидада	Alidada
Alignment, Enfilade; Linear alignment	Анфилада	Анфилада	Infilata, Allineamento
Alignment of menhirs, Stone Alignment	Менгірлер аллеясы	Аллея менгиров	Allineamento di menhir
Alley, Lane	Тұйық көше	Переулок	Stradina laterale, Vicolo
Allotment, Lot, Plot, District, Area	Аумақ, Тәлім	Участок	Terreno, Lotto, Appezzamento, Area
Allotment, Plot (of arable land)	Жер үлесі	Надел	Lotto, Appezzamento di terreno
Alloy	Қорытпа	Сплав	Lega
Alluvial Deposit	Аллювиалды қабаттану	Аллювиальное напластование	Deposito alluvionale
Alluvium	Аллювий	Аллювий	Alluvio
Alluvium, Drift, Alluvial deposit	Уйінді	Нанос	Sedimento, Sedimento alluvionale
Almandine	Альмандин	Альмандин	Almandino
Almond	Бадам	Миндаль (лат. <i>Prunus dulcis</i>)	Mandorla
Almond-shaped, Amygdaloid	Бадам дәні тәрізді	Миндалевидный (Амигдалондный)	Amigdaloido, Amigdalare, A forma di mandorla
Alphabet	Әліпби, Әліппе	Алфавит	Alfabeto
Altar	Құрбан шалынағып жер (1); Тасаттық тасы (2)	Жертвенник	Altare, Ara
Altar, Communion Table	Мехраб, Зиярат ету тақтасы	Алтарь	Altare
Alteration, Change, Transformation, Conversion, Transmutation	Айналдыру	Преобразование	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Alternate Retouch, Alternating retouch	Кезектестілген ретуштеу	Чередующаяся Ретушь	Ritocco alternato
Alto-relievo, High relief	Горельеф	Горельеф	Altorelievo
Amazon	Амазонкалар (Шабандоз әйелдер)	Амазонки	Amazzonc
Amber	Көрібтас	Янтарь	Ambra
Ambo, Pulpit	Амвон	Амвон	Ambone, Pulpito
Amethyst	Аметист	Аметист	Ametista
Amino acid racemization dating method	Аминқышқылды әдіс (тәсіл)	Аминокислотный метод	Metodo della racemizzazione degli aminoacidi (o aminoacidi)
Amphitheatre	Амфитеатр	Амфитеатр	Anfiteatro
Amphora	Амфора, Құмыра	Амфора	Anfora
Amphoriskos	Амфориск	Амфориск	Anforiskos
Amulet	Бойтұмар, Тұмар, Амулет	Амулет	Amuleto
Amulet, Zmeevik (cast-metal religious medallion), Apotropaic Christian amulet or charm	Жыланша медальон	Змеевки (Змеевые Луны)	Zmeevik, Medaglione in metallo a caratter religioso o apotropaico
Amygdaloid, Almond-shaped	Бадам дәні тәрізді	Миндалевидный (Амигдалондный)	Amigdaloido, Amigdalare, A forma di mandorla
Anerobic	Анаэробты	Анаэробный	Anerobico, Anerobico
Analogy	Аналогия, Ұқсастық	Аналогия	Analogia

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Analysis, Fluorine Analysis (Fluorine Test)	Фторлы талдау (сараптама, анализ)	Фторный анализ	Analisi del fluoro
Analysis, Malacology, Molluscan Analysis	Малакология	Малакология	Malacologia
Analysis, Nearest-neighbour Analysis	Жақын көршінің кластерлік талдауы	Кластерный анализ ближайшего соседа	Nearest-neighbour Analysis, Analisi del vicino più prossimo
Analysis, Palynology, Pollen Analysis	Палинология	Палинология	Palinologia
Analysis, Phosphate Analysis	Фосфаттық сараптама	Фосфатный анализ	Analisi dei fosfati
Analysis, Site catchment Analysis	Тіршілікті қамтамасыз ету қорлардың сараптамасы (қорлардың талдауы)	Анализ ресурсов жизнеобеспечения (анализ ресурсов, доступных из местонахождения)	Bacino di approvvigionamento di un sito
Analysis, Soil analysis, Soil testing	Топырақ анализі, Топырақ саралау	Почвенный анализ	Analisi del suolo, Analisi del terreno
Analysis, Spectrographic Analysis	Спектрлік талдау (сараптама)	Спектральный анализ (Спектрографический анализ)	Analisi spettrografica, Analisi spettrale
Analysis, Statistical Analysis	Статистикалық талдау (сараптама)	Статистический анализ	Analisi statistica
Analysis, Statistical or Quantitative Analysis	Сандық талдау (Статистикалық талдау)	Количественный анализ (Статистический анализ)	Analisi quantitative o statistica
Analysis, Test	Саралау	Анализ	Analisi
Analysis, Thin-section analysis	Тегістеу талдауы (сараптамасы)	Шлифовой Анализ (Поперечный шлиф)	Analisi delle sezioni sottili
Analysis, Use-wear Analysis, Wear Analysis, Traceological analysis, Microwear analysis	Тозық талдауы (сараптамасы)	Изношенность, Анализ изношенности	Analisi delle tracce d'uso, Analisi traceologica o funzionale
Anatomical, In anatomical connection	Анатомиялық, Анатомиялық ретте	Анатомический, в Анатомическом порядке	Anatomico, In connessione anatomica
Anatomy	Анатомия	Анатомия	Anatomia
Anchor	Әкір	Якорь	Ancora
Ancient, Aged	Ежелгі, Көне	Древний	Antico
Ancient, Early	Ерте	Ранний	Antico, Vecchio
Andiron, Firedog	Демеуіш (алау ошақта)	Подставка (для дров в камине)	Alare
Angle, Corner	Бұрыш	Угол	Angolo
Animal	Жануар, Айуан	Животное	Animale
Animal Husbandry, Livestock Farming, Stock-breeding	Мал шаруашылығы	Животноводство	Allevamento di animali, Allevamento di bestiame, Zootecnia
Animal Style, Zoomorphic Style	Аң стилі, Аң мәнері	Звериный стиль	Stile animalistico, Stile zoomorfico
Animism	Анимизм	Анимизм	Animismo
Ankle bone, Astragalus, Talus	Асық сүйек	Таранная Кость (лат. Talus)	Astragalo
Anklet	Аяқ білезігі	Ножной браслет	Cavigliera
Annals, Chronicle	Жылнама	Летопись	Annali, Cronaca
Annealing	Босандату (Жасыту)	Отжиг	Ricottura
Annex, Annexe	Қосымша салынған	Пристроенный	Dependance
Annexe, Attached house, Construction	Жалғастыра салынған	Пристройка	Costruzione di un annesso, Annesso, Dependance

Annex, Attachment, Appendix	Қосымша	Приложение	Allegato, Appendice
Anodontia	Ұлу	Беззубка (лат. <i>Anodontia</i> sp.)	<i>Anodontia</i>
Anomalous, Uncommon, Unusual	Әлеттегіден тыс	Несобычный	Originale, Straordinario, Anomalo
Antechamber, Anteroom, Vestibule	Вестибюль, Ауыз үй	Вестибюль	Anticamera, Vestibolo
Antefix	Антефикс	Антефикс	Antefissa
Antelope	Бөкен	Антилопа (лат. <i>Antilopinae</i>)	Antilope
Antelope, Saiga	Ақбөкен, Киік	Сайга (самец – сайгак или маргач, самка – сайга) (лат. <i>Saiga tatarica</i> L.)	Saiga, Antilope saiga
Anthropogenesis, Human Evolution	Антропогенез	Антропогенез	Antropogenesi, Evoluzione Umana
Anthropogenic, Anthropic	Антропогендік кезең	Антропогенный	Antropico
Anthropology	Антропология	Антропология	Antropologia
Anthropomorphic	Антропоморфты	Антропоморфный	Antropomorfo
Anthropomastics, Anthroponymy	Антропонимика	Антропонимика	Onomastica
Anthroponym	Антропоним	Антропоним	Antroponimo
Antiquities, Ancient artefacts	Көнелік заттар	Древности	Antichità
Antiquity	Ежелгі заман	Древность	Antichità, Preistoria
Antiquity	Антика дәуірі	Античность	Antichità classica
Antiquity, Early Classical Antiquity	Ерте антика дәуірі	Ранняя Античность	Classicità antica, Fase antica della Classicità
Antiquity, Classical Period, Classical Antiquity	Классикалық антика	Классическая Античность	Periodo classico, Antichità classica
Antiquity, Late Antiquity	Кейінгі антика	Поздняя античность	Tarda Classicità, Periodo Tardoantico
Antiquity (Greek-Roman) (1); Ancient (2)	Антикалық	Античный	Classico, Greco-romano (1); Antico (2)
Antler	Бұғы мүйізі	Рог, Олений Рог	Corno ramificato (di cervo e sim.), Palco
Anvil	Төс	Наковальня	Incudine
Apadana	Ападана	Ападана	Apadāna
Aperture, Hole, Opening, Mouth, Vent	Саңылау	Отверстие	Foro, Apertura, Orifizio
Aperture, Opening, Window	Ойық	Проём	Apertura, Vano (di finestra, di porta), Luce (di un arco)
Арех	Шыға төлкесі	Султанная Втулка	Arice
<i>Apiaceae, Umbelliferae, Carrot or Parsley family</i>	Балдырқок	Сельдеревые, Сельдерейные (лат. <i>Apiaceae, Umbelliferae</i>)	<i>Apiaceae, Umbelliferae</i>
<i>Apiaceae, Umbelliferae, Carrot or Parsley Family</i>	Шатырша гүлділер тұқымдасы	Зонтичные (лат. <i>Apiaceae, Umbelliferae</i>)	<i>Apiaceae, Umbelliferae</i>
Aporphye, Appendix	Әсінді	Отросток	Aporfisi, Appendice
Apotropaic	Апотропей	Апотропей	Apotropaico
Appearance, Form, Guise (2); Design, Plan, Planning (1)	Сыртқы келбеті (2); Рәсімдеу, Дайындау (1)	Оформление	Design, Forma, Veste (2); Design, Progettazione (1)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Appearance, Look	Ажар, Бейне, Жүз, Келбет, Көрініс, Өң, Әлпет	Облик	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Appearance, View, Look (1); Form, Shape (2)	Түр, Кескін	Вид	Aspetto, Vista (1); Forma, Figura (2)
Appendix, Annexe, Attachment	Қосымпа	Приложение	Allegato, Appendice
Appendix, Arophyse	Өсінді	Отросток	Aposifi, Appendice
Apple	Алма	Яблоко	Mela
Apple-tree	Алма ағашы	Яблоня (лат. <i>Malus</i>)	Melo
Applied decoration, Plastic decoration	Жабыстырылған басғырма	Налеп (Налепная Аппликация)	Applicazione, Applicazione plastica, Cordone
Appliqué, Plate	Беткі жақтау	Накладка	Rivestimento
Apricot (tree and fruit)	Өрік	Абрикос (лат. <i>Prunus artemisa</i>)	Albicocco, Albicocca
Apse	Абсида	Абсида (или Апсида)	Abside
Aqueduct, Water supply system, Water pipe (1); Aqueduct (2)	Акведук	Акведук	Acquedotto, Condotta idrica (1); Acquedotto (2)
Arabesque	Арабескілер	Арабески	Arabesque, Arabesco
Arabic, Tillable	Егістік	Пахотный	Arabic, Arativo
Arable Land, Ploughed field	Жыртылған жер, Егіндік жер	Пашня	Campo arato o arabile
Arc, Arch	Доға	Дуга	Arco
Arcade	Аркада	Аркада	Arcata
Arch	Арка	Арка	Arco
Arch, Barrel vault	Күмбес	Свод	Fornice
Arch, Corbel arch, Corbelled or Corbelled arch	Жалған жабынды	Ложный Свод	Arco a mensola, Falso arco
Arch, Lancet arch, Pointed or Gothic arch	Шошақ арка, Готикалық арка	Стрельчатая Арка, Готическая Арка	Arco a scsto acuto, Ogiva
Arch, Round arch, Semi-circular (Roman) arch	Жартылай дөңгелек арка	Полукруглая Арка, Полуциркульная Арка	Arco a tutto sesto, Arco semicircular
Arch, Segmental Arch	Жайпақ арка	Пологая Арка, Коробовая Арка	Arco a sesto ribassato, Arco ribassato, Arco a sesto scemo
Arch span	Арка арлығы	Пролёт арки	Luce
Archeo-	Архео-	Архео-	Archeo-
Archaeoastronomy	Археоастрономия	Археоастрономия	Archeologia Astronomica
Archaeobotany, Palaeobotany	Археоботаника (Палеоботаника)	Археоботаника (Палеоботаника)	Archeobotanica, Paleobotanica
Archaeological	Археологиялық	Археологический	Archeologico
Archaeological Base	Археологиялық база, Археологиялық қор	Археологическая База	Base archeologica
Archaeological Camp	Археологиялық лагерь	Археологический Лагерь	Campo archeologico
Archaeological Culture	Археологиялық мәдениет	Археологическая культура	Cultura archeologica
Archaeological Excavation	Қазба жұмыстар	Раскопки	Scavo, Scavo archeologico
Archaeological Expedition	Археологиялық экспедиция	Археологическая экспедиция	Missione Archeologica, Spedizione Archeologica
Archaeological Finds, Findings	Археологиялық оқиғалар	Археологические находки	Reperti archeologici, Resti, Ritrovamenti
Archaeological Institut, Archaeological Department	Археология институты	Институт Археологии	Istituto di Archeologia, Dipartimento di Archeologia

Archaeological Museum	Археологиялық мұражай	Археологический музей	Musco Archeologico
Archaeological Site, Monument, Object	Объект, Нысан	Объект	Oggetto, Monumento, Sito archeologico
Archaeologist	Археолог	Археолог	Archeologo
Archaeology	Археология	Археология	Archeologia
Archaeology, Classical Archaeology	Антикалық археология	Археология, Античная А.	Archeologia classica
Archaeology, Cognitive Archaeology	Когнитивтік археология	Когнитивная археология	Archeologia cognitiva
Archaeology, Experimental Archaeology	Эксперименттік археология	Экспериментальная Археология	Archeologia Sperimentale
Archaeology, Field Archaeology	Далалық археология	Археология, Полевая А.	Archeologia sul campo
Archaeology, Forensic Archaeology	Сот археологиясы	Судебная Археология	Archeologia forense
Archaeology, Gender Archaeology	Гендерлі археология	Гендерная археология	Gender Archaeology
Archaeology, Post-processual Archaeology	Пост-процессуалды археология	Пост-процессуальная археология	Archcologia postprocessuale
Archaeology, Prehistoric Archaeology	Алғашқы қауымдық археологиясы	Археология, Первобытная А.	Archcologia preistorica
Archaeology, Processual archaeology (New Archaeology)	Процессуалды археология (Жаңа археология)	Процессуальная Археология (Новая археология)	Archeologia Processuale (Nuova Archeologia)
Archaeology, Salvage archaeology, Rescue archaeology	Археологиялық сараптама	Археологическая экспертиза	Scavo di salvataggio
Archaeology, Underwater Archaeology	Су асты археология	Подводная Археология	Archeologia subacquea
Archaeozoology, Zooarchaeology	Археозоология	Археозоология	Archeozoologia, Zooarchaeologia
Archaic Period, Prchistory	Архаикалық кезең	Архаический период	Periodo Arcaico, Preistoria, Periodo preistorico
Arched, Vaulted	Күмбезді	Сводчатый	Costruito ad arco, Arcuato, A volta
Archer	Садақшы	Лучник	Archiere, Tiratore con l'arco
Archer, Shooter	Мерген, Атқыш/Атқыш,	Стрелок	Tiratore, Archiere
Archer's wrist guard, Arm guard, Bracer	Қолға киегін саптама сауыт	Наручье	Polsiera, Polsino, Paracolpi dell'arciere
Architect	Архитектор; Сәулетші	Архитектор	Architetto
Architect	Сәулеткер	Зодчий	Architetto
Architecture	Саулет, Архитектура	Архитектура	Architettura
Architecture	Сәулет өнері, Архитектура	Зодчество	Architettura
Architrave, Epistyle	Архитрав	Архитрав	Architrave
Architrave, Lintel	Мандайша	Притолока	Architrave
Arcosolium	Аркасольи	Аркасольи	Arcosoglio
Ard, Wooden plough, Wooden plow (US)	Соқа	Соха	Aratro, Aratro di legno
Ard plough	Рало	Рало, Орало	Aratro a chiodo
Area between two ramparts or two enclosure walls (in a fortification)	Куртина	Куртина	Spazio tra due cinte murarie, Area fra due bastioni
Area, Allotment, Lot, Plot, District	Аумақ, Телім	Участок	Terreno, Lotto, Appezamento, Area

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Arca, Platform	Аланша	Площадка	Arca, Spazio, Piattaforma
Arca, Region	Аудан, Аймақ	Район	Regione, Arca
Area, Space, Surface	Аумақ, Аудан (1); Алаң (2)	Площадь	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Area, Zone (2); Belt, Girdle (1)	Белдеу (2); Белдік, Белбеу (1)	Пояс	Zona, Fascia (2); Cinghia, Cintura (1)
Argali, Mountain Sheep	Арқар, Тау тәкесі	Архар, Горный Баран, Арғали (лат. <i>Ovis orientalis Arkar</i> или <i>Ovis ammon</i>)	Argali, Pecora selvatica asiatica
Argillaceous sand, Loamy	Саздақ	Суплинистый	Terrno franco, Terra franca, Terreno franco-argilloso
Argillite	Аргиллит, Сазтас	Аргиллит	Argillite
Arm, Hand	Қол	Рука	Mano, Braccio
Armament, Arms, Equipments, Weaponry	Қару-жарақ	Вооружение	Armamento, Armi
Armilla, Braclet	Армилла	Армилла	Armilla, Braccialeto
Armour, Armor (US)	Сауыт-сайман	Доспех	Armatura
Armour, Armor (US), Plate armour	Сауыт	Латы	Armatura, Armatura a piastra
Armour, Coat of mail	Сауыт	Папширь (Латы)	Armatura, Cotta di maglia
Armour, Scale Armour	Сауыт қабырғағы	Чешуя (доспехи)	Armatura a lamelle
Arms, Armament, Equipments, Weaponry	Қару-жарақ	Вооружение	Armamento, Armi
Arms, Blazon, Coat of Arms	Елтаңба	Герб	Blasono, Stemma
Army, Forces	Жасақ, Лашкер, Әскер	Войско	Esercito, Truppe
Arrow	Жебе	Стрела	Freccia
Arrow (1); Flechette (2)	Кішігірім жебе (1); Жебе (2)	Стрелка	Freccia (1); Flechette (2)
Arrow slit, Loophole, Balistraria, Embrasure	Атыс ойығы	Бойница	Feritoia
Arrow straightener, Arrowshaft straightener	Садақ түзеткіш	Выпрямитель стрел	Raddrizzatore per frecce
Arrowhead, Projectile point	Жебе ұшы	Наконечник стрелы	Punta di freccia, Freccia
Arsenic	Мышыяқ, Күшәла	Мышьяк	Arsenico
Art	Өнер, Көркемөнер	Искусство	Arte
Art, Cave painting, Cave art	Үңгір сурет өнері	Пещерная живопись	Pittura rupestre, Arte rupestre
Art, Jewellery art, Goldsmith's art, Jeweller's art	Зергерлік іс, Зергерлік өнер	Ювелирное дело, Ювелирное искусство	Oreficeria, Arte orafa
Art, Mobiliary Art, Portable Art, Chattel Art	Мобильды өнер	Мобильное искусство	Arte mobile, Arte portatile
Artefact, Artifact (US)	Артефакт	Артефакт	Manufatto, Artefatto
Artefact, Antiquities, Ancient artefacts	Көнелік заттар	Древности	Antichità
Artefact, Article, Item, Object, Artifact (US)	Бұйым	Изделие	Articolo, Oggetto, Manufatto
Article, Item, Object, Artefact, Artifact (US)	Бұйым	Изделие	Articolo, Oggetto, Manufatto
Artefact, Artifact (US), Handmade object	Ұсақ-түйек	Поделка	Oggetto fabbricato, Manufatto
Article, Item, Object	Бұйым, Зат	Предмет	Oggetto, Artefatto

Article, Paper (1); Article, Item, Entry (2)	Мақала	Статья	Articolo, Testo, Saggio (1); Articolo, Paragrafo, Voce (2)
Articulation, Architectural partition, Spatial articulation	Мүшелулеу	Членение	Partizione architettonica, Articolazione spaziale
Articulation, Joint	Буын	Сустав	Articolazione, Giuntura
Articulation, Joint	Буындалу	Сочленение	Articolazione
Artificial	Жасанды	Искусственный	Artificiale
Artisan, Craftsman	Шебер	Мастер	Artigiano
Artist, Draughtsman, Draftsman (US)	Суретші	Художник	Artista, Disegnatore, Tecnico del disegno
Aryballos, Aryballus	Арибалл	Арибалл (Арибал)	Aryballos
Ash	Күл	Пепел	Cenere
Ash (tree)	Шаған	Ясень (лат. <i>Fraxinus</i>)	Frassino
Ash, Cinders	Күл	Зола	Cenere
Askos	Аск (Аскос)	Аск (Аскос)	Askos
Aspen, Common Aspen, Eurasian Aspen	Көктерек	Осина, Осина обыкновенная, Тополь дрожащий (лат. <i>Populus tremula</i> L.)	Pioppo tremulo, Tremolo
Ass, Donkey	Есек	Осёл, Домашний осёл, Ишак (лат. <i>Equus asinus</i>)	Asino, Somaro, Ciuco
Ass, Kulan, Asiatic wild ass	Құлан	Кулан (лат. <i>Equus hemionus</i> L.)	Emione, Emiono, Asino selvatico asiatico
Ass, Onager, Persian wild ass, Half-ass	Жабайы есек	Онагр (лат. <i>Equus hemionus kulan</i>)	Onagro
Ass, Wild donkey, Wild ass	Есек, Жабайы есек	Осёл, Дикая осёл (лат. <i>Equus asinus</i>)	Asino selvatico, Somaro, Ciuco
Assay, Test, Trial (1); Sample (2)	Сынама	Проба	Test, Esperimento, Esame (1); Campione (2)
Assemblage, Complex, Association	Кешен	Комплекс	Complesso, Associazione, Insieme
Assembly, Meeting (of people), Accumulation, Collection (of something)	Топталған, Жиналған	Скопление	Raccolta, Insieme, Assemblea
Associated, Linked, Related, Tied up	Байланған	Связанный	Associato, Collegato, Connesso
Associated finds, Finds in contextual association	Бірге орналасуы	Совместное расположение	Associazione, Reperti in associazione
Association, Assemblage, Complex	Кешен	Комплекс	Complesso, Associazione, Insieme
Association, Union, Unification	Бірлестік	Объединение	Associazione, Unione
Assortment, Collection, Set	Жиынтық	Набор	Set, Completo, Serie, Assortimento
Astragalus, Talus, Ankle bone	Асық сүйек	Таранная Кость (лат. <i>Ox trigonum, Astragalus</i>)	Astragalo
Astragalus (1); Talus bone, Ankle bone (2)	Ақ таспа (1); Асық (2)	Астрагал	Astragalo (1); Astragalo, Talo (2)
Atelier, Workshop	Цех	Цех	Magazzino, Officina, Atelier di manifattura, Laboratorio di produzione
Atlas	Атлант	Атлант	Atlante
Atlafi, Spear-thrower, Throwing stick	Найза атқыш	Копьёметалка	Propulsore, Atlafi

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Atmosphere, Reducing Atmosphere, Deoxidizing atmosphere, Reduction	Қалына келтіретін атмосфера	Восстановительная Атмосфера	Atmosfera riducente, Atmosfera deossidante, Processo di riduzione
Atrium	Атриум, Атрий	Атриум, Атрий	Atrio
Attachment, Appendix, Annexe	Қосымша	Приложение	Allegato, Appendice
Attire. Dress clothes, Costume, Outfit (1); Headgear, Headdress (2)	Киім (1); Бас киім (2)	Убор	Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1); Copricapo (2)
Attitude, Position (2); Situation (3); Location (1)	Тұрыс (2); Жай-күй (3); Орналасқан жері (1)	Положение	Posa, Posizione, Atteggimento (2); Stato, Situazione (3); Posizione, Locazione (1)
Attribute, Feature	Атрибут	Атрибут	Attributo, Tratto, Caratteristica
Attrition, Chafing, Detrition, Abrasion	Үйкеліп тозу, Уатылып	Истирание	Abrasiono, Logoramento
Atypical	Әдеттегі емес	Нестипичный	Atipico
Aurochs, Urus	Жабайы оғіз	Тур (лат. <i>Bos taurus primigenius</i> L.)	Uro, <i>Bos taurus primigenius</i>
Auxiliary, Subsidiary, Subordinate	Қосалқы	Подсобный	Ausiliario, Subordinato
Aventail, Camail	Бармица	Бармица	Camaglio
Awl, Punch, Pricker	Біз	Шило	Punteruolo, Lesina
Axe, Ax (US), Hatchet	Балта	Топор	Scure, Accetta (con taglio parallelo al manico)
Axe. Battle Axe, Pole-axe	Қандауыр балта	Секюра	Azza
Axe, Celt, Socketed Axe	Кельт, Айылбас балта	Кельт	Ascia, Celta
Axe, Double Axe, Two-edged axe	Екі жүзді балта. Балта	Топор. Двойной Топор	Ascia bipenne
Axe, Dressing Axe, Tooth Axe, Bush hammer	Тіктігі балта	Зубатка	Ascia dentata, Ascia a lama dentata, Bocciarda, Martellina
Axe, Handaxe, Biface	Қол шаңқыш (Бифас)	Рубило (Бифас)	Ascia, Bifacciale
Axe, Holed Axe	Саңылаулы балта	Проушный Топор	Ascia con foro d'innesto
Axe, Labrys, Biperinis, Double headed axe, Two-edged axe	Лабрис	Лабрис	Labrys, Bipenne
Axe-hammer	Балта-балға	Топор-Молот	Accetta-martello, Ascia-Martello
Axe shaft, Axe helve	Балта сабы	Топорище	Manico dell'ascia, Impugnatura dell'ascia
Axial, Central, Middle	Біліктің, Белағаштың	Осевой	Assiale, Dell'asse, Centrale, Mediano
Axis	Білік омыртка	Эпистрофей, Осевой Позвонок, Второй Шейный Позвонок (лат. <i>Epistropheus</i>)	Epistrofeo
Axis (1); Axle (2)	Білік, Өзек (1); Белағаш, Бел (2)	Ось	Assc (1); Assc, Assale (2)
Axonometric Projection	Аксонметрия	Аксонметрия	Assonometria, Proiezione assonometrica
Azimuth	Азимут	Азимут	Azimuth

B

English	Kazakh	Russian	Italian
Back, Rear, Hind	Сырт жағы	Тыльный	Posteriore, Dorsale, Di dietro
Back, Spine	Желке, Ұңғы	Обух	Dorso
Back, Spine	Арқа	Спина	Schiena, Dorso, Retro
Back, Spine, Dorsal surface	Арқа	Спика	Schiena, Dorso
Backband	Белкөтерме	Чересседельник	Dossiere
Backed Knife, Backed Blade	Ұңғысы бар пышақ	Нож с обухом	Coltello, Lama a dorso abbattuto
Backfill, Backing	Шой таспен толтыру	Забутовка	Riempimento
Backfill, Back Filling	Себу, Кому	Засыпка, Засыпание	Riempimento, Copertura, Materiale di copertura
Backfilling	Топырақ қунарлығын қалпына келтіру	Рекультивация	Ricolmatura, Chiusura dello scavo
Background	Ая	Фон	Sfondo
Backing, Backfill	Толтыру	Забутовка	Riempimento
Backing, Backing or Blunting retouch	Ұңғы ретуштеу	Обухная Ретушь	Ritocco erto
Backing, Fortification, Consolidation, Strengthening, Reinforcement	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Backsword, Palash	Наркескен	Палаш	Costoliere, Palash
Back dirt, Dump	Үйінді	Отвал	Scarico, Terreno di scavo, Terreno ammassato (durante lo scavo)
Badger	Борсық	Барсук (лат. <i>Meles meles</i> L.)	Tasso
Baetylus, Bethel, Betyl	Байтил	Байтил	Betilo
Bag	Пакет	Пакет	Borsa, Sacco, Sacchetto
Baked clay, Terracotta, Earthenware	Терракота, Өртеген кірпіштер	Терракота	Terracotta
Baking stone, Cooking stone	Асуылік тас	Кухонный Камень	Pietra ollare, Pietra da cucina
Balance, Roman balance, Steelyard	Безмен	Безмен	Bilancia manuale
Balance, Scale	Таразы	Весы	Bilancia
Balistraria, Embrasure, Arrow slit, Loophole	Атыс ойығы	Бойница	Feritoia
Ball, Sphere	Шар	Шар	Palla, Sfera
Ballista, Balista	Баллиста	Баллиста	Balista, Ballista (ant.)
Balsamarium, Unguentarium	Бальзамарий	Бальзамарий	Balsamarium, Balsamario, Unguentuario
Balustrade	Балюстрада	Балюстрада	Balaustrata, Balaustra
Balustrade, Parapet	Парапет	Парапет	Parapetto, Balaustra
Band (1); Assemblage (2)	Топ	Группа	Banda, Gruppo di individui (1); Complesso (2)
Band, Belly-band, Saddle-girth	Айыл (Төс айыл, Шап айыл)	Подпруга	Sottopancia
Band, Edge, Selvage	Жиек	Кромка	Spigolo, Bordo, Margine, Cimoso
Band, Narrow band	Жолақша	Полоска	Fascetta

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Band, Ring	Кішігірім шеңбер	Ободок	Fascia, Banda
Band, Struck, Stripe	Жолақ	Полоса	Striscia, Banda
Band, Tape, Ribbon	Таспа, Лентта	Лентта	Nastro, Fascia, Fettuccia, Banda, Striscia
Banisters, Railing	Баспалдақ таянышы	Перила	Ringhiera
Bank, Agger, Rampart, Embankment, Earthwork	Үйме дуал	Нап	Bastione, Baluardo, Argine
Banquet, Feast	Той	Пир	Festino, Banchetto
Baptistry, Baptistry	Баптистерий	Баптистерий	Battisterio
Bar, Board (1); Ranging rod, Level rod (2)	Білге тақташа (1); Торткілдеу (2)	Рейка	Barra, Asse (1); Scala metrica, Comparatore (2)
Bar, Ingot	Сом, Құйма	Слиток	Lingotto
Bar, Rod, Stem	Арқау, Білік	Стержень	Verga, Sbarra, Bacchetta
Bar, Square Beam (1); Mace (2)	Қырлы бөрене (1); Күрзі (2)	Брус	Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1); Mazza (2)
Barb	Кішігірім бізгек	Жальце	Barbiglio, Ardiglione
Barbarian	Варвар	Варвар	Barbaro
Barbican	Барбакан	Барбакан (Отводная Стрельница)	Barbacane
Barbotine	Барботин	Барботин	Barbotina
Barley	Арпа	Ячмень (лат. <i>Hordeum</i> sp.)	Orzo
Barn, Hayloft, Haymow	Шөп қора, Пішен қора	Сеновал	Fienile
Barn, Shed	Сарай (1); Қора (2)	Сарай	Capanno, Casotto, Stalla
Barn, Warehouse	Қойма	Амбар	Ficnile
Barracks	Казарма	Казарма	Caserma
Barrel	Бөлше, Күбі	Бочка	Botte
Barrel vault, Arch	Күмбес	Свод	Formice
Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Tumulus, Kurgan	Оба, Қорған	Курган	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan
Barrow, Kurgan, Tumulus, Burial mound	Тумулус	Тумулус	Tumulo, Kurgan
Barrow with moustaches	Мұртты оба, Мұртты қорған	Курган с усами	Tumulo con i baffi
Basalt	Базальт	Базальт	Basalto
Base	Негіз, Тірек (1); Іргетас (2)	Основа	Base, Sostegno
Base, Archaeological Base	Археологиялық база, Археологиялық қор	Археологическая База	Base archeologica
Base, Bottom	Түп	Дно	Base, Fondo
Base, Flat-based, Flat-bottom, Flat-bottomed	Жалпақ түпті	Плоскодонный	Base piatta, A base piatta
Base, Foundation (2); Beginnig, Origin, Reason, Cause (1)	Негіз, Табан, Ірге (2); Басталуы, Негіздей (1)	Основание	Base, Fondamento, Fondazione (2); Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1)
Base, Pedestal	Тұғыр	Пьедестал	Piedistallo, Base
Base, Pedestal, Crepidoma, Socle (1); Foothill (2)	Табан, Тұғыр (1); Бөктер, Етек (2)	Подножье, Подножие	Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)

Ағылшын – Қазақша – Орысша – Италиян Сөздігі

Base, Pedestal, Plinth	Түгыр	Постамент	Piedistallo, Base, Plinto
Base, Small Base (1); Board, Plank (2)	Түтпие	Дошце	Piccolo fondo (1); Base, Asse (2)
Basement, Cellar	Төле	Подвал	Sotterraneo, Scantinato, Cantina
Basic, Fundamental, Primary	Басғы, Herizari, Түпкі	Основной	Fondamentale, Principale
Basilica	Базилика	Базилика	Basilica
Basin	Леген	Таз	Bacino
Basin, Catchment area (1); Tank, Reservoir (2)	Бассейн (1); Су алабы (2)	Бассейн	Bacino (1); Serbatoio, Vasca (2)
Basin, Catch basin, Rain water reservoir	Әуіт, Тоған (da suddividere)	Водосбор (Водосборник)	Cisterna, Serbatoio, Bacino per la raccolta delle acque
Basin, Hollow, Depression	Қазандыққыр	Когловина	Depressione, Conca
Basin, Trough (elongated for washing or feeding the animals)	Науа, Астау	Корыто	Trogolo, Bagnarola
Basketry, Wickerwork	Тоқыма бұйымдар	Плетёные Изделия	Articolo di vimini, Manufatti ad intreccio vegetale
Basketry, Wickerwork	Өрім, Өру	Плетение	Intreccio, Lavoro d'intreccio, L'arte d'intrecciare
Basket, Wicker basket	Кәзпенк, Сөбст	Корзина	Cestino, Canestro
Bas-relief, Low-relief	Барельеф	Барельеф	Bassorilievo
Bass, Perch, European perch	Алабұға; Өзен алабұғасы	Окунь, Речной окунь; Обыкновенный окунь, Европейский окунь (лат. <i>Perca fluviatilis</i> L.)	Pesce persico, Persico reale
Bastion, Rampart	Бастион	Бастион	Bastione
Batch, Mixture	Шихта	Шихта	Miscela, Mistura, Carica, Mescola
Baths, Thermac	Терм (Хаммам)	Термы (Хаммам)	Terme
Battering ram (1); Beak, Ram, Rostrum (2)	Таран (Дуал бұзатын құрал)	Таран (Стенобитное орудие)	Ariete (1); Rostro (2)
Battle Axe, Pole-axe	Қандауыр балта	Секира	Azza
Baulk (Semi-permanent baulk)	Жалғастырғыш	Перемычка	Testimone (Testimone temporaneo)
Baulk, Balk (US)	Жал, Жиек	Бровка	Testimone
Bayonet (1); Artificial excavation unit, Spit (about, 15-30 cm of depth) (2)	Штык	Штык	Baionetta (1); Livello artificiale, Unità artificiale di scavo (profonda circa 15- 30 cm) (2)
Beacon, Lighthouse	Шамшырақ	Маяк	Faro
Bead	Моншақ	Бусина	Perlina, Vago di collana
Bead, Pearl	Інжу моншақ	Жемчужина	Perla, Perlina, Vago
Bead, Pendant	Ворворка	Ворворка	Perla, Pendente
Bead, Small bead	Ұсақ моншақ	Бусинка	Perlina, Piccola perla
Bead, Spacer bead, Spacer plate	Тағылған моншақ	Пронизка	Perla distanziatore, Perla di distribuzione
Beads	Ұсақ моншақ, Бисер	Бисер	Vago, Perlina
Beads, Rosary	Тастық	Чётки	Rosario
Beaker (with truncated- conical body), Glass (1); Goblet (2)	Бокал	Бокал	Bicchiere, Boccale (1); Coppa (2)

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Beaker, Goblet	Кубок	Кубок	Coppa, Calice, Bicchiere
Beam, Bar, Square Beam (1); Mace (2)	Қырлы бөренс (1); Күрзі (2)	Брус	Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1); Mazza (2)
Beam, Girder (1); Gully, Ravine (2)	Мәткс, Балка (1); Жыра сай (2)	Балка	Trave (1); Burrone, Gola, Precipizio (2)
Beam, Log	Бөрене	Бревно	Cerro, Trave, Tronco
Beam (of a plough), Shaft (of a chariot), Pole	Оқ арап	Дыңло	Timone (di carro), Stanga, Bure (d'aratro)
Bean, (French) Bean, Kidney bean	Үрмс бұршақ	Фасоль (лат. <i>Phaseolus</i>)	Fagiolo
Bean, Grain, Seed, Kernel (1); Pearl, Granule (2)	Бидай (Астық)	Зерно	Grano, Chicco (1); Vago, Perla, Perlina (2)
Bear, Brown Bear	Аю, Қоңыр аю	Медведь, Бурый Медведь (лат. <i>Ursus arctos</i> L.)	Orso bruno
Bear, Cave bear	Аю, Үңгір аюы	Медведь, Пещерный медведь (лат. <i>Ursus spelaeus</i>)	Orso speleo. Orso delle caverne
Beaten, Well-trodden, Rammed, Rammed-earth	Таптап тегістелген	Утрамбованный	Battuto, In terra battuta
Beating	Соғу, Ұрғылау	Битьё	Battitura, Pestatura
Beaver, Eurasian beaver, European beaver	Құндыз	Бобр обыкновенный - Бобр речной (лат. <i>Castor fiber</i> L.)	Castoro europeo
Bec, Flake boring tool	Тұмсықтәрізді құрал	Клювовидное Орудие	Becco
Bed, Channel (2); River-bed, Couch (1)	Жайылма (2); Төсек (1)	Ложе	Letto, Alveo (2); Letto, Giaciglio (1)
Bed, Holm, High-water bed, Flood bed	Жайылма	Пойма	Golena
Bedrock, Virgin soil	Тың	Целна	Suolo vergine
Bedrock, Virgin soil	Құрылық, Материк	Материк	Suolo vergine
Bedstraw	Қызілбөжу	Подмаршник (лат. <i>Galium</i>)	Galio, Erba zolfina
Beginnig, Origin, Reason, Cause (1); Base, Foundation (2)	Басталуы, Негіздей (1); Табан, Іргс, Негіз (2)	Основание	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Belfry, Belltower, Campanile	Қоңыраухана	Колокольня	Campanile
Belief, Creed	Нағым-сенім	Веравание	Credenza
Belief, Trust, Credence, Faith	Сенім	Вера	Fede, Fiducia
Bell	Қоңырау	Колокол	Campana
Bell, Small closed bell, Little bell	Кішксне қоңырау	Бубенчик	Campanella
Bellows, Tuyères, Twyets	Көрік	Меха, Кузнечные меха	Mantici, Soffietti
Belltower, Belfry, Campanile	Қоңыраухана	Колокольня	Campanile
Belly-band, (Saddle) Girth	Төс айыл	Подбрюшник	Sottopancia
Belt, Girdle (1); Zone, Arca (2)	Белдік, Белбеу (1); Белдсу (2)	Пояс	Cinghia, Cintura (1); Zona, Fascia (2)
Belt, Strap	Белдік	Ремень	Cinghia, Cintura
Bema	Бема	Бема (или Иератрион)	Bema

Bench	Орындық	Скамья, Скамьяка	Panchina
Bench, Ledge, Shelf (of a grave)	Жаңтайма төсек	Лежалка	Piattaforma, Ripiano
Bench (1); Shop, Store (2)	Сәкі (1); Кішігірім дүкен (2)	Лавка	Panca (1); Negozio (2)
Bench, Terrace (1); Ledge, Shelf, Projection (2)	Кертпеш, Ойық	Уступ	Terrazza, Ripiano (1); Mensola, Ripiano (2)
Benchmark, Datum point, Reference point	Қада белгі	Репер	Punto zero, Punto base, Punto di riferimento, Parametro
Bend, Curve, Turn, Meander	Бүгіліс	Изгиб	Curva, Curvatura, Ansa, Meandro
Berm	Берма	Берма	Berma, Banchina, Banchina laterale, Argine, Terrapieno
Besiege	Қоршауға алу, Қоршап қамау	Осаждать	Assediare, Stringere d'assedio, Cingere d'assedio
Bestiary	Бестиарий	Бестиарий	Bestiario
Betyl, Baetylus, Bethel	Байтыл	Байтыл	Betilo
Hezel ring	Жүзік	Перстень	Anello (con castone)
Bezel, Ring inset	Тас жүзік	Жуковина	Incastonatura, Corona del castone
Bezel, Setting, Collet	Ендірме	Вставка	Castone, Inserto, Montatura
Biconical	Биконустық пішін	Биконическая Форма	Biconico
Biface	Бифас	Бифас	Bifacciale
Biface, Axe, Handaxe	Қол шапқыш (Бифас)	Рубило (Бифас)	Ascia, Bifacciale
Biga, Chariot, Two-horse chariot	Күймес арба	Колесница (Бига)	Cocchio da guerra, Carro da guerra, Biga
Bilingual	Билингва	Билингва	Bilingue
Bimetallic	Биметалды	Биметаллический	Bimetallico
Bin, Storage bin	Лар	Ларь	Contenitore, Cassa
Biome	Биом	Биом	Bioma
Bioturbation	Биоқұйзелту, Биомору	Биоразрушение	Bioturbazione
Bipennis, Labrys, Double headed axe, Two-edged axe	Лабрис	Лабрис	Labrys, Bipenne
Bipoint, Bipoint tool, Double-pointed tool	Екі ұшты құрал	Двуконечное Орудие	Strumento a due punte, Strumento biappuntito
Bipolar percussion, Bipolar flaking, Bipolar technique	Биполярлық соққы	Биполярный удар	Percussione bipolare, Scheggiatura bipolare
Birch bark, Birch-bark	Қайың қабығы	Берёста	Corteccia di betulla
Birch tree	Қайың	Берёза (лат. <i>Betula</i> sp.)	Betulla
Bison, Wisent	Зубр, Бизон	Бизон, Зубр (лат. <i>Bison bonasus</i>)	Bisonte
Bit	Тұмылдырық	Намордник	Freno
Bit	Ауыздық	Удила	Morso
Bit, Horse bit, Horse snaffle, Mouthpiece (of a horse bit)	Ауыздық	Грызло (Трензель)	Morso, Morso snodato
Bit, Morsel, Piece, Scrap	Тілім, Кесек	Кусок	Pezzo, Pezzetto, Frammento
Bivalve mollusc, Bivalve mollusk (US)	Перловица	Перловица (лат. <i>Unio</i> sp.)	Mollusco bivalve
Bivouac	Бивак, Аялдау	Бивак	Bivacco
Black slip, Black-slipped (ware)	Қара лак, Қара жылтыр сыр	Чернолаковый	Vernice nera, A vernice nera

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Black-burnished, Black-polished	Қарамен жылтыратылған	Чернополищёный	Vernice nera brunita, A vernice nera brunita
Black-on-red, Black-figure, Black-figured	Қарамүсінді сауыт жазуы	Чернофигурная ващпись	Ceramica a figure nere
Blacksmith	Темірші, Темір ұста	Кузнец	Fabbro
Blacksmith workshop, Smithery, Smithy, Forge	Ұстахана	Кузница (Кузня)	Ferriera, Officina del fabbro, Fucina
Blackthorn, Sloe	Шомырт	Тёрн, Терновник, Слива колючая (лат. <i>Prunus spinosa</i>)	Prugnolo selvatico, Pruno selvatico
Blade	Жүз	Клинок	Lama
Blade, Backed Knife, Backed Blade	Үңғысы бар пышақ	Нож с обушком	Coltello, Lama a dorso abbattuto
Blade, Bladelet	Кішігірім тілімше	Пластинка	Lama, Lamella
Blade, Edge	Жүз	Лезвие	Filo, Lama, Taglio
Blade, Insert Blade, Hafted blade	Сына	Вкладыш	Inserto, Lama
Blade, Knife-shaped blade (in stone)	Пышақтәрізді тілімші	Ножевидная Пластина	Lama, Coltello (in pietra)
Blade, Sickle blade	Сына орақ	Вкладышевый Жатвснный Нож	Falcetto messorio
Blade, Truncated flake (stone tool)	Гілімше	Пластина (Усечённый Отщеп)	Lama, Lama troncata, Troncatura
Blade (of an oar) (2); Vane (of an arrowhead) (1)	Қыр	Лопасть	Pala (di un remo) (2); Aletta (di freccia), Impennaggio (1)
Blaze, Fire	Өрт	Пожар	Incendio
Blazon, Coat of Arms, Arms	Герб, Елтаңба	Герб	Blasone, Stemma
Blemish, Fault, Flaw	Ағаттық	Изъян	Difetto, Danno, Imperfezione, Vizio
Blessed, Sacred, Divine, Holy	Әулие, Қасиетгі	Святой	Santo, Sacro
Blind (in architecture) (1); Opaque, Non-translucent, Non-transparent (2)	Саңылаусыз	Глухой	Cieco (1); Opaco, Diafano (2)
Blind alley	Тұйық көше	Тупик	Vicolo cieco, Strada senza via d'uscita
Block, Boulder, Lump	Ірі тас	Глыба	Masso, Blocco, Macigno, Blocco
Blockhouse, Casemate, Casement, Pillbox	Каземат	Каземат	Casamatta
Bloom (of metal)	Крица	Крица	Blumo, Lingotto
Blotch, Spot, Speck, Fleck, Mottle, Stain	Дақ	Крапина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Blow, Bump, Stroke, Knock	Соққы	Удар	Colpo
Blowing, Deflation	Кептіру, Үрлеу	Выдувание	Deflazione
Blunting, Get blunt, Become blunted, Go blunt	Өтпеу, Дөкірлеу	Затупление, Затупление	Diventare ottuso, Perdere il filo, Spuntarsi
Board, Bar (1), Ranging rod, Level rod (2)	Білге тақтайша (1); Төртқидеш (2)	Рейка	Barra, Asse (1); Scala metrica, Comparatore (2)
Boat, Ship, Vessel	Кеме	Корабль	Nave, Imbarcazione, Barca
Boat (2); Plane, Drawknife, Drawshaev (1)	Струг (2); Жонба (1)	Струг	Barca, Imbarcazione (2); Pialla (1)
Body	Дене	Тело	Corpo

Body (of a vessel)	Бүйір (ыдыс)	Тулово	Corpo (di un vaso)
Body, Corpse, (Dead) Body	Марқұм	Покойный	Corpo, Salma
Bolas	Болас	Болас	Bolas
Bole, Trunk (1); Shaft (2)	Дінгек, Дін	Ствол	Tronco, Fusto (1); Fusto (2)
Bond, Tie	Бекіткіш	Связка	Legame, Vincolo
Bonding agent, Temper, Additive, Grog	Қоспа	Отощитель (Примесь)	Additivo, Incluso, Grog
Bone	Сүйек	Кость	Ossso
Bone industry	Сүйек кәсібі, Сүйек өндірісі	Костяная индустрия	Industria su osso
Bonfire, Fire	Алау	Костёр	Falò
Boomerang	Бумеранг	Бумеранг	Boomerang
Booty, Loot, Plunder (2); Prey (3); Mining, Mineral Extraction (1)	Табыс, Олжа (2,3); Өндіру (1)	Добыча	Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3); Estrazione (1)
Border	Бордюр	Бордюр	Bordo, Bordino
Border, Edge	Әдіптеме	Окаёмка	Orlo, Bordo, Orlatura
Border, Edge, Fringe	Аймақ, Шет	Край	Bordo, Limite, Orlo, Margine
Border, Side	Борттик	Борттик	Bordino
Border, Silver border, Gold border (Embroidery), Purl	Канитель	Канитель	Canutiglia, Bordura (di elementi d'oro e d'argento)
Borderline, Frontier, Frontier area	Шекаралық аймақ	Пограничье	Frontiera, Regione di frontiera
Borer, Micro-borer	Микротесу	Микропроколка	Micro-trapano, Micro-perforatore
Borer, Perforator, Punch	Тескіш	Проколка	Perforatore, Trapano
Boring, Drilling, Perforation	Бұрғылау	Сверление	Perforazione, Trapanatura
Bossed decoration, Pearl-shaped decoration, Pruned decoration	Інжу өрнегі	Жемчужинный орнамент	Decorazione a perle, Decorazione a bugne
Bottle	Бөтелке	Бутылка	Bottiglia
Bottle, Water bottle, Canteen, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Фляга, Құты, Дүңгір	Фляга	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)
Bottle, Water bottle, Canteen, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (of small dimensions) (2)	Құты	Фляжка	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte (di ridotte dimensioni) (2)
Bottle, Flask	Шиша	Флакон	Bottiglia, Flacone, Fiasco
Bottom, Base	Түп	Дно	Base, Fondo
Bottom, Flat-based, Flat-bottom, Flat-bottomed (in relation to an object)	Жаллақ түпті	Плоскодонный	Base piatta, A base piatta
Bottom, Round-bottom, Round-bottomed (in relation to an object)	Дөңгелек түпті	Круглодонный	Base arrotondata, A base arrotondata
Boulder, Block, Lump	Ірі тас	Глыба	Masso, Blocco, Macigno, Blocco
Bow	Жақ, Садақ	Лук	Arco
Bow Compass (1); Callipers, Calipers (US) (2)	Кронциркуль	Кронциркуль	Balaustrino (1); Calibro, Compasso di calibro e spessore (2)
Bow string	Адырна	Тетива	Corda

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Bow, Drill (1); Bow (of a fibula or brooch) (2)	Лучок	Лучок	Arco, Trapano ad arco (1); Arco (di una fibula o spilla) (2)
Bowels (The) of the earth, Subsurface	Жер қойнауы	Недра	Sottosuolo, Viscere
Bowl	Жайпақ тәрелке	Плошка	Scodella, Ciotola
Bowl	Кесе	Пиала	Ciotola
Bowl	Шара	Чаша	Ciotola
Bowl, Shallow truncated cone-shaped or cylindrical bowl	Табақ, Тегіш	Миска	Scodella, Bassa ciotola troncoconica o cilindrica
Bowl, Square bowl	Салат салатын ыдыс	Салатница	Ciotola (ampia) a bocca quadrangolare
Bowl, Vase	Ваза	Ваза	Vaso, Ciotola, Fruttiera
Bow-shaped, Arched, Curved, Bent	Садақ тәрізді	Лучковый	Ad arco, Arcuato
Box	Қорап	Коробка	Scatola
Box, Case	Қаламсауып	Пенал	Astuccio
Box, Small box, Casket, Case	Қобди, Қобдиша	Шкатулка	Scatolina, Cofanetto, Scrigno
Box (1); Cist (2)	Жәшік	Ящик	Scatola, Cassetta (1); Cista, Tomba a cista (2)
Brace, Cramp(-iron), Crampon	Тұтқа	Скоба	Graffa, Staffa, Braga a ganci, Pinza (per massi)
Brace, Cramp, Cramp Iron, Clip	Кұрсау	Обойма	Graffa, Grappa, Fermaglio
Bracelet	Білсізік	Браслет	Braccialetto
Bracelet, Armilla	Армилла	Армилла	Annilla, Braccialetto
Bracer, Archer's wrist guard, Arm guard	Қолға киетін саптама сауыт	Наручье	Polsiera, Polsino, Paracolpi dell'arciere
Brachycephalic, Brachycephalous	Брахикранды	Брахикранный (Брахицефал)	Brachicefalico
Braid, Galloon, Stripe	Жапсырма	Нашивка	Gallone, Passamano
Branch	Филиал	Филиал	Filiale, Succursale
Branding, Stamping, Marking	Таңбаллау	Клеймение	Bollatura, Marcatura, Marchiatura
Brass	Жез	Латунь	Ottone
Braze, Solder, Weld	Дәнекерлеп жамау	Паять	Saldare, Saldare a ottone, Brasare
Brazier	Тұтқалы таба	Жаровня	Braciere, Caldano
Brazing	Қатты дәнекерлермен дәнекерлеу	Пайка твёрдым приюсом	Brasatura
Brazing, Soldering	Дәнекерленген жалатпа	Напайка	Saldatura, Brasatura
Brazing, Soldering, Welding	Дәнекерлеу	Пайка	Brasatura, Saldatura
Break, Fracture	Омырылған жер, Сынған жер	Излом	Rottura, Frattura
Break, Fracture (1); Flakc, Chunk (2)	Опыру (1); Сындырынды (2)	Скол	Frattura, Rottura (1); Scheggia (2)
Break, Hiatus	Опкылық, Кемтік	Пробел	lato, Intervallo, Interruzione
Break, Smash	Сындырып алу	Расколачивать, Расколотить	Rompere, Fracassare, Frantumare
Breakage, Damage	Бұзылу	Повреждение	Danno, Danneggiamento, Guasto, Rottura

Breakage (1); Moulding, Molding (US) (2)	Жарылым	Облом	Rottura (1); Modanatura, Profiliatura (2)
Breakdown, Exhaustion, Depletion (1); Destroyed, Wrecked, In ruins (2)	Бұзылу	Развал	Degrado, Distruzione (1); Rovina, Collasso (2)
Breaking	Сындыру	Ломка	Rottura
Breaking up, Crushing, Crumbling	Ұсақтау, Бөлшектеу	Дробление	Sbriciolamento, Sminuzzamento
Breastbone, Sternum	Төс сүйек	Грудина	Sterno
Breastplate	Өмілдірік	Нагрудник	Pettorale
Breast collar	Құйысқан	Шлея	Tirella pettorale
Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3)	Тұқым (1); Түр, Топ (2); Жыныс (3)	Порода	Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3)
Breeder, Herder, Pastoralist	Малшы, Малшы шаруа	Скотовод	Allevatore, Pastoralista
Breeding, Horse Breeding, Horse Husbandry	Жылқы шаруашылығы	Коневодство	Allevamento di cavalli
Breeding, Stock-breeding, Animal Husbandry, Livestock Farming	Мал шаруашылығы	Животноводство	Allevamento di animali, Allevamento di bestiame, Zootecnia
Breeding, Cattle-brceding, Cattle farming	Малшылық, Мал шаруашылығы	Скотоводство	Allevamento di bestiame
Brick	Кірпіш	Кирпич	Mattone
Brick, Adobe, Sun-dried mud brick, Unfired clay brick	Адоб, Саман, Кірпіш	Адоб, Саман	Mattone crudo, Mattone Grezzo, Blocco di Argilla
Brick, Mud brick, Raw brick, Adobe (1); Semifinished, Unfinished product (2)	Шикі, Аршылмаған (1); Дүмбіл, Жартылай піші (2)	Сырец	Mattone crudo (1); Semifinito, Prodotto semifinito (2)
Brick, Mud brick, Raw brick	Қам кірпіш, Шикі кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mattone crudo
Bricklayer, Stonemason	Тасшы, Тас қалаушы	Каменщик	Muratore
Brickwork, Brick masonry, Masonry, Stonework	Қалау	Кладка	Muratura, Muratura in mattoni, Muratura in pietra
Brickwork, Layout, Masonry, Walling	Қалау	Выкладка	Struttura, Muratura, Layout
Bridge	Көпір	Мост	Ponte
Bridle reins	Тізгін	Повод (Поводья)	Redini
Bridle, Rein, Curb	Жүген	Узда	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Bridle, Rein, Curb	Жүген	Уздечка	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Broaching (2); Insertion, Weaving, Sewing (1)	Металды тесу (2); Тігіс (1)	Прошивка	Brocciatura (2); Falsatura, Guarnizione (1)
Broadening, Widening, Enlargement	Кеңейту	Расширение	Allargamento, Ampliamento, Estensione
Broken	Сынған	Ломаный	Spezzato, Rotto, Demolito
Broken	Сынған	Разбитый	Frantumato, Rotto
Broken, Cracked, Fragmented	Сыңдырылған	Разломанный	Rotto, Frammentario, Spezzato
Brome, Brome grass	Арпабас	Костёр (лат. <i>Bromus</i> sp.)	Bromo
Bronze	Қола	Бронза	Bronzo
Bronze Age	Қола ғасыры	Бронзовый Век	Età del Bronzo

Археологиялық терминдердің мультимедиялық сөздігі

Brooch	Танамоншак	Брошь (Брошка)	Spilla, Ferraaglio
Brooch, Clip	Атраф	Атраф	Clip, Ferraaglio, Fibula
Brooch, Fibula	Фибула	Фибула	Fibula
Brooch, Large Brooch	Аффиш (Ірі танамоншак)	Аффиш (Аффин)	Grande Spilla
Brook, Stream, Torrent	Сай	Сай	Ruscello, Torrente
Broomcorn, Sorghum, Durra	Қонақ жүгері	Сорго (лат. <i>Sorghum</i>)	Sorgo, Saggina
Brush	Қылшақ, Щётка	Щётка	Pennello, Spazzola
Brush, Paintbrush (1); Hand (2)	Қылқалам, Бояу жаққыш (1); Білезік (2)	Кисть	Pennello (1); Mano (2)
Brush, Small paintbrush, Small brush	Кішігірім қылқалам	Кисточка	Pennello, Pennellino
Brushwood, Scrubwood	Бұтақ, Шөпшек, Шыры	Хворост	Sterpaglia, Ramaglia
Bucket, Pail	Шелек	Ведро	Secchio
Bucket, Situla	Ситула	Ситула	Situla
Buckle, Clasp	Қаптырма	Пряжка	Fibbia, Ferraaglio
Buckle-plate, Plate, Panel	Қалқанша	Щиток	Lastra, Piastra, Lamina
Buckler	Баклер	Баклер	Broccchiero, Scudo da pugno
Buckwheat or Japanese buckwheat	Кәдімгі қарақұмық	Гречиха обыкновенная, Гречиха посевная, Гречка, Греческая пшеница (лат. <i>Fagopyrum esculentum</i>)	Grano saraceno
Buffalo, Water Buffalo	Буйвол	Буйвол (лат. <i>Bubalus bubalis</i>)	Bufalo
Bugle, Horn (2); Furnace, Forge, Hearth (1)	Керней (2); Көрік (1)	Горн	Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2); Fornace, Forgia, Fucina (1)
Build, Shape, Frame, Figure	Дәне бітімі	Телосложение	Corporatura, Figura
Building (1); Building (2)	Құрылыс салу	Застройка	Costruire (1); Costruzione, Struttura (2)
Building, Construction	Салу, Тұрғызу	Возведение	Costruzione, Erczione
Building, Construction, Erection (1); Building, Structure (2)	Құрылыс, Құрылғы	Сооружение	Costruzione, Edificazione (1); Edificio, Struttura, Costruzione (2)
Building, Edifice, Structure, Costruction	Ғимарат	Здание	Costruzione, Edificio, Struttura
Building, Construction, Structure	Құрылыс	Постройка	Costruzione, Fabbricato, Edificio
Building horizon, Horizon	Қабат, Құрылыс қабаты, Құрылыс көкжиегі	Горизонт (Строительный Горизонт)	Livello, Livello architettonico, Livello costruttivo
Bulb, Bulb of percussion	Сокла донесі	Бугорок, Ударный Б.	Bulbo, Cono (di percussione)
Bulge, Thickening	Қалындау	Утолщение	Ispessimento, Ingrossamento, Rigonfiamento
Bulk, Burden, Load, Weight (1); Cargo (2)	Жүк	Груз	Carico, Peso, Fardello (1); Cargo (2)
Bull, Cow (Cattle or Livestock, generally speaking)	Өгіз; Бұқа	Быки (Бык - м.р; Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Toro, Mucca (Bestiame, in generale)
Bulla (1); Bulla, Sealing, Seal impression (2)	Булла	Булла	Bulla (1); Bulla, Cretula (2)

Bullet	Оқ	Пуля	Pallottola
Bulrush, Cattail	Қора	Рогоз (лат. <i>Typha</i> sp.)	Tifa, Biedo, Stiancia, Schiancia, Sala
Burden, Load, Pack	Жүк	Вьюк	Soma, Peso
Burden, Bulk, Load, Weight (1); Cargo (2)	Жүк	Груз	Carico, Peso, Fardello (1); Cargo (2)
Burg, Stockaded town	Острог	Острог	Borgo, Rocca, Cittadina fortificata, Castrum (medievale)
Burial and funerary	Жерлеу-мемориалды	Погребально-мемориальный	Funerario-memoriale, Memoriale-Funerario
Burial ground, Burial site, Cemetery, Ancient cemetery, Necropolis	Қорым	Могильник	Necropoli, Antico cimitero, Sepolcreto
Burial ground, Burial site, Necropolis, Graveyard	Зират	Некрополь	Necropoli, Cimitero, Sepolcreto
Burial, Additional burial, Secondary burial	Қасыпан жерлеу	Подзахоронение	Sepoltura secondaria, Deposizione secondaria
Burial, Collective grave, Collective burial (with primary and secondary burials)	Біріккен жерлеу	Коллективное захоронение	Tomba collettiva, Sepoltura collettiva (con deposizioni primarie e secondarie)
Burial, Contracted burial	Жиырылған қабірлеу	Скорченное погребение	Sepoltura contratta, Sepoltura rannocchiata
Burial, Funeral, Funerary	Қабір үстіндегі, Көр тас	Надгробный	Funerario, Tombale, Sepolcrale
Burial, Funeral, Interment	Жерлеу	Похороны	Funerale, Deposizione, Seppellimento
Burial, Grave	Зират, Қор, Мола, Қабір, Бейіт	Могила	Tomba, Sepoltura
Burial, Grave (marked by stones on surface)	Жальник	Жальник	Sepoltura (segnalata da pietre in superficie)
Burial, Grave, Tomb	Қабырлау, Жерлеу	Захоронение	Sepoltura, Tomba
Burial, Grave, Tomb	Қабірлеу	Погребение	Sepoltura, Tomba
Burial, Jar Burial, Jar inhumation, Enchytrismos burial	Құмыралы жерлеу	Кувшинное захоронение, Погребение в кувшине	Tomba a enchytrismos, Sepoltura a enchytrismos
Burial, Multiple Burial (with primary burials)	Тобымен жерлеу	Массовое захоронение	Sepoltura multipla (con deposizioni primarie)
Burial, Open air burial, "Casting-out" burial, Sky burial	Мәйітті көрсетіп қою	Выставление трупа	Sepoltura all'aperto, Esposizione del cadavere all'aperto
Burial, Podboy burial, Side burial chamber, Side funerary niche	Лапат	Подбой	Camera di sepoltura laterale, Nicchia funeraria laterale
Burin, Graver	Кескіш	Резец	Bulino
Burin, Micro-burin	Микрокескіш	Микрорезец	Micro-bulino
Burin-and-scraper	Жоңы-кескіш	Скребок-резец	Bulino-raschiatoio
Burin spall	Кескіш сынығы	Резцовый Скол	Gratiatoio a spalla, Bulino a spalla
Burnish	Жылтыратып өңдеу	Полировка	Brunitura
Burnished, Carefully polished, Carefully burnished, Polished to a mirror finish	Жылтыраған	Залощенный	Attentamente polito, Attentamente brunito, Lucidato a specchio
Burnisher, Lissoir, Smoother, Polisher	Лошило	Лошило	Strumento per lisciare, levigare o lucidare, Brunitore

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Burnishing, Polishing	Жылтыратып өңдеу	Полирование	Lucidatura, Lisciatura, Brunitura
Burnishing, Polishing	Жылтырау	Лощение	Levigatura, Brunitura
Burnishing, Polishing, Smoothing	Терістеу, Ажарлау	Шлифовка, Шлифование	Levigatura, Lucidatura, Brunitura
Burnt	Күйген	Горелый	Bruciato
Burnt, Burned	Күйген	Обгоревший	Bruciato
Burnt, Carbonized, Charred	Комірленген	Обугленный	Carbonizzato
Burnt, Fired	Күйдірілген	Обожженный	Colto, Bruciato, Bruciato leggermente
Bury, Inter	Жерлеу	Хоронить, Покоронить	Seppellire, Intertare
Bush hammer, Dressing Axe, Tooth Axe	Тіктісті балта	Зубатка	Ascia dentata, Ascia a lama dentata, Bocciarda, Martellina
Business, Trade, Trading	Саудалық	Торговый	Commerciale, Relativo al commercio
Bust	Мүсін	Бюст	Busto
Bustard, Great Bustard	Дуадақ	Дрофа (лат. <i>Otis tarda</i> L.)	Grande Otarda
Butchering, Cutting, Chopping	Мүшелеу	Разделка	Divisione, Separazione, Macellazione
Butter churn, Churn	Майпіскіш	Маслобойка	Zangola
Button	Түйме	Пуговица	Bottonc
Buttonhole, Eyelet	Күрмеу	Петля	Occhiello, Asola
Buttress, Counterfort, Spur	Контрфорс	Контрфорс	Contrafforte, Sperone

C

English	Kazakh	Russian	Italian
Cable, Rope, String	Бау	Шнур	Spago, Filo, Cavo
Cache, Hiding place	Жасырын жер	Тайник	Nascondiglio, Ripostiglio
Cache, Hoard, (Buried) Treasure	Көмбе, Қазына	Клад	Tesoro
CAD (Computer-aided Design, Computer-aided Drafting)	Автоматтандырылған жобалау жүйесі	Система автоматизированного проектирования (САП)	CAD (Progettazione assistita dall'elaboratore, Disegno tecnico assistito dall'elaboratore)
Cadaver, Corpse	Мүрде	Труп	Cadavere
Calamity, Wreck, Accident, Disaster	Апат	Крушение	Incidente, Sciagura, Relitto
Calcified Bones	Кальцийленген сүйектер	Кальцинированные Кости	Ossa Calcificate
Calcined, Calcified	Қатты қыздырылған	Прокаленный	Calcificato
Calcite	Ақтас	Кальцит	Calcite
Calculi	Калкули	Калкули	Calculi
Calendar	Күнгізбе	Календарь	Calendario
Calibration	Калибрлеу	Калибровка	Calibrazione
Calidarium	Кальдарий	Кальдарий	Calidario, Caldario
Callipers, Vernier callipers	Штангенциркуль	Штангенциркуль	Calibro (a corsoio)
Camail, Aventail	Бармица	Бармица	Camaglio
Camel, Bactrian camel	Айыр өркешті түйе	Двугорбый верблюд, или бактриан (лат. <i>Camelus bactrianus</i>)	Cammello, Cammello battriano

Camel, Dromedary, Arabian Camel	Нар немесе дромедар	Одноробый верблюд или дромедар (лат. <i>Camelus dromedarius</i>)	Dromedario
Camco	Камея	Камея	Cammeo
Camco glass technique	Күңгірт нақыптама әдісі	Метод матовой гравировки	Tecnica del vetro a cammeo
Camera	Фотоаппарат, фотографиялық аппарат	Фотоаппарат, Фотографический аппарат	Macchina fotografica
Camp, Archaeological Camp	Археологиялық лагерь	Археологический Лагерь	Campo archeologico
Camp, Encampment	Лагерь	Лагерь	Campo, Accampamento
Camp, Encampment, Station, Site	Тұрақ	Стоянка	Campo, Accampamento, Sito
Camp, Pastoralists' camp, Eurasian nomad encampment (1); Pastoralist area, territory (2)	Көш	Кочевье	Campo, Stazione di pastoralisti (1); Territorio, Arca degli allevatori (2)
Camp, Wintering camp, Wintering Ground	Қыстау, Қыстақ	Зимовка	Accampamento invernale, Stazione invernale, Campo invernale
Campanile, Belfry, Belltower	Қоңыраухана	Колокольня	Campanile
Campanula, Bellflower	Қоңыраугүл, Оймақгүл	Колокольчик (лат. <i>Campanula</i>)	Campanula
Can (straight-walled pot); Jar	Банкі	Банка	Recipiente cilindrico, Lattina
Canal	Суару арнасы	Оросительный Канал	Canale d'irrigazione
Canal, Drainage canal	Суағар арық, Суағар канал	Водосточный Канал	Canale di drenaggio
Canal, Watercourse, Waterway	Арық	Канал	Canale
Canalisation, Canalization, Sewerage system, Sewers	Канал жіргізу, Канализация	Канализация	Sistema fognario, Rete fognaria, Fognatura, Canalizzazione
Candle	Май шам	Свеча (Свечка)	Candela
Candlestick, Branched Candlestick, Candelabrum	Шамдал	Подсвечник	Candeliere, Candelabro
Candlestick, Candelabrum	Канделябр	Канделябр	Candelabro
Candlestick (1); Candelabrum (2); Candle (3)	Ставник	Ставник	Candelieri (1); Candelabro (2); Candela (3)
Cane	Қамыс	Камыш (лат. <i>Scirpus</i> sp.)	Canna
Cane, Reed, Rush	Қамыс, Құрақ	Тростник (лат. <i>Phragmites</i> sp.)	Canna, Giunco
Cane, Rod, Stick	Таяқша	Палочка	Bacchetta, Asta
Cane, Stick (1); Club (2)	Таяқ	Палка	Bastone, Canna (1); Mazza (2)
Cannabis	Қарасора	Конопля (лат. <i>Cannabis</i> sp.)	Canapa
Canoe, Dug-out canoe (2); Shuttle (1)	Қайық (2); Тігін машинасының қайығы (1)	Челнок	Piroga scavata da tronco (2); Navetta, Spola (1)
Canteen, Water bottle, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Фляга, Құты, Дүңгір	Фляга	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)
Canteen, Water bottle, Flax (1); Barrel tank, Drum, Bin (of small dimensions) (2)	Құты	Фляжка	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte (di ridotte dimensioni) (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Cantharus, Kantharos	Қанфар	Канфар	Cantaro, Kantharos
Caparison, Horse cloth (US)	Ат жабуы	Понона	Gualdrappa
Capital	Капитель	Капитель	Capitello
Capitate Bone	Басты сүйек	Головчатая Кость (лат. <i>Oss Capitatum</i>)	Capitato (o Grande osso)
Carafe, Flagon	Графин	Графин	Caraffa
Caragana	Қараған	Қарағана, Степная Акация (лат. <i>Caragana</i> sp.)	Caragana
Carassius, Crucian Carp	Мөңке балық	Карась (лат. <i>Carassius</i> sp.)	Carassius, Carassio
Caravanseraï (or Caravansary), Khan, Choltry	Керуен Сарай	Караван-сарай	Caravanserraglio
Carbinonization	Көмірлену	Обугливание	Carbonizzazione
Carbon residue, Soot	Күйік	Нагар	Fuliggine
Carbon sample	Көміртектің үлгісі	Образец углерода	Campione di carbone
Carbonized, Burnt, Charred	Көмірленген	Обугленный	Carbonizzato
Carcass	Тұтас ет	Туша	Carcassa, Carogna
Cardinal directions	Координаталық бағыттар	Координатные Направления	Punti cardinali
Cardinal point	Әлемнің жақтары	Сторона света	Punto cardinale
Cardium, Cardiidae	Кардиум	Кардиум, Сердцевидки (лат. <i>Cardiidae</i>)	Cardium, Cardiidae
Carinated	Қырлы сүйір	Острорёберный	Carenato
Carination	Каренатура (Уступчик)	Каренатура (Уступчик)	Carenatura
Carination	Қырлы кабырға	Острорёберность	Carena, Carenatura
Carination, Rib	Бүгілген жер	Перегиб	Carenatura, Piegatura, Curvatura
Carnation, Dianthus (<i>D. caryophyllus</i>), Pink (<i>D. plumarius</i>), Sweet William (<i>D. barbatus</i>)	Қалампыр	Гвоздика (лат. <i>Dianthus</i>)	Garofano, <i>Dianthus</i>
Carp, Crucian carp, Carassius	Мөңке балық	Карась (лат. <i>Carassius</i> sp.)	Carassius, Carassio
Carp, Cyprinids, Cyprinidae	Тұқы балық	Карповые (лат. <i>Cyprinidae</i> sp.)	<i>Cyprinidae</i> , Ciprinidi
Carpenter, Woodworker	Балташы	Плотник	Falegname, Carpentiere
Carpet	Кілем	Ковёр	Tappeto
Carpus, Wrist	Білек сүйектері	Запястье	Carp, Polso
Cart, Wagon, Vehicle	Жүк арба	Повозка	Carro, Veicolo
Cartographic Method, Mapping Method	Картографиялық әдіс	Картографический метод	Metodo Cartografico
Cartography	Картография	Картография	Cartografia
Cartouche	Картуш	Картуш	Cartiglio
Carved	Ойылтып істелген	Вырезной	Scolpito, Intagliato
Carved, Engraved	Қашап жасалған	Резной (Врезной)	Intagliato, Scolpito
Carver, Engraver	Оюшы	Резчик	Intagliatore, Incisore
Carving, Frctwork	Көркемдеп ойып кесу	Резьба	Intaglio, Incisione, Lavoro di traforo
Caryatid	Кариатид	Кариатида	Cariatide

Ағылшын – Қазақша – Орысша – Италиян Сөздігі

Case	Қап	Чехал	Astuccio, Contenitore
Case	Қынап	Футляр	Scatola, Astuccio
Case, Box	Қаламсауыт	Пенал	Astuccio
Case, Needle case	Инеқап	Игольница	Agoraio
Casemate, Casement, Pillbox, Blockhouse	Каземат	Каземат	Casamatta
Casket (US), Coffin	Табығ	Гроб	Bara
Cassiterite	Касситерит	Касситерит	Cassiterite
Cast iron	Шойын	Чугунный	Ghisa, Di ghisa, In ghisa
Cast iron (1); Cast-iron container (2)	Шойын (1); Шойын ыдыс (2)	Чугун	Ghisa (1); Recipiente di ghisa (2)
Cast, Casting	Құйма	Отливка	Getto, Colata, Pezzo fuso
Cast wax model, Wax model for lost-wax casting	Қорыту үлгісі	Выплаяляемая модель	Modello in cera
Casting, Founding, Smelting	Қуо, Құйма	Литейный	Fusorio, Della fusione, Della fonderia
Casting mould, Matrix	Құйма қалыбы	Литейная Форма	Stampo di fusione, Matrice di fusione
Cast-iron container (2); Cast iron (1)	Шойын ыдыс (2); Шойын (1)	Чугун	Recipiente di ghisa (2); Ghisa (1);
Castle (1); Lock, Padlock (2)	Қамал (1); Құлып (2)	Замок	Castello (1); Lucchetto, Scerratura (2)
Casual, Occasional	Кездейсоқ	Случайный	Casuale, Occasionale
Catacomb (1); Chamber grave, Chamber tomb (2)	Катакомба	Катакомба	Catacomba (1); Tomba a camera (2)
Catafalque	Катафалк	Катафалк	Catafalco
Catalogue, Catalog (US)	Каталог	Каталог	Catalogo
Catapult	Катапульта	Катапульта	Catapulta
Catchment area, Basin (1); Tank, Reservoir (2)	Бассейн (1); Су алабы (2)	Бассейн	Bacino (1); Serbatoio, Vasca (2)
Catch plate, Pin-rest	Қабылдағыш	Приёмник	Staffa
Category, Class, Rank	Разряд	Разряд	Classe, Categoria, Ordine
Cathedral, Cathedral church	Собор	Собор	Cattedrale
Cattail, Bulrush	Қоға	Рогоз (лат. <i>Typha</i> sp.)	Tifa, Biòdo, Stiancia, Schiancia, Sala
Cattle	Ірі қара мал	Крупный рогатый скот	Bestiame
Cattle, Livestock, Stock	Мал	Скот	Bestiame, Bovini
Cattle-breeding, Cattle farming	Малшылық, Мал шаруашылығы	Скотоводство	Allevamento di bestiame
Cauldron, Caldron (US)	Қазан	Котёл	Caldaia, Calderone
Cause, Beginnig, Origin, Reason (1); Base, Foundation (2)	Басталуы, Негізделу (1); Табан, Ірге, Негіз (2)	Основание	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Cavalry	Кавалерия	Кавалерия	Cavalleria
Cave, Cavern	Үңгір	Пещера	Grotta, Caverna
Cave painting, Cave art	Үңгір сурет өнері	Пещерная живопись	Pittura rupestre, Arte rupestre
Ceiling	Төбе	Потолок	Soffitto
Celadon	Селадон	Селадон	Celadon, Porcellana celadon
Cell	Құжыра	Келья	Cella

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Cella, Naos	Целла	Целла	Cella, Naos
Cella, Naos, Sancta sanctorum	Наос	Наос	Naos, Cella, Sancta sanctorum
Cellar	Үй асты қоймасы	Подпол	Sottterraneo, Scantinato
Cellar, Basement	Төле	Подвал	Sottterraneo, Scantinato, Cantina
Cellar, Storage-pit	Жерқойма	Погреб	Deposito sottterraneo, Cantina
Cellar, Vault	Жердың асты	Подземелье	Sottterraneo, Stanza sottterranea, Scantinato
Celt, Socketed Axe	Кельт, Айылбас балға	Кельт	Ascia, Cella
Cement, Concrete	Цемент	Цемент	Cemento, Calcestruzzo
Cemetery, Burial ground, Burial site, Necropolis	Қорым	Могильник	Necropoli, Antico cimitero, Sepolcreto
Cenotaph	Кенотаф, Нышандық жерлеу	Кенотаф	Cenotafio
Censer, Thymiaterion, Incense burner, Thurible	Курильница	Курильница	Incensiere, Thymiaterion, Turibolo
Centimeter (1); Measuring tape (2)	Сантиметр	Сантиметр	Centimetro (1); Metro. Metro a nastro, Fettuccia metrica (2)
Central, Middle, Axial	Біліктің, Белағаштың	Осевой	Assiale, Dell'asse, Centrale, Mediano
Central Place Theory	Орталық орындар теориясы	Теория центральных мест	Teoria delle località centrali
Centre, Center (US)	Орталық	Центр	Centro
Century	Жүз жылдық	Столетие	Secolo
Century (1); Age (2)	Ғасыр (1); Дәуір (2)	Век	Secolo (1); Periodo, Epoca, Età (2)
Cephalic index	Бас сүйек көрсеткіші	Черепной указатель	Indice cefalico
Ceramic Petrology, Ceramic Petrography	Керамикалық Петрология	Керамическая Петрология	Petrografia, Petrologia ceramica
Ceramics, Pottery	Қыш	Керамика	Ceramica
Ceramist, Potter	Көзеші, Қыш жасаушы	Гончар	Vasaio
Ceremonial	Рәсімді	Церемониальный	Cerimoniale
Ceremony	Рәсім	Церемония	Cerimonia
Ceremony, Religious ceremony, Sacrifice	Құрбан шалу	Жертвоприношение	Sacrificio, Rituale, Cerimonia religiosa
Ceremony, Rite	Әдет-ғұып, Салт	Обряд	Rito, Cerimonia
Cervical Vertebrae	Мойын омыртқалар	Шейные позвонки (лат. <i>Vertebrae cervicales</i>)	Vertebre Cervicali
Chafing, Abrasion, Attrition, Detrition	Үйкеліп тозу, Уатылып	Истирание	Abrasione, Logoramento
Chain (1); Row, Series, Succession, Sequence, Range (2)	Алка (1); Тізбек (2)	Цепь (Цепочка)	Catena (1); Serie, Successione, Fila, Gamma (2)
Chain mail, Mail (armour), Coat of mail, Habergeon	Кіреуке сауыт	Кольчуга	Maglia di ferro, Maglia metallica
Chaîne opératoire, Operational sequence	Операция жүйесі	Операционная цепь	Catena Operativa, Sequenza operativa, Filicra
Chalcedony	Халцедон	Халцедон	Calcledonio
Chalk	Бор	Мел	Gesso
Chamber, Room	Камера	Камера	Camera, Stanza

Chamber, Room	Жай, Бөлме	Помещение	Locale, Camera, Vano, Ambiente
Chamotte, Grog	Шамот	Шамот	Chamotte, Grog
Change, Alteration, Transformation, Conversion, Transmutation	Айналдыру	Превращение	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Channel, Bed (2); River-bed, Couch (1)	Жайылма (2); Төсек (1)	Ложе	Letto, Alveo (2); Letto, Giaciglio (1)
Channel, Strait	Бұғаз	Пролив	Stretto
Chapel	Капелла	Капелла	Cappella
Chapel, Oratory (of small dimensions)	Кішікентай шіркеу	Часовня	Oratorio, Cappella (di piccole dimensioni)
Character, Nature, Temper	Мінез-құлық	Характер	Carattere, Natura
Characteristic	Мінездеме	Характеристика	Caratteristica
Characteristic, Feature, Peculiarity	Ерекшелік	Особенность	Caratteristica, Peculiarità
Chariot, Two-horse chariot, Biga	Күйме арба	Колесница (Бига)	Cocchio da guerra, Carro da guerra, Biga
Charm, Keychain, Trinket	Салпыншақ	Брелок	Amuleto, Portafortuna
Charm, Zmeevik (cast-metal religious medallion), Apotropaic Christian amulet or charm	Жылапша медальон	Змеевики (Змеевые Лулы)	Zmeevik, Medaglione in metallo a carattere religioso o apotropaico
Charred, Burnt	Өртенген, Күйген	Обгорелый	Carbonizzato
Charred, Burnt, Carbonized	Көмірленген	Обугленный	Carbonizzato
Chattel Art, Portable Art, Mobiliary Art	Мобильды өнер	Мобильное искусство	Arte mobile, Arte portatile
Chee-grass, <i>Achnatherum splendens</i>	Ши	Чий (лат. <i>Achnatherum</i> sp.)	<i>Achnatherum splendens</i>
Cheekbone, Zygomatic bone, Malar bone	Бет сүйек	Скуловая кость (лат. <i>Oss zygomaticum</i>)	Osso zygomatico, Zigomo
Cheek guard	Жақтау	Нащёчник	Guanciale
Cheekpiece, Psalia	Сулық	Псалин	Psalia, Filetto, Montante del morso, Portamorso
Chekan, Czekan (1); Puncheon, Chisel (2)	Чскан	Чскан	Chekan, Czekan, Martello d'armi (1); Punzone, Scalpello, Cesello (2)
Chemical	Химиялық	Химический	Chimico
Chenopod, <i>Chenopodium</i> , Goosefoot	Алабұта	Марь (лат. <i>Chenopodium</i> sp.)	Farinaccio, Farinello, Chenopodio
Chernozem, Humus	Қара Топырақ	Чернозём	Humus
Cherry tree; Cherry (fruit)	Шне	Черешня, Вишня птичья (лат. <i>Prunus avium</i>)	Ciliegio (albero); Ciliegia (frutto)
Cherry tree, Sour cherry tree; Sour black cherry (fruit)	Кәдімгі шне	Вишня кислая, Вишня обыкновенная (лат. <i>Prunus cerasus</i>)	Visciolo, Amarnco, Amarasco (albero); Visciola, Amarna (frutto)
Chert	Шерт	Шерт	Chert
Chert	Кремнийлі тақтагастар	Черт (кремнистый сланец)	Chert
Chest, Thorax	Көкірек қуысы	Грудная клетка	Torace, Cassa toracica
Chestnut Tree; Chestnut	Талшын	Каштан (лат. <i>Castanea</i>)	Castagno; Castagna
Chetverik (four-sided compartment of a building, esp. of a church)	Төрттік	Четверик	Chetverik (struttura architettonica a quattro lati, spec. di chiesa)

Археологиялық терминдердің мультимингвистикалық сөздігі

Chcvron	Шеврон	Шеврон	Chcvron
Chicken, Fowl, Cock (m.), Hen (f), Rooster (m. US)	Тауық	Курица (Петух - м.р. Курица - ж.р) (лат. <i>Gallus gallus domesticus</i>)	Gallina, Gallo, Pollo
Chickpea	Нұт	Нут, Турецкий горох (лат. <i>Cicer arietinum</i>)	Cece
Chicory, Succory, Belgian endive (US)	Шашыратқы	Цикорий обыкновенный (лат. <i>Cichorium intybus</i>)	Cicoria comune
Chief, Head, Principal	Бастық	Начальник	Capo, Direttore, Principale
Chief, Warlord, War chieflain, Commander	Көсем, Әскери жетекші	Военный Вождь	Condottiero, Leader militare, Capo militare
Chieftom	Көсем билігі	Вождество	Chieftom, Signoria
Chieftain, Chief, Leader	Көсем	Вождь	Capo, Leader
Chigir, Water lifting Wheel, Persian wheel, Water wheel	Шығыр	Чигирь	Chigir, Ruota idraulica
Chimney	Түтіндік	Дымоход	Camino
Chimney, Chimneypot	Түтін шығатын мұржа	Труба дымовая	Camino, Comignolo
Chimney, Fireplace, Hearth	Алау ошақ	Камин	Camino
Chin	Иек	Подбородок	Mento
China, Porcelain	Фарфор	Фарфор	Porcellana
China clay, Kaolin (or Kaoline)	Каолин	Каолин	Caolino
Chinese Elm, Lacebark Elm	Қарағаш	Қарағаш (лат. <i>Ulmus parvifolia</i>)	Olmo cinese
Chip, Fragment, Sliver	Жаңғышақ	Осколок	Frammento, scheggia, Pezzo
Chip, Splinter	Бұпырлауық	Вышербина	Scheggia
Chip, Token	Фишка	Фишка	Fiche, Gettone, Pedina
Chipping, Knapping	Жару, Уту	Скальвание	Scheggiatura
Chipping, Knapping, Flintknapping	Бастапқы шағу	Первичное раскальвание	Scheggiatura, Riduzione della litica
Chips, Debris, Debitage, Waste, Waste flakes	Тас өңдеудің қалдықтары	Отходы каменного производства	Scarti, Debitage, Debris
Chisel	Кескіш	Зубило	Scalpello, Cesello
Chisel, Gouge	Қашау	Долото	Scalpello, Sgorbia, Cesello
Chisel, Gouge	Қашау	Стамеска	Scalpello, Sgorbia
Chisel, Type of chisel, Gouge	Жартылай домалақ қашау	Полукруглое долото	Sgorbia, Scalpellino, Tipo di cesello
Chiselled	Қайралған, Өткірленген	Точеный	Cesellato
Chiselling, Engraving, Coinage/Mintage	Бедер салу, Нақыл қондыру	Чеканка	Cesellatura, Conio
Chiton	Хитон	Хитон	Chitone
Chlamys	Хламида	Хламида	Clamide
Choltry, Khan, Caravansera (or Caravansary)	Керуен Сарай	Караван-сарай	Caravanserraglio
Chop, Knap	Жару	Раскальвать, Расколоть	Scheggiare, Spaccare, Scindere
Chopper	Чоппер	Чоппер	Chopper
Choppers, Pebble tools, Worked Pebbles	Малтатас қарулар	Галечные орудия	Ciottoli, Choppers
Chopping, Butchering, Cutting	Мүшелу	Разделка	Divisione, Separazione, Macellazione

Chopping tool	Чоплинг	Чоплинг Тул, Чоплинг	Chopping tool
Chora	Хора	Хора	Chora
Choronum	Хороним	Хороним	Coronimo
Chronicle, Annals	Жылнама	Летопись	Annali, Cronaca
Chronology (1, 2); Dating (3)	Хронология	Хронология	Cronologia (1, 2); Datazione (3)
Chronology, Absolute Chronology, Absolute Dating	Мерзімдеу, Абсолюттік мерзімдеме	Датировка, Абсолютная Д.	Datazione assoluta, Cronologia assoluta
Chronology, Radiocarbon dating, C14, Isotope chronology, Radioactive Chronology	Изотопты хронология	Изотопная Хронология	Metodo del carbonio 14
Chronology, Relative Dating, Relative Chronology	Мерзімдеу, Салыстырмалы мерзімдеу	Датировка, Относительная Д.	Datazione relativa, Cronologia relativa
Chunk, Flake (2); Break, Fracture (1)	Сыңдырынды (2); Опыру (1)	Скол	Scheggia (2); Frattura, Rottura (1)
Church	Шіркеу	Церковь	Chiesa
Church, Cathedral, Cathedral church	Собор	Собор	Cattedrale
Churn	Ірімшік суы	Пахтанье	Zangola
Churn, Butter churn	Майісікш	Маслобойка	Zangola
Chute, Shoot (2); Kneading trough (3); Side (of a vault) (1)	Жайма, Науа (2, 3); Лоток (1)	Лоток	Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3); Parte (di una volta) (1)
Cinders, Ash	Күл	Зола	Cenere
Cinder Heap, Cinder Layer, Layer of cinders and ashes (1); Burnt Mound (2)	Күлдік	Зольник	Strato di cenere (1); Tumulo bruciato (2)
Cinerary Urn	Жерлеу сауыты	Погребальная Урна	Urna cineraria
Cinnabar	Кинноварь	Кинноварь	Cinabro
Circle, Ring	Шеңбер	Круг	Cerchio, Anello
Circular, Round	Дөңгелек, Домалак	Круглый	Circolare, Rotondo
Circular, Round	Дөғал, Дөңгелек	Округлый	Circolare, Rotondo
Circumference	Шеңбер	Окружность	Circonferenza
Circumstantial, Detailed	Егжей-тегжейлі	Подробный	Dettagliato
Cist, Stone cist	Циста	Циста	Cista, Cista litica
Cistern, Tank	Цистерна	Цистерна	Cisterna, Serbatoio
Cistern, Tank, Reservoir	Қойма, Сауыт	Танк	Cisterna, Serbatoio d'acqua
Cistern, Tank, Water reservoir, Storage pond, Storage pool	Бөген, Су қоймасы	Водохранилище	Serbatoio, Cisterna
Citadel	Мызғымас қала, Қамал	Цитадель	Citadella
Citadel, Acropolis	Акрополь	Акрополь	Acropoli, Cittadella
Citadel, Kremlin	Кремль	Кремль	Cremlino, Cittadella
City, Town	Шаһар, Қала	Город	Città
City-state, Polis	Полис	Полис	Polis, Città-Stato
Civilisation	Цивилизация, Өркениет	Цивилизация	Civiltà
Clad, Cladding, Plate, Plating	Жалату	Плакировка	Placcatura
Clad, Plated, Rolled	Жалатпалы	Плакированный	Placcato, Laminato

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Clamp, Bracket	Кішігірім тұтқа	Скобка	Staffa, Graffa
Clasp, Buckle	Айылбас	Прожка	Fibbia, Fermaglio
Clasp, Fastener, Buckle	Ілтек	Застёжка	Fermaglio, Fibbia, Chiusura
Class	Класс, Тап	Класс	Classe
Class, Rank, Category	Разряд	Разряд	Classc, Categoria, Ordine
Classical Archaeology	Антикалық археология	Археология, Античная А.	Archeologia classica
Classical Period	Классикалық кезең	Классический период	Periodo Classic
Classical Period, Classical Antiquity	Классикалық антика	Классическая Античность	Periodo classico, Antichità classica
Classification	Классификация, Жіктеу	Классификация	Classificazione
Clavicle, Collarbone	Бұғана	Ключица	Clavicola
Clay	Саз	Глина	Argilla
Clayey sand	Құмды, Құмайғ топырақты	Супесчаный	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Clayey sand, Loamy Sand	Құмдақ, Құмайғ	Супесь	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Cleaning	Тазарту	Зачистка	Pulizia
Cleaning	Тазарту	Отчистка	Pulizia
Cleaning	Тазалау	Расчистка	Pulizia
Cleansing, Purification, Purifying, Ablution (1); Washing (2)	Жуып-шюу	Промывание	Purificazione, Abluzione (1); Lavaggio (2)
Clear, Diaphanous, Transparent, Limpid	Молдір, Тұнық	Прозрачный	Trasparente, Difano, Pulito, Chiaro
Cleaver	Шот балта	Колун	Ascia a cuneo
Cleaver (stone tool)	Кливер	Кливер	Ascia a cuneo
Clematis	Жібилген	Ломонос, Клематис, Лозинка (лат. <i>Clematis</i>)	Clematide
Cliff	Жартас	Утёс	Scogliera, Rupe, Scarpata, Falesia, Dirupo
Clip, Brooch	Аграф	Аграф	Clip, Fermaglio, Fibula
Clip, Cramp, Cramp Iron, Brace	Құрсау	Обойма	Graffa, Grappa, Fermaglio
Cloisonné, Enamel	Клузоне	Клузоне	Cloisonné
Cloister, Convent, Monastery, Nunnery	Монастырь	Монастырь	Monastero, Convento
Cloth, Fabric	Мата	Ткань	Stoffa, Tessuto
Clothes, Dress clothes, Costume, Attire, Outfit (1); Headgear, Headress (2)	Киім (1); Бас киім (2)	Убор	Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1); Copricapo (2)
Club, Mace	Булава, Күрзі	Булава (Палица)	Mazza, Clava, Bastonc
Cluster	Кластер	Кластер	Cluster, Gruppo
Cluster Analysis, Clustering	Кластерлік талдау	Кластерный анализ	Cluster Analysis, Clustering, Analisi dei gruppi
Coal	Көмір, Ағаш көмір	Уголь, Древесный Уголь	Carbone
Coal miner, Collier, Miner	Көмір өндіруші, Көмірші	Угольщик	Minatore
Coarse, Raw, Rough, Crude	Өңделмеген, Шиггі	Сыроцовый	Greggio, Grezzo
Coarse, Raw, Unfired	Күйдірілген	Необожжённый	Crudo, Non cotto, Grezzo
Coarsware, Coarse Ware, Coarse Pottery	Дорскі қыш	Керамика, Грубая Керамика	Ceramica grezza

Coastline, Coast, Shore, Shoreline, Littoral	Жағалау	Побережье	Litorale, Costa, Riviera
Coat, Layer (1); Layer, Stratum, Bed (2)	Қыртыс	Пласт	Strato, Mano (di vernice) (1); Livello, Strato (2)
Coated, Covered	Қапталған, Жалатылған	Облицованный	Rivestito, Ricoperto
Coating, Coat	Жабын, Төсем	Покрытие	Copertura, Rivestimento
Coating, Cover (2); Covering, Coating (1)	Қоршау (2); Айналдыра салу, Айнала қоршау (1)	Обкладка	Rivestimento, Manto, Copertura (2); Rivestimento, Incamiciatura (1)
Coating, Plaster	Сылақ	Обмазка	Rivestimento, Intonaco, Strato di rivestimento
Coat of arms, Arms, Blazon	Герб, Елтаңба	Герб	Blasone, Stemma
Coat of mail, Armour	Сауыт	Панцирь (Латы)	Armatura, Cotta di maglia
Coat of mail, Chain mail, Mail (armour), Habergeon	Кіреуке сауыт	Кольчуга	Maglia di ferro, Maglia metallica
Cobalt	Кобальт	Кобальт	Cobalto
Cobble, Cobblestone, Cobble Tool	Жұмыр тас	Булыжный камень (Булыжник)	Ciottolo
Cocci, Tailbone	Құйымшақ	Копчик (лат. <i>Coccigeus</i>)	Coccige
Cock, Rooster (US)	Қораз, Өтеш	Петух	Gallo
Codex	Кодекс	Кодекс	Codice
Coffin, Casket (US)	Табыт	Гроб	Bara
Cohesion	Байланыстылық	Связанность	Coesione
Coil-building method, Coiling Technique, Sequential slab construction	Гаспалау тәсілі	Легочная лепка	Tecnica del colombino, Manifattura a cercini
Coin	Тиын, Мәнет	Монета	Moneta
Coin Edge (1); Rib, Cross Rib (2)	Гурт	Гурт	Bordo (di una moneta) (1); Nervatura, Centina (2)
Coinage/Mintage, Chiselling, Engraving	Бедер салу, Нақыш қондыру	Чеканка	Cesellatura, Conio
Colander, Strainer	Сүзгі	Цедилка	Colino
Collarbone, Clavicle	Бұғана	Ключица	Clavicola
Collapse, Landslide, Slump	Опырылып құлау	Обвал	Crollo, Frana, Smottamento, Scoscendimento
Collar, Necklace	Қоллар	Қоллар (Колье)	Collare, Collana
Collection	Жинақ	Сборник	Collezione
Collection	Жинақтама	Коллекция	Collezione
Collection, Accumulation (of something), Meeting, Assembly (of people)	Топталған, Жиналған	Скопление	Raccolta, Insieme, Assembla
Collection, Set, Assortment	Жиынтық	Набор	Set, Completo, Serie, Assortimento
Collective grave, Collective burial	Біріккен жерлеу	Коллективное захоронение	Tomba collettiva, Sepoltura collettiva
Collet, Bezel, Setting	Ендірме	Вставка	Castone, Inserto, Montatura
Colluvium	Су шайғын кету	Смыв	Colluvium, Terreno colluviale
Colonization, Colonisation (US)	Отарлау	Колонизация	Colonizzazione
Colonnade	Колоннад, Устынгітзбек	Колоннада	Colonnato

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Colony	Отар	Колония	Colonia
Colorant, Colouring agent, Pigment, Dye,	Бояғыш заттар	Краситель	Colorante, Pigmento, Tintura
Colour, Color (US)	Түс	Цвет	Colore
Colour, Paint (1); Tint, Hue (2)	Бояу, Сырлау (1); Рең (2)	Окраска	Colorare, Dipingere (1); Colore, Tinta, Sfumatura (2)
Column (1); Pillar (2)	Ұстын, Бағана	Колонна	Colonna (1); Pilastro (2)
Column, Applied column, Pilaster, Half column, Engaged column	Жартылай бағана	Полуколонна	Lesena, Parasta
Column, Post, Pole, Pillar	Бағана, Ұстын	Столб	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Column, Vertebral column, Spinal column	Омыртқа бағанасы	Позвоночный столб	Colonna Vertebrale, Spina dorsale
Column, Vertebral column, Spinal column	Арқа омыртқа	Позвоночник	Colonna vertebrale, Spina dorsale
Column, Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1); Mountain range, Ridge (2)	Омыртқа (1); Жота, Қырқа (2)	Хребет	Colonna vertebrale (1); Catena montuosa, Dorsale (2)
Comb (1); Crest (2)	Тарақ	Гребень	Pettine (1); Cresta (2)
Combed ornament, Comb-stamped decoration, Comb decoration	Бөцерлі өрнек, Тарақ	Гребёнка (Гребенчатый Орнамент)	Decorazione a pettine, Decorazione stampata a pettine
Combustible, Fuel	Отын	Топливо	Combustibile, Carburante, Propellente
Combustion Chamber	Жану камерасы	Камера сгорания	Camera di combustione
Commander, Chief, Warlord, War chieftain	Көсем, Әскери жетекші	Военный Вождь	Condottiero, Leader militare, Capo militare
Commerce, Trade, Trading	Сауда	Торговля	Commercio, Scambio commerciale
Commodities, Goods, Ware	Құрал-жабдық	Утварь	Merci, Beni
Community	Қауым	Община	Comunità
Community	Қауымдастық	Общность	Comunità
Compact, Dense	Тығыз	Плотный	Compatto, Denso
Compartment	Компартимент	Компартимент	Elemento, Compartimento
Compass	Құбылнама	Компас	Bussola
Compasses, Pair of compasses	Циркуль	Циркуль	Compasso
Complex, Association, Assemblage	Кешен	Комплекс	Complesso, Associazione, Insieme
Component	Құраушы	Компонент	Componente
Component, Part (of a system)	Үзбе, Буын	Звено	Elemento, Componente, Parte (di un sistema)
Composition, Structure	Құрылым	Состав	Composizione, Struttura
Concave	Ойыс	Вогнутый	Concavo
Concentration	Шоғырлану тұжырымдамасы (концепциясы)	Концентрация (Сосредоточение)	Concentrazione
Concept, Conception, Idea	Тұжырымдама	Концепция	Concetto, Idea
Conch	Конх	Конха	Conca, Conca absidale
Concrete	Бетон	Бетон	Calcestruzzo
Concrete, Cement	Цемент	Цемент	Cemento, Calcestruzzo

Condition, State, Position	Ахуал, Күй	Состояние	Stato, Situazione, Condizione
Condition, Bad or Very Bad conditions (or state) of conservation (or preservation)	Апатты жағдай	Аварийное состояние	Cattivo o Pessimo Stato di Conservazione
Conduit	Құбыр	Трубопровод	Condotta
Conduit, Duct, Water pipe	Су гаратқыш	Водовод	Tubo, Condotta, Conduttura
Conduit, Pipe, Tube, Duct (1); Trumpet (2)	Мұржа	Труба	Tubo, Condotta (1); Tromba (2)
Conference	Конференция	Конференция	Conferenza
Conical	Конус пішінді	Конический	Conico
Connection, Link, Relation, Relationship, Correlation	Байланыс, Арақатынас	Связь	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Consecration, Dedication (1); Dedication (2)	Түсіндіру (1); Арнау-өлең (2)	Посвящение	Dedicazione, Consacrazione (1); Dedicazione (2)
Conservation	Консервация	Консервация	Conservazione
Conservation	Қалпына келтіру	Реставрация	Conservazione
Conservation, Bad or Very Bad conditions (or state) of conservation (or preservation)	Апатты жағдай	Аварийное состояние	Cattivo o Pessimo Stato di Conservazione
Conservation, Preservation	Сақтау	Сохранение	Conservazione
Conservator, Restorer	Жаңғыртқыш	Реставратор	Conservatore
Consolidant, Fixative	Бекіткі	Закрепитель	Fissativo, Consolidante, Consolidatore
Consolidation, Strengthening, Fortification, Reinforcement, Backing	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Construction	Құрылыс	Конструкция	Costruzione
Construction	Құрылыс	Строительство	Costruzione
Construction, Building	Салу, Тұрғызу	Возведение	Costruzione, Erezione
Construction, Building, Erection (1); Building, Structure (2)	Құрылыс, Құрылы	Сооружение	Costruzione, Edificazione (1); Edificio, Struttura, Costruzione (2)
Construction, Building, Edifice, Structure	Ғимарат	Здание	Costruzione, Edificio, Struttura, Costruzione
Construction, Building, Structure	Құрылыс	Постройка	Costruzione, Fabbricato, Edificio
Construction, Wood framed construction	Табытша	Грбовище	Costruzione a struttura lignea
Construction trench, Foundation trench, Bedding trench	Шұңқыр	Котлован	Trincea di fondazione
Constructional, Structural	Құрылыстық	Строительный	Costruttivo, Strutturale
Contemporary	Замандас, Қазіргі	Современный	Contemporaneo
Contemporaneous, Synchronous, Simultaneous	Бір мезгілді	Одновременный	Simultaneo, Contemporaneo
Contents	Ішіндегісі	Содержимое	Contenuto
Contents, Maintenance, Substance	Мазмұн	Содержание	Contenuto, Sostentamento
Context, Primary Context	Контекст, Бастапқы контекст	Контекст, Первичный Контекст	Contesto primario
Context, Secondary Context	Контекст, Қосымша контекст	Контекст, Вторичный Контекст	Contesto secondario

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Context, Overdug layer, Overdug context (1); Cross-ditch (2)	Қазылған жер (1); Ор (2)	Перекоп	Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1); Canale trasversale, Trincea trasversale (2)
Context, Stratigraphic Unit	Контекст	Контекст	Contesto stratigrafico, Unità stratigrafica (US)
Context, Stratum, Layer	Стратиграфиялық бірлік, Стратиграфиялық бөлімше	Стратиграфическая Единица	US, Unità stratigrafica
Context, Stratum, Layer, Level	Мәдени кабат	Культурный Слой	Livello, Strato, Contesto
Context, Stratum, Layer	Қабат	Слой	Strato, Livello
Contour Line, Isohypsc	Көлденең (контурлық сызық, Изогитса)	Горизонталь (Контурная Линия, Изогитса)	Isoipsa
Contour, Outline	Абрис	Абрис	Contorno, Sagoma
Contour, Outline, Shape	Кескін, Көрініс, Келбет	Очертаиис	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Contracted burial	Жиырылған қабірлеу	Скорченное погребение	Sepoltura contratta, Sepoltura rannicchiata
Contracted position, Crouched	Бүгілмелі қалып	Согнутое положение	Posizione contratta, Posizione fetale, rannicchiata
Convent, Monastery, Nunnery, Cloister	Монастырь	Монастырь	Monastero, Convento
Conversion, Transmutation, Alteration, Change, Transformation	Айналдыру	Преобразование	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Convex, Protuberant, Prominent	Дөңес, Дөңесті	Выпуклый	Convesso, Protuberante, Prominente, Sporgente
Cooking stone, Baking stone	Асүйлік тас	Кухонный Камень	Pietra ollare, Pietra da cucina
Coping saw, Fretsaw	Егеуіш	Пилка	Seghetto
Copper	Мыс	Медь	Rame
Copper (as adjective)	Мыс	Медный	Rameoso, Di rame, In rame
Copper, Native Copper	Таза мыс	Самородная медь	Rame nativo
Copper Age, Eneolithic, Chalcolithic	Халколит, Энеолит, Мыс ғасыры	Энеолит, Медный Век, Халколит	Età del Rame, Eneolitico, Calcolitico
Coprolite	Копролит	Копролит	Coprolito, Coprolite
Corona, Crown, Wreath (1) Crown, Curb (2)	Венец	Венец	Corona (1); Coronamento, Conclusione (2)
Coronet, Crown	Тәж	Корона	Corona
Cord, String	Жіп	Шпагат	Spago, Filo, Corda
Cordon, Stringcourse	Кордон	Кордон	Cordone, Cordoncino
Core, Nucleus	Өзектас	Ядрище (Нуклеус)	Nucleo
Core, Nucleus	Нуклеус, Өзектас	Нуклеус (Ядрище)	Nucleo
Core, Nucleus, Kernel (1); Ball, Shot (2)	Өзек	Ядро	Nucleo, Cuore (1); Proiettile, Palla (2)
Core drill, Sampler (1); Probe (2); Sound, Tube, Probe (3)	Қуыс бұрғы	Шұп	Sonda di carotaggio (1); Sonda (2); Specillo (3)
Core-shaped scraper	Өзектасты жоңғы	Скребок, Нуклевидный С.	Raschiatoio poliedrico, Raschiatoio nucleiforme
Coriander	Кориандер	Кориандер	Coriandolo
Cornelian, Carnelian	Ақық	Сердолик (Карнеол)	Corniola

Ағылшын – Қазақша – Орысша – Италиян Сөздігі

Corner, Angle	Бұрыш	Угол	Angolo
Cornice, Moulding	Ернеу, Карниз	Карниз	Cornice, Cornicione, Modanatura
Coroplastic art, Coroplastic	Коропластика	Коропластика	Coroplastica
Corpse, (Dead) Body	Марқұм	Покойный	Corpo, Salma
Corpse, Cadaver	Мұрдс	Труп	Cadavere
Correct, Adjust	Дұрыстау	Подправлять, Подправить	Correggere, Ritoccare
Correlation	Корреляция	Корреляция	Correlazione
Correlation, Relation, Relationship, Connection, Link	Байланыс, Арақатынас	Связь	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Corridor, Dromos, Underground Gallery	Дромос, Көрдәліз	Дромос	Dromos, Corridoio, Galleria sotterranea
Corridor, Passageway	Дәліз	Коридор	Corridoio, Ambiente di passaggio, Andito
Corroded	Коррозиялық	Коррозированный (Корродированный)	Corroso
Corrosion	Коррозия	Коррозия	Corrosione
Corsac, Steppe Fox	Қарсақ	Корсақ (лат. <i>Vulpes corsac</i> L.)	Corsac, Volpe delle steppe
Cortex, Stone cortex	Тас қабыршағы	Каменная Корка	Cortice
Corundum	Корунд	Корунд	Corindone
Cosmetic white emulsion	Ақ сыр, Белила	Белила	Maschera, Emulsione
Cossack village, Stanitsa	Станица	Станица	Villaggio (di cosacchi)
Costruccion, Annexe, Attached house	Жалғастыра салынған	Пристройка	Costruzione di un annesso, Annesso, Depandanche
Costume	Костюм	Костюм	Costume
Costume, Attire, Dress clothes, Outfit (1); Headgear, Headdress (2)	Киім (1); Бас киім (2)	Убор	Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1); Copricapo (2)
Coloneaster	Ырғай	Кизильник (лат. <i>Coloneaster</i> sp.)	Coloneaster
Cotton	Мақта	Хлопок	Cotone
Cotton, Made of cotton	Мақталы	Хлопчатый	Cotone, Di cotone, In cotone
Cottonwool	Мақта	Вата	Ovatta
Couch, River-bed (1); Bed, Channel (2)	Тосек (1); Жайылма (2)	Ложe	Letto, Giaciglio (1); Letto, Alveo (2)
Counterfort, Buttress, Spur	Контрфорс	Контрфорс	Contrafforte, Sperone
Countermark	Беткі ою, Зергерлік ою	Надчеканка	Contromarca
Course, Row, Tier	Қатар	Ряд	Fila, Filare, Linea, Corso
Court, Courtyard, Yard	Ауыз	Двор	Corte, Cortile
Covered, Coated	Қапталған, Жалатылған	Облицованный	Rivestito, Ricoperto
Cover, Lid	Қақпақ	Крышка	Coperchio, Copertura
Cover, Coating (2); Covering, Coating (1)	Қоршау (2); Айналдыра салу, Айнала қоршау (1)	Обкладка	Rivestimento, Manto, Copertura (2); Rivestimento, Incamiciatura (1)
Cover with metal (1); Binding Plate, Binding, Chape, Winged chape (2)	Құрсау, Қапғай	Оковка	Coprire con un metallo (1); Fasciatura, Rilegatura, Guaina (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Covered by kurgan (barrow), Tomb located under a burial mound	Қорған астындағы	Подкурганный	Coperto da un tumulo, Sepolura sotto tumulo funerario
Covering of a roof, Roof coating, Roof	Жабын	Кровля	Tetto, Copertura
Covering, Coating (1); Coating, Cover (2)	Айналдыра салу, Айналза қоршау (1); Қоршау (2)	Обкладка	Rivestimento, Incamicatura (1); Rivestimento, Manto, Copertura (2)
Cow, Ox, Bull	Сыыр (Бұқа)	Корова (Бык - м.р.; Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Mucca, Bue, Toro
Cow, Bull (Cattle or Livestock, generally speaking)	Өгіз; Бұқа	Быки (Бык - м.р.; Корова - ж.р) (лат. <i>Bos</i>)	Toro, Mucca (Bestiame, in generale)
Cowrie (or Cowry)	Каура	Каури	Cauri
Cracked, Broken, Fragmented	Сындырылған	Разломанный	Rotto, Frammentario, Spezzato
Crackle, Fissure, Crevice	Жарық	Трещина	Fessura, Fenditura, Crepa, Spaccatura
Craft, Occupation, Profession	Қолөнер	Ремесло	Mestiere, Arte, Professione
Craft, Trade	Өнеркәсіп	Промысел	Mestiere
Craftsman	Қолөнерші	Ремесленник	Artigiano
Craftsman, Artisan	Шебер	Мастер	Artigiano
Crag, Rock	Жартаc, Күз	Скала	Roccia
Cramp(-iron), Crampon, Brace	Тұтка	Скоба	Graffa, Staffa, Braga a ganci, Pinza (per massi)
Cramp, Cramp Iron, Brace, Clip	Құрсау	Обойма	Graffa, Grappa, Fermaglio
Crane	Тырна	Журавль (лат. <i>Grus</i>)	Gru
Craniology	Краниология	Краниология	Craniologia
Crater	Кратер	Кратер	Cratere
Crayfish, Lobster	Су шаяны	Речной рак (лат. <i>Astacus</i>)	Astaco, Gambero di fiume, Omaro, Lupicante
Creation, Product (2); Formation, Education (1)	Құралған, Пайда болған (2); Білім беру (1)	Образование	Creazione, Prodotto (2); Formazione, Educazione (1)
Credence, Faith, Belief, Trust	Сенім	Вера	Fede, Fiducia
Creed, Belief	Наным-сенім	Верование	Credenza
Cremation	Өртелу	Сожжение	Cremazione, Incinerazione
Cremation	Кремация	Кремация	Cremazione
Cremation, Incineration	Мәйітті өртеу	Трупосожжение	Cremazione, Incinerazione
Crenel, Loophole (2); Orbit, Eye socket (1)	Ойық (2); Көз шарасы (1)	Глазница	Feritoia (2); Orbita (1)
Crepidoma	Крепида	Крепида	Crepidoma
Crepidoma, Pedestal, Base, Sockle (1); Foothill (2)	Табаң, Тұғыр (1); Бөктер, Етек (2)	Подножье, Подюжие	Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)
Crescent-shaped Pendant, Lunnar-shaped Pendant, Lunular Ornament	Айпық	Луница	Pendente a forma di falce di luna
Crescent-shaped object, Lunula, Object shapedlike a half-moon	Лулула	Лулула	Lunula

Crested, Ribbed	Қабырғалы	Ребристый (Ребёрчатый)	Costolato, A coste, Con costole
Cretula, Sealing, Seal Impression	Таңба	Отпечаток	Impronta, Cretula
Crevice, Crackle, Fissure	Жарық	Трещина	Fessura, Fenditura, Crepa, Spaccatura
Crib, Manger, Trough	Отғық, Ақыр	Кормушка	Mangiatoia, Greppia, Trogolo
Criss-cross, Cross-hatching decoration, Grid, Lattice Ornamentation	Торлы өрнек	Решётка, Решётчатый Орнамент	Reticolo, Ornamento a rete, Decorazione a reticolo
Cro-Magnon Man, European Early Modern Humans (EEMH)	Кроманьондықтар	Кроманьоның (Кроманьонский человек)	Uomo di Cro-Magnon
Cromlech	Кромлехтер	Кромлех	Cromlech
Cropmark	Кропмарк	Кропмарк, Показатель растительности	Cropmark
Cross	Кірес	Крестъ	Croce
Cross, Pectoral cross	Денеге тағатын кірес	Нательный крест (Наперсный крест)	Croce pettorale
Cross, Transverse, Transversal	Көлденең	Поперечный	Trasversale
Cross vault, Groin vault, Double barrel vault	Кірес күмбезі	Крестовый Свод	Volta a crociera
Crossbow	Арбалет, Аппа найза	Арбалет, Самострел, Балестра, Стреломёт	Balestra
Cross-ditch (2); Overdug layer, Overdug context (1)	Ор (2); Қазылған жер (1)	Перскоп	Canale trasversale, Trincca trasversale (2); Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1)
Cross-hatching decoration, Criss-cross, Grid, Lattice Ornamentation	Торлы өрнек	Решётка, Решётчатый Орнамент	Reticolo, Ornamento a rete, Decorazione a reticolo
Crosspiece	Аркалық	Поперечина	Traversa
Cross-shaped, Cruciform	Кірестәрізді	Крестообразный	Cruciforme, A croce
Cross-shaped, Cruciform	Кірес пішінді	Крестовидный	Cruciforme, A croce
Crouched, Contracted position	Бүгілмеңі қалып	Согнутое положение	Posizione contratta, Posizione fetale, rannicchiata
Crowbar, Pinch-bar	Сүймен	Лом	Palanchino
Crown, Corona, Wreath (1) Crown, Curb (2)	Венец	Венец	Corona (1); Coronamento, Conclusion (2)
Crown, Coronet	Тәж	Корона	Corona
Crownpiece, Headstall, Head collar	Жак, Жақтау	Суголовье	Testiera
Crucible, Melting pot	Отбакыр	Тигель	Crogiolo
Cruciform, Cross-shaped	Кірестәрізді	Крестообразный	Cruciforme, A croce
Cruciform, Cross-shaped	Кірес пішінді	Крестовидный	Cruciforme, A croce
Crude, Coarse, Raw, Rough	Өңделмеген, Шитті	Сырцовый	Greggio, Grezzo
Crumble, Grind, Pulverize, Triturate	Ысқылау	Растирать, Растереть	Macinare, Tritare, Frantumare, Polverizzare
Crumbling	Уатылғыштық	Крошение	Spezzettamento, Sgretolamento, Frantumazione
Crumbling, Breaking up, Crushing	Ұсақтау, Бөлшектеу	Дробление	Sbriciolamento, Sminuzzamento

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Crumbling, Collapse	Түсу	Осыпание	Caduta, Frammento, Frana
Crumbly, Porous, Friable	Борпылдақ	Рыхлый	Friabile, Poroso
Crushing, Crumbling, Breaking up	Ұсақтау, Бөлшектеу	Дробление	Sbriciolamento, Sminuzzamento
Crypt	Крипта	Крипта	Cripta
Crypt, Vault, Vaulted grave	Сағана	Склеп	Cripta, Tomba a volta
Crystal, Hyaline quartz, Quartz rock crystal	Тау хрусталі	Хрусталь, Горный хрусталь	Cristallo di rocca, Quarzo ialino, Cristallo di monte
Cuirass	Кираса	Кираса	Corazza
Cult, Religion, Worship, Religious faith	Дін	Религия	Religione, Devozione, Culto, Fede
Cult, Worship	Табынушылық	Культ	Culto
Cultivator, Agriculturist, Farmer	Жер өңдеуші	Земледелец	Agricoltore, Contadino, Coltivare
Cultural Deposit, Archaeological Deposit	Мәдени қабаттану	Культурное Напластование	Deposito culturale, Deposito archeologico
Cultural heritage monitoring	Мәдени мониторинг	Культурный Мониторинг	Monitoraggio del patrimonio culturale, Tutela del patrimonio culturale
Cultural Resource Management, Cultural Heritage and Preservation Office	Мәдени ескерткіштердің басқармасы	Управление культурных памятников	Soprintendenza dei Beni Culturali, Sovrintendenza archeologica, Amministrazione dei Beni Culturali
Culture, Archaeological Culture	Мәдениет (Археологиялық мәдениет)	Культура (Археологическая Культура)	Cultura, Cultura archeologica
Culture, Material Culture	Материалдық мәдениет	Материальная культура	Cultura materiale
Cuneiform writing	Сына жазуы	Клинопись	Scrittura cuneiforme
Cup mark, Cup-shaped mark, Cupule	Шара тәрізді белгі	Чашевидный знак	Coppella
Cup mark stone	Табақшалы тас	Чашечный камень, Чашечник	Masso coppellato
Cupola (1); Head, Chief (2)	Күмбес (1); Басшы (2)	Глава	Cupola (1); Capo (2)
Cupola, Dome (1); Kumbes (meaning only for Kazakh language) (2)	Күмбес	Купол	Cupola (1); Kumbes (significato valido solo per il Kazakho) (2)
Cuprous, Cupriferous	Мысты	Медистый	Rameoso, Di rame
Cupule, Cup mark, Cup-shaped mark	Шара тәрізді белгі	Чашевидный знак	Coppella
Curb, Bridle, Rein	Жүген	Узда	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Curb, Bridle, Rein	Жүген	Уздечка	Briglia, Briglie, Redini, Freno
Curtain wall (2); Spindle whorl (1)	Шарбақ (2); Ұршық тас (1)	Прясло	Muro non portante, Parete non portante(2); Fusaiola(1)
Curve, Bend, Turn, Meander	Бүгіліс	Изгиб	Curva, Curvatura, Ansa, Meandro
Curved, Bent	Иілген	Изогнутый	Incurvato, Curvato, Piegato
Cusp, Point, Tip	Қырлы ұалтық, Сүйірбұрыш	Остроконечник	Punta, Cuspide
Cusp, Point, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3)	Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбесқанат (3)	Перо	Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3)

Custodian, Keeper, Guardian (1); Curator trustee, Administrator (2)	Сақтаушы	Хранитель	Custode, Guardiano (1); Curatore (2)
Custom, Tradition	Дәстүр	Традиция	Tradizione, Costume
Custom, Tradition, Usage	Дәстүр, Кәде, Ғұрып, Рәсім, Жоралғы	Обычай	Usanza, Uso, Costume
Cut	Қиық, Тілік	Вырез	Taglio
Cut, Incision	Тілік	Надрез	Incisione, Taglio
Cut, Indentation, Dent, Notch	Кертiк	Зарубка	Indentatura, Tacca, Incavo
Cutting, Chopping, Butchering	Мүтелеу	Разделка	Divisione, Separazione, Macellazione
Cutting, Etching, Engraving	Накыштама	Гравировка (Гравирование)	Incisione, Acquaforte
Cutting, Excision	Ойып алу, Кесiп алу	Вырезание	Excisione, Escissione
Cutting, Excision	Ойынған	Вырезка	Taglio, Ritaglio, Excisione
Cutting, Faceting	Қырлау	Гранение	Sfaccettatura
<i>Cyperaceae</i> , Sedges	Қияқ тұқымдасы	Осожовые (лат. <i>Cyperaceae</i>)	<i>Cyperaceae</i> , Ciperacee
Cypress	Сауырағаш	Кипарис (лат. <i>Cupressus</i>)	Cipresso
Cyprinids, <i>Cyprinidae</i> , Carps	Тұқы балық	Карповые (лат. <i>Cyprinidae</i> sp.)	<i>Cyprinidae</i> , Ciprinidi
Czekan, Chekan (1); Puncheon, Chisel (2)	Чекан	Чекан	Chekan, Czekan (1); Punzone, Scalpello, Cesello (2)

D

English	Kazakh	Russian	Italian
Dagger	Қанжар	Кинжал	Pugnale
Damage, Breakage	Бұзылу	Повреждение	Danno, Danneggiamento, Guasto, Rottura
Damaged	Бұзылған	Повреждённый	Guasto, Danneggiato
Damascening	Дамаскинаж	Дамаскинаж	Agemina, All'agemina
Damascening	Әшекейлеу (Кертiк)	Тауширование (Насечка)	Aginatura, All'agemina
Damascening, Inlay (1); Impression, Cutting, Notching (2)	Керту, Ою	Насечка	Intarsio, Tarsia, Agemina (Agerminazione) (1); Intaccatura, Impressione, Tacca (2)
Damp, Wet	Шинкі, Шала	Сырой	Umido, Bagnato
Dart, Javelin	Қысқа салты найза	Дротик	Giavellotto, Lanciotto, Dardo
Data, Information	Мағлұмат, Мәлімет	Данные	Dati, Informazioni
Data, Isolated Data, Isolated find	Жеке олжа	Изолированная Находка	Singolo ritrovamento, Ritrovamento isolato
Date	Мерзім	Дата	Data
Date palm, Date (fruit)	Кұрма пальмасы	Финиковая пальма, Феникс, Финик (лат. <i>Phoenix dactylifera</i>)	Palma da datteri o dattilifera, Dattero (frutto)
Dating, Chronology	Мерзімдеу	Датировка (Датирование)	Datazione, Cronologia
Dating (3), Chronology (1,2)	Хронология	Хронология	Cronologia (1,2); Datazione (3)
Dating, Absolute Dating, Absolute Chronology	Мерзімдеу, Абсолюттік мерзімдеме	Датировка, Абсолютная Д.	Datazione assoluta, Cronologia assoluta

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Dating, Archaeomagnetic dating	Археомангнитті мерзімдеу	Археомангнитная Датировка	Datatione archcomagnetica
Dating, Cross dating	Мерзімдеу, Тоғыспалы мерзімдеу	Датировка, Перекрёстная Датировка	Datatione incrociata
Dating, Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Мерзімдеудің обсидианды әдісі	Обсидиановый метод датировки	Datatione dell'idratazione dell'ossidiana
Dating, Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Обсидиан әдісі арқылы мерзімдеу (Обсидианның гидратация әдісі)	Датировка по обсидиановому методу (Метод гидратации обсидиана)	Datatione dell'idratazione dell'ossidiana
Dating, Potassium-argon dating (K-Ar)	Калий-аргон әдісі	Калий-аргоновый метод	Datatione al Potassio-Argo
Dating, Potassium-argon dating (K-Ar)	Калий-аргондық әдісі бойынша мерзімдеу	Датировка по калий-аргоновому методу	Datatione al Potassio-Argo, Metodo del Potassio-Argo (radiopotassio)
Dating, Radiocarbon dating, C14, Isotope chronology, Radioactive Chronology	Изотопты хронология	Изотопная Хронология	Metodo del carbonio 14
Dating, Radiocarbon dating, Carbon 14 dating	Радиоқомиртекті мерзімдеу	Радиоуглеродная Датировка	Datatione al radiocarbonio (o al C 14)
Dating, Relative Dating, Relative Chronology	Мерзімдеу, Салыстырмалы мерзімдеу	Датировка, Относительная Д.	Datatione relativa, Cronologia relativa
Dating, Thermoluminescence Dating	Термолюминесцентті мерзімдеу	Термолюминесцентная Датировка	Datatione alla termoluminescenza
Dating, Tree-ring dating	Дендрохронологиялық мерзімдеу	Дендрохронологическая Датировка	Datatione calibrata sulla dendrocronologia
Dating, Varve Dating	Варвохронология	Варвохронология	Datatione per mezzo delle varve
Dating, Varve Dating	Балшық таспа арқылы мерзімдеу (Балшық таспа әдісі)	Датировка по методу ленточных глин (ленточных глин метод)	Metodo delle varve
Datum plane, Datum level, Datum line	Нөлдік белгі	Нулевая Отметка	Piano di riferimento
Datum point, Reference point, Benchmark	Қада белгі	Репер	Punto zero, Punto base, Punto di riferimento, Parametro
Dead (adj. and noun)	Өлген	Умерший	Morto, Il morto
Debitage, Flake, Pièce esquilee, Splinter	Тас жанқа, Сындырынды (Aspetto Viktor, ancora da suddividere)	Отщеп	Scheggia, Scaglia
Debitage, Debris, Waste, Waste flakes, Chips	Тас ондеудің қалдықтары	Отходы каменного производства	Scarti, Debitage, Debris
Debris, Detritus, Drift	Қиыршық тас, Шағыл, Жарықшақталған тас	Щебень	Pietrisco, Detrito
Debris, Waste	Сынықтар, Жарықшақтар	Осколки	Avanzi, Scarti, Detriti
Debris, Waste	Жарықшалар	Обломки	Detriti, Scarti, Resti
Debris, Waste, Rubble, Scraps, Shreds	Қиық	Обрезки	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Decay, Decline, Wane	Құлдырау	Упадок	Degrado, Declino, Calo, Decadimento
Decay, Decompose, Rot	Шіру	Истлевать, Истлеть	Ridursi in polvere o in cenere, Decomposi
Decay, Putrefaction, Decomposition	Іріп -шіру	Тление	Putrefazione, Cosa putrefatta, Decomposizione

Decayed, Putrified, Putrid, Decomposed	Іріп-шірген	Разложившийся	Decolorato, Putrefatto, Guasto
Deciphering, Interpretation, Decoding, Decryption	Дешифровка, Шифрды оқу	Дешифровка	Interpretazione, Decodifica
Decline, Decay, Wane	Құлдырау	Упадок	Degrado, Declino, Calo, Decadimento
Decoding, Deciphering, Interpretation, Decryption	Дешифровка, Шифрды оқу	Дешифровка	Interpretazione, Decodifica
Decompose, Decay, Rot	Шіру	Истлеть, Истлеть	Ridursi in polvere o in cenere, Decomorsi
Decomposed, Decayed, Putrified, Putrid	Іріп-шірген	Разложившийся	Decolorato, Putrefatto, Guasto
Decomposition	Ыдырау	Разложение	Decomposizione
Decomposition, Decay, Putrefaction	Іріп-шіру	Тление	Putrefazione, Cosa putrefatta, Decomposizione
Decor, Decoration	Декорация, Сахна суреті	Декорация	Decoro, Decorazione
Decorate, Ornament, Adorn	Әшекейлеу, Безендіру, Әлемілеу, Әсемдеу	Украшать, Украсить	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Decorated, Painted	Боюлы	Расписной	Dipinto, Decorato
Decoration, Adornment, Ornament, Embellishment	Әшекей	Украшение	Decorazione, Ornamento
Decoration, Combed ornament, Comb-stamped decoration, Comb decoration	Бедерлі өрнек, Тарақ	Гребёнка (Гребенчатый Орнамент)	Decorazione a pettine, Decorazione stampata a pettine
Decoration Cross-hatching decoration, Criss-cross, Grid, Lattice Ornamentation	Торлы өрнек	Решётка, Решётчатый Орнамент	Reticolo, Ornamento a rete, Decorazione a reticolo
Decoration, Egg-and-anchor, Egg-and-dart, Egg-and-tongue	Овы, Жұмырқа тәрізді ою	Овы	Ovoli, Decorazione ad ovoli
Decoration, Excised decoration	Оймалы өрнек	Выемчатый Орнамент	Decorazione excisa
Decoration, Excised decoration	Иір ойықты өрнек	Нарезной орнамент	Decorazione incisa, Decorazione ad incisione
Decoration, Herringbone pattern	Шырыша өрнек	Елочный Орнамент	Motivo a spina di pesce
Decoration, Finish, Refinement	Әрлеу	Отделка	Rifinitura, Raffinamento, Decorazione
Decoration, Pattern, Design	Өрнек	Узор	Motivo, Ornamento, Decorazione
Decoration, Pearl-shaped decoration, Bossed decoration, Pruned decoration	Інжу өрнегі	Жемчужинный орнамент	Decorazione a perle, Decorazione a bugne
Decoration, Plastic decoration, Applied decoration	Жабыстырылған бастырма	Налеп (Налепная Апликация)	Applicazione, Applicazione plastica, Cordone
Decoration, Rippled Decoration, Ripple burnishing, Wavy decorative motif	Иректі өрнек	Волнистый Орнамент	Decorazione ondulata
Decoration, Scratched decoration	Тырналған ою-өрнек	Процарапанный орнамент	Decorazione graffita
Decoration, Stamped Decoration, Impressed Decoration	Қалыпты өрнек	Штампованный Орнамент	Decorazione impressa, Decorazione Stampata

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Decorations, Ornamentation	Өрнек	Орнамент	Ornamentazione, Ornamento, Decorazione
Decorative pattern, Motif, Motive	Бейне	Мотив	Motivo, Disegno, Schema ornamentale
Decorative spiral motif, Volute, Ringlet	Шырмауық	Завиток	Riccio, Spirale, Voluta
Decryption, Decoding, Deciphering, Interpretation	Дешифровка, Шифрды оқу	Дешифровка	Interpretazione, Decodifica
Dedication, Consecration (1); Dedication (2)	Түсіндіру (1); Арнау-өлең (2)	Посвящение	Dedicazione, Consacrazione (1); Dedicazione (2)
Deer, Red deer	Бұғы, Асыл Тұжымды Бұғы, Марал	Олень, благородный олень, Марал (лат. <i>Cervus elaphus</i> L.)	Cervo rosso, Cervo nobile
Deer, Roe, Siberian roe deer, Eastern roe deer	Елік	Косуля, Сибирская косуля (лат. <i>Capreolus pygargus</i> L.)	Capriolo, Capriolo orientale, Capriolo siberiano
Defect, Flaw	Ақау	Дефект	Difetto
Defect, Discarded part, Waste, Reject	Ақау, Брак	Брак	Scarto, Difetto
Defective, Imperfect, Unfit, Unusable	Жарамсыз	Негодный	Non adatto, Inidoneo, Cattivo, Scadente, Difettoso
Defensive	Қорғаныс	Оборонительный	Difensivo, Di difesa, Della difesa
Definition	Анықтама	Определение	Definizione, Determinazione
Deformation	Деформация	Деформация	Deformazione
Delineation, Outline	Айқын сызба	Прорисовка	Delineamento, Delineazione
Dell	Қойнау, Алқал	Лощина	Valletta, Valloncello, Piccola valle
Delta, Mouth (of a river), Estuary (1); Mouth (of vessel), Opening (2)	Құйылыс, Саға	Устье	Foce (1); Bocca, Imboccatura del vaso (2)
Dendrochronology	Дендрохронология	Дендрохронология	Dendrochronologia
Dense, Compact	Тығыз	Плотный	Compatto, Denso
Dent, Indentation, Cut, Notch	Керткі	Зарубка	Indentatura, Tacca, Incavo
Dent, Impression, Indent, Nick	Майысқан	Вмятина	Ammaccatura, Impressione, Tacca
Denticulate tool, Toothed tool	Тіктісті қару	Зубчатое орудие	Strumento dentato, Denticolato in pietra
Denticulate, Denticulated, Dentated, Toothed, Serrated	Тісті	Зубчатый	Dentato, Denticolato
Department, Archaeological Institute, Archaeological Department	Археология институты	Институт Археологии	Istituto di Archeologia, Dipartimento di Archeologia
Depletion, Breakdown, Exhaustion (1); Destroyed, Wrecked, In ruins (2)	Бұзылу	Развал	Degrado, Distruzione (1); Rovina, Collasso (2)
Deposit, Alluvial Deposit	Аллювиалды қабаттану	Аллювиальное напластование	Deposito alluvionale
Deposit, Cultural Deposit, Archaeological Deposit	Мәдени қабаттану	Культурное напластование	Deposito culturale, Deposito archeologico
Deposit, Field	Кен орны	Месторождение	Giacimento, Deposito
Deposit, Layer, Stratification, Strata	Қатпар	Напластование	Stratificazione, Deposito stratificato

Deposit, Sediment	Қыртыстану, Қабаттану	Отложение	Deposito, Sedimento
Deposits, Acolian Deposits	Эолдық шөгінділер	Эоловые отложения	Depositi colici
Depository, Depot, Store, Storeroom, Stockroom	Қойма	Хранилище	Deposito, Magazzino
Depository, Pantry, Larder, Storeroom, Warehouse, Store house	Қойма	Кладовая	Magazzino, Deposito, Dispensa
Depression, Basin, Hollow	Қазаншұңқыр	Котловина	Depressione, Conca
Depression, Hollow	Ой, Ойдым, Ойпаң, Шұқыр	Впадина	Depressione, Fossa, Avvallamento
Depression, Hollow	Тереңдесту	Углубление	Cavità, Depressione
Depth	Тереңдік	Глубина	Profondità
Description	Сипаттама, Суреттеме	Описание	Descrizione
Desert Varnish	Шол тотығы	Пустынный лак, Загар пустынный или солнечный	Vernice del deserto
Design, Decoration, Pattern	Өрнек	Узор	Motivo, Ornamento, Decorazione
Design, Plan, Planning (1); Appearance, Form, Guise (2)	Дайындау, Рәсімдеу (1); Сыртқы келбеті (2)	Оформление	Design, Progettazione (1); Design, Forma, Veste (2)
Designation, Marking, Sign, Indication, Label	Белгілеу	Обозначение	Designazione, Marchio, Segno, Indicazione
Destruction	Бұзу	Разрушение	Distruzione
Destructive	Бұзушы	Разрушающий	Distruttivo
Detailed, Circumstantial	Егжей-тегжейлі	Подробный	Dettagliato
Deterioration, Wear, Wear-and-tear	Тоздыру	Изнашивание	Logoramento, Deterioramento
Determinism, Ecological determinism	Экологиялық детерминизм	Экологический Детерминизм	Determinismo ecologico, Determinismo Ambientale
Detrition, Chafing, Abrasion, Attrition	Үйкеліп тозу, Уатылып	Истирание	Abrasion, Logoramento
Detritus, Debris, Drift	Шағыл, Жарықшақталған тас, Қиыртық тас	Щебень	Pietrisco, Detrito
Device	Құрылғы	Устройство	Congegno, Dispositivo
Device	Аспап, Құрал	Прибор	Congegno, Dispositivo
Diachronic	Диахроңдық	Диахронический	Diacronico
Diadem	Тәті	Диадема	Diadema
Diagnostic	Диагностикалық	Диагностический	Diagnostico
Diagram, Sketch, Scheme	Схема, Сұлба	Схема	Schema, Schizzo, Diagramma
Diameter	Диаметр	Диаметр	Diametro
Diamond	Алмаз	Алмаз	Diamante
Dianthus, Carnation (<i>D. caryophyllus</i>), Pink (<i>D. plumarius</i>), Sweet William (<i>D. barbatus</i>)	Қалампыр	Гвоздика (лат. <i>Dianthus</i>)	Garofano, <i>Dianthus</i>
Diaphancity, Diaphanousness, Transparency	Мөлдірлік, Тұнықтық	Прозрачность	Trasparenza, Diafanità
Diaphanous, Transparent, Limpid, Clear	Мөлдір, Тұнық	Прозрачный	Trasparente, Diafano, Pulito, Chiaro
Dice	Топаи ойыны	Кости	Dado

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Dic, Punch	Қалып	Штамп	Punzone, Matrice
Dic, Stamp	Пунсон	Пунсон	Punzone
Diffusion	Диффузия	Диффузия	Diffusione
Diffusion, Introduction, Propagation	Енгізу	Внедрение	Introduzione, Propagazione, Diffusione
Dig, Excavate	Қазу	Копать	Scavare
Digger, Excavator	Экскаватор	Экскаватор	Escavatore, Escavatrice
Digging stick	Қазғыш таяқ (Жерқазғыш)	Палка-копалка (Землекопалка)	Bastone da scavo
Digging stick weight	Салмақбергіш	Утяжелитель	Peso in pietra con foro per calettatura di un bastone
Dig up, Excavate, Unearth, Uncover, Recover	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Dilute, Water down	Сұйыту	Разбавлять, Разбавить	Diluire
Dimension, Measure	Өлшеу	Измерение	Misura, Dimensione
Dimension, Measurement, Size	Өлшем	Размер (Размеры)	Misura, Dimensione
Dinos	Динос	Динос	Dinos
Dipper, Ladle, Scoop	Ожау, Асауыш	Черпак	Mestolo, Paletta
Dipper, Ladle, Scoop (1); Scoop or Ladle with zoomorphic handle (2)	Ожау, Шөміш	Ковш	Mestolo (1); Mestolo con manico zoomorfo (2)
Direct, Straight	Тік	Прямой	Diritto, Retto
Direction	Бағыт	Направление	Direzione
Dirty, Uncleaned	Тазартылмаған	Нечищенный	Non pulito, Sporco
Disarticulated	Жекеленген	Разрозненный	Disarticolato
Disarticulated Bones	Ауыстырылған сүйектер	Перемешанный кости	Ossa disarticolate, Ossa senza connessione anatomica
Disaster, Calamity, Wreck, Accident	Апат	Крушение	Incidente, Sciagura, Relitto
Disc, Disk (US)	Диск	Диск	Disco
Disc, Intervertebral disc, Intervertebral disk	Омыртқа аралық дискі	Межпозвоночный Диск	Disco intervertebrale
Discarded part, Waste, Reject, Defect	Ақау, Брак	Брак	Scarto, Difetto
Disclosure, Discovery, Finding	Табу, Айқындау	Обнаружение	Ritrovamento, Scoperta
Discontinuous, Uneven, Irregular	Әркелкі, Ауытқымалы	Неравномерный	Non uniforme, Diseguale, Discontinuo
Discover, Uncover, Find	Табу	Находить, Найти	Trovare, Scoprire, Reperire
Discovery	Ашылу, Ашылым	Открытие	Scoperta
Discovery, Disclosure, Finding	Табу, Айқындау	Обнаружение	Ritrovamento, Scoperta
Discovery, Find, Finding	Олжа	Находка	Reperto, Rinvenimento, Scoperta
Dish (or Saucer) for flower-pots	Түпқойма	Поддон	Sottovaso
Dish, Plate	Табак	Блюдо	Piatto
Dish, Small Dish, Saucer	Табакша	Блюдце	Piattino, Sottocoppa
Dispersion, Dispersal, Scattering	Шашу	Разброс	Dispersione
Displacement	Орыннан алу; Жылжыту	Смещение	Rideposizione

Distal Side, Distal Part (of an artefact)	Алишактық қыр, Алишактық бөлік	Дистальная Сторона, Дистальная Часть	Lato distale, Parte distale (di un manufatto)
Distribution	Таралу	Распространение	Distribuzione
Distribution	Үлесірім	Распределение	Distribuzione
District, Area, Allotment, Lot, Plot	Аумақ, Төлім	Участок	Terreno, Lotto, Appezamento, Area
District, Region, Province (1); Sphere, Field, Domain (2); Region (3)	Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3)	Область	Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2); Regione (3)
District, Quarter	Квартал, Орам	Квартал	Quartiere, Rione
Ditch, Gutter	Жыра, Ор	Канава	Fossato di scolo, Fossetta, Zanella
Ditch, Moat	Ор, Шұңқыр	Ров	Fossato, Canale, Fosso
Divide	Бөлу	Разделить	Dividere, Separare
Divine, Holy, Blessed, Sacred	Әулие, Қасиетті	Святой	Santo, Sacro
Document, Anepigraphic Document	Анэпиграфты сескерткіш	Анэпиграфный Памятник	Documento Anepigrafico
Dog (Dog, Bitch)	Ит	Собака (Пёс - м.р.; Собака - ж.р.) (лат. <i>Canis lupus familiaris</i>)	Cane (Cane, Cagna)
Dogrose, Wild rose	Итмұрын	Шиповник (лат. <i>Rosa sp.</i>)	Rosa Canina
Dolichocephalic, Long-headed skull	Доліхокранды (Доліхцефал)	Доліхокранный (Доліхцефал)	Dolicocefalo
Dolmen	Дольмен	Дольмен	Dolmen
Domain, Sphere, Field (2); Region (3); Region, Province, District (1)	Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3); Облыс (1);	Область	Settore, Branca (2); Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1)
Dome, Cupola (1); Kumbes (meaning only for Kazakh language) (2)	Күмбес	Купол	Cupola (1); Kumbes (significato valido solo per il Kazakho) (2)
Domestication	Мәдениеттендіру	Окультурияне	Domesticazione
Domestication	Қолға үйрету	Приручение	Domesticazione
Domestication	Доместикация, Қолға үйрету	Доместикация (Одомашнивание)	Domesticazione
Donjon	Донжон	Донжон	Dongione
Donkey, Ass	Есек	Осёл, Домашний осёл, Ипак (лат. <i>Equus asinus</i>)	Asino, Somaro, Ciuco
Donkey, Wild donkey, Wild ass	Есек, Жабайы есек	Осёл, Дикий осёл (лат. <i>Equus asinus</i>)	Asino selvatico, Somaro, Ciuco
Door, Wicket, Wicket door, Wicket gate	Есікше	Калитка	Porticina, Cancellino, Cannelletto
Doorstep, Threshold	Әкішелік	Подплатник	Soglia
Dorsal surface, Back, Spine	Арқа	Спинка	Schiena, Dorso
Dot, Point	Нүкте	Точка	Punto
Dotted, Punctate, Punctuated	Нүктелі	Точечный	Punteggiato, A punti
Double Axe, Two-edged axe	Екі жүзді балта, Балта	Топор, Двойной Топор	Ascia bipenne
Double-edged	Екі жүзді	Обоюдоострый	Doppio taglio, A doppio taglio
Double-handled, Two-handled	Қос тұтқалы	Двуручный	Due manici, A due manici
Dowel, Dowel pin	Пирон	Пирон	Perno

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Drain, Drainage system, Gutter	Суағар	Водосток	Condotta, Condotta di scarico, Sistema di drenaggio
Drainage canal	Суағар арық, Суағар канал	Водосточный Канал	Canale di drenaggio
Drake, Duck, <i>Anatidae</i>	Үйрек тұқымдастылар	Утиные (селезень - м.р; утка - ж.р) (лат. <i>Anatidae</i>)	Anatra, <i>Anatidae</i>
Draughtsman, Draftsman (US)	Сызбашы	Чертёжник	Disegnatore
Draughtsman, Draftsman (US), Artist	Суретші	Художник	Artista, Disegnatore, Tecnico del disegno
Draw	Сурет салу	Рисовать	Disegnare
Draw, Tracc, Sketch	Сызу, Сызық салу	Прочерчивать, Прочертить	Tracciare, Disegnare
Drawbridge	Ашпалы көпір, Көтермелі көпір	Подъёмный Мост	Ponte levatoio
Drawing	Сызба	Чертёж	Disegno
Drawing	Сымдау	Волочение	Trafilatura
Drawing, Figur, Picture, Image, Painting	Сурет	Рисунок	Disegno, Figura, Immagine, Cartina, Fotografia
Drawing board	Планшет	Планшет	Tavoletta da disegno
Drawknife, Drawshave	Үңғуыр, Қайқы пышак	Скобель (Струг. Рабо)	Coltello a due manici, Coltello carradore
Drawknife, Drawshave, Plane (1); Boat (2)	Жонба (1); Струг (2)	Струг	Pialla (1); Barca, Imbarcazione (2)
Dress, Toilet (1); Toilet, Lavatory, Bathroom (2)	Туалет	Туалет	Toiletta, Pulizia, Vestizione (1); Toilette, Bagno, Servizi (2)
Dressing, Fertilizer, Manure	Тынайтқыш	Удобрение	Concime, Letame
Dressing Axe, Tooth Axe, Bush hainmer	Тіктігі балта	Зубатка	Ascia dentata, Ascia a lama dentata, Bocciarda, Martellina
Drift, Debris, Detritus	Қиырпық тас, Шағыл, Жарықлақталған тас	Щебень	Pietrisco, Detrito
Drift, Horizontal Gallery	Үңғыма	Штольня	Cunicolo, Galleria orizzontale
Drill, Borer	Бұрғы	Сверло	Perforatore, Trapano
Drill, Bow (1); Bow (of a fibula or brooch) (2)	Лучок	Лучок	Arco, Trapano ad arco (1); Arco (di una fibula o spilla) (2)
Drilling, Boring, Perforation	Бұрғылау	Сверление	Perforazione, Trapanatura
Drill, Probe, Core barrel	Зонд	Зонд	Sonda, Carotiere, Carotatore
Drippings	Сұйықтық ізі	Подтёк	Colaticcio, Sgocciolatura
Drips	Ақмырн ағыс	Струйка	Sgocciolatura
Drips, Drops, Runs	Сұйықтың қатпары	Натёки	Gocce, Sgocciolatura
Dromedary, Arabian Camel	Нар немесе дромедар	Одногорбый верблюд или дромедар (лат. <i>Camelus dromedarius</i>)	Dromedario
Dromos, Corridor, Underground Gallery	Дромос	Дромос	Dromos, Corridoio, Galleria sotterranea
Drops, Drips, Runs	Сұйықтың қатпары	Натёки	Gocce, Sgocciolatura
Drum, Tambour (1); Outer door (2)	Тамбур	Тамбур	Tamburo (1); Antiporta (2)
Duck	Үйрек	Утка (лат. <i>Anas platyrhynchos</i>)	Anatra

Duct, Conduit, Pipe, Tube (1); Trumpet (2)	Мұржа	Труба	Tubo, Condotta (1); Tromba (2)
Duct, Conduit, Water pipe	Су таратқыш	Водовод	Tubo, Condotta, Conduittura
Duct, Pipe, Tube	Түтік	Трубка	Tubo, Condotta, Tubatura, Conduittura
Duke, Kniaz, Knyaz, Knez, Prince	Кінәз	Князь	Principe, Duca, Knjaz', Kniaz, Knez
Drake, Duck	Үйрек тұхымдастылар	Уткиные (селезень - м.р; угка - ж.р) (лат. <i>Anatidae</i>)	Anatra
Dug-out canoe, Canoe (2); Shuttle (1)	Қайық (2); Тігін машинасының қайығы (1)	Челнок	Piroga scavata da tronco (2); Navetta, Spola (1)
Dukach	Дукач	Дукач	Dukach
Dump, Back dirt	Үйінді	Отвал	Scarico, Terreno di scavo, Terreno ammassato (durante lo scavo)
Dump, Dumping ground, Tip	Қоқыс тастайтын жер	Свалка	Discarica, Rifiuti, Mucchio di rifiuti
Durra, Sorghum, Broomcorn	Қонақ жүгері	Сорго (лат. <i>Sorghum</i>)	Sorgo, Saggina
Dusty	Тозаңды	Пылевой	Polveroso
Dwellers, Population, Human dwellers	Халық, Ел-жұрт	Население	Popolazione, Abitanti
Dwelling, Habitation, House	Үй-жай, Баспана	Жилище	Abitazione, Dimora, Casa
Dwelling, House	Үй	Дом	Casa, Abitazione
Dwelling, Pit dwelling, Pit house, Semi-dogout dwelling	Жертөле	Землянка	Abitazione seminterrata, Casa o Capanna interrata
Dwelling, Pit house, Subterranean dwelling, Semi-dug house, Semi dug-out	Жартылай жеркепе, Жартылай жертөле	Полуземлянка	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Dye, Colorant, Colouring agent, Pigment	Бояғыш заттар	Краситель	Colorante, Pigmento, Tintura
Dye, Paint, Pigment	Сыр, Рең, Бояу	Краска	Pittura, Tintura, Pigmento
Dynasty	Әулет	Династия	Dinastia

E

English	Kazakh	Russian	Italian
Eagle, Golden Eagle	Бүркіт	Беркут (лат. <i>Aquila chrysaetus</i> L.)	Aquila reale
Ear (1); Handle (of a vessel) (2)	Құлақ (1); Ілгек (2)	Ухо	Orecchio (1); Presa, Ansa (2)
Early Classical Antiquity	Ерте антика дәуірі	Ранняя Античность	Classicità antica, Fase antica della Classicità
Early, Ancient	Ерте	Ранний	Antico, Vecchio
Earring	Сырма	Серьга	Orecchino
Earth, Land (1); Ground, Soil (2)	Жер	Земля	Terra (1); Terra, Terreno, Suolo (2)
Earth, Pisé, Rammed Earth, Packed earth	Саз балшықтан істелген; Саз балшықтан салынған	Глинобитный	Pisé, in Terra battuta, di Terra battuta
Earthenware, Terracotta, Baked clay	Терракота, Өртеген кірпіштер	Терракота	Terracotta
Earthly, Terrestrial	Құрлық, Құрлықтағы	Сухопутный	Terrestre, Di terra

Earthwork, Embankment, Artificial mound	Үймә	Насыпь	Collina artificiale, Terrapieno, Monticolo
Earthwork, Embankment, Bank, Agger, Rampart	Үймә дуал	Вал	Bastione, Baluardo, Argine
East, Orient	Шығыс	Восток	Est, Oriento
Eastern, East, Oriental	Шығыстық	Восточный	Est, Orientale
Ecofacts	Экофактілер	Экофакты	Ecofatti
Ecological determinism	Экологиялық детерминизм	Экологический детерминизм	Determinismo ecologico, Determinismo Ambientale
Ecological Niche	Экологиялық қуыс	Экологическая ниша	Nicchia ecologica
Economic	Шаруашылықты	Хозяйственный	Economico, Dell'economia
Economy	Шаруашылық	Хозяйство	Economia
Edge, Band, Selvage	Жиек	Кромка	Spigolo, Bordo, Margine, Cimoso
Edge, Blade	Жүз	Лезвие	Filo, Lama, Taglio
Edge, Border	Әдітме	Окаёмка	Orlo, Bordo, Orlatura
Edge, Border, Fringe	Аймақ, Шет	Край	Bordo, Limite, Orlo, Margine
Edge, Flange, Flanged edge	Жиксеу	Закраина	Bordo, Orlo, Bordo flangiato
Edge, Point	Ұшы	Остриё	Punta, Lama
Edge, Side	Борт, Өңір	Борт	Bordo, Sponda, Margine, Orlo
Edifice, Building, Structure, Costruction	Ғимарат	Здание	Costruzione, Edificio, Struttura, Costruzione
Editorship, Editing (1); Editorial Board, Publishers, Publishing House (2)	Редакциялау (1); Редакция (2)	Редакция	Redazione, Revisione (1); Editore, Editori, Casa editrice (2)
Education, Formation (1); Creation, Product (2)	Білім беру (1); Құралған, Пайда болған (2)	Образование	Formazione, Educazione (1); Creazione, Prodotto (2)
Efflorescence	Ону	Выцветы	Efflorescenza
Egg-and-anchor, Egg-and-dart, Egg-and-tongue	Овы, Жұмыртқа тәрізді ою	Овы	Ovuli, Decorazione ad ovuli
Egg-shaped, Oval	Жұмыртқа тәріздес, Жұмыртқа тәрізді	Яйцевидный	Ovale, a forma d'uovo, Ovoidale
Einkorn	Дара дәнді жабайы бидай	Полба-однозернянка, Айнкори (лат. <i>Triticum boeoticum</i> , <i>Triticum monococtum</i>)	Piccolo fatto, Farragine
Elbow	Шынтақ	Локоть	Gomito
Elbow Bone, Ulna	Шынтақ жілік	Локтевая кость (лат. <i>Ulna</i>)	Ulna
Electrum	Электр	Электр	Elettro
Electrum	Электрон, Электрум	Электрон, Электрум	Elettro
Element	Элемент	Элемент	Elemento
Elements, Traces, Trace elements	Қоспалар	Примеси	Elementi in traccia
Elevation, Rise	Жоғарылау	Возвышение	Elevazione, Altura
Elk, Eurasian elk (Europe), Moose (North America)	Бұлан	Лось (лат. <i>Alces alces L.</i>)	Alce
Elm, Elm-tree, Ulmus	Шегіртпін	Вяз или Ильм (лат. <i>Ulmus sp.</i>)	Olmo

Elm, Chinese Elm, Lacebark Elm	Қарағаш	Карагач (лат. <i>Ulmus parvifolia</i>)	Olmo cinese
Elongated	Ұзарған	Удлиненный	Allungato, Esteso
Elongated	Созылтпақы	Вытянутый	Allungato
Embalmed	Бальзамдау	Набальзамированный	Imbalsamato
Embalming	Бальзамдау	Бальзамирование	Imbalsamazione
Embankment, Earthwork, Artificial mound	Үйме	Насыпь	Collina artificiale, Terrapieno, Monticolo
Embankment, Earthwork, Bank, Agger, Rampart	Үйме дуал	Вал	Bastione, Baluardo, Argine
Embellishment, Adornment, Decoration, Ornament	Әшекей	Украшение	Decorazione, Ornamento
Emblema, Emblem	Танымбелгі	Эмблема	Emblema
Embrasure, Loophole, Balistraria, Arrow slit	Атыс ойығы	Бойница	Feritoia
Embroidered	Кестеленген	Расшитый	Ricamato, Decorato col ricamo
Embroidery	Кесте	Вышивка	Ricamo
Emerald	Зубаржат	Изумруд	Smeraldo
Emergence of a culture, Genesis of a culture	Мөденигенез	Культурогенез	Genesi di una cultura, Origine di una cultura
Emmer, Emmer Wheat, Hulled Wheat (US)	Эммер, Екі данді бидай, Борай бидай	Пшеница двузернянка, Полба, Эммер (лат. <i>Triticum dicocum</i>)	Farro, Farro dicocco, Emmer
Empire	Империя	Империя	Impero
Empire, Power, State (1); Orb, Globus Cruciger (2)	Держава, Күйлі мемлекет (1); Держава (2)	Держава	Dominio, Potere, Stato, Nazione (1); Globo, Globo Crucigero (2)
Employment, Use, Purpose	Тұтыну	Употребление	Uso, Impiego
Empty	Бос	Пустой	Vuoto
Emulation	Эмуляция	Эмуляция	Emulazione
Enamel	Эмаль	Эмаль	Smalto
Enamel, Cloisonné	Клуазоне	Клуазоне	Cloisonné
Enamel, Glaze	Әйнекей	Полиня	Vetrina, Invetriatura, Smalto
Enameling, Enamel	Эмальдану, Эмальдау	Эмалирование	Smaltare
Encampment, Camp	Лагерь	Лагерь	Campo, Accampamento
Encampment, Camp, Station, Site	Тұрақ	Стоянка	Campo, Accampamento, Sito
Camp, Pastoralists' camp, Eurasian nomad encampment (1); Pastoralist area, territory (2)	Қош	Кочевье	Campo, Stazione di pastoralisti (1); Territorio, Area degli allevatori (2)
Encaustic	Балауыз кескіндемесі	Энкаустика	Encausto, Pittura ad encausto
Enclosure, Fence	Қоршау, Шарбақ	Ограда, Оградка	Recinzione, Recinto
Enclosure, Funerary enclosure	Жерлеу қоршауы	Погребальная оградка (Погребальная ограда)	Recinto funerario
Enclosure, Pen, Animal Enclosure	Қаша	Загон	Recinto (per animali), Stazzo
Encoche, Notch	Ойық	Выемка	Intaccatura, Tacca
Encoched Tool, Notched Tool	Анқош (Оймалы құрал)	Анқош (Выемчатое орудие)	Tacca

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Encrustation, Incrustation	Оюлы бесендіру	Инкрустация	Incrostazione
End-Notched Tool	Шетінде ойығы бар қару	Орудие с выемкой на конце	Strumento a tacca distale, Punta a tacca distale
Endoethnonym	Эндотэтноним	Эндотэтноним	Endoethnonimo
Enfilade; Linear alignment	Анфилада	Анфилада	Infilata, Allineamento
Engineering, Mining engineering	Тау кен ісі	Горнос дело	Ingegneria mincraria
Engobe, Underglaze, First coating of glaze (on pottery)	Жылтырақ асты	Подглазурный	Smalto (applicato su una superficie prima dell'invetriatura), Ingobbio
Engobe, Slip	Ангоб	Ангоб	Ingobbio, Ingobbatura, Ingubbiatura, Patina
Engraved, Carved	Қашап жасалған	Резной (Врезной)	Intagliato, Scolpito
Engraver, Carver	Оюпы	Резчик	Intagliatore, Incisore
Engraving, Coinage/Mintage, Chiselling	Бедер салу, Нақыш қондыру	Чеканка	Cesellatura, Conio
Engraving, Etching, Cutting	Нақыштама	Гравировка (Гравирование)	Incisione, Acquaforte
Engraving, Pressing	Бедерлеу	Тиснение	Stampaggio
Enlargement, Broadening, Widening	Кеңейту	Расширение	Allargamento, Ampliamento, Estensione
Enrichment	Байығу	Обогащение	Arricchimento
Ensemble	Ансамбль	Ансамбль	Insieme, Associazione
Entire, Whole, Intact	Бүтін	Цельный	Intatto, Integro
Entrance, Porch, Doorway	Кіреберіс	Подъезд	Anticamera, Vano d'ingresso, Ingresso
Entrelac (1); Wickerwork (2)	Өрмелі белдік	Плетёнка	Entrelac (1); Manufatto realizzato ad intreccio (2)
Entresol, Mezzanine floor	Антресоаль	Антресоль	Ammezzato, Mezzanino
Entry, Entrance	Кіру	Вход	Entrata, Ingresso
Environment	Орта	Среда	Ambiente
Environment, Landscape	Ландшафт	Ландшафт	Paesaggio, Ambiente
Environmental Archaeology	Қорпаған орта археологиясы	Археология Окружающей Среды	Archeologia Ambientale
Environs, Neighbourhood, Surroundings	Өңір, Аймақ, Төңірек	Окрестность	Dintorni, Vicinanze, Adiacenze
Eolith	Эолит	Эолит	Eolite
Epigraphy	Эпиграфика	Эпиграфика	Epigrafia
Epipalaeolithic	Эпипалеолит	Эпипалеолит	Epipaleolitico
Epiphysis	Эпифиз, Сүйек Эпифизи	Эпифиз, Костный Эпифиз	Epifisi
Epistyle, Architrave	Эпистиль	Эпистиль	Architrave
Epitaph	Эпитафия	Эпитафия	Epitaffio
Eponym, Eponymous	Эпоним	Эпоним	Eponimo
Equipment	Жарақ	Снаряжение	Equipaggiamento
Equipments, Arms, Armament, Weaponry	Қару-жарақ	Вооружение	Armamento, Armi
Equipment, Horse equipment, Horse tack	Ат-әзелі, Ат амунициясы	Амуниция, Конская А.	Attrezzatura ippica, Attrezzatura per l'equitazione

Equipment, Kitchen equipment, Cooking equipment	Асүйлік	Кухонный	Cucina, Da cucina, Relativo alla cucina
Equipment, Military equipment, Military gear	Амуниция, Әбзел	Амуниция	Attrezzatura, Equipaggiamento militare
Equipment, Outfit, Gear	Жабдықтау	Оборудование	Attrezzatura, Equipaggiamento
Equipment, Tools, Instruments	Құрал-жабдық	Инвентарь	Strumenti, Utensili, Inventario
Era	Заман, Эра	Эра	Era
Erosion	Эрозия	Эрозия	Erosione
Erection, Building, Construction (1); Building, Structure (2)	Құрылыс, Құрылғы	Сооружение	Costruzione, Edificazione (1); Edificio, Struttura, Costruzione (2)
Eroded, Washed away	Ісінген	Отплывший	Dilavato, Eroso
Escarpment, Talus, Scarp	Шөгінді	Осыпь	Talus, Scarpata, Scoscendimento detritico
Estate, Manor, Seat	Мекен, Үй-жай	Усадьба	Villa, Tenuta
Estuary, Delta, Mouth (of a river) (1); Mouth (of vessel), Opening (2)	Құйылыс, Саға	Устье	Foce (1); Bocca, Imboccatura del vaso (2)
Etching	Өңделу (Металды оймылғау)	Травление (Травирование металла)	Acquaforse, Incisione all'acquaforse
Etching, Engraving, Cutting	Нақыштама	Травировка (Травирование)	Incisione, Acquaforse
Ethmoid bone	Торлы сүйек	Решётчатая Кость (лат. <i>Os Ethmoidale</i>)	Osso etmoide
Ethnic	Этникалық	Этнический	Etnico
Ethnic group	Этнос	Этнос	Gruppo etnico
Ethnicity	Этникалық топ	Этничность	Etnicità
Ethnoarchaeology	Этноархеология	Этноархеология	Etnoarcheologia
Ethnogenesis	Этногенез	Этногенез	Etnogenesi
Ethnographer	Этнограф	Этнограф	Etnografo
Ethnographic	Этнографиялық	Этнографический	Etnografico
Ethnography	Этнография	Этнография	Etnografia
Ethnohistory	Этнотарих	Этноистория	Etnoistoria
Ethnological	Этнологиялық	Этнологический	Etnologico
Ethnologist	Этнолог	Этнолог	Etnologo
Ethnology	Этнология	Этнология	Etnologia
Ethnonym	Этноним	Этноним	Etnonimo
Etymology	Этимология	Этимология	Etimologia
Evaluation	Бағалау	Оценка	Valutazione, Stima
Event, Phenomenon, Occurrence	Көрініс, Құбылыс	Явление	Fatto, Fenomeno, Caso, Evento
Evidence, Remain, Trace	Із	След	Traccia, Resti, Evidenza
Evolution	Эволюция	Эволюция	Evoluzione
Evolution, Human evolution, Anthropogenesis	Антропогенез	Антропогенез	Antropogenesi, Evoluzione Umana
Examination, Investigation, Study, Exploration	Оқып білу	Изучение	Studio, Investigazione, Esplorazione, Esame
Examination, Investigation, Study, Research, Exploration	Зерттеу	Исследование	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Excavate, Dig	Қазу	Конать	Scavare
Excavate, Dig up, Unearth, Uncover, Recover	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Excavate, Uncover, Unearth	Ашу	Открывать, Открыть	Scoprire, Trovare, Scavare
Excavation	Қазынды	Раскоп	Scavo
Excavation, Archaeological Excavation	Қазба жұмыстар	Раскопки	Scavo, Scavo archeologico
Excavation Licence	Ашық парақ (Рұқсат қағазы)	Открытый лист	Permesso di scavo, Autorizzazione agli scavi archeologici
Excavation Trench, Excavation Square or Quadrant	Квадрат, Шаршы	Квадрат	Quadrato di scavo, Settore di Scavo
Excavator, Digger	Экскаватор	Экскаватор	Escavatore, Escavatrice
Exchange	Алмасу, Айырбас	Обмен	Cambio, Scambio
Excised decoration	Оймалы өрнек	Выемчатый Орнамент	Decorazione excisa
Excised decoration	Иір ойықты өрнек	Нарезной орнамент	Decorazione incisa, Decorazione ad incisione
Excision, Cutting	Ойып алу, Кесіп алу	Вырезание	Excisione, Escissione
Excision, Cutting	Ойыпған	Вырезка	Taglio, Ritaglio, Excisione
Exedra	Экседр, Экседр	Экседра, Экседра	Esedra
Exhaustion, Depletion, Breakdown (1); Destroyed, Wrecked, In ruins (2)	Бұзылу	Развал	Degrado, Distruzione (1); Rovina, Collasso (2)
Exhibit, Showpiece	Экспонат	Экспонат	Opera d'arte in mostra, Oggetto in esposizione, Pezzo da esposizione
Exhibition	Экспозиция	Экспозиция	Mostra, Esposizione
Exhibition	Көрме	Выставка	Mostra, Esibizione
Exit (1); Outcrop (2)	Шығу (1); Ашық кен орны (2)	Выход	Uscita (1); Affioramento (2)
Expedition	Экспедиция	Экспедиция	Spedizione, Missione
Expedition, Archaeological Expedition	Археологиялық экспедиция	Археологическая экспедиция	Missione Archeologica, Spedizione Archeologica
Experimental Archaeology	Эксперименттік археология	Экспериментальная Археология	Archeologia Sperimentale
Expertise, Skillfulness, Mastery	Шеберлік	Мастерство	Maestria, Talento, Abilità, Perizia
Exploration, Examination, Investigation, Study	Оқып білу	Изучение	Studio, Investigazione, Esplorazione, Esame
Exploration, Examination, Investigation, Study, Research	Зерттеу	Исследование	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame
Exploration, Carrying out of reconnaissance	Барлап қарай	Разведывание	Esplorazione
Exploration mining work, Mineral exploration	Барлау қазба	Выработка, разведочная В.	Miniera d'esplorazione
Exploratory, Explorative	Барлаушы	Разведовательный	Esplorativo
Export	Экспорт	Экспорт	Esportazione
Exterior, Outer, Outward	Сыртқы	Внешний	Esterno
Extremity, Limb	Қол-аяқ	Конечность	Arto, Membro, Estremità
Ex voto, Votive Artefacts, Votive Objects	Вотивті бұйымдар	Вотивные предметы	Oggetti Votivi, Doni Votivi, Ex voto

Eye (1); Eyelet (2)	Ине көзі (1); Етіктің тартпасы (2)	Ушко	Cruna (1); Asola, Occhiello (2)
Eye, Eyelet	Тесік, Құлақ	Прошина	Foro, Occhiello, Calceatura (per l'immanicatura)
Eye socket, Orbit (1); Crenel, Loophole (2)	Көз шарасы (1); Ойық (2)	Глазница	Orbita (1); Feritoia (2)
Eyelet, Buttonhole	Күрмеу	Петля	Occhiello, Asola

F

English	Kazakh	Russian	Italian
Fabric	Қамыр	Тесто	Impasto
Fabric, Cloth	Мата	Ткань	Stoffa, Tessuto
Fabric, Material	Материал	Материал	Materiale
Fabrication, Manufacture, Production	Дайындау	Изготовление	Fabbricazione, Produzione, Manifattura
Fabricator, Hammering tool, Hammerstone, Percussor	Тас балта - Тас балға	Отбойник	Percussore, Martello, Ritoccatore
Fabricator, Pressure flaking tool	Ретуш өңдеуші	Ретушер (Отжимник)	Ritoccatore, Strumento per ritoccare
Fabricator, Pressure flaking tool	Ретуш өңдеуші	Отжимник (Ретушёр)	Strumento per scheggiare a pressione, Ritoccatore
Façade, Front	Қасбет	Фасад	Facciata
Façade, Front view	Алдыңғы жағынан көрініс	Вид спереди	Prospetto, Vista frontale
Face	Бөк	Боек	Bocca, Testa (di un percussore)
Face	Бет	Лицо	Viso, Volto, Faccia
Faceting	Тас бедерлеу, Тас қырнауыш	Огранка	Sfaccettatura
Faceting, Cutting	Қырлау	Гранение	Sfaccettatura
Face down, Prone	Епітетінен	Ничком	Vocconi, Prono
Face Side of an object, Obverse (Coin, Anvil, and others)	Аверс	Аверс	Recto di un Manufatto, Testa di una Moneta
Facies	Фация	Фация	Facies
Facing	Қаптама, Қаптайтын зат	Облицовка	Rivestimento, Paramento
Facing, Opposite	Қарама-қарсы	Противоположный	Opposto, Situato di fronte
Factory, Glass-making factory, Glass-forming kiln	Гута	Гута	Fornace per il vetro, Atelier per la produzione vitrea
Faience	Фаянс	Фаянс	Faïence
Faith, Belief, Trust, Credence	Сенім	Вера	Fede, Fiducia
Falsification, Forgery (1); Counterfeit, Imitation, Fake (2)	Жасанды зат	Подделка	Falsificazione, Manomissione (1); Imitazione, Falso, Contraffazione (2)
Family, Extended family	Кеңейтілген отбасы	Расширенная семья	Famiglia estesa, Famiglia allargata
Family, Nuclear family	Нуклеарлық отбасы	Нуклеарная семья	Famiglia nucleare
Family, Kin, Kinsfolk, Relatives, Relations (1); Genus, Class, Species (2); Kind, Type, Sort (3)	Ру	Род	Famiglia, Parenti, Parentado (1); Genere, Classe, Specie (2); Tipo, Categoria (3)
Fan	Желпуш, Весп	Весп	Ventaglio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Fang	Азу тіс	Клык	Zanna, Dente
Farmer, Agriculturist, Cultivator	Жер өңдеуші	Земледелец	Agricoltore, Contadino, Coltivare
Farming, Agriculture	Жер өңдеушілік, Егіншілік	Земледелие	Agricoltura, Coltivazione
Farming, Agriculture	Ауыл шаруашылықтық	Сельскохозяйственный	Agricoltura, Coltivazione
Farming, Agriculture, Rural economy	Ауыл шаруашылығы	Сельское Хозяйство	Agricoltura, Coltivazione, Economia rurale
Farming, Cattle-breeding, Cattle farming	Малшылық, Мал шаруашылығы	Скотководство	Allevamento di bestiame
Farming, Livestock farming, Animal Husbandry, Stock-breeding	Мал шаруашылығы	Животноводство	Allevamento di animali, Allevamento di bestiame, Zootecnia
Fashion, Style	Стиль	Стиль	Stile, Moda
Fastening, Fastener	Бекіту, Байланыстыру	Скрепление	Unione, Congiunzione, Legatura
Fauces, Jaws	Азу, Ауыз	Пасть	Bocca, Fauci
Fault, Flaw, Blemish	Ағаттық	Изъян	Difetto, Danno, Imperfezione, Vizio
Faunal remains	Фауналық қалдықтар	Фаунистические Остатки	Resti osteologici animali
Feast, Banquet	Той	Пир	Festino, Banchetto
Feather grass, Needle or Spear grass, Stipa	Селеу	Ковыль (лат. <i>Stipa</i> sp.)	Stupa, Stipa, Alfa
Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2), Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4)	Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбеканат (3); Қару қанаты (4)	Перо	Piumaggio, Penna (1); Penna, Penino (2); Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4)
Feature, Attribute	Атрибут	Атрибут	Attributo, Tratto, Caratteristica
Feature, Peculiarity, Characteristic	Ерекшелік	Особенность	Caratteristica, Peculiarità
Feature, Trait, Sign	Белгі	Признак	Segno, Carattere, Tratto
Fecula, Starch	Крахмал	Крахмал	Amido, Fecola
Feldspar	Дала шпаттары	Полевые шпаты	Feldspato
Felly, Felloc (1); Ring (2)	Тоғын (1); Шенбер (2)	Обод	Cerchione (1); Anello (2)
Felt	Киіз	Войлок	Feltro
Felt, Felt bedding, Mat	Киіз	Ковша	Tappeto di feltro, Feltro
Femur, Thigh-bone	Ортан жілік, Сан жілік	Бедренная кость (лат. <i>Femur, Os femoris</i>)	Femore
Fence	Шарбақ	Забор	Recinto, Recinzione, Steccato
Fence, Enclosure	Қоршау, Шарбақ	Отрада, Отрадка	Recinzione, Recinto
Fence, Palisade	Қоршау, Палисал	Палисад	Palizzata
Fence, Wattle Fence	Ағаш парбақ, Тоқыма парбақ	Плетень	Recinto di vimini
Fertilizer, Dressing, Manure	Тыңайтқыш	Удобрение	Concime, Letame
Fescue (grass)	Бетеге	Овсяница (лат. <i>Festuca</i> sp.)	Festuca
Festoon	Фестон	Фестон	Festone
Festoon, Garland	Гирлянда	Гирлянда	Ghirlanda, Festone
Fetish, Talisman	Фетиш	Фетиш	Fetish, Talismano

Fibula, Brooch	Фибула	Фибула	Fibula
Fibula, Calf bone	Асық жілік шыбығы	Малоберцовая кость (лат. <i>Os fibula</i>)	Perone
Field	Дала, Өріс	Поле	Campo
Field, Deposit	Кен орны	Месторождение	Giacimento, Deposito
Field, Domain, Sphere (2); Region (3); Region, Province, District (1)	Жыл, Сала, Тарау (2); Тұс, Жср (3); Облыс (1);	Область	Settore, Branca (2); Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1)
Field Archaeology	Далалық археология	Археология, Полевая А.	Archeologia sul campo
Field Notebook	Дала күнделігі	Полевой Дневник	Diario (Taccuino) di scavo, Giornale di scavo
Field, Open-air, Outdoor	Далалы	Полевой	Campestre, Da campo, All'aria aperta
Fieldstone, Slab	Тақтатас	Плитняк	Pietra grezza, Lastra di pietra
Fig, Common Fig (tree); Fig (fruit)	Иңжір	Иңжир (Фига, лат. <i>Ficus carica</i> L.)	Fico (albero); Fico (frutto)
Figure	Пішін, Фигура	Фигура	Figura
Figure, Drawing, Picture, Image, Painting	Сурет	Рисунок	Disegno, Figura, Immagine, Cartina, Fotografia
Figure, Hill figure, Geoglyph	Геоглиф	Геоглиф	Geoglifo
Figure, Picture, Illustration	Иллюстрация	Иллюстрация	Figura, Immagine, Illustrazione
Figured	Мәнерлі	Фигурный	Figurato, Decorato, Ornato di figure
Figurine, Statuette	Мүсін, Кішігірім пішін	Фигурка	Statuette, Figurina
Figurine, Statuette	Мүсінше	Статуэтка	Statuette, Figurina
Filbert	Фундук, Орман жаңғағы	Орех, Лесной орех, Лещина крупная, Фундук (лат. <i>Corylus maxima</i>)	Nocciolo (specie di)
Filigree	Сымқаптау	Филигрань	Filigrana
Filipendula	Тобылты	Тавола или Лабазник (лат. <i>Filipendula</i>)	Filipendula, Erba pepina (o peperina)
Filler, Additive	Топтығыш	Наполнитель	Filler, Additivo, Carica
Filler, Grog	Грог	Грог	Grog, Additivo
Filling, Back filling	Топтырақ құнарлығын қалыпна келтіру	Рекультивация	Ricolmatura, Chiusura dello scavo
Filling, Infill	Топтыру	Заполнение	Riempimento
Film	Фотоүлдір	Фотоплёнка	Pellicola
Film	Қабықша	Плёнка	Pellicola, Strato sottile
Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2)	Жүзбеканат (3); Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қаламшұш (2)	Перо	Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Fennino (2)
Find, Archaeological Finds, Findings	Археологиялық аңжалар	Археологические находки	Reperti archeologici, Resti, Ritrovamenti
Find, Discover, Uncover	Табу	Находить, Найти	Trovare, Scoprire, Reperire
Find, Finding, Discovery	Олжа	Находка	Reperto, Rinvenimento, Scoperta
Find, Intrusive find	Ойық Артефакт (Ингузивті Артефакт)	Проникающий Артефакт (Ингузивный Артефакт)	Reperto intrusivo, Reperto fuori contesto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Find, Isolated Data, Isolated find	Жеке оҗа	Изолированная Находка	Singolo ritrovamento, Ritrovamento isolato
Find, Surface Material, Surface Finds	Көтерме материал	Подъёмный Материал	Materiale di superficie
Find location, Find position, Site	Тұрған орын	Местонахождение	Localizzazione, Posizione, Sito
Finding, Discovery, Disclosure	Табу, Айқындау	Обнаружение	Ritrovamento, Scoperta
Fine grain	Ұсақ түйіршікті	Тонкозернистый	Grana fine
Fine grain	Ұсақ ұнтақты	Тонкомолотый	Grana fine, A grana fine
Fine porous, Finely porous	Аз борнылдақты	Мелкопористый	Finemente poroso
Fine, Levigated (clay)	Тазартылған балшық	Отмученная глина	Depurato, Fine
Fine, Thin, Pointed, Sharp	Жіңішкерген	Утонченный	Sottile, Fine, Acuto
Fineware, Fine ware, Fine pottery	Жұқа бүйірлі қыш	Керамика, Тонкостенная Керамика	Ceramica fine, Ceramica depurata
Final, Pole-top	Бас жағы, Ұшы	Навершие	Coronamento, Estremità, Terminazione
Finish, Decoration, Refinement	Әрлеу	Отделка	Rifinitura, Raffinamento, Decorazione
Fir	Май қарағай, СамырсынСамырсын,	Пихта (лат. <i>Abies</i>)	Abete bianco
Fire	От	Огонь	Fuoco
Fire, Blaze	Өрт	Пожар	Incendio
Fire, Bonfire	Алау	Костёр	Falò
Fire-bar, Furnace-bar, Grill, Gridiron	Желтартқыш, Оттық	Колосник	Griglia, Graticola
Fire altar	От мехрабы, От алтары	Алтарь огня	Altare del fuoco
Fire lighter, Fire starter, Fire steel	Шақлак, Оттық	Огниво	Acciarino
Fire steel, Fire Striker	Кресало	Кресало	Acciarino
Fired, Burnt	Күйдірілген	Обожжённый	Cotto, Bruciato, Bruciato leggermente
Fired, Ill-baked, Not well fired	Шикі күйдірілген	Слабообожжённый	Cotto irregolarmente, Non perfettamente cotto
Firedog, Andiron	Демсуіш (алау ошақта)	Подставка (для дров в камине)	Alarc
Fireplace, Chimney, Hearth	Алау ошақ	Камин	Camino
Fireplace, Hearth	Ошақ орны	Кострище	Focolare
Fireplace, Hearth	Ошақ	Очаг	Focolare, Fuoco
Firing	Күйдіру	Обжиг	Cottura
Firing Chamber	Күйдіру камерасы	Камера обжигания, Обжигательная камера	Camera di cottura
Fishing	Балықшылық	Рыболовство	Pesca
Fissure, Crevice, Crackle	Жарық	Трещина	Fessura, Fenditura, Crepa, Spaccatura
Fissuring, Splitting, Cracking fissuring	Жарықшақтану	Расщепление	Spaccatura in lungo, Fessurazione
Fitting, Garniture	Гарнитурa	Гарнитурa	Guarnizione, Ornamentazione
Fix, Print (1); Fill, Stuff (2)	Толтыру	Набивать, набить	Stampare (1); Riempire, Tappare (2)
Fix, Record	Бекіту	Фиксировать	Registrare, Fissare

Fixative, Consolidant	Бекіткі	Закрепитель	Fissativo, Consolidante, Consolidatore
Fixing, Repair, Mending	Жөндеу	Починка	Riparazione, Aggiustatura
Flag	Жалау	Стяг	Bandiera
Flagon, Carafe	Графин	Графин	Caraffa
Flail	Жығжыр	Цеп	Coreggiato, Correggiato
Flail	Қол шоқпар	Кистень	Mazza ferrata, Mazzafrusto
Flake Tool, Flake, Flaked Stone Tool	Тас жаңқалы қару	Орудие на отщепе	Strumento su scheggia, Utensile su scheggia
Flake, Chunk (2); Break, Fracture (1)	Сындырынды (2); Опыру (1)	Скол	Scheggia (2); Frattura, Rottura (1)
Flake, Piece esquilee, Splinter, Debitage	Тас жаңқа, Сындырынды (Aspetto Viktor, ancora da suddividere)	Отщеп	Scheggia, Scaglia
Flaker, Flaking tool	Тас ұсақтаушы, Тас уағқыш	Кремнедробильщик, Кремнедробилка	Percussore, Strumento per scheggiare o per scagliare
Flaking	Уақтау, Усақтау	Выкрашивание	Scheggiare, Scagliare
Flaking, Bipolar percussion, Bipolar flaking, Bipolar technique	Биполярлық соққы	Биполярный удар	Percussione bipolare, Scheggiatura bipolare
Flange, Edge, Flanged edge	Жиекесу	Закраина	Bordo, Orlo, Bordo frangiato
Flank	Қанат, Фланг	Фланг	Fianco
Flaring, Flare, Funnel-shaped mouth	Кең қоныш	Раструб	Svasatura
Flask, Matrass, Erlenmeyer flask	Қолба	Қолба	Ampolla, Matraccio, Beuta
Flat, Plain	Жазық, Жалпақ, Жайпақ	Плоский	Piatto, Piano
Flat, Plane surface	Жазықтық	Плоскость	Piano, Superficie piana
Flat-based, Flat-bottom, Flat-bottomed	Жалпақ түтігі	Плоскодонный	Base piatta, A base piatta
Flaw, Defect	Ақау	Дефект	Difetto
Flaw, Fault, Blemish	Ағаттық	Изъян	Difetto, Danno, Imperfezione, Vizio
Flax	Зығыр	Лён (лат. <i>Linum</i>)	Lino
Flax, Flaxen fabric, Linen (cloth)	Зығыр	Льняной	Lino, Di lino
Flax, Water bottle, Canteen (1); Barrel tank, Drum, Bin (2)	Фляга, Құғы, Дүңгір	Фляга	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte, Fusto (2)
Flax, Water bottle, Canteen (1); Barrel tank, Drum, Bin (of small dimensions) (2)	Құты	Фляжка	Borraccia (1); Tanica, Bidone, Botte (di ridotte dimensioni) (2)
Flechette (2); Arrow (1)	Жебе (2), Кішігірім жебе (1)	Стрелка	Flechette (2); Freccia (1)
Fleck, Mottle, Stain, Blotch, Spot, Speck	Секпіл	Крапина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Flint, Flintstone	Шақпақтас	Кремень	Selce
Flintknapping	Шақпақ тасты уақтау, Ұсақтау	Дробление, Кремнедробление	Scheggiatura
Flintknapping, Chipping, Knapping	Бастапқы шару	Первичное раскалывание	Scheggiatura, Riduzione della litica
Flintknapping, Stone Working	Шару	Раскалывание	Scheggiatura, Lavorazione della pietra
Flock, Herd	Табын	Стадо	Gregge, Mandria

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Flood bed, Holm, High-water bed	Жайылма	Пойма	Golena
Floodwater irrigation, Flood irrigation, Estuary Irrigation, Basin irrigation, Spate irrigation	Жайылма суару	Лиманнос орошнис	Irrigazione ad inondazione
Floor	Еден	Пол	Pavimento
Floor, Storey	Қабат	Этаж	Piano
Floral Remains	Гүл қалдықтары	Цветочные Останки	Resti floreali, Resti botanici
Floral, Plant, Vegetable	Өсімдік	Растительный	Floreali, Vegetale
Flotation, Floatation	Флотация	Флотация	Flottazione
Flow, Running water	Ағын су	Водный поток	Canale, Via d'acqua, Corso d'acqua
Fluorine Analysis (Fluorine Test)	Фторлы анализ	Фторный анализ	Analisi del fluoro
Flute, Groove	Науаша	Желобок	Scanalatura, Incavo, Solco
Flute, Gutter	Науа	Жёлоб	Scanalatura, Piccola scanalatura, Canaletta
Flutes, Grooves, Furrows	Каннелюрлер	Каннелюры	Scanalature, Solchi
Flux	Флюс	Флюс	Flussante
Foil	Үлкір қылыш	Рапира	Fioretto
Foil, Thin sheet, Thin plate	Қақтама	Фольга	Foglio, Lamina
Foliated, Lamellar, Stratified, Stratiform	Қабатты	Слоистый	Lamellare, A strati, Stratiforme (geol.)
Font, Hagiasma, Holy water font, Sacred spring	Агиасма	Агиасма (источник святой воды)	Agiasma, Fonte sacra
Font, Type	Қарп	Шрифт	Tipo, Carattere
Food, Nourishment	Азык, Нәр, Тамақ	Пища	Cibo, Nutrimento
Foot	Табан (1); Бума (2)	Стопа	Piede
Foot, Leg	Аяқ	Нога	Gamba, Piede
Foot, Leg (1); Support, Leg, Stem, Stand, Prop (2)	Аяқ (1); Аяқша (2)	Ножка	Piede, Gamba (1); Supporto, Gamba, Stelo, Sostegno (2)
Foothill (2); Base, Pedestal, Crepidoma, Socle (1)	Етек, Бөктер (2); Табан, Тұғыр (1)	Подножье, Подножие	Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2); Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1)
Foothills, Piedmont	Тау етегі, Тау бөктері	Предгорье	Collina pedemontana, Collina, Pedemonte
Foray, Incursion, Raid	Шабуыл, Шанқын	Набег	Incursione, Scorreria
Foray, Plunder, Raid, Looting	Тонау	Ограбление	Saccheggio, Razzia
Forces, Army	Жасақ, Лашкер, Әскер	Войско	Esercito, Truppe
Forearm	Тоқпан жілік	Предплечье	Avambraccio
Forensic Archaeology	Сот археологиясы	Судебная Археология	Archeologia forense
Forge, Blacksmith workshop, Smithery, Smithy	Ұстахана	Кузница (Кузня)	Ferricia, Officina del fabbro, Fucina
Forge, Furnace, Hearth (1); Horn, Bugle (2)	Корік (1); Керней (2)	Горн	Fornace, Forno, Fucina (1); Corno, Como da Caccia, Tromba militare (2)
Forged, Wrought	Қақталған, Тағалаған, Соғылған	Кованный	Forgiato

Forgery, Falsification (1); Counterfeit, Imitation, Fake (2)	Жасанды зат	Подделка	Falsificazione, Manomissione (1); Imitazione, Falso, Contraffazione (2)
Forging	Тағалду, Соғу	Ковка	Forgiatura
Forging, Cold forging	Суық соғу	Холодная ковка	Forgiatura a freddo
Fork	Шанышқы	Вилка	Forchetta
Form, Appearance, Guise(2); Design, Plan, Planning (1)	Сыртқы келбеті (2); Рәсімдеу, Дайындау (1)	Оформление	Design, Forma, Veste (2); Design, Progettazione (1)
Form, Shape (1); Mould, Mold (US), Matrix (2)	Нысан	Форма	Forma, Figura (1); Matrice, Stampo (2)
Formation, Education (1); Creation, Product (2)	Білім беру (1); Құралған, Пайда болған (2)	Образование	Formazione, Educazione (1); Creazione, Prodotto (2)
Formation, Site formation processes	Қалыптасу үдерісі	Процессы Формирования	Processi di formazione
Forming, Making, Shaping	Қалыптастыру	Формирование, Формация	Formazione, Modellazione
Fort	Форт	Форт	Forte, Fortino
Fortified	Фортификациялық	Фортификационный	Fortificato
Fortification	Фортификация	Фортификация	Fortificazione
Fortification, Consolidation, Strengthening, Reinforcement, Backing	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Fortified	Бекітілен	Укреплённый	Fortificato, Munito
Fortified settlement, Stronghold	Қалашық	Городище	Cittadella, Cittadella fortificata, Insediamento fortificato
Fortify, Strengthen	Бекіту	Укреплять, Укрепить	Fortificare, Rinforzare
Fortress, Stronghold	Қамал	Крепость	Fortezza, Roccaforte
Fossil	Тасқа айналған	Окаменелый	Fossile
Fossil, Type fossil, Indcx fossil, Guide fossil	Қазбалы тұрпат	Ископаемый тип	Fossile tipo, Fossile guida
Fossilization, Petrification, Petrification	Тас болып қалушылық	Окаменелость	Fossilizzazione
Foundation	Іргетас	Фундамент	Fondamento, Fondazione
Foundation trench, Construction trench, Bedding trench	Шұңқыр	Котлован	Trincea di fondazione
Foundation, Base (2); Beginnig, Origin, Reason, Cause (1)	Негіз, Табан, Ірге (2); Басталуы, Негіздеу (1)	Основание	Base, Fondamento, Fondazione (2); Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1)
Founding, Casting, Smelting	Қую, Құйма	Литейный	Fusorio, Della fusione, Della fonderia
Founding, Metal casting, Pouring, Smelting	Балқыту, Құйма, Құйыс	Литьё	Fusione, Colata
Fountain	Су бұрқак	Фонтан	Fontana
Four-columned (structure)	Төртбағаналы	Четырёхстолпный	Quadricolonne, A quattro colonne
Fowl, Chicken, Cock (m.), Hen (f.), Rooster (m. US)	Тауық	Курица (Петух - м.р; Курица - ж.р) (лат. <i>Gallus gallus domesticus</i>)	Gallina, Gallo, Pollo
Fox	Түлкі	Лиса, Лисица, Обыкновенная Лисица (лат. <i>Vulpes vulpes L.</i>)	Volpe
Fox, Corsac, Steppe Fox	Қарсақ	Корсақ (лат. <i>Vulpes corsac L.</i>)	Corsac, Volpe delle steppe

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Foxtail millet, Italian millet, Foxtail bristleglass	Итқонақ	Могар, Щетинник итальянский (лат. <i>Setaria italica</i>)	Ponico
Fracture, Break	Омырылған жер, Сыналған жер	Излом	Rottura, Frattura
Fracture, Break (1); Flake, Chunk (2)	Опыру (1); Сындырынды (2)	Скол	Frattura, Rottura (1); Scheggia (2)
Fragment, Chip, Sliver	Жаңғышак	Осколок	Frammento, scheggia, Pezzo
Fragment, Sherd, Shard	Сынық	Черепок	Frammento, Coccio
Fragment, Shard, Sherd, Potsherd	Сынық	Обломок	Frammento, Coccio
Fragmented, Cracked, Broken	Сындырылған	Разломанный	Rotto, Frammentario, Spezzato
Fragmented, In fragments	Үзінді	Фрагментированный	Frammentario, In frammenti, A pezzi
Frame	Рамка	Рамка	Cornice
Frame, Figure, Build, Shape	Дене бітімі	Телосложение	Corporatura, Figura
Frame, Framework, Skeleton (of a structure of an object)	Каркас, Қаңқа	Каркас	Struttura, Armatura, Impalcato, Ossatura, Inelaiatura
Frame, Framing (1); Frame, Contour (2)	Жақтаушалау	Обрамление	Incorniciatura (1); Cornice, Contorno (2)
Framework, Frame, Skeleton (of a structure of an object)	Каркас, Қаңқа	Каркас	Struttura, Armatura, Impalcato, Ossatura, Inelaiatura
Framework, Skeleton	Төсек, Кереге	Остов	Struttura, Armatura, Scheletro, Carcassa
Frayed, Threadbare, Worn-down, Worn-out, Worn	Өшірілген	Стертый	Logorato, Consumato, Liso
Fresco	Фреска	Фреска	Affresco
Fretsaw, Coping saw	Егеуиш	Пилка	Seghetto
Fretwork, Carving	Қорқемдеп ойып кесу	Резьба	Intaglio, Incisione, Lavoro di traforo
Friable	Сусымалы	Сыпучий	Friabile
Friable, Crumbly, Porous	Борпылдақ	Рыхлый	Friabile, Poroso
Frieze (1); Band (2)	Фриз	Фриз	Fregio (1); Fregio, Fascia, Banda (2)
Fringe, Border, Edge	Аймақ, Шет	Край	Bordo, Limite, Orlo, Margine
Frit, Fritt	Фрит	Фритта	Fritta
Frog	Бақа	Лягушка (лат. <i>Rana sp.</i>)	Rana
Front, Façade	Қасбет	Фасад	Facciata
Front view, Façade	Алдыңғы жағынан көрініс	Вид спереди	Prospetto, Vista frontale
Frontal	Тіке	Лобовой (Лобный)	Frontale
Frontal Bone	Маңдай сүйек	Лобная кость (лат. <i>Os frontale</i>)	Ossio Frontale
Frontier, Frontier area, Borderline	Шекаралық аймақ	Пограничье	Frontiera, Regione di frontiera
Frontlet	Кекілдірік	Налобник	Frontale
Frustum, Truncated	Қескі	Усеченный	Tronco (di cono), A sezione di tronco (di cono)
Fuel, Combustible	Отын	Топливо	Combustibile, Carburante, Propellente
Fundamental, Basic, Primary	Басты, Негізгі, Түпкі	Основной	Fondamentale, Principale

Funds, Stocks (1); Resources, Reserves, Museum collection(s) (2)	Қор	Фонд	Fondi, Fondo di beni, Patrimonio (1); Risorse, Scorte, Collezione museale (2)
Funeral feast	Ас	Тризна	Funerale, Cerimonia funebre
Funeral, Burial, Funerary	Қабір үстіндегі, Көр тас	Надгробный	Funerario, Tombale, Sepolcrale
Funeral, Burial, Intement	Жерлеу	Похороны	Funerale, Deposizione, Sepellimento
Funerary	Жерлеу	Погребальный	Funerario
Funerary enclosure	Жерлеу қоршауы	Погребальная оградка (Погребальная ограда)	Recinto funerario
Funerary inventory, Grave goods	Жерлеу жабдығы, Жерлеу мүлкі	Погребальный инвентарь	Corredo funerario, Corredo funebre
Funnel, Runner	Шұңғыма	Воронка (для литья)	Imbuto, Canale di colata
Furnace, Forge, Hearth (1); Horn, Bugle (2)	Көрік (1); Керпей (2)	Горн	Fornace, Forgia, Fucina (1); Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2)
Furnace, Oven, Kiln	Пеп	Печь	Forno
Furnace-bar, Fire-bar, Grill, Gridiron	Желартқыш, Оттық	Колосник	Griglia, Graticola
Furrowing, Grooving	Бұдырлау, Сызаттау	Рифленис	Scanalatura
Furrows, Grooves, Flutes	Каннелюрлер	Каннелюры	Scanalature, Solchi
Fusible, Meltable, Easily meltable, a Readily-fusible something	Тез балқитын, Тез балқығыш	Легкоплавкий	Fusibile, Facilmente fondibile
Fusion, Melting	Еру, Балқу	Плавление	Fusione
Fusion, Smelting, Melting	Қорыту	Плавка	Fusione

G

English	Kazakh	Russian	Italian
Gable, Podiment	Фронгон	Фронтон	Frontone
Gadwall	Үйрек, Боз үйрек, Сұр үйрек	Серая Утка (лат. <i>Anas strepera</i> L.)	Canapiglia
Gagea	Қазжуа	Гусиный лук, Птичий лук, Гейджия (лат. <i>Gagea</i>)	Gagea, Cipollaccio, Lampascione
Gaiter	Қоныш	Ноговицы	Ghetta, Uosa
Galena	Галенит	Галенит	Galena
Gallery, Drift, Horizontal Gallery	Ұңғыма	Штольня	Cunicolo, Galleria orizzontale
Gallery, Dromos, Corridor, Underground Gallery	Дромос	Дромос	Dromos, Corridoio, Galleria sotterranea
Galloon, Braid, Stripe	Жапсырма	Напльвка	Gallone, Passamano
Garden, Kitchen Garden, Vegetable garden	Бақта	Огород	Orto
Garden, Orchard	Бау, Бақта, Бақ	Сад	Giardino, Frutteto
Garden shears, Scatecurs	Бақша қайшысы	Секатор	Cesoie
Garland, Festoon	Гирлянда	Гирлянда	Ghirlanda, Festone
Garnet	Апартас	Гранат (минерал)	Granato
Garniture, Fitting	Гарнитурa	Гарнитурa	Guarnizione, Ornamentazione
Garrison	Гарнизон, Қала әскері	Гарнизон	Guarnigione

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Gate	Дарбаза, Қақпа	Ворота	Porta, Portone
Gate, Wicket, Wicket door, Wicket gate	Есікше	Калитка	Porticina, Cancellino, Cancellito
Gatherer	Жинаушы	Собиратель	Raccoglitore
Gathering	Терімшідік	Собирательство	Raccolta
Gem, Engraved gem, Engraved gemstone, Intaglio	Гемма	Гемма	Gemma, Pietra intagliata, Pietra
Gender Archaeology	Гендерлі археология	Гендерная археология	Gender Archaeology
Generation	Ұрпақ	Поколение	Generazione
Genesis, Origin	Шығу, Пайда болу (1); Атәтегі, Шығу тегі (2)	Происхождение	Origine
Genesis of a culture, Emergence of a culture	Мәденигенез	Культурогенез	Genesi di una cultura, Origine di una cultura
Geoglyph, Hill figure	Геоглиф	Геоглиф	Geoglifo
Geographical Information System, GIS	Географиялық ақпараттық жүйе (ГАЖ)	ГИС (Географическая информационная система)	GIS, Sistema Informativo Geografico
Geographical Map, Map, Topographical Map (1); Playing Card (2)	Карта	Карта	Carta, Mappa, Carta geografica, Mappa topografica (1); Carta, Carta da gioco (2)
Geomagnetic Survey	Геомагниттік барлау	Геомагнитная Разведка	Esplorazione Geomagnetica
Geometric, Geometric microlith, Geometric tool or instrument	Геометриялық қару (Геометриялық микролит)	Геометрическое орудие (Геометрический микролит)	Geometrico, Microlito geometrico, Strumento geometrico
Geophysic	Геофизика	Геофизика	Geofisica
Gift, Offering	Сый тарту	Приношение	Offerta, Dono
Gilded	Алтынмен жалатылған	Позолоченный	Dorado
Gilding, Gilt	Алтындау, Алтын жалату	Золочение	Doratura
Gilt, Gilding	Жалатылған алтын	Позолота	Doratura
Girder, Beam (1); Gully, Ravine (2)	Мәтке, Балка (1); Жыра сай (2)	Балка	Trave (1); Burrone, Gola, Precipizio (2)
Girdle, Belt (1); Zone, Arca (2)	Белдік, Белбеу (1); Белдеу (2)	Пояс	Cinghia, Cintura (1); Zona, Fascia (2)
Girih pattern	Гирих	Гирих	Tessellatura "Girih"
Girth, (Saddle) girth, Belly-band	Төс айыл	Подбрюшник	Sottopancia
GIS, Geographical Information System	Географиялық ақпараттық жүйе (ГАЖ)	ГИС (Географическая информационная система)	GIS, Sistema Informativo Geografico
Glacial period, Glacial era, Ice Age	Мұз дәуірі	Ледниковая Эпока (Ледниковье)	Era glaciale
Glacial period, Ice age, Glaciation	Мұздық дәуірі (Мұз басу)	Ледниковый период (Оледенение)	Periodo glaciale, Glaciazione
Glaciation	Мұз басу	Оледенение	Glaciazione
Gladius, Roman Sword	Гладиус	Гладиус	Gladio, Spada d'epoca romana
Glaive	Глеф	Глефа (Глевия)	Falcione
Glass	Шыны, Әйнек	Стекло	Vetro
Glass, Beaker (with truncated-conical body) (1); Goblet (2)	Бокал	Бокал	Bicchiere, Boccale (1); Coppa (2)
Glass, Small Glass, Liqueur glass (1); Goblet (2)	Рюмка	Рюмка	Bicchierino (1); Calice, Coppa (2)

Glass, Tumbler	Стақан	Стакан	Bicchiere
Glass, Vitreous	Шыны, Әйнек	Стеклоиный	Vitreo, Di vetro
Glass-forming Kiln, Glass-making factory	Гута	Гута	Fornace per il vetro, Atelier per la produzione vitrea
Glass paste	Пасталы	Пастовый	Pasta vitrea, Di pasta vitrea, In pasta vitrea
Glasswork	Шыны кәсібі	Стеклоделис	Fabbricazione del vetro, Produzione di vetro
Glaze	Әшекей, Жылтырак	Глазурь	Vitreo, Invetriato
Glaze, Enamel	Әйнекпей	Полива	Vetrina, Invetriatura, Smalto
Glaze, Engobe, Underglaze, First coating of glaze (on pottery)	Жылтырак асты	Подглазурный	Smalto (applicato su una superficie prima dell'invetriatura), Ingobbio
Glazed (1); Irrigated, Requiring irrigation, Watering (2)	Сырлы әйнекеймен жалату (1); Суармалы (2)	Поливной	Invetriato (1); Irrigato, Di irrigazione (2)
Global Positioning System, GPS	Жаһандық позициялау жүйесі (GPS)	Система глобального позиционирования (GPS)	GPS, Sistema di Posizionamento Globale
Globular, Globe-shaped, Hemispheric	Шартәрізді	Шаровидный	Globulare, Emisferico
Gloss, Sickle gloss, Lustre, Luster	Люстр	Люстр (Люстер)	Lustro, Patina (di glutine)
Gloss, Sickle gloss, Sickle sheen, Silica gloss	Орақ жылтырағы, Айна	Блеск, Зеркальный Блеск или Серповый Блеск	Lustro, Patina
Gloss, Varnish, Lacquer	Лак, Жылтыр сыр	Лак	Lacca, Vernice, Smalto
Glue	Желім	Клей	Colla
Glyph	Глиф	Глиф	Glifo
Glyptics	Глиптика	Глиптика	Gliptica
Goat, He-goat, Billy goat	Ешкі	Коза (Козёл - м.р; Коза - ж.р) (лат. Capra)	Capra, Becco, Capro, Caprone
Goblet, Beaker	Кубок	Кубок	Coppa, Calice, Bicchiere
God	Құдай	Бог	Dio
Goddess	Жебеуші әйел	Богиня	Dea
Gold	Алтын	Золото	Oro
Golden Eagle	Бүркіт	Беркут (лат. <i>Aquila chrysaetus</i> L.)	Aquila reale
Gold-field (1); A pile of debris, A heap of stones (2)	Ұсақ тау жыныстары	Россыпь	Giacimento aurifero, Campo aurifero (1); Accumulo di pietre, Ammasso di detriti (2)
Goldsmith, Jeweller	Зергер	Ювелир	Orafo
Goldsmith's art, Jewellery art, Jeweller's art	Зергерлік іс, Зергерлік өнер	Ювелирное дело, Ювелирное искусство	Oreficeria, Arte orafa
Goods, Merchandise, Wares	Тауар	Товар	Articolo, Merce, Bene, Prodotto
Goods, Ware, Commodities	Құрал-жабдық	Утварь	Merci, Beni
Goose	Қаз	Гусь (лат. <i>Anseriformes</i>)	Oca
Goosefoot, Chenopod, <i>Chenopodium</i>	Алабұта	Марь (лат. <i>Chenopodium</i> sp.)	Farinaccio, Farinello, Chenopodio
Gorge, Gully, Ravine	Аңғар	Ущелье	Gola, Burronc
Gorget, Throatpiece	Темір сауыт қарғысы	Латный Нашейник	Gorgiera, Goletta
Gorytos, Gorytus	Садаққап	Горит	Gorito

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Gothic or Pointed arch, Lancet arch	Шошақ арка, Готикалық арка	Стрельчатая Арка, Готическая Арка	Arco a scisto acuto, Ogiva
Gouge, Chisel	Қашау	Долото	Scalpello, Sgorbia, Cesello
Gouge, Chisel	Қашау	Стамеска	Scalpello, Sgorbia
Gouge, Type of chisel	Жартылай домалақ қашау	Полукруглое долото	Sgorbia, Scalpellino, Tipo di cesello
Gourd, Pumpkin	Асқабақ	Тыква (лат. <i>Cucurbita</i>)	Zucca
GPR, Ground-penetrating radar	Георадиолокация	Георадиолокация	GPR, Georadar
GPS, Global Positioning System	Жаһандық позициялау жүйесі (GPS)	Система глобального позиционирования (GPS)	GPS, Sistema di Posizionamento Globale
Gradation, Nuance, Shade, Tone	Өзгешілік	Нюанс	Sfumatura, Gradazione
Gradation, Nuance, Shade, Tone	Реңк	Оттенок	Sfumatura, Tonalità
Graffiti	Граффити	Граффити	Graffiti
Graffito drawing technique, Sgraffito	Граффито	Граффито	Graffito, Sgraffito
Grain, Bean, Seed, Kernel (1); Pearl, Granule (2)	Бидай (Астық)	Зерно	Grano, Chicco (1); Vago, Perla, Perlina (2)
Grain, Fine grain	Ұсақ түйіршікті	Тонкозернистый	Grana fine
Grain, Fine grain	Ұсақ ұнтақты	Тонкомолотый	Grana fine, A grana fine
Grain, Particle, Speck	Бөлшек	Частица	Particella, Granello
Grain, Streak, Veinlet	Арқау, Тарамыс	Жылқа	Venzza, Venatura, Grana
Granary	Астық қоймасы, Бидай қоймасы	Зернохранилище	Granaio
Granite	Гранит	Гранит	Granito
Granulation	Зерлеу	Зернение	Granulazione
Granule	Зер, Зерлеу	Зернь	Perlina, Granulo
Grapevine (1); Grape (2)	Жүзім	Виноград (лат. <i>Vitis</i>)	Vite (1); Uva (2)
Grass, Fescue (grass)	Бетеге	Овсяница (лат. <i>Festuca</i> sp.)	Festuca
Grass, Horsetail, Snake grass	Жылбұрыш	Хвощ (лат. <i>Equisetum</i>)	Equiseto, Coda di cavallo
Grass, Stipa, Feather grass, Needle or Spear grass	Селеу	Ковыль (лат. <i>Stipa</i> sp.)	Stupa, Stipa, Alfa
Grattoir, Scraper	Скрепер	Скрепер	Raschiatoio, Grattatoio
Grattoir, Scraper, (End scraper or Nosed scraper. Side scraper)	Жоңғы	Скребок (Концевой скребок, Боковой скребок)	Raschiatoio, Grattatoio (Raschiatoio terminale, Grattatoio laterale)
Grave, Collective grave, Collective burial	Біріккен жерлеу	Коллективное захоронение	Tomba collettiva, Sepoltura collettiva
Grave goods, Funerary inventory	Жерлеу жабдығы, Жерлеу мүлкі	Погребальный инвентарь	Corredo funerario, Corredo funebre
Grave, Burial	Зират, Көр, Мола, Қабір, Бейіт	Могила	Tomba, Sepoltura
Grave, Burial (marked by stones on surface)	Жальник	Жальник	Sepoltura (segnalata da pietre in superficie)
Grave, Burial, Tomb	Қабырлау, Жерлеу	Захоронение	Sepoltura, Tomba
Grave, Flat grave (without a burial mound)	Жайдақ мола, Жайдақ қабір	Могила грунтовая	Tomba terragna, Fossa terragna
Grave, Shaft Grave	Шахталы қабір	Шахтовая Могила или Шахтовая Гробница	Tomba a pozzetto, Tomba a pozzo

Grave, Tomb, Burial	Қабірлесу	Погребение	Sepoltura, Tomba
Gravel	Қиыршық тас	Гравий	Ghiaia
Gravel, Crushed stone, Rubble	Ұсақ тас, Ірі құм	Дресва	Pietrisco, Detriti, Breccia
Graver	Грабштихель	Грабштихель	Cesello, Bulino
Gravestone, Headstone, Tombstone	Құлыптас	Надгробие	Lapide, Pietra tombale
Graveyard, Burial ground, Burial site, Necropolis	Зират	Некрополь	Necropoli, Cimitero, Sepolcreto
Grayling	Қарауыз	Харнус (лат. <i>Thymallus thymallus</i>)	Temolo
Grease; Oil	Майлап алу	Промазка	Ungimento
Grid, Criss-cross, Cross-hatching decoration, Lattice Ornamentation	Торлы орнак	Решётка, Решётчатый Орнамент	Reticolo, Ornamento a rete, Decorazione a reticolo
Grid, Grid-system	Өлшеп белгілеу	Разметка	Reticolo, Reticolato
Grid, Grill	Торша	Сетка	Griglia
Gridiron, Furnace-bar, Fire-bar, Grill	Желгартқып, Оттық	Колосник	Griglia, Graticola
Griffin, Gryphon	Самұрық құс, Грифон	Грифон (Гриф)	Grifone
Griffon vulture	Ақбас құмай	Белоголовый сип (лат. <i>Cypus fulvus</i>)	Grifone
Grill, Grid	Торша	Сетка	Griglia
Grill, Gridiron, Furnace-bar, Fire-bar	Желгартқып, Оттық	Колосник	Griglia, Graticola
Grind, Crumble, Pulverize, Triturate	Ысқылау	Растирать, Растереть	Macinare, Tritare, Frantumare, Polverizzare
Grinder	Қайрақшы, Шарықшы	Точильщик	Arrotino, Arrotatore, Moletta
Grinder, Paint grinder	Бояусзгі	Краскотёрка	Macina per la molatura dei pigmenti
Grinder, Polisher	Тегістеуші	Шлифовщик	Levigatore, Lucidatore
Grindstone, Grinding stone	Үккіш тас	Тёрочник, Тёрочный камень	Macina, Mola
Grindstone, Millstone	Үккіш (Дән үккіш)	Тёрка (Зернотёрка)	Macina, Mola
Grindstone, Millstone, Grinding stone, Milling stone, Quern, Saddle quern	Дән үккіш	Зернотёрка	Macina, Mola, Pietra molare
Grindstone, Millstone, Quernstone (lower immobile stone) and Handstone (upper mobile stone)	Диірмен тасы	Жёрнов	Macina con macinello, Macina, Mola
Grivna, Money, Money ingot	Гривна	Гривна	Denaro, Moneta, Grivna
Grog, Chamotte	Шамот	Шамот	Chamotte, Grog
Grog, Filler	Грог	Грог	Grog, Additivo
Groin vault, Double barrel vault, Cross vault	Кірес күмбезі	Крестовый Свод	Volta a crociera
Groove, Flute	Науаша	Желобок	Scanalatura, Incavo, Solco
Groove, Small groove (1); Groove, Furrow (2)	Жырашық	Канавка	Piccolo fossato (1); Scanalatura, Solco (2)
Grooved	Кедір-бұдырланған (Ирск)	Рифлёный (Волнистый)	Scanalato
Grooves, Flutes, Furrows	Каннелюрлер	Каннелюры	Scanalature, Solchi
Grooving, Furrowing	Бұдырлау, Сызаттау	Рифление	Scanalatura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ground, Soil, Matrix (1); Ground-colour, Background, Primer (2)	Топырақ	Грунт	Suolo, Terreno, Matrice (1); Sfondo, Prima mano (2)
Ground, Stadium	Стадион	Стадион	Stadio
Groundwater, Subsoil waters	Жер асты суы	Воды, грунтовые В.	Acque sotterranee
Ground-penetrating radar, GPR	Георадар	Георадар	Georadar, GPR
Grout, Mortar	Ерітінді	Раствор	Malta
Growth, Nurture	Өсіру	Выращивание	Crescita, Sviluppo, Allevamento, Coltivazione
Gryphon, Griffin	Самұрық құс, Грифон	Грифон (Гриф)	Grifone
Guard, Hilt-guard, Cross- guard, Quillon (of a sword)	Гарда	Гарда, Гард	Elsa, Guardia, Guardamano
Guard, Hilt-guard, Quillon	Айқыш орын	Перекрестье	Guardia, Protezione, Parte dell'elsa
Guard, Archer's wrist guard, Arm guard, Bracer	Қолға киетін саптама сауыт	Наручье	Polsiera, Polsino, Paracolpi dell'arciere
Guardian, Custodian, Keeper (1); Curator trustee, Administrator (2)	Сақтаушы	Хранитель	Custode, Guardiano (1); Curatore (2)
Guide fossil, Type fossil. Index fossil	Қазбалы тұрпат	Ископаемый Тип	Fossile tipo, Fossile guida
Guilloche	Гильош	Гильош	Guilloche
Guinea-fowl, Guinea-hen	Мысыр тауығы, Сырдантауық	Цесарка (лат. <i>Numida meleagris</i>)	Faraona, Gallina faraona
Guise, Appearance, Form (2); Design, Plan, Planning (1)	Сыртқы келбеті (2); Рәсімдеу, Дайындау (1)	Оформление	Design, Forma, Veste (2); Design, Progettazione (1)
Gull, Seagull, Mew gull	Шағала	Чайка (лат. <i>Larus sp.</i>)	Gabbiano
Gully, Gorge, Ravine	Аңғар	Ущелье	Gola, Burrone
Gully, Narrow and shallow gully, Ravine	Қойнау, Жыра	Ложбина	Gola, Burrone, Precipizio
Gully, Ravine	Жыра, Сай	Овраг	Gola, Burrone, Canalone
Gully, Ravine (2); Beam, Girder (1)	Жыра сай (2); Мәтже, Балка (1)	Балка	Burrone, Gola, Precipizio (2); Trave (1)
Gutter, Ditch	Жыра, Ор	Канавка	Fossato di scolo, Fossetta, Zanella
Gutter, Drain, Drainage system	Суағар	Водосток	Condotta, Condotta di scarico, Sistema di drenaggio
Gutter, Flute	Науа	Жёлоб	Scanalatura, Piccola scanalatura, Canaletta
Gypsum	Гипс (Ғаныш)	Гипс	Gesso

H

English	Kazakh	Russian	Italian
Habergeon, Coat of mail, Chain mail, Mail (armour)	Кіреуке сауыт	Кольчуга	Maglia di ferro, Maglia metallica
Habitat, Ecological Niche, Distributional Area	Ареал	Ареал	Habitat, Nicchia, Nicchia ecologica
Habitation, House, Dwelling	Үй-жай, Баспала	Жилище	Abitazione, Dimora, Casa
Haft, Heft, Handle, Helve, Knob	Тұтқа	Ручка	Maniglia, Manico, Impug- natura, Presa, Pomello

Haft, Hilt	Эфес	Эфес	Elsa, Impugnatura, Fornimento
Hagiasma, Holy water font, Sacred spring	Агиасма	Агиасма (источник святой воды)	Agiasma, Fonte sacra
Hairpin	Шаш түйреуіш	Шпилька	Fermaglio, Forcina
Hairpin, Pin	Шаш қыстырғыш	Заколка	Forcina
Halberd	Алебарда	Алебарда	Alabarda
Half-finished, Semi-finished	Жартылай фабрикат	Полуфабрикат	Semifinito, Prelavorato, Manufatto parzialmente finito
Half-finished, Semi-worked, Unfinished, Semi-finished artefact, Rough-out	Дайындама	Заготовка	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Hall	Холл	Холл	Sala, Aula
Hall	Зал, Төр үй	Зал	Sala
Halter	Нокта	Недоуздок	Cavezza
Hamate Bone, Unciform Bone	Імектәрізді сүйек	Крючковидная Кость (лат. <i>Os Hamatum</i>)	Uncinato, Osso uncinato
Hammer	Үлкен балға	Молот	Martello
Hammer, Small hammer	Балға	Молоток	Martello (di piccole dimensioni), Martellino
Hammer, Mason's hammer, Scutch hammer, Pick	Кеп балғасы	Молоток-отбойник (Молоток каменщика)	Martellina, Maleppeggio, Malimpeggio
Hammering tool, Hammerstone, Fabricator, Percussor	Тас балға - Тас балға	Отбойник	Percussore, Martello, Rioccatore
Hand, Arm	Қол	Рука	Mano, Braccio
Hand (2); Paintbrush, Brush (1)	Білезік (2); Бояу жаққыш, Қылқалам (1)	Кисть	Mano (2); Pennello (1)
Hand-forming, Modelling	Жабыстырма, Жабыстыру	Лепка	Modellazione, Plasmazione
Hand Grinding Stone	Курант	Курант	Macinello
Handaxe, Biface, Axe	Қол шалқыш (Бифас)	Рубило (Бифас)	Ascia, Bifacciale
Handle (of a vessel) (2); Ear (1)	Ілгек (2); Құлақ (1)	Ухо	Preso, Ansa (2); Orecchio (1)
Handle, Haft (1); Grip, Handgrip (2); Hilt (3)	Сап	Рукоятка	Manico, Maniglia, Impugnatura (1); Presa, Impugnatura (2); Elsa, Impugnatura (3)
Handle, Haft, Heft, Helve, Knob	Тұтқа	Ручка	Maniglia, Manico, Impugnatura, Presa, Pomello
Handle, Haft, Hilt	Сап	Черенок	Impugnatura della spada, Manico
Handle, Single-handed, With one handle	Бір тұтқалы	Одноручный	Monoansato, Ad un solo manico
Handleless, Handless, Without handles	Тұтқасыз	Безручный	Senza manico, Senza presa
Handmade, Manual	Қолмен атқарылатын, Қолмен істелетін	Вручную	Manuale, A mano, Fatto a mano
Handwritten, Manuscript (1); Manuscript, Chirograph (2)	Қолжазба	Рукопись	Manoscritto, Scritto (1); Manoscritto, Documento manoscritto, Chirografo (2)
Hangar, Pendant	Асқыш	Подвес	Pendente, Gancio
Hardened, Tempered	Суарылған, Шыңдалған	Закалённый	Temperato, Temprato

Harc	Қоян, Қоян тұқымдас	Заяц, Зайцевые (лат. <i>Lepus</i> sp., <i>Leporidae</i>)	Lepre
Harc, European harc	Ор қоян	Заяц-Русак (лат. <i>Lepus europaeus</i> Pall.)	Lepre comune, Lepre europea
Harc, Mountain harc	Ақ қоян	Заяц-Беляк (лат. <i>Lepus timidus</i> L.)	Lepre variabile, Lepre bianca
Harem, Seraglio	Сераль	Сераль	Serraglio, Harem
Harness	Бұғалық	Шпругт	Finimenti, Bardatura
Harness	Ер-тұрман, Ат сайманы	Упряжь	Bardatura, Finimenti
Harness	Ер-тұрман, Әбіл	Сбрух	Finimenti, Bardatura
Harness	Ат сайманы, Ер-тұрман	Упряжь	Bardatura, Finimenti
Harpoon	Сүңгі	Гарпун	Argione
Harpoon, Fish spear, Gaff, Gig	Шанышқы	Острога	Argione, Gaffa, Fiocina, Ramponc
Harrier	Құладың	Лунь (лат. <i>Circus</i> sp.)	Albanella
Harris Matrix	Харрис матрицасы	Матрица Харриса	Matrice di Harris, Matrix di Harris
Harrow	Тырма, Мала	Борона	Erpice
Harvest, Crop, Yield	Егін	Урожай	Riccolto
Hatchet	Қол балта	Топорик	Accetta, Ascia
Hatchet, Axe, Ax (US)	Балта	Топор	Scure, Accetta (taglio parallelo al manico)
Hawthorn or Thornapple (bush or tree), Haw or hawberry (fruit)	Долана	Боярыпник (лат. <i>Crataegus monogyna</i>)	Biancospino
Hayloft, Haymow, Barn	Шөп қора, Пішен қора	Сеновал	Fienile
Haymaking, Haymaking time, Haying	Шөп шабу	Сенокос	Fienagione, Luogo di fienagione, Fare fieno
Haymow, Barn, Hayloft	Шөп қора, Пішен қора	Сеновал	Fienile
Head (1); Point, Tip, Head, Extremity (2)	Бас	Голова	Testa, Capo (1); Punta, Estremità, Cima (2)
Head, Cap	Бүркеніш	Шляпка	Capocchia
Head, Chief (2); Cupola (1)	Басшы (2); Күмбес (1)	Глава	Capo (2); Cupola (1)
Head, Chief, Principal	Бастық	Начальник	Capo, Direttore, Principale
Head, Cusp, Point, Tip (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3)	Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбеканағ (3)	Перо	Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3)
Head, Projectile point, Point, Tip (1); End, End-piece (2)	Ұштық	Наконечник	Punta, Armatura, Terminazione, Cuspide (1); Terminazione, Elemento terminale (2)
Headdress, Hat, Headgear	Бас киім	Головной Убор	Copricapo
Headgear, Headdress (2); Attire, Dress clothes, Costume, Outfit (1)	Бас киім (2); Киім (1)	Убор	Copricapo (2); Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1)
Headland, Promontory, Cape	Мүйіс	Мыс	Capo
Headpiece, Headstall	Ауыздықты жүтсін	Оголовье	Testiera
Head-plate, Head (of a fibula or brooch) (1); Lance-head, Spear-head, Spear-tip (2)	Басы (Бас)	Головка	Arco (di una fibula o spilla) (1); Punta, Estremità, Armatura (2)
Headrest	Бас сүйегіш	Подголовник	Poggiatesta

Headstall, Head collar, Crownpiece	Жак, Жақтау	Суголовы	Testiera
Headstone, Gravestone, Tombstone	Құрылығас	Надгробие	Lapide, Pietra tombale
Hear, Collaspc, Obstruction, Collapsed material	Үйінді	Завал	Mucchio, Crollo, Ostruzione
Hear, Pile	Үйме	Груда	Ammasso, Mucchio
Hear, Pile	Үйме	Куча	Mucchio, Cumulo, Ammasso
Hearth, Fireplace	Ошақ орны	Кострище	Focolare
Hearth, Fireplacc	Ошақ	Очаг	Focolare, Fuoco
Hearth, Fireplace, Chimney	Алау ошақ	Камиш	Camino
Hearth, Forge, Furnace (1); Horn, Bugle (2)	Көрік (1); Керней (2)	Горн	Fornace, Forgia, Fucina (1); Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2)
Heart-shaped	Жүрек тәрізді	Сердцевидный	Cuoriforme
Heel, Foot (1); Abutment, Impost (2)	Өкшелік, Табан (1); Таяныш, Тірек (2)	Пята	Tallone, Calcagno, Piede (1); Spalla, Piedritto (2)
Heel, Heel bone, <i>Calcaneus</i>	Өкшелік сүйек	Пяточная Кость (лат. <i>Calcaneus, Os calcaneum, Os calcis</i>)	Calcagno, Tallone
Heft, Haft, Handle, Helvc, Knob	Тұтка	Ручка	Maniglia, Manico, Impugnatura, Presa, Pomello
Height	Биіктік	Высота	Altezza
Helical, Spiral	Шыршық тәрізді	Спиралевидный	Spiraliforme
Hellenic	Эллиндік	Эллинистический	Ellenico
Hellenism	Эллинизм	Эллинизм	Ellenismo
Helmet	Дулыға	Шлем	Elmo
Helve, Heft, Haft, Handle, Knob	Тұтка	Ручка	Maniglia, Manico, Impugnatura, Presa, Pomello
Hematite, Haematite	Гематит	Гематит	Ematite
Hematite, Haematite (US)	Қызыл темір тас	Железняк, Красный Ж.	Minerale di ferro, Ematite
Hematite, Brown hematite, Brown or Bog iron ore	Қоңыр темір тас	Бурий железняк	Limnite, Ferro delle paludi
Hemispheric, Globular, Globe-shaped	Шартәрізді	Шаровидный	Globulare, Emisferico
Hemispherical, Semiglobular	Жартылай сфералық	Полусферический	Emisferico
Heraldry	Геральдика	Геральдика	Araldica
Herd, Flock	Ғабын	Стадо	Gregge, Mandria
Herder, Pastoralist, Breeder	Малшы, Малшы шаруа	Скотовод	Allevatore, Pastoralista
Heritage	Үйме	Наследие	Patrimonio
Herm, Herma	Герма	Герма	Erma
Heron	Құтан	Цапля (лат. <i>Ardea</i>)	Airone
Heron, Common grey heron	Құтан, Көк құтан	Серая Цапля (лат. <i>Ardea cinerea</i> L.)	Airone cinerino
Herringbone pattern	Шырша өрнек	Елочный Орнамент	Motivo a spina di pesce
Hiatus, Break	Олқылық, Кемтік	Пробел	Iato, Intervallo, Interruzione
Hide, Leather, Skin	Тері	Шкура	Pelle
Hide, Leather, Skin	Тері	Кожа	Pelle, Peltame, Cuoio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Hiding place, Hideout, Refuge, Shelter	Баспана, Пана, Жаппа	Укрытие	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Hieroglyph	Иероглиф	Иероглиф	Geroglifo
High relief, Alto-rilievo	Горельеф	Горельеф	Altorilievo
Hill, Knoll, Mound	Төбе	Сопка	Collinetta, Monticello, Collina
Hill, Mound	Дөң, Төбешік	Холм	Colle, Collina
Hill, Plateau	Адыр, Қыр, Қырат	Возвышенность	Collina, Altopiano
Hill, Small hill, Hillock, Knoll	Дөңес, Адыр	Бугорок	Collinetta, Monticolo, Poggio
Hillock, Mound, Knoll	Адыр, Дөңес	Бугор	Poggio, Collina, Altura
Hilt, Haft	Эфес	Эфес	Elsa, Impugnatura, Formento
Hind, Back, Rear	Сырт жағы	Тыльный	Posteriore, Dorsale, Di dietro
Hinge, Pivot	Шарнир	Шарнир	Cardine, Cerniera, Perno
Historian	Тарихшы	Историк	Storico
Historian, Ancient Historian	Антиковед (Антика тағушы)	Антиковед	Storico, Storico Antico
History	Тарих	История	Storia
Hoard, (Buried) Treasure, Cache	Көмбе, Қазына	Клад	Tesoro
Hoard of valuе, Treasure, Jewel	Қазына	Сокровище	Tesoro, Gioiello, Prezioso
Hoe	Қол кетпен	Цапка	Zappa
Hoe, Mattock	Кетпен	Тяпка	Zappa, Marra
Hoe, Mattock	Кетпен	Мотыга	Zappa, Marra
Hole, Aperture, Opening, Mouth, Vent	Саңылау	Отверстие	Foro, Apertura, Orifizio
Holed	Бұрғылап тесілген	Просверлённый	Forato, Bucato
Holed Axe	Саңылаулы балта	Проушный топор	Ascia con foro d'innesto
Hollow, Basin, Depression	Қазанщңқыр	Котловина	Depressione, Conca
Hollow, Depression	Ой, Ойдым, Ойпаң, Шұқыр	Впадина	Depressione, Fossa, Avvallamento
Hollow, Depression	Тереңдету	Углубление	Cavità, Depressione
Holm, High-water bed, Flood bed	Жайылма	Пойма	Golena
Holocene	Голоцен	Голоцен	Olocene
Holy, Blessed, Sacred, Divine	Әулие, Қасиетті	Святой	Santo, Sacro
Holy, Sacral, Sacred	Сакралды	Сакральный	Sacralc, Sacro
Holy, Sacred	Қасиетті	Священный	Santo, Sacro
<i>Homo erectus</i>	Эректус, Архантроп	Эректус, Архантроп (лат. <i>Homo erectus</i>)	<i>Homo Erectus</i>
<i>Homo erectus erectus</i> , Java Man	Питскантроп (Явалық адам, <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Питскантроп, Яванский человек (лат. <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Uomo di Giava, <i>Homo erectus erectus</i>
<i>Homo erectus georgicus</i>	Грузиялық адам немесе, Дманис адамы	Дманисийский гоминид, Человек грузинский, (лат. <i>Homo erectus georgicus</i>)	<i>Homo erectus georgicus</i>

<i>Homo erectus pekinensis</i> , Peking Man	Синантроп	Синантроп (лат. <i>Sinanthropus pekinensis</i> , <i>Homo erectus pekinensis</i>)	Uomo di Pechino, <i>Homo erectus pekinensis</i>
<i>Homo heidelbergensis</i>	Гейдельберг адамы	Гейдельбергский человек (лат. <i>Homo heidelbergensis</i>)	Homo di Heidelberg, <i>Homo heidelbergensis</i>
<i>Homo sapiens</i>	Саналы адам	Человек разумный (лат. <i>Homo sapiens</i>)	<i>Homo sapiens</i>
Hone, Whetstone	Қайрағыш	Точило	Cote, Pietra per affilare
Hone, Whetstone	Жануыш	Точилка	Cote, Pietra per affilare
Hone, Whetstone, Grindstone	Қайрайтын қайрак	Точильный брусок	Cote, Pietra per affilare, Mola per affilare
Hone, Whetstone (1); Touchstone (2)	Қайрак тас	Оселок	Cote, Pietra per affilare (1); Pietra di paragone (2)
Honeysuckle	Ұшқат	Жимолость (лат. <i>Lonicera</i> sp.)	Caprifoglio, <i>Lonicera</i> , Madreselva
Hook	Ілмек, Қармақ	Крюк	Amo, Gancio
Hook, Sickle, Pruning hook, Billhook	Орақ	Серп	Falce, Falcetto, Ronca, Roncola
Hook, Reaping hook	Егін орақ	Жатвенный крюк	Falce messoria, Falciola
Horde	Орда	Орда	Orda
Horizon, Building Horizon	Қабат (Құрылыс қабаты, Құрылыс көжнегі)	Горизонт (Строительный Горизонт)	Livello, Livello architettonico, Livello costruttivo
Horn	Мүйіз	Рог	Corno
Horn, Bugle (2); Furnace, Forge, Hearth (1)	Керней (2); Көрік (1)	Горн	Corno, Corno da Caccia, Tromba militare (2); Fornace, Forgia, Fucina (1)
Horn, Rhyton, Drinking Horn	Ритон	Ритон	Rhyton, Corno potorio
Hornbeam	Қызылқайын	Граб (лат. <i>Carpinus</i>)	Carpino
Horse	Ат, Жылқы	Лошадь (Жеребесц, Конь - м.р; Кобыла - ж.р) (лат. <i>Equus ferus caballus</i>)	Cavallo
Horse, Steed	Ат	Конь	Cavallo, Stallone, Destriero
Horse bit, Horse snaffle, Mouthpiece (of a horse bit)	Ауыздық	Грызло (Трензель)	Morso, Morso snodato
Horse breeding, Horse husbandry	Жылқы шаруашылығы	Коневодство	Allevamento di cavalli
Horse collar strap, Horse collar tug	Құлақбау	Гуж	Correggia del cavallo
Horse equipment, Horse tack	Ат-әзселі, Ат амунициясы	Амуниция, Конская А.	Attrezzatura ippica, Attrezzatura per l'equitazione
Horseman, Rider	Атты, Салт атты	Всадник	Cavaliere
Horse-shaped (and/or Bird-shaped) Acroterion (1); Ridge, Ridge beam, Ridge board (2)	Атша	Конёк	Acroterio a forma equina (e/o di uccello) (1); Colmo, Linea di colmo (2)
Horseshoe	Таға	Подкова	Ferro di cavallo
Horseshoe-shaped, U-shaped	Таға тәрізді	Подкововидный	Ferro di cavallo, A forma di ferro di cavallo, A forma di U
Horsetail, Snake grass	Жыбырғыш	Хвощ (лат. <i>Equisetum</i>)	Equiseto, Coda di cavallo
Horticulture, Gardening	Бақпалпылық, Бау-бақша шаруашылығы	Садоводство	Orticoltura, Giardinaggio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Hourglass Perforation, Hour-glass Perforation	Құм сағат түріндегі перфорация	Перфорация в виде песочных часов	Perforazione a clessidra, Perforazione con profilo a clessidra
House, Dwelling	Үй	Дом	Casa, Abitazione
House, Habitation, Dwelling	Үй-жай, Баспана	Жилище	Abitazione, Dimora, Casa
House, Peasant's house, Izba, Peasant's log hut, Russian rural cottage	Ағаш үй	Изба	Izba, Isba, Casa di tronchi
House, Pit house, Pit dwelling, Semi-dugout dwelling	Жертөле	Землянка	Abitazione seminterrata, Casa o Capanna interrata
House, Pit house, Subterranean dwelling, Semi-dug house, Semi dug-out	Жартылай жеркепе, Жартылай жертөле	Полуземлянка	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Hue, Tint (2); Paint, Colour (1)	Рең (2); Сырлау, Бояу (1)	Окраска	Colore, Tinta, Sfumatura (2); Colorare, Dipingere (1)
Humcrus	Иық сүйегі	Плечевая кость (лат. <i>Humerus</i>)	Omero
Humus	Қараширік	Персгной	Humus
Humus	Гумус, кара шірінді	Гумус	Humus
Humus, Chernozem	Қара Топырақ	Чернозём	Humus
Hunter	Аңшы	Охотник	Sacciatore
Hunter-Gatherers	Аңшылар-терімшілер	Охотники-собиратели	Sacciatori-raccoglitori
Hunting, Hunt	Аңшылық	Охота	Saccia
Husbandry, Animal Husbandry, Livestock Farming, Stock-breeding	Мал шаруашылығы	Животноводство	Allevamento di animali, Allevamento di bestiame, Zootecnia
Husbandry, Horsec Husbandry, Horse Breeding	Жылық шаруашылығы	Консводство	Allavamento di cavalli
Hut, Shack	Лащық	Хижина	Capanna, Baracca
Hut, Shelter	Балаған, Жаппа, Кепе, Күрке	Шалаш	Capanna, Riparo
Hyaline quartz, Quartz rock crystal	Тау хрусталі	Хрусталь, Горный хрусталь	Cristallo di rocca, Quarzo ialino, Cristallo di monte
Hydria	Гидрия	Гидрия	Hydria, Idria
Hydronym	Гидроним	Гидроним	Idronimo
Hyena, Cave hyena, Ice Age spotted hyena	Қорқауы, Үнгір қорқауы	Гиена, Пещерная гиена (лат. <i>Crocila crocila spelaea</i>)	Iena delle caverne
Hyogcum	Гипогей	Гипогей	Ipogeo

I

English	Kazakh	Russian	Italian
Ice Age, Glacial period, Glacial era	Мұз дәуірі	Ледниковая Эпока (Ледниковье)	Era glaciale
Ice age, Glacial period, Glaciation	Мұздық дәуірі (Мұз басу)	Ледниковый период (Оледенение)	Periodo glaciale, Glaciazione
Icon	Икона	Икона	Icona
Iconography	Иконография	Иконография	Iconografia
Iconostasis	Иконостас	Иконостас	Iconostasi
Idea, Concept, Conception	Тұжырымдама	Концепция	Concetto, Idea

Identical, Exactly alike	Тепе-теп	Тождественный	Identico
Identicalness, Identity	Тепбе-теңдік	Тождество	Identità, Identicità
Identification	Бірдей есу	Отождествление	Identificazione
Identity, Identicalness	Тепбе-теңдік	Тождество	Identità, Identicità
Idol	Пұт	Идол	Idolo
Idolater	Пұтқа табынушы	Идолопоклонник	Idolatra
Idolatry	Пұтқа табынушылық	Идолопоклонничество, Идолопоклонство	Idolatria
Ill-baked, Not well fired	Шикі күйдірілген	Слабобожженный	Cotto irregolarmente, Non perfettamente cotto
Illustration, Figure, Picture	Сурет	Иллюстрация	Figura, Immagine, Illustrazione
Image, Figure, Drawing, Picture, Painting	Сурет	Рисунок	Disegno, Figura, Immagine, Carlina, Fotografia
Image, Painting, Picture	Сурет	Картина	Quadro, Immagine
Image, Representation, Picture	Бейнелеу, Кескін, Суреттеме	Изображение	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Imperfect, Unfit, Unusable, Defective	Жарамсыз	Негодный	Non adatto, Inidoneo, Cattivo, Scadente, Difettoso
Implement, Instrument, Tool	Сайман, Құрал	Инструмент	Strumento, Utensile, Attrezzo
Implement, Instrument, Tool	Қару, Құрал	Оружие	Strumento, Arme, Attrezzo, Utensile
Import	Импорт	Импорт	Importazione
Imported item, Imports	Әкелінген	Привозной	Importato, Proveniente dall'esterno, Di fornitura esterna
Impost, Abutment (2); Heel, Foot (1)	Тірек, Гаяныш (2); Табан, Әкіспік (1)	Пята	Spalla, Piedritto (2); Tallone, Calcagno, Picde (1)
Impressed Decoration, Stamped Decoration	Қалыпты өрнек	Штамповидный Орнамент	Decorazione impressa, Decorazione Stampata
Impression (in the clay)	Батыру	Вдавнение	Impressione (nell'argilla)
Impression, Indent, Dent, Nick	Майысқан	Вмятина	Ammaccatura, Impressione, Tacca
Impression, Imprint	Бедерлемс	Оттиск	Impressione, Impronta
Impression, Seal Impression, Cretula, Scaling	Таңба	Отпечаток	Impronta, Cretula
<i>In situ</i>	<i>In situ</i>	<i>In situ</i>	<i>In situ</i>
Incineration, Cremation	Мәйітті өртеу	Трупосожжение	Cremazione, Incinerazione
Incense burner, Thurbile, Censer, Thymiaterion	Қурильница	Курильница	Incensiere, Thymiaterion, Turibolo
Incised	Сызылғап	Прочерченный	Inciso
Incision, Cut	Тілік	Надрез	Incisione, Taglio
Incisor	Күрек тіс	Резец (лат. <i>Dentes incisivi</i>)	Incisivo (dente)
Inclination, Slope	Көлбеу	Наклон	Pendenza, Pendio
Inclusion, Temper, Tempering agent	Қоспа	Примесь	Impurità, Incluso
Inclusions, Matter	Қоспалар	Включения	Inclusi, Degrassante
Incrustation, Encrustation	Оюлы безендіру	Инкрустация	Incrostazione
Incurstion, Raid, Foray	Шабуыл, Шапқын	Набег	Incurstione, Scorreria
Incuse, Struck	Соғу	Отчеканенный	Martellato, Forgiato, Battuto

Indent, Dent, Impression, Nick	Майысқан	Вмятина	Ammaccatura, Impression, Tacca
Indentation	Кішігірім кетік	Щербинка	Tacca, Dentellatura, Intaccatura
Indentation	Кетік, Кетілген	Щербина	Tacca, Dentellatura, Intaccatura
Indentation, Notch	Аздап араланған жер	Надпил	Intaccatura, Tacca
Indentation, Notch, Cut, Dent	Кергік	Зарубка	Indentatura, Tacca, Incavo
Indeterminate	Айқын емес	Неопределяемый	Indeterminato
Indeterminate	Айқын емес	Неопределённый	Indeterminato
Index fossil, Guide fossil, Type fossil	Қазбалы тұрпат	Ископасмый Тип	Fossile tipo, Fossile guida
Indication, Label, Marking, Designation, Sign	Белгілеу	Обозначение	Designazione, Marchio, Segno, Indicazione
Indigenous, Local	Жергілікті, Локальды	Локальный	Locale, Indigeno
Indigenous, Local, Aboriginal	Жергілікті	Местный	Locale, Indigeno
Indistinct, Vague	Бұлдыр	Расплывчатый	Vago, Indeterminato
Indoeuropean	Үндіеуропалық	Индоевропейский	Indoeuropeo
Indoeuropeans	Үндіеуропалықтар	Индоевропейцы	Indoeuropei
Industry	Индустрия	Индустрия	Industria
Industry, Manufacture, Production	Өндіру	Производство	Manifattura, Produzione
Industry, Mining industry	Кен өндіру өнеркәсібі	Горная промышленность	Industria mineraria, estrattiva
Industry, Stone Industry, Ground Stone Industry	Тас өндірісі	Каменная Индустрия	Industria su pietra
Infantry	Жаяу әскер	Пехота	Fanteria
Infill, Filling	Толғыру	Заполнение	Riempimento
Influence	Ықпал, Әсер	Влияние	Influenza, Influsso, Affetto
Information	Ақпарат	Информация	Informazione
Information, Data	Мағлұмат, Мәлімет	Данные	Dati, Informazioni
Ingot, Bar	Сом, Құйма	Слиток	Lingotto
Inhumation	Мәйітті салу	Труположение	Inumazione
Inhumation	Ингумация	Ингумация	Inumazione
Inhumation, Jar Burial, Jar inhumation, Enchytrismos burial	Құмыралы жерлеу	Кувшинное захоронение, Погребение в кувшине	Tomba a enchytrismos, Sepoltura a enchytrismos
Inlaid work, Intarsia	Интарсия	Интарсия	Intarsio
Inlay, Damascening (1); Impression, Cutting, Notching (2)	Керту, Ою	Насечка	Intarsio, Tarsia, Agcmina (Ageminazione) (1); Intaccatura, Impressione, Tacca (2)
Inner, Interior, Internal	Ішкі	Внутренний	Interno, Interiore
Inorganic	Бейорганикалық	Неорганический	Inorganico
Inscription	Жазу, Қол таңба	Надпись	Iscrizione
Inscription, Legend (on a coin) (1); Legend, Map symbols (2); Legend (3)	Легенда	Легенда	Legenda (su moneta) (1); Legenda, Didascalia dei simboli (2); Leggenda (3)
Insertion, Weaving, Sewing (1); Broaching (2)	Тігіс (1); Металды тесу (2)	Прошивка	Falsatura, Guarnizione (1); Brocciatura (2)
Inset, Bezel, Ring inset	Тас жүзік	Жуковина	Incastonatura, Corona del castone

Institute, Archaeological Institute, Archaeological Department	Археология институты	Институт Археологии	Istituto di Archeologia, Dipartimento di Archeologia
Instrument, Geometric tool, Geometric microlith, Geometric instrument	Геометриялық қару (Геометриялық микролит)	Геометрическое орудие (Геометрический микролит)	Geometrico, Microlito geometrico, Strumento geometrico
Instrument, Tool, Implement	Сайман, Құрал	Инструмент	Strumento, Utensile, Attrezzo
Instrument, Tool, Implement	Қару, Құрал	Орудие	Strumento, Arnese, Attrezzo, Utensile
Intact	Сынық емес	Неповреждённый	Intatto
Intaglio	Инталья	Инталья	Intaglio
Intaglio, Gem, Engraved gem, Engraved gemstone	Гемма	Гемма	Gemma, Pietra intagliata, Pietra
Intarsia, Inlaid work	Интарсия	Интарсия	Intarsio
Inter, Bury	Жерлеу	Хоронить, Покоронить	Seppellire, Interrare
Interaction, Interplay	Әрекеттесу, Өзара әрекет	Взаимодействие	Interazione
Interconnection, Interrelationship, Interrelation	Өзара байланыс	Взаимосвязь	Relazione, Interconnessione
Interior, Interior space	Интерьер	Интерьер	Interno, Interiore, Spazio interno
Interior, Internal, Inner	Ішкі	Внутренний	Interno, Interiore
Interlayer (Thin)	Қабатша	Прослойка	Strato interno (Sottile)
Interlayer, A context between two other ones (1); Spacer (2)	Аралық қабат	Прокладка	Livello intermedio, Strato intermedio (1); Spaziatore, Distanziatore (2)
Interment, Burial, Funeral	Жерлеу	Похороны	Funerale, Deposizione, Sepellimento
Interplay, Interaction	Әрекеттесу, Өзара әрекет	Взаимодействие	Interazione
Interpretation	Интерпретация	Интерпретация	Interpretazione
Interpretation, Deciphering, Decoding, Decryption	Дешифровка, Шифрды оқу	Дешифровка	Interpretazione, Decodifica
Interrelationship, Interrelation, Interconnection	Өзара байланыс	Взаимосвязь	Relazione, Interconnessione
Intervertebral disc, Intervertebral disk	Омыртқа аралық дискі	Межпозвоночный Диск	Disco intervertebrale
Interview (2); Map (3); Take a picture (1)	Алу (2); Түсіру (1, 3)	Снимать	Intervistare (2); Cartografare (3); Fotografare, Fare fotografie (1)
Interwoven, Twisted, Turned	Бұралмалы	Витой	Intrecciato
Introduction, Propagation, Diffusion	Енгізу	Внедрение	Introduzione, Propagazione, Diffusione
Intrusion, Invasion	Басып кіру	Вторжение	Invasione, Intrusione
Intrusive find	Ойық Артефакт (Интрузивті Артефакт)	Проникающий Артефакт (Интрузивный Артефакт)	Reperto intrusivo, Reperto fuori contesto
Invasion, Intrusion	Басып кіру	Вторжение	Invasione, Intrusione
Inventory, Funerary inventory, Grave goods	Жерлеу жабдығы, Жерлеу мүлкі	Потребальный инвентарь	Corredo funerario, Corredo funebre
Investigated, Partially investigated	Толық зерттелмеген	Недоисследованный	Poco studiato, Non sufficientemente studiato
Investigation, Study, Exploration, Examination	Оқып білу	Изучение	Studio, Investigazione, Esplorazione, Esame

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Investigation, Study, Research, Exploration, Examination	Зерттеу	Исследование	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame
Irish elk	Ирландия бұғысы, Үлкен мүйізді бұғы, Алып бұғы	Большерогий олень, Гигантский олень, Ирландский олень (лат. <i>Megaloceros giganteus</i>)	Megalocero, Megacero, Cervo gigante
Iron	Темір	Железо	Ferro
Iron, Cast iron	Шойын	Чугунный	Ghisa, Di ghisa, In ghisa
Iron Age	Темір ғасыры	Железный Век	Età del Ferro
Irregular	Теріс, Қисық	Неправильный	Irregolare
Irregular, Discontinuous, Uneven	Әркелкі, Ауытқымалы	Неравномерный	Non uniforme, Diseguale, Discontinuo
Irregular, Rough, Uneven	Адыр-бұдыр, Бұдыр	Неровный	Irregolare, Discontinuo, Non piano
Irrigate, Water	Суару	Поливание	Irrigare, Annaffiare, Innaffiare, Bagnare
Irrigation	Суармалау	Ирригация	Irrigazione
Irrigation	Суармалау	Орошение	Irrigazione
Irrigation, Floodwater irrigation, Flood irrigation, Estuary Irrigation, Basin irrigation, Spate irrigation	Жайылма суару	Лиманное орошение	Irrigazione ad inondazione
Ischium	Жамбас сүйек	Седалищная Кость (лат. <i>Ox ischii</i>)	Ischio
Isogloss	Изоглосса	Изоглосса	Isoglossa
Isohypse, Contour line	Изогипса	Изогипса	Isoipsa, Isoclina
Isolated Data, Isolated find	Жеке олажа	Изолированная Находка	Singolo ritrovamento, Ritrovamento isolato
Isthmus	Қағып алу	Перехват	Istmo
Item, Object, Article, Artefact, Artifact (US)	Бұйым	Изделие	Articolo, Oggetto, Manufatto
Ivory	Піл сүйегі	Слоновая кость	Avorio
Ivy	Шырмауық	Плющ (лат. <i>Hedera</i>)	Edera
Iwan	Айван	Айван	Iwān
Izba, Peasant's house, Peasant's log hut, Russian rural cottage	Ағаш үй	Изба	Izba, Isba, Casa di tronchi

J

English	Kazakh	Russian	Italian
Jade	Жад	Жад	Giada
Jadeite	Жадеит	Жадеит	Giadeite
Jag, Tooth (of a tool) (1); Merlon (of a castle) (2)	Дуал өркештері	Зубец	Dente (di uno strumento) (1); Merlo (di un castello) (2)
Japanese persimmon (tree); Persimmon, Kaki (fruit)	Қурма	Хурма (лат. <i>Diospyros</i>)	Cachi (albero); Cachi, Caco (frutto)
Jar	Қыш құмыра	Горшок	Olla, Orcio
Jar, Can (straight-walled pot)	Банкі	Банка	Recipiente cilindrico, Lattina
Jar burial, Jar inhumation, Enchytrismos burial	Құмыралы жерлеу	Кувшинное захоронение, Погребение в кувшине	Tomba a enchytrismos, Sepoltura a enchytrismos
Jar, Large earthenware pot	Құмыра ылдыс	Корчага	Dolio, Olla

Jar, Small jar	Қишкентай құмыра	Горшочек	Olletta, Orciolo
Jasper	Джаспер	Джаспер	Diaspro
Jasper	Яшма	Яшма	Diaspro
Java Man, <i>Homo erectus erectus</i>	Питекантроп (Явалық адам, <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Питекантроп, Яванский человек (лат. <i>Pithecanthropus erectus</i>)	Uomo di Giava, <i>Homo erectus erectus</i>
Javelin, Dart	Қысқа сапты найза	Дротик	Giavelotto, Lanciotto, Dardo
Javelin, Lance, Spear	Найза	Копье	Lancia, Giavelotto
Javelin-head, Spearhead	Бізгек	Жәло	Punta, estremità di giavelotto
Jaw, Mandible, Lower Jaw, Lower jawbone	Төменгі жақсүйек	Челюсть, Нижняя Ч. (лат. <i>Mandibula</i>)	Mandibola
Jaw, Maxilla, Upper jaw, Jawbone	Жоғарғы жақсүйек	Челюсть, Верхняя Ч. (лат. <i>Maxilla</i>)	Ossso Mascellare, Mascella
Jaws, Fauces	Азу, Ауыз	Пасть	Bocca, Fauci
Jerboa	Қосаяқ	Тушканчик (лат. <i>Dipodidae</i>)	Gerboa, Topo saltatore
Jerboa, Great jerboa	Қосаяқ	Тушканчик, Большой Т., Земляной заяц (лат. <i>Allactaga jaculus</i> Pal.)	Gerboa maggiore
Jet	Гагат	Гагат	Giaietto
Jetton, Token	Жетон	Жетон	Gettone
Jewel, Hoard of valuе, Treasure	Қазына	Сокровище	Tesoro, Gioiello, Prezioso
Jewellery art, Goldsmith's art, Jeweller's art	Зергерлік іс, Зергерлік өнер	Ювелирное дело, Ювелирное искусство	Oreficeria, Arte orafa
Jeweller, Goldsmith	Зергер	Ювелир	Orafo
Joint, Articulation	Бұлыңдалу	Сочленение	Articolazione
Joint, Juncture, Junction	Жапсар, Торап	Стык	Giunto, Giunzione
Jug, Pitcher	Құмыра	Кувшин	Brocca, Caraffa
Juncture, Junction, Joint	Торап, ЖапсарЖапсар,	Стык	Giunto, Giunzione
Juniper	Арша	Можжевельник, Арча (лат. <i>Juniperus</i>)	Ginepro, <i>Juniperus</i>
Jute	Кендір	Джут (лат. <i>Corchorus</i>)	Iuta

К

English	Kazakh	Russian	Italian
Kaki, Persimmon (fruit); Japanese persimmon (tree)	Құрма	Хурма (лат. <i>Diospyros</i>)	Cachi (albero); Cachi, Caco (frutto)
Kalathos, Psykter (1); Kalathos (2)	Калаф	Калаф	Kalathos, Moggio (1); Kalathos (2)
Kalpis	Кальпида	Кальпида	Kalpis
Kanat, Qanat, Kariz, Karez	Кәріз	Кяриз, Кариз	Qanat, Kariz
Kantharos, Cantharus	Канфар	Канфар	Cantaro, Kantharos
Kaolin (or Kaoline), China clay	Каолин	Каолин	Caolino
Kariz, Karez, Kanat, Qanat	Кәріз	Кяриз, Кариз	Qanat, Kariz
Kayak	Қайық (Байдарка)	Каяк (Байдарка)	Kayak
Keeper, Custodian, Guardian (1); Curator trustee, Administrator (2)	Сақтаушы	Хранитель	Custode, Guardiano (1); Curatore (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Kernel, Core, Nucleus (1); Ball, Shot (2)	Өзек	Ядро	Nuclco, Cuore (1); Proiettile, Palla (2)
Kernel, Seed, Bean, Grain (1); Pearl, Granule (2)	Бидай (Астық)	Зерно	Grano, Chicco (1); Vago, Perla, Perlina (2)
Kernel, Pine Nut	Самырсын жаңғағы	Кедровый орех	Pinolo
Kernos	Кернос	Кернос	Kernos
Key	Кілт	Ключ	Chiave
Keychain, Charm, Trinket	Салпыншак	Брелок	Amuleto, Portafortuna
Keystone	Қамал тасы немесе, Қамал кірпіші	Замковый Камень, Замковый Кирпич	Chiave di volta
Khagan	Қаған	Каган	Khagan
Khan	Хан	Хан	Khan
Khan, Caravanserai (or Caravansary), Choltry	Керуен Сарай	Караван-сарай	Caravanserraglio
Khanate	Қағанат	Каганат	Khanato
Khanate	Хандық	Ханство	Khanato
Khoum, Storage jar	Хум	Хум	Giara
Kibitka, Scythian wagon	Күйме	Кибитка	Kibitka
Kill site	Аңшылардың уақытша тұрағы	Временная стоянка охотников	Sito di uccisione e macellazione
Kiln, Oven, Furnace	Пеш	Печь	Forno
Kiln, Glass-forming kiln, Glass-making factory	Гута	Гута	Fornace per il vetro, Atelier per la produzione vitrea
Kiln, Two-chambered kiln, Updraft kiln (when the two chambers are vertically set)	Екі камералы пеш	Двухкамерная печь	Fornace a due camere, Fornace a doppia camera
Kin, Kinsfolk, Family, Relatives, Relations (1); Genus, Class, Species (2); Kind, Type, Sort (3)	Ру	Род	Famiglia, Parenti, Parentado (1); Genero, Classe, Specie (2); Tipo, Categoria (3)
Kind, Sort, Species (2); Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1)	Топ, Түр (2); Жыныс (3); Тұқым (1)	Порода	Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1)
King	Патша	Царь	Re, Monarca
King-priest	Абыз-патша	Царь-жрец	Re-Sacerdote
King's, Royal	Патшалық	Царский	Regale, Reale, Regio
Kinship	Туыстық	Родство	Parentela, Consanguineità
Kinsman (Kinswoman), Relative, Relation (1); Fellow countryman, Kindred(2)	Туыскандық	Родственный	Congiunto, Parente, Consanguineo (1); Compaesano (2)
Kitchen	Ас үй	Кухня	Cucina
Kitchen, Cooking equipment	Асүйлік	Кухонный	Cucina, Da cucina, Relativo alla cucina
Kitchen garden, Vegetable garden	Бақша	Огород	Orto
Kitchen midden, Midden, Shell midden	Қоқыс үйіндісі	Мусорная насыпь, Мусорная куча, Навозная куча	Cumulo di scarti domestici, Tumulo di rifiuti, Chiocciolaio
Knap, Chop	Жару	Раскалывать, Расколоть	Scheggiare, Spaccare, Scindere
Knapping, Flintknapping, Chipping	Бастапқы шағу	Первичное раскалывание	Scheggiatura, Riduzione della litica
Knapping, Flintknapping, Stone Working	Шағу	Раскалывание	Scheggiatura, Lavorazione della pietra

Knapping technique, Pecking, Strike	Шұқылау, Шоқу	Клованис	Picchettare, Scheggiare, Scheggiatura
Knecading trough (3); Side (of a vault) (1); Chute, Shoot (2)	Науа, Жайма (2, 3); Лөтөк (1)	Лөтөк	Madia (3); Parte (di una volta) (1); Canale, Scolo, Grondaia (2)
Knee (1); Elbow (tech) (2)	Тізе	Колено	Ginocchio (1); Gomito (tecn) (2)
Kneccap, Patella, Клеесар	Тобық	Коленная чашечка (лат. <i>Rotula</i>)	Rotula, Patella
Knee cap, Knee piece of armour	Тізе жапқыш, Тізе қалқаншасы	Наколенник	Ginocchiera
Kniaz, Knyaz, Knez, Prince, Duke	Кінәз	Князь	Principe, Duca, Knjaz', Kniaz, Knez
Knife	Пышақ	Нож	Coltello
Knife, Backed Knife, Backed Blade	Ұяғысы бар пышақ	Нож с обушком	Coltello, Lama a dorso abbattuto
Knife-shaped blade (in stone)	Пышақтәрізді тілімші	Ножевидная Пластина	Lama, Coltello (in pietra)
Knitting neddle (1); Spoke (2)	Тоқыма біз (1); Сым шабақ (2)	Спица	Ferro (per lavorare a maglia) (1); Raggio (2)
Knob	Кішігірім бұршік	Шишечка	Pomello
Knob, Handle, Helve, Heft, Haft	Тұтқа	Ручка	Maniglia, Manico, Impugnatura, Presa, Pomello
Knob, Lump (1); Cone, Pinc cone (2)	Бұршік	Шишка	Pomello, Protuberanza (1); Pigna (2)
Knoll, Mound, Hill	Төбе	Сопка	Collinetta, Monticello, Collina
Knoll, Mound, Hillock	Адыр, Донес	Бугор	Poggio, Collina, Altura
Kolt, Kolt, Temple Pendant, Headdress ring	Қолт	Қолт	Kolt, Pendente da copricapo
Koubba, Qubba, Domed Mausoleum	Гумбад	Гумбад	Cuba, Mausoleo con cupola emisferica
Kremlin, Citadel	Кремль	Кремль	Cremlino, Cittadella
Kulan, Asiatic wild ass	Құлан	Кулан (лат. <i>Equus hemionus</i> L.)	Emione, Emiono, Asino selvatico asiatico
Kumys, Koumiss, Kumiss, Koumis	Қымыз	Кумыс	Kumys, Cumis
Kurgan, Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Tumulus	Оба, Қорған	Курган	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan
Kurgan, Tumulus, Funerary Barrow, Burial mound	Тумулус	Тумулус	Tumulo, Kurgan
Kyathos	Киаф	Киаф	Kyathos
Kylix	Килик	Килик	Kylix

L

English	Kazakh	Russian	Italian
Label	Этикетка, Заттаңба	Этикетка	Etichetta
Label, Marking, Designation, Sign, Indication	Белгілеу	Обозначение	Designazione, Marchio, Segno, indicazione
Laboratory	Эсргхана, Лаборатория	Лаборатория	Laboratorio
Laboratory, Research laboratory	Камералды бөлме	Камералка	Laboratorio di ricerca, Laboratorio di studio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Laboratory work, Work done in office or laboratory	Камсралды жұмыстар	Камсральные Работы	Ricerca, Analisi o studio in laboratorio
Labrys, Double headed axe, Two-edged axe, Bipennis	Лабрис	Лабрис	Labrys, Bipenne
Lacchar Elm, Chinese Elm	Қарағаш	Қарағач (лат. <i>Ulmus parvifolia</i>)	Olmo cinese
Lacing, Timber Lacing	Бөрселі тірек	Бревенчатая Основа (или Бревенчатый Каркас)	Opera a graticcio
Lack, Absence	Жоқтық	Отсутствие	Mancanza, Assenza
Lacquer, Gloss, Varnish	Лақ, Жығыр сыр	Лақ	Lacca, Vernice, Smalto
Lacrimonal bone	Козжасы сүйегі	Слезная Кость (лат. <i>Os Lacrimale</i>)	Ossio lacrimale
Ladle, Foundry ladle	Қышқасық, Қышожау	Льячка	Cucchiacione, Mestolo da fonderia
Ladle, Scoop, Dipper	Ожау, Асауыш	Черпак	Mestolo, Paletta
Ladle, Scoop, Dipper (1); Scoop or Ladle with zoomorphic handle (2)	Ожау, Шөміш	Ковш	Mestolo (1); Mestolo con manico zoomorfo (2)
Ladle, Shovel, Scoop (of small sizes)	Қалақ	Совок	Paletta, Sassola, Sessola
Lode, Vein, Seam (carbon)	Жер желі	Жила	Vena, Filone
Lake, Oxbow lake	Ескі су арнасы	Старица	Lanca, Mortizza, Lago di meandro abbandonato
Lamb	Қошақан, Қозы	Ягнёнок	Agnello
Lamellar, Stratified, Stratiiform, Foliated	Қабатты	Слонстый	Lamellare, A strati, Stratiiforme (geol.)
Lamp, Lantern	Фонарь, Шам	Фонарь	Lanterna, Lampada
Lamp, Oil lamp	Шырақ, Шырағдан	Светильник	Lampada, Lampada ad olio
Lamp, Oil-lamp	Шам, Майшам	Лампа, Масляная Лампа	Lampada, Lampada ad olio, Lucerna
Lance, Spear, Javelin	Найза	Копье	Lancia, Giavellotto
Lance, Spear, Pike	Сүңгі	Пика	Lancia, Picca
Lanceolate	Найза тәрізді	Копьевидный	Lanceolato
Lancet	Ланцет	Ланцет	Lancetta
Lancet arch, Pointed or Gothic arch	Шошақ арка, Готикалық арка	Стрельчатая Арка, Готическая Арка	Arco a sesto acuto, Ogiva
Land, Earth (1); Ground, Soil (2)	Жер	Земля	Terra (1); Terra, Terreno, Suolo (2)
Landmark	Ориентир, Бағдар	Ориентир	Punto di riferimento
Landscape, Environment	Ландшафт	Ландшафт	Paesaggio, Ambiente
Landslide, Collapse, Slump	Опырылып құлау	Обвал	Crollo, Frana, Smottamento, Scoscendimento
Lane, Alley	Тұйық көше	Переулок	Stradina laterale, Vicolo
Lane, Side-street	Еніз жолақ көше	Проулок	Viottole, Stradina laterale
Language (1); Tongue, Clapper (of a buckle or a bell) (2)	Тіл	Язык	Linguaggio (1); Lingua, Batacchio (2)
Lantern, Lamp	Фонарь, Шам	Фонарь	Lanterna, Lampada
Lapis lazuli	Көк тас	Лазурит	Lapislazzuli
Lapwing	Қызғыш	Чибис, Пингалица (лат. <i>Vanellus vanellus</i>)	Pavoncella
Larch	Балқарағай	Лиственница (лат. <i>Larix</i> sp.)	Larice

Larder, Storeroom, Warehouse, Store house, Pantry, Depository	Қойма	Кладовая	Magazzino, Deposito, Dispensa
Large Brooch	Аффиш (Ірі танамоншақ)	Аффиш (Афиш)	Grande Spilla
Large earthenware pot, Jar	Құмшара ыдыс	Корчага	Dolio, Olla
Lash, Scourge, Whip	Қамшы	Плеть	Sferza, Frusta
Last	Соңғы	Последний	Ultimo
Latc Antiquity	Кейінгі антика	Поздняя античность	Tarda Classicità, Periodo Tardo Antico
Lathe	Қырнаушы станогы	Токарный станок	Tomio meccanico
Laurel-leaf, Laurel-leaf Shaped	Лавр жапырақты	Лавролистный	Lauriforme, A forma di foglia d'alloro
Lavalier, Pendant	Мойныалқа	Кулон	Pendente, Pendaglio, Ciondolo
Lay, Put, Set, Place	Салу, Салып қою	Положить	Mettere, Porre, Collocare
Lay the foundations of sth (2); Put down, Lay down (1)	Сала бастау (2); Қатарлап салу, Қалау (1)	Закладка	Gettare le fondamenta (2); Posare, Mettere in opera (1)
Layer, Coat (1); Layer, Stratum, Bed (2)	Қыртыс	Пласт	Strato, Mano (di vernice) (1); Livello, Strato (2)
Layer, Deposit, Stratification, Strata	Қатпар	Напластование	Stratificazione, Deposito stratificato
Layer, Interlayer (Thin)	Қабатша	Прослойка	Strato interno (Sottile)
Layer, Interlayer, A context between two other ones (1); Spacer (2)	Аралық қабат	Прокладка	Livello intermedio, Strato intermedio (1); Spaziatore, Distanziatore (2)
Layer, Level	Деңгей	Уровень	Livello, Strato
Layer, Level, Context, Stratum	Мәдени қабат	Культурный Слой	Livello, Strato, Contesto
Layer, Level, Tier (1); Layer, Stratum (2)	Қабат	Ярус	Serie, Fila (1); Livello, Strato (2)
Layer, Substratum, Lower Layer (1); Litter, Straw (2)	Төсем	Подстилка	Substrato, Sostrato, Strato di base, Strato di fondo (1); Lettiera, Strame, Giaciglio (2)
Layer, Thick layer	Нақты қалыңдық	Толща, Толщина	Strato massiccio, Spesso strato
Layer, Overdug layer, Overdug context (1); Cross-ditch (2)	Қазылған жер (1); Ор (2)	Перекоп	Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1); Canale trasversale, Trincea trasversale (2)
Layer, Stratum, Context	Қабат	Слой	Strato, Livello
Layer of cinders and ashes, Cinder Heap, Cinder Layer (1); Burnt Mound (2)	Күлдік	Зольник	Strato di cenere (1); Tumulo bruciato (2)
Layer of soot, Soot	Құрым-күйе	Копоть	Fuliggine, Strato di fuliggine
Layout, Masonry, Brickwork, Walling	Қалау	Выкладка	Struttura, Muratura, Layout
Layout, Plan	Жоспарлау	Планировка	Piano, Disposizione
Lay down, Put down (1); Lay the foundations of something (2)	Қалау, Қатарлап салу (1); Сала бастау (2)	Закладка	Posare, Mettere in opera (1), Gettare le fondamenta (2)
Lead	Қорғасын	Свинец (лат. <i>Plumbum</i>)	Piombo
Leaf, Wing, Shutter (1); Narthex (2)	Притвор (1); Күлып (2)	Притвор	Battente (1); Narthex (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Leather, Skin, Hide	Тері	Шкура	Pelle
Lebes, Lebes gamikos. Nuptial lebes, Wedding vase	Лобес гамикос	Лобес гамикос	Lebes, Lebes gamikos, Lebede, Lebes nuziale
Ledge, Bench, Shelf (of a grave)	Жантайма төсек	Лежанка	Piattaforma, Ripiano
Ledge, Protrusion, Projection, Protuberance (1); Outcrop (2)	Дөңес, Шопақ (1), Шығылқы жер (2)	Выступ	Proiezione, Protrusione, Aggetto (1); Affioramento (2)
Ledge, Shoulder	Иыкбау	Запечник	Mensola, Ripiano
Leg, Foot	Аяқ	Нога	Gamba, Piede
Leg, Foot (1); Support, Leg, Stem, Stand, Prop (2)	Аяқ (1); Аяқша (2)	Ножка	Piede, Gamba (1); Supporto, Gamba, Stelo, Sostegno (2)
Legend, Inscription (on a coin) (1); Legend, Map symbols (2); Legend (3)	Легенда	Легенда	Legenda (su moneta) (1); Legenda, Didascalia dei simboli (2); Leggenda (3)
Legion	Легион	Легион	Legione
Legume, Pea, or Bean family (<i>Fabaceae</i> , <i>Leguminosae</i> , <i>Papilionaceae</i>)	Бұршақ тұқымдас өсімдіктер	Бобовые, Мотыльковые (лат. <i>Fabaceae</i> или <i>Leguminosae</i> или <i>Papilionaceae</i>)	Legumi (<i>Fabaceae</i> , <i>Leguminosae</i> , <i>Papilionaceae</i>)
Lekane, Lekanis	Лекана	Лекана	Lekane, Lekanis
Lekithos	Лскиф	Лскиф	Lekythos
Length	Ұзындық	Длина	Lunghezza
Lens	Линза	Линза	Lente
Lentil	Жасымық	Чечевица (лат. <i>Lens</i>)	Lenticchia
Leopard, Snow leopard	Барыс, Қар қабыланы, Ілбіс	Снежный Барс (Ирбис) (лат. <i>Uncia uncia</i> или <i>Panthera uncia</i>)	Leopardo delle nevi
Lescene, Pilaster, Pillar	Пилястр	Пилястр	Pilastro, Lesena
Lesser trochanter, Small trochanter	Кіші ұршық	Малый Вертел	Piccolo troncatere
Level, Layer	Деңгей	Уровень	Livello, Strato
Level, Layer, Tier (1); Layer, Stratum (2)	Қабат	Ярус	Serie, Fila (1); Livello, Strato (2)
Level, Levelling instrument	Нивелир	Нивелир	Livello, Livello da cantiere
Level, Spirit level, Surveyor's level	Деңгей өлшеуіш	Уровень	Livella a bolla d'aria, Livella da cantiere
Level, Stratum, Context, Layer	Мәдени қабат	Культурный Слой	Livello, Strato, Contesto
Level rod, Ranging rod (2); Bar, Board (1)	Төрткілден (2); Бітте тақтайша (1)	Рейка	Scala metrica, Comparatore (2); Barra, Asse (1)
Levelling, Leveling (US)	Нивелирлеу	Нивелировка (или Нивелирование)	Livellamento
Levigated, Fine (clay)	Тазартылған балшық	Отмученная глина	Dcpurato, Fine
License, Excavation Licence	Ашық парақ (Рұқсат қағазы)	Открытый лист	Permesso di scavo, Autorizzazione agli scavi archeologici
Lid, Cover	Қақпақ	Крышка	Coperchio, Copertura
LiDAR, Lidar	Лидар	Лидар	Lidar
Ligature, Alloying element	Лигатура	Лигатура	Legatura, Elemento legante
Lighter, Fire lighter, Fire starter, Fire steel	Шақпақ, Оттық	Огниво	Acciarino
Lighthouse, Beacon	Шамшырақ	Маяк	Faro

Likeness, Resemblance, Similarity	Ұқсастылық	Сходство	Somiglianza, Similarità
Limb, Extremity	Қол-аяқ	Конечность	Arto, Membro, Estremità
Lime (tree), Linden	Жеке ағашы	Липа (лат. <i>Tilia</i>)	Tiglio
Lime, Quicklime	Әк	Известь	Calce, Calce viva, Calce aerea
Limes	Лимес	Лимес	Limes
Limestone (Calcium carbonate)	Әктас	Известняк	Calcare, Calcite (Carbonato di calcio)
Limonite	Лимонит	Лимонит	Limonite
<i>Limonium</i> , Statice	Кермек	Кермек (лат. <i>Limonium</i> sp.)	Statice, <i>Limonium</i>
Limpid, Clear, Diaphanous, Transparent	Мөлдір, Тұнық	Прозрачный	Trasparente, Diafano, Pulito, Chiaro
Linden, Lime (tree)	Жеке ағашы	Липа (лат. <i>Tilia</i>)	Tiglio
Line	Сызық	Линия	Linea
Linon, Flax, Flaxen fabric (cloth)	Зығыр	Льняной	Lino, Di lino
Linguistic	Лингвистика	Лингвистика	Linguisitca
Link, Connection, Relation, Relationship, Correlation	Байланыс, Арақатынас	Связь	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Linked, Related, Tied up, Associated	Байланған	Связанный	Associato, Collegato, Connesso
Lintel, Architrave	Маңдайша	Притолока	Architrave
Lion, Cave lion, European or Eurasian cave lion	Арыстан, Үңгір арыстаны	Лев, Пещерный лев (лат. <i>Panthera leo spelaea</i>)	Leone delle caverne, Leone delle caverne europeo o asiatico
Lip (of a rim)	Ыдыстың ауызы	Губа	Labbro
Lissoir, Smoother, Polisher, Burnisher	Лошрло	Лопцло	Strumento per lisciare, levigare o lucidare, Brunitore
List	Тізім	Список	Lista, Elenco
Literature, Writing	Жазу, Жазба	Письменность	Scrittura, Letteratura
Lithic, Stone, Stony	Тасты	Каменный	Litico, Di pietra, In pietra
Lithic Scatter, Lithic Workshop	Кремнийлік технология	Кремневая Мастерская, Кремниевая Мастерская	Officina litica
Lithic technology, Lithic industry	Тас ұсақтаушы, Тас уатқыш	Кремневая Технология	Industria litica
Lithology	Литология	Литология	Litologia
Littoral, Shore, Shoreline, Coastline, Coast	Жағалау	Побережье	Litorale, Costa, Riviera
Livestock	Үй жануарлары (Мал)	Домашний скот	Bestiame
Livestock, Stock, Cattle	Мал	Скот	Bestiame, Bovini
Load, Burden, Pack	Жүк	Вьюк	Soma, Peso
Load, Weight, Burden, Bulk (1); Cargo (2)	Жүк	Груз	Carico, Peso, Fardello (1); Cargo (2)
Load-Bearing, Supporting	Сүйеніш, Таяныш	Опорный	Supportante, D'appoggio, Di sostegno
Loam, Loamy soil, Clay-sand ground	Балшық топырақ	Суглинок	Terra argillosa, Terreno argilloso
Loamy, Argillaceous sand	Саздақ	Суглинистый	Terreno franco, Terra franca, Terreno franco-argilloso

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Loabter, Crayfish	Су шағаны	Речной рак (лат. <i>Astacus</i>)	Astaco, Gambero di fiume, Omaro, Lupicante
Local, Indigenous	Жергілікті, Локальды	Локальный	Locale, Indigeno
Local, Indigenous, Aboriginal	Жергілікті	Местный	Locale, Indigeno
Localization, Location	Жайылтпаушылық, Таратпаушылық	Локализация	Localizzazione
Location, Position	Орналасқан жері	Местоположение	Posizione, Localizzazione
Location (1); Position, Attitude (2); Situation (3)	Орналасқан жері (1); Тұрыс (2); Жай-күй (3)	Положение	Posizione, Locazione (1); Posa, Posizione, Atteggimento (2); Stato, Situazione (3)
Location, Position (of a site)	Ескерткіштің орналасуы	Расположение памятника	Posizione, Localizzazione, Ubicazione (di un sito)
Location, Site, Find location, Find position	Тұрған орны	Местонахождение	Localizzazione, Posizione, Sito
Lock, Padlock (2); Castle (1)	Құлып (2); Қамал (1)	Замок	Lucchetto, Serratura (2); Castello (1)
Loess	Сары топырақ	Лёсс	Loess, Löss
Log, Beam	Берене	Бревно	Cerro, Trave, Tronco
Log, Wood log, Tree-trunk (1); Tree-trunk sarcophagus (2)	Діңгек	Колода	Tronco, Fusto (1); Sarcofago in legno (2)
Longitudinal	Бойлық	Продольный	Longitudinale
Look, Appearance	Ажар, Бейне, Жүз, Келбет, Көрініс, Өң, Әлпет	Облик	Aspetto esterno, Aspetto esteriore
Look, Appearance, View (1); Form, Shape (2)	Түр	Вид	Aspetto, Vista (1); Forma, Figura (2)
Loom	Тоқыма станогы	Ткацкий Станок	Telaio
Loophole, Balistraria, Embrasure, Arrow slit	Атыс ойығы	Бойница	Feritoia
Loophole, Crenel (2); Orbit, Eye socket (1)	Ойық (2); Көз шарасы (1)	Глазница	Feritoia (2); Orbita (1)
Loot, Plunder, Booty (2); Prey (3); Mining, Mineral Extraction (1)	Табыс, Олжа (2,3); Өндіру (1)	Добыча	Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3); Estrazione (1)
Looter, Grave robber, Grave plunderer	Қарақшы, Тонаушы	Грабитель	Saccheggiatore di tombe, Tombarolo
Looting, Foray, Plunder, Raid	Тонау	Отрабление	Saccheggio, Razzia
Looting, Sack, Plunder, Pillage, Robbery	Ғалау	Разграбление	Depredazione, Saccheggio
Lost-wax process. Lost-wax casting method	Қалыптау	Литьё по выплавляемым моделям	Tecnica della fusione a cera persa
Lost-wax casting method, Lost-wax process	Балауызды қалыптау әдісі	Метод потеряннoго воска	Metodo della cera a perdere, Metodo della cera persa
Lot, Allotment, Plot, District, Area	Аумақ, Телім	Участок	Terreno, Lotto, Appezamento, Arca
Low-relief, Bas-relief	Барельеф	Барельеф	Bassorilievo
Lower jaw, Jaw, Mandible	Төменгі жақсүйек	Нижняя Челюсть (лат. <i>Mandibula</i>)	Mandibola, Mascella inferiore
Lower layer, Substratum	Астына салынатын зат	Подложка	Substrato
Lumbar vertebra	Бел омыртқалары	Поясничные позвонки	Vertebre Lombari
Lump	Көссек	Комок	Palfottola, Batuffolo

Lump, Boulder, Block	Ірі тас	Глыба	Masso, Blocco, Macigno
Lump, Knob (1); Conc, Pinc cone (2)	Бұршік	Шишка	Pomello, Protuberanza (1); Pigna (2)
Lunate Bone	Жарғы ай тәрізді сүйек	Полулунная Кость (лат. <i>Os Lunatum</i>)	Ossio Semilunare
Lunnar-shaped Pendant, Lunular Ornament, Crescent-shaped Pendant	Айлық	Лунница	Pendente a forma di falce di luna
Lunula, Crescent-shaped object, Object shaped like a half-moon	Лулула	Лулула	Lunula
Lustre, Luster, Sickle gloss	Люстр	Люстр (Люстеп)	Lustro, Patina (di glutine)

M

English	Kazakh	Russian	Italian
Mace (2); Square Beam, Bar (1)	Күрзі (2); Қырыл бөреге (1);	Брус	Mazza (2); Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1)
Mace, Club	Булава, Күрзі	Булава (Палица)	Mazza, Clava, Bastone
Maceration	Мацерация	Мацерация	Macerazione
Macrolithic Tool	Макролит	Макролит	Strumento Macrolitico
Madrasa, Madrasah, Medrese	Медресе	Медресе	Madrasa
Magnetite	Магнетит	Магнетит	Magnetite
Magnctic	Магнитті темір тас	Железняк, Магнитный Ж.	Magnetite
Magnetometer	Магнит өлшеуіш	Магнитометр	Magnetometro
Magnification	Артыру	Увеличение	Ingrandimento
Mail (arnour), Chain mail, Coat of mail, Habergeon	Кіреуке сауыт	Кольчуга	Maglia di ferro, Maglia metallica
Maintenance, Contents, Substance	Мазмұн	Содержание	Contenuto, Sostentamento
Majolica, Maiolica	Майолика	Майолика	Maiolica
Making, Shaping, Forming	Қалыптастыру	Формирование, Формация	Formazione, Modellazione
Malachite	Малахит	Малахит	Malachite
Malacological find, Shell	Қабыршақ	Раковина	Conchiglia, Reperto malacologico
Malacology, Molluscan Analysis	Малакология	Малакология	Malacologia
Malar bone, Cheekbone, Zygomatic bone	Бет сүйек	Скуловая кость (лат. <i>Os zygomaticum</i>)	Ossio zygomatico, Zigomo
Mallard	Барылдауық үйрек	Кряква (лат. <i>Anas platyrhynchos L.</i>)	Germano reale, Capoverde
Malleolus	Жілініш	Лодыжка (Щиколотка) (лат. <i>Malleolus</i>)	Malleolo
Mammoth	Мамонт	Мамонт	Mammut
Management, Cultural Resource Management, Cultural Heritage and Preservation Office	Мәдени ескерткіштердің басқармасы	Управление культурных памятников	Soprintendenza dei Beni Culturali, Sovrintendenza archeologica, Amministrazione dei Beni Culturali
Mandible, Lower Jaw, Lower jawbone	Төменгі жақсүйек	Челюсть, Нижняя Ч. (лат. <i>Mandibula</i>)	Mandibola

Manger, Crib, Trough	Оттық, Ақыр	Кормушка	Mangiatoia, Croppia, Trogolo
Manifold, Multifarious, Varied, Multiform, Many-sided	Әржелкі	Разнообразный	Vario, Multiforme, Molteplice
Manor, Seat, Estate	Мекен, Үй-жай	Усадьба	Villa, Tenuta
Manufacture, Fabrication, Production	Дайындау	Изготовление	Fabbricazione, Produzione, Manifattura
Manufacture, Industry, Production	Өндіру	Производство	Manifattura, Produzione
Manufacture, Manufacturing, Modelling, Moulding	Қалып құю	Формовка	Modellazione a mano, Manifattura
Manure, Dressing, Fertilizer	Тыңайтқыш	Удобрение	Concime, Letame
Manuscript	Манускрипт	Манускрипт	Manoscritto
Manuscript, Handwritten (1); Manuscript, Chirograph (2)	Қолжазба	Рукопись	Manoscritto, Scritto (1); Manoscritto, Documento manoscritto, Chirografo (2)
Map, Plan, Scheme	Жоспар	План	Pianta, Mappa, Schema
Map, Sketch, Eye sketch work, Sketch Plan, Sketch Map	Көзмерсерлі түсірілім, Көзмерсерлі жоспар	Глазмерный план, Глазмерная съёмка	Rilievo topografico ad occhio, Eidolipo
Map (3); Take a picture (1); Interview (2)	Түсіру (3, 1); Алу (2)	Снимать	Cartografare (3); Fotografare, Fare fotografie (1); Intervistare (2)
Map symbols	Шартты белгілер, Картографиялық шартты белгілер	Условные обозначение, Картографические условные знаки	Legenda
Map, Geographical Map, Topographical Map (1); Playing Card (2)	Карта	Карта	Carta, Mappa, Carta geografica, Mappa topografica (1); Carta, Carta da gioco (2)
Map, Topographic map	Топографиялық жоспар	Топографический План	Mappa topografica, Carta topografica
Mapping Method, Cartographic Method	Картографиялық әдіс	Картографический метод	Metodo Cartografico
Maple (tree)	Үйеңкі	Клён (лат. <i>Acer</i>)	Acero
Marble	Мәрмәр	Мрамор	Marmo
Mark, Notch	Белгі, Таңба	Метка	Marchio, Segno, Tacca
Mark, Note, Sign	Белгілеу, Белгілеп қою	Отмечать, Отметить	Marcare, Segnare
Mark, Stamp	Таңба	Клеймо	Marchio
Marked, Pronounced	Көрсетілген	Выраженный	Pronunciato, Marcato, Spiccato
Marker, Chronological Marker	Мәдени горизонт маркері	Маркер культурного горизонта	Fossile guida, Marker archeologico
Market	Базар	Рынок	Mercato
Market, Market-place	Базар	Торжище	Mercato
Marketable, Tradeable, Negotiable	Тауарлы	Товарный	Commerciabile, Smerciabile
Marking, Branding, Stamping	Таңбалау	Клеймение	Bollatura, Marcatura, Marchiatura
Marking, Designation, Sign, Indication, Label	Белгілеу	Обозначение	Designazione, Marchio, Segno, Indicazione
Marks, Use marks, Tear marks	Пайдалану іздері	Следы использования	Tracce d'uso

Marmot, Bobak marmot, Steppe marmot	Дала суыры – Байбак	Сурок степной - Байбак (лат. <i>Marmota bobak</i> Mull.)	Bobak, Marmotta delle steppe
Marquee, Pavilion, Tent	Шатыр	Шатёр	Tenda, Tendonc, Padiglione
Mask	Естпсрде, Маска	Маска	Maschera
Masonry, Brickwork, Brick masonry, Stonework	Қалау	Кладка	Muratura, Muratura in mattoni, Muratura in pietra
Masonry, Brickwork, Layout, Walling	Қалау	Выкладка	Struttura, Muratura, Layout
Masonry, Wattle and daub masonry	Бағаналы-қаңқалы қуршылыс	Каркасно-столбовая Конструкция	Costruzione di paglia e fieno
Mastaba, Mastabah	Мастаба	Мастаба	Mastaba
Mastery, Expertise, Skilfulness	Шеберлік	Мастерство	Maestria, Talento, Abilità, Perizia
Mastoid process	Емізік тәрізді өсінді	Сосцевидный отросток	Processo mastoideo, Арофisi mastoide
Mat, Felt, Felt bedding	Кніз	Коптма	Tappeto di feltro, Feltro
Mat, Straw mat, Rush mat	Шн тоқыма	Циновка	Stuoia
Material, Fabric	Материал	Материал	Materiale
Material, Surface Material, Surface Finds	Көтерме материал	Подъёмный Материал	Materiale di superficie
Material, Raw material, Raw product	Шикізат	Сырьё	Materiale grezzo
Material Culture	Материалдық мәдениеті	Материальная культура	Cultura materiale
Matrass, Flask, Erlenmeyer flask	Қолба	Қолба	Ampolla, Matraccio, Beuta
Matrilineage, Matrilineal descent	Матрилинейлік	Матрилинейность	Matrilinearita'
Matrix, Ground, Soil (1); Ground-colour, Background, Primer (2)	Топырақ	Грунт	Suolo, Terreno, Matrice (1); Sfondo, Prima mano (2)
Matrix, Mould	Ұяқалып	Матрица	Forma di fusione, Matrice
Matter, Inclusions	Қоспалар	Включения	Incluso, Degrassante
Matter, Substance	Заттсқ	Вещество	Materia
Mattock, Hoe	Кетпен	Тяпка	Zappa, Marra
Mattock, Hoe	Кетпен	Мотыга	Zappa, Marra
Maul, Sledgehammer	Элбалға	Кувалда	Maglio
Mausoleum	Кесене	Мавзолей	Mausoleo
Mausoleum, Koubba, Qubba, Domed Mausoleum	Гумбад	Гумбад	Cuba, Mausoleo con cupola emisferica
Maxilla, Upper jaw, Jawbone	Жоғарғы жақсүйек	Челюсть, Верхняя Ч. (лат. <i>Maxilla</i>)	Ossso Mascellare, Mascella
Mazar	Мазар	Мазар	Mazar
Meander	Меандр	Меандр	Meandro
Meander, Curve, Bend, Turn	Бүгіліс	Изгиб	Curva, Circuratura, Ansa, Meandro
Measure, Dimension	Өлшеу	Измерение	Misura, Dimensione
Measurement	Өлшеу	Обмер	Misura, Misurazione
Measuring tape, Tape	Рулетка	Рулетка	Metro, Nastro metrico, Metro a nastro, Rotella metrica

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Medallion	Медальон	Медальон	Medaglione
Medieval	Ортағасырлық	Средневековый	Medievale
Medieval, Medieval Period	Ортағасырлық	Средневековье	Medievale, Periodo medievale
Medieval Studies	Медиевистика	Медиевистика	Medievistica, Medievalistica
Medlar, Common medlar (tree); Medlar (fruit)	Мушмул	Мушмула, Мушмула германская (лат. <i>Mespilus germanica</i>)	Nespolo; Nespola
Medrese, Madrasa, Madrasah	Медресе	Медресе	Madrasa
Meeting, Assembly (of people), Accumulation, Collection (of something).	Топталған, Жиналған	Скопление	Raccolta, Insieme, Assembla
Megafauna	Мегафауна	Мегафауна	Megafauna
Megalith	Мегалит	Мегалит	Megalite
Megaron	Мегарон	Мегарон	Megaron
Meltable, Fusible, Easily meltable, a Readily-fusible something	Тез балқитын, Тез балқығыш	Легкоплавкий	Fusible, Facilmente fondibile
Melting, Fusion	Еру, Балку	Плавление	Fusione
Melting, Fusion, Smelting	Қорыту	Плавка	Fusione
Melting pot, Crucible	Отбақыр	Тигель	Crogiolo
Memorial	Мемориал	Мемориал	Memoriale
Mending, Fixing, Repair	Жөндеу	Починка	Riparazione, Aggiustatura
Menhir, Statue menhir	Менгір	Менгир	Menhir
Merchandise, Wares, Goods	Тауар	Товар	Articolo, Merce, Bene, Prodotto
Mesolithic period, Mesolithic	Мезолит, Орта тас ғасыры	Мезолит	Mesolitico
Metal	Метәлл	Металл	Metallo
Metal casting, Pouring, Founding, Smelting	Балқыту, Құйма, Құйыс	Литьё	Fusione, Colata
Metal detector	Метал іздеуші құрал (металды детектор)	Металлоискатель (Металлодетектор)	Metal Detector
Metallurgy	Металлургия	Металлургия	Metallurgia
Metals, Non-ferrous metals, Base metals	Түсті металлдар	Цветные металлы	Metalli non ferrosi
Metatarsus	Табан сүйектері	Плюсна (лат. <i>Metatarsus</i>)	Metatarso
Meter, Metre (US)	Метр	Метр	Metro
Method, Amino acid racemization dating method	Аминқышқылды әдіс (тәсіл)	Аминокислотный метод	Metodo della racemizzazione degli aminoacidi (o aminoacidi)
Method, Cartographic Method, Mapping Method	Картографиялық әдіс	Картографический метод	Metodo Cartografico
Method, Coil-building method, Coiling Technique, Sequential slab construction	Таспалау тәсілі	Лепочная лепка	Tecnica del colombino, Manifattura a cerchi
Method, Lost-wax process, Lost-wax casting method	Қалыптау	Литьё по выплавляемым моделям	Tecnica della fusione a cera persa
Method, Lost-wax casting method, Lost-wax process	Балауызды қалыптау әдісі	Метод потерянного воска	Metodo della cera a perdere, Metodo della cera persa
Method, Paddle-and-anvil, Paddle-and-anvil Technique	Күрек пен төс техникасы	Техника лопаты и наковальни	Tecnica del percussore e dell'incudine

Method, Pressure flaking, Pressure technique, Pressure method	Қысыммен кабаттау	Отслаивание с давлением	Scheggiatura a pressione
Method, Strip Method	Стрип-Әдіс	Стрип Метод	Strip Method
Methods, Natural Sciences Methods in Archaeology	Археологиядағы жаратылыстану ғылыми әдістері	Естественно-Научные Методы в Археологии	Scienze Naturali applicate all'archeologia
Metope	Метоп	Метоп (Метоп)	Metopa
Metrology	Метрология	Метрология	Metrologia
Midrib, Rib	Нервюра	Нервюра	Costola, Nervatura
Mine, Ancient mine, Old mining work	Мых қазбасы	Выработка, чудская В. - Народное название	Vecchia miniera
Mica	Слюда, Қара шақпақ тас	Слюда	Mica
Micaceous	Слюдялы, Қара шақпақ тасты	Слюдистый	Micaceo
Micro-borer	Микротесу	Микропроколка	Micro-trapano, Micro-perforatore
Micro-burin	Микрокескіш	Микрорезец	Micro-bulino
Microfaunal remains	Микрофауналық қалдықтары	Микрофаунические остатки	Resti di micro-fauna, Resti micro-faunistici
Microfloral remains	Микрофлоралық қалдықтары	Микрофлористыге	Resti di micro-flora
Microlith, Microlithic	Микролит	Микролит	Microlito, Microlithico
Micrometer	Микрометр	Микрометр (Микрометр гладкий)	Micrometro
Microporous, Porous, Poriferous	Жіңішке кеуекті	Тонкопористый	Poroso, Microporoso
Microwear analysis, Wear Analysis, Use-wear Analysis, Tracological analysis	Тозғандық, Тозық анализі	Изношенность, Анализ изношенности	Analisi delle tracce d'uso, Analisi tracceologica o funzionale
Midden, Kitchen midden, Shell midden	Қоқыс үйіндісі	Мусорная насыпь, Мусорная куча, Навозная куча	Cumulo di scarti domestici, Tumulo di rifiuti, Chiocciolaio
Middle, Axial, Central	Біліктің, Белағаштың	Осевой	Assiale, Dell'asse, Centrale, Mediano
Middle Ages	Орта Ғасырлар	Средние Века	Medioevo
Middle Palaeolithic	Палеолит, Орта Палеолит	Палеолит, Средний Палеолит	Paleolitico medio
Migration	Көші-қон (1); Өрістеу (2)	Миграция	Migrazione
Migration, Relocation, Resettlement	Қоныс аудару	Переселение	Trasferimento, Migrazione
Migration and Settlement	Жаңа жерге орналастыру	Расселение	Migrazione e Insediamento
Mihrab	Михраб	Михраб	Mihrab, Miqrab
Milk-pail	Көнек	Подойник	Secchio (del latte)
Mill	Діірмен	Мельница	Macina
Millennium	Мың жылдық	Тысячелетие	Millennio
Millet	Тары	Просо (лат. <i>Panicum</i> sp.)	Miglio
Millet, Foxtail millet, Italian millet, Foxtail bristleglass	Итқонак	Могар, Щетинник итальянский (лат. <i>Setaria italica</i>)	Panico
Millstone, Grindstone	Үккіш (Дән үккіш)	Тёрка (Зернотёрка)	Macina, Mola
Millstone, Grindstone, Grinding stone, Milling stone, Quern, Saddle quern	Дән үккіш	Зернотёрка	Macina, Mola, Pietra molare

Millstone, Quernstone (lower immobile stone) and Handstone (upper mobile stone), Grindstone	Діңірсен тасы	Жёрнов	Macina con macinello, Macina, Mola
Minaret	Мешіт мұнарасы	Минарет	Minareto
Mine	Кен көзі	Прииск	Miniera
Mine	Кен	Копи	Miniera
Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2); Working, Production, Processing (1)	Кен шығаратын жер (2); Өңдеу (1)	Разработка	Estrazione, Giacimento (2); Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1)
Mine, Mining	Шахталы	Шахтный	Minerario, Di miniera
Mine, Pit	Кен ошағы, Кеніш	Рудник	Miniera
Mine, Pit, Quarry	Шахта	Шахта	Pozzo, Miniera, Cava
Mine, Quarry	Қазба	Выработка	Miniera, Cava
Mine, Quarry, Opencast mine	Карьер	Карьер	Cava, Miniera a cielo aperto
Mine, Quarry, Opencast mine	Ашық қазба	Выработка, открытая В.	Miniera a cielo aperto, Cava
Mine shaft, Underground mining	Жер астындағы қазба	Выработка, подземная В.	Miniera sotterranea
Miner	Кенші	Рудокоп	Minatore
Miner	Көмірші	Шахтёр	Minatore
Miner, Coal miner, Collier	Көмір өндіруші, Көмірші	Угольщик	Minatore
Mineral	Минералды	Минеральный	Minerale
Mineral. Ore	Кен	Руда	Minerale
Mineral, Stone, Rock (3); Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2)	Жыныс (3); Тұжым (1); Түр, Топ (2)	Порода	Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2)
Mineral exploration, Exploration mining work	Барлау қазба	Выработка, разведочная В.	Miniera d'esplorazione
Mineral Extraction, Mining (1); Loot, Plunder, Booty (2); Prey (3)	Өндіру (1); Табыс, Олжа (2,3)	Добыча	Estrazione (1); Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3)
Mineralization	Минералдау	Минерализация	Mineralizzazione
Mineralized	Минералданған	Минерализованный	Mineralizzato
Mines	Ежелгі кен орындары	Чудские копи	Miniere
Minimum Number of individuals, MNI	Сандық даралар	Особь, Количество особей	Numero minimo di individui (NMI)
Mining, Mine	Шахталы	Шахтный	Minerario, Di miniera
Mining engineering	Тау кен ісі	Горное дело	Ingegneria mineraria
Mining industry	Кен өндіру өнеркәсібі	Горная промышленность	Industria mineraria, estrattiva
Mining, Mineral Extraction (1); Loot, Plunder, Booty (2); Prey (3)	Өндіру (1); Табыс, Олжа (2,3)	Добыча	Estrazione (1); Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3)
Mintage, Engraving, Coinage, Chiselling	Белер салу, Нақыш қоңдыру	Чеканка	Cesellatura, Conio
Mirror	Айна	Зеркало	Specchio
Missile, Projectile	Лақтыратын	Метательный	Proiettile, Da lancio, Da getto
Mixer, Stirrer, Stirring rod	Бұлғауыш, Піскек	Мешалка	Mescolatore, Agitatore

Mixture, Batch	Шихта	Шихта	Miscela, Mistura, Carica, Mescola
Mixture, Pastic	Паста	Паста	Pasta, Impasto
MNI, Minimum Number of individuals	Дарақ, Даралар сапы	Особь, Количество особей	Numero minimo di individui (NMI)
Moat, Ditch	Ор, Шұңқыр	Ров	Fossato, Canale, Fosso
Mobiliary Art, Portable Art, Chandel Art	Мобильды өнер	Мобильное искусство	Arte mobile, Arte portatile
Model, Standard (1); Sample, Specimen, Example (2)	Нұсқа, Үлгі	Образец	Modello, Standard (1); Campione, Esempiare, Esempio (2)
Model, Wax model for lost-wax casting, Cast wax model	Қорыту үлгісі	Выплавляемая модель	Modello in cera
Modelled, Moulded, Plastic	Жабыстырылған	Лепной	Modellato, Plasmato, Plastico
Modelling, Hand-forming	Жабыстырма, Жабыстыру	Лепка	Modellazione, Plasmazione
Modelling, Manufacture, Manufacturing, Moulding	Қалып құю	Формовка	Modellazione a mano, Manifattura
Molar, Molar tooth	Нағыз азу тістер	Моляр, Коренный зуб	Molare
Mollusc, Bivalve mollusc, Bivalve mollusk (US)	Перловица	Перловица (лат. <i>Unio</i> sp.)	Mollusco bivalve
Monastery, Nunnery, Convent, Cloister	Монастырь	Монастырь	Monastero, Convento
Money, Money ingot, Grivna	Гривна	Гривана	Denaro, Moneta, Grivna
Mongoloid	Монғол тектес	Монголоид	Mongoloide
Monochrome	Бір түсті	Одноцветный	Monocromo
Monoface	Монофас	Монофас	Monoface
Monograph	Монография	Монография	Monografia
Monolith	Монолит	Монолит	Monolite
Monument	Монумент	Монумент	Monumento
Monument, Archaeological Site, Object	Объект, Нысан	Объект	Objetto, Monumento, Sito archeologico
Monument (1); Tombstone, Gravestone (2); Site, Archaeological Site (3)	Ескерткіш	Памятник	Monumento (1); Pietra tombale, Lapide (2); Sito archeologico, Sito (3)
Monumental	Монументалды	Монументальный	Monumentale
Moor, Peat Bog (1); A peat-cutter (2)	Жертезекті саз	Торфяник	Torbiera (1); Specialista di torbiera (2)
Moose (North America), Elk, Eurasian elk (Europe)	Бұлан	Лось (лат. <i>Alces alces</i> L.)	Alce
Morsel, Picce, Bit, Scrap	Тізім, Кесек	Кусок	Pezzo, Pezzetto, Frammento
Mortar	Үккіш, Ұнтақтағыш	Ступка	Mortaio
Mortar, Grout	Ерітінді	Раствор	Malta
Mortar (1); Stupa (2)	Келі (1); Ступа (2)	Ступа	Mortaio (1); Stupa (2)
Mosaic	Мозаика	Мозаика	Mosaico
Mosque	Мешіт	Мечеть	Moschea
Mother-of-Pearl, Nacre	Седеп	Перламутр	Madreperla
Motif, Motive, Decorative pattern	Бейне	Мотив	Motivo, Disegno, Schema ornamentale

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Mottle, Stain, Blotch, Spot, Speck, Fleck	Дак	Кранина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Mottled, Variegated, Patched, Polychromic	Шұбар	Пестрый	Vario, Variegato, Chiazzato, Colorato, Policromo
Mouflon	Муфлон	Муфлон (лат. <i>Ovis orientalis Gmelin</i>)	Muflonc, Muflonc asiatico
Matrix, Casting mould	Құйма қалыбы	Литейная Форма	Stampo di fusione, Matrice di fusione
Mould, Bivalve mould	Жармалы пішін (Қос пішінді)	Двустворчатая Форма	Doppia matrice di fusione, Forma di fusione bivalve
Mould, Composite Mould	Композиттік пішін	Композитная Форма	Matrice di fusione composta, composta o multipla
Mould, Matrix	Ұяқалып	Матрица	Forma di fusione, Matrice
Mould, Open Mould	Ашық құйма қалыбы	Открытая Форма	Forma aperta, Matrice di fusione aperta
Moulded, Modelled, Plastic	Жабыстырылған	Лепной	Modellato, Plasmato, Plastico
Moulding, Cornice	Ернеу, Карниз	Карниз	Cornice, Cornicione, Modanatura
Moulding, Modelling, Manufacture, Manufacturing	Қалып құю	Формовка	Modellazione a mano, Manifattura
Mound, Artificial mound, Earthwork, Embankment	Үйме	Насыпь	Collina artificiale, Terrapieno, Monticolo
Mound, Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Tumulus, Kurgan	Оба, Қорған	Курган	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan
Mound, Barrow, Kurgan, Tumulus, Burial mound	Тумулус	Тумулус	Tumulo, Kurgan
Mound, Hill	Дөң, Төбешік	Холм	Colle, Collina
Mound, Hill, Knoll	Төбе	Сопка	Collinetta, Monticello, Collina
Mound, Knoll, Hillock	Адыр, Дөңес	Бугор	Poggio, Collina, Altura
Mountain ash, Rowan (tree); Rowan (berry)	Штеген	Рябина (лат. <i>Sorbus</i>)	Sorbo selvatico (albero); Sorba selvatica (frutto)
Mountain pass	Асу, Бел	Перевал	Passo, Passo montano
Mountain range, Ridge (2); Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1)	Жота, Қырқа (2); Омыртқа (1)	Хребет	Catena montuosa, Dorsale (2); Colonna vertebrale (1)
Mouse, House Mouse	Тышқан-Үй тышқаны, Қатгесер	Мышь, Домовая мышь (лат. <i>Mus musculus L.</i>)	Topo comune, Topo domestico
Mouse, Striped field mouse	Тышқан, Дала тышқаны	Мышь, Полевая мышь (лат. <i>Apodemus agrarius Pal.</i>)	Topo selvatico a dorso striato
Mouth	Мойын	Горловина	Bocca, Imboccatura
Mouth (of a river), Delta or Estuary (1); Mouth (of vessel), Opening (2)	Құйылыс, Саға	Устье	Foce (1); Bocca, Imboccatura del vaso (2)
Mouth, Vent, Aperture, Hole, Opening	Саңылау	Отверстие	Foro, Apertura, Orifizio
Mouthpiece, Horse snaffle, Horse bit	Ауыздық	Грызло (Тривзель)	Morso, Morso snodato
Mud brick, Raw brick	Қам кірпіш, Шікі кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mattone crudo
Muffle kiln	Құндақты пеш (Печь муфельная)	Муфель	Muffola, Forno a muffola

Mug	Саптыаяк	Кружка	Boccale
Mule	Қашыр	Мул	Mulo
Muller, Pestle	Келсап, Түйгіш	Пест (Тёрочник)	Pestello, Macinello
Multicoloured, Polychrome, Polychromatic	Көп түсті	Многоцветный	Multicolore, Policromo
Multifarious, Multiform, Manifold, Varied, Many-sided	Әркелкі	Разнообразный	Vario, Multiforme, Motteplice
Multilayer, Multilayered, Multitiered	Көп ярусты	Многоярусный	Multilivello, Multistrato, Su più strati
Multiple Burial (with primary burials)	Тобымен жерлеу	Массовое захоронение	Sepoltura multipla (con deposizioni primarie)
Multistorey	Көп қабатты	Многоэтажный	Multipiano, Multilivello, A più piani
Multitiered, Multilayer, Multilayered	Көп ярусты	Многоярусный	Multilivello, Multistrato, Su più strati
Multi-layered, Stratified (1); Lamellar (2)	Көп қатпарлы	Многослойный	Multilivello, Multistrato, Stratificato (1); Lamellare (2)
Mummification	Мумиялау	Мумификация	Mummificazione
Mummy	Мумия	Мумия	Mummia
Munsell Soil Colour Chart, Munsell Book of Color, Munsell Color Charts	Манселлдың түстер жүйесі	Цветовая система Манселла	Sistema Munsell dei colori
Museum	Мұражай	Музей	Museo
Museum, Archaeological Museum	Археологиялық мұражай	Археологический музей	Museo Archeologico
Musk Strawberry, Hautboy or Hautbois strawberry'	Бүлдірген, Қойбүлдірген	Клубника, Земляника мускусная, Земляника мускатная (лат. <i>Fragaria moschata</i>)	Fragola
Muskmelon	Қауын	Дыня (лат. <i>Cucumis melo</i>)	Melone
Myth	Миф	Миф	Mito
Mythology	Мифология	Мифология	Mitologia

N

English	Kazakh	Russian	Italian
Nacre, Mother-of-Pearl	Седеп	Перламутр	Madrepelra
Nail	Шере	Гвоздь	Chiodo
Naos, Cella	Целла	Целла	Cella, Naos
Naos, Cella, Sancta sanctorum	Наос	Наос	Naos, Cella, Sancta sanctorum
Nape	Желке	Затылок	Nuca
Narrow band	Жолақша	Полоска	Fascetta
Narthex (2); Leaf, Wing, Shutter (1)	Кұлып (2); Притвор (1)	Притвор	Nartece (2); Battente (1)
Nasal, Noseguard, Nosepiece (1); Bit, Nosepiece, Noseband (of a horse's bridle) (2)	Наносник, Мұрын қорғауыш	Наносник	Nasale (1); Cavozza, Capozza, Cavezzina (2)
Nasal Bone	Мұрындық сүйек	Носовая кость (лат. <i>Os Nasale</i>)	Osso Nasale
Native, Virgin, Original	Саф, Таза	Самородный	Nativo, Naturale, Originale

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Native Copper	Таза мыс	Самородная медь	Rame nativo
Natural	Табиғи	Естественный	Naturale
Natural Sciences Methods in Archaeology	Археологиядағы жаратылыстану ғылыми әдістері	Естественно-Научные Методы в Археологии	Scienze Naturali applicate all'archeologia
Nature	Табиғат	Природа	Natura
Nature, Character, Temper	Мінез-құлық	Характер	Carattere, Natura
Nave (1); Aisle (2)	Неф	Неф	Navata (1); Corsia (2)
Navigation	Теңізде жүзу	Мореплавание	Navigazione
Neanderthal, Neanderthal Man	Неандерталдық	Неандерталец, человек неандертальский (лат. <i>Homo sapiens neanderthalensis</i>)	Uomo di Neanderthal
Neck	Мойын	Шея	Collo
Neck, Small neck	Мойын	Шейка	Collo, Colletto
Neck, Throat	Ыдыс мойыны	Горло	Gola
Neck ring, Necklet, Torque	Сымалқа	Гривна Шейная	Torque, Collana
Necklace	Алка	Ожерелье	Collana, Girocollo
Necropolis, Graveyard, Burial ground, Burial site	Зират	Некрополь	Necropoli, Cimitero, Sepolcreto
Necropolis, Burial ground, Burial site, Cemetery	Қорым	Могильник	Necropoli, Antico cimitero, Sepolcreto
Necklace, Collar	Қоллар	Коллар (Колье)	Collare, Collana
Needle	Ине	Игла	Ago
Needle case	Инскап	Игольница	Agoraio
Negotiable, Markctable, Tradeable	Тауарлы	Товарный	Commerciabile, Smerciabile
Neolithic Age, Neolithic	Неолит	Неолит	Neolitico
Neolithic Revolution	Неолит революциясы	Неолитическая Революция	Rivoluzione Neolitica
Nephrite	Нефрит	Нефрит	Nefrite
Net (1); Network (2)	Ау, Тор (1); Жүйе (2)	Сеть	Rete (1); Rete, Sistema (2)
Nettle	Қалақай	Крапива (лат. <i>Urtica</i> sp.)	Ortica
Network (2); Net (1)	Жүйе (2); Тор, Ау (1)	Сеть	Rete, Sistema (2); Rete (1)
Nib, Pen (2); Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1)	Қаламұш (2); Жүзбсканат (3); Қару қанаты (4); Қауырсын (1)	Перо	Penna, Pennino (2); Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1)
Niche	Қуыс	Ниша	Nicchia
Niche, Ecological Niche	Экологиялық қуыс	Ниша Экологическая	Nicchia ecologica
Niche, Ecological Niche, Habitat, Distributional Area	Арсал	Арсал	Habitat, Nicchia, Nicchia ecologica
Niche, Podboy burial, Side burial chamber, Side funerary niche	Лакәт	Подбой	Camera di sepoltura laterale, Nicchia funeraria laterale
Nick, Impression, Indent, Dent	Майысқан	Вмятина	Ammaccatura, Impressione, Tacca
Niello	Ниелло, Қаратылған	Чернь, Ниелло	Niello
Niello-work, Nielloing	Қарайту	Чернение	Niellatura, Niello
Nodule	Бұлтық	Желвак	Nodulo, Nucleo
Nomad	Номад	Номад	Nomade

Nomadism	Номадизм	Номадизм	Nomadismo
Non-ferrous metals, Base metals	Түсті металдар	Цветные металлы	Metalli non ferrosi
North	Солтүстік	Север	Nord
Northern	Солтүстік, Тегістік	Северный	Settentrionale
Noseguard, Nosepiece, Nasal (1); Bit, Nosepiece, Noseband (of a horse's bridle) (2)	Наносник, Мұрын қорғауыш	Наносник	Nasale (1); Cavezza, Capezza, Cavezzina (2)
Notebook, Field Notebook	Дала күнделігі	Полсвой Дневник	Diario (Taccuino) di scavo, Giornale di scavo
Not well fired	Шала күйдірілген	Недожжённый	Poco cotto, Non sufficientemente cotto
Notch, Cut, Dent, Indentation	Керткі	Зарубка	Indentatura, Tacca, Incavo
Notch, Encoche	Ойық	Выемка	Intaccatura, Tacca
Notch, Indention	Аздап араланған жер	Надпил	Intaccatura, Tacca
Notch, Mark	Белгі	Метка	Marchio, Segno, Tacca
Notched Tool, Encoched Tool	Анкош (Оймалы құрал)	Анкош (Выемчатое орудие)	Tacca
Note, Mark, Sign	Белгілеу, Белгілеу қою	Отмечать, Отметить	Marcare, Segnare
Nourishment, Food	Азық, Нәр, Тамақ	Пища	Cibo, Nutrimento
Nozzle, Spout	Шұмек	Носик	Becco, Beccuccio
Nozzle, Tuyère	Шұмек	Сопло	Ugello, Tubiera
Nuance, Shade, Gradation, Tone	Өзгешілік	Юанс	Sfumatura, Gradazione
Nuance, Shade, Gradation, Tone	Рецк	Оттенок	Sfumatura, Tonalità
Nuclear family	Нуклеарлық отбасы	Нуклеарная семья	Famiglia nucleare
Nucleus, Core	Өзектас	Ядрище (Нуклеус)	Nucleo
Nucleus, Core	Нуклеус, Өзектас	Нуклеус (Ядрище)	Nucleo
Nucleus, Core, Kernel (1); Ball, Shot (2)	Өзек	Ядро	Nucleo, Cuore (1); Proiettile, Palla (2)
Numismatics	Нумизматика	Нумизматика	Numismatica
Numnah, Saddlecloth, Saddle pad	Сыртқы терлік	Погник	Groppiera, Groppa
Nunnery, Convent, Monastery, Cloister	Монастырь	Монастырь	Monastero, Convento
Nurture, Growth	Өсіру	Выращивание	Crescita, Sviluppo, Allevamento, Coltivazione
Nymphaeum	Нимфей	Нимфей	Ninfeo

O

English	Kazakh	Russian	Italian
Oak	Емен	Дуб (лат. <i>Quercus</i> sp.)	Quercia
Oasis	Оазис	Оазис	Oasi
Oat	Сұлу	Овёс (лат. <i>Avena</i>)	Avena
Obelisk	Обелиск	Обелиск	Obelisco
Object, Article, Item	Бұйым, Зат	Предмет	Oggetto, Artefatto
Object, Article, Item, Artefact, Artifact (US)	Бұйым	Изделие	Articolo, Oggetto, Manufatto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Object, Monument, Archaeological Site	Объект, Нысан	Объект	Oggetto, Monumento, Sito archeologico
Observation, Survey	Бақылау, Байқау	Наблюдение	Osservazione
Obsidian	Жанартау шынысы	Черный вулканическое стекло	Ossidiana
Obsidian	Обсидиан	Обсидиан	Ossidiana
Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Мерзімдесудің обсидианды әдісі	Обсидиановый метод датировки	Datazione dell'idratazione dell'ossidiana
Obsidian Dating, Obsidian hydration dating	Обсидиан әдісі арқылы мерзімдеу (Обсидианның гидратация әдісі)	Датировка по обсидиановому методу (Метод гидратации обсидиана)	Datazione dell'idratazione dell'ossidiana
Obverse, Face Side of an Object (Coin, Anvil, and others)	Аверс	Аверс	Recto di un Manufatto, Testa di una Moneta
Occasional, Casual	Кездесісөз	Случайный	Casuale, Occasionale
Occipital Bone	Желке сүйек, Шүйделік сүйек	Затылочная кость (лат. <i>Os occipitale</i>)	Osso Occipitale
Occupation, Profession, Craft	Қолөнер	Ремесло	Mestiere, Arte, Professione
Occurrence, Event, Phenomenon	Көрініс, Құбылыс	Явление	Fatto, Fenomeno, Caso, Evento
Ochre, Ocher (US)	Жоса	Охра	Ocra
Oenochoe, Oinochoe	Ойнохой	Ойнохойя	Oinochoe
Offering, Gift	Сый тарту	Приношение	Offerta, Dono
Offering, Sacrifice (1); Prey (2)	Құрбан (1), Жемтік (2)	Жертя	Sacrificio, Offerta, Vittima sacrificale (1); Preda (2)
Official, Court official, Sheriff (2); Sword-man (1)	Мечник (2); Семсерші (1)	Мечник	Sceriffo, Addetto all'amministrazione della giustizia (2); Spadaccino (1)
Oil, Grease	Майлап алу	Промазка	Ungimento
Oil shale, Kerogen shale. Bituminous shale	Жанғыш тақтатас	Горючий сланец	Scisto bituminoso
Oinochoe, Oenochoe	Ойнохой	Ойнохойя	Oinochoe
Olive tree	Зәйтүн	Маслина, Олива (лат. <i>Olea</i>)	Ulivo, Olivo
Olpe	Ольпа	Ольпа	Olpe
Onager, Persian wild ass, Half-ass	Онагр, Жабайы өсек	Онагр (лат. <i>Equus hemionus kulan</i>)	Onagro
One-piece	Тұтас	Цельный	Pezzo unico, In un pezzo, Di un pezzo unico
One-storey, Single-storey (of a building)	Бір қабатты	Одноэтажный	Ad un piano, A piano unico
Onglaze, Overglaze	Әйнекейлі	Надглазурный	Soprasmalto, Decorazione soprasmalto, Sovralasticato (di vetro e ceramica)
Onion, Bulb onion	Пияз	Лук, Лук репчатый (лат. <i>Allium cepa</i>)	Cipolla
Onomastics	Ономастика	Ономастика	Onomastica
Open-air, Outdoor, Field	Далалы	Полевой	Campestre, Da campo, All'aria aperta
Open air burial, "Casting-out" burial, Sky burial	Мәйітті көрсетіп қою	Выставление трупа	Sepoltura all'aperto, Esposizione del cadavere all'aperto

Open mould	Ашық құйма қалыбы	Открытая Форма	Forma aperta, Matrice di fusione aperta
Open vessel, Unrestricted vessel	Ашық формалы ыдыс	Форма, Открытая Форма	Forma aperta (di un recipiente)
Opening (1); Openwork (2)	Кертiк, Кесiк (1); Ойық, Ажур (2)	Прорез	Foro, Apertura (1); Traforato, Lavoro al traforo (2)
Opening, Aperture, Window	Ойық	Проём	Apertura, Vano (di finestra, di porta), Lucc (di un arco)
Opening, Aperture, Mouth, Vent, Hole	Саңылау	Отверстие	Foro, Apertura, Orifizio
Openwork	Ажур	Ажур	Lavoro di traforo, "A giorno"
Openwork (2); Opening (1)	Ажур, Ойық (2); Кесiк, Кертiк (1)	Прорез	Traforato, Lavoro al traforo (2); Foro, Apertura (1)
Operational sequence, Chaîne opératoire	Операция жүйесi	Операционная цепь	Catena Operativa, Sequenza operativa, Filiera
Opposite, Facing	Қарама-қарсы	Противоположный	Opposto, Situato di fronte
Orans, Orant, Orante, Prayer	Орант	Орант, Оранта	Orante, Figura dell'orante
Oratory, Chapel (of small dimensions)	Кiшкентай шіркеу	Часовня	Oratorio, Cappella (di piccole dimensioni)
Orbit, Eye socket (1); Ornel, Loophole (2)	Көз шарасы (1); Ойық (2)	Глазница	Orbita (1); Feritoia (2)
Orchard, Garden	Бау, Бақша, Бақ	Сад	Giardino, Frutteto
Order	Ордер	Ордер	Ordine
Ore, Mineral	Кен	Руда	Minerale
Organic	Органикалық	Органический	Organico
Orient, East	Шығыс	Восток	Est, Oriente
Oriental, Eastern, East	Шығыстық	Восточный	Est, Orientale
Oriental Studies	Шығыстану	Востоковедение	Orientalistica
Orientalist	Шығыстанушы	Востоковед	Orientalista
Orientation (1); Alignment (2)	Бағыт, Бағдар	Ориентация	Orientamento (1); Allineamento (2)
Origin, Genesis	Шығу, Пайда болу (1); Ататері, Шығу тегі (2)	Происхождение	Origine
Origin, Reason, Cause, Beginnig (1); Base, Foundation (2)	Басталуы, Негізлеу (1); Табан, Ірге, Негіз (2)	Основание	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Original, Virgin, Native	Саф, Таза	Самородный	Nativo, Naturale, Originale
Ornament, Combed ornament, Comb-stamped decoration, Comb decoration	Бедерлі өрнек, Тарак	Гребёнка (Гребенчатый Орнамент)	Decorazione a pettine, Decorazione stampata a pettine
Ornament, Decorate, Adorn	Әшекейлеу, Безендіру, Әдемілеу, Әсемдеу	Украшать, Украсить	Decorare, Ornare, Adornare, Abbellire
Ornament, Embellishment, Adornment, Decoration	Әшекей	Украшение	Decorazione, Ornamento
Ornament, Herringbone pattern	Шыраша өрнек	Елочный Орнамент	Motivo a spina di pesce
Ornament, Rippled Decoration, Ripple burnishing, Wavy decorative motif	Иректі өрнек	Волнистый Орнамент	Decorazione ondulata

Ornamentation, Cross-hatching decoration, Criss-cross, Grid, Lattice Ornamentation	Торлы өрнек	Решётка, Решётчатый Орнамент	Reticolo, Ornamento a retce, Decorazione a reticolo
Ornamentation, Decorations	Өрнек	Орнамент	Ornamentazione, Ornamento, Decorazione
Ornamentation, Egg-and-anchor, Egg-and-dart, Egg-and-tongue	Овы, Жұмырқа тәрізді ою	Овы	Ovoli, Decorazione ad ovoli
Ornamented, Decorated	Өрнектелген	Орнаментированный	Ornato, Decorato
Orography, Orology	Орография	Орография	Orografia
Oronim, Mountain name	Ороним	Ороним	Oronimo
Orthostate, Orthostat	Ортогат	Ортогат	Ortostata
Ossuary	Сүйексақтауыш сауыт	Костница	Ossuario
Ossuary	Осуар	Осуарий (или Костница)	Ossuario
Osteology	Остеология	Остеология	Osteologia
Outcrop (2); Exit (1)	Ашық кен орны (2); Шығу (1)	Выход	Affioramento (2); Uscita (1)
Outcrop (2); Projection, Protrusion, Ledge, Protuberance (1)	Шығынқы жер (2); Шошақ, Дөңсе (1)	Выступ	Affioramento (2); Proiezione, Protrusione, Aggetto (1)
Outdoor, Field, Open-air	Далалы	Полевой	Campestre, Da campo, All'aria aperta
Outer, Outward, Exterior	Сыртқы	Внешний	Esterno
Outfit, Clothes, Dress clothes, Costume, Attire (1); Headgear, Headress (2)	Киім (1); Бас киім (2)	Убор	Abiti, Tenuta, Abbigliamento (1); Copricapo (2)
Outline, Contour	Абрис	Абрис	Contorno, Sagoma
Outline, Contour, Shape	Кескіп, Көрініс, Келбет	Очертағице	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Outline, Delineation	Айқын сызба	Прорисовка	Delineamento, Delineazione
Outline, Sketch, Trace	Жазылуы	Начертание	Disegno, Traccia, Schizzo, Bozza
Outward, Outer, Exterior	Сыртқы	Внешний	Esterno
Oval	Сопақ, Сопақша	Овал	Ovale
Oval	Жұмыр, Сопақша	Овальный	Ovale
Oval, Egg-shaped	Жұмыртқа тәріздел, Жұмыртқа тәрізді	Яйцевидный	Ovale, a forma d'uovo, Ovoidale
Oven	Тоқ пеш, Духовка	Духовка	Forno
Oven, Kiln, Furnace	Пеш	Печь	Forno
Overdug layer, Overdug context (1); Cross-ditch (2)	Қазылған жер (1); Ор (2)	Перекоп	Livello oltrepassato, Strato scavato oltre i suoi limiti (1); Canale trasversale, Trincea trasversale (2)
Overfired (1); Cremated, Incinerated (2)	Күйдірілген	Перезжённый	Stracotto (1); Cremato (2)
Overglaze, Onglaze	Әйнексілі	Надглазурный	Soprasmalto, Decorazione soprasmalto, Sovralstricato (di vetro e ceramica)
Overground, Above-ground, Superficial	Жер бетіндегі, Жер үстіндегі	Наземный	Superficiale, In superficie
Overstrike	Қайтадан соғу	Перечеканка	Sovrabbattitura
Ovine, Ovines, Ram, Sheep	Қой (еркек қой – қошқар; ұрғашы қой – саулық)	Овца (баран - м.р; овца - ж.р) (лат. Ovis)	Ovini, Montone, Pecora

Oxbow lake	Ескі су арнасы	Старица	Lanca, Mortizza, Lago di meandro abbandonato
Oxidation	Тотығу	Окисление	Ossidazione
Oxide	Тотық	Окисел	Ossido
Oxide	Оксид	Оксид	Ossido
Oxidizing Atmosphere	Қышқылдану атмосферасы	Окислительная Атмосфера	Atmosfera ossidante
Oxus treasure (The)	Әмудария көмбесі, Окс қазынасы	Сокровища Окса, Амударьинский клад	Tesoro dell'Oxus (Il)

P

English	Kazakh	Russian	Italian
Pack, Burden, Load	Жүк	Вьюк	Soma, Peso
Package, Packing	Бос ыдыс	Тара	Imballaggio, Contenitore
Paddle-and-anvil Method, Paddle-and-anvil Technique	Күрек пен төс техникасы	Техника лопаты и наковальни	Tecnica del percussore e dell'incudine
Padlock, Lock (2); Castle (1)	Құлып (2); Қамал (1)	Замок	Lucchetto, Serratura (2); Castello (1)
Paedology, Pedology (US)	Топырактану	Почвоведение (Педагогика)	Pedologia
Pagan	Пұтқа табынушылық	Языческий	Pagano
Paganism	Пұтқа табыну	Язычество	Paganesimo
Pagoda	Пагода	Пагода	Pagoda
Pail, Bucket	Шелек	Ведро	Secchio
Paint, Colour (1); Tint, Hue (2)	Бояу, Сырлау (1); Рең (2)	Окраска	Colorare, Dipingere (1); Colore, Tinta, Sfumatura (2)
Paint, Dye, Pigment	Сыр, Рең, Бояу	Краска	Pittura, Tintura, Pigmento
Paint grinder	Бояуезгі	Краскотёрка	Macina per la molatura dei pigmenti
Paintbrush, Brush (1); Hand (2)	Қылқалам, Бояу жаққыш (1); Білезік (2)	Кисть	Pennello (1); Mano (2)
Painted, Decorated	Бояулы	Расписной	Dipinto, Decorato
Painting	Кескіндеме, Бейнелеу өнері	Живопись	Pittura
Painting	Көркем сурет	Роспись	Pittura
Painting, Image, Figure, Drawing, Picture	Сурет	Рисунок	Disegno, Figura, Immagine, Cartina, Fotografia
Painting, Cave painting, Cave art	Үңгір сурет өнері	Пещерная живопись	Pittura rupestre, Arte rupestre
Painting, Picture, Image	Сурет	Картина	Quadro, Immagine
Painting, Rock painting	Жартастағы көркем өнері (Үңгір көркем өнері)	Наскальная живопись (Пещерная живопись)	Pittura rupestre
Painting, Vase-painting	Сауыт жазуы, Ваза жазуы	Вазопись	Pittura vascolare
Painting, Wall painting	Қабырғаға салынған сурет	Настенная живопись	Pittura parietale
Pair of compasses, Compasses	Циркуль	Циркуль	Compasso
Pakhsa	Пақса	Пахса	Pakhsa
Palace	Сарай, Ғымарат	Дворец	Palazzo
Palaeo-	Палео	Палео-	Paleo-
Palaeoanthropologist	Палеоантрополог	Палеоантрополог	Paleoantropologo
Palaeoanthropology	Палеоантропология	Палеоантропология	Paleoantropologia
Palaeobiologist	Палеобиолог	Палеобиолог	Paleobiologo

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Palaeohiology	Палеобиология	Палеобиология	Palcobologia
Palaeobotanist	Палеоботаник	Палеоботаник	Palcobotanico
Palaeobotany	Палеоботаника	Палеоботаника	Paleobotanica
Palaeobotany, Archaeobotany	Археоботаника (Палеоботаника)	Археоботаника (Палеоботаника)	Archeobotanica, Palcobotanica
Palaeoclimatologist	Палеоклиматолог	Палеоклиматолог	Palcoclimatologo
Palaeoclimatology	Палеоклиматология	Палеоклиматология	Palcoclimatologia
Palaeoecologist	Палеоэколог	Палеоэколог	Paleoecologo
Palaeoecology	Палеоэкология	Палеоэкология	Paleoecologia
Palaeontomology	Палеонтомология	Палеонтомология	Palcoentomologia
Palaeographer	Палеограф	Палеограф	Palcografo
Palaeography	Палеография	Палеография	Palcografia
Palaeolithic, Palcolithic	Палеолит	Палеолит	Palcolitico
Palaeolithic, Middle Palaeolithic	Палеолит, Орта Палеолит	Палеолит, Средний Палеолит	Palcolitico medio
Palaeolithic, Upper Palaeolithic, Late Stone Age	Палеолит, Кейінгі Палеолит	Палеолит, Поздний Палеолит	Palcolitico Superiore
Palaeomagnetism	Палеомагнетизм	Палеомагнетизм	Palcomagnetismo
Palaeomagnetist	Палеомагнитолог	Палеомагнитолог	Palcomagnetologo
Palaeomagnetology	Палеомагнитология	Палеомагнитология	Paleomagnetologia
Palaeontologist	Палеонтолог	Палеонтолог	Palcontologo
Palaeontology	Палеонтология	Палеонтология	Palcologia
Palaeopatology	Палеопатология	Палеопатология	Paleopatologia
Palaeoserology	Палеосерология	Палеосерология	Paleoserologia
Palaeozoologist	Палеозоолог	Палеозоолог	Paleozoologo
Palaeozoology	Палеозология	Палеозология	Paleozoologia
Palash, Backsword	Наркескен	Палаш	Costoliere, Palash
Palatte	Бою гактайша	Палитра	Palcetta, Tavolcetta
Palisade, Fence	Қоршау, Палисад	Палисад	Palizzata
Palmette	Пальметта	Пальметта (Пальметка)	Palmetta
Palynology, Pollen Analysis	Палинология	Палинология	Palinologia
Pan, Pot, Saucepan	Таба	Сковорода	Tegame, Pentola
Panel, Buckle-plate, Plate	Қалқанша	Щиток	Lastra, Piastra, Lamina
Panoply	Паноплия	Паноплия	Panoplia
Pantry, Larder, Storeroom, Warehouse, Store house, Depository	Қойма	Кладовая	Magazzino, Deposito, Dispensa
Paper, Article (1); Article, Item, Entry (2)	Мақала	Статья	Articolo, Testo, Saggio (1); Articolo, Paragrafo, Voce (2)
Paper, Plotting paper, Square paper, Graph paper	Миллиметрлік	Миллиметровка	Carta millimetrata
Paper, Tracing paper	Калька	Калька	Carta lucida, Carta semitrasparente per lucidare, Lucido
Papyrus	Папирус	Папирус (лат. <i>Syperus papyrus</i>)	Papiro
Parapet, Balustrade	Парапет	Парапет	Parapetto, Balaustra
Parchment (1); Manuscript (written on parchment) (2)	Пергамент	Пергамент	Pergamena (1); Manoscritto (su pergamena) (2)

Parietal bone	Еңбек сүйек	Теменная кость (<i>Os Parietale</i>)	Osso Parietale
Part	Бөлік	Часть	Parte
Part (of a system), Component	Үзбе, Буын	Звено	Elemento, Componente, Parte (di un sistema)
Partially investigated	Толық зерттелмеген	Недоследованный	Poco studiato, Non sufficientemente studiato
Particle, Grain, Speck	Бөлшек	Частица	Particella, Granello
Particular, Speciale	Ерекше, Өзгеше	Особый	Particolare, Specifico, Speciale
Partition wall	Аралық, Қалқа	Перегородка	Tramezzo, Parete divisoria
Partition, Architectural partition, Spatial articulation	Мүшелуе	Членение	Partizione architettonica, Articolazione spaziale
Partridge, Grey partridge	Шіл, Сұр шіл, Боз шіл	Серая Куропатка (лат. <i>Perdix perdix L.</i>)	Starna
Passage, Passageway, Way	Өткел	Проход	Passaggio, Via d'accesso
Passageway, Corridor	Дәліз	Коридор	Corridoio, Ambiente di passaggio, Andito
Paste, Glass paste	Пасталы	Пастовый	Pasta vitrea, Di pasta vitrea, In pasta vitrea
Paste, Mixture	Паста	Паста	Pasta, Impasto
Pastoral Nomads, Pastoralists	Көшпелілер, Көшпенділер	Кочевники	Nomadi allevatori, Pastoralisti
Pastoralism	Пасторализм	Пасторализм	Pastoralismo
Pastoralist, Breeder, Herder	Малшы, Малшы шаруа	Скотовод	Allvatore, Pastoralista
Pastoralists, Pastoral Nomads	Көшпелілер, Көшпенділер	Кочевники	Nomadi allevatori, Pastoralisti
Pastoralists' camp, Eurasian nomad encampment (1); Pastoralist area, territory (2)	Көш	Кочевье	Campo, Stazione di pastoralisti (1); Territorio, Area degli allevatori (2)
Pasture	Жайлау, Жайылым	Пастбище	Pascolo
Patch, Stain, Spot	Дақ	Пятно	Macchia, Chiazza
Patella, Кнеесар, Кнеосар	Тобық	Коленная чашечка (лат. <i>Rotula</i>)	Rotula, Patella
Patera	Патера	Патера	Patera
Patina	Патина, Таг	Патина	Patina
Patrilinear	Патрилинейлік	Патрилинейный	Patrilineare
Pattern, Design, Decoration	Өрнек	Узор	Motivo, Ornamento, Decorazione
Pauldron, Shoulder plate (1); Shoulder pad, Shoulder strap (2)	Иықбау	Наплечник	Spallaccio (1); Spallina (2)
Paved way, Pavement	Төсемелі көше	Мостовая	Lastriato, Selciato
Pavement, Paving	Төсеу салу	Вьямостка	Selciato, Lastriato
Pavilion, Tent, Marquee	Шатыр	Шатёр	Tenda, Tendone, Padiglione
Peach tree; Peach	Шабдалы	Персик, Персиковое дерево (лат. <i>Prunus persica</i>)	Pesco (albero); Pesca (frutto)
Peafowl, Peacock (male), Peahen (female)	Тауыс	Павлин (лат. <i>Pavo L.</i>)	Pavone
Peak (1); Pick (stone tool) (2)	Шың	Пик	Cima (1); Piccone (2)
Pear (tree); Pear (fruit)	Алмұрт	Груша (лат. <i>Pyrus</i>)	Pero (albero); Pera (frutto)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Pearl	Інжу, Мсрусрт, Гаухар	Жемчуг	Perla
Pearl, Bead	Інжу моншақ	Жемчужина	Perla, Perlina, Vago
Pearl-shaped decoration, Bossed decoration, Prunited decoration	Інжу өрнегі	Жемчужинный орнамент	Decorazione a perle, Decorazione a bugna
Peat Bog, Moor (1); A peat-cutter (2)	Жертезекті саз	Торфяник	Torbiera (1); Specialista di torbiere (2)
Pebble, Shingle	Малталар	Галька	Ciottolo
Pebble tools, Worked Pebbles, Choppers	Малтағас қарулар	Галечные орудия	Ciottoli, Choppers
Pecking, Strike, Knapping technique	Шұқылау, Шоқу	Клевание	Picchettare, Scheggiare, Scheggiatura
Pectoral	Өңіржиек	Пектораль	Pettorale
Pectoral cross	Денеге тағатын кірес	Нагельный крест (Наперсный крест)	Croce pettorale
Peculiarity, Characteristic, Feature	Ерекшелік	Особенность	Caratteristica, Peculiarità
Pedestal, Base	Тұғыр	Пьедестал	Piedistallo, Base
Pedestal, Base, Crepidoma, Socle (1); Foothill (2)	Табан, Тұғыр (1); Бөктер, Етек (2)	Подножье, Подножие	Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)
Pedestal, Base, Plinth	Тұғыр	Постамент	Piedistallo, Base, Plinto
Pedestal, Stand, Support	Үйкек	Подставка	Supporto, Sostegno
Pediment, Gable	Фронтон	Фронтон	Frontone
Pedologist	Топырақ зерттеуші	Почвовед	Pedologo
Peg, Stake	Қазықпа	Копышек	Piolo, Picchetto
Peg, Stake, Pole	Пег	Пег	Piolo, Palitto
Peking Man, <i>Homo erectus pekinensis</i>	Синантроп	Синантроп (лат. <i>Sinanthropus pekinensis</i> , <i>Homo erectus pekinensis</i>)	Uomo di Pechino, <i>Homo erectus pekinensis</i>
Pelike	Пелике	Пелика	Pelike
Pelvis	Жамбас сүйегі	Таз (лат. <i>Pelvis</i>)	Bacino
Pen, Animal Enclosure	Қаша	Загон	Recinto (per animali), Stazzo
Pen, Nib (2); Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1)	Қаламұш (2); Жүзбеканат (3); Қару қанаты (4); Қауырсын (1)	Перо	Penna, Pennino (2); Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1)
Pendant, Lavalier	Мойыналқа	Кулон	Pendente, Pendaglio, Ciondolo
Pendant	Ілгіш әшекей	Привеска	Pendente
Pendant	Салпыншақ	Подвеска	Pendente
Pendant, Hanger	Асқыш	Подвес	Pendente, Gancio
Pendant, Temple Pendant	Самай салпыншағы	Височная подвеска	Pendente da copricapo
Pendant, Temple Pendant, Kolt, Koltly, Headdress ring	Колт	Колт	Kolt, Pendente da copricapo
Penelopean	Пенеплен	Пенеплен	Penepiano
People	Халық	Народ	Popolo
Perch, European perch, Bass	Алабұға; Өзен алабұғасы	Окунь, Речной окунь; Обыкновенный окунь, Европейский окунь (лат. <i>Perca fluviatilis</i> L.)	Pesce persico, Persico reale

Percussion, Bipolar percussion, Bipolar flaking, Bipolar technique	Биополарлық соққы	Биполярный удар	Percussione bipolare, Scheggiatura bipolare
Percussion, Direct Percussion	Тік соққы	Прямой Удар	Percussione diretta
Percussion, Indirect Percussion	Жанама соққы	Косвенный удар	Percussione indiretta
Percussor, Fabricator, Hammering tool, Hammerstone	Тас балта - Тас балға	Отбойник	Percussore, Martello, Ritoccatore
Perforation, Boring, Drilling	Бұрғылау	Сверление	Perforazione, Trapanatura
Perforation, Hourglass Perforation, Hour-glass Perforation	Құм сағат түріндегі перфорация	Перфорация в виде песочных часов	Perforazione a clessidra, Perforazione con profilo a clessidra
Perforation, Pinhole	Тесу	Прокол	Perforazione, Forellino, Foro di spillo
Perforator	Бұрғы – тескіш	Проверток	Perforatore
Perforator, Punch, Borer	Тескіш	Проколка	Perforatore, Trapano
Perimeter	Периметр	Периметр	Perimetro
Period	Кезең	Период	Periodo
Period, Archaic Period, Prehistory	Архаикалық кезең	Архаический период	Periodo Arcaico, Preistoria, Periodo preistorico
Period, Age, Epoch	Дәуір	Эпоха	Periodo, Età, Epoca
Period, Classical Period	Классикалық кезең	Классический период	Periodo Classic
Period, Classical Period, Classical Antiquity	Классикалық антика	Классическая Античность	Periodo classico, Antichità classica
Periplus (1); Periplus, Circumnavigation (2)	Перипл	Перипл	Periplo (1); Periplo, Circumnavigazione (2)
Persian walnut-tree, Common walnut-tree	Грек жаңғағы	Орех, Грецкий орех, Красное дерево (лат. <i>Juglans regia</i>)	Noce da frutto, Noce bianco
Persimmon, Kaki (fruit); Japanese persimmon (tree)	Құрма	Хурма (лат. <i>Diospyros</i>)	Cachi (albero); Cachi, Caco (frutto)
Pestle	Кішігірім келсап, Кішігірім түйгіш	Пестик	Pestello
Pestle, Muller	Келсап, Түйгіш	Пест (Гёрочник)	Pestello, Macinello
Petrification, Petrification, Fossilization	Тас болып қалушылық	Окаменелость	Fossilizzazione
Petroglyph	Петроглиф	Петроглиф	Petroglifo
Petrography, Ceramic Petrology, Ceramic Petrography	Керамикалық Петрология	Керамическая Петрология	Petrografia, Petrologia ceramica
Petrology	Петрология	Петрология	Petrografia, Petrologia
Petrology, Ceramic Petrology, Ceramic Petrography	Керамикалық Петрология	Керамическая Петрология	Petrografia, Petrologia ceramica
Phalanx	Фалангы	Фаланга	Falange
Phalanx, First Phalanx	Бұнақ, Жоғарғы бунақ	Фаланга, Первая Фаланга	Prima falange
Phalanx, Second Phalanx	Бұнақ, Ортанғы бунақ	Фаланга, Вторая Фаланга	Seconda Falange
Phalanx, Third Phalanx	Бұнақ, Төменгі бунақ	Фаланга, Третья Фаланга	Terza Falange
Phalera	Фалер	Фалера	Falera
Phase	Сағы, Фазы	Фаза	Fase
Pheasant, Hen-pheasant	Қырғауыл	Фазан (лат. <i>Phasianus colchidus</i>)	Fagiano

Phenomenon	Феномен	Феномен	Fenomeno
Phenomenon, Event, Occurrence	Корініс, Құбылыс	Явление	Fatto, Fenomeno, Caso, Evento
Phial, Vial	Фиала	Фиала (Фиял)	Fiala, Flacone, Bocchetta, Ampolla
Phosphate Analysis	Фосфаттық талдау (сараптама, анализ)	Фосфатный анализ	Analisi dei fosfati
Photogrammetry	Фотограмметрия	Фотограмметрия	Fotogrammetria
Photograph	Суретке түсіру	Фотографирование	Fotografare
Photograph, Picture	Сурет	Снимок	Fotografia
Photography	Фотосурет	Фотография	Fotografia
Photography, Aerial photography	Аэрофотосурет, Аэрофотогүсіру	Аэрофотосъемка	Fotografia Aerea
Pick	Қайла, Шог балта	Кирка (Кайло)	Piccone
Pick, Mason's hammer, Scutch hammer	Кен балғасы	Молоток-отбойник (Молоток каменщика)	Martellina, Malpeppeggio, Malimpeppeggio
Pick, Pickaxe	Қайла	Кайло (Кайла)	Piccone
Picket (1); Stake, Peg (2)	Пикет	Пикет	Picchetto (1); Picchetto, Paletto (2)
Picture, illustration, Figure	Сурет	Иллюстрация	Figura, Immagine, Illustrazione
Picture, Image, Figure, Drawing, Painting	Сурет	Рисунок	Disegno, Figura, Immagine, Cartina, Fotografia
Picture, Painting, Image	Сурет	Картина	Quadro, Immagine
Representation, Image, Picture	Бейнелеу, Кескін, Суреттеме	Изображение	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Piece	Дана	Штука	Pezzo, Oggetto, Articolo
Piece of jewellery (1); Treasure (2)	Асыл заттар	Драгоценность	Gioiello (1); Tesoro (2)
Piece, Bit, Morsel, Scrap	Тілім, Кесек	Кусок	Pezzo, Pezzetto, Frammento
Piece, Scaled piece	Қабыршақты қару	Чешуйчатое орудие	Pezzo scagliato
Piece, Scaled piece, Splintered piece	Қапша түрлі құрал	Долотовидное орудие	Pezzo scagliato
Piece esquilee, Debitage, Splinter, Flake	Тас жаңқа	Отщеп	Scheggia, Scaglia
Piedmont, Foothills	Тау стегі, Тау бөктері	Предгорье	Collina pedemontana, Collina, Pedemonte
Pier (part of a wall between two adjacent openings)	Аралық қабырға	Простенок	Muro tra due finestre, Parete tra due aperture
Pier, Support, Pillar	Таяныш, Тірек	Опора	Pilastro, Pilone, Piedritto
Pier, Wharf, Quay	Айлақ	Пристань	Banchina, Molo, Pontile
Pierced bead, Bead with a wide aperture, Bead (1); A bead necklace (2)	Пронизь	Пронизь	Perlina, Vago (1); Collana di perline, di vaghi (2)
Piercer, Stamp, Die, Punch	Ойғыш	Пробойник	Punzone, Perforatore
Pig, Hog, Swine	Шошқа, Доңыз	Свинья	Maiale, Suino, Porco
Pigment	Пигмент	Пигмент	Pigmento
Pigment, Dye, Colorant, Colouring agent	Бояғыш заттар	Краситель	Colorante, Pigmento, Tintura
Pigment, Dye, Paint	Сыр, Рең, Бою	Краска	Pittura, Tintura, Pigmento
Pike	Шортан	Щука (лат. <i>Esox lucius L.</i>)	Luccio
Pike, Lance, Spear	Сүңгі	Пика	Lancia, Picca

Pilaster, Applied column, Half column, Engaged column	Жартылай бағана	Полуколонна	Lescna, Parasta
Pilaster, Pillar, Lesene	Пилястр	Пилястр	Pilastro, Lescna
Pile, Heap	Үйме	Груда	Ammasso, Mucchio
Pillage, Plunder, Sack, Looting, Robbery	Тонау	Разграбление	Depredazione, Saccheggio
Pillar, Pier, Support	Таяныш, Тірек	Опора	Pilastro, Pilone, Piedritto
Pillar, Pilaster, Lesene	Пилястр	Пилястр	Pilastro, Lescna
Pillar, Pole, Post, Column	Бағана, Ұстыл	Столб	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Pillar, Pylon	Пилон	Пилон	Pilone, Pilastro
Pillbox, Blockhouse, Casemate, Casemate	Каземат	Каземат	Casamatta
Pin	Бұркеншіксіз шеге	Штифт	Spillo
Pin, Hairpin	Шлап қыстырғыш	Заколка	Forcina
Pin-head, Pin	Түйреуіш	Булавка	Spillone, Spilla
Pin-rest, Catch plate	Қабылдағыш	Приёмник	Staffa
Pin-shaped	Қадалық істіктілік	Штыревой	Steliforme, A stelo
Pinch-bar, Crowbar	Сүймен	Лом	Palanchino
Pine, Scots pine	Қарағай	Сосна обыкновенная (лат. <i>Pinus silvestris</i> sp.)	Pino silvestre
Pine Nut, Kernel	Самырсын жаңғағы	Кедровый орех	Pinolo
Pinhole, Perforation	Тесу	Прокол	Perforazione, Forellino, Foro di spillo
Pintadera	Пинтадера	Пинтадера	Pintadera
Pipe, Tube, Conduit, Duct (1); Trumpet (2)	Мұржа	Труба	Tubo, Condotta (1); Tromba (2)
Pipe, Tube, Duct	Түтік	Трубка	Tubo, Condotta, Tubatura, Conduttura
Pisé, Rammed Earth, Packed earth	Саз балшықтан істелген; Саз балшықтан салынған	Глинобитный	Pisé, in Terra battuta, di Terra battuta
Pisiform Bone	Бұршақ тәрізді сүйек	Гороховидная Кость (лат. <i>Os pisiforme</i>)	Osso pisiforme
Pistachio (tree), Pistachio (nut)	Пісте	Фисташка (лат. <i>Pistacia</i>)	Pistacchio (pianta e seme)
Pit	Алан, Ор, Шуақыр	Яма	Fossa, Buca
Pit, Mine	Кен ошағы, Кенпіш	Рудник	Miniera
Pit, Mine, Quarry	Шахта	Шахта	Pozzo, Miniera, Cava
Pit, Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Қарақшылар, Тонаушылар өтетін жол	Грабительский лаз, Грабительский ход	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Pit, Robber pit	Тар жол	Лаз	Pozzetto di spoliazione, Fossa di spoliazione
Pit, Test trench, Test pit, Sondage, Sounding	Шурф	Шурф	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Pit house, Semi-dogout dwelling, Pit dwelling	Жертөлс	Землянка	Abitazione seminterrata, Casa o Capanna interrata
Pit house, Subterranean dwelling, Semi-dug house, Semi dug-out	Жартылай жеркепс, Жартылай жертөлс	Полуземлянка	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Pitch	Пек	Пек	Pece
Pitch	Вар	Вар	Pece

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Pitcher, Jug	Құмыра	Кувшин	Brocca, Caraffa
Pithos	Пифос	Пифос	Pithos
Pivot, Hinge	Шарнир	Шарнир	Cardine, Cerniera, Perno
Place, Set, Lay, Put	Салу, Салып қою	Положить	Mettere, Porre, Collocare
Place, Site	Орын	Место	Posto, Luogo, Sito
Plain	Жазық	Равнина	Pianura
Plain, Flat	Жазық, Жалпақ, Жайпақ	Плоский	Piatto, Piano
Plan, Layout	Жоспарлау	Планировка	Piano, Disposizione
Plan, Map, Scheme	Жоспар	План	Pianta, Mappa, Schema
Plan, Planning, Design (1); Appearance, Form, Guise (2)	Дайындау, Расімдеу (1); Сыртқы келбеті (2)	Оформление	Design, Progettazione (1); Design, Forma, Veste (2)
Plan, Sketch, Eye sketch work, Sketch Plan, Sketch Map	Көзмөршерлі түсірілім, Көзмөршерлі жоспар	Глазомерный план, Глазомерная съёмка	Rilievo topografico ad occhio, Eidotipo
Plane, Drawknife, Drawshave (1); Boat (2)	Жолба (1); Струг (2)	Струг	Pialla (1); Barca, Imbarcazione (2)
Plane of knapping, Platform of flaking, Surface of cleavage, Flake surface	Шатынау бетігі	Плоскость раскалывания	Piano di scheggiatura, Superficie di scheggiatura
Plane surface, Flat	Жазықтық	Плоскость	Piano, Superficie piana
Plane table	Мензула	Мензула	Tavoletta pretoriana
Planigraphy, Spatial Characterization of a Site	Планиграфия	Планиграфия	Planigrafia, Descrizione topografica di un sito
Plant, Vegetable, Floral	Өсімдік	Растительный	Floresale, Vegetale
Plaque, Metal plate	Айылбас	Бляха	Placca, Placchetta, Brattea
Plaque, Small plaque, Thin metal plate	Дробница	Дробница	Brattea, Placchetta
Plaquette	Тоға	Бляшка	Placchetta
Plaster	Сылақ	Штукатурка	Intonaco
Plaster, Coating	Сылақ	Обмазка	Rivestimento, Intonaco, Strato di rivestimento
Plastered, Roughcast	Сылақталған	Оштукатуренный	Intonacato, Con intonaco rustico
Plastic, Moulded, Modelled	Жабыстырылған	Лепной	Modellato, Plasmato, Plastico
Plastic art, Sculpture	Мүсін ескерткіш	Скульптура	Scultura
Plastic arts, Sculpture	Пластика	Пластика	Scultura, Arte della scultura, Arti Plastiche
Plastic decoration, Applied decoration	Жабыстырылған бастырма	Налеп (Налепная Аппликация)	Applicazione, Applicazione plastica, Cordone
Plate, Appliqué	Беткі жақтау	Накладка	Rivestimento
Plate, Buckle-plate, Panel	Қалқанша	Щиток	Lastra, Piastra, Lamina
Plate, Dish	Табақ	Блюдо	Piatto
Plate, Plaque, Metal plate	Айылбас	Бляха	Placca, Placchetta, Brattea
Plate, Plating, Clad, Cladding	Жалату	Плакировка	Placcatura
Plate, Scale	Қабыршақ	Чешуйка	Squama, Lamella
Plate (metal), Slab (stone)	Тақта	Плита	Lastra (di metallo o pietra)
Plate, Thin plate, Thin sheet, Foil	Қақтама	Фольга	Foglio, Lamina

Plate, Tin Plate	Қаңылтыр	Жесть	Latta, Banda stagnata
Plateau	Үстірт	Плато	Plateau, Altopiano
Plateau, Hill	Адыр, Қыр, Қырат	Возвышенность	Collina, Altopiano
Plated, Rolled, Clad	Жалатпалы	Плакированный	Placcato, Laminato
Platform	Сыпа	Суфа	Piattaforma
Platform	Платформа	Платформа	Piattaforma
Platform, Area	Алаңша	Площадка	Area, Spazio, Piattaforma
Platform, Striking Platform	Соқалы бөлік	Ударная Площадка	Piano di percussione
Platform of flaking, Plane of knapping, Surface of cleavage, Flake surface	Шатынау беттігі	Плоскость раскалывания	Piano di scheggiatura, Superficie di scheggiatura
Pleistocene	Плейстоцен	Плейстоцен	Pleistocene
Plentiful, Abundant, Copious	Ағыл-тегіл	Обильный	Abbondante, Dovizioso, Copioso
Plenty, Abundance, Wealth, Profusion	Молшылық	Обилие	Abbondanza, Profusione
Plinth	Плинт	Плинт	Plinto
Plinth, Base, Pedestal	Тұғыр	Постамент	Piedistallo, Base, Plinto
Plinth, Socle	Цоколь	Цоколь	Plinto, Zoccolo
Plinth (1); Skirting board, Baseboard (US), Mopboard (US) (2); Plinth (of a house) (3)	Ернеулік, Плинтус	Плинтус	Plinto (1); Battiscopa, Zoccolo (2); Plinto (di casa) (3)
Plinthos (brick)	Плинка	Плинка	Plinthos (mattoni)
Plot (of arable land), Allotment	Жер үлссі	Надел	Lotto, Appezamento di terreno
Plot, Area, Allotment, Lot, District	Аумақ, Телім	Участок	Terreno, Lotto, Appezamento, Area
Plotting paper, Square paper, Graph paper	Миллиметрлік	Миллиметровка	Carta millimetrata
Plough, Plow (US)	Соқа	Плуг	Aratro
Plough, Ard plough	Рало	Рало, Орало	Aratro a chiodo
Plough, Ard, Wooden plough, Wooden plow (US)	Соқа	Соха	Aratro, Aratro di legno
Ploughed field, Arable Land	Егіндік жер, Жыртылған жер	Пашня	Campo arato o arabile
Ploughing, Tillage	Жер жырту	Пахота	Aratura, Dissodamento
Ploughshare, Plowshare	Түрен	Сошник	Vomere, Lama dell'aratro
Ploughshare, Plowshare (US)	Түрен, Лемык	Лемех	Vomere
Plumage, Feather, Feathers (1); Pen, Nib (2); Fin (3); Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4)	Қауырсың (1); Қаламұш (2); Жүзбеқанат (3); Қару қанаты (4)	Перо	Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3); Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4)
Plumb line, Plumb bob, Plummet	Тіктеуіш	Отвес	Filo a piombo, Piombo
Plume (of feathers); Crest	Шыға	Султанчик	Pennacchio
Plume (of feathers); Crest	Плюмаж	Плюмаж	Pennacchio
Plum-tree; Plum	Қара өрік, Алқоры	Слива (лат. <i>Prunus</i> sp.)	Prugno; Prugna
Plunder, Booty, Loot (2); Prey (3); Mining, Mineral Extraction (1)	Табыс, Олжа (2,3); Өндіру (1)	Добыча	Bottino, Spoglie di guerra (2); Preda (3); Estrazione (1)

Археологиялық терминдердің мультимедиа-вистикалық сөздігі

Plunder, Raid, Foray, Looting	Тонау	Отграбление	Saccheggio, Razzia
Plunder, Sack, Looting, Pillage, Robbery	Гонау	Разграбление	Depredazione, Saccheggio
Plunderer, Looter, Grave robber, Grave plunderer	Қарақшы, Тонаушы	Грабитель	Saccheggiatore di tombe, Tombarolo
Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Қарақшылар, Тонаушылар өтетін жол	Грабительский лаз, Грабительский ход	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Podboy burial, Side burial chamber, Side funerary niche	Лақат	Подбой	Camera di sepoltura laterale, Nicchia funeraria laterale
Podium	Подиум	Подиум	Podio
Point	Нүкте, Пункт	Пункт	Punto
Point, Arrowhead, Projectile point	Жебе ұшы	Наконечник стрелы	Punta di freccia, Freccia
Point, Cusp, Tip	Қырлы ұптық, Сүйірбұрыш	Остроконечник	Punta, Cuspide
Point, Cusp, Tip, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3)	Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбеканат (3)	Перо	Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3)
Point, Bifacial Point	Екі қырлы жүз	Двустороннее Остриё	Bifacciale, Punta bifacciale
Point, Bipoint, Bipoint tool, Double-pointed tool	Екі ұшты құрал	Двуконечное Орудие	Strumento a due punte, Strumento biappuntito
Point, Dot	Нүкте	Точка	Punto
Point, Edge	Ұшы	Остриё	Punta, Lama
Point, Head, Tip, Projectile point (1); End, End-piece (2)	Ұптық	Наконечник	Punta, Armatura, Terminazione, Cuspide (1); Terminazione, Elemento terminale (2)
Point, Stemmed Point	Сапты ұш	Остриё с черешком	Punta con peduncolo
Pointed, Pointed-base	Қыр түпгі	Остродонный	Appuntito, A base appuntita
Pointed, Sharp	Шошак, Сүйір, Үшкір	Остроконечный	Aguzzo, Appuntito
Pointed, Sharp	Сүйір, Ұшталған	Заостренный	Appuntito, A punta, Acuto
Pointed, Sharp, Fine, Thin	Жіңішкерген	Утончённый	Sottile, Fine, Acuto
Pointillé	Пуансонды	Пуансонный	Pointillé, Punteggiato
Pole	Қада	Жердь	Pertica, Palo
Pole, Post, Pillar, Column	Бағана, Ұстын	Столб	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Pole, Shaft (of a chariot), Beam (of a plough)	Оқ ағаш	Дышло	Timone (di carro), Stanga, Bure (d'aratro)
Pole, Shaft, Staff (of an arrow or a spear)	Сап	Древко	Asta, Palo, Bastone
Pole, Stake, Peg	Пег	Пег	Piolo, Paletto
Pole-axe, Battle Axe	Қандауыр балта	Секира	Azza
Pole-top, Finial	Ұптық	Навершие	Coronamento, Estremità, Terminazione
Polecat, Steppe polecat	Дала күзені	Степной Хорёк (Хорь), Светлый или Белый Хорёк (лат. <i>Mustela eversmanni</i>)	Puzzola delle steppe
Polis, City-state	Полис	Полис	Polis, Città-Stato
Polish, Smooth, Smooth out	Тенсітіру	Заглаживание	Rendere liscio, Lisciare

Polished, Carefully polished, Carefully burnished, Polished to a mirror finish	Жығыраған	Залощенный	Attentamente polito, Attentamente brunito, Lucidato a specchio
Polisher, Burnisher, Lissoir, Smoother	Лоцило	Лоцило	Strumento per lisciare, levigare o lucidare, Brunitore
Polisher, Grinder	Тегістеуші	Шлифовщик	Levigatore, Lucidatore
Polishing	Жығытыр	Блеск	Lucidatura
Polishing, Burnishing	Жығыратын өңдеу	Полирование	Lucidatura, Lisciatura, Brunitura
Polishing, Burnishing	Жығытырау	Лощение	Levigatura, Brunitura
Polishing, Smoothing, Burnishing	Тегістеу, Ажарлау	Шлифовка, Шлифование	Levigatura, Lucidatura, Brunitura
Polishing Stone, Polishing Plate	Тегістелген тақта	Шлифовальная плита	Levigatore, Pietra per levigare, per lucidare
Pollen Analysis, Palynology	Талдау, Өсімдік тозандарының сараптамасы (талдауы)	Анализ, Споропыльцевой А.	Analisi dei pollini, Palinologia
Polychrome, Mottled, Variegated, Patched	Шұбар	Пестрый	Vario, Variegato, Chiazato, Colorato, Policromo
Polychrome, Polychromatic, Multicoloured	Полихромды	Полихромный	Policromo, Multicolore
Polychrome style	Полихром стилі	Полихромный Стиль	Stile policromo
Polyhedral, Polyhedron	Көп қырлы	Многогранный	Poliedrico, Poliedro
Pomegranate (tree); Pomegranate fruit	Анар	Гранат (лат. <i>Punica granatum</i> L.)	Melograno, Granato (albero); Melagrana (frutto)
Pommel, Saddlebow (1); Cante (of a saddle) (2)	Ердің қасы	Лука	Pomo, Pomello (1); Arcione (2)
Pond, Water reservoir, Storage pond, Storage pool, Tank, Cistern	Бөген, Су қоймасы	Водохранилище	Serbatoio, Cisterna
Poplar	Терек	Тополь (лат. <i>Populus</i>)	Pioppo
Population, Human dwellers	Халық, Ел-жұрт	Население	Popolazione, Abitanti
Porcelain, China	Фарфор	Фарфор	Porcellana
Pores, Vacuoles, Voids (US)	Кеуектік	Пустоты	Vacuoli, Pori
Porous, Crumbly, Friable	Борпылдақ	Рыхлый	Friabile, Poroso
Porous, Fine porous, Finely porous	Аз борпылдақты	Мелкопористый	Finemente poroso
Porous, Poriferous, Microporous	Жіңішке кеуекті	Тонкопористый	Poroso, Microporoso
Port	Кемежай	Порт	Porto
Portable Art, Mobiliary Art, Chattel Art	Мобильды өнер	Мобильное искусство	Arte mobile, Arte portatile
Portal	Қасбет	Портал	Portale
Portico	Діңмандайша	Портик	Portico
Portion, Segment, Section	Кесінді, Үзік	Отрезок	Sezione, Segmento, Parte
Position, Attitude (2); Situation (3); Location (1)	Тұрыс (2); Жай-күй (3); Орналасқан жері (1)	Положение	Posa, Posizione, Atteggimento (2); Stato, Situazione (3); Posizione, Locazione (1)
Position, Condition, State	Ахуал, Күй	Состояние	Stato, Situazione, Condizione

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Position, Location	Орналасқан жері	Местоположение	Posizione, Localizzazione
Position, Location (of a site)	Ескерткіштің орналасуы	Расположение памятника	Posizione, Localizzazione, Ubicazione (di un sito)
Position, Site, Find location, Find position	Тұрған орны	Местонахождение	Localizzazione, Posizione, Sito
Post-	Артынан, Кейін	После-	Post-, Dopo-
Post-	Пост	Пост	Post-, Dopo-
Post, Pole, Pillar, Column	Бағана, Ұстын	Столб	Palo, Asta, Colonna, Pilastro
Postcranial	Посткраниалды қаңқа	Посткраниальный скелет	Postcraniale
Posthole	Диңгек шұңқыры	Столбовая яма	Buca di palo
Post-processual Archaeology (Interpretative Archaeology)	Пост-процессуалды археология	Пост-процессуальная археология	Archeologia postprocessuale
Potassium-argon dating (K-Ar)	Калий-аргон әдісі	Калий-аргоновый метод	Datazione al Potassio-Argo
Potassium-argon dating (K-Ar)	Калий-аргондық әдісі бойынша мерзімдеу	Датировка по калий-аргоновому методу	Datazione al Potassio-Argo, Metodo del Potassio-Argo (radiopotassio)
Pot, Jar, Large earthenware pot	Құмыра ыдыс	Корчага	Dolio, Olla
Pot, Pan, Saucepan	Таба	Сковорода	Tegame, Pentola
Pot, Vase, Vessel	Ыдыс	Сосул	Recipiente, Vaso, Contenitore
Potsherd, Fragment, Shard, Sherd	Сынық	Обломок	Frammento, Coccio
Potter, Ceramist	Көзеші, Қыш жасаушы	Гончар	Vasaio
Potter's wheel	Көзеші шарығы	Гончарный Круг	Tornio, Ruota da vasaio
Pottery, Ceramics	Қып	Керамика	Ceramica
Pottery, Coarseware, Coarse Ware, Coarse Pottery	Дөрекі қыш	Керамика, Грубая Керамика	Ceramica grezza
Pottery, Fineware, Fine ware, Fine pottery	Жұқа бүйірлі қыш	Керамика, Тонкостенная Керамика	Ceramica fine, Ceramica depurata
Pottery (1); Pottery, Vessel (2)	Ыдыс-аяқ	Посуда	Ceramica (1); Contenitore ceramico, Vaso (2)
Pouring, Smelting, Founding, Metal casting	Балкыту, Құйма, Құйыс	Литье	Fusione, Colata
Power, Empire, State (1); Orb, Globus Cruciger (2)	Держава, Күшті мемлекет (1); Держава (2)	Держава	Dominio, Potere, Stato, Nazione (1); Globo, Globo Cruciger (2)
Practice, Practical work, Training	Тұрмыс	Практика	Esercizio, Pratica, Allenamento, Tirocinio
Prayer, Orans, Orant, Orante	Орант	Орант, Оранта	Orante, Figura dell'orante
Pre-	Алды	Пред- (Пре-)	Pre-
Precondition, Premise, Prerequisite, Presupposition	Алғышарт	Предпосылка	Presupposto, Premessa
Predator	Жыртқыш	Хищник	Predatore, Animale predatore
Prehistoric	Тарихтан бұрынғы кезең, Тарихқа дейінгі уақыт	Доисторический Период, Доисторическое Время	Preistorico
Prehistoric Archaeology	Алғашқы қауымдық археологиясы	Археология, Первобытная А.	Archeologia preistorica
Prehistoric, Primitive	Алғашқы қауымдық	Первобытный	Preistorico, Primitivo
Prehistory	Алғашқы қауымдық дәуірі	Первобытность	Preistoria

Prehistory, Archaic Period	Арханкалық кезең	Архаический период	Periodo Arcaico, Preistoria, Periodo preistorico
Pre-Islamic	Исламға дейінгі	Доисламский	Preislamico
Premise, Prerequisite, Pre-supposition, Precondition	Алғышарт	Предпосылка	Presupposto, Premessa
Premolar	Кіші азу тіс	Премоляр, Малый Коренной Зуб	Premolare
Prenucleus	Өзекгас негізі	Пренуклеус	Prenucleo
Pre-Pottery, Pre-Ceramic, Aceramic	Ахерамикалық (Керамикаға дейінгі)	Акерамический (Докерамический)	Aceramico, Preceramico
Prerequisite, Presupposition, Precondition, Premise	Алғышарт	Предпосылка	Presupposto, Premessa
Preservation, Conservation	Сақтау	Сохранение	Conservazione
Preservation, Bad or Very Bad conditions (or state) of conservation (or preservation)	Апатты жағдай	Аварийное состояние	Cattivo o Pessimo Stato di Conservazione
Preserve, Nature Reserve	Қорық	Заповедник	Parco Naturale, Riserva naturale
Press	Сыққыш	Пресс	Pressa
Press-bed, Wine press, Wine crushing bed	Тарапан	Тарапан	Torchio, Macchina per la pigiatura (torchiatura) dell'uva
Pressing, Engraving	Бедерлеу	Тиснение	Stampaggio
Pressure flaking tool, Fabricator	Ретуш өңдеуші	Ретушер (Отжимник)	Ritoccatore. Strumento per ritoccare
Pressure flaking tool, Fabricator	Ретуш өңдеуші	Отжимник (Ретушёр)	Strumento per scheggiare a pressione, Ritoccatore
Pressure flaking, Pressure technique, Pressure method	Қысыммен қабаттау	Отслаивание с давлением	Scheggiatura a pressione
Pressure retouch	Сығулы ретуштеу	Отжимная ретушь	Ritocco a pressione
Presupposition, Precondition, Prerequisite, Premise	Алғышарт	Предпосылка	Presupposto, Premessa
Prey (2); Sacrifice, Offering (1)	Жемтік (2); Құрбан (1)	Жертва	Preda (2); Sacrificio, Offerta, Vittima sacrificale (1)
Prey (3); Mining, Mineral Extraction (1); Loot, Plunder, Booty (2)	Олжа, Табыс (2,3); Өндіру (1)	Добыча	Preda (3); Estrazione (1); Bottino, Spoglie di guerra (2)
Pricker, Awl, Punch	Біз	Шило	Punteruolo, Lesina
Priest	Дін қызметшісі	Священник	Prete, Sacerdote
Priest, Priestess	Абыз, Абыз әйел	Жрец, Жрица	Sacerdote, Sacerdotessa
Primary, Basic, Fundamental	Басты, Негізгі, Түпкі	Основной	Fondamentale, Principale
Primary context	Контекст, Бастапқы контекст	Контекст, Первичный Контекст	Contesto primario
Primary source	Түпдерек	Первоисточник	Fonte primaria, Fonte principale
Primitive, Prehistoric	Алғашқы қауымдық	Первобытный	Preistorico, Primitivo
Prince, Duke, Kniaz, Knyaz, Knez	Кінәз	Князь	Principe, Duca, Knjaz', Kniaz, Knez
Principal, Head, Chief	Бастық	Начальник	Capo, Direttore, Principale
Print, Fix (1); Fill, Stuff (2)	Тығыздап толтыру	Набивать, набить	Stampare (1); Riempire, Tappare (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Prison	Абақты	Тюрьма	Prigione
Probe, Drill, Core barrel	Зонд	Зонд	Sonda, Carotiere, Carotatore
Probe, Sample a site before excavation	Тік қазу	Шурфовать	Aprire saggi di scavo, Saggiare il terreno
Probing, Testing an archaeological site	Шурф салу	Шурфовка	Aprire saggi di scavo, Scavare mediante saggi stratigrafici
Process	Үдеріс	Процесс	Processo
Process, Lost-wax process, Lost-wax casting method	Қалыптау	Литьё по выплавляемым моделям	Tecnica della fusione a cera persa
Process, Lost-wax casting method, Lost-wax process	Балауызды қалыптау әдісі	Метод потерянного воска	Metodo della cera a perdere, Metodo della cera persa
Processed, Worked	Өңделген	Обработанный	Lavorato
Processes, Site formation processes	Қалыптасу үдерісі	Процессы Формирования	Processi di formazione
Processing, Production, Working (1); Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2)	Өңдеу (1); Кен шығаратын жер (2)	Разработка	Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1); Estrazione, Giacimento (2)
Processing, Working, Manufacturing, Treatment	Өңдеу	Обработка	Lavorazione, Trattamento, Manifattura
Processual archaeology (New Archaeology)	Процессуалды археология (Жаңа археология)	Процессуальная Археология (Новая археология)	Archeologia Processuale (Nuova Archeologia)
Product, Creation (2); Formation, Education (1)	Құралған, Пайда болған (2); Білім беру (1)	Образование	Creazione, Prodotto (2); Formazione, Educazione (1)
Product, Raw material, Raw product	Шикізат	Сырьё	Materiale grezzo
Production, Fabrication, Manufacture	Дайындау	Изготовление	Fabbricazione, Produzione, Manifattura
Production, Manufacture, Industry	Өндіру	Производство	Manifattura, Produzione
Production, Processing, Working (1); Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2)	Өңдеу (1); Кен шығаратын жер (2)	Разработка	Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1); Estrazione, Giacimento (2)
Profession, Craft, Occupation	Қолөнер	Ремесло	Mestiere, Arte, Professione
Profile	Қырын пішін	Профиль	Profilo
Profiled	Кескіндеу	Профилированный	Profilato
Profusion, Plenty, Abundance, Wealth	Молшылық	Обилие	Abbondanza, Profusione
Projectile, Missile	Лақтыратын	Метательный	Proiettile, Da lancio, Da getto
Projectile point, Point, Head, Tip (1); End, End-piece (2)	Ұштық	Наконечник	Punta, Armatura, Terminazione, Cuspide (1); Terminazione, Elemento terminale (2)
Projection	Бетсалым, Кескін	Проекция	Proiezione
Projection, Protrusion, Ledge, Protuberance (1); Outcrop (2)	Дөңес, Шошак (1), Шығыңқы жер (2)	Выступ	Proiezione, Protrusione, Aggetto (1); Affioramento (2)
Prominent, Convex, Protuberant	Дөңесті, Дөңес	Выпуклый	Convesso, Protuberante, Prominente, Sporgente
Prone, Face down	Етістінен	Ничком	Bocconi, Prono

Pronounced, Marked	Корсетілген	Выраженный	Pronunciato, Marcato, Spiccato
Prop, Rest, Support, Stand	Тірек	Упор	Supporto, Appoggio, Sostegno
Prop, Support	Сүйеніш	Подпорка	Supporto, Sostegno, Appoggio, Pilastro
Propagation, Diffusion, Introduction	Енгізу	Внедрение	Introduzione, Propagazione, Diffusione
Propylaeum	Пропилен	Пропилен	Propileo
Proto-	Прото	Прото-	Proto-
Protome	Протома	Протома	Protome
Proto-urban, Proto-town	Протокалалық	Протогородской	Proto-urbano
Protrusion, Projection, Ledge, Protuberance (1); Outcrop (2)	Дөңес, Шошақ (1), Шығыңқы жер (2)	Выступ	Proiezione, Protrusione, Aggello (1); Affioramento (2)
Protuberant, Prominent, Convex	Дөңесті, Дөңес	Выпуклый	Convesso, Protuberante, Prominente, Sporgente
Province, District, Region (1); Sphere, Field, Domain (2); Region (3)	Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3)	Область	Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2); Regione (3)
Provision, Stockpile, Store, Supply (1); Storehouse, Warehouse (2)	Қамба (1); Қойма (2)	Склад	Scorta, Riserva (1); Magazzino, Deposito (2)
Proximal	Проксималды	Проксимальный	Proximale, Basale
Pruned decoration, Bossed decoration, Pearl-shaped decoration	Ноқу орнегі	Жемчужный орнамент	Decorazione a perle, Decorazione a bugne
Psalia, Cheekpiece	Сулық	Псалии	Psalia, Filetto, Montante del morso, Portamorso
Psyker, Kalathos (1); Kalathos (2)	Қалаф	Қалаф	Kalathos, Moggio (1); Kalathos (2)
Pubis	Қасағалық сүйек	Лобковая кость (лат. <i>Os pubis</i>)	Pube
Public (1); Social (2)	Қоғамдық	Общественный	Pubblico (1); Sociale (2)
Publishers, Publishing House, Editorial Board (2), Editorship, Editing (1)	Редакция (2); Редакциялау (1)	Редакция	Editore, Editori, Casa editrice (2); Redazione, Revisione (1)
Pulpit, Ambo	Амвои	Амвои	Ambone, Pulpito
Pulpit (1); Department (in a University) (2)	Кафедра	Кафедра	Pulpito (1); Dipartimento (all'Università) (2)
Pulverization	Ұнтақтау	Размельчение	Polverizzazione, Riduzione in polvere
Pulverize, Crumble, Grind, Triturate	Ысқылау	Растирать, Растереть	Macinare, Tritare, Frantumare, Polverizzare
Pumpkin, Gourd	Асқабак	Тыква (лат. <i>Cucurbita</i>)	Zucca
Punch, Die	Қалып	Штамп	Punzone, Matrice
Punch, Perforator, Borer	Тескіш	Проколка	Perforatore, Trapano
Punch, Pricker, Awl	Біз	Шило	Punteruolo, Lesina
Punctate, Punctuated, Dotted	Нүктелі	Точечный	Punteggiato, A punti
Purification, Purifying, Cleansing, Ablution (1); Washing (2)	Жуыш-шаю	Промывание	Purificazione, Abluzione (1); Lavaggio (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Purl, Silver border. Gold border (Embroidery)	Канигель	Канигель	Canutiglia, Bordura (di elementi d'oro e d'argento)
Purpose, Employment, Use	Тұтыну	Употребление	Uso, Impiego
Put, Set, Lay, Place	Салу, Салып қою	Положить	Mettere, Porre, Collocare
Put down, Lay down (1); Lay the foundations of sth (2)	Қалау, Қатарлап салу (1); Сала бастау (2)	Закладка	Posare, Mettere in opera (1), Gettare le fondamenta (2)
Putrefaction, Decomposition, Decay	Іріп -шіру	Гниение	Putrefazione, Cosa putrefatta, Decomposizione
Putrid, Putrid, Decomposed, Decayed	Іріп-шірген	Разложившийся	Deteriorato, Putrefatto, Guasto
Pylon, Pillar	Пилон	Пилон	Pilone, Pilastro
Pyramid	Пирамида	Пирамида	Piramide
Pyramidal roof	Шатырлы, Шатыр тәрізді	Шатровый	Copertura piramidale, Con cupola a tenda, Con cupola piramidale
Pyxis	Пиксида	Пиксида	Pyxis, Pisside

Q

English	Kazakh	Russian	Italian
Qanat, Kanat, Kariz, Karez	Кәріз	Кяриз, Кариз	Qanat, Kariz
Quadrant, Excavation Trench, Excavation Square	Квадрат, Шаршы	Квадрат	Quadrato di scavo, Settore di Scavo
Quarry, Mine	Қазба	Выработка	Miniera, Cava
Quarry, Mine, Pit	Шахта	Шахта	Pozzo, Miniera, Cava
Quarry, Opencast mine	Карьер	Карьер	Cava, Miniera a cielo aperto
Quarry, Opencast mine	Ашық қазба	Выработка, открытая В.	Miniera a cielo aperto, Cava
Quarter, District	Квартал, Орам	Квартал	Quartiere, Rione
Quartz	Кварц	Кварц	Quarzo
Quartz rock crystal, Hyaline quartz	Тау хрусталі	Хрусталь, Горный хрусталь	Cristallo di rocca, Quarzo ialino, Cristallo di monte
Quartzite	Кварцит	Кварцит	Quartzite
Quaternary	Төрттік кезең	Четвертичный	Quaternario
Quaternary Era	Антропоген (Төрттік кезең)	Антропоген (Четвертичный период)	Periodo quaternario
Quay, Wharf, Pier	Айлақ	Пристань	Banchina, Molo, Pontile
Qubba, Koubba, Domed Mausoleum	Гумбад	Гумбад	Cuba, Mausoleo con cupola emisferica
Quern, Millstone, Grindstone, Grinding stone, Milling stone, Saddle quern	Дән үккіш	Зернотёрка	Macina, Mola, Pietra molar
Quernstone (lower immobile stone) and Handstone (upper mobile stone), Millstone, Grindstone	Диірмен тасы	Жёрнов	Macina con macinello, Macina, Mola
Quicklime, Lime	Әк	Известь	Calce, Calce viva, Calce acra
Quillon, Guard, Hilt-guard	Айқыш орын	Порекрестье	Guardia, Protezione, Parte dell'elsa
Quillon (of a sword), Guard, Hilt-guard, Cross-guard	Гарда	Гарда, Гард	Elsa, Guardia, Guardamano
Quince (Tree and Fruit)	Айва, Беже	Айва (лат. <i>Cydonia oblonga</i>)	Melo Cotogno (albero), Mela Cotogna (frutto)

Quiver	Қышан	Колчан	Faretra
Quiver	Садаққан	Налучьс	Faretra

R

English	Kazakh	Russian	Italian
Rabbit	Үйқоян	Кролик (лат. <i>Oryctolagus</i> sp.)	Coniglio
Race	Раса, Нәсіл	Раса	Razza
Rachis, Spinal column, Spine, Vertebral column (1); Mountain range, Ridge (2)	Омыртқа (1); Жота, Қырка (2)	Хребет	Colonna vertebrale (1); Catena montuosa, Dorsale (2)
Raclette	Рақлет	Рақлет	Raclette
Racloir, Side scraper	Қырғыш	Скребло	Raschiatoio laterale
Radiocarbon dating, C14, Isotope chronology, Radioactive Chronology	Изотопты хронология	Изотопная Хронология	Metodo del carbonio 14
Radiocarbon dating, Carbon 14 dating	Радиоәміртекті әдіс	Радиоуглеродная Датировка	Datazione al radiocarbonio (o al C14)
Radiometric	Радиометриялық	Радиометрический	Radiometrico
Radius	Кәрі жілік	Лучевая кость (лат. <i>Radius</i>)	Radio
Ragged, Torn	Үзілген	Рваный	Lacero, Stracciato
Raid, Foray, Incursion	Шабуыл, Шапқын	Набег	Incursione, Scorreria
Raid, Looting, Foray, Plunder	Тонау	Отрабление	Saccheggio, Razzia
Railing, Banisters	Басналдақ таянышы	Перила	Ringhiera
Rain water reservoir, Catch basin	Әуіт, Тоған (da suddividere)	Водосбор (Водосборник)	Cisterna, Serbatoio, Bacino per la raccolta delle acque
Ram, Ovine, Ovines, Sheep	Қой (еркек қой – қошқар; ұрғашы қой – саулық)	Овца (баран - м.р; овца - ж.р) (лат. <i>Ovis</i>)	Ovini, Montone, Pecora
Ramble, Roam, Wander	Көшу, Көшіп жүру	Кочевание	Vagare, Errare, Nomadizzare
Rammed, Rammed-earth, Beaten, Well-trodden	Таптап терістелген	Утрамбованный	Battuto, in terra battuta
Rammed earth, Pisé, Packed earth	Саз балшықтан істелген; Саз балшықтан салынған	Глинобитный	Pisé, in Terra battuta, di Terra battuta
Ramp	Пандус	Пандус	Rampa
Ramp, Approach ramp, Access ramp	Аппарель	Аппарель	Rampa, Rampa d'accesso
Rampart, Bank, Embankment, Earthwork, Agger	Үйме дуал	Вал	Bastione, Baluardo, Argine
Rampart, Bastion	Бастион	Бастион	Bastione
Range, Row, Series, Succession, Sequence (2); Chain (1)	Тізбек (2); Алқа (1)	Цепь (Цепочка)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Ranging rod, Level rod (2); Bar, Board (1)	Төрткілдеш (2); Бітте тақтайша (1)	Рейка	Scala metrica, Comparatore (2); Barra, Asse (1)
Rank	Ранг	Ранг	Rango
Rank, Category, Class	Разряд	Разряд	Classe, Categoria, Ordine
Rapier, Sword	Шпага	Шпага	Spada, Stocco, Broccio
Ravine, Gorge, Gully	Аңғар	Ущелье	Gola, Burrone
Ravine, Gully	Жыра, Сай	Овраг	Gola, Burrone, Canalone

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ravine, Gully (2); Beam, Girder (1)	Жыра сай (2); Мәткес, Балка (1)	Балка	Burrone, Gola, Precipizio (2); Trave (1)
Ravine, Narrow and shallow gully	Қойнау, Жыра	Ложбина	Gola, Burrone, Precipizio
Raw, Rough, Crude, Coarse	Өңделмеген, Шитті	Сырцовый	Greggio, Grezzo
Raw material, Raw product	Шикізат	Сырѐ	Materiale grezzo
Raw Brick, Mudbrick	Қам кірпіш, Шикі кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mattone crudo
Raw, Unfired, Coarse	Күйдірілген	Несобожжённый	Crudo, Non cotto, Grezzo
Razor	Ұсара	Бритва	Rasoio
Reamer	Ұңғы	Развѐртка	Alesatoio, Alesatore
Reaping hook	Егін орақ	Жатвенный крюк	Falce messoria, Falciola
Rear, Hind, Back	Сырт жағы	Тыльный	Posteriore, Dorsale, Di dietro
Reason, Cause, Beginnig, Origin (1); Base, Foundation (2)	Басталуы, Негіздей (1); Табан, Ірге, Негіз (2)	Основание	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Rebuilding, Reconstruction (1); Repairs, Restoration (2)	Қайта құру	Реконструкция	Ricostruzione, Rifacimento (1); Ricostruzione, Restau-ro, Ristrutturazione (2)
Rebuilding, Reconstruction, Renewal, Restoration (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Reconnaissance, Surface Survey	Барлау	Разведка	Ricognizione, Survey, Esplorazione
Reconnaissance, Aerial Survey, Aerial Reconnaissance	Аэробарлау	Аэроразведка	Ricognizione aerea
Reconnaissance, Carrying out of reconnaissance, Exploration	Барлап қарау	Разведывание	Esplorazione
Reconstruction, Rebuilding (1); Repairs, Restoration (2)	Қайта құру	Реконструкция	Ricostruzione, Rifacimento (1); Ricostruzione, Restau-ro, Ristrutturazione (2)
Reconstruction, Renewal, Restoration, Rebuilding (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Record, Fix	Бекіту	Фиксировать	Registrare, Fissare
Record, Recording	Белгілеу	Фиксация	Documentazione
Recover, Unearth, Uncover, Dig up, Excavate	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Rectangle (stone tool)	Тікбұрыш тәрізді	Прямоугольник	Rettangolo
Red deer	Бұғы, Асыл Тұқымды Бұғы, Марал	Олень, благородный олень, Марал (лат. <i>Cervus elaphus</i> L.)	Cervo rosso, Cervo nobile
Reducing Atmosphere, Deoxidizing atmosphere, Reduction	Қалпына келтіретін атмосфера	Восстановительная атмосфера	Atmosfera riducente, Atmosfera deossidante, Processo di riduzione
Reed	Қурақты	Тростниковый	Canna, Di canna, Relativo alla canna
Reed, Cane, Rush	Қамыс, Қурақ	Тростник (лат. <i>Phragmites</i> sp.)	Canna, Giunco
Reeds, Straw (1); Mud brick, Brick (2)	Саман	Саман	Paglia, Canna (1); Mattone crudo (2)
Reel, Spool	Орауыш	Катушка	Rocchetto

Refinement, Decoration, Finish	Әрлеу	Отделка	Rifinitura, Raffinamento, Decorazione
Refractory material	Күймейгін, Отқа берік	Огнеупорный	Refrattario
Refuge, Shelter	Баспана, Пана	Убежище	Riparo, Rifugio
Refuge, Shelter, Hiding place, Hideout	Баспана, Пана	Укрытие	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Region (3); Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2)	Түс, Жер (3); Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2)	Область	Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2)
Region, Area	Аудан, Аймак	Район	Regione, Area
Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2); Region (3)	Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3)	Область	Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2); Regione (3)
Rein	Шыбыр	Чомбур (Чембур, Чумбур)	Briglia
Reindeer	Солгүстік бұғы	Северный Олень (лат. Rangifer tarandus)	Renna
Reinforcement, Backing, Fortification, Consolidation, Strengthening	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Reins	Божы, Делбе	Вожжи	Redini
Reject, Waste, Defect, Discarded part	Ақау	Брак	Scarto, Difetto
Related, Associated, Linked, Tied up	Байланған	Связанный	Associato, Collegato, Connesso
Relation, Relationship, Correlation, Connection, Link	Байланыс, Арақатынас	Связь	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Relative Dating, Relative Chronology	Мерзімдеу, Салыстырмалы мерзімдеу	Датировка, Относительная Д.	Datazione relativa, Cronologia relativa
Relative, Relation, Kinsman (Kinswoman) (1); Fellow countryman, Kindred (2)	Туыскандық	Родственный	Congiunto, Parente, Consanguineo (1); Compaesano (2)
Relatives, Relations, Kin, Kinsfolk, Family (1); Genus, Class, Species (2); Kind, Type, Sort (3)	Ру	Род	Famiglia, Parenti, Parentado (1); Genere, Classe, Specie (2); Tipo, Categoria (3)
Relic	Реликвия	Реликвия	Reliquia
Relics, Holy Relics, Relics of saints	Шірімей сақталған өлік	Моци	Reliquie
Relief	Рельефтік, Бедерлік	Рельефность	Rilievo
Relief, Bas-relief, Low-relief	Барельеф	Барельеф	Bassorilievo
Relief (1); Relief, Landform (2)	Рельеф, Бедер	Рельеф	Rilievo (1); Rilievo terrestre (2)
Religion, Worship, Religious faith, Cult	Дін	Религия	Religione, Devozione, Culto, Fede
Reliquary, Shrine	Рақа	Рақа	Reliquario
Relocation, Resettlement, Migration	Қоныс аудару	Переселение	Trasferimento, Migrazione
Remain, Trace, Evidence	Із	След	Traccia, Resti, Evidenza
Remains	Адамнан қалған сүйіс қаңқасы (2); Қалдықтар (1)	Останки	Resti, Spoglie
Remains	Қалдықтар (1); Адамнан қалған сүйіс қаңқасы (2)	Останки	Resti, Spoglie
Remains, Faunal remains	Фауналық қалдықтар	Фаунистические Останки	Resti osteologici animali

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Ravine, Gully (2); Beam, Girder (1)	Жыра сай (2); Мәтжс, Балка (1)	Балка	Burrone, Gola, Precipizio (2); Trave (1)
Ravine, Narrow and shallow gully	Қойнау, Жыра	Ложбина	Gola, Burrone, Precipizio
Raw, Rough, Crude, Coarse	Өңделмеген, Шиятті	Сырцовый	Greggio, Grezzo
Raw material, Raw product	Шикізат	Сырьё	Materiale grezzo
Raw Brick, Mudbrick	Қам кірпіш, Шикі кірпіш	Сырцовый Кирпич	Mattono crudo
Raw, Unfired, Coarse	Күйдірілген	Несобожжённый	Crudo, Non cotto, Grezzo
Razor	Ұстара	Бригла	Rasoio
Reamer	Ұңғы	Развёртка	Alesatoio, Alesatore
Reaping hook	Егін орақ	Жатвенный крюк	Falce messoria, Falcioia
Rear, Hind, Back	Сырт жағы	Тыльный	Posteriore, Dorsale, Di dietro
Reason, Cause, Beginnig, Origin (1); Base, Foundation (2)	Басталуы, Негіздей (1); Табан, Ірге, Негіз (2)	Основание	Inizio, Principio, Motivo, Ragione (1); Base, Fondamento, Fondazione (2)
Rebuilding, Reconstruction (1); Repairs, Restoration (2)	Қайта құру	Реконструкция	Ricostruzione, Rifacimento (1); Ricostruzione, Restau-ro, Ristrutturazione (2)
Rebuilding, Reconstruction, Renewal, Restoration (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Reconnaissance, Surface Survey	Барлау	Разведка	Ricognizione, Survey, Esplorazione
Reconnaissance, Aerial Survey, Aerial Reconnaissance	Аэробарлау	Аэроразведка	Ricognizione aerea
Reconnaissance, Carrying out of reconnaissance, Exploration	Барлап қарау	Разведывание	Esplorazione
Reconstruction, Rebuilding (1); Repairs, Restoration (2)	Қайта құру	Реконструкция	Ricostruzione, Rifacimento (1); Ricostruzione, Restau-ro, Ristrutturazione (2)
Reconstruction, Renewal, Restoration, Rebuilding (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Record, Fix	Бекіту	Фиксировать	Registrarc, Fissare
Record, Recording	Белгілеу	Фиксация	Documentazione
Recover, Unearth, Uncover, Dig up, Excavate	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Rectangle (stone tool)	Тікбұрыш тәрізді	Прямоугольник	Rettangolo
Red deer	Бұғы, Асыл Тұхымды Бұғы, Марал	Олень, благородный олень, Марал (лат. <i>Cervus elaphus L.</i>)	Cervo rosso, Cervo nobile
Reducing Atmosphere, Deoxidizing atmosphere, Reduction	Қалпына келтіретін атмосфера	Восстановительная Атмосфера	Atmosfera riducente, Atmosfera deossidante, Processo di riduzione
Reed	Құрақты	Тростниковый	Canna, Di canna, Relativo alla canna
Reed, Cane, Rush	Қамыс, Құрақ	Тростник (лат. <i>Phragmites sp.</i>)	Canna, Giunco
Reeds, Straw (1); Mud brick, Brick (2)	Саман	Саман	Paglia, Canna (1); Mattono crudo (2)
Reel, Spool	Орауыш	Катушка	Rocchetto

Refinement, Decoration, Finish	Әрлеу	Отделка	Rifinitura, Raffinamento, Decorazione
Refractory material	Күймейтін, Отқа берік	Огнеступорный	Refrattario
Refuge, Shelter	Баспана, Пана	Убежище	Riparo, Rifugio
Refuge, Shelter, Hiding place, Hideout	Баспана, Пана	Укрытие	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Region (3); Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2)	Түс, Жер (3); Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2)	Область	Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2)
Region, Area	Аудан, Аймақ	Район	Regione, Area
Region, Province, District (1); Sphere, Field, Domain (2); Region (3)	Облыс (1); Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3)	Область	Regione, Provincia, Territorio (1); Settore, Branca (2); Regione (3)
Rein	Шылбыр	Чомбур (Чембур, Чумбур)	Briglia
Reindeer	Солгүстік бұғы	Северный Олень (лат. <i>Rangifer tarandus</i>)	Renna
Reinforcement, Backing, Fortification, Consolidation, Strengthening	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Reins	Божы, Делбе	Вожжи	Redini
Reject, Waste, Defect, Discarded part	Ақау	Брак	Scarto, Difetto
Related, Associated, Linked, Tied up	Байланған	Связанный	Associato, Collegato, Connesso
Relation, Relationship, Correlation, Connection, Link	Байланыс, Арақатынас	Связь	Collegamento, Connessione, Relazione, Nesso
Relative Dating, Relative Chronology	Мерзімдеу, Салыстырмалы мерзімдеу	Датировка, Относительная Д.	Datazione relativa, Cronologia relativa
Relative, Relation, Kinsman (Kinswoman) (1); Fellow countryman, Kindred (2)	Туысқандық	Родственный	Congiunto, Parente, Consanguineo (1); Compaesano (2)
Relatives, Relations, Kin, Kinsfolk, Family (1); Genus, Class, Species (2); Kind, Type, Sort (3)	Ру	Род	Famiglia, Parenti, Parentado (1); Genere, Classe, Specie (2); Tipo, Categoria (3)
Relic	Реликвия	Реликвия	Reliquia
Relics, Holy Relics, Relics of saints	Шірмей сакталған өлік	Моци	Reliquie
Relief	Рельефтік, Белерлік	Рельефность	Rilievo
Relief, Bas-relief, Low-relief	Барельеф	Барельеф	Bassorilievo
Relief (1); Relief, Landform (2)	Рельеф, Бедер	Рельеф	Rilievo (1); Rilievo terrestre (2)
Religion, Worship, Religious faith, Cult	Дін	Религия	Religione, Devozione, Culto, Fede
Reliquary, Shrine	Рақа	Рақа	Reliquario
Relocation, Resettlement, Migration	Қоныс аудару	Переселение	Trasferimento, Migrazione
Remain, Trace, Evidence	Із	След	Traccia, Resti, Evidenza
Remains	Адамнан қалған сүйек қаңқасы (2); Қалдықтар (1)	Останки	Resti, Spoglie
Remains	Қалдықтар (1); Адамнан қалған сүйек қаңқасы (2)	Останки	Resti, Spoglie
Remains, Faunal remains	Фауналық қалдықтар	Фаунистические Остатки	Resti osteologici animali

Remains, Floral Remains	Гүл қалдықтары	Цветочные Останки	Resti floreali, Resti botanici
Remains, Microfaunal remains	Микрофауналық қалдықтары	Микрофаунические остатки	Resti di micro-fauna, Resti micro-faunistici
Remains, Microfloral remains	Микрофлоралық қалдықтары	Микрофлористые остатки	Resti di micro-flora
Remelting	Қайға балқыту	Переплавка	Rifusione
Remnant, Residuc, Rest, Scrap	Қалдық	Остаток	Resto, Residuo, Avanzo
Remnant, Survival	Сарқыншақ	Пережиток	Sopravvivenza, Vestigia
Remote sensing (Airborne remote sensing, Aerial survey, Aerial imagery, Satellite imagery, etc.)	Жерді қашықтан зерттеу	Дистанционные Исследования	Telericerche (Laser scanner aereo, Esplorazione aerea, Fotografia aerea, Fotografia satellitare, ecc.)
Remote Sensing (Georadar, Magnetic survey, Aerial survey, etc.)	Жерді қашықтықтан зондтау (бақылау)	Дистанционное Зондирование	Telerilevamento (Georadar, Esplorazione magnetica, Esplorazione aerea, ecc.)
Renewal, Restoration, Re-construction, Rebuilding (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Repair, Mending, Fixing	Жөндеу	Починка	Riparazione, Aggiustatura
Replica	Реплика	Реплика	Replica
Report, Account	Есеп	Отчёт	Relazione, Resoconto
Repoussé, Repoussage	Металлопластикалық (Металдағы барельеф)	Металлопластика (Барельеф на металле)	Sbalzo
Representation, Picture, Image	Бейнелеу, Кескін, Суреттеме	Изображение	Rappresentazione, Raffigurazione, Immagine
Research, Exploration, Examination, Investigation, Study	Зерттеу	Исследование	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame
Researcher, Scholar	Ғалым	Учёный	Studio, Ricercatore
Researcher, Scholar, Scientist	Зерттеуші	Исследователь	Studio, Scienziato, Ricercatore
Resemblance, Similarity, Likeness	Ұқастылық	Сходство	Somiglianza, Similità
Reserve, Preserve, Nature Reserve	Қорық	Заповедник	Parco Naturale, Riserva naturale
Reservoir, Cistern, Tank	Қойма, Сауыт	Танк	Cisterna, Serbatoio d'acqua
Reservoir, Tank, Cistern	Сұйыққойма	Резервуар	Cisterna, Serbatoio
Reservoir, Tank (2); Basin, Catchment area (1)	Су алабы (2); Бассейн (1)	Бассейн	Serbatoio (2); Vasca; Bacino (1)
Reservoir, Rain water reservoir, Catch basin	Әуіт, Тоған (da suddividere)	Водосбор (Водосборник)	Cisterna, Serbatoio, Bacino per la raccolta delle acque
Resettlement, Migration, Relocation	Қоныс аудару	Переселение	Trasferimento, Migrazione
Residuc, Remnant, Rest, Scrap	Қалдық	Остаток	Resto, Residuo, Avanzo
Rest, Support, Prop, Stand	Тірек	Упор	Supporto, Appoggio, Sostegno
Restoration, Renewal, Re-construction, Rebuilding (1); Reduction, Deoxidation (2)	Қалыптасу	Восстановление	Recupero, Ricostruzione (1); Riduzione, Deossidazione (2)
Restorer, Conservator	Жаңғыртушы	Реставратор	Conservatore
Retouch	Ретушь	Ретушь	Ritocco
Retouch, Abrupt Retouch (Steep or Crossed Retouch)	Тік ретушь	Кругая Ретушь	Ritocco crto

Retouch, Alternate Retouch, Alternating retouch	Кезектестілген ретуштеу	Чередующаяся Ретушь	Ritocco alternato
Retouch, Backing or Blunting retouch, Backing	Ұңғы ретуштеу	Обухная Ретушь	Ritocco erto
Retouch, Bifacial Retouch	Қос жақты ретуштеу, Екі жақты өңдеу	Двухсторонняя Ретушь, Двухсторонная Обработка	Lavorazione bifacciale, Ritocco bifacciale
Retouch, Direct Retouch	Тікелей ретуштеу	Прямая Ретушь	Ritocco diretto
Retouch, Inverse retouch	Кері ретуштеу	Обратная ретушь	Ritocco inverso
Retouch, Pressure retouch	Сығулы ретуштеу	Отжимная ретушь	Ritocco a pressione
Retouch, Secondary retouch, Supplementary retouch	Қосымша ретуштеу	Вторичная Ретушь	Secondo Ritocco, Ritocco Supplementare
Retouched	Ретушпен өңделген	Ретушированный	Ritoccato
Reverse	Реверс	Реверс	Verso, Rovescio
Revolution, Neolithic Revolution	Неолит революциясы	Неолитическая Революция	Rivoluzione Neolitica
Rhomboid (stone tool)	Ромб	Ромб	Romboide
Rhyton, Drinking Horn	Ритон	Ритон	Rhyton, Corno potorio
Rib (1); Rib, Arris (2)	Қабырға (1); Қыр (2)	Ребро	Costola (1); Costolatura, Carenatura, Spigolo (2)
Rib, Carination	Бүгілген жер	Перегиб	Carenatura, Piegatura, Curvatura
Rib, Midrib	Нервюра	Нервюра	Costola, Nervatura
Ribbed, Crested	Қабырғалы	Ребристый (Робёрчатый)	Costolato, A coste, Con costole
Ribbon, Band, Tape	Таспа, Лента	Лента	Nastro, Fascia, Fettuccia, Banda, Striscia
Rice	Күріш	Рис (лат. <i>Oryza</i>)	Riso
Rider, Horseman	Атты, Салт атты	Всадник	Cavaliere
Ridge, Mountain range (2); Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1)	Жоға, Қырка (2); Омыртқа (1)	Хребст	Catena montuosa, Dorsale (2); Colonna vertebrale (1)
Right	Оң жақ	Правый	Destro
Rim	Ернеу	Венчик	Orlo
Rim, Turned rim (outward, inward), Everted rim, Introflected rim	Қиғаш	Скошенный венчик	Orlo obliquo (estroflesso, introflesso)
Ring	Сақина, Жүзік	Кольцо	Anello
Ring, Circle	Шеңбер	Круг	Cerchio, Anello
Ring (2); Felly, Felloc (1)	Шеңбер (2); Тоғын (1)	Обод	Anello (2); Cerchione (1)
Ring, Band	Кішігірім шеңбер	Ободок	Fascia, Banda
Ringlet, Volute, Decorative spiral motif	Шырмауық	Завиток	Riccio, Spirale, Voluta
Rippled Decoration, Ripple burnishing, Wavy decorative motif	Иректі өрнек	Волнистый Орнамент	Decorazione ondulata
Rise, Elevation	Жоғарылау	Возвышение	Elevazione, Altura
Rite, Ceremony	Салт, Әдет-ғұрып	Обряд	Rito, Cerinonia
Ritual	Рәсім	Ритуал	Rituale
Ritualism	Әдет-ғұрыптылық	Обрядность	Ritualismo
Riverbed	Өзен арнасы, Өзен аңғары	Русло реки	Letto fluviale, Letto del fiume

River-bed, Couch (1); Bed, Channel (2)	Төсек (1); Жайылма (2)	Луже	Letto, Giaciglio (1); Letto, Alveo (2)
Rivet	Тойтарма	Заклёпка	Rivetto, Ribattino
Roach	Шабақ	Плотва (лат. <i>Rutilus</i> sp.)	Triotto, Rovella
Road, Route, Way	Жол	Путь	Strada, Via
Road, Route, Way	Жол	Дорога	Strada, Via
Road, Silk Road (The), Silk Way (The)	Ұлы Жібек Жолы	Великий шёлковый путь	Via della seta (La)
Roam, Wander, Ramble	Көшу, Көшіп жүру	Кочевание	Vagare, Errare, Nomadizzare
Robber, Looter, Grave robber, Grave plunderer	Қаракшы, Тонаушы	Грабитель	Saccheggiatore di tombe, Tombarolo
Robbery, Pillage, Plunder, Sack, Looting	Тонау	Разграбление	Depredazione, Saccheggio
Robber pit	Тар жол	Лаз	Pozzetto di spoliazione, Fossa di spoliazione
Robust, Solid, Sturdy	Мықты	Прочный	Robusto, Solido
Rock, Crag	Жартаc, Құз	Скала	Roccia
Rock, Mineral, Stone (3); Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2)	Жыныс (3); Түрлім (1); Түр, Топ (2)	Порода	Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2)
Rock painting	Жартастағы көркем өнері (Үлгір көркем өнері)	Наскальная живопись (Пещерная живопись)	Pittura rupestre
Rock Shelter	Жартасты төбе	Скальный навес	Riparo sotto roccia
Rod	Жалғастыру өзегі	Шток	Asta, Barra
Rod, Ranging rod, Level rod (2); Bar, Board (1)	Төрткілдеп (2); Битте тақтайша (1)	Рейка	Scala metrica, Comparatore (2); Barra, Asce (1)
Rod (2); Twig (1)	Темір шыбық (2); Шыбық (1)	Прут	Barra, Bacchetta (2); Rametto, Ramoscello (1)
Rod, Stem, Bar	Арқау, Білік	Стержень	Verga, Sbarra, Bacchetta
Rod, Stick, Cane	Тақша	Палочка	Bacchetta, Asta
Roe, Siberian roe deer, Eastern roe deer	Елік	Косуля, Сибирская косуля (лат. <i>Capreolus pygargus</i> L.)	Capriolo, Capriolo orientale, Capriolo siberiano
Rolled, Clad, Plated	Жалатталы	Плакированный	Placcato, Laminato
Roller, Roll	Валик	Валик	Cordone
Roof	Шатыр	Крыша	Tetto
Roof	Шатыр аркалығы	Перекрытие	Copertura, Tetto
Room	Бөлме	Комната	Stanza, Camera
Room, Chamber	Жай, Бөлме	Помещение	Locale, Camera, Vano, Ambiente
Room, Chamber	Камера	Камера	Camera, Stanza
Rooster (US), Cock	Қораз, Әтеш	Петух	Gallo
Root (1); Roots, Origin, Beginnings (2)	Тамыр, Түбір	Корень	Radice (1); Origine, Inizio (2)
Rope	Арқан, Жіп	Верёвка	Corda, Fune
Rope, Cable, String	Бау	Шнур	Spago, Filo, Cavo
Rosary, Beads	Таспик	Чётки	Rosario
Rose, Dogrose, Wild rose	Итмурын	Шиповник (лат. <i>Rosa</i> sp.)	Rosa Canina
Rosette	Гүлшепек	Розетка	Rosetta

Rot, Decompose, Decay	Шіру	Истлсвать, Истлеть	Riduristi in polvere o in cenere, Decomporisi
Rough, Irregular, Uneven	Адыр-бұдыр, Бұдыр	Неровный	Irregolare, Discontinuo, Non piano
Rough, Raw, Crude, Coarse	Өңсімеген, Шитті	Сырцовый	Greggio, Grezzo
Roughcast, Plastered	Сылақталған	Оштукатуренный	Intonacato, Con intonaco rustico
Rough-out, Half-finished, Semi-worked, Unfinished, Semi-finished artefact	Дайындама	Заготовка	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Round, Circular	Дөңгелек, Домалак	Круглый	Circolare, Rotondo
Round, Circular	Доғал, Дөңгелек	Округлый	Circolare, Rotondo
Round arch, Semi-circular (Roman) arch	Жартылай дөңгелек арка	Полукруглая Арка, Полуциркулярная Арка	Arco a tutto sesto, Arco semicircolare
Round-bottom, Round-bottomed (in relation to an object)	Дөңгелек түпті	Круглодонный	Base arrotondata, A base arrotondata
Route, Way, Road	Жол	Путь	Strada, Via
Route, Way, Road	Жол	Дорога	Strada, Via
Row, Series, Succession, Sequence, Range (2); Chain (1)	Тізбек (2); Алқа (1)	Цель (Цепочка)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Row, Tier, Course	Қатар	Ряд	Fila, Filare, Linea, Corso
Rowan, Mountain ash (tree); Rowan (berry)	Шетен	Рябина (лат. <i>Sorbus</i>)	Sorbo selvatico (albero); Sorba selvatica (frutto)
Royal, King's	Патшалық	Царский	Regale, Reale, Regio
Rubbish, Waste	Қоқас	Мусор	Rifiuti, Immondizia
Rubble, Gravel, Crushed stone	Ұсақ тас, ірі құм	Дрессва	Pietrisco, Detriti, Breccia
Rubble, Waste, Debris, Scraps, Shreds	Қыық	Обрезки	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Ruffe, Ruff	Тауған	Ерш, Обыкновенный ёрш (лат. <i>Gymnocephalus cernua</i> L.)	Acerina
Ruined, In ruins	Қиратылған	Разрушенный	Distrutto, In rovina
Ruins	Қираған үйінді	Руины	Rovine
Ruins, Wreckage (1); Heap (2)	Қираған орны	Развалины	Rovine, Relitti (1); Accumulo, Cumulo (2)
Ruler, Rule	Сызғыш	Линейка	Riga, Righello
Rune	Руна, Бітік	Руна	Runa
Runes, Runic letters	Руналық жазу, Бітік жазуы	Руны	Rune
Runner, Funnel	Шұңғыма	Воронка (для литья)	Imbuto, Canale di colata
Running water, Flow	Ағын су	Водный поток	Canale, Via d'acqua, Corso d'acqua
Runs, Drips, Drops	Сұйықтың қатпары	Натёки	Gocce, Sgocciolatura
Rush, Cane, Reed	Қамыс, Құрақ	Тростник (лат. <i>Phragmites</i> sp.)	Canna, Giunco
Rush mat, Straw mat	Ши тоқыма	Циновка	Stuoia
Rye	Қара бидай	Рожь (лат. <i>Secale cereale</i>)	Segale

S

English	Kazakh	Russian	Italian
Sabre, Saber (US)	Қылыш	Шашка	Sciabola
Sabre, Saber (US)	Қылыш	Сабля	Sciabola
Sack, Plunder, Pillage, Looting, Robbery	Тонау	Разграбление	Depredazione, Saccheggio
Sacral, Sacred, Holy	Сакралды	Сакральный	Sacrale, Sacro
Sacred, Divine, Holy, Blessed	Әулис, Қасиетті	Святой	Santo, Sacro
Sacred, Holy	Қасиетті	Священный	Santo, Sacro
Sacrifice, Offering (1); Prey (2)	Құрбан (1), Жемтік (2)	Жертва	Sacrificio. Offerta, Vittima sacrificale (1); Preda (2)
Sacrifice, Religious ceremony	Құрбан шалу	Жертвоприношение	Sacrificio, Rituale, Cerimonia religiosa
Sacrum	Сегізкөз	Крестец, Крестцовая кость (лат. <i>Os sacrum</i>)	Osso Sacro
Saddle	Ершік	Седёлка	Sella
Saddle	Ер	Седло	Sella
Saddlebow, Pommel (1); Cantle (of a saddle) (2)	Ердің қасы	Лука	Pomo, Pomello (1); Arcione (2)
Saddletail, Saddle pad, Numnah	Сыртқы терлік	Потник	Groppiera, Groppa
Saddle-cloth caparison	Тоқым	Чепрак	Guadrappa
Saddle-girth, Belly-band	Айыл (Төс айыл, Шап айыл)	Подпруга	Sottopancia
Saddle quern, Quern, Millstone, Grindstone, Grinding stone, Milling stone	Дән үккіш	Зернотёрка	Macina, Mola, Pietra molare
Sagaris	Сагарис	Сагарис	Sagari
Saiga (antelope)	Ақбөкен, Киік	Сайга (самец – сайгак или маргач, самка – сайга) (лат. <i>Saiga tatarica</i> L.)	Saiga, Antilope saiga
Salt	Тұз	Соль	Sale
Saltbush	Алабота	Лебеда (лат. <i>Atriplex</i>)	Atreplice, Atriplice
Salvage archaeology, Rescue archaeology	Археологиялық сараптама	Археологическая экспертиза	Scavo di salvataggio
Sample, Probe a site before excavation	Тік қазу	Шурфовать	Aprire saggi di scavo, Saggiare il terreno
Sampler, Core drill (1); Probe (2); Sound, Tube, Probe (3)	Қуыс бұрғы	Шуп	Sonda di carotaggio (1); Sonda (2); Specillo (3)
Sancta sanctorum, Naos, Cella	Наос	Наос	Naos, Cella, Sancta sanctorum
Sanctuary, Shrine	Барық	Святылище	Santuario
Sanctuary, Temple	Ғибадатхана	Храм	Tempio, Santuario
Sanctuary, Temple (adj.)	Ғибадатханалық	Храмовый	Templare, del tempio, Santuariale
Sand	Құм	Песок	Sabbia
Sand, Clayey sand	Құмды, Құмайт топырақты	Супесчаный	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso
Sand, Clayey sand, Loamy Sand	Құмдақ, Құмайт	Супесь	Sabbia argillosa, Terreno sabbioso-argilloso

Sandstone	Құмдақ	Песчаник	Arenaria
Sapphire	Сапфир	Сапфир	Zaffiro
Sarcophagus	Саркофаг	Саркофаг	Sarcofago
Saucepan, Pot, Pan	Таба	Сковорода	Tegame, Pentola
Saucer, Small Dish	Табақша	Блюдец	Piattino, Sottocoppa
Saucer (or Dish) for flower-pots	Түпқойма	Поддон	Sottovaso
Saw	Ара	Пила	Sega
Saw, Fretsaw, Coping saw	Егеуіл	Пилка	Seghetto
Saw, Sawing	Аралату	Пиление	Segatura, il Segare
Saxaul, <i>Haloxylon ammodendrum</i>	Сексеуіл	Саксаул (лат. <i>Haloxylon ammodendrum</i>)	Saxaul, Haloxylon ammodendrum
Sazhen	Сажын	Сажень	Sagena (antica unità di lunghezza russa)
Scabbard, Sheath	Қынап	Ножны	Guaia, Fodero
Scale	Масштаб	Масштаб	Scala
Scale, Balance	Таразы	Весы	Bilancia
Scale, Plate	Қабыршақ	Чешуйка	Squama, Lamella
Scale, Scaly, Squamous	Қабыршақты	Чешуйчатый	Squamato
Scaled piece	Қабыршақты қару	Чешуйчатое орудие	Pezzo scagliato
Scaled piece, Splintered piece	Қашау түрді құрал	Долотовидное орудие	Pezzo scagliato
Scaphoid Bone	Қайықтәрізді сүйек	Ладьевидная Кость (лат. <i>Os Scaphoideum</i>)	Ossso scafoide del carpo
Scapula, Shoulder blade	Жауырын	Лопатка (лат. <i>Scapula</i>)	Scapola
Scarp, Escarpment, Talus	Шөгінді	Осыпь	Talus, Scarpata, Scoscendimento detritico
Scatter, Lithic Scatter, Lithic Workshop	Кремнийік технология	Кремниевая Мастерская	Officina litica
Scatter, Throw about, Strew, Spread	Шашын жаю	Разбрасывать, Разбросать	Spargere, Sparpagliare, Disperdere
Scattering, Dispersion, Dispersal	Шашу	Разброс	Dispersione
Scene	Сахна (1); Көрініс (2)	Сцена	Scena
Sceptre, Scepter (US)	Безілген таяқ	Жезл	Scettro, Bastone di comando
Sceptre, Scepter (US)	Асағаяқ	Скипетр	Scettro
Scheme, Map, Plan	Жоспар	План	Pianta, Mappa, Schema
Scheme, Sketch, Diagram	Схема, Сұлба	Схема	Schema, Schizzo, Diagramma
Schist	Тактатас, Қатпарлы тас	Сланец	Scisto
Scholar, Researcher	Ғалым	Учёный	Studioso, Ricercatore
Scholar, Scientist, Researcher	Зерттеуші	Исследователь	Studioso, Scienziato, Ricercatore
Science	Ғылым	Наука	Scienza
Scientist, Scholar, Researcher	Зерттеуші	Исследователь	Studioso, Scienziato, Ricercatore
Scimitar	Шамшер	Шамшер	Scimitarra
Scimitar	Ятаған, Наркескен	Ятаған	Scinitarra
Scissors	Қайшы	Ножницы	Forbice
Scoop, Dipper, Ladle	Ожау, Асауын	Черпак	Mestolo, Paletta

Scoop, Dipper, Ladle (1); Scoop or Ladle with zoomorphic handle (2)	Ожау, Шөміш	Ковш	Mestolo (1); Mestolo con manico zoomorfo (2)
Scoop, Shovel, Ladle (of small sizes)	Қалақ	Совок	Paletta, Sassola, Sessola
Scorpio, Dart-shooting machine	Скорпион	Скорпион	Scorpione
Scourge, Whip, Lash	Қамшы	Плеть	Sferza, Frusta
Scrap, Morsel, Piece, Bit	Тілім, Кесек	Кусок	Pezzo, Pezzetto, Frammento
Scrap, Remnant, Residue, Rest	Қалдық	Остаток	Resto, Residuo, Avanzo
Scraped off, Abraded	Қашалған	Затёртый	Cancellato, Abraso
Scraper, Core-shaped scraper	Өзектасты жонғы	Скребок, Нуклевидный С.	Raschiatoio poliedrico, Raschiatoio nucleiforme
Scraper, Double-end Scraper	Екі жақты жонғы	Скребок, Двойной С.	Raschiatoio doppio
Scraper, Grattoir	Скрепер	Скрепер	Raschiatoio, Grattatoio
Scraper, Grattoir (End scraper or Nosed scraper, Side scraper)	Жонғы	Скребок (Концевой скребок, Боковой скребок)	Raschiatoio, Grattatoio (Raschiatoio terminale, Grattatoio laterale)
Scraping	Қырлау	Выскабливание	Raschiatura
Scraps, Shreds, Rubble, Waste, Debris	Қиық	Обрезки	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Scratch, Abrasion, Graze	Сызат	Царапина	Graffio, Scorticatura, Abrasione
Scatched	Тырналғып тасталған	Пощарпанный	Graffiato
Scatched	Тырналған	Процарапанный	Graffiato
Scatched decoration	Тырналған ою-өрнек	Процарапанный орнамент	Decorazione graffita
Scroll	Бұрама қағаз, Бүктеме қағаз	Свиток	Rotolo di carta (o di pergamena)
Scroll, Volute	Волют	Волота	Voluta
Scrubwood, Brushwood	Бұтақ, Шөпшек, Шырпы	Хворост	Sterpaglia, Ramaglia
Sculptor	Мүсінші	Скульптор	Scultore
Sculpture, Plastic Art	Мүсін	Скульптура	Scultura
Sculpture, Plastic arts	Пластика	Пластика	Scultura, Arte della scultura, Arti Plastiche
Sculpture, Statue	Мүсін	Статуя	Statua, Scultura
Sculpture, Statue	Тас мүсін	Изваяние	Statua, Scultura
Scutching, Swingling	Түту	Трепание	Stigliatura, Gramolatura, Sciabolatura
Scythe	Шалғы	Коса	Falce, Falce fienaia, Frullana
Seagull, Gull, Mew gull	Шағала	Чайка (лат. <i>Larus</i> sp.)	Gabbiano
Seal, Signet	Мөр	Печать	Sigillo
Sealing, Cretula, Seal Impression	Таңба	Отпечаток	Impronta, Cretula
Seam (carbon), Lode, Vein	Жер желі	Жила	Vena, Filone
Seam (1); Joint (2)	Тігіс	Шов	Cucitura (1); Giunto, Giunzione (2)
Seasonal migration, Transhumance	Көшіп-қону	Перекочёвка	Migrazione stagionale, Transumanza

Seat, Estate, Manor	Мекен, Үй-жай	Усадьба	Villa, Tenuta
Secateurs, Garden shears	Бақша қайшысы	Секатор	Cesoie
Section	Қима, Кесік	Сечение	Sezione
Section	Қима	Разрез	Sezione
Section, Segment, Portion	Кесінді, Үзік	Отрезок	Sezione, Segmento, Parte
Sectioned	Кесілген, Тілмелі	Сечений	Sezionato
Sedentary, Settled	Отырлықты	Осёдлый	Sedentario, Stanziale
Sedge, True sedge	Қияқ елең	Осока (лат. <i>Carex</i> sp.)	Carice
Sedges, <i>Cyperaceae</i>	Қияқ тұқымдасы	Осоковыс (лат. <i>Cyperaceae</i>)	<i>Cyperaceae</i> , Ciperacee
Sediment	Шөгінді (1); Тұнба (2)	Осадок	Sedimento
Sediment, Deposit	Қырғыстану, Қабаттану	Отложение	Deposito, Sedimento
Sedimentation	Шөгінді	Осаждение	Sedimentazione
Seed, Bean, Grain, Kernel (1); Pearl, Granule (2)	Бидай (Астық)	Зерно	Grano, Chicco (1); Vago, Perla, Perlina (2)
Segment, Section, Portion	Кесінді, Үзік	Отрезок	Sezione, Segmento, Parte
Segment (1); Segment, Crescent (2)	Сегмент	Сегмент	Segmento (1, 2)
Self-portrait	Портрет	Портрет	Autoritratto
Selvage, Band, Edge	Жиек	Кромка	Spigolo, Bordo, Margine, Cimosà
Semi-dugout dwelling, Pit house, Pit dwelling	Жертөле	Землянка	Abitazione seminterrata, Casa o Capanna interrata
Semi-dug house, Semi dug-out, Pit house, Subterranean dwelling,	Жартылай жеркеле, Жартылай жертөле	Полуземлянка	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Semidome	Жартылай күмбез	Полукупол	Semicupola
Semi-finished, Half-finished	Жартылай фабрикат	Полуфабрикат	Semifinito, Prelavorato, Manufatto parzialmente finito
Semi-finished, Unfinished product (2); Adobe, Mud brick, Raw brick (1)	Дүмбіл, Жартылай шикі (2); Шикі, Аршылмаған (1)	Сырец	Semifinito, Prodotto semifinito (2); Mattone crudo (1)
Semi-finished artefact, Unfinished, Semi-worked, Half-finished, Rough-out	Дайындама	Заготовка	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Semiglobular, Hemispherical	Жартылай сфералық	Полусферический	Emisferico
Seminomadic	Жартылай көшпенді	Полукочевой	Seminomadico
Semivault	Жартылай күмбез	Полусвод	Semivolta
Semi-worked, Half-finished, Unfinished, Semi-finished artefact, Rough-out	Дайындама	Заготовка	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Sepulchre, Tomb (1); Burial chamber (2); Grave (3)	Сағана, Мазар	Гробница	Tomba, Sepolcro (1); Camera funeraria (2); Sepoltura (3)
Sepulchre, Tomb, Grave	Кесене	Усыпальница	Sepolcro, Tomba
Sequence, Operational sequence, Chaine operatoire	Операция жүйесі	Операционная цепь	Catena Operativa, Sequenza operativa, Filiera
Sequence, Series, Succession, Range, Row (2); Chain (1)	Тізбек (2); Алқа (1)	Цепь (Цепочка)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Sequence, Succession	Реттілік	Последовательность	Successione, Sequenza

Sequential slab construction, Coil-building method, Coiling Technique	Таспалау тәсілі	Ленточная лепка	Tecnica del colombino, Manifattura a cercini
Sequins, Spangles	Жылтырақ	Блестки	Lustrini, Paillettes
Seraglio, Harem	Сераль	Сераль	Serraglio, Harem
Seriation	Топтама	Серияция	Seriazione
Series, Succession, Sequence, Range, Row (2); Chain (1)	Тізбек (2); Алка (1)	Цепь (Цепочка)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Serrated, Denticulate, Denticulated, Dentated, Toothed	Тісті	Зубчатый	Dentato, Denticolato
Service, Set, Tea service	Сервис	Сервиз	Servizio, Servizio da tè
Sesame	Күжігіт	Сезам (лат. <i>Sesamum indicum</i>)	Sesamo
Set, Collection, Assortment	Жиынығық	Набор	Set, Completo, Serie, Assortimento
Set, Lay, Put, Place	Салу, Салып қою	Положить	Mettere, Porre, Collocare
Set, Service, Tea service	Сервис	Сервиз	Servizio, Servizio da tè
Setting, Collect, Bezel	Ендірме	Вставка	Castonc, Inserto, Montatura
Settled, Sedentary	Отырықшы	Оседлый	Sedentario, Stanziale
Settlement, Fortified settlement, Stronghold	Қалашық	Городище	Cittadella, Cittadella fortificata, Insediamento fortificato
Settlement, Site	Қоныс	Поселение	Sito, Insediamento, Antico villaggio
Settlement, Site (1); Unfortified settlement (2)	Қыстақ	Селище	Sito (1); Insediamento non fortificato (2)
Sewerage system, Sewers, Canalization, Canalisation	Канал жіргізу, Канализация	Канализация	Sistema fognario, Rete fognaria, Fognatura, Canalizzazione
Sewing, Insertion, Weaving (1); Broaching (2)	Тігіс (1); Металды теуу (2)	Прошивка	Falsatura, Guarnizione (1); Brocciatura (2)
Sgraffito, Graffito drawing technique	Сграффито	Сграффито	Sgraffito, Graffito
Sgraffito, Graffito drawing technique	Граффито	Граффито	Graffito, Sgraffito
Shack, Hut	Лапық	Хижина	Capanna, Baracca
Shade, Nuance, Gradation, Tone	Ренк	Оттенок	Sfumatura, Tonalità
Shade, Gradation, Nuance, Tone	Өзгешілік	Нюанс	Sfumatura, Gradazione
Shadoof, Shaduf	Қол шығыр	Журавль	Shaduf
Shaft	Фуст	Фуст	Fusto (di colonna)
Shaft, Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Қаракшылар, Тонаушылар өтетін жол	Грабительский лаз, Грабительский ход	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Shaft (of a chariot), Pole, Beam (of a plough)	Оқ ағаш	Дышло	Timone (di carro), Stanga, Bure (d'aratro)
Shaft, Staff (of an arrow or a spear), Pole	Сап	Древко	Asta, Palo, Bastone
Shale, Oil shale, Kerogen shale, Bituminous shale	Жанғыш тақтатас	Горючий сланец	Scisto bituminoso
Shallow truncated cone-shaped or cylindrical bowl	Табақ, Тегеш	Миска	Scodella, Bassa ciotola troncoconica o cilindrica

Shamanism	Шаманизм, Бақсылық	Шаманство, Шаманизм	Sciamanismo, Sciamanesimo
Shankbone, Shinbone, Tibia	Асықты жілік	Большеберцовая кость (лат. <i>Os tibia</i>)	Tibia
Shape, Build, Frame, Figure	Дене бітімі	Телосложение	Corporatura, Figura
Shape, Contour, Outline	Кескін, Көрніс, Келбет	Очертание	Contorno, Sagoma, Abbozzo, Schizzo
Shape, Form (1); Mould, Mold (US), Matrix (2)	Нысан	Форма	Forma, Figura (1); Matrice, Stampo (2)
Shaping, Forming, Making	Қалыптастыру	Формирование, Формация	Formazione, Modellazione
Shard, Fragment, Sherd	Сынық	Черепок	Frammento, Coccio
Shard, Sherd, Fragment, Potsherd	Сыпық	Обломок	Frammento, Coccio
Sharia, Shariah	Шариғат	Шариат	Sharia, Shariah
Sharp, Fine, Thin, Pointed	Жіңішкерген	Утончённый	Sottile, Fine, Acuto
Sharp, Pointed	Шошақ, Сүйір, Үшкір	Остроконечный	Aguzzo, Appuntito
Sharp, Pointed	Сүйір, Ұшталған	Заострённый	Appuntito, A punta, Acuto
Sharpening	Жопу	Точение	Affilatura
Shears, Garden shears, Secateurs	Бақла қайшысы	Секатор	Cesoie
Sheath, Scabbard	Қынап	Ножны	Guaina, Fodero
Shed, Barn	Сарай (1); Қора (2)	Сарай	Capanno, Casotto, Stalla
Sheen, Sickle gloss, Sickle sheen, Silica gloss	Орақ жылтырағы, Айна	Блеск, Зеркальный Блеск или Серповый Блеск	Lustro, Patina
Sheep, Ram, Ovine, Ovines	Қой (еркек қой – кошқар; ұрғашы қой - саулық)	Овца (баран - м.р.; овца - ж.р) (лат. <i>Ovis</i>)	Ovini, Montone, Pecora
Sheet	Бет, Парақ	Лист	Foglio
Sheet, Thin sheet, Foil, Thin plate	Қақтама	Фольга	Foglio, Lamina
Shelduck, Common Shelduck	Италақаз	Пеганка, Атайқа (лат. <i>Tadorna tadorna L.</i>)	Volpoca
Shelf	Сөре	Полка	Mensola, Ripiano
Shelf, Bench, Ledge (of a grave)	Жантайма төсек	Лежанка	Piattaforma, Ripiano
Shell, Malacological find	Қабыршақ	Раковина	Conchiglia, Reperto malacologico
Shell midden	Қабыршақ үйіндісі	Раковинные Кучи	Chiocciolaio
Shell midden, Midden, Kitchen midden	Қоқыс үйіндісі	Мусорная насыпь, Мусорная куча, Навозная куча	Cumulo di scarti domestici, Tumulo di rifiuti, Chiocciolaio
Shelter, Hut	Балаған, Жағна, Кепе, Күрке	Шалаш	Capanna, Riparo
Shelter, Refuge	Баспана, Пана	Убежище	Riparo, Rifugio
Shelter, Refuge, Hiding place, Hideout	Баспана, Пана	Укрытие	Rifugio, Riparo, Nascondiglio
Shelter, Rock Shelter	Құздың астындағы тұрақ, Жартастың астындағы тұрақ	Стоянка под навесом	Riparo, Riparo sotto roccia
Shelter, Rock Shelter	Жартасты төбе	Скальный навес	Riparo sotto roccia
Sherd, Shard, Fragment	Үзінді, Қалдық	Фрагмент	Frammento, Pezzo
Sherd, Shard, Fragment, potsherd	Жарықшақ	Обломок	Frammento, Coccio

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Sheriff, Court official (2); Sword-man (1)	Мечник (2); Семсерші (1)	Мечник	Sceriffo, Addetto all'amministrazione della giustizia (2); Spadaccino (1)
Shield	Қалқан	Щит	Scudo
Shinbone, Shankbone, Tibia	Асықты жілік	Большеберцовая кость (лат. <i>Os tibia</i>)	Tibia
Shingle, Pebble	Малталар	Галька	Ciottolo
Ship, Vessel, Boat	Кеме	Корабль	Nave, Imbarcazione, Barca
Shipwreck	Кеме апаты	Кораблекрушение	Relitto
Shoot, Chute (2); Kneading trough (3); Side (of a vault) (1)	Жайма, Науа (2, 3); Лоток (1)	Лоток	Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3); Parte (di una volta) (1)
Shooter, Archer	Мерген, АтқышАтқыш,	Стрелок	Tiratore, Arciere
Shop, Store (2); Bench (1)	Кішігірім дүкен (2); Сәкі (1)	Лавка	Negozi (2); Panca (1)
Shore, Shoreline, Coastline, Coast, Littoral	Жағалау	Побережье	Litorale, Costa, Riviera
Shoulder, Ledge	Иықбау	Залпечник	Mensola, Ripiano
Shoulder (1); Shoulder (of an object) (2)	Иық	Плечо	Spalla (1); Spalla (di un manufatto) (2)
Shoulder blade, Scapula	Жауырын	Лопатка (лат. <i>Scapula</i>)	Scapola
Shoulder plate, Pauldron (1); Shoulder pad, Shoulder strap (2)	Иықбау	Наплечник	Spallaccio (1); Spallina (2)
Shovel	Темір күрек	Заступ	Badile
Shovel	Күрек	Лопата, Совковая лопата	Badile, Pala
Shovel	Қалақ күрек	Совковая Лопата	Badile, Pala
Shovel, Scoop, Ladle (of small sizes)	Қалақ	Совок	Paletta, Sassola, Sessola
Showbox, Showcase	Витрина, Көрме	Витрина	Vetrina
Showpiece, Exhibit	Экспонат	Экспонат	Opera d'arte in mostra, Oggetto in esposizione, Pezzo da esposizione
Shreds, Scraps, Rubble, Waste, Debris	Қиық	Обрезки	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Shrine, Reliquary	Рака	Рака	Reliquario
Shrine, Sanctuary	Барық	Святылище	Santuario
Shuttle (1); Canoe, Dug-out canoe (2)	Тігін машинасылпың қайығы (1); Қайық (2)	Челнок	Navetta, Spola (1); Piroga scavata da tronco (2)
Shutter, Leaf, Wing (1); Narthex (2)	Притвор (1); Құлпып (2)	Притвор	Battente (1); Nartece (2)
Sickle, Pruning hook, Billhook	Орақ	Серп	Falce, Falcetto, Ronca, Roncola
Sickle blade	Сына орақ	Вкладышевский Жатвенный Нож	Falcetto messorio
Sickle blade technique, Sickle production technique	Сына техникасы	Вкладышная техника	Tecnica di produzione dei falcetti messori
Sickle gloss, Gloss, Sickle sheen, Silica gloss	Орақ жылтырағы, Айна	Блеск, Зеркальный Блеск или Серповый Блеск	Lustro, Patina
Side, Border	Бортик	Бортик	Bordino
Side (of a vault) (1); Chute, Shoot (2); Kneading trough (3)	Лоток (1); Жайма, Науа (2, 3)	Лоток	Parte (di una volta) (1); Canale, Scolo, Grondaia (2); Madia (3)
Side, Edge	Борт, Бүйір, Өңір	Борт	Bordo, Sponda, Margine, Orlo

Side-street, Lane	Енсіз шолақ көше	Проулок	Viottolo, Stradina laterale
Side scraper, Racioir	Қырғыш	Скребло	Raschiatoio laterale
Siege	Қамау	Осада	Assedio
Sieve, Sift	Екшеу	Просеивать	Setacciare
Sieve, Sifter	Елек, Елеуіш	Сито	Setaccio, Vaglio
Sieving, Sifting	Елеу	Просеивание	Setacciatura
Sign, Feature, Trait	Белгі, Нышан	Признак	Segno, Carattere, Tratto
Sign, Indication, Label, Marking, Designation	Белгілеу	Обозначение	Designazione, Marchio, Segno, Indicazione
Sign, Mark, Note	Белгілеу, Белгілен қою	Отмечать, Отметить	Marcare, Segnare
Sign, Mark, Stamp	Белгі	Знак	Segno, Marchio
Signet, Seal	Мөр	Печать	Sigillo
Silk	Жібек	Шёлк	Seta
Silk Road (The), Silk Way (The)	Ұлы Жібек Жолы	Великий шёлковый путь	Via della seta (La)
Silt	Ұйық	Ил	Limo
Siltation, Silting	Тұнбалану, Лай	Заленение (Заливание)	Coprirsi di limo, Ricoprirsi di limo, Diventare fangoso, Impantanarsi
Silver	Күміс	Серебро	Argento
Silver border, Gold border (Embroidery), Purl	Канитель	Канитель	Canutilgia, Bordura (di elementi d'oro e d'argento)
Sima, Syrna	Сима	Сима	Sima, Cimasa
Similarity, Likeness, Resemblance	Ұқсастылық	Сходство	Somiglianza, Similarità
Simultaneous, Contemporaneous, Synchronous	Бір мезгілді	Одновременный	Simultaneo, Contemporaneo
Simultaneous, Synchronous	Лесте	Синхронный	Sincrono, Contemporaneo, Simultaneo
Single-handed, With one handle	Бір тұтқаны	Одноручный	Monoansato, Ad un solo manico
Sinker (1); Lead, Lead Weight (2); Loomweight, Loom weight (3)	Батырғы	Грузило	Peso, Affondatore (1); Peso, Piombo (2); Peso (3)
Sintering	Жымдастыру, Біріктіру	Спекание	Sinterizzazione, Sinteraggio, Metalloceramica, Metallurgia delle polveri
Site, Archaeological Site, Monument, Object	Объект, Нысан	Объект	Oggetto, Monumento, Sito archeologico
Site, Find location, Find position	Тұрған орны	Местонахождение	Localizzazione, Posizione, Sito
Site, Kill site	Аңшылардың уақытша тұрағы	Временная стоянка охотников	Sito di uccisione e macellazione
Site, Place	Орын	Место	Posto, Luogo, Sito
Site, Settlement	Қоныс	Поселение	Sito, Insediamento, Antico villaggio
Site, Settlement (1); Unfortified settlement (2)	Қыстақ	Селище	Sito (1); Insediamento non fortificato (2)
Site, Station, Encampment, Camp	Тұрақ	Стоянка	Campo, Accampamento, Sito
Site catchment Analysis	Тіршілікті қамтамасыз ету қорлардың сараптамасы (қорлардың сараптамасы)	Анализ ресурсов жизнеобеспечения (анализ ресурсов, доступных из местонахождения)	Bacino di approvvigionamento di un sito

Site formation processes	Қалыптау үдерісі	Процессы Формирования	Processi di formazione
Situation (3); Location (1); Position, Attitude (2)	Жай-күй (3); Орналасқан жері (1); Тұрыс (2)	Положение	Stato, Situazione (3); Posizione, Locazione (1); Posa, Posizione, Atteggimento (2)
Situla, Bucket	Сигула	Ситула	Situla
Size, Measurement, Dimension	Өлшем	Размер (Размеры)	Misura, Dimensione
Skeleton	Қаңқа сүйек	Скелет	Scheletro
Skeleton in extended and supine position	Созылған қалыпта	Вытянутое положение	Scheletro disteso in posizione supina
Skeleton, Bone structure	Қаңқа сүйек	Костяк	Ossatura, Scheletro
Skeleton, Frame, Framework (of a structure of an object)	Каркас, Қаңқа	Каркас	Struttura, Armatura, Impalcato, Ossatura, Intelaiatura
Skeleton, Framework	Төсек, Кереге	Остов	Struttura, Armatura, Scheletro, Carcassa
Sketch	Суреттеу	Зарисовка	Bozza, Abbozzo
Sketch, Draw, Trace	Сызу, Сзыық салу	Прочерчивать, Прочертить	Tracciare, Disegnare
Sketch, Eye sketch work, Sketch Plan, Sketch Map	Көзмөршерлі түсірілім, Көзмөршерлі жоспар	Глазомерный план, Глазомерная съёмка	Rilievo topografico ad occhio, Eidotipo
Sketch, Trace, Outline	Жазылуы	Начертание	Disegno, Traccia, Schizzo, Bozza
Sketch, Scheme, Diagram	Схема, Сұлба	Схема	Schema, Schizzo, Diagramma
Skeuomorphic	Скевоморфты	Скевоморфный	Scheuomorfo, Skeuomorfo
Skeuomorphism	Скевоморфизм, Скейоморфизм	Скевоморфизм, Скейоморфизм	Scheuomorfismo, Skeuomorfismo
Skewback	Арка тірегі	Пята арки	Concio d'imposta, Rene dell'arco
Skilfulness, Mastery, Expertise	Шеберлік	Мастерство	Maestria, Talento, Abilità, Perizia
Skin, Leather, Hide	Тері	Кожа	Pelle, Pellame, Cuoio
Skin, Leather, Hide	Тері	Шкура	Pelle
Skull	Бас сүйек	Череп	Cranio
Skull trephination	Бас сүйекті ашу (Трепанациялу)	Трепанация черепна	Trapanazione cranica
Sky burial, Open air burial, "Casting-out" burial	Мәйітті көрсетіп қою	Выставление трупа	Sepoltura all'aperto, Esposi- zione del cadavre all'aperto
Skyphos	Скифос	Скифос	Skyphos, Scifo
Slab, Fieldstone	Тақтатас	Плитняк	Pietra grezza, Lastra di pietra
Slab (stone), Plate (metal)	Такта	Плита	Lastra (di metallo o pietra)
Slag	Қоғ	Шлак	Scoria
Slash-and-burn Agriculture (Shifting Cultivation)	Өртеген алаңдарда егіншілік	Подсечно-огневое земледелие	Debbio, Addebbiatura, Debbiatura
Slate	Шифер	Шифер	Ardesia
Slave	Құл	Раб	Schiavo
Slave-holding	Құл иеленушілік	Рабовладельческий	Schiavistico
Slavery	Құлдық	Рабство	Schiavitù
Sledge	Сүйреткі, Сүйретпе	Волокуша	Slitta

Sledge, Sleigh, Sled (US)	Қолшана	Санки	Slitta
Sledgehammer, Maul	Зилбалға	Кувалда	Maglio
Sling, Slingshot	Сақпан	Праца	Fionda, Frombola
Slip, Engobe	Ангоб	Ангоб	Ingobbio, Ingobbatura, Ingubbiatura, Patina
Slit, Arrow slit, Balistraria, Embrasure, Loophole	Атыс ойығы	Бойница	Feritoia
Sliver, Fragment, Chip	Жаңғышақ	Осколок	Frammento, scheggia, Pezzo
Sloe, Blackthorn	Шомыр	Тёрн, Терновник, Слива колючая (лат. <i>Prunus spinosa</i>)	Prugnolo selvatico, Pruno selvatico
Slope	Бөктер, Баурай	Склон	Pendio
Slope, Inclination	Көлбеу	Наклон	Pendenza, Pendio
Slump, Landslide, Collapse	Опырылып құлау	Обвал	Crollo, Frana, Smottamento, Scoscendimento
Smalto, Tessera	Смальта	Смальта	Tessera, Tessera musiva
Smash, Break	Сындырып алу	Раскалачивать, Расколотить	Rompere, Fracassare, Frantumare
Smelting (Melting)	Қорығу	Выплавка	Fusione
Smelting, Casting, Founding	Қую, Құйма	Литейный	Fusorio, Della fusione, Della fonderia
Smelting, Melting, Fusion	Қорығу	Плавка	Fusione
Smelting, Founding, Metal casting, Pouring	Балқығу, Құйма, Құйыс	Литьё	Fusione, Colata
Smithery, Smithy, Forge, Blacksmith workshop	Ұстахана	Кузница (Кузня)	Ferricia, Officina del fabbro, Fucina
Smoked, Smoke-stained, Sooted	Қақталған, Ысталған	Закопчённый	Nero di fuliggine, Annerito di fumo, Affumicato
Smooth, Smooth out, Polish	Тендестіру	Заглаживание	Rendere liscio, Lisciare
Smoother, Polisher, Burnisher, Lissoir	Лоцило	Лоцило	Strumento per lisciare, levigare o lucidare, Brunitore
Smoothing, Burnishing, Polishing	Тегістеу, Ажарлау	Шлифовка, Шлифование	Levigatura, Lucidatura, Brunitura
Snake grass, Horsetail	Жылбұрып	Хвощ (лат. <i>Equisetum</i>)	Equiseto, Coda di cavallo
Snaffle	Ауыздық	Трензель (Грызло)	Morso snodato
Snuffle horse snaffle, Horse bit, Mouthpiece (of a horse bit)	Ауыздық	Грызло (Трензель)	Morso, Morso snodato
Society	Қоғам	Общество	Società
Socket	Толке	Втулка	Alloggiamento, Attacco, Innesto
Socle, Crepidoma, Pedestal, Base (1); Foothill (2)	Табап, Тұғыр (1); Бөктер, Бтек (2)	Подножье, Подножие	Basamento, Crepidoma, Piedistallo, Zoccolo, Plinto (1); Collina pedemontana, Pendio ai piedi di un monte (2)
Socle, Plinth	Цоколь	Цоколь	Plinto, Zoccolo
Sod, Turf	Шым	Дёрн	Manto erboso, Terreno erboso, Zolla, Piota
Soil	Жер түйкасы, Топырақ	Почва	Suolo
Soil, Ground, Matrix (1); Ground-colour, Background, Primer (2)	Топырақ	Грунт	Suolo, Terreno, Matrice (1); Sfondo, Prima mano (2)
Soil analysis, Soil testing	Топырақ анализі, Топырақ сараптамасы	Почвенный анализ	Analisi del suolo, Analisi del terreno

Solder alloy, Solder	Дәңкерлеу	Припой	Metallo di supporto per la brasatura
Solder, Weld	Дәңкерлеп жапсыру	Припаять, припаять	Brasare, Saldare
Solder, Weld, Braze	Дәңкерлеп жамау	Паять	Saldare, Saldare a ottone, Brasare
Soldered, Welded (1); Solid, Compact (2)	Дәңкерленген	Спаянный	Saldato, Unito (1); Solido, Compatto (2)
Soldering, Brazing	Дәңкерленген жалатпа	Напайка	Saldatura, Brasatura
Soldering, Brazing, Welding	Дәңкерлеу	Пайка	Brasatura, Saldatura
Solid, Sturdy, Robust	Мықсы	Прочный	Robusto, Solido
Solonchak, Salt marsh	Ақ сортаң, Такыршақ	Солончак	Solonchak, Terreno salifero
Soluble	Ерігіш	Растворимый	Solubile
Sondage, Sounding, Test trench, Test pit	Шурф	Шурф	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Soot	Қара күйс, Күйс	Сажа	Fuliggine
Soot	Күйс, Қара күйс	Сажа	Fuliggine
Soot, Carbon residue	Күйік	Нагар	Fuliggine
Soot, Layer of soot	Құрым-күйс	Копоть	Fuliggine, Strato di fuliggine
Sooted, Smoked, Smoke-stained	Қақталған, Ысталған	Закопченный	Nero di fuliggine, Annerito di fumo, Affumicato
Sorghum, Durra, Broomcorn	Қонақ жүгері	Сорго (лат. <i>Sorghum</i>)	Sorgo, Saggina
Sort, Species, Kind (2); Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Specics (1)	Топ, Түр (2); Жыныс (3); Тұхым (1)	Порода	Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1)
Sounding, Sondage, Test trench, Test pit	Шурф	Шурф	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Sour cherry tree; Sour black cherry (fruit)	Кәдімгі шис	Вишня кислая, Вишня обыкновенная (лат. <i>Prunus cerasus</i>)	Visciolo, Amareno, Amarasco (albero); Visciola, Amarena (frutto)
Source (2); Source, Spring (1)	Дерек, Қайнар көз (2); Бұлақ (1)	Источник	Fonte (2); Fonte, Sorgente (1)
Source, Historic source	Дерек, Тарихи дерек	Источник, Исторический И.	Fonte, Fonte storica
Source, Primary source	Түлдерек	Первоисточник	Fonte primaria, Fonte principale
Source, Spring (1); Source (2)	Бұлақ (1); Қайнар көз, Дерек (2)	Источник	Fonte, Sorgente (1); Fonte (2)
Souslik, European souslik, European ground squirrel,	Сарылдақ	Суслик (лат. <i>Citellus suslic</i>)	Sciattolo di terra europeo, Suslik
South	Оңтүстік	Юг	Sud
Southern	Оңтүстік	Южный	Meridionale
Sovereign	Патша азғам, Тақсыр	Государь	Sovrano, Principe
Space	Кеністік	Пространство	Spazio
Space, Area, Surface	Аумақ, Аудан (1); Алаң (2)	Площадь	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Space, Volume	Архитектуралық көлем	Объём архитектурный	Spazio, Volume
Spacer bead, Spacer plate	Тағылған молпақ	Пропизка	Perla distanziatore, Perla di distribuzione
Species, Breed (1); Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3)	Тұхым (1); Түр, Топ (2); Жыныс (3)	Порода	Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3)

Spade	Найзаласқан күрек	Штыковая Лопата	Vanga
Spadefoot (Toad)	Сарымсақ бақасы	Чесночница (лат. <i>Pelobates fuscus</i> Laur.)	Pelobate fosco
Spangles, Sequins	Жылтырақ	Блестки	Lustrini, Paillettes
Spatula	Қапқалақша	Шпатель	Spatola
Spatula	Спагула	Спагула	Spatola
Spear, Javelin, Lance	Найза	Копье	Lancia, Giavellotto
Spear, Pike, Lance	Суығі	Пика	Lancia, Picca
Spearhead, Javelin-head	Бізгек	Жало	Punta, estremità di giavellotto
Spear-thrower, Atlatl, Throwing stick	Найза лақтырығыш от Найза атқыш	Копье-металка	Propulsore, Atlatl
Speciale, Particular	Ерекше, Өзгеше	Особый	Particolare, Specifico, Speciale
Species, Kind, Sort (2); Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1)	Топ, Түр (2); Жыныс (3); Тұқым (1)	Порода	Specie, Classe, Tipo (2); Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1)
Specimen	Дана	Экземпляр	Esemplare
Speck, Grain, Particle	Бөлпек	Частина	Particella, Granello
Speck, Spot, Fleck, Mottle, Stain, Blotch	Дак	Крапина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Spectrographic Analysis	Спектрлік анализ (сарптама)	Спектральный анализ, (Спектрографический анализ)	Analisi spettrografica, Analisi spettrale
Spectrometry, X-ray fluorescence spectrometry	Рентгенофлуоресцентті талдау (РФТ)	Рентгенофлуоресцентті й анализ (РФА)	Fluorescenza ai raggi X
Spelconum	Спелсонимдер	Спелсоним	Spelconimo
Spelt, Dinkel wheat, Hulled wheat	Борай бидай	Полба, Спельта (лат. <i>Triticum spelta</i>)	Spelta, Granfarro
Sphenoid or Sphenoidal, Wedge-shaped (1); Cuneiform (2)	Сына тәрізді	Клинчатый	Cuneiforme, Sfenoide (1); Cuneiforme (2)
Sphenoid or Sphenoidal, Wedge-shaped (1); Cuneiform (2)	Сынатәрізді	Клиновидный	Cuneiforme, Sfenoide (1); Cuneiforme (2)
Sphenoid Bone	Сынаша сүйек	Клиновидная кость (лат. <i>Os Sphenoidale</i>)	Osso sfenoide
Sphere, Ball	Шар	Шар	Palla, Sfera
Sphere, Field, Domain (2); Region (3); Region, Province, District (1)	Жол, Сала, Тарау (2); Түс, Жер (3); Облыс (1);	Область	Settore, Branca (2); Regione (3); Regione, Provincia, Territorio (1)
Spherical	Сфералық	Сферический	Sferico
Sphragistics	Сфрагистика	Сфрагистика	Sfragistica
Spinal column, Spine, Vertebral column, Rachis (1); Mountain range, Ridge (2)	Омыртқа (1); Жота, Қырка (2)	Хребет	Colonna vertebrale (1); Catena montuosa, Dorsale (2)
Spinal column, Vertebral column	Омыртқа бағанасы	Позвоночный столб	Colonna Vertebrale, Spina dorsale
Spinal column, Vertebral column	Арка омыртқа	Позвоночник	Colonna vertebrale, Spina dorsale
Spindle	Ұршық	Веретено	Fuso, Mandrino
Spindle whorl	Кішігірім ұршық – тас	Пряслице	Fusaiola

Spindle whorl (1); Curtain wall (2)	Ұршық тас (1); Шарбак (2)	Прясло	Fusaioia (1); Muro non portante, Parete non portante (2)
Spine, Back	Желке, Ұңғы	Обух	Dorso
Spine, Back	Арқа	Спина	Schiena, Dorso, Retro
Spine, Dorsal surface, Back	Арқа	Спинка	Schiena, Dorso
Spiral, Helical	Шиыршық тәрізді	Спиралевидный	Spiraliforme
Spirit level, Surveyor's level	Денгей өлшеуіш	Уровень	Livella a bolla d'aria, Livella da cantiere
Spline, Tang, Tongue	Тілшік	Язычок	Lingua, Linguetta
Splinter, Chip	Бұдырлауық	Выптербина	Scheggia
Splinter, Flake, Piece esquillee, Debitage	Тас жанқа, Сындырынды (Aspetto Viktor, ancora da suddividere)	Отщеп	Scheggia, Scaglia
Splitting, Cracking fissuring	Жарықшактану	Расщепление	Spaccatura in lungo, Fessurazione
Spoke (2); Knitting needle (1)	Сым шабак (2); Тоқыма біз (1)	Слица	Raggio (2); Ferro (per lavorare a maglia) (1)
Spool, Reel	Орауыш	Катушка	Rocchetto
Spoon	Қасық	Ложка	Cucchiaino
Spot, Stain, Patch	Дақ	Пятно	Macchia, Chiazza
Spot, Speck, Fleck, Mottle, Stain, Blotch	Дақ	Крапина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Spout	Құйылыс тесігі	Слив	Versatoio, Beccuccio
Spout, Nozzle	Шүмек	Носик	Becco, Beccuccio
Spread, Scatter, Throw about, Strew	Шашып жаю	Разбрасывать, Разбросать	Spargere, Sparpagliare, Disperdere
Spring (of a fibula)	Спринг	Пружина	Molla
Spring, Hagiasma, Holy water font, Sacred spring	Агласма	Агласма (источник святой воды)	Agiasma, Fonte sacra
Spring, Source (1); Source (2)	Бұлақ (1); Қайнар көз, Дерек (2)	Источник	Fonte, Sorgente (1); Fonte (2)
Spruce	Шырша	Ель (лат. <i>Picea</i>)	Peccio, Abete rosso
Spruce	Қуя арнасы	Литник	Canale di colata, Colame
Spur	Әкше темір	Шпора	Sperone
Spur, Counterfort, Buttress	Контрфорс	Контрфорс	Contrafforte, Sperone
Squamous, Scale, Scaly	Қабыршақты	Чешуйчатый	Squamato
Square	Бұрыштық	Угольник	Squadra
Square, Excavation trench, Excavation quadrant	Квадрат, Шаршы	Квадрат	Quadrato di scavo, Settore di Scavo
Square beam, Bar (1); Mace (2)	Қырлы боренс (1); Күрзі (2)	Брус	Palo o trave in legno a sezione rettangolare (1); Mazza (2)
Square paper, Graph paper, Plotting paper	Миллиметрлік	Миллиметровка	Carta millimetrata
Squirrel, European ground squirrel, European souslik	Сарышұлақ	Суслик (лат. <i>Citellus sylvaticus</i>)	Sciattolo di terra europeo, Suslik
Stadium	Стадий	Стадий	Stadio, Stadium
Stadium, Ground	Стадион	Стадион	Stadio
Staff, Shaft (of an arrow or a spear), Polc	Сап	Древко	Asta, Palo, Bastonc

Stain, Blotch, Spot, Speck, Fleck, Mottle	Дак	Крапина	Punto, Macchia, Chiazza, Difetto
Stain, Spot, Patch	Дак	Пятно	Macchia, Chiazza
Stained glass window	Витраж	Витраж	Vetrata
Stairs, Staircase (1); Ladder, Rung ladder (2)	Сағы	Лестница	Scala, Scalinata (1); Scala, Scala a pioli (2)
Stake, Peg	Қаықша	Кольшск	Piolo, Picchetto
Stake, Peg, Pole	Пер	Пер	Piolo, Paletto
Stamnos	Стамнос	Стамнос	Stamnos, Stamno
Stamp, Die	Пунсон	Пунсон	Punzone
Stamp, Mark	Таңба	Клеймо	Marchio
Stamp, Mark, Sign	Белгі	Знак	Segno, Marchio
Stamped Decoration, Impressed Decoration	Қалыпты өрнек	Штамповидный Орнамент	Decorazione impressa, Decorazione Stampata
Stamping, Marking, Branding	Тапбалау	Клеймение	Rollatura, Marcatura, Marchiatura
Stand, Support, Pedestal	Үйек	Подставка	Supporto, Sostegno
Stand, Support, Prop, Rest.	Тірек	Упор	Supporto, Appoggio, Sostegno
Standard, Model (1); Sample, Specimen, Example (2)	Нұсқа, Үлгі	Образец	Modello, Standard (1); Campione, Esempiare, Esercizio (2)
Stanitsa, Cossack village	Станица	Станица	Villaggio (di cosacchi)
Starch, Fecula	Крахмал	Крахмал	Amido, Fecola
Starter, Fire starter, Fire fighter, Fire steel	Шлакпак, Огтык	Огниво	Acciarino
State	Мемлекет	Государство	Stato
State, Condition, Position	Ахуал, Күй	Состояние	Stato, Situazione, Condizione
State, Bad or Very Bad conditions (or state) of conservation (or preservation)	Апатты жағдай	Аварийное состояние	Cattivo o Pessimo Stato di Conservazione
State, Empire, Power (1); Orb, Globus Cruciger (2)	Держава, Күшті мемлекет (1); Держава (2)	Держава	Dominio, Potere, Stato, Nazione (1); Globo, Globo Crucigero (2)
Stative, <i>Limonium</i>	Кермек	Кермек (лат. <i>Limonium</i> sp.)	Stative, <i>Limonium</i>
Station, Camp, Encampment, Site	Тұрақ	Стоянка	Campo, Accampamento, Sito
Statistical Analysis	Статистикалық талдау	Статистический анализ	Analisi statistica
Statistical or Quantitative Analysis	Сандық талдау (сараптама) (Статистикалық талдау)	Количественный анализ (Статистический анализ)	Analisi quantitativa o statistica
Stature menhir, Menhir	Меңгір	Менгир	Menhir
Stature stela, Stone anthropomorphic statue, Statue-menhir	Балбал	Каменная Баба	Statua stele
Statue, Sculpture	Мүсін	Статуя	Statua, Scultura
Statue, Sculpture	Тас мүсін	Изваяние	Statua, Scultura
Statuette, Figurine	Мүсін, Кішігірім пішін	Фигурка	Statuetta, Figurina
Statuette, Figurine	Мүсінше	Статуэтка	Statuetta, Figurina
Steatite	Стеатит	Стеатит	Steatite

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Steed, Horse	Ат	Конь	Cavallo, Stallone, Destriero
Steel	Болат, Құрыш	Сталь	Acciaio
Steel, Fire steel, Fire lighter, Fire starter	Шақпақ, Оттық	Огниво	Acciarino
Steel, Fire steel, Fire Striker	Кресало	Кресало	Acciarino
Steelyard, Roman balance	Безмен	Безмен	Bilancia manuale
Stele, Stela	Стела	Стела	Stele
Stele, Stone stele	Балбал, Қадатас	Балбал	Statua stele, Stele, Monolito in pietra
Stem, Bar, Rod	Арқау, Білік	Стержень	Verga, Sbarra, Bacchetta
Stem, Tang	Қысқа шыбық	Черешук	Peduncolo, Codolo
Step	Басқыш	Ступенька	Gradino
Step	Баспалдақ	Ступень	Gradino
Sternum, Breastbone	Төс сүйек	Грудина	Sterno
Stick, Cane (1); Club (2)	Таяқ	Палка	Bastone, Canna(1); Mazza(2)
Stick, Cane, Rod	Таяқша	Палочка	Bacchetta, Asta
Stipa, Feather grass, Needle or Spear grass	Саяу	Ковыль (лат. <i>Stipa</i> sp.)	Stupa, Stipa, Alfa
Stirrer, Stirring rod, Mixer	Бұлтауыш, Піскек	Мешалка	Mescolatore, Agitatore
Stirrup	Үзетгі	Стремя (Стремено)	Staffa
Stock, Cattle, Livestock	Мал	Скот	Bestiame, Bovini
Stockpile, Store, Supply, Provision (1); Storehouse, Warehouse (2)	Қамба (1); Қойма (2)	Склад	Scorta, Riserva (1); Magazzino, Deposito (2)
Stockroom, Store, Storeroom, Depository, Depot	Қойма	Хранитище	Deposito, Magazzino
Stocks, Funds (1); Resources, Reserves, Museum collection(s) (2)	Қор	Фонд	Fondi, Fondo di beni, Patrimonio (1); Risorse, Scorte, Collezione musicale (2)
Stone	Тас	Камень	Pietra
Stone, Baking stone, Cooking stone	Асүйлік тас	Кухонный Камень	Pietra ollare, Pietra da cucina
Stone, Crushed stone, Gravel, Rubble	Ұсақ тас, Ірі құм	Дресва	Pietrisco, Detriti, Breccia
Stone, Hand Grinding Stone	Қурант	Курант	Macinello
Stone, Grindstone, Grinding stone	Үккіш тас	Тёрочник, Тёрочный камень	Macina, Mola
Stone, Rock, Mineral (3); Breed, Species (1); Species, Kind, Sort (2)	Жыныс (3); Тұжым (1); Түр, Топ (2)	Порода	Specie, Roccia, Pietra (3); Varietà, Specie (1); Specie, Classe, Tipo (2)
Stonemason, Bricklayer	Тасшы, Тас қалаушы	Каменщик	Muratore
Stonework, Brickwork, Brick masonry, Masonry	Қалау	Кладка	Muratura, Muratura in mattoni, Muratura in pietra
Stone Age	Тас ғасыры	Каменный Век	Età della Pietra
Stone industry, Ground Stone Industry	Тас өндірісі	Каменная Индустрия	Industria su pietra
Stone working, Flintknapping	Шағу	Раскалывание	Scheggiatura, Lavorazione della pietra
Storage, Warehousing	Сақтау	Хранение	Deposito, Stoccaggio
Storage-pit, Cellar	Жерқойма	Погреб	Deposito sotterraneo, Cantina
Storage jar, Kboun	Хум	Хум	Giara

Store, Shop (2); Bench (1)	Кішігірім дүкен (2); Сәкі (1)	Лавка	Negozio (2); Panca (1)
Store, Stockpile, Supply, Provision (1); Storhouse, Warehouse (2)	Қамба (1); Қойма (2)	Склад	Scorta, Riserva (1); Magazzino, Deposito (2)
Store, Storeroom, Stockroom, Depository, Depot	Қойма	Хранилище	Deposito, Magazzino
Storeroom	Еттік, Ас қоятын бөлме	Клеть	Magazzino, Deposito
Storeroom, Warehouse, Store house, Larder, Pantry, Depository	Қойма	Кладовая	Magazzino, Deposito, Dispensa
Storey, Floor	Қабат	Этаж	Piano
Storey, One-storey, Single-storey (of a building)	Бір қабатты	Одноэтажный	Ad un piano, A piano unico
Straight, Direct	Тік	Прямой	Dritto, Retto
Straightener, Arrow straightener, Arrowshaft straightener	Садақ түзеткіш	Выпрямитель стрел	Raddrizzatore per frecce
Strainer, Colander	Сүзгі	Цедилка	Colino
Strait, Channel	Бұғаз	Пролив	Stretto
Strap, Belt	Белдік	Ремень	Cinghia, Cintura
Strap, Horse collar strap, Horse collar tug	Құлақбау	Гуж	Correggia del cavallo
Strap, Shoulder strap, Neckstrap	Тамақбау, Қамытбау	Суполь	Cinghia, Tracolla
Strap, (Leather) Tug	Постромка	Постромка	Cinghia, Correggia
Stratified, Multy-layered (1); Lamellar (2)	Көп қатпарлы	Многослойный	Multilivello, Multistrato, Stratificato (1); Lamellare (2)
Stratification	Жағыс	Залегание	Deposito, Stratificazione
Stratification	Қабаттылық	Слоистость	Stratificazione
Stratification	Стратификация	Стратификация	Stratificazione
Stratification, Stratum, Deposit, Layer	Қатпар	Напластование	Stratificazione, Deposito stratificato
Stratified, Stratiorm, Foliated, Lamellar	Қабатты	Слоистый	Lamellare, A strati, Stratiorme (geol.)
Stratigraphic	Стратиграфиялық	Стратиграфический	Stratigrafico
Stratigraphic Unit, Context	Контекст	Контекст	Contesto stratigrafico, Unità stratigrafica (US)
Stratigraphy	Стратиграфия	Стратиграфия	Stratigrafia
Stratum, Context, Layer	Қабат	Слой	Strato, Livello
Stratum, Context, Layer, Level	Мәдени қабат	Культурый Слой	Livello, Strato, Contesto
Stratum, Layer, Context	Стратиграфиялық бірлік, Стратиграфиялық бөлімше	Стратиграфическая Единица	US, Unità stratigrafica
Stratum, Stratification, Deposit, Layer	Қатпар	Напластование	Stratificazione, Deposito stratificato
Straw	Сабап	Солома	Paglia
Straw, Reeds (1); Mud brick, Brick (2)	Саман	Саман	Paglia, Canna (1); Mattone crudo (2)
Strawberry, Musk Strawberry, Hautboy or Hautbois strawberry	Бүлдірген, Қойбүлдірген	Клубника, Земляника мускусная, Земляника мускатная (лат. <i>Fragaria moschata</i>)	Fragola

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Straw mat, Rush mat	Ши тоқыма	Циновка	Stuoia
Streak, Stripe, Band	Жолақ	Полоса	Striscia, Banda
Streak, Veinlet, Grain	Тарамыс	Жилка	Venuzza, Venatura, Grana
Stream, Brook, Torrent	Сай	Сай	Ruscello, Torrente
Street	Көше	Улица	Strada
Street, Lane, Side-street	Елсіз шолақ көше	Проулок	Viottolo, Stradina laterale
Strengthen, Fortify	Бекіту	Укреплять, Укрепить	Fortificare, Rinforzare
Strengthening, Consolidation, Fortification, Reinforcement, Backing	Бекініс	Укрепление	Fortificazione, Rinforzo, Consolidamento, Rafforzamento
Strew, Sprcad, Scatter, Throw about	Шашып жаю	Разбрасывать, Разбросать	Spargere, Sparpagliare, Disperdere
Striation	Атыз	Бороздчатость	Tracce d'uso
Strike, Knapping technique, Pecking	Шұқылау, Шоку	Клевание	Picchettare, Scheggiare, Scheggiatura
Striker, Fire striker, Fire steel	Кресало	Кресало	Acciarino
Striking Platform	Сокпалы бөлік	Ударная Площадка	Piano di percussione
String, Cable, Rope	Бау	Шнур	Spago, Filo, Cavo
String, Cord	Жіп	Шпагат	Spago, Filo, Corda
Stringcourse, Cordon	Кордон	Кордон	Cordone, Cordoncino
Strip Method	Стрип-Әдіс	Стрип Метод	Strip Method
Stripe, Braid, Galloon	Жағсырма	Нашивка	Gallone, Passamano
Stripe, Streak, Band	Жолақ	Полоса	Striscia, Banda
Stripping of the flesh	Эскарнация	Эскарнация	Scarnificazione, Scarnitura
Stronghold, Fortified settlement	Қалашық	Городище	Cittadella, Cittadella fortificata, Insediamento fortificato
Stronghold, Fortress	Қамал	Крепость	Fortezza, Roccaforte
Struck, Incuse	Соғу	Отчеканенный	Martellato, Forgiato, Battuto
Structural, Constructional	Құрылыстық	Строительный	Costruttivo, Strutturale
Structure	Құрылым	Структура	Struttura
Structure, Building, Construction	Құрылыс	Постройка	Costruzione, Fabbricato, Edificio
Structure, Costruction, Building, Edifice	Ғимарат	Здание	Costruzione, Edificio, Struttura, Costruzione
Structure, Composition	Құрылым	Состав	Composizione, Struttura
Stucco	Стукко	Стукко	Stucco
Stucco, Stucco Work, Stucco moulding	Жағсырылып мәнрелеу	Лепнина, Лепная работа	Stucco, Stuccatura
Study, Investigation, Exploration, Examination	Оқып білу	Изучение	Studio, Investigazione, Esplorazione, Esame
Study, Investigation, Research, Exploration, Examination	Зерттеу	Исследование	Studio, Investigazione, Ricerca, Esplorazione, Esame
Stupa (2); Mortar (1)	Ступа (2); Келі (1)	Ступа	Stupa (2); Mortaio (1)
Sturdy, Solid, Robust	Мықты	Прочный	Robusto, Solido
Sturgeon	Бекіре, Мекіре (Қызыл балық)	Осетр (лат. <i>Acipenser sturio</i>)	Storione
Style	Фактура	Фактура	Stile

Style, Animal Style, Zoomorphic Style	Аң стилі, Аң мәнері	Звериный стиль	Stile animalistico, Stile zoomorfico
Style, Fashion	Стиль	Стиль	Stile, Moda
Stylised	Стильдеген	Стилизованный	Stilizzato
Stylization	Стильдеу	Стилизация	Stilizzazione
Stylobate	Стилобат	Стилобат	Stilobate
Stylus	Стилус	Стилос (Перо прибора)	Stilo
Sublanceolate	Найза тәрізді	Подкопьевидный	Sub-lanceolato, Pseudo-lanceolato
Sublimation	Айналдыру	Возгонка	Sublimazione
Subsidiary, Subordinate, Auxiliary	Қосалқы	Подсобный	Ausiliario, Subordinato
Subsoil waters, Groundwater	Жер асты суы	Воды, грунтовые В.	Acque sotterranee
Substance, Maintenance, Contents	Мазмұн	Содержание	Contenuto, Sostentamento
Substance, Matter	Заттек	Вещество	Materia
Substratum	Субстрат	Субстрат	Substrato
Substratum, Lower layer	Асғына салынатын зат	Подложка	Substrato
Substratum, Lower Layer (1); Litter, Straw (2)	Төсем	Подстилка	Substrato, Sostrato, Strato di base, Strato di fondo (1); Letticiera, Strame, Giaciglio (2)
Substructure; Substruction	Субструкция	Субструкция	Sostruzione
Subsurface, Bowels (The) of the earth	Жер қойнауы	Недра	Sottosuolo, Viscere
Subterranean, Underground	Жер асты	Подземный	Sotterraneo, Sotto terra
Subterranean dwelling, Semi-dug house, Semi dug-out, Pit house	Жартылай жеркепе, Жартылай жертеле	Полуземлянка	Capanna seminterrata, Abitazione interrata
Succession, Sequence	Реттілік	Последовательность	Successione, Sequenza
Succession, Sequence, Series, Range, Row (2); Chain (1)	Тізбек (2); Аяқ (1)	Цепь (Цепочка)	Serie, Successione, Fila, Gamma (2); Catena (1)
Succory, Chicory, Belgian endive (US)	Шашыратқы	Цикорий обыкновенный (лат. <i>Cichorium intybus</i>)	Cicoria comune
Sulphur, Sulfur (US)	Күкірт	Сера (лат. <i>Sulphur</i>)	Zolfo
Sultan	Сұлтан	Султан	Sultano
Sultanate	Сұлтанат	Султанат	Sultanato
Sun-dried mud brick, Unfired clay brick, Adobe	Кірпіш, Адоб, Саман	Адоб, Саман	Mattone Grezzo, Blocco di Argilla, Mattone crudo
Superficial, Above-ground, Overground	Жер бетіндегі, Жер үстіндегі	Наземный	Superficiale, In superficie
Supplement, Addition, Additive	Қосымша	Добавление	Aggiunta, Supplemento
Supply, Provision, Store, Stockpile (1); Storehouse, Warehouse (2)	Қамба (1); Қойма (2)	Склад	Scorta, Riserva (1); Magazzino, Deposito (2)
Support, Leg, Stem, Stand, Prop (2); Foot, Leg (1)	Аяқша (2); Аяқ (1)	Ножка	Supporto, Gamba, Stelo, Sostegno (2); Piede, Gamba (1)
Support, Pillar, Pier	Таяныш, Тірек	Опора	Pilastro, Pilone, Piedritto
Support, Prop	Сүйініш	Подпорка	Supporto, Sostegno, Appoggio, Pilastro

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Support, Stand, Pedestal	Үйіск	Подставка	Supporto, Sostegno
Support, Stand, Prop, Rest.	Тірек	Упор	Supporto, Appoggio, Sostegno
Supporting, Load-Bearing	Сүйеніш, Таятыш	Опорный	Supportante, D'appoggio, Di sostegno
Surface	Үсті, Бет	Поверхность	Superficie
Surface	Бет, Үсті	Поверхность	Superficie
Surface, Area, Space	Аумақ, Аудан (1); Алаң (2)	Площадь	Area, Spazio, Superficie, Estensione
Surface, Ventral Surface	Брюшко, Іш жағы	Брюшко	Faccia ventrale, Ventre
Surface Material, Surface Finds	Котерме материал	Подъёмный Материал	Materiale di superficie
Surface of cleavage, Flake surface, Platform of flaking, Plane of knapping	Шатынау беттігі	Плоскость раскалывания	Piano di scheggiatura, Superficie di scheggiatura
Survey, Aerial Survey, Aerial Reconnaissance	Аэробарлау	Аэроразведка	Ricognizione aerea
Survey, Geomagnetic Survey	Геомагниттік барлау	Геомагнитная Разведка	Esplorazione Geomagnetica
Survey, Observation	Бақылау, Байқау	Наблюдение	Osservazione
Survey, Surface Survey, Reconnaissance	Барлау	Разведка	Ricognizione, Survey, Esplorazione
Survey, Territorial survey	Зерттеу маршруты	Маршрут Исследования	Ricognizione, Esplorazione
Survey, Transsect, Transect survey	Трансект	Трансект	Transetto
Survival, Remnant	Сарқыншақ	Пережиток	Sopravvivenza, Vestigia
Swan	Аққу	Лебедь (лат. <i>Swgnus sp.</i>)	Cigno
Swingling, Scutching	Түту	Тренинг	Stigliatura, Gramolatura, Sciabolatura
Sword	Семсер	Меч	Spada, Gladio
Sword, Rapier	Шпага	Шпага	Spada, Stocco, Broccio
Sword, Roman Sword, Gladius	Гладиус	Гладиус	Gladio, Spada d'epoca romana
Sword-man (1); Sheriff, Court official (2)	Семсерші (1); Мечник (2)	Мечник	Spadaccino (1); Sceriffo, Addetto all'amministrazione della giustizia (2)
Symbol	Таңба, Таңымдық белгі	Символ	Simbolo
Synchronous	Леспе	Синхронический	Sincronico
Synchronous, Simultaneous	Леспе	Синхронный	Sincrono, Contemporaneo, Simultaneo
Synchronous, Simultaneous, Contemporaneous,	Бір мезгілді	Одновременный	Simultaneo, Contemporaneo
System	Жүйе	Система	Sistema

T

English	Kazakh	Russian	Italiano
Table, Altar, Communion Table	Мехраб, Зиярат ету тактасы	Алтарь	Altare
Tablet	Такта	Таблица, Табличка	Tavoletta
Tacheometer	Тахеометр	Тахеометр	Tacheometro
Tack, Horse tack, Horse equipment	Ат-әзсілі, Ат амунициясы	Амуниция, Конская А.	Attrezzatura ippica, Attrezzatura per l'equitazione

Tailbone, Coccyx	Құйымшақ	Копчик (лат. <i>Coccygeus</i>)	Coccige
Take a picture (1); Map (3); Interview (2)	Түсіру (1, 3); Алу (2)	Снимать	Fotografare, Fare fotografie (1); Cartografare (3); Intervistare (2)
Talisman	Тұмар	Талисман	Talismano
Talisman, Fetish	Фетиш	Фетиш	Fetish, Talismano
Talus, Ankle bone, Astragalus	Асық сүйек	Таранная Кость (лат. <i>Os trigonum, Astragalus</i>)	Astragalo
Talus, Scarp, Escarpment	Шөгінді	Осырь	Talus, Scarpata, Scoscendimento detritico
Talus bone, Ankle bone (2); Astragalus (1)	Асық (2); Ақ таспа (1)	Астрагал (лат. <i>Astragalus</i>)	Astragalo, Talo (2); Astragalo (1)
Talweg, Thalweg	Тальег	Тальег	Thalweg, Talweg
Tamarisk	Жыңғыл	Тамариск, Гребенщик (лат. <i>Tamarix</i>)	Tamarisco, Tamerice
Tambour, Drum (1); Outer door (2)	Тамбур	Тамбур	Tamburo (1); Antiporta (2)
Tamga	Тамба	Тамга	Tamga
Tang (1); Heel bone, Calcaneus (2)	Өкше	Пятка	Codolo (1); Tallone, Calcagno (2)
Tang (that fits into a handle or shaft)	Артқы ілемек	Хвостовик	Immanicatura
Tang (that fits into a handle or shaft)	Құйрық жағы	Хвостовая часть	Immanicatura
Tang, Spline, Tongue	Тілшік	Язычок	Lingua, Linguetta
Tang, Stem	Қысқа шыбық	Черешок	Pedencolo, Codolo
Tang, Tanged	Қысқа шыбықты	Черешковый	Pedunculato, Con peduncolo, Munito di codolo
Tank, Cistern	Цистерна	Цистерна	Cisterna, Serbatoio
Tank, Cistern, Reservoir	Сұйыққойма	Резервуар	Cisterna, Serbatoio
Tank, Cistern, Water reservoir, Storage pond, Storage pool	Бөген, Су қоймасы	Водохранилище	Serbatoio, Cisterna
Tank, Reservoir (2); Basin, Catchment area (1)	Су алабы (2); Бассейн (1)	Бассейн	Serbatoio (2); Vasca; Bacino (1)
Tape, Measuring tape	Рулетка	Рулетка	Metro, Nastro metrico, Metro a nastro, Rotella metrica
Tape, Ribbon, Band	Таспа, Лента	Лента	Nastro, Fascia, Fettuccia, Banda, Striscia
Taphonomy	Тафonomia	Тафonomia	Tafonomia
Tarpan	Тарпан	Тарпан (лат. <i>Equus ferus ferus</i>)	Tarpan
Tarsus, Anklebone	Толарсақ	Предплюсна (лат. <i>Tarsus</i>)	Tarso
Taxon	Таксон	Таксон	Taxon, Unità tassonomica
Teal	Шүрегей	Чирок (лат. <i>Anas sp.</i>)	Alzavola
Tear marks, Use marks	Пайдалану іздері	Следы использования	Tracce d'uso
Technique, Coil-building method, Coiling Technique, Sequential slab construction	Таспалау тәсілі	Ленточная лепка	Tecnica del colombino, Manifattura a cercini
Technique, Paddle-and-anvil Method, Paddle-and-anvil Technique	Күрек пен төс техникасы	Техника лопаты и наковальни	Tecnica del percussore c dell'incidine

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Technique, Pressure flaking. Pressure technique. Pressure method	Қысыммен қабаттау	Отслаивание с давлением	Scheggiatura a pressione
Technique, Sickle Blade Technique, Sickle Production Technique	Сына техникасы	Вкладышвая техника	Tecnica di produzione dei falcetti messori
Technology (1); Technique (2)	Техника	Техника	Tecnologia (1); Tecnica (2)
Tell, Teppe, Artificial mound or hill	Телль (немесе Тепс, Денс, Тобе, Тюбе)	Телль (или Тепс, Денс, Тобе, Тюбе)	Tell, Teppe, Collina artificiale
Temenos	Теменос	Теменос	Tèmenos
Temper, Nature, Character	Мінез-құлық	Характер	Carattere, Natura
Temper, Tempering agent, Inclusion	Қоспа	Примесь	Impurità, Incluso
Tempera	Темпера	Темпера	Tempera
Tempered, Hardened	Суарылған, Шыңдалған	Закалённый	Temperato, Temprato
Temple Pendant	Самай салпыншағы	Височная подвеска	Pendente da copricapo
Temple, Sanctuary	Ғибадатхана	Храм	Tempio, Santuario
Temple, Sanctuary (adj.)	Ғибадатханалық	Храмовый	Templare, del tempio, Santuariale
Temporal bone	Самай сүйек	Височная кость (лат. <i>Oss Temporale</i>)	Ossio Temporale
Tench	Оңғак	Линь (лат. <i>Tinca tinca</i>)	Tinca
Tent	Шатыр	Палатка	Tenda
Tent, Marquee, Pavilion	Шатыр	Шатёр	Tenda, Tendonc, Padiglione
<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>	<i>Terminus ante quem, Terminus post quem</i>
Terrace	Терраса	Терраса	Terrazza
Terrace, Bench (1); Ledge, Shelf, Projection (2)	Кертпеш, Ойық	Уступ	Terrazza, Ripiano (1); Mensola, Ripiano (2)
Terracotta, Earthenware, Baked clay	Терракота, Өртеген кірпіштер	Терракота	Terracotta
Terrestrial, Earthly	Құрлық, Құрлықтағы	Сухопутный	Terrestre, Di terra
Tessera	Тессер	Тессера	Tessera
Tessera, Sinalto	Смальта	Смальта	Tessera, Tessera musiva
Test, Analysis	Саралау	Анализ	Analisi
Test, Trial, Assay (1); Sample (2)	Сынама	Проба	Test, Esperimento, Esame (1), Campione (2)
Testing, Probing an archaeological site	Шурф салу	Шурфовка	Aprire saggi di scavo, Scavare mediante saggi stratigrafici
Test trench, Test pit, Sondage, Sounding	Шурф	Шурф	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Textile	Тоқыма	Текстильный	Tessile
Texture	Текстура	Текстура	Consistenza, Conformazione, Struttura
Thalweg, Talweg	Тальвер	Тальвер	Thalweg, Talweg
Theatre, Theater (US)	Театр	Театр	Teatro
Theodolite	Теодолит	Теодолит	Teodolite, Teodolito
Theory, Central Place Theory	Орталық орындар теориясы	Теория центральных мест	Teoria delle località centrali

Thermac, Baths	Терм (Хаммам)	Термы (Хаммам)	Terme
Thermal treatment, Heat treatment	Термооңдеу	Термообработка	Trattamento termico, Trattamento pirotecnologico
Thermoluminescence Dating	Термолюминесцентті әдіс	Термолюминесцентная Датировка	Datazione alla termoluminescenza
Thick layer	Нақты қалыңдық	Толща, Толщина	Strato massiccio, Spesso strato
Thickened	Жуандалған, Қалындаған	Утолщенный	Ispessito
Thickening, Bulge	Қалындау	Утолщение	Ispessimento, Ingrossamento, Rigonfiamento
Thickness	Қалыңдық	Толщина	Spessore
Thigh-bone, Femur	Ортан жілік, Сан жілік	Бедренная кость (лат. <i>Femur, Os femoris</i>)	Femore
Thimble	Оймақ	Напёрсток	Ditale
Thin, Sharp, Fine, Pointed	Жіңішкерген	Утончённый	Sottile, Fine, Acuto
Thin-section analysis	Тегістеу анализі	Шлифовой Анализ (Поперечный шлиф)	Analisi delle sezioni sottili
Tholos	Толос	Толос	Tholos
Thorax, Chest	Көкірек қуысы	Грудная клетка	Torace, Cassa toracica
Threadbare, Worn-down, Worn-out, Worn, Frayed	Өшірілген	Стертый	Logorato, Consumato, Liso
Three-handed	Үш сапты	Трёхручный	Tre, A tre prese, A tre manici
Three-tiered	Үш ярустық	Трёхъярусный	Tre, A tre livelli, A tre sezioni
Threshing floor	Қырман	Гумно	Aia
Threshold	Табалдырық, Босаға	Порог	Soglia
Threshold	Босаға, Табалдырық	Порог	Soglia
Threshold, Doorstep	Өкшелік	Подплатник	Soglia
Throat, Neck	Ыдыс мойыны	Горло	Gola
Throatpiece, Gorget	Темір сауыт қарғысы	Латный Нашейник	Gorgiera, Goletta
Throne	Так	Трон	Trono
Throne (1); Altar (2)	Так	Престол	Trono (1); Altare (2)
Throw about, Strew, Spread, Scatter	Шашып жаю	Разбрасывать, Разбросать	Spargere, Spargiare, Disperdere
Thymiaterion, Thurible, Censer, Incense burner,	Курильница	Курильница	Incensiere, Thymiaterion, Turibolo
Tiara	Тиара	Тиара	Tiara
Tibia, Shinbone, Shankbone	Асықты жілік	Большеберцовая кость (лат. <i>Os tibia</i>)	Tibia
Tied up, Associated, Linked, Related	Байланған	Связанный	Associato, Collegato, Connesso
Tier, Layer, Level (1); Layer, Stratum (2)	Қабат	Ярус	Serie, Fila (1); Livello, Strato (2)
Tier, Row, Course	Қатар	Ряд	Fila, Filare, Linea, Corso
Tile	Қаптау, Кафель	Кафель	Mattonella, Piastrella
Tile, Majolica tile	Безер тақташасы	Изразец	Mattonella, Piastrella (di maiolica)
Tillable, Arable	Егістік	Пахотный	Arabile, Arativo
Tillage, Ploughing	Жер жырту	Пахота	Aratura, Dissodamento

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Timber Lacing	Бөренсі тірск	Бревенчатая Основа (или Бревенчатый Каркас)	Opera a graticcio
Timberwork	Қима	Сруб	Struttura in legno, Armatura di legno, Costruzione di travi
Time (1); Period (2)	Уақыт	Время	Tempo (1); Periodo (2)
Tin	Қалайы	Олово	Stagno
Tin Plate	Қаңылтыр	Жесть	Latta, Banda stagnata
Tint, Hue (2); Paint, Colour (1)	Рең (2); Сырлау, Бояу (1)	Окраска	Colore, Tinta, Sfumatura (2); Colorare, Dipingere (1)
Tip, Cusp, Point	Қырлы ұштық, Суйірбұрыш	Остроконечник	Punta, Cuspide
Tip, Cusp, Point, Head (of spear or lance) (4); Feathers, Plumage, Feather (1); Pen, Nib (2); Fin (3)	Қару қанаты (4); Қауырсын (1); Қаламұш (2); Жүзбеканат (3)	Перо	Punta, Cuspide, Armatura (di freccia, di lancia) (4); Piumaggio, Penna (1); Penna, Pennino (2); Pinna (3)
Tip, Dump, Dumping ground	Қоқыс тастайтын жер	Свалка	Discarica, Rifiuti, Mucchio di rifiuti
Tip, Head, Projectile point, Point (1); End, End-piece (2)	Ұштық	Наконечник	Punta, Armatura, Terminazione, Cuspide (1); Terminazione, Elemento terminale (2)
Toilet, Dress (1); Toilet, Lavatory, Bathroom (2)	Туалет	Туалет	Toiletta, Pulizia, Vestizione (1); Toilette, Bagno, Servizi (2)
Toad, Green toad	Жасыл құрбақа	Зелёная Жаба (лат. <i>Bufo viridis</i> L.aur.)	Rospo smeraldino
Token, Chip	Фипка	Фишка	Fiche, Gettone, Pedina
Token, Jetton	Жетон	Жетон	Gettone
Tomb, Burial, Grave	Қабірлеу	Погребение	Sepoltura, Tomba
Tomb, Sepulchre (1); Burial chamber (2); Grave (3)	Сағана, Мазар	Гробница	Tomba, Sepolcro (1); Camera funeraria (2); Sepoltura (3)
Tombstone, Gravestone, Headstone	Құлпытас	Надгробие	Lapide, Pietra tombale
Tone, Shade, Gradation, Nuance	Өзгемілік	Нюанс	Sfumatura, Gradazione
Tone, Shade, Gradation, Nuance	Ренк	Оттенок	Sfumatura, Tonalità
Tongue, Tang, Spline	Тілшік	Язычок	Lingua, Linguetta
Tool, Core Tool	Өзектасты қару	Орудие из нуклеуса	Strumento su nucleo
Tool, Denticulate tool, Toothed tool	Тіктісті қару	Зубчатое Орудие	Strumento dentato, Denticolato in pietra
Tool, End-Notched Tool	Шетінде ойығы бар қару	Орудие с выемкой на конце	Strumento a tacca distale, Punta a tacca distale
Tool, Flake Tool, Flake, Flaked Stone Tool	Тас жаңқалы қару	Орудие на отщепе	Strumento su scheggia, Utensile su scheggia
Tool, Geometric tool, Geometric microlith, Geometric instrument	Геометриялық қару (Геометриялық микролит)	Геометрическое орудие (Геометрический микролит)	Geometrico, Microlito geometrico, Strumento geometrico
Tool, Hammering tool, Hammerstone, Percussor, Fabricator	Тас балта - Тас балға	Отбойник	Percussore, Martello, Rioccatore
Tool, Implement, Instrument	Сайман, Құрал	Инструмент	Strumento, Utensile, Atrezzo

Tool, Instrument, Implement	Қару, Құрал	Орудие	Strumento, Arnese, Attrezzo, Utensile
Tool, Notched Tool, Encoched Tool	Анқон (Оймалы құрал)	Анқон (Выемчатое орудие)	Tacca
Tool, Pebble tools, Worked Pebbles, Choppers	Малтатас қарулар	Галечные орудия	Ciotfoli, Choppers
Tooth	Тіс	Зуб	Dente
Tooth, Molar, Molar tooth	Нағыз азу тістер	Моляр, Коренный зуб	Molare
Tooth, Jag (of a tool) (1); Merlon (of a castle) (2)	Дуал өркештері	Зубец	Dente (di uno strumento) (1); Merlo (di un castello) (2)
Toothed, Denticulate, Denticulated, Dentated, Serrated	Тісті	Зубчатый	Deniato, Denticolato
Toothed tool, Denticulate tool	Тіктісті қару	Зубчатое Орудие	Strumento dentato, Denticolato in pietra
Topographic map	Топографиялық жоспар	Топографический План	Mappa topografica, Carta topografica
Topographical	Топографиялық	Топографический	Topografico
Topographical Map, Geographical Map, Map (1); Playing Card (2)	Карта	Карта	Carta, Mappa, Carta geografica, Mappa topografica (1); Carta, Cartta da gioco (2)
Topography	Топография	Топография	Topografia
Toponym	Топоним	Топоним	Toponimo
Toponymic, Toponymical	Топонимикалық	Топонимический	Toponimico
Toponymy	Топонимика	Топонимика	Toponomastica
Torc, Torque	Торквес	Торквес (горк)	Torques
Torch	Шырақ	Факел	Torcia, Fiaccola
Toreutics	Торевтика	Торевтика	Toreutica
Torn, Ragged	Үзілген	Рваный	Lacero, Stracciato
Torque, Neck ring, Necklet	Сымалқа	Гривна Шейная	Torque, Collana
Torque, Torc	Торквес	Торквес (турк)	Torques
Torrent, Brook, Stream	Сай	Сай	Ruscello, Torrente
Torso, Trunk	Дене, Тұлға	Туловище	Tronco, Torso, Corpo
Total Station	Электронды геодемит	Электронный геодемит	Stazione totale
Totem	Тотем	Тотем	Totem
Totemism	Тотемизм	Тотемизм	Totemismo
Tower	Басыбайлы мұнара	Башня, Крепостная Б.	Torre
Tower, Stepped Tower	Басалдақты мұнара	Башня, Ярусная Б. или Ступенчатая Б.	Torre a gradoni, Torre scalinata
Town, City	Шаһар, Қала	Город	Città
Town, Burg, Stockaded town	Острог	Острог	Borgo, Rocca, Cittadina fortificata, Castrum (medievale)
Town Planning, Urban Development	Қала салу	Градостроительство	Pianificazione urbana, Sviluppo architettonico urbano
Toy	Ойыншық	Игрушка	Gioco
Trace, Evidence, Remain	Із	След	Traccia, Resti, Evidenza
Trace, Sketch, Draw	Сызу, Сызық салу	Прочерчивать, Прочертить	Tracciare, Disegnare
Trace, Sketch, Outline	Жазылуы	Начертание	Disegno, Traccia, Schizzo, Bozza

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Traccological analysis, Microwear analysis, Wear Analysis, Use-wear Analysis	Тозық сараптамасы	Изношенность, Анализ изношенности	Analisi delle tracce d'uso, Analisi traccologica o funzionale
Traces of flowing water on the ground, Washout	Аққан сұйықтық ізі	Затёк	Erosione prodotta dall'acqua
Traces, Tracc elements	Қоспалар	Примеси	Elementi in traccia
Tracing paper	Калька	Калька	Carta lucida, Carta semitrasparente per lucidare, Lucido
Trade, Craft	Өнеркәсіп	Промысел	Mestiere
Trade, Trading, Business	Саудалық	Торговый	Commerciale, Relativo al commercio
Trade, Trading, Commerce	Сауда	Торговля	Commercio, Scambio commerciale
Tradable, Negotiable, Marketable	Тауарлы	Товарный	Commerciabile, Smerciabile
Tradition, Custom	Дәстүр	Традиция	Tradizione, Costume
Tradition, Custom, Usage	Дәстүр, Кәде, Ғұрып, Рәсім, Жоралғы	Обычай	Usanza, Uso, Costume
Training, Practice, Practical work	Тұрмыс	Практика	Esercizio, Pratica, Allenamento, Tirocinio
Trait, Sign, Feature	Белгі	Признак	Segno, Carattere, Tratto
Tranchet	Транше	Транше	Tranchè, Tranchet
Transect, Transect survey	Трансект	Трансект	Transetto
Transformation, Transmutation, Conversion, Alteration, Change	Айналдыру	Превращение	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Transhumance	Отарлы мал шарушылығы	Огонное животноводство	Transumanza
Transhumance, Seasonal migration	Көшіп-қону	Перекочёвка	Migrazione stagionale, Transumanza
Translucent	Жарық түсуруші	Просвечивающийся	Traslucente
Transmutation, Conversion, Alteration, Change, Transformation	Айналдыру	Превращение	Cambio, Cambiamento, Trasformazione, Conversione
Transparency, Diaphaneity, Diaphanousness	Мөлдірлік, Тұрықтық	Прозрачность	Trasparenza, Diafanità
Transparent, Limpid, Clear, Diaphanous	Мөлдір, Тұрық	Прозрачный	Trasparente, Diafano, Pulito, Chiaro
Transverse, Transversal, Cross	Көлденең	Поперечный	Trasversale
Trapeze	Трапция	Трапция	Trapezio
Trapezoid Bone, Lesser multangular bone	Трапция тәрізді сүйек	Трапезиевидная Кость, Трапция Кость (лат. <i>Oss Trapezoideum</i>)	Trapezoide, Osso trapezoide
Trassology	Трасология	Трасология, Трасология	Tracceologia
Tresure, Cache, Hoard, (Buried) Tresure	Көмбе, Қазына	Клад	Tesoro
Treasure, Hoard of valu, Jewel	Қазына	Сокровище	Tesoro, Gioiello, Prezioso
Treatment, Thermal treatment, Heat treatment	Термоөңдеу	Термообработка	Trattamento termico, Trattamento pirotecnologico
Treatment, Working, Manufacturing, Proccssing	Өңдеу	Обработка	Lavorazione, Trattamento, Manifattura

Trebuchet, Trebucket	Требушет, Трешюше	Требушет, Трешюше	Trabucco, Trabocco
Tree-ring dating	Дендрохронологиялық мерзімдеу	Дендрохронологическая Датировка	Datazione calibrata sulla dendrocronologia
Trench	Ор, Алаң	Траншея	Trincea, Trincea di scavo
Trench, Construction trench, Foundation trench, Bedding trench	Шұңқыр	Котлован	Trincea di fondazione
Trench, Plunderers' shaft, Robber pit, Robber trench	Қаракшылар, Тонаушылар өтетін жол	Грабительский лаз, Грабительский ход	Trincea per il saccheggio, Pozzo per il furto
Trench, Test trench, Test pit, Sondage, Sounding	Шурф	Шурф	Saggio stratigrafico, Saggio di scavo, Sondaggio, Trincea paleoecologica
Trench method	Траншеялық әдіс	Траншейный метод	Scavo per trincee
Trepanning	Трепанация	Трепанация	Trapanazione
Trial, Test, Assay (1); Sample (2)	Сынама	Проба	Test, Esperimento, Esame (1); Campione (2)
Triangle	Үшбұрыш тәрізді	Треугольник	Triangolo
Triangular	Үшбұрышты	Треугольный	Triangolare, A forma di triangolo
Tribal	Тайпалық	Племенной	Tribale
Tribe	Тайпа	Племя	Tribù
Tributary, Affluent	Өзен саласы, Өзен тармағы	Приток	Immissario
Trident	Үш ашалы	Трезубец	Tridente
Trinket, Charm, Keychain	Сапшынақ	Брелок	Amuleto, Portafortuna
Tripod	Ошақ, Үш аяқ	Трипога	Treppiede, Treppiedi
Tripod	Мосы	Трипожник	Treppiede, Treppiedi
Triquetral Bone	Үшқырлы сүйек	Трёхгранная Кость (лат. <i>Os Triquetrum</i>)	Ossio Piramidale
Triturate, Pulverize, Crumble, Grind	Ысқылау	Растирать, Растереть	Macinare, Tritare, Frantumare, Polverizzare
Trochanter, Greater Trochanter	Үлкен ұршық	Большой Вертел (лат. <i>Trochanter major</i>)	Grande trocantere
Trochanter, Lesser trochanter, Small trochanter	Кіші ұршық	Малый Вертел (лат. <i>Trochanter minor</i>)	Piccolo trocantere
Trough, Basin (elongated for washing or feeding the animals)	Науа, Астау	Корыто	Trogolo, Bagnarola
Trough, Crib, Manger	Оттық, Ақыр	Кормушка	Mangiatoia, Greppia, Trogolo
Trowel	Әндеме	Мастерок	Cazzuola, Cazzola
Truncated conical	Кескі конустық	Усеченно-конический	Tronco-conico, A forma di tronco di cono
Truncated, Frustum	Кескі	Усеченный	Tronco (di cono), A sezione di tronco (di cono)
Trunk, Bole (1); Shaft (2)	Діңгек, Дін	Ствол	Tronco, Fusto (1); Fusto (2)
Trunk, Log, Wood log, Tree-trunk (1); Tree-trunk sarcophagus (2)	Діңгек	Колода	Tronco, Fusto (1); Sarcofago in legno (2)
Trunk, Torso	Дене, Тұлға	Туловище	Tronco, Torso, Corpo
Trust, Credence, Faith, Belief	Сенім	Вера	Fede, Fiducia
Tube, Duct, Conduit, Pipe (1); Trumpet (2)	Мұржа	Труба	Tubo, Condotta (1); Tromba (2)

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Tube, Duct, Pipe	Түтік	Трубка	Tube, Condotta, Tubatura, Conduittura
Tug, Horse collar strap, Horse collar tug	Құлақбау	Гуж	Correggia del cavallo
Tug, (Leather) Strap	Постромка	Постромка	Cinghia, Correggia
Tulip-shaped	Қызғалдақ тәрізді	Тюльпановидный	Tulipano, A forma di tulipano
Tumbler, Glass	Стақан	Стакан	Bicchiere
Tumen	Түмен	Түмен	Tumen
Tumulus, Barrow, Funerary Mound, Burial Mound, Kurgan	Оба, Қорған	Курган	Tumulo, Tumulo funerario, Kurgan
Tumulus, Funerary Barrow, Burial mound, Kurgan	Тумулус	Тумулус	Tumulo, Kurgan
Turf, Sod	Шым	Дёрн	Manto erboso, Terreno erboso, Zolla, Piota
Turkey	Күржетауық	Индюк (Домашняя индейка, лат. <i>Meleagris gallopavo L.</i>)	Tacchino
Turn, Bend, Curve, Meander	Бүгіліс	Изгиб	Curva, Curvatura, Ansa, Meandro
Turned, Interwoven, Twisted	Бұралмалы	Витой	Intrecciato
Turned rim (outward, inward), Everted rim, Introflexed rim	Қиғаш	Скошенный венчик	Orlo obliquo (estrofflesso, introfflesso)
Turquoise	Бирюза	Бирюза	Turchese
Turtoise, European pond turtoise (turtle)	Бағпақ тасбақасы	Черепаша Болотная (лат. <i>Emys orbicularis L.</i>)	Testuggine palustre europea
Turtoise, Russian turtoise (turtle)	Дала тасбақасы	Черепаша степная, Среднеазиатская Ч. (лат. <i>Testudo horsfieldi Crau.</i>)	Tartaruga russa, Tartaruga delle steppe
Tusk	Сойдақ тістер	Бивень	Zanna
Tuyère, Nozzle	Шүмек	Сопло	Ugello, Tubiera
Tuyères, Twyers, Bellows	Көрік	Меха, Кузнечные меха	Mantici, Soffietti
Tweezers	Шымшуыр	Пинцет	Pinzette
Twig (1); Rod (2)	Шыбық (1); Темір шыбық (2)	Прут	Rametto, Ramoscello (1); Barra, Bacchetta (2)
Twisted, Turned, Interwoven	Бұралмалы	Витой	Intrecciato
Two-chambered kiln, Updraft kiln (when the two chambers are vertically set)	Екі камералы пеш	Двухкамерная печь	Fornace a due camere, Fornace a doppia camera
Twyers, Bellows, Tuyères	Көрік	Меха, Кузнечные меха	Mantici, Soffietti
Type	Түр	Тип	Tipo
Type, Font	Қаріп	Шрифт	Tipo, Carattere
Type fossil, Index fossil, Guide fossil	Қазбалы тұрпат	Ископаемый Тип	Fossile tipo, Fossile guida
Typical	Тыптілік	Типичный	Tipico
Typological	Типологиялық	Типологический	Tipologico, Relativo alla tipologia
Typology, Artifact typology	Типология	Типология	Tipologia

U

English	Kazakh	Russian	Italian
Ulmus, Elm, Elm-tree	Штерипийн	Вяз или Ильм (лат. <i>Ulmus</i> sp.)	Olmo
Ulna, Elbow Bone	Шынтақ жілік	Локтевая кость (лат. <i>Ulna</i>)	Ulna
Umbo	Умбон	Умбон	Umbone
Unburnished	Жылтыратылған емес	Неполированный	Non brunito, Non Levigato
Unciform Bone, Hamate Bone	Ілмектәрізді сүйек	Крючковидная Кость (лат. <i>Os Hamatum</i>)	Uncinato, Osso uncinato
Uncleaned, Dirty	Тазартылмаған	Нечищенный	Non pulito, Sporco
Uncommon, Unusual, Anomalous	Әлеттегіден тыс	Необычный	Originale, Straordinario, Anomalo
Uncover, Discover, Find	Табу	Находить, Найдти	Trovare, Scoprire, Reperire
Uncover, Unearth, Excavate	Ашу	Открывать, Открыть	Scoprire, Trovare, Scavare
Uncover, Recover, Dig up, Excavate, Unearth	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Undatable, Undateable	Мерзімделмейтін	Недатирующийся	Indatabile, Non databile
Undatable, Undateable	Мерзімделмейтін	Недатируемый	Indatabile, Non databile
Undecorated	Бедерлі емес	Неорнаментированный	Non decorato
Underglaze, First coating of glaze (on pottery), Engobe	Жылтырақ асты	Подглазурный	Smalto (applicato su una superficie prima dell'invetriatura), Ingobbio
Underground, Subterranean	Жер асты	Подземный	Soiterraneo, Sotto terra
Underground mining, Mine shaft	Жер астындағы қазба	Выработка, подземная В.	Miniera sotterranea
Undulate	Ағымды	Струйчатый	Ondulato
Unearth, Uncover, Recover, Dig up, Excavate	Қазбалау	Раскапывать	Scavare, Scoprire, Rinvenire, Svelare
Uneven, Irregular, Discontinuous	Әржелкі, Ауытқымалы	Неравномерный	Non uniforme, Diseguale, Discontinuo
Uneven, Rough, Irregular	Адыр-бұдыр, Бұдыр	Неровный	Irregolare, Discontinuo, Non piano
Unfinished, Semi-finished artefact, Rough-out, Half-finished, Semi-worked	Дайындама	Заготовка	Semilavorato, Semifinito, Manufatto preformato, Artefatto abbozzato
Unfinished product, Semi-finished (2); Adobe, Mudbrick, Raw brick (1)	Дүмбіл, Жартылай шикі (2); Шикі, Арпылмаған (1)	Сырец	Semifinito, Prodotto semifinito (2); Mattone crudo (1)
Unfired, Coarse, Raw	Күйдірілген	Необожженный	Crudo, Non cotto, Grezzo
Unfired clay brick, Adobe, Sun-dried mud brick	Саман, Адоб, Кірііш	Адоб, Саман	Blocco di Argilla, Mattone crudo, Mattone Grezzo
Unfit, Unusable, Imperfect, Defective	Жарамсыз	Негодный	Non adatto, Inidoneo, Cattivo, Scadente, Difettoso
Unguentarium, Balsamarium	Бальзамарий	Бальзамарий	Balsamarium, Balsamaro, Unguentario
Unifacial, Uniface, Uniface tool	Унифас	Унифас	Unifacciale
Unification, Union, Association	Бірлестік	Объединение	Associazione, Unione
Union, Unification, Association	Бірлестік	Объединение	Associazione, Unione
Unmelted	Балқылмайтын	Неплавкий	Non fuso, Non sciolto

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Unusable, Unfit, Imperfect, Defective	Жарамсыз	Негодный	Non adatto, Inidoneo, Cattivo, Scadente, Difettoso
Unusual, Uncommon, Anomalous	Әлеттегіден тыс	Необычный	Originale, Straordinario, Anomalo
Upper Palaeolithic, Late Stone Age	Палеолит, Кейінгі Палеолит	Палеолит, Поздний Палеолит	Palcolitico Superiore
Urban development, Town planning	Елді мекендерді көріктелдіру	Градостроительство	Pianificazione urbana, Sviluppo architettonico urbano
Urinal	Уриал	Уриал (лат. <i>Ovis orientalis vignei</i>)	Urinal
Urn	Урна, Сауыт	Урна	Urna
Urochishche, Landscape subunit	Шатқал	Урочище	Urochishche, Distretto geografico
Urus, Aurochs	Жабайы өгіз	Тур (лат. <i>Bos taurus primigenius</i> L.)	Uro, <i>Bos taurus primigenius</i>
Usage, Tradition, Custom	Дәстүр, Кәде, Ғұрып, Рәсім, Жоралғы	Обычай	Usanza, Uso, Costume
Use marks, Tear marks	Пайдалану іздері	Следы использования	Tracce d'uso
Use, Purpose, Employment	Тұтыну	Употребление	Uso, Impiego
Use-wear Analysis, Wear Analysis, Tracological analysis, Microwear analysis	Тозық анализі, Тозғандық	Изношенность, Анализ изношенности	Analisi delle tracce d'uso, Analisi traccologica o funzionale
U-shaped, Horseshoe-shaped	Таға тәрізді	Подкововидный	Ferro di cavallo, A forma di ferro di cavallo, A forma di U

V

English	Kazakh	Russian	Italian
Vacuoles, Voids (US), Pores	Кеуектік	Пустоты	Vacuoli, Pori
Vague, Indistinct	Бұлдыр	Распывчатый	Vago, Indeterminato
Valley	Алқап, Аңғар	Долина	Valle
Value	Құндылық	Ценность	Valore
Vane (of an arrowhead) (1); Blade (of an oar) (2)	Қыр	Лопасть	Aletta (di freccia), Impennaggio (1); Pala (di un remo) (2)
Varied, Multiform, Multifarious, Manifold, Many-sided	Әркелкі	Разнообразный	Vario, Multiforme, Molteplice
Variegated, Mottled, Patched, Polychrome	Шұбар	Пестрый	Vario, Variegato, Chiazato, Colorato, Policromo
Varnish, Desert Varnish	Шөл тотығы	Пустынный лак, Загар пустынный или солнечный	Vernice del deserto
Varnish, Lacquer, Gloss	Лак, Жылтыр сыр	Лак	Lacca, Vernice, Smalto
Varve Dating	Варвохронология	Варвохронология	Datazione per mezzo delle varve
Varve Dating	Балшық таспа арқылы мерзімдеу (Балшық таспа әдісі)	Датировка по методу ленточных глин (ленточных глин метод)	Metodo delle varve
Vase, Bowl	Ваза	Ваза	Vaso, Ciotola, Fruttiera
Vase, Vessel, Pot	Ыдыс	Сосуд	Recipiente, Vaso, Contenitore
Vase-painting	Сауыт жазуы, Ваза жазуы	Вазопись	Pittura vascolare

Vault, Arch, Barrel vault	Күмбес	Свод	Fornice
Vault, Barrel vault	Цилиндрлік күмбес	Цилиндрический Свод	Volta a botte
Vault, Cap vault	Желкенді күмбес	Парусный Свод	Volta a vela
Vault, Cellar	Жердің асты	Подземелье	Sotterraneo, Stanza sotterranea, Scantinato
Vault, Cloister vault, Coved vault, Trough vault	Қабысқан күмбес	Сомкнутый Свод	Volta a padiglione
Vault, Groin vault, Double barrel vault, Cross vault	Кірес күмбезі	Крестовый Свод	Volta a crociera
Vault, Stepped vault	Баспалдақты күмбес	Ступенчатый Свод	Volta a gradini
Vault, Vaulted grave, Crypt	Сағана	Склеп	Cripta, Tomba a volta
Vaulted, Arched	Күмбезді	Сводчатый	Costruito ad arco, Arcuato, A volta
Veal	Бұзау	Теленок	Vitello
Vegetable, Floral, Plant	Өсімдік	Растительный	Floreale, Vegetale
Vehicle, Cart, Wagon	Жүк арба	Повозка	Carro, Veicolo
Vein	Қағнар	Прожилка	Venatura
Vein, Lode, Seam (carbon)	Жер желі	Жила	Vena, Filone
Veinlet, Grain, Streak	Арқау, Тарамыс	Жилка	Venuzza, Venatura, Grana
Vent, Aperture, Hole, Opening, Mouth	Саңылау	Отверстие	Foro, Apertura, Orifizio
Vent canal, Airway, Air duct	Ауа өткізгіш	Воздуховод	Canale di ventilazione
Ventral Surface	Брюшко, Іш жағы	Брюшко	Faccia ventrale, Ventre
Vernier callipers	Штагенциркуль	Штагенциркуль	Calibro (a corsoio)
Vertebra	Омыртқа	Позвонок (лат. <i>Vertebra</i>)	Vertebra
Vertebrae, Cervical Vertebrae	Мойын омыртқалар	Шейные позвонки (лат. <i>Vertebrae cervicales</i>)	Vertebre Cervicali
Vertebral column, Spinal column, Spine, Rachis (1); Mountain range, Ridge (2)	Омыртқа (1); Жота, Қырка (2)	Хребет	Colonna vertebrale (1); Catena montuosa, Dorsale (2)
Vertebral column, Spinal column	Омыртқа бағанасы	Позвоночный столб	Colonna Vertebrale, Spina dorsale
Vertebral column, Spinal column	Арқа омыртқа	Позвоночник	Colonna vertebrale, Spina dorsale
Vertical	Вертикаль, Тік	Вертикаль	Verticale
Vessel, Closed vessel, Restricted vessel	Жабық формалы ыдыс	Форма, Закрытая Форма	Forma Chiusa (di un recipiente)
Vessel, Open vessel, Unrestricted vessel	Ашық формалы ыдыс	Форма, Открытая Форма	Forma aperta (di un recipiente)
Vessel, Pot, Vase	Ыдыс	Сосуд	Recipiente, Vaso, Contenitore
Vessel, Ship, Boat	Кеме	Корабль	Nave, Imbarcazione, Barca
Vestibule, Antechamber, Anteroom	Вестибюль, Ауыз үй	Вестибюль	Anticamera, Vestibolo
Vial, Phial	Фиала	Фиала (Фиял)	Fiala, Flacone, Boccetta, Ampolla
View, Look, Appearance (1); Form, Shape (2)	Түр	Вид	Aspetto, Vista (1); Forma, Figura (2)
Villa	Вилла	Вилла	Villa
Virgin, Native, Original	Саф, Таза	Самородный	Nativo, Naturale, Originale
Virgin soil, Bedrock	Тың	Целина	Suolo vergine

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Virgin soil, Bedrock	Құрылық, Материк	Материк	Suolo vergine
Vitreous	Шыны тәрізді	Стекловидный	Vitreo
Vitreous	Шыны тәрізді, Шыны секілді	Стеклообразный	Vitreo
Vitreous, Glass	Шыны, Әйнек	Стеклоанный	Vitreo, Di vetro
Vitrification	Витрификация	Витрификация	Vetrificazione
Voids (US), Vacuoles, Pores	Кеуектік	Пустоты	Vacuoli, Pori
Volatile (of a substance, in chemistry)	Ұшпа	Летучий	Volatile (di una sostanza, in chimica)
Vole, European water vole, Northern water vole, Water rat	Сұр тышқан	Полёвка, Водная П. (лат. <i>Arvicola terrestris</i> L.)	Arvicola acquatica europea, Ratto d'acqua
Volume, Space	Архитектуралық көлем	Объём архитектурный	Spazio, Volume
Volute, Ringlet, Decorative spiral motif	Шырмауық	Завиток	Riccio, Spirale, Voluta
Volute, Scroll	Волют	Волюта	Voluta
Votive	Вотивті	Вотивный	Votivo
Votive Artefacts, Votive Objects, Ex voto	Вотивті бұйымдар	Вотивные предметы	Oggetti Votivi, Doni Votivi, Ex voto

W

English	Kazakh	Russian	Italian
Wagon	Жүк арба	Телега	Carro
Wagon, Kibitka, Scythian wagon	Күйме	Кибитка	Kibitka
Wagon, Vehicle, Cart	Жүк арба	Повозка	Carro, Veicolo
Wall	Дуал, Қабырға	Стена	Parete, Muro
Wall	Қабырға, Жұқа қабырға, Жақ	Стенка	Parete, Muro
Wall, Partition wall	Аралық, Қалқа	Перегородка	Tramezzo, Parete divisoria
Wall painting	Қабырғаға салынған сурет	Настенная живопись	Pittura parietale
Walling, Masonry, Brickwork, Layout	Қалау	Выкладка	Struttura, Muratura, Layout
Walnut-tree, Persian walnut-tree, Common walnut-tree	Грек жаңғағы	Орех, Грецкий орех, Красное дерево (лат. <i>Juglans regia</i>)	Noce da frutto, Noce bianco
Wander, Ramble, Roam	Қошу, Көшіп жүру	Кочевание	Vagare, Errare, Nomadizzare
Wane, Decay, Decline	Құлдырау	Упадок	Degrado, Declino, Calo, Decadimento
War	Соғыс	Война	Guerra
Ware, Coarseware, Coarse Ware, Coarse Pottery	Дөрсік қыш	Керамика, Грубая Керамика	Ceramica grezza
Ware, Commodities, Goods	Құрал-жабдық	Утварь	Merci, Beni
Ware, Fineware, Fine ware, Fine pottery	Жұқа бүйірлі қыш	Керамика, Тонкостенная Керамика	Ceramica fine, Ceramica depurata
Warehouse, Barn	Қойма	Амбар	Fienile
Warehouse, Store house, Storeroom, Larder, Pantry, Depository	Қойма	Кладовая	Magazzino, Deposito, Dispensa
Warehousing, Storage	Сақтау	Хранение	Deposito, Stoccaggio

Wares, Goods, Merchandise	Тауар	Товар	Articolo, Merce, Bene, Prodotto
Warfare	Әскери іс, Соғыс ісі	Военное дело	Guerra, Arte bellica
Warlord, War chieftain, Commander, Chief	Көсем, Әскери жетекші	Военный Вождь	Condottiero, Leader militare, Capo militare
Warrior	Жауынгер, Сарбаз	Воин	Guerriero, Soldato
Washed away, Eroded	Ісінген	Опывший	Dilavato, Eroso
Washing	Шаю	Промывка	Lavaggio
Washout, Traces of flowing water on the ground	Аққан сұйықтық ізі	Затёк	Erosione prodotta dall'acqua
Waste, Debris	Сынықтар, Жарықшақтар	Осколки	Avanzi, Scarti, Detriti
Waste, Debris	Жарықшалар	Обломки	Detriti, Scarti, Resti
Waste, Debris, Rubble, Scraps, Shreds	Қиық	Обрезки	Frammenti, Pezzetti, Ritagli, Scarti
Waste, Defect, Discarded part, Reject	Ақау, Брақ	Брақ	Scarto, Difetto
Waste, Rubbish	Қоқыс	Мусор	Rifiuti, Immondizia
Waste, Waste flakes, Debitage, Debris, Chips	Тас өңдеудің қалдықтары	Отходы каменного производства	Scarti, Debitage, Debris
Watchtower	Қарауыл немесе барлау мұнарасы	Башня, Сторожевая Б. или Дозорная Б.	Torre di guardia
Watchtower	Каланча	Каланча	Torre di avvistamento
Water, Irrigate	Суару	Поливание	Irrigare, Annaffiare, Innaffiare, Bagnare
Watercourse, Waterway, Canal	Арық	Канал	Canale
Water down, Dilute	Сұйыту	Разбавлять, Разбавить	Diluire
Water pipe, Conduit, Duct	Су таратқыш	Водовод	Tubo, Condotto, Conduttura
Water reservoir, Storage pond, Storage pool, Tank, Cistern	Бөген, Су қоймасы	Водохранилище	Serbatoio, Cisterna
Water wheel, Chigir, Water lifting Wheel, Persian wheel	Шығыр	Чигирь	Chigir, Ruota idraulica
Watermelon	Қарбыз	Арбуз (лат. <i>Citrullus lanatus</i>)	Anguria, Cocomero
Watershed	Суайырық	Водораздел	Spartiacque
Wattle and daub masonry	Бағаналы-қанқалы құрылыс	Каркасно-столбовая Конструкция	Costruzione di paglia e fieno
Wax model for lost-wax casting, Cast wax model	Қорыту үлгісі	Выплавляемая модель	Modello in cera
Way, Passage, Passageway	Өткел	Проход	Passaggio, Via d'accesso
Way, Route, Road	Жол	Путь	Strada, Via
Way, Route, Road	Жол	Дорога	Strada, Via
Way, Silk Road (The), Silk Way (The)	Ұлы Жібек Жолы	Великий шёлковый путь	Via della seta (La)
Wealth, Profusion, Plenty, Abundance	Молшылық	Обилие	Abbondanza, Profusione
Weapon	Қару-жарак	Оружие	Arma
Weaponry, Equipments, Arms, Armament	Қару-жарак	Вооружение	Armamento, Armi
Wear, Abrasion	Тозық, Тозу	Износ	Abrasion

Wear, Deterioration, Wear-and-tear	Тоздыру	Изнашивание	Logoramento, Deterioramento
Wear Analysis, Use-wear Analysis, Tracological analysis, Microwear analysis	Тозғандық, Тозық анализі	Изношенность, Анализ изношенности	Analisi delle tracce d'uso, Analisi tracceologica o funzionale
Weaving	Тоқымашылық	Ткачество	Tessitura
Weaving, Sewing, Insertion (1); Broaching (2)	Тірік (1); Металды тесу (2)	Прошивка	Falsatura, Guarnizione (1); Brocciatura (2)
Wedge	Сына	Клин	Cuneo, Bietta
Wedge-shaped, Sphenoid or Sphenoidal (1); Cuneiform (2)	Сына тәрізді	Клинчатый	Cunciforme, Sfenoido (1); Cunciforme (2)
Wedge-shaped, Sphenoid or Sphenoidal (1); Cuneiform (2)	Сынатәрізді	Клиновидный	Cunciforme, Sfenoido (1); Cunciforme (2)
Weeping willow	Жылауық тал	Плакучая Ива (лат. <i>Salix babylonica</i>)	Salice piangente
Weight	Гір	Гиря	Peso
Weight, Bulk, Burden, Load (1); Cargo (2)	Жүк	Груз	Carico, Peso, Fardello (1); Cargo (2)
Weight, Digging stick weight	Салмақбергiш	Утяжелитель	Peso in pietra con foro per calettatura di un bastone
Weld, Solder	Дәнекерлеп жапсыру	Припаивать, притаять	Brasere, Saldare
Weld, Solder, Braze	Дәнекерлеп жамау	Паять	Saldare, Saldare a ottone, Brasare
Welded, Soldered (1); Solid, Compact (2)	Дәнекерленген	Спаянный	Saldato, Unito (1); Solido, Compatto (2)
Welding, Soldering, Brazing	Дәнекерлеу	Пайка	Brasatura, Saldatura
Well	Қудық	Колодец	Pozzo
West	Батыс	Запад	Ovest
Western, West	Батыстық	Западный	Occidentale, Occidente
Wet, Damp	Шикi, Шала	Сырой	Umido, Bagnato
Wharf, Quay, Pier	Айлақ	Пристань	Banchina, Molo, Pontile
Wheat	Бидай	Пшеница (лат. <i>Triticum</i> sp.)	Grano
Wheat, Einkorn	Дара дәнді жабайы бидай	Полба-однозернянка, Айнкорн (лат. <i>Triticum boeoticum</i> , <i>Triticum monococtum</i>)	Piccolo farro, Farragine
Wheat, Emmer, Emmer Wheat, Hulled Wheat (US)	Эммер, Екі дәнді бидай, Борай бидай	Пшеница двузернянка, Полба, Эммер (лат. <i>Triticum dicocum</i>)	Farro, Farro dicocco, Emmer
Wheat, Spelt, Dinkel wheat, Hulled wheat	Борай бидай	Полба, Спельта (лат. <i>Triticum spelta</i>)	Spelta, Granfarro
Wheel	Доңғалақ, Дөңгелек	Колесо	Ruota
Wheel, Potter's wheel	Көзеші шарығы	Гончарный Круг	Tornio, Ruota da vasaio
Wheel, Water wheel, Chigir, Water lifting Wheel, Persian wheel	Шығыр	Чигирь	Chigir, Ruota idraulica
Wheelbarrow	Қол арба	Тачка	Carriola
Wheelmade, Wheel-made, Wheel-thrown	Білдекті	Станковый	Tornito, Realizzato al tornio
Whetstone	Қайрақша	Брусок	Cote
Whetstone, Hone	Қайрағыш	Точило	Cote, Pietra per affilare

Whetstone, Hone	Жануыш	Точилка	Cote, Pietra per affilare
Whetstone, Hone, Grindstone	Қайрайтын қайрак	Точильный брусок	Cote, Pietra per affilare, Mola per affilare
Whetstone, Hone (1); Touchstone (2)	Қайрак тас	Оселок	Cote, Pietra per affilare (1); Pietra di paragone (2)
Whip	Дойыр қамшы	Нагайка	Frusta
Whip, Lash, Scourge	Қамшы	Плеть	Sferza, Frusta
Whitewashing	Ағарту	Побелка	Imbiancatura
Wickerwork, Basketry	Тоқыма бұйымдар	Плетёные Изделия	Articolo di vimini, Manufatti ad intreccio vegetale
Wickerwork, Basketry	Өрім, Өру	Плетение	Intreccio, Lavoro d'intreccio, L'arte d'intrecciare
Wicket, Wicket door, Wicket gate	Есікпе	Калитка	Porticina, Cancellino, Cannelletto
Widening, Enlargement, Broadening	Кеңейту	Расширение	Allargamento, Ampliamento, Estensione
Width	Ен, Жалмақтығы	Ширина	Larghezza
Wild boar (1); Boar (2)	Қабан, Жабайы шотқа, Доңыз	Кабан, Вепрь (лат. <i>Sus scrofa</i>)	Cinghiale (1); Verro (2)
Wild donkey, Wild ass	Есек, Жабайы есек	Осёл, Дикий осёл (лат. <i>Equus asinus</i>)	Asino selvatico, Somaro, Ciuco
Wild rose, Dogrose	Итмұрын	Шиповник (лат. <i>Rosa</i> sp.)	Rosa Canina
Willow tree	Тал	Ива (Верба, Лоза, Лозина, Ракита или Тальник) (лат. <i>Salix</i>)	Salice da vimini
Willow, Weeping willow	Жылауық тал	Плакучая Ива (лат. <i>Salix babylonica</i>)	Salice piangente
Window, Stained glass window	Витраж	Витраж	Vetrata
Wine crushing bed, Press-bed, Wine press	Тарапан	Таралан	Torchio, Macchina per la pigiatura (torchiatura) dell'uva
Wing	Қанат	Крыло	Ala
Wing, Shutter, Leaf (1); Narthex (2)	Притвор (1); Құлып (2)	Притвор	Battente (1); Nartece (2)
Wintering camp, Wintering Ground	Қыстау, Қыстақ	Зимовка	Accampamento invernale, Stazione invernale, Campo invernale
Wire	Сым	Проволока	Filo metallico
Wisent, Bison	Зубр, Бизон	Бизон, Зубр (лат. <i>Bison bonasus</i>)	Bisonte
Wolf	Қасқыр, Бөрі	Волк, Серый волк, Обыкновенный волк (лат. <i>Canis lupus</i> L.)	Lupo
Wood framed construction	Табығла	Грбовище	Costruzione a struttura lignea
Wooden plough, Wooden plow (US), Ard	Соха	Соха	Aratro, Aratro di legno
Work done in office or laboratory, Laboratory work	Камералды жұмыстар	Камеральные Работы	Ricerca, Analisi o studio in laboratorio
Worked, Processed	Өңделген	Обработанный	Lavorato
Working, Manufacturing, Processing, Treatment	Өңдеу	Обработка	Lavorazione, Trattamento, Manifattura

Археологиялық терминдердің мультилингвистикалық сөздігі

Working, Production, Processing (1); Mine workings, Open-cast mines, Underground mine (2)	Өңдеу (1); Кен шығаратын жер (2)	Разработка	Lavorazione, Produzione, Elaborazione (1); Estrazione, Giacimento (2)
Worship, Cult, Religion, Religious faith	Дін	Религия	Religione, Devozione, Culto, Fede
Workshop	Шеберхана	Мастерская	Officina, Atelier di produzione
Workshop, Atelier	Цех	Цех	Magazzino, Officina, Atelier di manifattura, Laboratorio di produzione
Workshop, Lithic Scatter, Lithic Workshop	Кремнийлік технология	Кремнёвая Мастерская, Кремниевая Мастерская	Officina litica
Wormwood	Жусан	Полынь (лат. <i>Artemisia</i> sp.)	Artemisia
Woodworker, Carpenter	Балтаны	Плотник	Falegname, Carpentiere
Worn-down, Worn-out, Worn, Threadbare, Frayed	Өшірілген	Стертый	Logorato, Consumato, Liso
Worn-out, Worn	Тозған	Изношенный	Logorato, Consumato
Worship, Cult	Табынушылық	Культ	Culto
Wrap, Wrappings	Орам, Байлам	Обмотка	Involucro, Copertura
Wreath, Corona, Crown (1) Crown, Curb (2)	Венец	Венец	Corona (1); Coronamento, Conclusione (2)
Wreck, Accident, Disaster, Calamity	Апат	Крушение	Incidente, Sciagura, Relitto
Wreckage, Ruins (1); Heap (2)	Қираған орны	Развалины	Rovine, Relitti (1); Accumulo, Cumulo (2)
Wrist, Carpus	Білек сүйектері	Запястье	Carpus, Polso
Writing, Literature	Жазу, Жазба	Письменность	Scrittura, Letteratura
Wrought, Forged	Қақталған, Тағалаған, Соғылған	Кованный	Forgiato

X

English	Kazakh	Russian	Italian
X-ray fluorescence spectrometry	Рентгенофлуоресцентті талдау (РФТ)	Рентгенофлуоресцентный анализ (РФА)	Fluorescenza ai raggi X
Xylem	Ксилема	Ксилема	Xilema

Y

English	Kazakh	Russian	Italian
Yard, Court, Courtyard	Аула	Двор	Corte, Cortile
Yoke	Мойынағаш, Мойынтұрық	Ярмо	Giogo, Collare
Yoke, Horse-collar	Қамыт	Хомут	Giogo, Collare
Yoke, Shoulder-yoke (US), Carrying pole (US) (1); Beam (2)	Иінағаш, Мойынағаш, Әкпіш	Коромысло	Giogo (1); Braccio (stilo) della bilancia (stadera) (2)
Yurt	Киіз үй	Юрта	Yurta, furta

Z

English	Kazakh	Russian	Italian
Ziggurat	Зиккурат	Зиккурат	Ziggurat
Zinc	Мырыш	Цинк (лат. <i>Zincum</i>)	Zinco
Zmeevik (cast-metal religious medallion), Apotropaic Christian amulet or charm	Жыланша медальон	Змеевики (Змеевые Луны)	Zmeevik, Medaglione in metallo a carattere religioso o apotropaico
Zone, Area (2); Belt, Girdle (1)	Белдеу (2); Белдік, Белбеу (1)	Пояс	Zona, Fascia (2); Cinghia, Cintura (1)
Zooarchaeology, Archaeozoology	Археозоология	Археозоология	Archeozoologia, Zooarcheologia
Zoomorphic	Зоомортфтық	Зооморфный	Zoomorfico
Zygomatic bone, Checkbone, Malar bone	Бет сүйек	Скуловая кость (лат. <i>Os zygomaticum</i>)	Osso zigmatico, Zigomo

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS – CONTENUTO

Алғы сөз - Предисловие – Foreword – Introduzione	3
Алғыс — Благодарность- Acknowledgements – Ringraziamenti	12
Қысқартулар - Сокращения – Abbreviations – Abbreviazioni	15
Қазақ тілінің алфавиті - Казахский алфавит- Kazakh alphabet - L'alfabeto kazakho	16
I Бөлім: Қазақ - Орыс – Ағылшын – Италиян Сөздігі	17
Ағылшын алфавиті - Английский алфавит - English alphabet – L'alfabeto inglese	224
Part III: English - Kazakh – Russian – Italian Dictionary	225

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тарих факультеті
Археология және этнология кафедрасы
К.А. Ақышев атындағы археология ғылыми-зерттеу институты

Білалова Г.Д., Ярыгин С.А.,
Минарди М., Бонора Ж.Л.
(редакциялық алқа Хабдулина М.К., Свиридов А.Н.,
Тлеутабулов Д.Т.)

**АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ТЕРМИНДЕРДІҢ
МУЛЬТИЛИНГВИСТИКАЛЫҚ СӨЗДІГІ**

(Қазақ – Орыс – Ағылшын – Италиян)

I-том

Мазмұнына баспа бөлімі жауап бермейді

Таралымы 500 дана.
Пішіні 60x84 1/16 Көлемі шартты 23,9 б.т
Қаріп түрі «Times New Roman»
Тапсырыс № 461.

Ұлттық университет типографиясында басып шығарылды.
Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
010008, Астана қ., Қажымұқан к., 13.

